
К/14

P.I.O.I. Pro inferiore Ord^{ne} = infima
P.S.O.I.C. Pro superiore Ord^{ne}
P.M.C. Pro media classe
P.S.C. Pro suprema classe

REVERENDI PATRIS

EMMANUELIS ALVARI

E

SOCIETATE JESU

DE

INSTITUTIONE GRAMMATICA

LIBRI TRES,

EDITIO NOVA CORRECTIOR

Et cum ad fontes ipſos ſtudioſè exacta, tum è recentiſſimis Italicis, Germanicis, aliiſque optimis Editionibus, ac aliunde etiam illuſtrata.

PRODIT NOVITER

Cum Privilegio Sacr: Reg: Maj:

C A L I S S I I

Typis Collegii Societatis JESU.

Anno Domini 1770.

Jachu

INTRODUCTIO IN LIBROS DE INSTITUTIONE GRAMMATICA.

§. I.

Totius Grammaticæ Divisio pro tribus Discipulorum Classibus sive Scholis.

QUO faciliùs deinceps intelligatur quæ cuique Scholæ seu Ordini pars Grammaticæ attribuenda sit, initiò monendus visus est Magister, tres in partes pro tribus Discipulorum Scholis, vel Classibus universas hasce Institutiones esse distributas; ita tamen, ut *Infima Classis* binos Tyronum Ordines complectatur, quorum unus *Inferior.* alter, *Superior* appellatur: reliquæ verò Classes, tum *Secunda* sive *Media*, tum *Prima* sive *Suprema* singulis tantùm Ordinibûs constent.

Tertiæ sive Infimæ Classis Ordo Inferior.

ERgo primus hic de Institutione Grammatica liber duas dividitur in partes, qua-

rum prior ad inferiorem tertiæ ſive *Infimæ Claſſis* ordinem ſpectant, & primùm quidem Declinationes Nominum Subſtantivorum, Adjectivorum, Anomalorum, & Pronominum; deinde Verborum Conjugationes; Tertiò Rudimenta octo Partium Orationis, quartò generalia aliquot ſuper decem Conſtructionis præcepta; quintò Genera Nominum difficiliora continet.

Tertiæ ſive infimæ Claſſis Ordo Superior.

AD ſuperiorem verò ejuſdem Scholæ Ordinem pertinent poſtrema duo primi libri capita, hoc eſt, 1. De Nominis Declinatione, 2. De Verborum Præteritis, ac ſupinis. Eidem Ordini additur duntaxat *Introductio Syntaxèós*, ſive Conſtructionis è ſecundo Libro, qui eſt: *De octo Partium Orationis Conſtructione.* Quæ quidem Introductio in hac Romana methodo ex initio ſecundi libri deſumitur, & octo illa Capita continet. 1. *De natura & diviſione Conſtructionis.* 2. *De Concordantiis.* 3. *De conſtructione Verbi activi.* 4. *Paſſivi.* 5. *Neutrius.* 6. *Communis.* 7. *Deponentis.* 8. *Imperſonalis.*

Secunda ſive media Claſſis Grammatica.

AD hanc propriè pertinent primùm quidem primorum octo ſecundi libri Capitum Appendices, quæ Primi Generis appellantur, deinde verò duodecim ejuſdem libri Capita Verbis Imperſonalibus in Romana me-

thodo proxima hoc eſt. 1. *De communi omnium Verborum conſtructione.* 2. *De Conſtructione Verbi Infiniti.* 3. *De conſtructione Gerundiorum.* 4. *Supinorum.* 5. *Participiorum.* 6. *Nominis.* 7. *Pronominis.* 8. *Numeri Diſtributivi.* 9. *Præpoſitionum.* 10. *Adverbiorum.* 11. *Interjectionum.* 12. *Conjunctionum.* Solas proinde II. Generis Appendices continent hæc duodecim Capita, eáſque omnes Supremæ (de qua mox) Claſſi proprias.

Suprema Claſſis Grammaticæ.

AD hanc denique Claſſem præcipua ſpectant: primùm quidem ſecundi libri Appendices eæ, quæ II. Generis appellantur; deindè verò poſtrema quatuor ejuſdem libri Capita, hoc eſt. 1. *De Conſtructione Figurata.* 2. *De Barbariſmo.* 3. *De Obſcuræ.* 4. *De Inornatæ Orationis vitiis.* Ad extremũ tertius liber Gram̃aticæ qui eſt, *De ſyllabarum Dimenſione.*

Porrò Admonitiones quæ in primo præſertim libro inſertæ ſunt, ad ſolos Magiſtros pertinent, ut ex iis rationem excolendæ faciliùs pueritiæ hauriant. Exceptiones verò etiam Diſcipulis proponuntur, & ad proxima Præcepta eorumve Appendices referuntur. Ergo in eadem Claſſe ſunt explicandæ, in qua traduntur Præcepta quæ illas proximè antecedunt. Scholia tamen non videntur à Diſcipulis ediſcenda, niſi fortè vim novorum interdum Præceptorum continere videantur.

§. II.

Explicatio Notarum.

P. I. O. I. C.	Pro Inferiore Ordine Infimæ Claſſis.
P. S. O. I. C.	Pro Superiore Ordine Infimæ Claſſis.
P. M. C.	Pro Media Claſſe.
P. S. C.	Pro Suprema Claſſe.
APPENDIX I. GEN.	Appendix, vel Appendices I. Generis, *quæ in octo duntaxat primis, libri ſecundi, capitibus reperiuntur, ſuntque P. M. C.*
APPENDIX II. GEN.	Appendix, vel Appendices II. Generis *quæ ſunt P. S. C. habenturque in ſolis duodecim poſteriori-bus Libri ſecundi Capit.*
PRÆTEREA	i. *id eſt*, s. *ſubaudi.* ſc. *ſcilicet* v. *vide, vel* L. *librum* c. *Caput libri.* n. *numerum*, e. g. *exempli gratiâ.* v. g. *verbi gratiâ.*

N. Nominativo.
G. Genitivo.
D. Dativo.
A. Accuſativo.
V. Vocativo.
A. Ablativo *ſignificat.*

§. III.

§. III.

Admonitio ad Professores Grammaticæ circa vitia quædam contra Ortographiam & Accentum, è Scholis nostris tempestivè & seriò exstirpanda.

Cûm præclarum illud Principis Lyricorum Horatii.

Quó semel est imbuta recens, servabit odorem testa diu; verissimnm esse, re ipsa quotidie experiamur; dabit imprimis operam Præceptor, ut Discipuli etiamnum Tyrones & Latinæ Lingvæ rudes, jam inde à principio optimæ pronuntiationi assvescant. Quod ut faciliùs assequatur, studiosè diligentérque observabit, quibûs præcipuè vitiîs laboret ea regio, in qua sibi commissam Juventutem instituet. Nam singulis fere nationibus domestica quædam ac nativa sunt vitia, quibûs Latini sermonis splendor obscuratur ac pænè obruitur. Poloni pueri si Magistrum diligentem ac benè pronuntiandi studiosum nacti fuerint, non malè sanè pronuntiant: sin verò in eum inciderint, qui officio desit suo, ac de Auditorum progressu parum sit sollicitus; multa barbarè efferunt, & universam prope Ortographiam pessumdant. Cujus rei hoc loco nonnulla exempla proponere operæ pretium videtur, quandoquidem id munus Grammaticæ non minimum censendum. Depra-

vatæ

vatæ porrò Ortographiæ quinque ſunt modi præcipuè.

PRIMUS, quando Vocales vaſto & ruſticano ſono efferuntur, v. g. *Póter*, *Moter*, *Sul*, *Ruſa*, *Janitor*, *Mantes*, *Diphtangus*, *Sæculorom*, *Com*, *Dominom*, *Noſtrom*, &c. pro *Pater*, *Mater*, *Sol*, *Roſa*, *Janitor*, *Montes*, *Diphtongus*, *Sæculorum*, *Cum*, *Dominum*, *Noſtrum* &c. ſeu contra, cùm nimis exiliter & effæminatè; ut, *Fortona*, *Aremus*, *Daminus* &c. pro *Fortuna*, *Oremus*, *Dominus*. Huc pertinet Vocalium additio; ut *Viiſio*, vel *Vieſio*, *Viertus*, *Viergo*, *Domienus*, *vobieſcum*, *liego* &c. pro *Viſio*, *Virtus*, *Virgo*, *Dominus*, *Vobiſcum*, *Lego* &c. Itémque in aliis literis commutatio; ut, *Jacubus*, *Diabulus*, *Peccatur*, &c. pro *Jacobus*, *Diabolus*, *Peccator*.

SECUNDUS modus vel in Conſonantium nimis expreſſa prolatione conſiſtit; ut ſi quis dicat; *Vorrago*, *Párz*, *Egzercitus*, *Progzimus*, *Cenzor*, &c. pro *Vorago*, *Pars*, *Exercitus*, *Proximus*, *Cenſor*, vel earundem Conſonantium additione; ut, *Chomo*, *Chabeo*, *Pchiloſophus*, *Tcheologus*, *Rchetor*, vel detractione aut obſcura prolatione; ut, *Horus*, *Virilius*, *Galus*, *tera*, *belum* &c. Poteſt his adjungi literarum commutatio; ut. *Rezuſcito*, *Rezurgo*; aut contrà *Selus Baptiſa*, pro, *Reſurgo*, *Reſuſcito*, *Zelus* &c.

TER-

TERTIUS modus ſyllabarum adjectionem complectitur aut detractionem earundem. Additâ ſyllabâ cenſetur, ſi dicatur, *Felos, Hateramentarium, Sainctus &c.* pro, *Flos, Atramentarium, Sanctus*; vel detractione; ut, *Batus, ma culpa, Maiſter* (*diſſyllabum*) *Collejum &c.* pro *Beatus. Mea culpa. Magiſter, Collegium.* Ad hoc vitium referendi ſunt, qui ultimas vocum ſyllabas ita ſupprimunt, ut eaſdem abſorbeant ſeu devorent: & qui nondum finitâ voce reſpirant; ut, *perhorre ſcerent.*

IN QUARTUM modum corruptæ pronuntiationis conjicere poſſumus verba peregrina Latinâ terminatione notata, ſervatis tamen literîs ac ſyllabîs à Latina lingva alienîs; ut, *Kazimirus, Przemyślia, Polockum, Ołomuncium*; pro *Caſimirus, Premislia, Polocia, Olomucium*, vel contra, Latina vocabula ad Patriæ lingvæ ſimilitudinem vitiosè conformata; ut, *Stanisłaus, Sćienćia, Paćienćia, Franćiſcus*, item illud Ruſſorum vitium, *Awrum, Cawda, Zwarius &c*, pro *Aurum, Cauda, Soarius; Co-niu-gatio, Co-niux &c.* pro *Conjugatio, Conjux; Diabolus* (triſyllabum) pro, *di a bo lus &c.* Item cùm quidam voces Græcas, *Hieronymus, Dionyſius, Pyrum, Pyrauſta &c.* craſſo, *y* Polonico efferunt, ut ſi Polonus diceret. *Hieronym: Dyonyzy, &c.*

QUINTUS modus eſſe poteſt in accentuū negli-

negligentia, qua de re ſuo loco agemus. Ex hujuſmodi fontibus plurima pronuntiationis monſtra emergunt. Addendum verò illud quoque, quòd dum his in ſcholis ſyllabariis mandunt potiùs ac ſyllabatim diſcerpunt voces, quàm pronuntiant rudes pueri, literaſque áliquas addunt, aliquas detrahunt, alias aliis permutant, ſonos fingunt novos & inauditos. Quare congerenda eſt magna verborum ſylva, quorum pronuntiatio difficilis ſit, cum iiſq; tamdiu novi iſti Palæſtritæ luctentur, donec devicta & proſtrata fædiſſima barbaries è Palæſtra Gymnasíoque extrudatur & in perpetuùm relegetur. Hoc ipſum Fabius l. 1. c. 2. vehementer Præceptoribus commendat hìs verbìs. *Non alienum fuerit ab iis ætatibus, quò ſit abſolutius os & expreſſior ſermo, ut nomina quædam verſusq; affectatæ difficultatis ex pluribus aſperrimè inter ſe ſe coëuntibus ſyllabis, catenatos & velut confragoſos quam citiſſimè volvant. Chalepi Græcè vocatur Res modica dictu, quâ tamen omiſſâ, multa linguæ vitia, niſi primis eximantur annîs inemendabili in poſterum pravitate durant.* His talibus Latinum Alphabetum vel ſyllabatim dictare Magiſter non erubeſcat; alioqui, id quod ſæpe uſuvenit, poſt multos annos Analphabeti (ignorantes Alphabetum) reperiuntur, *Emme, Enne, Erre,* & aliá his deteriora literarum monſtra uſurpan-

pantes. Quodſi Profeſſor id exiſtimaverit humilius eſſe, quàm ut ſuum Gymnaſium deceat, potiuſq; ad Abecedarios, & Elementarios Magiſtros ſpectare; meminerit & ſe, & eam quam profitetur artem ab elementis literiſq; nomen traxiſſe. Nos certè quia in eadem verſamur, ipſas non nudis formis, ſed plenis nominibus libentiſſimè ſubjiciamus. *A. Be. Ce. De. E. eF. Ge. Ha. I. Ka. eL. eM. eN. O. Pe. Qu. eR. eS. Te. V. iX. Ypſilon. Zet.* Plurimùm quoque officit puerili profectui, quòd rectè legere plerumque neſciant: inde enim fit, quòd ipſi ſemet, cùm legunt, non intelligant: vitiosè aſſueti aut voces alias aliis permutare; aut interpunctione neglecta, ſusque deque omnia permiſcere. Non abs re igitur fuerit, cum ea quæ mandant memoriæ aut interpretantur, tum alia, prout uſus tulerit, modò Patria, modò Latina, modò lentè atque diſtinctè, modò curſim relegi palam jubere. Quæ exercitatio non parùm conferret, ſi prudens Magiſter ritè illam moderari noverit.

§. IV.

Ortographiæ Latinæ ſumma.

OPeræ pretium quoque fuiſſet alia hic Ortographiæ Præcepta accuratiora proponere, ſed quia paucis fieri non poterat, interim hæc præcipuè obſerventur.

Ubi & quando ſcribenda litera majuſcula:

ſc:

ſc: *in Propriis;* ut M. T. Cicero, *honorificis;* ut Rex, Princeps, Dux, Magiſter, & *Initiò periodorum.* Ubi geminata; ut, s, in ſuperlativis &c. v. g. *doctiſſimus &c.* rr. ut. *erro.* tt. ut, *mitto &c.* Ubi diphtongus; ut, *cælum, præmium, æternum.* Neque id ſufficit, ſed diſpiciendum diligenter eſt, qualem diphtongum adhibeas; nè cum imperitorum vulgo ſcribas; *cæna, pæna, cæpi, fæmina, fænum &c.* pro, *cœna, pœna, cœpi, fœmina, fœnum,* vel *femina, fenum.* Aut contra, *virgœ, ſœpè, hœdus &c.* pro *virgæ, ſæpè, hædus &c.* quæ diligenti bonorum Authorum obſervatione nullô negotiò didiceris. Illud quoque ignorandum hic non eſt, olim Diphtongos Latinas omnes duabûs ubique notîs ſeu literîs ſcribi ſolitas; quam ſcribendi rationem etiamnum retinent plerique eruditi, quorum in libris legas; *Caeſar, Laelius, Muſae, Aequora;* & *Coena, Poena, Oeconomia.* Hinc quòd pro, *AE, ae,* uſurpetur jam paſſim. *Æ, æ, ę,* & pro. *OE, oe,* adhibeatur *œ,* id compendii duntaxat gratiâ inventum eſt. Nos iſthic eruditionis puerilis gratiâ utramque ſcribendi rationem uſurpabimus. Videndum quoque, ubi adhibeas, *y* ſc: in Græcis tantùm; ut, *Hieronymus &c.* Ubi ſit aſpiratio pura, ut *heri, hodie &c.* contrà, *chorus, charitas, &c.* cum, *e,* Vel poſt Conſonantem; ut, *Rhetor, Theologia, Rhodus, Stephanus.* Dictionum ſyllabæ, cùm

ab una linea ſeu verſu ad alium tranſitur, ſic dividendæ, quomodo pronuntiantur; ut, *o mnis ter ra, cun cti, Dei phobe &c.* non *om nis te rra, cu ncti, Deip hobe &c.* Græcum *y*, nunquam punctis notatur deſuper; ut *Chryſoſtomus &c.* ſed purè Latinum geminatum; ut, *Maji, Pompeji, &c.* Notandum verò, j, ſcribi cum conſonans eſt, ſeu quando cum ſeqnenti vocali in unam ſyllabam coaleſcit, ut *Majus, Pompejus;* atque hæc, *jus*, finita, in ſecundo caſu ſcribi debent per *ji*, ut ſupra *Maji, &c.* cùm enim Nomina ſecundæ declinationis, *VS*, finita non plus mutationis in genitivo ſubeant, quam quòd *VS*, in *I*, mutent, clarum eſt debere his manere integrum ſuum jota. Quod verò plerique ſcribant, *filij, dominij, mancipij*, & ſimilia omnino quidem reprobari non debent, nihil tamen eſt quòd eos omnino imitemur. Pro geminato, ii, adhibent plerique eruditi unicū, I, grandiore figurâ. e. g. PacuvI, EnnI, VirgilI &c. pro Pacuvii, Ennii &c.

Notæ quibus Latina, imò & vernacula oratio magnam partem diſtingvitur, ſunt hæ præcipuè.

Comma ſeu Inciſum ſcribitur ſic - ,
Colon ſeu Membrum ſcribitur ſic - :
vel ſic - .
Periodus ſeu Ambitus ſic - - - .
Interrogatio ſic - - - - - - ?

Ad-

Admiratio ſeu Dolor exprimitur ſic - !

Parentheſis ſeu Clauſula ſic - - (.)

ACCENTUS	*Acutus ſic*	-	á, é, í, ó, ú.
	Gravis ſic	-	à, è, ì, ò, ù.
	Circumflexus ſic		â, ê, î, ô, û.

Apoſtrophus ſic, *viden' men' tun'* &c. i. *videſne? tune? mene?* &c.

Quem quæque interpunctionis nota in Oratione locum tenere debeat, vide infra L. 3. c. 18. De interrogatione breviter hic monemus; ejus notam ? màlè à multis adhiberi. Primò itaque cavendum ne adhibeatur niſi completâ, quæ interrogationem continet, ſententiâ, quare malè ſic ſcripſeris illud Ciceronis. 2. Tuſc: *Videſne? abundare me otiô*, ſed potiùs ſic: *Videſne, abundare me otiô?* niſi longior ſententia pluribûs conciſis interrogationibûs conſtet: ut illa Cic: l. Fam: 3. ep. 7. *An ego tibi obviam non prodirem? primùm Appio? deinde Imperatori? deinde more majorum? deinde, quod caput eſt, amico?* ſingula enim hæc novam habent in interrogando energiam. Secundò cavendum, nè craſſo quorundam errore notam eandem adhibeas, cùm vel ſermo ſolùm eſt de interrogatione, ut Cic: ib: ep: 6. *Quæſivi ex Phania - - - quam in partem provinciæ maximè putaret te velle ut in ſuccedendo primùm venirem;* vel cùm illa. *Quis, quæ, quid, nam, ſi* &c. ſpeciem quandam In-

terrogativorum præferunt, revera autem Infinita ſunt, aut conditionem potiùs aliudvè quidpiam, quàm interrogationem continent. Unde illud Virgilii: *Neſcio quis teneros oculos mihi faſcinat agnos* ineptè ſcriberetur cum? Item illud ejusdem. *Si neſcis? meus ille caper fuit &c.* Item. *Numeros memini ſi verba tenerem?* Item Cic: l. 5. ep. 2. *ſcribis &c. quod cujuſmodi ſit? ſatis intelligere non poſſum.*

ACCENTUM quidem ACUTUM ex communi usu ſcribimus hodie ſupra Encliticas, *Qué, Vé, Né,* v. g. *Petruſqué, Pauluſvé, Fuiſtiné.* Quidam tamen malunt accentu hoc notare ultimam Vocalem ſyllabæ præcedentis encliticam, v. g. *Petrúſq; Paulúſve, Fuiſtíne,* quos ego libens ſequor, cùm penultima illa ſyllaba producenda eſt: ſecùs ſi corripienda. v. l. 3. c. 15. n. 5. Nequaquam verò eodem accentu notari debent alia quædam, quæ in encliticam exire falsò putant, aut cum ea impunè confundi poſſe cenſent imperiti quidam. Non igitur licebit tibi ſcribere, *Quinq; Quiſq; Quoq; Uterq; Ubiq; &c.* ſed, *Quinque, Quiſque, Quoque, Uterque, Ubique &c.* Unicus hic Accentus eſt, qui officio pronuntiationis moderandæ utcunque adhuc fungitur, ſyllabáſque penultimas, & antepenultimas quibûs imminet, elevandas ſignificat; ut, *Dóminus, Umbilícus, Heráclius, Alexándria.* Id hodie iis

in libris quibus in ſacris usus eſt, maximè adhibetur, nec puerilem notitiam debet fugere. v. infrà §. 5. n. 4.

GRAVI accentu notamus I. Præpoſitiones *à*, *è*, ut *à Rege*, *è bello*. II. Adverbia, Præpoſitiones & Conjunctiones cùm alteri cuipiam Parti Orationis ſunt ſimiles; ut, *Malè*, *Juſtè*, *Serò*, *Paulò*, *Meliùs*, *Clariùs*, *Modò*, *Sinè*, *Intrà*, *Quòd*, *Verò*, *Cùm*, *&c.* Videas etiam eruditos nonnullos viros circumflexô accentu notare horũ pleraque, quod reprehendere nefas ducimus, Cùm enim hodie notas ejuſmodi non tam moderandæ pronuntiationis gratiâ (quod proprium unicuique eſt Accentûs officium) quàm diſcernendarum potiùs inter ſe vocum causâ adhibeamus ſcribendo; ſuo cujusque arbitrio figura ſignorum ejusmodi (quantum quidem per communem usum licuerit) relinqui poterit. Uti namque genuinam pronuntiationem Latinam, ita Accentûs ejusmodi uſum, maximam partem amiſimus, ſignisq; quæ Accentus vocamus hodie, nomen adhæſit alienum, officium toto, quod ajunt, cælo diverſum eſt impoſitum. Unde & reperias non paucos ex accuratiſſimis inter Typographos, qui notas ejusmodi omnino rejiciunt, minore quidem rudioris Lectoris commodo, at reprehenſione nulla omnino.

CIRCUMFLEXO notamus I. Ablativos ſingu-

ſingulares & plurales, ubi alias non facilè diſcernerentur à Dativis; ut, *infixit plagam gladió*, hic enim Dativus eſſe poteſt, ſi intelligas: *Wyſzczerbił miecz*. Item in illo *v. g.* Claudianus ad Seren. *Junonis gratâ nomina voce canens &c.* II. Voces per ſyncopen imminutas. ut, *Liberûm, Nummûm, Perîcla, Amâſtis &c.* III. Contractas in Diphtongum Vocáles duarum ſyllabarum, ut in illo Hor: l. 2. ſat: 6.

Paſco libatis dapibus prôut cûique libidô eſt.

IV. Interjectionem, *ó*, multi ſignant. V. In penultimis ſyllabis ſecundæ Perſonæ Singularis Numeri Futuri indicativi tertiæ Conjugationis & tertiis Perſonis pluralibus Perfectorum Indicativi ponunt aliqui Circumflexum, ut Legêre, *Będzieſz czytany*, Legêre, *Czytali*. Hic quoque Accentus moderandæ pronuntiationi in libris pleriſque, ſacris maximè adhibetur, ſed revera in ſpeciem tantùm: nam quomodo olim pronuntiabantur Vocales eo ſignatæ, ignoratur; hodie elevãtur.

NOTÆ illæ, quas in ſcribendis vocibus, *Michaël, Poëta*, aliisq; ita multi adhibent, ut ignorent, cui fini id faciunt: non Accentum Gravem & Acutum, ſed Diæreſim ſeu Vocalium diviſionem ſignificant. Sæpiùs tamen & uſitatiùs geminatæ hujus virgulæ loco, punctum geminum poſteriori fere Vocali imponitur hunc in uſum; idq; I. Cùm diphton-

gus duas in ſyllabas metricâ neceſſitate diſtrahitur; ut, *Auräi, Cythereiä, Elegeiä &c.* pro, *Auræ, Cytherea, Elegia.* II. Cùm, *ae*, vel *oe*, non coeunt, uti alias ſolent, in diphtongum, ideoq; diviſim legendæ ſunt; ut, *aëreus* quadriſyllabum *Powietrzny* (nam Aereus *miedziány*, triſyllabon eſt:) *Aëdon, Coërceo, Poëma, Poëta, Coërces &c.* III. Cùm alioqui Vocales; *J. U*, Conſonantium inſtar contra vocabuli naturam aut metri neceſſitatem legi per errorem poſſent; ut in illis Virgilii.

Inque vicem nunc Turnus agit, nunc Troïus heros.
Item *Illa ubi Dardanios habitus & Troïa circum &c.*
Et Ovid. *Nunc quoque te ſalvo perſolvenda mihi.*

§. V.

Ortographiæ Polonæ Compendium.

QUoniam verò Ortographiâ Polonicâ paſſim corruptiſſima noſtrates utuntur, viſum eſt hoc loco brevem ejus tabellam proponere.

VOCALES.

A. Polonis triplex eſt, *a, á, ą, mawiáią.*
E, pariter triplex, *e, é, ę, ieſt, żérdź, pięć.*
I, diverſum ab *y*, *i, y, bilem, bylem.*
O, duplex, - *o, ó, ſtoi, Król.*
U, diverſum à *w*, *u, w, ubił, wbił.*
Y, diverſum ab, *i*, uti jam dictum.

DE, *a*, obſervandum, quibusdam in noſtris regionibus ita illud ſubtiliter & acutè ſemper proferri, ut nihil fere ab, *á*, differat.

Un-

Unde, eos qui ſic loquuntur fruſtra ad accentum ſeu notam potiùs illam in ſcribendo compellas. Iidem ferme, *ą*, cum *o*. confundunt, quod non ita facilè tolerandum crediderim. Doceantur itaque *ą*, ſcribendum eſſe I. in Ablativis ſingul: Subſtantivorum quæ in *A*, deſinunt, &c. Adjectivorum fæmineorum, ut, *z bracią, ſzláchtą, kſiężą, ſwoią własną, ręką, ſzáblą &c.* II. In tertiis Perſonis Præſentis & Futuri indicativi, item in Gerundiis in *ąc*, ut *Idą, Poydą, Biorą, Wezmą, Idąc, Biorąc.* III. Accuſat: ſingul: tum Subſtantivorum in *A*, tum Adſectivorum ſœm: variant, & quidam in *ą*, quidam in *ę*, exeunt; ut, *nową ſuknią, iednę czapkę*, imò iidem ab aliis per *ą*, ab aliis per *ę*, efferuntur: in quibus potior uſus ſequendus. De, *é*, & *ę*, notandum, *é*, pleroſque ex iis fere, de quibus proximè, modò cum *i*, aut, *y*, modò cum *e*, confundere, ac vitiosè, proferre: *żyrdź, świcá, chlib*, vel *żerdź, świecá, chleb*, quod tamen perpetuâ Profeſſoris vigilantiâ dedoceri poteſt, præceptis non poteſt. De *ę*, nonnulla ſtatui poſſunt, quibûs tamen, uti & ſuperioribûs, omnia comprehendi nequeunt. Itaque, *ę*, ſcribendum I, in Accuſativis ſingul: Subſtantivorum in, *A*, & Adjectivorum ſœm: gen: ſi aliunde ejuſmodi Accuſativi in *I*, deſinant, ut *literę, kſiążkę*, vel potiùs, *kſiąſzkę, moię, twoię*, item in his, *Mię,*

Cię, *ſię*. II. In primis perſonis ſing: num. Præſentis & Futuri Indicativi, imò & Conjunctivi, ſi pariter in, E, exeant; ut, *ſtoię*, *ſiedzę*, *chodzę &c*. *Stánę*, *Siądę*, *Poydę*. IV. Denique ubi, *e*, cum gemitu quodam effertur. Cætera uſus docebit.

I. Adhibetur cùm exilis eſt ſonus; ut, *Bilem*, *Piſk*, *Widáć*: contra, *y*, ſcribendum, ubi obtuſus & craſſus; ut, *Bylem*, *Pyſk*, *Wydáć*. Unde quod pro Latino, Et, *y*, non *i*, contra ſoni naturam paſſim ſcribant noſtrates plurimi, id eruditis quidem aliis, ac eruditiſſimo imprimis Cnapio non probatur. II. Diphtongos *Ay*, *Ey*, *Iy*, *Oy*, *Uy*, ſemper claudit, *y*, ut, *Day*, *Wey*, *Kiy*, *Stóy*, *Daruy*: nam ſi i, ſcribas hoc loco, diſtrahitur diphtongus, & vocis ſignificationem aut immutat, aut tollit; ut, *Moy*, & *Moi*, *Stoy*, & *Stoi &c*. Diphtongum tamen *iy* modò, Ypſilon, modo i, claudit: ut, *Kiy*, *Zabiy*, *Wypiy*: & contrà: *Zyi*, *Czyi*, *Stryi*. Quod diſcrimen (niſi in poſterioribus geminare, *yy* malis) indicat obtuſus aut ſubtilis ſonus ſyllabæ, vel certè conſonantis, quæ diphtongum, *iy*, vel *yi*, præcedit proximè. NOTANDUM veró hic, Adjectiva fæminina noſtratia in Genitivo, Dativo, & Ablativo ſingulari, diphtongo, *Ey*, terminari perpetuò; ut, *Tey pięknej nauki*, *Tey pięknej nauce*, *od tey &c*. Quod quidam etiam ad ſubſtantiva fœminina à maſculinis derivata

ta trahunt, ſcribuntque, *Stároſciney, Sędziney, Królowey*, vel *Stároſcinyi, &c.* Ego, *Stároſciny, Królowy &c.* genuinè ſcribi diciq; crediderim, quin tamen secùs ſentientes reprehendam.

O, ſive *ó*, iidem fere, qui ſupra, cum, *u*, confundunt, ac vitiosè efferunt: *kuń, wuł, krul, &c. In his pronuutiandis facilè peccatur præſertim à Pruthenis, Ruſſis. Lithvanis*, inquit abſolutiſſimus lingvarum Magiſter P. Cnapius in Critico ſuo Indiculo. Abuſus verò hic uſu dedocendus.

U, pro, *W*, & contra efferre quoſdam, æquè notum ac vitioſum eſt. *Y*, v, *I*.

CONSONANTES.

C, noſtratibus duplex eſt, *c, ć, noc. ćmi.*
L, duplex, - - *l, ł, wylał.*
N, duplex, - - *n, ń, ten, koń.*
S, duplex, - - *s, ś, ſam, śmiał.*
Z, triplex, - - *z, ż, ź, zá żal poźny.*

QUando *ć, ń, ś, ź*, ponuntur ante *i*, item, *ż*, poſitũ poſt *e, r, s*, nullo accentu indigent, cùm etiã absque illo aliter efferri nequeant; ut, *cień, niebo, sień, zima, czas, rzecz, ſzabla.*

B, & *P*, quibuſdam locis extenuatum & ſubtilius nonnulli efferunt; ut, *iedwab, drob, karp*, verùm id fere in conſiderationem non venit. *B*, à *P*, cùm ſyllabas terminat, ſonô ſere non differt; ut, *Dąb, Dębczak, Zabká, &c.* quod ne erroneè ſcribant pueri, tum Obliquos,

tum

tum derivativas ſeu derivatas, tum primitivas voces præ oculis habere debent; unde ex Obliquo. *Dębá*, item ex Primitivo, *Żabá*, inferant, *b*, in his ſcribendum; contra his *Łapká*, *Łeb*, cognoſcetur, p, ex *Łapąm*, *Łepek*, *Lepu*, *&c.* Quanquam rectè etiam ſcribatur, *Łeb*, unde Obliqui, *Łbá*, *Łbem*, *&c.*

IDEM verò tenendum pro aliis quoque, quæ ſic conſonant ad invicem, ut, C. cū *DZ.* v. g. *żołądź* &c. *D.* cum *T*, ut, *Odtąd*, &c. *F*, cum, *W*, ut, *brew* &c. *G*, cum *K*. ut *Bróg*, *Bóg*, &c. *S*, & *ś*. cum, *Z*, & *ź*, ut, *Weź* (accipe) *Mróz*, *Ráz*, *SZ*, cum *Z*, & contra alternant; ut, *Wróżká*, *Straż*, (cuſtodes) & *Strasz*, *Przeſtrasz* (terrefac) & plura talia.

L, ſi cum ſequente Vocali coaleſcit in ſyllabam, non eſt interponendum, *i*, ut, *Lato*, *Chléb*. *&c.* non *Liáto*, *&c.*

R, ſequente, *Z*, modò cum, *z*, coaleſcit; ut, *Rzecz*, *Rzeká*, *&c.* modò ſeorſim & per ſe ſonat; ut, *R-że koń*, *Dr-żę*, *Przemar-złem*, & tunc lineola illud ſeparat, ut vides: eruditiſſimus Cnapius.

X, literâ non egere Polonos docet idem, & *Kſ*. adhiberi jubet; ut, *Kſięgá*, *Kſiądz*, minimè tamen prohibet etiam, *X*, uſurpari, ſi uſus ferat.

Z, poſt, *C*, *S*, non ponitur, niſi cùm ſtridulus quidam eſt ſonus: ut, *czarny*, *ſzáry*.

§. VI.

§. VI.

Proſodiæ ſive accentui Latino maturè aſveſcendū.

CUm verò pronuntiatio Latini Accentûs noſtræ genti difficilis nonnihil, ac proinde magnam partem vitiosa eſt; præcepta autem illius in quarta demum Schola ediſcuntur; non exiſtimet gnarus Grammatices Magiſter alienum eſſe à ſua Schola, accentum diligenter obſervare, & idem à Diſcipulis exigere. Hujus enim rei neglectus abſurdam & non ferendam eruditis auribus pronuntiationem in Scholas alioqui bene ordinatas invehit: & ægrè admodùm in ſuperioribus Scholis pueri vitia dedocentur, quibus initiô aſſueverunt. Id, quod noſter Author advertit, qui ob eandem causam Syntaxeos etiam aliqua initia infimae Scholae pùeris inſtillanda propoſuit. Accentum verò multi in tota Analogia inculcant, quod Emmanueli non placuit, nè Incrementorum formulis præcepta obſcura & prolixa nimiùm redderentur, proprio igitur loco ea reſervavit. Nos nihilominus, ne difficultatem hujus exercitationis aliquis opponat, ſuggerendum duximus, quod hac in parte pro captu puerorum facilè, & parvo labore, magno autem fructu fieri poſſit. Has igitur communes regulas obſervare ſuffecerit.

1. Ex Incrementis Nominum & Verborum

vocum accentus cognoſcuntur, v. g. in ſequentibus penultimæ habentur longæ: *Muſarum Dominorum, Animalis, Sermonis, Amare, Docere, Audire &c.* In his porrò breves: *Partibus, Marmoris, Legero, Generis, Nominis &c* pueris tamen ſuffecerit in uſum horum non peccare.

2. Elevanda eſt Vocalis penultima, quàm duæ Conſonantes ſequuntur, ut, *Perennis, Diſertus, Amaviſſe*: deprimenda, ſi Vocalis altera ſequatur; ut, *Sedeo, Jaceo, &c.*

3. Diphtongus omnis longa eſt, ut, *Citharædus, Judæa, Elegia, Cytherea, Aeneas &c.* in his enim tribus poſtremis aliiſque ſimilibus Diphtongus Græca, *ei*, unâ Latinâ Vocali, *i*, vel *e*, exprimitur, at diphtongi naturam retinet unde & ſolvi ea poteſt, ut docetur l 2 cap. 2.

4. Obſervandæ ſunt nonnullæ voces ſæpiùs occurrentes, & ediſcendæ ſedulò; ut, *Explica, Diſputa, Provoca, Dicito, Cedito, Numerus; accidens, Subſtantivum, Adjectivum, Nominativus, &c. Perſcribe, Compone, Concede &c.* Denique nunquam ubi erraverint, non jubeantur repetere, dum didicerint. Nos hic in eorum gratiam acuti Accentus notam polyſyllabis in vocibus adhibemus, niſi uſu ipſo rectè ſemper enuntientur, quod noſtrum obſequium ut proficuum illis ſit, doceantur, elevandam eſſe inter pronuntiandum illam ſyllabam, cui Acutus Accentus imminet, ut Tibicen, *Surmacz*, Túbicen, *Trębácz, &c.* in priore, BI, in poſteriore, TU elevandum: Sic *Légere*, LE, attollitur, *Legére*, GE, elevatur.

FINIS INTRODUCTIONIS.

EM-

EMMANUELIS ALVARI è SOCIETATE JESU DE INSTITUTIONE GRAMMATICA LIBERI I.

PRÆFATIO.

JUre optimo labor hic: qualiſcunque eſt, fruſtra ſuſceptus in tanta librorum multitudine videri poſſet: niſi ſingularis illa virtus, quâ res parvæ creſcunt, ſine qua maximæ dilabuntur, nos tueretur. Etenim cum partibus noſtris illud imprimis propoſitum ſit, atque ob oculos perpetuò verſetur; ut, qui Soc: JESU, ejuſdem DEI Optimi Maximi beneficiô, nomen dedimus; non ſolùm in iis, quæ propria ipſius ſunt inſtituta, verùm etiam in rebus, quæ minimi videntur eſſe momenti, concordiſſimè vivamus: viſum eſt, ab aliquo noſtrûm Grammaticam artem ſcribendam eſſe; quâ ubique terrarum, quô ad ejus fieri poſſet, noſtri uterentur. Quod onus cum mihi eſſet impoſitum, id equidem, non meîs humerîs (ſcio enim quàm ſim imbecillis) ſed ſanctæ obedientiæ viribûs fretus, libenter ſuſcepi. Nam ei, qui ſponte ſua ſui juris eſſe deſiît, proprioque judicio atque voluntati propter DEUM nuntium remiſit: non tam inſcitiæ nota, quàm non obedientis animi crimen pertimeſcendum eſt. Suſcepto itaque onere, operam dedi, ne officio meo deeſſem: fontes ipſos adii. M. Varronis, Romanorum omnium eruditiſſimi, libros de Etymologia, atque Analogia duodecim; Fabii Quintiliani de inſtitutione Oratoria,

qui

qui magnum adjumentum attulerunt: Auli Gellii Noctium Atticarum undeviginti. Probi Diomedis, Phocæ, Donati, Prisciani Institutiones Grammaticas, ut potui perlegi. Quorum postremus ante mille annos, Justiniani Principis ætate Athenîs floruit. Is præter cæteros 10. & 8. lib: quos scripsit, passim hominum doctissimorum testimoniîs utitur, quorum hodie aut nulla, aut perexigua exstant vestigia. Est ille quidem sermone inornato & incompto, sed multa ac varia eruditione: labitur interdum ut homo; maximè ubi Latina præcepta ut Græcus, ad Græcorum normam exigit. Sed gravissimorum auctorum, quos tertiò quôque verbô citat, præclarâ atque luculentâ doctrinâ, ejus errata obteguntur penitùs & obscurantur. De rebus vel minimis tenuissimisque hoc est primis elementis, quâ potuit diligentiâ testes locupletissimos M Varronem, C. Cæsarem, Plinium atque alios quàm plurimos producit. Nemo mihi quidem Grammaticam copiosiùs, nemo accuratiùs, aut tractâsse, aut plures veterum Grammaticorum Commentarios videtur pervolutâsse. Quod ad recentiores attinet, eos potissimum evolvimus, qui nobis usui essent futuri. Jactîs ad hunc modum fundamentîs, ex utrisque Grammatices præcepta delegimus; quæ Terentii Ciceronis, Cæsaris, Livii, Virgilii, Horatii, atque aliorum Veterum testimoniîs, pro nostra tenui infirmaque parte, confirmavimus. De his, si qui fortè in hunc librum incidissent, breviter putavimus admonendos. Reliquum est (quoniam librorum infinitus est numerus scribendorum nullus est finis) ut convenienter divinis præceptis congruenterque vivamus; ita enim fiet, ut jn LIBRO Vitæ conscripti, DEI Optimi Maximi conspectu, cui hoc Opusculum dicamus, perpetuò fruamur.

L I-

LIBRI PRIMI PRIOR PARS

Infimæ Classis Grammaticæ inferiori ordini accommodata.

NOMINUM SUBSTANTIVORUM DECLINATIO.

CAPUT I.

PRIMA DECLINATIO.

VIRGA, *Nomen Declinationis primæ, Generis Feminini, Numeri singularis sic declinabitur.*

Nominativô hæc Virga, *Ta Rózgá.*
Genitivô hujus Virgæ. *Tey Rózgi.*
Dativô huic Virgæ, *Tey Rózdze.*
Accusativô hanc Virgam, *Tę Rózgę.*
Vocativô ô Virga, *o Rózgo.*
Ablativô ab hac Virga, *Od tey Rózgi, tą Rózgą.*

Numerô Plurali

Nominativô hæ Virgæ. *Te Rózgi.*
Genitivô harum Virgarum. *Tych Rózg.*
Dativô his Virgis, *Tym Rózgom.*
Accusativô has Virgas, *Te Rózgi.*
Vocativô ô Virgæ, *o Rózgi.*
Ablativô ab his Virgis, *Od tych Rózg, temi Rózgámi.*

S I C

Hæc Virga acerba, *Tá Rózgá przykra.*
Hæc Musa jucunda, *Tá Niuká wdzięczna.*

Pan

Paucis post diebus.

Hæc Virga minax, *Tá Rózgá groźna.*
Hæc Musa dulcis, *To śpiewánie słodkie.*
Hic Pòëta optimus, *Ten wierszopiś wyborny.*
Hic Nauta Vigilans, *Ten żeglarz czuyny.*

ADMONITIO.

Assvescant pueri in ipso aditu vestibuloque Grammaticæ Adjectiva Nomina cum Substantivis copulare Adjectiva nè multa sint nè inepta nè temere congesta, sint delecta è bonis Authoribus petita ad summum duo, ut Puer verecundus & ingeniosus: Porro Præceptor pueris, nè otiô diffluant, Nominandi Casum Substantivi cum Adjectivo dictabit in schola, quod ii domi per omnes Casus declinent atque describant, ubi redierint rationem reposcet, ac errata studiosè corriget

SECUNDA DECLINATIO.

DOMINUS, *Nomen Declinationis secundæ, Generis Masculini, Numeri singularis sic declinabitur.*

Numerô singulari.	§	*Numerô Plurali.*
N. Hic Dominus, *Ten Pan*	§	N. Hi Domini, *Ci Pánowie*
G. hujus Domini. *Tego Páná.*	§	G. horum Dominorum, *tych Pánów*
D. huic Domino, *Temu Pánu*	§	D. his Dominis *tym Pánom*
A. hunc Dominum, *Tego Páná,*	§	A. hos Dominos, *tych Pánów.*
V. ô Domine, *o Pánie.*	§	V. ô Domini, *o Pánowie.*
A. à Domino, *od Páná Pánem.*	§	A. à Dominis, *od tych Pánów, Pánámi.*

SIC.

Hic Dominus justus, *Ten Pan spráwiedliwy.*
Hic Puer ingeniosus, *To Dziécie dowcipne.*

Aliquot póst diebus.

Hic Puer sagax, *To dziécie domyślne.*
Hic Vir prudens, *Ten człowiek rostropny.*
Hic Animus Generosior, *To serce wspánialsze.*

Hæc

Hæc Populus procerissima, *Tá Topola naywyższa.*
TEMPLUM *Nomen declinationis secundæ Generis Neutrius. Numeri singularis, sic declinabitur.*

Numerô singularî.	§	*Numerô plurali.*
N. hoc Templum, *Ten (Kościoł.*	§	N hæc Templa, *te Kościoły*
G. hujus Templi, *tego Ko-(ściołá*	§	G. horum Templorum, *(tych Kościołów.*
D. huic Templo, *temu Ko-(ściołowi.*	§	D. his Templis, *Tym Ko-(ściołóm.*
A. hoc Templũ, *ten Kościół*	§	A hæc Tẽpla, *te Kościoły.*
V. ô Templum, *o Kościele*	§	V. ô Templa, *o Kościoły.*
A. à Templo, *od Kościołá (tym Kościołem*	§	A. à Templis, *od tych (Kościołów, temi Ko-(ściołámi.*

S I C.

Hoc Templũ Sanctissimũ, *Ten Kościoł NaySwiętszy.*
Hoc ingenium eximium, *Ten dowcip wyborny.*
Suo tempore
Hoc saxum ingens, *Ten Kámień wielki.*
Hoc Beneficium illustre, *Ta łáská znáczna.*

ADMONITIO II.

Hic moneantur tyrones, Neutra Nomina tres casus habere similes, Nominativum, Accusativum, & Vocativũ, eosque plurali Numerô A literâ semper terminari.

TERTIA DECLINATIO.

SERMO, *Nomen Declinationis tertiæ Generis Masculini, Numeri singularis sic declinabitur.*

Numerô singularî.	§	*Numerô plurali.*
N. hic Sermo *Tá Mowá*	§	N hi Sermones, *Te mowy*
G. hujus Sermonis, *tey (mowy.*	§	G horum Sermonum, *(tych mów.*
D. huic Sermoni, *tey mo-(wie*	§	D. his Sermonibus, *tym (mowom.*
A. hunc Sermonem, *tę (mowę.*	§	A hos Sermones, *te mowy*
V. ô Sermo, *o mowo.*	§	V. ô Sermones, *o mowy.*

A. à

A. à Sermone, *od tey mo* §A. à Sermonibus, *od tych*
(wy, tą mową. § *(mów, temi mowámi.*

S I C

Hic Sermo elegans, *Tá mowá ładna.*
Hic Panis quotidianus, *Ten chleb powszedni.*
Hæc virtus admiranda, *Tá cnotá dziwna.*
Hæc oratio elegantior, *Tá mowá ładnieysza.*

TEMPUS, *Nomen declinationis tertiæ, Generis Neutrius, Numeri singularis, sic declinabitur.*

Numerô singulari. § *Numerô Plurali.*
N. hoc Tempus, *Ten czas* §N. hæc Tempora, *Te czásy*
G. hujus Temporis, *tego* §G. horum Temporum,
(czásu. § *(tych czásów.*
[D.] huic Tempori, *temu* §D. his Temporibus, *tym*
(czásowi. § *(czásóm.*
[A. h]oc Tempus, *ten czás,* §A. hæc Tempora, *te czásy*
[V. ô Te]mpus, *o czásie.* §V. ô Tempora, *o czásy.*
[A. à Tem]pore, *od tego* §A. à Temporibus, *od tych*
[(czásu, z] tym czásem. § *(czásów czasámi.*

S I C

[Hoc Te]mpus Brevius, *Ten czás krótszy*
[Hoc Tem]pus pretiosissimum, *Ten czás naydroższy.*
[Hoc Tem]pus velox, *Ten czás prędki.*
[Hoc Flum]en celebre, *To Imię sławne.*
[Hoc Fl]umen rapidum *Tá rzeká bystra.*

[P]ARENS, *Nomen Declinationis tertiæ, Generis Communis, Numeri singularis, sic declinabitur.*

Numerô singulari. § *Numerô Plurali.*
N. hic & hæc Parens, *Ten* §N. hi, & hæ Parentes *Ro-*
(Ociec, tá Matká, § *(dzice, Oycowie Mátki.*
G. huius Parentis. §G. horum, & harū Paren-
D. huic Parenti, §D. his Parentibus. (tum
A. hunc, & hanc Parentē. §A. hos, & has Parentes.
V. ô Parens. §V. ô Parentes.
A. à Parente, §A. à Parentibus.

SIC

S I C

Hic & hæc Civis, *Ten Mieszczánin, Tá &c.*
Hic & hæc Hostis, *Ten Nieprzyiaciel, Tá &c.*

ADMONITIO III.

In lingua Polonica sunt hæc communis Generis, sed alia reperias nonnulla; ut, Plotká, sługá, niecnotá, włóczęgá. &c

Talibus porrò Nominibus addant pueri Adjectiva non conjunctim, sed separatim. Hic Civis Romanus, *Ten Obywátel, ten Mieszczánin, ten Szláchcic Rzymski.* Hæc Civis Romana &c. *Triplicem Nominis,* Civis, *Polonicam significationem datâ operâ adjecimus ne pueros ineptâ illâ opinione imbui Magister sinat, ut Nomen* Civis *nullo alio sensu usurpari Latinis putent, quàm pro vernaculo,* Mieszczánin, Mieszczká &c. *Idem verò monendi ii erunt de Derivatis* Civilis, Civilitate, Civitate donare &c. *Imò de aliis quoque Latinis vocabulis, quæ trivialium abusus, & ignorantia ad certas nonnisi res significandas coarctavit; ut* Hospes, Stupidus, Insolens, Devotus &c *aut p[illegible] usus alienavit; ut,* Acanthus, Diphtongi, Sebosus.

QUARTA DECLINATIO.

SENSUS. *Nomen, Declinationis quartæ, Generis Masculini, Numeri singularis, sic declinabitur.*

Numerô singulari.	§	*Numerô Plurali.*
N. hic Sensus, *Ten zmysł*	§	N. hi Sensus *Te zmysły.*
G. hujus Sensûs, *tego (zmysłu.*	§	G. horum Sensuum, *tych (zmysłów.*
D. huic Sensui, *temu zmy-(słowi.*	§	D. his Sensibus, *tym zmy-[illegible]*
	§	A. hos Sensus *te zmysły.*
A. hunc Sensũ, *ten zmysł*	§	V. ô Sensus, *o zmysły.*
V. ô Sensus, *o zmyśle*	§	A. à Sensibus, *od tych (zmysłów.*
A. à Sensu, *od tego zmysłu*	§	

S I C

Hic Sensus hebes, *Ten zmysł tępy.*

Hic Passus tardus, *Ten krok leniwy.*
Hic Census tenuis, *Ten czyńsz skąpy.*
Hæc Anus delira. *Tá Bábá głupia.*

GENU, *Nomen declinationis quartæ, Generis Neutrius, Numeri singularis, sic declinabitur.*

Numerô singularî.	§ *Numerô Pluralî.*
N. hoc Genu, *To Koláno.*	§N. hæc Genua, *Te koláná.*
G. hujus Genu, *tego koláná*	§G. horũ Genuũ, *tych kolan*
D. huic Genu, *temu kolánowi.*	§D. his Genibus, *tym kolánóm.*
A. hoc Genu, *to koláno*	§A. hæc Genua, *te koláná,*
V. ô Genu, *o koláno*	§V, ô Genua, *o kolána,*
A. à Genu, *od tego koláná.*	§A. à Genibus, *od tych kolan*

S I C

Hoc Genu tumens, *To koláno spuchłe.*
Cornu inflexum, *Ten rók zákrzywiony.*
Tonitru horrendum, *Ten Grom strászliwy.*
...ru candens, *Ten rożen rospalony.*

QUINTA DECLINATIO.

...omen *Declinationis quintæ, Generis Masculi. ...emini. Numeri singularis sic declinabitur.*

...*merô singularî.*	§ *Numerô Pluralî.*
... & hæc Dies, *Ten (dzień,*	§N, hi vel hæ Dies, *Te Dni,*
...hujus Diei,	§G. horum vel harum dierum:
D, huic Diei	§ D. his Diebus,
A. ... c vel hanc Diem,	§A, hos vel has Dies.
... es. A, à Die.	§V, ô Dies, A, à Diebus.

S I C

Hic D... ...tissimus, *Ten dzień bárdzo wesoły,*
Hæc Di... ...tris, *Ten dzień iásny,*
Hæc res do...mica, *Tá rzecz domowa, gospodárstwo,*
Hæc res familiaris, *Tá rzecz gospodárska &c,*
Hæc facies honesta & liberalis, *Tá uroda (twarz) piękna, (udátna, gładka.*

AD-

ADMONITIO IV.

Docebit interdum Magister rectè scribendi præcepta; ut ante B M. P. nunquam N literam, sed pro ea M scribi; ut Ambigo, Committo, Impono; *non* Anbigo, Conmitto, Inpono.

2. *Si eadem Consonans geminatur in medio dictionis; non utraque in fine interrupti, aut initiô redeuntis versûs sed alteram initiô, alteram in fine alterius scribendam esse; ut,* Ter-ra, Her-ba, &c. *Hæc & similia prout opportunum videbitur, pueris inculcanda identidem, maximè quæ § 4 & 5. Introd. dicta sunt.*

NOMINUM ADJECTIVORUM ET ANOMALORUM DECLINATIO.

CAPUT II.

Nomina Adjectiva Declinationis primæ & secundæ.

Bonus, Bona, Bonum. *Nomen Mobile, Declinationis primæ & secundæ, Numeri singularis sic declinabitur.*

Numerô singulari.	§ *Numerô Plurali.*
N. Bonus, Bona, Bonum,	§ N Boni, Bonæ, Bona.
Dobry, dobra, dobre.	§ *Dobrzy, dobre, dobre.*
G. Boni, Bonæ, Boni.	§ G Bonorum, Bonarum, Bonorum.
D. Bono, Bonæ, Bono.	§ D. Bonis.
A. Bonum Bonam, Bonum	§ A. Bonos, Bonas, Bona.
V. ô Bone, ô Bona, ô Bonũ	§ V. ô Boni, ô Bonæ, ô Bona,
A à Bono, Bonâ, Bono.	§ A. à Bonis

ADMONITIO V.

ADJECTIVA *Nomina eodem modo quo substantiva suprà posita declinantur. Porrò unum Adjectivum, si plures formas seu terminationes habeat, ad diversas substantivorum Declinationes pertinet. Omnia verò Adjectiva vel ad primam, vel ad secundam, vel ad tertiam Declinationem pertinent.*

2. SEQUENTIA *Nomina Adjectiva eodem modo quo* Bonus, Bona, Bonum, *declinantur, nisi quod Genitivum in* Ius, *Dativum in* I *semper habeant inquovis genere.*

ALter, *Drugi*, altera, alterum, alterius, alteri.
Alius, *Inszy*, alia, aliud, alius, alii.
Solus, *Sam*, sola, solum, solius, soli.
Totus, *Cáły*, tota, totum, totius, toti.
Unus, *Jeden*, una, unum, unius, uni.
Ullus, *Kto*, ulla, ullum. ullius. ulli.
Nullus, *Zaden*, nulla, nullum, nullius, nulli.
Uter, *Kto ze dwoch*, utra, utrum, utrius, utri.
Neuter, *áni ten áni ów*, neutra, neutrũ neutrius, neutri.
Uterque, *Obádwá*, utraque, utrũque, utriusque, utrique.
Alterutet, *Raz ten, drugi raz ten*, alterutra, alterutrum, alterutrius, alterutri, alterius, utrius.

SCHOLION I.

Fæminina Altera, Alia, Sola, Tota, Una, *Genitivum & Dativum in æ, apud veteres habuëre.* * Ter Heaut. 2. *Hoc ipsum in itinere* Alteræ *dum narrat, forte audivi.* * Colũ l. 5. c 11 *ut* Alteræ *deliberatæ parti conveniat.* * Cic l. 2 de Div: Aliæ *pecudis.* * Ter Eun act: 1 sc. 7. *Mihi* Solæ *ridiculus fuit.* * Ad Her sub fin. lib:2. *Nam* [illegible]*s tota, totæ rei similis sit necesse est.* * Cic apud Prisc: l. *Hoc judicium ita expectatur, ut non* unæ *rei statui,* [illegible] *omnibus constitui putetur.* * Lucr: l. 2. *Efficitur* [illegible]*idam quadratum* unæq; *figuræ.*

2 *Genitivo*, Alteruter, *potiùs habet* Allerutrius, *quàm* Alterius utrius. *Ita Cic: Att: l. 10. ep: 1. & l. 9. Fam: ep: 6 vide infrà cap* 27.

Nomina Adjectiva Declinntionis tertiæ.

Hic Acer hæc Acris hoc Acre, *Nomen Adjectivum Declinationis tertiæ, Numeri singularis sic declinabitur.*

Numerô singulari.	*Numerô Plurali*
N. hic Acer hæc Acris, hoc	N. hi & hæ Acres. hæc Acria
G. hujus Acris. (Acre *Ostry*	G. horum & harũ Acrium.
D. [illegible] Acri.	D. his Acribus.

A. hunc & hanc Acrem, § A. hos, & has Acres, hæc
(hoc Acre. § (Acria.
V. ô Acer, Acris, Acre. § V. ô Acres, & Acria.
A. ab Acri. § A. ab Acribus.

S I C

Alacer, alacris, alacre· *Czerſtwy, ochotny.*
Volucer, volucris, volucre, *Lotny, ſkrzydlaſty.*
Equeſter, equeſtris, equeſtre, *Konny, ſzláchecki.*
Saluber, ſalubris, ſalubre, *Zdrowy.*

Celer *modò habet unam formam in omnibus tribus generibus, modò in fæminino habet.* Celeris, *in Neutro,* Celere: *unde Cic:* Celer ignis. * *Lucr:* Celer origo. * *Ovid:* Celeris fæmina. * *Val. Flac. Argon.* ;Celere telum *pro* Celer: *Apud Priſc:* Hic & hæc Celeris * Equeſtris *etiam Maſculino genere dicitur.* Sylveſtris, *item, vel* Sylveſter *leſny,* hæc ſylveſtris, hoc ſylveſtre.

Hic & hæc BREVIS & hoc BREVE, *Nomen Adjectivum Declinationis tertiæ ſic declinabitur.*

Numerô ſingularî. § *Numerô Plurali*
N. hic & hæc Brevis, & hoc § N. hi & hæ Breves, & hæc
(Breve, *krótki.* § (Brevia
G. hujus Brevis, § G. horum & harũ Brevium
D. huic Brevi. § D. his Brevibus.
A. hunc & hanc Brevem, § A. hos & has Breves, &
(& hoc Breve. § (hæc Brevia.
V. ô Brevis, ô Breve. § V. ô Breves & Brevia.
A. à Brevi. § A. à Brevibus.

Hic & hæc BREVIOR, & hoc BREVIUS, *Nomen Adjectivũ Comparativũ Declinationis tertiæ ſic declinabitur.*

Numerô ſingularî. § *Numerô Plurali.*
N. hic & hæc Brevior, & § N. hi & hæ Breviores & hæc
(hoc Brevius, *Krótſzy* § (Breviora, *Krótſi krótſze*
G. hujus Brevioris. § G. horũ & harũ Brevioru͂.
D. huic Breviori. § D. his Brevioribus.
A. hunc & hanc Brevio § A. hos & has Breviores, &
(rem hoc Brevius. § (hæc Breviora.

V. ô Brevior & Brevius. §V. ô Breviores & Breviora;
A. à Breviori, v. Breviore §A. à Brevioribus

FELIX, *Nomen Adjectivum, Declinationis tertiæ, Generis omnis sic declinabitur.*

Numerô singularî.	§	*Numerô Pluralî.*
N. Hic & hæc & hoc Felix, *Szczęśliwy, szczęśliwa, (szczęśliwe.*	§	N hi & hæ Felices, & hæc Felicia, *Szczęśliwi szczę- (śliwe.*
G. hujus Felicis.	§	G horum & horũ Felicium
D. huic Felici.	§	D his Felicibus.
A. hunc & hanc Felicem (& hoc Felix.	§	A. hos & has Felices, & (hæc Felicia
V. ô Felix	§	V. ô Felices & Felicia.
A. à Felice vel Felici.	§	A. à Felicibus.

A D M O N I T I O.

In Adjectivis declinandis misceat interdum Magister Gradus omnes; ut Felix, felicior, felicissimus; Facilis, facilior, facillimus Difficilis &c. Rectiùs *tamen adjunctô Substantivô, ut* Pòéta *bonus melior optimus,* Scurra *malus, pejor, pessimus;* Digitus, *parvus, minor, minimus;* Vir, *magnus major, maximus.*

NOMINA ANOMALA.

Quæ à Superiorum lege non nihil deflectunt.

D O M U S.

Numerô singularî.	§	*Numerô Pluralî.*
N. hæc Domus, *ten Dom,*	§	N, Hæ Domus. *te Domy,*
G. hujus Domi v Domûs.	§	G harum Domorum, v Domuũ.
D. huic Domui vel Domo	§	D. his Domibus,
A. hanc Domum,	§	A. has Domos, v, Domus,
V. ô Domus,	§	V, ô Domus,
A. à Domo.	§	A, à Domibus.

D U O E T A M B O.

Numerô singularî.	§	*Numerô Pluralî.*
N. Duo, *dwá,* Duæ, Duo	§	N. Ambo, *Obádwá,* Ambæ, (Ambo.

G,

G, Duorũ. Duarũ, Duorum, §G, Amborum, Ambarum,
D Duobus, § (Amborum,
A, Duos, Duas, Duo, §D. Ambobus, Ambabus, &c.
V, ô Duo, Duæ, Duo. §A. Ambos, Ambas, Ambo.
A à Duobus, Duabus, Du- §V. ô Ambo, Ambæ Ambo.
(obus. §A, Ambobꝰ, Ambabus, &c.

1. *Genitivus* Domi *ferè tantum ad interrogationem, ubi, in usu est; cæteris in locis* hujus domûs *præstat dicere*

2. *Dativus* Domo, *admodum rarus est.* * Hor: l 2. ep: 10. Ponendæque domo quærenda est arca primum, *Aliqui legunt.* Ponendâque domo &c: *In Ablativo.*

3. Harum Domuum, & has Domos, *vix aut rarò reperias Juv: sat: 7.* Domuum dominique futuri. *Val: l. 2. c, 7* Cum ignominia Domuum suarum.

4. Duo & Ambo, *Accusativi Masculini ad Poëtas potiùs pertinent* * Virg l. 11. Si duo præterea tales Idea tulisset terra viros, Hor: l 1 sat 7. Duo si discordia vexet inertes *Nibilominus & Cic: l. 7. ep 25. dixit,* Præter Duo nos,* & *l. de Divin* Cui Duo placet esse motus.

PRONOMINUM DECLINATIO

CAPUT III,

PRONOMINA PRIMITIVA.

EGO, *Pronomen Primitivum Personæ Imæ, sic declinabitur,*

Numerô singulari.	*Numerô Plurali.*
N. Ego, *Ja.*	N. Nos, *My,*
G, Mei, *Mnie,*	G. Nostrûm, v. nostri. *Nas,*
D, Mihi, vel Mi, *Mnie, vel*	D, Nobis, *Nam,*
A, Me, *Mnie, v. mię, (mi*	A, Nos, *Nas.*
A, à Me, *Mna, odemnie.*	A, à Nobis, *Od nas, námi.*

TU, *Pronomen Primitivum Personæ secundæ sic declinabitur.*

Nu-

Numerô singulari.	§	*Numerô Plurali.*
N, Tu, *Ty*,	§	N, Vos, *Wy*,
G, Tui, *Ciebie*,	§	G, Vestrûm, *v.* Vestrî, *was.*
D, Tibi, *Tobie*,	§	D, Vobis, *Wam.*
A, Te, *Cię*, *v.* *Ciebie*,	§	A, Vos, *Was*
V, ô Tu *Ty*,	§	V, ô Vos, *Wy.*
A, à Te, *Tobą*, *od Ciebie*	§	A, à Vobis, *od Was*, *wámi.*

SUI, *Pronomen Primitivum, Personæ, tertiæ, sic declinabitur*

Utroque Numero.

	§	
G, Sui, *Siebie.*	§	A. Se, *Siebie*,
D, Sibi, *Sobie.*	§	A à Se, *Od siebie, sobą.*

S C H O L I O N III.

1. *Interrogandi Casus* Mis, Tis, Sis, *pro*, Mei, Tui, Sui, *recesserunt ab usu.* * Plaut: *Mil: act* 4 *sc:* 2. Quia Tis egeat, *v.* *Serv. in edit:* 2. *Donati, De Pronomine ; & Quintil: l* 5 *c.* 31.

SEQUENTIA *Pronomina*, Hic Iste &c *Aliqua ex parte Primam & Secundam Nominum Adjectivorum Declinationem imitantur Vocatvô támen semqer carent.*

H I C

Numerô singulari.	§	*Numerô Plurali.*
N. Hic, *Ten*, Hæc, *ta*, Hoc, (*to.*	§	O, Hi, *Ci*, Hæ, *te*, Hæc, *te.*
	§	G, Horum, Harum, Horum, (*tych*,
G, Hujus, *Tego*, *Tey*,	§	
D, Huic, *Temu*, *tey*,	§	D His. *tym.*
A, Hunc, *Tego*, Hanc, *tę*, (Hoc, *to.*	§	A, Hos, *Tych*, Has, *te*, Hæc, (*te*,
A, ab Hoc, *Od tego*, Hac, (*tey*, Hoc, *tego tym*	§	A, ab His, *Od tych*, *temi.*

I S T E.

Numerô singulari	§	*Numerô Plurali.*
N, Iste, *Ten ta*, Ista, *ta to*, (Istud, *to to*,	§	N, Isti. *Ci to*, Istæ; *te to*, (Ista, *te to.*
G, Istius, *Tego to*, *tey to.*	§	

D, Isti

D, Isti, *Temu to, tey to* §G, Istorum, Istarum, Isto-
A, Istum, *Tego to*, Istam, *tę*§ (rum, *Tych to.*
(*to*, Istud, *to to.* §D. Istis, *Tym to.*
A, ab Isto, *Od tego to*, Ista, §A, Istos, Istas, Ista, *Tych to*,
(*tey to*, Isto, *tego to* §A, ab Istis, *Od tych to &c.*

ILLE, *On*, Illa, Illud, & Ipse *Ow* vel *On sam* Ipsa, Ipsi, *ita declinantur sicut*, Iste, Ista, Istud, *utroque numero.*

I S

Numerô singulari.	*Numerô Plurali.*
N, Is, *Ten tam*, ea, *ta tam* (Id, *to tam*,	N, Ii, *Ci tam*, Eæ, Ea, *te*, (*tam*
G, Ejus, *Tego tam*, *tey tam*	G, Eorum, Earum, Eorum, (*tych tam*
D, Ei, *Temu tam*	D, Iis, Eis, *Tym tam.*
A, Eum, *Tego tam*, Eam, (*tę tam*, Id, *to tam*,	A, Eos, Eas, Ea, *Tych tam.*
A, ab Eo, *Od tego, tam*, Ea, (*od tey tam*, Eo *tym tam*	A, ab Iis, Eis, *Od tych tam*, (*v. temi tam.*

IDEM, *Tenże*, Eadem, Idem, *omnes Casus à Simplici* IS, *mutuatur, adjectâ duntaxat syllabâ*, DEM, *in Accusativo tamen singulari & Genitivo Plurali*, M *Simplicis mutat in* N, *habetque* Eundem &c. *non* Eumdẽ &c.

S C H O L I O N.

1. IPSUD, *non dicimus sicut* Illud &c *quia olim non* Ipse, *sed* Ipsus, Ipsa, Ipsum, *dicebatur* Ipsus, *jam, exolevit.*

2. *Plurales hi Nominativi*, EI, & EIDEM, *meritò à Diomede & Donato prætermissi sunt, quamvis à Prisciano non omnino rejiciuntur.*

2. *Dativus & Ablativus* Iisdem, *multò usitatior est, quàm* Eisdem, *v. Cic.* in Oratione, *à medio.*

PRONOMINA DERIVATIVA.

M E U S.

Numerô singulari.	*Numerô Plurali.*
N, *Meus, Moy*, mea, *moiá*, (meum, *moie*,	N. Mei, *Moi*, meæ, *moie*, (mea *moie.*

G.

G, Mei, *Moiego*, meæ, *moiey* § G, Meorum, mearum, me-
(mei, *moiego*. § (orum, *Moich*,
D, Meo, *Memu*, meæ, *mo-* § D, Meis, *Moim*,
(*iey*, meo, *memu* § A, Meos, meas, *Moich*,
A, Meum, *Moiego*, meam § (mea, *moie*,
(*moig*, meum, *moie*. § V, ô mei, *o moi*, meæ, mea,
V, ô Mi, *o moy*, mea, *moiá*, § (*moie*,
(meum, *moie*, § A, à Meis, *Od moich*, *mo-*
A, à meo, *od mego*, mea, § (*iemi*.
(*moiey*, meo, *moiego* §

Eodem modo declinatur, TUUS, SUUS, VESTER, & NOSTER, *nisi quod prima tria Vocativô carent*.

NOSTRAS VESTRAS.

NOSTRAS & VESTRAS *Pronomina Adjectiva Generis omnis, declinantur ut suprà* FELIX.

Numerô singulari § *Numerô Plurali*.
N, Hic, hæc, hoc, Nostras, § N, Hi & hæ Nostrates, &
(*Nászyniec*. § hæc Nostratia, *Nászyńce*.
G, Nostratis, *Nászyńcá*, § G, Nostratium, *Nászyńcow*,
D, Nostrati, *Nászyńcowi*, § D, Nostratibus. *Nászyńcom*
A, hunc, hanc, Nostratem, § A. Hos & has Nostrates, &
(hoc Nostras, *Nászyńcá* § hæc Nostratia, *Nászyńcom*,
V, ô Nostras, *o Nászyńce*, § V, ô Nostrates, Nostratia,
A, à Nostrate, vel, Nostrati, § (*o Nászyńcy*
od Nászyńcá, *nászyńcem* § A, à Nostratibus, *od Ná-*
§ (*szyńcow*.

Eodem modo declinabitur, VESTRAS, *nisi quod Vocativô caret*.

S C H O L I O N V.

Prisci dicebant; *hic & hæc Nostratis*, *Vestratis*, *Privernatis*, *Arpinatis*. *& hoc Nostrate*, *Vestrate*, *Privernate*, *Arpinate*, & similia. Verùm sæculum eruditius, maluit imminutîs uti & unâ terminatione omnia complecti genera. * Liv: l. 8. *Eodem anno* privernas bellum *initum*. At Livio antiquior Catul: 1. Orig: apud Prisc: Veterum more scripsit: *Si quis mortuus est*,

Arpi-

Arpinatis. Cicero posteriores sequitur Att: lib: 16. ep. 8. *Flexus est* ad iter Arpinas.

2. Sextus horum casus sæpius in E, desinit, *Nostrate, Vestrate, Ravennate, &c.*

Provocabulum sive Pronomen.

Relativum *qui, quæ, quod*, cum Compositis.

Numerô Singularî. § *Numerô Plurali.*
N, Qui, quæ, quod, *Który,* §N, Qui, quæ, quæ, *Którzy,*
(*która, które.* § (*które,*
G, Cujus, *którego, którey,* §G, Quorum, quarum, quo-
D, Cui, *któremu, którey,* § (rum, *których,*
A, Quem ; quam, quod, §D, Queis, quibus, *którym,*
(*którego, która, które,* §A, Quos, quas, quæ, *których:*
A, à Quo, vel qui qua, *Od* §A, à Queis, quibus, *od któ-*
(*którego, którey, którym* § (*rych, ktoremi.*

Q U I S.

Numerô Singulari. § *Numerô Plurali.*
N Quis vel qui, quæ, quod §N, Qui, quæ, quæ, *Którzy,*
(vel quid, *kto co,* § (*które co zac.*
G, Cujus, *kogo, czego, które* §G, Quorum, quarum, quo-
D, Cui, *czemu, komu,* (*co* § (rum.
A, Quem quam quod, v §D, Queis, vel quibus.
quod, *którego co* §A, Quos, quas, quæ.
A, à Quo, (vel qui, qua, *Od* §A, à Queis, vel quibus.
(*którego, od którey czego* §

S C H O L I O N VI.

QUIS, modò est Interrogativum, * Ter: Heaut: act: 5. sc: 2. *Quis hic loquitur?* Modò infinitum. * Virg: Ecl: 3. *Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos* vide.

QUI, Nominativus interdum pro, *Quis* Interrogativo ponitur, * Cic. pro domo sua. *Qui tantus fuit labor? quæ simultas?* Interdum pro *Quis*, Infinito. *

Ter:

Ter: Andr: act 5. *Nescio* qui *senex modò venit.* Sic citat Nonius sic habent antiquissimi manuscripti.

3. Ablativus, *Qui*, est generis omnis utimúrque illo cum Præpositione *Cum* quæ semper ei postponitur. * Cic. Fam. 5 9. *Nemo est.* quicum *potiùs mihi quàm tecum communicandum putem.* Virg: En: XI.-- *Accam ex æqualibus unam alloquitur: fida ante alias quæ sola Camillæ,* Quicum *partiri curas, &c. i, cum qua* (Acca) *partiri curas, &c.*

Composita ex Provocabulo.

Quis cùm præcedit.

Quisnam, quænam, quodnam, vel quidnam, *Ktož to.*
Quispiam, quæpiam, quodpiam, vel quidpiam, *Ktoś.*
Quisquam, quæquam, quodquã, v. quidquã, *ktokolwiek.*
Quisque, quæque, quodque, vel quidque, *Káżdy.*
Quisquis, quæquæ, quodquod, v. quidquid, *Który. kolwiek.*

Composita ex Provocabulo.

Quis cùm sequitur seu postponitur.

Aliquis, aliqua, aliquod, vel aliquid, *Ktoś.*
Ecquis, ecqua, ecquæ, ecquod, vel ecquid, *á ktož.*
Nequis, nequa. nequod, vel nequid, *żeby kto nie.*
Siquis, siqua, siquod, vel siquid, *ieśli kto.*
Quædam ex suprà dictis rursus componuntur.
Unusquisque, unaquæque, unumquodque, vel unum quidque, *Káżdy iáki táki*
Ecquisnam. ecquænam, ecquodnam, vel ecquidnam, *á ktoż, á ktożto.*

Composita ex Provocabulo, Qui.

Quicunque, quæcunque, quodcunque, vel quidcunque, *ktokolwiek.*
Quidam, quædam, quoddam, vel quidam, *któś ieden.*

Qui-

Quilibet, quælibet, quodlibet, vel quidlibet, *káżdy ktôry ſię podoba.*

Quivis, quæuis, quodvis, vel quiduis, *káżdy, ktôry kolwiek, ktôry chcesz.*

SCHOLION VII.

1. *In omnibus his Compoſitis Recti tantùm declinantur*, Sive unus, *ut* Quiſque Cujuſque &c. ecquis, eccujus, &c. quivis, cujuſvis &c five plures ſint, *ut*, Quiſquis, cujuſcujus &c. Unuſquiſque, uniuſcujuſque &c. *utroq; numero*, *Lucr: l* 2. Namque in eadem una *cujuſcujus brevitate.*

2. Quiſquis *interdum apud Cic: genitivum habet:* Cuicui *ut volunt quidam.* Omnia ad me diligentiſſimè, cuicui modi ſint, ſcribas *Quanquam iſtud*, cuicui *potius ego à Recto* Cujuſcujus; *ductum eſſe crediderim, antiquis enim in Recto.* Cujus, cuja, cujum *dicebatur, unde* Cujum pecus *Virgilii:* Cuja res, *Ciceronis à geminato igitur* Cujuſcujus, cujacuja, cujumcujum, *videtur venire Genitivus ille* Cuicui, *uti à geminato*, Quiſquis, *naſcitur* Cujuſcujus, *Cæteri quoque caſus utriuſque numeri à Recto*, quiſquis *ſatis in uſu ſunt* * *Ter: Het: act: 1;* Quin ſpolies, mutiles, laceres *quemquem* nacta ſis.

3 *Provocabulum* Quis; *in Compoſitis modò præcedit ut* Quiſnam, Quiſpiam, Quiſque &c *modo ſequitur ſeu poſtponitur ut*, ecquis, nequis &c. *Cum ſequitur, ſeu poſtponitur, fæminina ſingularis & Neutra pluralis numeri fere in A deſinunt ut*, ſiqnis, ſiqua ſiquod, *Plur:* ſiqui, ſiquæ, ſiqua. *Cicero tamen* ecquæ, *fæminino genere uſurpat.* * *Att l* 7. Quod quæris ecquæ ſpes pacificationis ſit * *Id. l.* 4. *de Fin:* Ecquænam fieri poſſit acceſſio. * *Id l* 2. *Acad:* Ecquæ poterit in agnóſcendo eſſe diſtinctio?

VER-

VERBORUM

CONJUGATIO.

SUM, *Verbum Neutrum, Substantivum sic conjugabitur.*

Indicativi Modi tempus præsens.

Numerô Singulari. § Numerô Plurali.

EGO sum, *Ja iestem,* §Nos sumus, *My iesteśmy,*
Tu es, *Ty iesteś,* §Vos estis, *wy iesteście,*
Ille est, *on iest,* §Illi sunt, *oni są*

Præteritum imperfectum.

Ego eram, *Ja Byłem,* §Nos eramus, *My Byliśmy,*
Tu eras, *ty byłeś,* §Vos eratis, *wy byliście,*
Ille erat, *on był,* §Illi erant, *oni byli.*

Præteritum perfectum.

Ego fui, *Ja Byłem,* §Nos fuimus, *My byliśmy,*
Tu fuisti, *ty byłeś,* §Vos fuistis, *wy byliście,*
Ille fuit, *on był,* §Illi fuerũt v fuêre, *oni byli.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Ego fueram, *Ja byłem,* §Nos fueramus, *My byliśmy*
Tu fueras, *ty byłeś,* §Vos fueratis, *wy byliście,*
Ille fuerat, *on był dawno,* §Illi fuerant, *oni byli.*

Futurum.

Ego ero, *Ja będę,* §Nos erimus, *My będziemy,*
Tu eris, *ty będziesz,* §Vos eritis, *wy będziecie,*
Ille erit, *on będzie,* §Illi erunt, *oni będą.*

Imperativi Modi tempus præsens.

Tu sis, vel esto, *Ty bądź,* §Nos simus, *My bądźmy,* vos
Ille sit, *on niech będzie.* § este, v. estote, *wy bądźcie*
§Illi sint, *oni niech będą.*

Futurum sive Modus mandativus.

Tu esto, vel eris, *Ty bądź* §Vos estote, vel eritis, *Wy*
(*więc.* § (*bądźcie więc,*
Ille esto, vel erit, *on niech* §Illi sunto, v, erunt, *oni niech*
(*więc będzie.* § (*więc będą.*

Opta-

Optativi præſens & imperfectum.

Utinam, Ego eſſem, *Ja o-*§Nos eſſemus, *My obyśmy*
(bym był, § *(byli,*
Tu eſſes, *ty obyś był,* §Vos eſſetis *wy obyście byli*
Ille eſſet, *on oby był.* §Illi eſſent, *oni oby byli.*

Præteritum perfectum.

Ut, Ego fuerim, *Ja obym*§Nos fuerimus, *My obyśmy*
(był, § *(byli,* *(byli,*
Tu fueris, *ty obyś był,* §Vos fueritis, *wy obyście*
Ille fuerit, *on oby był,* §Illi fuerint, *oni oby byli.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Ut, Ego fuiſſem, *Ja obym*§Nos fuiſſemus, *My obyśmy*
(był był, § *(byli, byli,*
Tu fuiſſes, *ty obyś był był.*§Vos fuiſſetis, *wy obyście*
Ille fuiſſet, *on oby był był,*§ *(byli, byli,* *(li.*
§Illi fuiſſent, *oni oby byli by-*

Futurum.

Ut, Ego ſim, *Ja obym był,*§Nos ſimus, *My obyśmy byli*
Tu ſis, *ty obyś był,* §Vos ſitis, *wy obyście byli,*
Ille ſit, *on oby był,* §Illi ſint, *oni oby byli.*

Conjunctivi Modi tempus præſens.

Cùm, Ego ſim, *Ja gdyż ie-*§Nos ſimus, *My gdyż ie-*
(ſtem, § *(steśmy.*
Tu ſis, *ty ieſteś,* §Vos ſitis, *wy ieſteście,*
Ille ſit, *on ieſt,* §Illi ſint, *oni ſą.*

Præteritum imperfectum.

Cùm, Ego eſſem, *Ja gdy*§Nos eſſemus, *My gdy by-*
(byłem, § *(liśmy,*
Tu eſſes, *ty byłeś,* §Vos eſſetis, *wy byliście,*
Ille eſſet, *on był,* §Illi eſſent *oni byli.*

Præteritum perfectum.

Cùm Ego fuerim, *Ja gdym*§Nos fuerimus, *My gdyśmy*
(był, § *(byli,* *(li,*
Tu fueris, *ty gdyś był,* §Vos fueritis, *wy gdyście by-*
Ille fuerit, *on gdy był,* §Illi fuerint, *oni gdy byli.*

Præ-

Præteritum plus quàm perfectum.

Cùm Ego fuissem, *Ja gdym (był, był*	§ Nos fuissemus, *My gdyśmy (byli, byli*
Tu fuisses, *ty gdyś był (był,*	§ Vos fuissetis, *wy gdyście (byli, byli,*
Ille fuisset, *on gdy był, (był,*	§ Illi fuissent, *oni gdy byli, (byli.*

Futurum.

Cùm Ego fuero, *Ja gdy (będę,*	§ Nos fuerimus, *My gdy bę(dziemy,*
Tu fueris, *ty będziesz,*	§ Vos fueritis, *wy będziecie,*
Ille fuerit, *on będzie,*	§ Illi fuerint *oni będą.*

Potentialis Modi tempus præsens.

Sim, *Mogęż ia bydź, ia mam bydź, ážem ia ieſt.*

Præteritum imperfectum.

Eſſem, *Ja mogłem bydź, iabym miał bydź, iabym był.*

Præteritum perfectum.

Fuerim, *Jabym miał bydź, mogłem bydź.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Fuiſſem, *Ja bym był mogł bydź.*

Futurum.

Fuerim, *Mogę bydź, ia będę miał bydź.*

Modi permiſſivi ſive Conceſſivi tempus præſens.

Sim, *Day żem ieſt, niech ták będzie.*

Præteritum imperfectum.

Eſſem, *Day to żem był.*

Præteritum perfectum.

Fuerim, *Day to, żem iuż przedtym był.*

Præteritum plus quàm perfectum,

Fuiſſem, *Day to, żem iuż był kiedyś.*

Futurum.

Fuero, *Day to że będę*

Memoriæ [illegible] causâ moneantur pueri, Potentialem & C[illegible]um, ſive Permiſſivum Modum in omnibus

mnibus temporibus cum Conjunctivo convenire quo ad vocem quamvis ſignificatione per quàm longè diſſentiant, niſi quod Potentialis Futurum ſemper in RIM.

Infinitivi Modi tempus præſens.

N. S. Eſſe me, te illum, *Bydź & iż ia ieſtem, ieſt'ś ieſt.*
N. P. Eſſe nos, vos illos, *Jeſteśmy, ieſteście, ſą.*

Præterirum imperfectum.

Eſſe me, te, illum, *Bydź, & iżem był, byłeś był,*
Eſſe nos, vos illos, *Byliśmy, byliście, oni byli.*

Præteritum perfectum.

Fuiſſe me, te, illum, *Bydź, & iż ia byłem, byłeś, był, przedtym.*
Fuiſſe nos, vos illos, *Byliśmy, byliście, oni byli.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Fuiſſe me, te illum, *Bądź, & iż ia byłem, byłeś był &c.*
Fuiſſe nos, vos illos, *Byliśmy, byliście, oni byli.*

Futurum.

Fore, vel Futurum, Futuram, Futurum, eſſe me te illum, illam, illud, *Mieć, bydź, & iż ia mam bydź, ty maſz bydź, on ma bydź.*
Fore, vel Futuros, Futuras, Futura, eſſe nos, vos, illos, illas, illa, *Iż mámy bydź, macie bydź, maią bydź.*

Futurum præterito miſtum.

Futurum, Futuram, Futurum fuiſſe; me, te, illum, illam, illud. *Ktory ma bydź, & iż ia mam bydź, maſz bydź, ma bydź.*
Futuros, Futuras, Futura, fuiſſe, nos, vos, illos, illas, illa, *Mamy bydź, macie bydź &c.*

Participium futuri temporis.

Futurus, Futura, Futurum, *Ten co ma bydź, tá co ma bydź, to co ma bydź.*

* ✝ *

PRIMA CONJUGATIO.

CAPUT IV.

AMO, *Verbum Activum, Personale, Conjugationis primæ, sic conjugabitur.*

Indicativi Modi tempus præsens.

Numerô Singulari. § *Numerô Plurali.*

EGo amo, *Ja kocham,* §Nos amamus, *My kochamy,*
Tu amas, *ty kochasz,* §Vos amatis, *wy kochacie,*
Ille amat, *on kocha,* §Illi amant, *oni kocháią.*

Præteritum imperfectum.

Ego amabam, *Ja kochałem,* §Nos amabamus, *My kochá-*
Tu amabas, *ty kochałeś,* § *lismy,* (*ście,*
Ille amabat, *on kochał,* §Vos amabatis, *wy kocháli-*
§Illi amabant, *oni kocháli.*

Præteritum perfectum.

Ego amavi, *Ja ukocha* §Nos amavimus, *My ukochá-*
(*łem,* § (*lismy,* (*liscie,*
Tu amavisti, *ty ukochałeś* §Vos amavistis, *wy ukochá-*
Ille amavit, *on ukochał* §Illi amaverunt v. amavêre,
§ *oni ukocháli.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Ego amaveram, *Ja ukocha-* §Nos amaveramus, *My uko-*
(*łem był,* § (*chálismy byli,*
Tu amaveras, *ty ukochałeś* §Vos amaveratis, *wy uko-*
(*był,* § (*cháliscie byli,*
Ille amaverat, *on ukochał* §Illi amaverant, *oni ukochá-*
(*był,* § (*li byli.*

Ab amavi i, *mutata in* e, & *additâ* ram, fit amaveram, *sic in aliis.*

Futurum.

Ego Amabo, *Ja będę ko-* §Nos amabimus, *My będzie-*
chał, § *my kocháli,*
Tu amabis, *ty będziesz ko-* §Vos amabitis, *wy będzie-*
chał, § *cie kocháli.*

Ille

Ille amabit, *on będzie ko-*§Illi amabunt, *oni będą ko-*
(chać. § *(chać.*

Ab ama, s, *mutata in* bo, *fit*, Amabo, *sic* Docebo.

ADMONITIO I.

1. *Futurum* Exactum *ex Varronis sententia, in* RO, *exit v. infrà Cap. 9. schol: 1. Syncopen verò in Præterito Perfecto & Plusquam perfecto v. ib: sch: 4.*

2. *Ubi semel iterúmque simplicem Verbi alicujus Conjugationem decurrent pueri, integras deinde sententias per omnia Modorum Tempora & Personas condiscant inflectere* e. g. Amo modestiam tuam: amas modestiam tuam; Amamus &c. Magni te æstimo ob singularem virtutem tuam. Magni te æstimas ab singularem modestiam &c. *Nec Pronomina.* Ego, Tu, Nos, Vos, *perpetuò Verbis adjiciant, imò doceantur, Latinos id vitare,* Licebit *autem progressu temporis à finitis ejusmodi locutionibus ad infinitas; ab Activis ad Passivas gradum facere:* v. g. scis me amare modestiam tuam, scis te amare modestiam tuam, scis illum &c.

Imperativi Modi tempus præsens.

§Nos amemus, *My kochay-*
Tu ama vel amato, *Ty ko-*§ *(my.*
(chay. §Vos amate, v. amatote, *wy*
Ille amet, *on niech kocha.*§ *(kochaycie.*
§Illi ament, *oni niech kocháią.*

Futurum imperativi sive modus mandativus.

Tu amato, vel amabis, *Ty*§Vos amatote vel amabitis,
(kochay więc. § *(wy kochaycie więc.*
Ille amato, vel amabit, *on*§Illi amanto vel amabunt,
(niech kocha. § *(oni niech kocháią.*

Ab amat, *additâ*, o, *sic in aliis.*

Optativi Modi præsens & imperfectum.

UTINAM.

Ego amarem, *Ja obym ko-*§Nos amaremus, *My obyśmy*
(chał. § *(kochali.*

Tu amares, *ty obyſ kochał* § Vos amaretis, *wy obyſcie*
§ *(kochali*
Ille amaret, *on oby kochał* § Illi amarent, *oni oby ko-*
§ *(chali.*

Ab ama, *additâ*, rem, *ubique.*

Præteritum perfectum.

Ego amaverim, *Ja obym* § Nos amaverimus, *My oby-*
(ukochał. § *(ſmy ukochali.*
Tu amaveris, *Ty obyſ u-* § Vos amaveritis, *wy oby-*
(kochał. § *(ſcie ukochali.*
Ille amaverit, *on oby uko* § Illi amaverint, *oni oby u-*
(chał. § *(kochali.*

Ab amavi i, *mutatâ in* e, *&* *additâ*, rim *ſic ubique.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Ego amaviſſem, *Ja obym* § Nos amaviſſemus, *My oby-*
(był ukochał § *(ſmy ukochali byli.*
Tu amaviſſes *ty obyſ był* § Vos amaviſſetis, *Wy oby-*
(ukochał. § *(ſcie ukocháli byli.*
Ille amaviſſet, *on oby był* § Illi amaviſſent, *oni oby by-*
(ukochał. § *li ukochali.*

Ab amavi, *additâ lit:* ſ, *&* *ſyll:* ſem, *ſic ubique.*

Futurum.

Ego Amem, *Ja obym ko* § Nos amemus, *My obyſmy*
(chał, § *(kochali,* *(cháli.*
Tu ames, *ty obyſ kochał,* § Vos ametis, *wy obyſcie ko-*
Ille amet, *on oby kochał* § Illi ament, *oni oby kochali.*

Ab amo, o, *mutatâ in* em.

Conjunctivi Modi tempus præſens.

C U M.

Ego amem, *Ja gdy ko* § Nos amemus, *My gdy ko-*
(cham. § *(chamy,* *(cie,*
Tu ames, *ty gdy kochaſz* § Vos ametis, *wy gdy kocha-*
Ille amet, *on gdy kocha* § Illi ament, *oni gdy kocháią.*

Præteritum imperfectum.

Ego amarem, *Ja gdym ko* § Nos amaremus, *My gdyſ-*
(chał. § *(my kochali.* Tu

Tu amares, *ty gdyś kochał* § Vos amaretis, *wy gdyście (kocháli.*
Ille amaret, *on gdy kochał* § Illi amarent, *oni gdy kochá-(li.*

Præteritum perfectum.

Ego amaverim, *Ja gdym (ukochał.* § Nos amaverimus, *My gdyś (my ukochali.*
Tu amaveris, *ty gdyś uko-(chał.* § Vos amaveritis, *wy gdyś-(cie ukochali.*
Ille amaverit, *on gdy uko (chał-* § Illi amaverint, *oni gdy u-(kocháli*

Præteritum plus quàm perfectum,

Ego amavissem, *Ja gdym (był ukochał.* § Nos amavissemus, *My (gdyśmy byli ukocháli.*
Tu amavisses, *ty gdyś był (ukochał.* § Vos amavissetis, *wy gdy-(ście byli ukochali*
Ille amavisset, *on gdy był (ukochał.* § Illi amavissent, *oni gdy by-(li ukochali.*

Futurum.

Ego amavero, *Ja gdy uko-(cham.* § Nos amaverimus, *My gdy (ukochamy*
Tu amaveris, *ty gdy uko-(chasz.* § Vos amaveritis, *wy gdy u-(kochacie.*
Ille amaverit, *on gdy uko-(cha-* § Illi amaverint, *oni gdy u-(kochają.*

Ab amavi, i, *versâ in* e, *&* *additâ*, ro, *sic ubique.*

ADMONITIO II.

Tam hujus quàm superioris Modi tempora cum aliis quoque particulis locò Utinam *&* Cùm *assumptis conjugare assvescant pueri, ipse ideo Magister ea, quæ hac de re cap: 9. schol. 4 & 5 traduntur inf-à, probè perspecta habeat, tenellisque ingeniis, cùm opportunum videbitur, instillare non negligat.*

Potentialis Modi tempus præsens.

Amem, *Ja mam kocháć*, ames, amet, Amemus, ametis &c.

Præteritum imperfectum.

Amarem, *Ja miałem kochać*, amares, amaret.

Præteritum perfectum.

Amaverim, *Jabym miał kocháć*, amaveris, amaverit.

Præteritum plus quàm perfectum.

Amavissem, *Jabym miał ukocháć*, amavisses &c.

Futurum.

Amaverim, *Ja mam kocháć*, amaveris, amaverit.

Permissivi sive Concessivi Modi tempus præsens.

Amem, *To niech kocham, cóż z tąd że kocham &c.*

Præterirum imperfectum.

Amarem, *Tom kochał, coż ztąd żem kochał, &c,*

Præteritum perfectum.

Amaverim, *Tom ukochał, cóż ztąd żem ukochał, &c.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Amavissem, *Tobym był ukochał, cóż ztąd żebym &c.*

Futurum.

Amavero, *To będę kochał, cóż ztąd że będę kochał*

Infinitivi Modi tempus præsens.

N. S. Amare me, te, illum: *Kocháć, że kocham, kochasz, kocha.*

N. P. Amare nos, vos, illos, *Kocháć, że kochamy, kochacie, kocháią.*

Præteritum imperfectum.

Amare me, te, illum, *Kocháć, że kochałem, kochałeś, kochał.*

Amare nos, vos, illos, *Kocháć, żesmy kocháli, żeście kocháli, że kocháli.*

Præteritum perfectum.

Amavisse me, te, illum, *Kocháć, żem ukochał, żeś ukochał, że ukochał.*

Amavisse nos, vos, illos, *Kocháć, żesmy ukocháli, żeście ukocháli, że ukocháli.*

Præ

Præteritum plus quàm perfectum.

Amavisse me te, illum *Kocháć, że ukochałem był, że ukochałeś był, że ukochał był.*

Amavisse nos, vos, illos, *Kocháć że ukocháliśmy byli, że ukocháliście byli, że ukocháli byli.*

Futurum.

Amaturum, Amaturam, Amaturum, esse me, te illum, *Mieć kocháć że będę kochał, będziesz. będzie.*

Amaturos, Amaturas Amatura, esse nos, vos, illos, *Mieć kocháć, że będziemy kocháć będziecie, będą.*

Futurum præteritô mistum.

Amaturum, Amaturam, Amaturum, fuisse me te illum. *Że kochałbym był, kochałbyś był, kochałby był.*

Amaturos, Amaturas Amatura fuisse nos, vos illos, *Że kochalibyśmy byli, kochalibyście byli, kochaliby byli.*

Gerundia.

Amandi, *Kochánia,* Amando, *kocháiąc,* Amandum, *ku kocháníu.*

Supinum prius.

Amatum, *Kocháć.*

Supinum posterius.

Amatu, *Do kochánia.*

Participia Activa.

Præsentis & imperfecti.

Amans, Amantis, *Kocháiący.*

Futuri.

Amaturus, Amatura, Amaturum, *Máiący kocháć.*

ADMONITIO III.

Doceantur pueri, Participia Futuri, tum Activa, tum Passiva, Verbo SUM *conjungere, nec (quod illis nimium familiare) semper verbo* DEBEO, *utantur v. g.* Sum amaturus virtutem, est nobis amandus Deus &c *In quo ut tantò certiùs proficiant, poterit illis pro solitario Verbo.* SUM, *aliquid ejusmodi locutionibus per omnes Modos & Tempora conjugandum injungi*

PRI-

*** *** ***

PRIMA VERBI PASSIVI CONJUGATIO.

AMOR, *Verbum Passivum Personale Conjugationis primæ sic conjugabitur.*

Indicativi Modi tempus præsens.

Numerô singulari	§ *Numerô plurali.*
Amor, *Kocháią mię*	§ Amamur, *Kocháią nas,*
Amaris. v, amare, *kocháią cię*	§ Amamini, v, amaminor, (*kocháią was*
Amatur, *kocháią go.*	§ Amantur, *kocháią ich.*

Præteritum imperfectum.

Amabar, *Kocháno mię,*	§ Amabamur, *Kocháno nas,*
Amabaris, vel amabare, *kocháno cię,*	§ Amabamini, vel amabaminor, *kocháno was,*
Amabatur, *kocháno go.*	§ Amabantur, *kocháno ich.*

Præteritum perfectum.

Amatus a, um, sum, v. fui (*Ukocháno mię.*	§ Amati, æ, a, sumus vel fuimus, *Ukocháno nas.*
Amatus, a um, es v. fuisti (*ukocháno cię,*	§ Amati æ, a, estis, v, fuistis, (*ukocháno was.*
Amatus, a um est, v. fuit (*ukocháno go.*	§ Amati æ a, sunt v. fuerunt, (*ukocháno ich.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Amatus, a um, eram v fueram, *Ukocháno mię było*	§ Amati æ, a, eramus v. fueramus, *ukocháno nas było.*
Amatus a um eras v fuera *ukocháno cię było.*	§ Amati æ, a, eratis v. fueratis, *ukocháno was było.*
Amatus, a um, erat v fuerat, *ukocháno go było.*	§ Amati, æ, a, erant vel fuerant, *ukocháno ich było.*

Futurum.

Amabor, *Będą mię kocháć,*	§ Amabimur, *będą nas kocháć*

Ama-

Amaberis, v. amabere, *bę*§Amabimini, v amabiminor
(dą cię kocháć § *(będą was kocháć.*
Amabitur, *będą go kocháć* §amabũtur, *będą ich kocháć.*

Imperativi Modi tempus præſens.

Amare, vel amator, *Niech*§Amemur, *Niech nas kocháią*
cię kocháią. §Amemin or vel amemini,
Ametur, *niech go kocháią* § *niech was kocháią.*
§Amentur, *niech ich kocháią.*

Futurum ſive Modus mandativus.

Amator, v amaberis, v. a-§Ameminor, vel amabimini
mabere, *Niech cię więc*§ *Niech was więc kocháią.*
kocháią. §Amantor, vel amabuntur,
Amator v. amabitur, *niech*§ *niech ich więc kocháią.*
go więc kocháią §

Optativi Modi tempus præſens & imperfectum.

U T I N A M.

Amarer, *Oby mię kocháno*, §Amaremur *Oby nas kocháno*
Amareris, v amarere, *oby*§Amaremini, v amareminor
cię kocháno. § *Oby was kochano*
Amaretur, *oby go kocháno*.§amarentur, *oby ich kocháno.*

Præteritum perfectum.

Amatus, a, um, ſim, v fue-§Amati, æ, a, ſimus v. fueri-
rim, *Oby mię ukocháno*, § mus, *Oby nas ukocháno*,
Amatus a, um, ſis v fueris, §Amati æ, a, ſitis v fueritis,
oby cię ukocháno, § *Oby was ukocháno.*
Amatus, a um, ſit vel fuerit §Amati, æ, a, ſint v fuerint,
oby go ukocháno § *Oby ich ukocháno.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Amatus, a um, eſſem, v fu §Amati, æ, a, eſſemus, vel
iſſem *Oby mię było u* § fuiſſemus, *Oby nas było*
kocháno. § *ukocháno*
Amatus a um, eſſes v fuiſ §amati æ, a, eſſetis, v fuiſſetis
ſes, *Oby cię było ukocháno* § *Oby was było ukocháno.*
Amatus, a, um, eſſet vel§Amati, æ, a, eſſent, vel fu-
fuiſſet, *Oby go było uko-*§ iſſent, *Oby ich było uko-*
cháno. § *cháno.*

Fu-

Futurum.

Amer, *By mię kochano*, §Amemur, *By nas kochano*,
Ameris, vel amere, *by cię* §Amemini, v. ameminor, *by*
kochano. § *was kochano*.
Ametur, *by go kochano* §Amentur, *by ich kochano*.

Conjunctivi Modi tempus præsens.

C U M.

Amer, *Gdyż mię kocháią*. §Amemur, *Gdyż nas kocháią*
Ameris, v amere, *gdyż cię* §Amemini, vel ameminor,
kochaią. § *gdyż was kocháią*.
Ametur, *gdyż go kocháią* §Amentur, *gdyż ich kocháią*.

Præteritum imperfectum.

Amarer. *Gdy mię kochano*. §Amaremur, *gdy nas kochano*
Amareris, vel amarere, *gdy* §Amaremini, vel amaremi-
cię kochano. § nor, *gdy was kochano*.
Amaretur, *gdy go kochano* §Amarentur, *gdy ich kochano*

Præteritum perfectum.

Amatus, a, um, ſim v fue- §Amati æ, a, ſimus v. fueri-
rim *Gdy mię ukochano*, § mus, *Gdy nas ukochano*,
Amatus, a, um, ſis v. fueris §Amati, æ, a, ſitis v. fueritis,
gdy cię ukochano § *gdy was ukochano*,
Amatus, a um ſit v. fuerit, §Amati, æ a, ſint vel fuerint,
gdy go ukochano. § *gdy ich ukochano*.

Præteritum plus quàm perfectum.

Amatus, a, um, eſſem vel §Amati, æ, a, eſſemus v. fuiſ-
fuiſſem, *Gdy mię było* § ſemus, *Gdy nas było u-*
ukochano. § *kochano*.
Amatus, a, um, eſſes v. fu- §Amati, æ, a, eſſetis, vel fuiſ-
iſſes, *gdy cię było uko-* § ſetis, *gdy was było uko-*
chano § *chano*
Amatus, a, um, eſſet vel fu- §Amati, æ, a, eſſent vel fu-
iſſet, *gdy go było uko-* § iſſent, *gdy ich było u-*
chano. § *kochano*.

Futurum.

Amatus, a, um, ero v fuero, §Amati, æ, a, erimus v. fueri-
Gdy mię ukocháią. § mus, *Gdy nas ukocháią*.

Amatus, a, um, eris vel fue § [illegible]ati, æ, a, eritis vel fueri-
ris, *gdy cię ukocháią.* † tis, *gdy was ukocbaią.*
Amatus, a, um, erit vel fue-†Amati, æ, a, erunt, vel fue-
rit; *gdy go ukocbáią* † rint, *gdy ich ukocháią.*

Potentialis Modi tempus præsens.

Amer, *Ja mam bydź kocbány*, ameris, vel amere, ametur &c

Præteritum imperfectum.

Amarer, *Ja miałem bydź kocbány* amereris, &c.

Præteritum perfectum.

Amatus amata, amatum, sim vel fuerim, *Ja miałem bydź ukocbány &c.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Amatus. amata, amatum, essem v. fuissem, *Ja miałem był bydź ukocbány.*

Futurum.

Amatus, amata, amatum, sim vel fuerim, *Ja mam mieć bydź ukochanym.*

Permissivi sive Concessivi Modi tempus præsens.

Amer, *To mię niech kocbáią, cóż ztąd że mię kocbáią.*

Præteritum imperfectum.

Amarer, *To mię kocbáno, cóż ztąd że mię kocbáno.*

Præteritum perfectum.

Amatus, amata, amatum, sim vel fuerim, *To mię ukocbáno, cóż ztąd że mię ukocbáno.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Amatus, amata, amatum, essem v. fuissem, *To mię było ukocbáno.*

Futurum.

Amatus, amata, amatum, ero vel fuero, *To mię niech ukocbáią, cóż ztąd że mię ukocbáią.*

Infinitivi Modi tempus præsens, & imperfectum.

Amari, *Bydź kocbánym, że mię kocbáią, ábo kocbáno, że cię kocbáią.*

Præteritum perfectum & plus quàm perfectum.

N. S. Amatum, amatam, amatum esse vel fuisse, *Bydź ukocbánym, że mię ukocbáno.*

N. P. Amatos, amatas, amata, esse vel fuisse, *Bydź kochanemi, że nas ukocháno.*

Futurum.

N. S. Amatum iri, vel Amandum, amandam, amandum esse, *Mieć bydź kocháanym.*

N. P. Amatum iri, vel Amandos, amandas, amanda, esse, *Mieć bydź kocháanemi.*

Futurum præteritô mistum.

Amandum, amandam, amandum fuisse, *że kocháno by mię było*

Amandos, amandas, amanda, fuisse, *że kochano by nas było, że kocháno by was było.*

Participia Passiva præteriti.

Amatus, amata, amatum, *Kocháany, kocháana, kocháane.*

Futuri.

Amandus, amanda amandum, *Máiący bydź kocháanym.*

SECUNDA CONJUGATIO.

CAPUT VI.

DOCEO, *Verbum Activum Personale Conjugationis secundæ sic conjugabitur.*

Indicativi Modi tempus præsens.

Numerô singulari.	*Numerô Plurali.*
Doceo, *Uczę,*	Docemus, *Uczemy,*
Doces, *uczysz,*	Docetis, *uczycie,*
Docet, *uczy.*	Docent, *uczą.*

Præteritum imperfectum.

Docebam, *Uczyłem,*	Docebamus, *Uczyliśmy,*
Docebas, *uczyłes,*	Docebatis, *uczyliście,*
Docebat, *uczył.*	Docebant, *uczyli.*

Præteritum perfectum.

Docui. *Nauczyłem,*	Docuimus, *Náuczyliśmy,*
Docuisti, *náuczyłeś,*	Docuistis, *náuczyliście,*
Docuit, *náuczył.*	Docuerunt, v. docuêre, *náuczyli.*

Præ-

Præteritum plus quàm perfectum.

Docueram, *Nauczyłem był kiedyś* § Docueramus, *Náuczyliśmy byli,* (*byli.*
docueras, *náuczyłeś był* § docueratis, *náuczyliscie*
docuerat, *náuczył był* § docuerant, *náuczyli byli.*

Futurum.

Docebo, *Będę uczył, náu*(*czę.* § Docebimus, *Náuczemy,*
docebis, *náuczysz,* § docebitis, *náuczycie,*
docebit, *nauczy* § docebunt, *náuczą.*

Imperativi Modi tempus præsens.

Doce, vel doceto, *Ucz.* § Doceamus, *Uczmy.*
doceat, *niech uczy.* § docete v. docetote, *uczcie.*
§ doceant, *niech uczą.*

Futurum sive Modus mandativus.

Doceto, v. docebis, *Náucz ty więc.* § Docetote, vel docebitis, *Náuczcie wy więc.*
doceto, v docebit, *niech on náuczy.* § docento v docebunt, *niech więc náuczą.*

Optativi Modi Præsens & imperfectum.

U T I N A M.

Docerem, *Obym uczył,* § Doceremus, *Obyśmy uczyli*
doceres, *obyś uczył.* § doceretis, *obyście uczyli.*
doceret, *oby uczył.* § docerent, *oby oni uczyli.*

Præteritum perfectum.

Docuerim, *Obym był uczył* † Docuerimus, *Obyśmy byli uczyli,* (*czyli*
docueris, *obyś był uczył.* †
docuerit, *oby był uczył.* † docueritis, *obyście byli u-*
† docuerint, *oby byli uczyli.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Docuissem, *Obym był náuczył.* † Docuissemus, *Obyśmy byli náuczyli,* (*uczyli.*
docuisses, *obyś był nauczył* † docuissetis, *obyście byli ná-*
docuisset, *oby był nauczył* † docuissēt, *oby byli náuczyli.*

Futurum.

Docebam, *Obym náuczył,* † Doceam9, *Obyśmy náuczyli*

Doceas, obyś náuczył,	†Doceatis, obyście náuczyli,
doceat, oby náuczył.	†doceant, oby náuczyli.

Conjunctivi Modi tempus præſens.

C U M.

Doceam Gdy uczę.	†Doceamus, Gdy uczemy,
doceas gdy uczyſz.	†doceatis, gdy uczycie,
doceat, gdy uczy	†doceant, gdy uczą.

Præteritum imperfectum.

Docerem, Gdym uczył,	†Doceremus, Gdyśmy uczyli
doceres, gdyś uczył,	†doceretis, gdyście uczyli,
doceret, gdy uczył.	†docerent, gdy uczyli.

Præteritum perfectum.

Docuerim, Gdym náuczył	†Docuerimus, Gdyśmy náu-
docueris, gdyś náuczył,	† czyli, (li,
docuerit, gdy náuczył.	†docueritis, gdyście náuczy-
	†docuerint, gdy náuczyli.

Præteritum plus quàm perfectum.

Docuiſſem Gdym był náu	†Docuiſſemus, Gdyśmy byli
czył, (czył	† náuczyli (uczyli.
docuiſſes, gdyś był náu-	†docuiſſetis, gdyście byli ná-
docuiſſet, gdy był náuczył	†docuiſſent, gdy byli náuczyli

Futurum.

Docuero, Gdy náuczę,	†Docuerimus, Gdy náuczemy
docueris gdy náuczyſz,	†docueritis, gdy náuczycie,
docuerit, gdy náuczy	†docuerint, gdy náuczą.

Potentialis Modi tempus præſens.

Doceam, Ja mam uczyć, doceas, doceat, doceamus, my mamy uczyć.

Præteritum imperfectum.

Docerem, Ja miałem uczyć; doceres, doceret.

Præteritum perfectum.

Docuerim, Ja miałem náuczyć, docueris, docuerit.

Præteritum plus quàm perfectum.

Docuiſſem, Jabym był miał uczyć, docuiſſes, docuiſſet.

Futu-

Futurum.

Docuerim, *Ja mam uczyć*, docueris, docuerit.

Permissivi sive Concessivi tempus præsens.

Doceam, *To niech uczę, cóż ztąd że uczę*, doceas, doceat.

Præteritum imperfectum.

Docerem, *Tom uczył, cóż ztąd żem uczył*, doceres, doceret.

Præteritum perfectum.

Docuero, *Tom náuczył, cóż ztąd żem náuczył.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Docuissem, *Tobym był náuczył, cóż ztąd żem náuczył.*

Futurum.

Docuero, *To będę uczył, cóż ztąd że będę uczył*, docueris, docuerit.

Infinitivi præsens & imperfectum.

Docere, *Uczyć, że uczę*, vel *żem uczył.*

Præteritum perfectum, & plus quàm perfectum.

Docuisse, *Náuczyć, żem náuczył, żeś náuczył.*

Futurum.

N. S. Docturum, docturam docturum esse, *że mam uczyć.*

N. P. Docturos docturas, doctura esse, *że mamy uczyć &c*

Futurum præteritô mistum.

N. S. Docturum, docturam, docturũ, fuisse, *że uczyłbym.*

N. P. Docturos, docturas, doctura fuisse, *że uczylibyśmy byli, uczylibyście byli.*

Gerundia.

Docendi, *Uczenia*, docendo, *ucząc*, docendum, *ku uczeniu.*

Supinum prius.

Doctum, *Uczyć.*

Supinum posterius.

Doctu, *Do uczenia.*

Participia activa præsentis & imperfecti.
Docens, docentis, *Uczący &c.*

Futuri.
Docturus, doctura, docturum, *Máiący uczyć &c.*

SECUNDA VERBI PASSIVI CONJUGATIO.

DOCEOR, *Verbum Passivum Personale sic conjugabitur.*

Indicativi Modi tempus præsens.

Numerô singulari. † *Numerô plurali.*
DOCEOR, *Uczą mię,* †Docemur, *Uczą nas,*
doceris, vel docêre, †docemini, v. doceminor,
uczą cię. † *uczą was*
docetur, *uczą go.* †docentur, *uczą ich.*

Præteritum imperfectum.

Docebar, *Uczono mię,* †Docebamur, *Uczono nas;*
docebaris, v. docebare, *u-* †docebamini, v. docebami-
czono cię: † nor, *uczono was.*
docebatur, *uczono go.* †docebantur, *uczono ich.*

Præteritum perfectum.

Doctus, a, um, sum vel fui †Docti, æ, a; sumus, v. fui-
Náuczono mię. † mus, *Náuczono nas.*
doctus, a, um, es vel fuisti, †docti, æ, a, estis, v. fuistis,
náuczono cię. † *náuczono was.*
doctus, a, um, est, v. fuit †docti, æ, a, sunt, v. fuerunt.
náuczono go † *náuczono ich.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Doctus, a, um, eram, v. fue- †Docti, æ, a, eramus v fuera-
ram, *Byłem náuczony* † mus, *Náuczeni byliśmy.*
doctus, a, um, eras, v. fue- †docti, æ, a, eratis v. fuera-
ras, *byłeś náuczony.* † tis, *byliście náuczeni.*
doctus, a, um, erat, v. fue †docti, æ, a, erant v. fuerant,
rat, *był náuczony.* † *byli náuczeni.*

Futu-

Futurum.

Docebor, *Náuczą mię.*	†Docebimur, *Náuczą nas.*
doceberis v docebere, *náuczą cię.*	†docebimini, v docebiminor, *náuczą was.*
docebitur, *náuczą go.*	†docebuntur, *náuczą ich.*

Imperativi Modi tempus præsens.

Docere, v. docetor, *Niech cię uczą.*	†Doceamur. *Niech nas uczą.*
	†doceamini v doceaminor,
doceatur, *niech go uczą.*	† *niech was uczą*
	†doceantur, *niech ich uczą.*

Futurum imperativi, ſive Modus mandativus.

Docetor, v. doceberis, v. docebere *niech cię wię̄c uczą*	†Doceaminor, v. docebimini *niech nas náuczą.*
docetur, vel docebitur, *niech go wię̄c uczą.*	†docentor, vel docebuntur, *niech ich náuczą.*

Optativi præſens, & imperfectum.

U T I N A M.

Docerer, *Oby mię uczono*	†Doceremur. *Oby nas uczono*
docereris, v. docerere, *Oby cię uczono.*	†doceremini, v docereminor, *oby was uczono.*
doceretur, *oby go uczono*	†docerentur, *oby ich uczono.*

Præteritum perfectum.

Doctus, a, um, ſim v. fuerim, *Oby było mię uczono*	†Docti æ, a ſimus v. fuerimus *Oby nas było uczono*
doctus, a, um, ſis v. fueris, *oby cię było uczono.*	†docti æ a ſitis v fueritis, *oby was było uczono.*
doctus, a, um, ſit v. fuerit *oby go było uczono*	†docti, æ, a, ſint vel fuerint, *oby ich było uczono.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Doctus, a, um, eſſem, vel fuiſſem, *Oby mnie było náuczono.*	†Docti, æ, a, eſſemus v. fuiſſemus, *Oby nas było náuczono.*
doctus, a, um, eſſes, v fuiſſes, *oby cię było náuczono*	†docti æ a eſſetis v fuiſſetis, *oby was było náuczono.*
doctus, a, um, eſſet v. fuiſſet, *oby go było náuczono.*	†docti æ, a, eſſent v. fuiſſēt, *oby ich było náuczono.*

Futurum.

Docear, *Oby mię náuczono* §Doceamur, *Oby nas náu-*
docearis, vel doceare, *oby* § *czono.*
cię náuczono. §doceamini, v doceaminor,
doceatur, *obygo nauczono* § *oby was náuczono.*
§doceeãtur *oby ich náuczono*

Conjunctivi Modi tempus præsens.

C U M.

Docear, *Gdy mnie uczą.* §Doceamur *Gdy nas uczą.*
docearis, vel doceare, *gdy*§doceamini, vel doceami-
cię uczą. § nor, *gdy was uczą.*
doceatur, *gdy go uczą.* §doceantur, *gdy ich uczą.*

Præteritum imperfectum.

Docerer, *Gdy mię uczono* §Doceremur, *Gdy nas uczono*
docereris, vel docerere, §doceremini, v. doceremi-
gdy cię uczono. § nor, *gdy was uczono.*
doceretur, *gdy go uczono* §docerentur, *gdy ich uczono.*

Præteritum perfectum.

Doctus, a, um, ſim v fuerim§Docti, æ, a, ſimus vel fueri-
Gdyż mnie náuczono § mus, *Gdy nas náuczono.*
doctus, a, um, ſis v fueris, §docti æ, a, ſitis v. fueritis,
gdyż cię náuczono. § *gdy was náuczono.*
doctus, a, um, ſit v. fuerit, §docti, æ, a, ſint, v. fuerint,
gdyż go náuczono, § *gdy ich náuczono.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Doctus, a, um, eſſem v fu-§Docti, æ, a, eſſemus, v fu-
iſſem, *Gdy mię było ná-*§ iſſemus, *Gdy nas było*
uczono. § *náuczono*
doctus, a, um, eſſes, v fuiſſes§docti æ, a, eſſetis v fuiſſetis
gdy cię było náuczono § *gdy was było náuczono.*
doctus, a, um, eſſet v fuiſſet§docti, æ, a, eſſent, v fuiſſent,
gdy go było náuczono. § *gdy ich było náuczono.*

Futurum.

Doctus, a, um, ero v. fuero, §Docti, æ, a, erimus v. fueri-
Gdy mię náuczą. § mus, *Gdy nas náuczą.*

Doct

Doctus, a, um, eris, v. fueris, § Docti, æ, a, eritis, v. fueri- gdy cię náuczą. § tis, gdy was náuczą.
doctus, a, um, erit, v. fue- § docti, æ, a, erunt v. fuerint, rit, gdy go náuczą. § gdy ich náuczą.

Potentialis Modi tempus præsens.

Docear, docearis, vel doceare, *Mnie máią uczyć.*

Præteritum imperfectum.

Docerer, *Mnie by miáno uczyć.*

Præteritum perfectum.

Doctus, docta, um, ſim, v. fuerim, *Mnie miáno náuczyć.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Doctus, docta, doctum, eſſem vel fuiſſem, *Mnie by miáno było náuczyć.*

Futurum.

Doctus, docta, doctũ, ero v. fuero, *Mnie by miáno uczyć.*

Modi Permiſſivi, ſive Conceſſivi tempus præſens.

Docear, *Day to że mnie uczą.*

Præteritum imperfectum.

Docerer, *Day to żeby mnie uczono.*

Præteritum perfectum.

Doctus, docta, doctum, ſim v. fuerim, *Day to żeby mnie było uczono.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Doctus, docta, doctum, eſſem v. fuiſſem, *Day to, że mnie było náuczono.*

Futurum.

Doctus, docta, doctum, ero vel fuero, *Day to że mnie náuczą.*

Infinitivi Modi tempus præſens.

Doceri, *Bydź uczonym, uczyć ſię.*

Præteritum imperfectum.

Doceri, *Bydź uczonym, uczyć ſię.*

Præteritum perfectum.

Doctum, doctam, doctum, esse vel fuisse, *Bydź uczonym, náuczyć się było, bydź uczonym.*

Doctos, doctas, docta, esse v. fuisse, *Jesteśmy ábo byliśmy, iesteście, są, ábo byli náuczeni.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Doctum, doctam, doctum, esse v. fuisse, *Bydź náuczonym, náuczyć się było, byłem náuczonym.*

Doctos, doctas, docta, esse, v. fuisse, *Byliśmy, byliście, byli náuczeni.*

Futurum.

Doctum iri, vel docendum, docendam, docendum; esse. *Bydź náuczonym, iż náuczy się, náuczą mnie, náuczą cię.*

Doctum iri, docendos, docendas, docenda esse. *Náuczą nas, &c.*

Futurum præteritô mistum.

Docendum, docendam, docendum, fuisse, *Miał bydź náuczonym.*

Docendos, docendas, docenda, fuisse. *Trzebá ich było náuczyć.*

Participia præteriti.

Doctus, docta, doctum, *Uczony, uczona, uczone.*

Futuri.

Docendus, docenda, docendum, *Którego máią náuczyć.*

TERTIA CONJUGATIO.

CAPUT VII.

LEGO, *Verbum Activum Personale Conjugationis tertiæ sic Conjugabitur.*

Indicativi Modi tempus præsens.

LEGO, *Zbieram, czytam.* §Legimus, *Zbieramy,*
Legis, *zbierasz.* §Legitis, *zbieracie,*
Legit, *zbiera.* §Legunt, *zbieráią.*

Præ-

Præteritum imperfectum.

Legebam, *Zbierałem, czy* §Legebamus, *Zbieráliſmy,*
tałem. §legebatis, *zbieráliſcie,*
legebas, *zbierałeś,* §legebant, *zbierali.*
legebat, *zbierał.* §

Præteritum perfectum.

Legi, *Zebrałem, czytałem,* §Legimus, *Zebráliſmy,*
legiſti, *zebrałeś,* §legiſtis, *zebráliſcie,*
legit, *zebrał.* §legerunt, v. legêre, *zebrali.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Legeram, *Zebrałem, wy* §Legeramus, *Zebraliſmy*
czytałem był. § *byli,*
legeras, *zebrałeś był,* §legeratis, *zebráliſcie byli,*
legerat, *zebrał był.* §legerant, *zebráli byli.*

Futurum.

Legam, *Zbiorę, wyczytam,* §Legemus, *Zbierzemy,*
leges, *zbierzesz,* §legetis, *zbierzecie,*
leget, *zbierze.* §legent, *zbiorą.*

Imperativi Modi tempus præſens.

Lege, vel legito, *Zbierz,* §Legamus, *Zbieraymy,*
zbieray, czytay. §legite v. legitote *zbieraycie*
legat, *niech zbiera.* §legant, *niech zbieráią.*

Futurum ſive Modus mandativus.

Legito v. leges, *Zbierz ſz* §Legitote, v. legetis, *Zbie-*
więc, §*raycie więc, czytaycie więc.*
legito, v. leget, *niech on* §legunto vel legent, *niech*
zbierze. § *więc zbieráią.*

Optativi Modi præſens & imperfectum.

U T I N A M.

Legerem, *Obym zbierał,* §Legeremus, *Obyſmy zbie-*
czytał. § *ráli,*
legeres, *obyś zbierał,* §legeretis, *obyſcie zbierali,*
legeret, *oby zbierał.* §legerent, *oby zbieráli.*

Præteritum perfectum.

Legerim, *Obym zebrał, wy-* §Legerimus, *Obyſmy zebráli.*
czytał.

Legeris, *obyś zebrał*, §Legeretis, *obyście zebráli*,
legerit, *oby zebrał*. §legerint, *oby zebráli*.

Præteritum plus quàm perfectum.

Legiſſem, *Obym był zbie* §Legiſſemus, *Obyśmy byli*
rał, § *zbierali*, *(ráli.*
legiſſes, *obyś był zbierał*, §legiſſetis, *obyście byli zbie-*
legiſſet, *oby był zbierał*. §legiſſent, *oby byli zbieráli*.

Futurum.

Legam, *Obym zbierał*, §Legamus. *Obyśmy zbieráli*
legas, *obyś zbierał*, §legatis, *obyście zbierali*,
legat, *oby zbierał*. §legant, *oby zbieráli*.

Conjunctivi Modi tempus præſens.

C U M.

Legam, *Gdyż zbieram*, §Legamus, *Gdyż zbieramy*
czytam. §legatis, *gdyż zbieracie*,
legas, *gdyż zbierasz*; §legant, *gdyż zbieráią*.
legat, *gdy zbiera*. §

Præteritum imperfectum.

Legerem, *Gdym zbierał*, §Legeremus, *Gdyśmy zbie-*
czytał. § *ráli*,
legeres, *gdyś zbierał*, §legeretis, *gdyście zbieráli*,
legeret, *gdy zbierał*. §legerent, *gdy zbierali*.

Præteritum perfectum.

Legerim, *Gdym zebrał*, §Legerimus, *Gdyżeśmy ze-*
wyczytał, § *bráli*,
legeris, *gdyś zebrał*, §legeritis, *gdy zebráliście*,
legerit, *gdy zebrał*. §legerint, *gdy zebráli*.

Præteritum plus quàm perfectum.

Legiſſem, *Gdym był ze* §Legiſſemus, *Gdyśmy byli*
brał, *wyczytał* § *zebráli*, *(bráli.*
legiſſes, *gdyś był zebrał*, §legiſſetis, *gdyście byli ze-*
legiſſet, *gdy był zebrał*. §legiſſent, *gdy byli zebráli*.

Futurum.

Legero, *Gdy zbiorę*, *wy-* §Legerimus, *Gdy zbierze-*
czytam, § *my*.

Lege-

Legeris, *gdy zbierzesz,* §Legeritis, *gdy zbierzecie.*
legerit, *gdy zbierze* §legerint, *gdy zbiorą.*

Potentialis Modi tempus presens.

Legam? *Mam zbieráć czytać, czytáć,* legas, legat, &c.

Præteritum imperfectum.

Legerem? *Miałbym zbieráć, czytáć, &c.*

Præteritum perfectum.

Legerim? *Miałem zbieráć, czytáć,* legeris, legerit, &c.

Præteritum plus quàm perfectum.

Legissem? *Miałem był zbieráć, czytáć,* legisses legisset.

Futurum.

Legerim? *Miałbym zebráć potym wyczytáć,* legeris &c

Permissivi, sive Concessivi Modi tempus præsens.

Legam, *Day to że zbieram, czytam.*

Præteritum imperfectum.

Legerem, *Day to żem zbierał, czytał.*

Præteritum perfectum.

Legerim, *Day to, żem zebrał, wyczytał.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Legissem, *Day to, żebym zebrał, wyczytał.*

Futurum.

Legero, *Day to że zbiorę, przeczytam,*

Infinitivi Modi tempus præsens.

Legere, *Zbieráć, iż zbieram, zbierasz, zbiera, czyta.*

Præteritum imperfectum.

Legere, *Zbieráć, iż zbierałem, czytałem, czytałeś.*

Præteritum perfectum.

Legisse, *Zebrać, iż ia zebrałem, wyczytałem.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Legisse, *Zebráć było, iż ia zebratem był, wyczytał.*

Futurum.

Lecturum, lecturam, lecturum, esse, *Zbieráć trzebá, iż ia zbiorę, czytáć będę.*

Lecturos, lecturas, lectura, esse, *Zbierżony, zbierzecie &c*

Futu-

Futurum præteritô miſtum.

Lecturum, lecturam, lecturum, fuiſſe, *Co miał zbieráć, & iż miał zbieráć, czytać.*

Lecturos, lecturas, lectura fuiſſe, *Co mieli zbieráć, iż mieliśmy zbierác, mieliście zbierác, czytáć, &c.*

Gerundia.

Legendi, legendo, legendum, *Zbierániá, czytánia, zbieráiąc, zbieraniu, czytániu.*

Supina.

Lectum, *Ná zbieránie, ná czytánie*, Lectu, *ku zbieraniu;*

Participia activa præſentis & imperfecti.

Legens, legentis, *Zbieráiący, czytáiący.*

Futuri.

Lecturus, lectura, lecturum, *Co ma zbierác, czytáć-*

TERTIA VERBI PASSIVI CONJUGATIO.

LEGOR, *Verbum Paſſivum Perſonale, ſic conjugabitur.*

Indicativi Modi tempus præſens.

Numerô Singulari.	*Numerô Plurali.*
LEGOR, *Zbieráią mnie,*	Legimur, *Zbieraią nas,*
Legeris, v. legere, *czytaią zbieráią cię.*	legimini, vel legiminor, *zbieraią was.*
legitur, *zbieraią go.*	leguntur, *zbieráią ich.*

Præteritum imperfectum.

Legebar, *Zbieráno mnie,*	Legebamur, *Zbieráno nas,*
legebaris, v. legebâre, *zbieráno cię.*	legebamini, v. legebaminor, *zbieráno was.*
legebatur, *zbieráno go.*	legebantur, *zbieráno ich.*

Præteritum perfectum.

Lectus, ta, tum, ſum, vel fui, es, v. fuiſti, eſt, v. fuit, *zbierány ieſtem, zbierány ieſteś, zbierány ieſt.*

Plu-

Pluraliter.

Lecti, tæ, ta, sumus, v. fuimus, estis, v. fuistis, sunt v. fuerunt. *Zbierani iesteśmy, zbieráni byliście, zbierani byli.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Lectus, ta, um, eram, vel fueram, eras, vel fueras, erat vel fuerat. *Zebráno mię było, zebráno cię było, zebráno go było.*

Pluraliter.

Lecti, tæ, ta, eramus vel fueramus, eratis, vel fueratis, erant, vel fuerant, *Zebrani byliśmy, zebrani byliście, zebráni byli.*

Futurum.

Legar, *Zbiorą mnie, wyczytáią* § Legemur, *Zbiorą nas,*
legeris, v. legêre, *zbiorą cię* § legemini, vel legeminor, *zbiorą was.*
legetur, *zbiorą go.* § legentur, *zbiorą ich.*

Imperativi Modi tempus præsens.

Legere, v. legitor, *Niech cię zbieraią, czytaią* § Legamur, *Niech nas zbieraią.*
legatur, *niech go zbieráią, czytáią.* § legimini, vel legiminor, *niech was zbieraią.*
§ legantur, *niech ich zbieraią.*

Futurum sive Modus mandativus.

Legitor tu, v. legeris, v. legere, *niech cię więc zbiorą* § Legiminor, vel legemini, *Niech was zbiorą,*
legitor ille v. legetur, *niech go więc zbiorą.* § leguntor v. legentur, *niech onych zbiorą.*

Optativi Modi Præsens & imperfectum.

U T I N A M.

Legerer, *Oby mnie zbieráno.* § Legeremur, *Oby nas zbieráno,*
legereris, v. legerere, *oby cię zbieráno.* § legeremini, vel legereminor, *oby was zbieráno.*
legeretur, *oby go zbieráno* § legerentur, *oby ich zbierano*

Præ-

Præteritum perfectum.

Lectus, a, um, ſim, vel fuerim, ſis v. fueris, ſit v. fuerit. *Obym był zebrány, obyś był zebrány, oby był zebrány.*

Pluraliter.

Lecti, æ, a, ſimus v. fuerimus, ſitis v. fueritis, ſint v. fuerint. *Obyśmy byli zebráni, obyście byli zebrani, oby &c.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Lectus, a, um, eſſem vel fuiſſem, eſſes v. fuiſſes, eſſet v. fuiſſet, *Obym był zebrány, obyś był zebrány, oby był zebrany.*

Pluraliter.

Lecti, æ, a, eſſemus, vel fuiſſemus, eſſetis vel fuiſſetis, eſſent vel fuiſſent *Obyśmy byli zebrani, obyście byli zebrani, oby byli zebrani,*

Futurum.

Legar, *Oby mnie zebráno,* § Legamur, *Oby nas zebráno,*
legaris, v legare, *oby cię* § legamini, *oby was zebráno,*
zebráno § legantur, *oby ich zebráno.*
legatur, *oby go zebráno.* §

Conjunctivi Modi tempus præſens.

C U M.

Legar, *Gdy mię zbieraią,* § Legamur, *Gdy nas zbie-*
legaris vel legare, *gdy cię* § *raią. (ią.*
zbieraią. § legamini, *gdy was zbierá-*
legatur, *gdy go zbieráią.* § legantur, *gdy ich zbieraią.*

Præteritum imperfectum.

Legerer *Gdy mię zbierano,* § Legeremur, *Gdy nas zbie-*
legereris, v legerere, *gdy* § *ráno, (ráno.*
cię zbieráno § legeremini, *gdy was zbie-*
legeretur, *gdy go zbierano.* § legerentur, *gdy ich zbie-*
§ *ráno.*

Præteritum perfectum.

Lectus, a, um, ſim vel fuerim, ſis vel fueris, ſit vel fuerit, *Gdyżem ieſt zebrány, gdyżeś ieſt zebrany, gdyż ieſt zebrany,*

Plu-

Pluraliter.

Lecti, tæ, ta, ſimus vel fuerimus, ſitis vel fueritis, ſint v. fuerint. *Gdy ieſteśmy zebrani, gdy ieſteście zebráni, gdy ſą zebráni.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Lectus. ta, um, eſſem v. fuiſſem, eſſes v. fuiſſes, eſſet v. fuiſſet, *Gdym był zeb any, gdyś był zebrány, gdy był zebrány.*

Pluraliter.

Lecti, tæ, ta, eſſemus vel fuiſſemus, eſſetis, v. fuiſſetis, eſſent, v. fuiſſent. *Gdyśmy byli zebrani, gdyście byli zebrani, gdy byli zebráni.*

Futurum.

Lectus, a, um, ero v. fuero, eris v. fueris, erit v. fuerit. *Gdy mię zbiorą, gdy cię zbiorą, gdy go zbiorą.*

Plural ter.

Lecti, æ, a, erimus v fuerimus, eritis. v fueritis, erunt v. fuerint, *Gdy nas zbiorą gdy was zbiorą, gdy ich zbiorą.*

Potentialis Modi tempus præſens.

Legar? *Maią mię zbierać, czytać*, legaris, vel legare.

Præteritum imperfectum.

Legerer! *Miano mię zbieráć, czytać*, legereris, &c.

Præteritum perfectum.

Lectus, lecta, lectum, ſim, v fuerim? *Miano mnie było zebráć, wyczytáć.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Lectus, lecta, lectum, eſſem v. fuiſſem? *Miáno by mnie było zebráć, wyczytáć.*

Futurum.

Lectus, lecta, um, ſim, v. fuerim? *Mnie máią zbieráć.*

Permiſſivi ſive Conceſſivi Modi tempus præſens.

Legar, *Day to że mnie zbieraią*, legaris, &c.

Præteritum imperfectum.

Legerer, *Day to że mnie zbieráno, czytáno.*

Præteritum perfectum.

Lectus, lecta, lectum, sim, v. fuerim, *Day' to że mnie zebráno, wyczytáno*

Præteritum plus quàm perfectum.

Lectus, a, um, essē, v. fuissē, *Day to że mnie było &c.*

Futurum.

Lectus, lecta. lectum, ero, v. fuero, *To będę zebrány.*

Infinitivi Modi tempus præsens, & imperfectum.

Legi, *Bydź czytanym, że mię czytaią, ábo czytáno.*

Præteritum perfectum, & plus quàm perfectum.

Lectū, lectam, lectū, esse v. fuisse, *Bydź przeczytánym.*

Lectos, lectas, lecta, esse v fuisse. *Bydź przeczytanemi.*

Futurum.

Lectum iri, vel legendum, legendam, legendum esse. *Mieć bydź przeczytánym*

Lectum iri, legendos, legendas, legenda, esse, *Mieć bydź przeczytánemi.*

Futurum præteritô mistum.

Legendum. legendam, legendum fuisse, *Ze czytáno, by mię było czytáno, by cię, &c.*

Legendos, legendas, legenda fuisse, *Ze czytano by was.*

Participia Passiva præteriti.

Lectus, lecta, lectum, *czytány, czytána, czytane.*

Futuri.

Legendus, legenda, legendum, *Co ma bydź czytány.*

QUARTA CONJUGATIO.

C A P U T VIII.

AUDIO, *Verbum Activum Personale Conjugationis quartæ sic conjugabitur.*

Indicativi Modi tempus præsens.

Numerō singulari.	*Numerō Plurali.*
AUDIO, *Słyszę,*	Audimus, *Słyszemy,*
audis, *słyszysz,*	auditis, *słyszycie,*
audit, *słyszy.*	audiunt, *słyszą.*

Præ

Præteritum imperfectum.

Audiebam, *Słuchałem,* §Audiebamus, *Słucháliśmy,*
audiebas, *słuchałeś,* §audiebatis, *słucháliście,*
audiebat, *słuchał.* §audiebant, *słucháli.*

Præteritum perfectum.

Audivi, *Usłyſzałem,* §Audivimus, *Usłyſzeliśmy,*
audiviſti, *usłyſzałeś,* §audiviſtis, *usłyſzeliście,*
audivit, *usłyſzałeś* §audiverunt, vel audivêre,
§ *usłyſzeli.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Audiveram, *Usłyſzałem* §Audiveramus, *Usłyſzeliś-*
był. § *my byli.* (*byli.*
audiveras, *usłyſzałeś był* §audiveratis, *usłyſzeliście*
audiverat, *usłyſzał był* §audiverant, *usłyſzeli byli.*

Futurum.

Audiam, *Usłyſzę,* §Audiemus, *Usłyſzemy,*
audies, *usłyſzysz,* §audietis, *usłyſzycie,*
audiet, *usłyſzy.* §audient, *usłyſzą.*

Imperativi Modi tempus præſens.

Audi, v. audito, *Słuchay.* §Audiamus, *Słuchaymy,*
audiat, *niech słyſzy.* §audite, v. auditote, *słuchay-*
§audiant, *niech słyſzą.* (*cie.*

Imperativi. Futurum ſive modus mandativus.

Audito tu, *vel* audies, *Słuchay więc, słyſz więc.*
Audito illo, *vel* audiet, *niech więc słucha.*

Pluraliter.

Audite te, *vel* audietis, *Słuchaycie więc.*
Audiunto, *vel* audient, *niech więc słucháią.*

Optativi præſens, & imperfectum.

U T I N A M.

Audirem, *Bym słuchał,* §Audiremus, *byśmy słucháli*
audires, *byś słuchał,* §audiretis, *byście słuchali,*
audiret, *by słuchał.* §audirent, *by słucháli.*

Præteritum perfectum.

Audiverim, *Bym usłuchał,* §Audiverimus, *Byśmy usłu-*
§ *cháli.*

Au-

Audiveris, *Byś usłuchał*, § Audiveritis, *Byście usłu-*
audiverit, *by usłuchał*. § *cháli.*
§ audiverint, *by usłucháli.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Audiviſſem, *Bym był u-* § Audiviſſemus, *Byśmy byli*
słyſzał, § *usłyſzeli.*
audiviſſes, *byś był usły-* § audiviſſetis, *byście byli u-*
ſzał § *słyſzeli.* *(ſzeli.*
audiviſſet, *by był usłyſzał* § audiviſſent, *by byli usły-*

Futurum.

Audiam, *Bym usłyſzał*, § Audiamus, *Byśmy usły-*
ábo usłyſzeć mogł. § *ſzeli,*
audias, *byś usłyſzał*, § audiatis, *byście usłyſzeli,*
audiat, *by usłyſzał.* § audiant, *by usłyſzeli.*

Conjunctivi Modi tempus præſens.

C U M.

Audiam, *Gdy słyſzę*, § Audiamus, *Gdyż słyſzemy*
audias, *gdy słyſzyſz*, § audiatis, *gdy słyſzycie,*
audiat, *gdy słyſzy.* § audiant, *gdy słyſzą.*

Præteritum imperfectum.

Audirem, *Gdym słyſzał*, § Audiremus, *Gdyśmy sły-*
audires, *gdyś słyſzał*, § *ſzeli.*
audiret, *gdy słyſzał.* § audiretis, *gdyście słyſzeli,*
§ audirent, *gdy słyſzeli.*

Præteritum perfectum.

Audiverim, *Gdyżem usły-* § Audiverimus, *Gdyśmy u-*
ſzał. § *słyſzeli.* *(ſzeli.*
audiueris, *gdyżeś usłyſzał* § audiveritis, *gdyście usły-*
audiverit, *gdy usłyſzał.* § audiverint, *gdy usłyſzeli.*

Præteritum plus quàm perfectum,

Audiviſſem, *Gdym był u-* § Audiviſſemus, *Gdyśmy by-*
słyſzał. § *li usłyſzeli.*
audiviſſes, *gdyś był usły-* § audiviſſetis, *gdyście byli*
ſzał. § *usłyſzeli.*
audiviſſet, *gdy był usły-* § audiviſſent, *gdy byli usły-*
ſzał. § *ſzeli.* Fu-

Futurum.

Audivero, *Gdy usłyszę*, §Audiverimus, *Gdy usły-*
audiveris, *gdy usłyszysz*, § *szemy*.
audiverit, *gdy usłyszy*. §audiveritis, *gdy usłyszycie*
§audiverint, *gdy usłyszą*.

Potentialis Modi tempus præsens.

Audiam? *Mam usłyszeć.*

Præteritum imperfectum.

Audirem? *Miałem usłyszeć.*

Præteritum perfectum.

Audiverim? *Miałbym słyszeć, usłyszeć.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Audivissem? *Miałbym usłyszeć kiedyś.*

Futurum.

Audiverim? *Będę miał słyszeć.*

Permissivi sive Concessivi Modi tempus præsens.

Audiam, *Day to że słyszę, ábo słucham.*

Præteritum imperfectum.

Audirem, *Day to żebym słyszał.*

Præteritum perfectum.

Audiverim, *Day to żebym usłyszał.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Audivissem, *Day to żem był usłyszał.*

Futurum.

Audivero, *Day to że usłyszę.*

Infinitivi Modi tempus præsens & imperfectum.

Audire, *Słucháć słyszeć*, & *iż ia słyszę, słyszysz, ia słyszałem, &c.*

Præteritum perfectum, & plus quàm perfectum.

Audivisse, *Usłyszeć* & *iż ia słyszałem, usłyszałem.*

Futurum.

Auditurum, am, um, esse *Co mam słyszeć*, & *iż ia usłyszę, usłyszysz, usłyszy.*

Pluraliter.

Audituros, as, ra, esse, *Usłyszemy, będziemy słyszeć.*

Futurum præteritô mistum.

Auditurum, am, um, fuisse, *Co miał słyszeć, & iż miałem słyszeć &c.*

Pluraliter.

Audituros, as, ra, fuisse, *Co macie słyszeć, & iż mieliście słyszeć.*

Gerundia.

Audiendi, *Słyszenia*, audiendo, *słysząc*, audiendum, *słyszeniu.*

Supina.

Auditum, *Ná słyszenie*, Auditu, *ku słyszeniu.*

Participia præsentis temporis.

Audiens, audientis, *Słyszący.*

Futurum.

Auditurus, auditurá, auditurum, *Który będzie słyszał.*

QUARTA VERBI PASSIVI CONJUGATIO.

AUDIOR, *Verbum Passivum Personale sic conjugabitur.*

Indicativi Modi tempus præsens.

Numerô Singulari.	*Numerô Plurali.*
Audior, *Słyszą mię*, audiris, vel audire, *słyszą cię.*	Audimur, *Słyszą nas*, audimini, vel audiminor, *słyszą was.*
auditur, *słyszą go.*	audiuntur, *słyszą ich.*

Præteritum imperfectum.

Audiebar, *Słyszano mię*,	Audiebamur, *Słyszáno nas.*

Audie-

Audiebaris, vel audiebare, §Audiebamini, v. audieba-
słyszáno cię. § minor, *słyszáno was.*
audiebatur, *słyszáno go.* §audiebantur, *słyszáno ich.*

Præteritum perfectum.

Auditus, a, um, sum vel fui, es, vel fuisti, est, vel fuit, *Jestem, ábo byłem usłyszány, iesteś, ábo byłeś usłyszány, iest, ábo był usłyszan, usłyszáno go.*

Pluraliter.

Auditi; æ, a, sumus, vel fuimus, estis, vel fuistis, sunt, fuerunt, vel fuêre, *Jesteśmy, ábo byliśmy usłyszáni, iesteście, ábo byliście usłyszáni, są ábo byli usłyszáni.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Auditus, ta, tum, eram, vel fueram, eras vel fueras, erat vel fuerat. *Byłem usłyszany, ábo bywałem słuchánym, byłeś usłyszány, był usłyszány.*

Pluraliter.

Auditi, tæ, ta, eramus, vel fueramus, eratis, vel fueratis, erant, v. fuerant. *Byliśmy usłyszáni, byliście usłyszáni, byli usłyszáni, ábo bywáli.*

Futurum.

Audiar, *Usłyszą mię,* §Audiemur, *Usłyszą nas.*
audieris, vel audiere, *u-* §audiemini, v. audieminor,
słyszą cię. § *usłyszą was.*
audietur, *usłyszą go.* §audientur, *usłyszą ich.*

Imperativi Modi tempus præsens.

Audire, vel auditor, *Niech cię usłyszą.*
audiatur, *niech go usłyszą.*

Pluraliter.

Audiamur, *Niech nas usłyszą.*
audiamini, vel audiaminor, *Niech was usłyszą.*
audiantur, *niech ich usłyszą.*

Futurum sive Modus mandativus.

Auditor tu, v. audieris, vel audiêre. *Niech cię więc usłyszą, ábo wysłuchaią.*

Audi-

Auditor ille, vel audietur, *Niech go usłyszą.*
Pluraliter.
Audiminor, vel audiemini, *Niech was usłyszą.*
Audiuntor, vel audientur, *Niech ich usłyszą.*

Optativi Modi tempus præsens & imperfectum.
U T I N A M.

Audirer, *Oby mię słyszáno* §Audiremur, *oby nas słyszáno.*
audireris, v audirere, *oby cię słyszáno* §audiremini, vel audireminor. *oby was słyszáno.*
audiretur, *oby go słyszáno* §audirentur, *oby ich słyszáno.*

Præteritum perfectum.
Auditus, ta, tum, sim, vel fuerim, sis, fueris, sit, vel fuerit, *Oby mię słyszáno, oby usłyszáno, oby cię usłyszáno, oby go usłyszáno.*
Pluraliter.
Auditi, tæ, ta, simus, vel fuerimus, sitis, vel fueritis, sint, vel fuerint, *Oby nas usłyszáno, oby was usłyszáno, oby ich usłyszáno*

Præteritum plus quàm perfectum.
Auditus, ta, tum, essem, vel fuissem, esses, vel fuisses, esset, vel fuisset. *Oby mię było usłyszáno, oby cię było usłyszáno, oby go było usłyszáno.*
Pluraliter.
Auditi, æ, a, essemus, vel fuissemus, essetis, v fuissetis, essent, vel fuissent *Oby nas było usłyszáno, oby was było usłyszáno, oby ich było usłyszáno.*

Futurum.
Audiar, *Oby mię słyszáno* §Audiamur, *Oby nas słyszáno.*
audiaris, vel audiare, *oby cię słyszáno.* §audiamini, v audiaminor, *oby was słyszáno*
audiatur, *oby go słyszáno* §audiātur, *oby ich słyszano.*

Conjunctivi Modi tempus præsens.
Audiar, *Gdy mię słyszą* §Audiamur, *Gdy nas słyszą.*

Audia-

Audiaris, vel audiare, *gdy cię słyszą.* § Audiamini, v audiaminor, § *gdy was słyszą.*
audiatur, *gdy go słyszą.* § audiantur, *gdy ich słyszą.*

Præteritum imperfectum.

Audirer, *Gdy mię słyszáno* § Audiremur, *Gdy nas słyszáno*
audireris, v. audirere, *gdy cię słyszáno.* § audiremini, vel audiremi- nor, *gdy was słyszáno.*
audiretur, *gdy go słyszáno.* § audirētur *gdy ich słyszáno.*

Præteritum perfectum.

Auditus, a, um, ſim vel fuerim, ſis vel fueris, ſit vel fuerit, *Gdy mię usłyszáno, gdy cię usłyszáno, gdy go usłyszáno.*

Pluraliter.

Auditi, æ, a, ſimus, vel fuerimus, ſitis. vel fueritis. ſint vel fuerint, *Gdy nas usłyszáno, gdy was usłyszáno, gdy ich usłyszano*

Præteritum plus quàm perfectum.

Auditus, a, um, eſſem, vel fuiſſem, eſſes vel fuiſſes, eſſet, vel fuiſſet, *Gdy mię było usłyszáno, gdy cię było usłyszáno, gdy go było usłyszáno.*

Pluraliter.

Auditi, æ, a, eſſemus. vel fuiſſemus, eſſetis, vel fuiſſetis, eſſent, vel fuiſſent, *Gdy nas było usłyszáno, gdy was było usłyszáno, gdy ich było usłyszáno.*

Futurum.

Auditus, a, um, ero, vel fuero, eris, vel fueris, erit, vel fuerit, *Gdy mię usłyszą, gdy cię usłyszą, gdy go usłyszą.*

Pluraliter.

Auditi, æ, a, erimus, vel fuerimus, eritis, vel fueritis, erunt, vel fuerint *Gdy nas usłyszą, gdy was usłyszą, gdy ich usłyszą*

Potentialis *Modi tempus præſens.*

Audiar? *Ja mam bydź słyszány?*

Præteritum imperfectum.

Audirer? *Mnie słyſzáno?*

Præteritum perfectum.

Auditus, a, um, ſim vel fuerim, *Mnie miáno było słyſzeć, ábo słucháć?*

Præteritum plus quàm perfectum.

Auditus, a, um, eſſem, vel fuiſſem, *Mnieby miáno było usłyſzeć?*

Futurum.

Auditus, a, um, ſim, vel fuerim, *Mnieby miáno usłyſzeć, iábym miał bydź usłyſzan, usłyſzeliby mnie?*

Permiſſivi, ſive Conceſſivi Modi tempus præſens.

Audiar, *Day to że mię słyſzą.*

Præteritum imperfectum.

Audirer, *Day to że mię usłyſzáno.*

Præteritum perfectum.

Auditus, a, um, ſim, vel fuerim, *Day to żeby mię usłyſzáno.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Auditus, a, um, eſſem v. fuiſſem, *Day to żeby mię było usłyſzáno.*

Futurum.

Auditus, a, um, ero vel fuero, *Day to że mię usłyſzą.*

Infinitivi Modi tempus præſens, & imperfectum.

Audiri, *Bydź słyſzanym,* & *iż mię słyſzą &c.*

Præteritum perfectum, & plus quàm perfectū.

Auditum, am, um, eſſe, vel fuiſſe, *Bydź było usłyſzánym,* & *iż ieſtem usłyſzan, usłyſzáno mię.*

Pluraliter.

Auditos, as, a, eſſe, vel fuiſſe, *Bydź było usłyſzánemi.*

Futurum.

Auditum iri, vel audiendum, am, um, eſſe, *Mieć bydź słyſzánym,* & *iż będą mię słyſzeć.*

Pluraliter.

Auditum iri, vel audiendos, as, a, eſſe, *Będą nas słyſzeć, usłyſzą nas, &c.*

Futurum præteritô miſtum.

Audiendum, am, um, fuiſſe, *Mieć bydź usłyſzánym, & iż miałem bydź usłyſzánym.*

Pluraliter.

Audiendos, as, a, fuiſſe, *Co mieli bydź usłyſzeni.*

Participia paſſiva præteriti temporis.

Auditus, a, um, *Usłyſzány, usłyſzána, usłyſzáne.*

Futuri.

Audiendus, a, um, *Którego usłyſzą, co ma bydź usłyſzány.*

SCHOLIA IN CONJUGATIONES VERBORUM.

CAPUT IX.

QUÆ ſequuntur Scholia per Authoris Commentarios diffuſa, hoc loco, ordine digeſta atque contracta cum fænore reddemus: præcipuè ut per ea Magiſtri ipſi proficiant, ac Modorum naturam Temporumq; percipiant; deinde ut pro captu ac opportunitate nonnulla inſtillent diſcipulis, ſive dum ii Verborum Conjugationes memoriæ mandant, ſive dum in ſecunda & tertia Claſſibus, Latinus Author explicatur

SCHOLION I.

De Modo Indicativo.

1. Quem plerique Grammatici Modum *INDICATIVUM* appellant, quòd eô aliquid *indicamus;* is à Varrone dicitur *Rogandi, Reſpondendíque ſpecies;* à Fabio lib: 1. cap:6 *Modus Fatendi,* à Diomede ac Priſciano lib: 10. *Finitivus* ſeu *Definitivus;* à Probo ac Donato, *Pronuntiativus;* à Philoſophis *Enuntiativus:*

propterea quòd hoc Modo vel interrogamus quidpiam, vel respondemus interroganti, vel fatemur vel definimus aliquid, vel pronuntiamus, sive enuntiamus.

2. PRÆTERITI Activi voces *Amavêre*, *Docuêre*, ac similes, quidam dualis numeri esse crediderunt, iísque utendum, cùm de duobus tantùm est sermo. Quos Quintilianus, lib. 1. cap: 5. pluribûs confutat exemplis. * *Virg*: 2. *Æneid*: *Conticuêre omnes.* * *Liv*: *lib*: 1. *Arcem tenuêre Sabini.* * *Cic. act*: 3. *in Verr. Quo in numero complures è nostris fuêre.* Hæ igitur imminutæ voces ab integris significatione non discrepant; eásque Quintilianus existimat mollitas esse asperitatis vitandæ gratiâ. Cicero quoque in oratore, *non reprehendo*, inquit, *SCRIPSERE; sed SCRIPSERUNT, esse veriùs sentio.*

3. PRÆTERITUM Passivum, *Amatus sum*, *vel fui*, & alia id genus, Servius, Diomedes, aliìque Grammatici geminum esse putant, illud propinquius hoc remotius. Sic etiam in Plus quàm perfecto, *Amatus eram*, propinquius; *amatus fueram*, ulterius: atque ita duo faciunt præterita tum perfecta, tum plus quàm perfecta. Verùm id raró admodum Latini Scriptores observant. Certè Cicero fere semper præterito propinquiore utitur, etiam cùm de rebus multò antè actis sermo est; ut pro C. Rabirio *Platonem* inquit: *in maximis periculis VERSATUM ESSE accepimus, Demetrium, qui Phalereus vocitatus est, vitâ ESSE PRIVATUM.* Non dixit *Fuisse*, sed *Esse*, cùm de Platone ac Demetrio, loqueretur, quorum hic trecentis ipsîs, ille quadringentîs propemodum annîs ante Ciceronem vixerat.

4. IMPERFECTUM Quartæ Conjugationis, *Audiebam &c.* sæpe, E literâ imminutum à Veteribus invenitur, ut testis est Diomedes lib. 5. & Priscianus lib: 4. Hinc apud Virgilium. *Lenibant*, *Nutribant*, *Insignibat*, *Vestibat*, *Polibant*, *Redimibat*. * *Plaut*: *Aul*:

Præ-

Præsagibat mihi animus, & ejusmodi apud Pòëtas non pauca. Quæ minimè ipse tibi in soluta oratione permiseris.

5. FUTURUM ejusdem Quartæ in *Am*, exit ut, *Audiam* sed & in *IBO* Pòëtæ præsertim. Comici usurpant * *Terent. Phorm: act: 5. sc: 2. Nemo ex me* Scibit, * *Plaut: Penul: Nunquam AUDIBIT.* Quin etiam, *Horat. lib 4 ode 23. MOLLIBIT aversos Penates.* * & *Propert lib. 3. eleg: 20. LENIBUNT tacitô vulnera nostra sonô.* Sic apud Nonium invenies, *Aperibo, Opperibo*, & alia quæ à Pòëtis rarò usurpata jam exoleverunt: cáque ne in carmine quidem facilê permiserim nunc cuiquam.

6. TRIA tamen verba in *Eo*, quæ quartæ conjugationi Priscianus lib: 9 attribuit, sc: *EO*, cum compositis *QUEO* cum *NEQUEO*, & *VENEO*: Imperfectum in *Ibam*, & Futurum in *IBO*, retinent. * Plaut: Mostèl: *Pater venibit &c.* Quia *Veneo*, fit à *Venum*, & *Eo*.

7. FUTURUM verò Indicativi Varroni *lib*: 2. & 3. *de Analog*: aliud est *Infectum*, id est, *imperfectum*, quod actionem passionemvé significat, *futuri temporis*, *nondum tamen perfectè exactam* & hoc propriam habet in Indicativo vocem, ut, *Legam*. Aliud appellat *Exactum*, hoc est, *perfectum* quod aliquid significat, *futuro tempore*, *sed exactum* quodam modo, & *perfectum pro eodem tempore*: & hoc cum Futuro Conjunctivi, voce consentit: ut, *Fuero*, *Legero*. * Cic: Attic: lib: 9. ep: 18. *Cùm tu hæc leges, ego illum fortasse* convenero, Id: Fam: lib: 3. *Cùm in provinciam veneris, ego annuum munus* confecero. * Id: Brut: l. 11. ep: 12. *Is Bellum* confecerit, *qui Antonium* oppresserit. Plus est, quàm si dixisset: *Conveniam*, *Conficiam*, &c. Plerumque tamen Futuri *Exacti* voces non plus significant, quàm *Infecti*. * Terent: Andr: act: 2. *Si te æquô animô ferre accipiet, negligentem* feceris, * Cic: lib: 2.

Fam:

Fam: ep: ult: *Gratissimum mihi* feceris, *si ad me quàm primùm in Ciliciam veneris.*

8. FUTURO Indicativi utimur nonnunquam Poloni, ubi re ipsa Præsens est, vel Præteritum. Cavendum igitur, ne, nisi puerorum in morem vitiosè loqui velimus, Futurum illud vernaculum Latinè quoque Futurô efferamus, v. g *Czasem i mądry pobłądzi* * *Nikomu ten pokoiu nie da. Zadna mu zbroia nie wytrzyma* * *Ile razy do ciebie przyidę, zawsze cię nad ksiąszką zastánę* Cave dixeris in Futuro, *Errabit. Sinet Sustinebit Veniam Deprehendam.* Sed, *Non rarò sapientes quoque errant* * *Hic neminem quietum esse sinit Ejus ictum nullus clypeus sustinet*, vel per *Potentialem*, quod longè elegantissimum; *Sustineat*; v. *sustinuerit. Quoties te convenio*, v. *conveni, semper legentem deprehendo*, vel *deprehendi.* Item. *Co spoyrzy ná mnie, to się rozśmieie* Quoties me intuetur ridet * *Czego się tylko dotknie, záraz zepsuie.* Quidquid attingit, *vel* attigit, destruit. * *Co stąpi &c.* Quod passus facit &c Quoties pedem movet &c. Talia imprimis apud nos sunt plurima proverbia, ut, *Czego się skorupká zá młodu napiie*, &c *Nie pomoże krukowi mydło* &c. Item illi Idiotismi: *Jak skoczy, iak weźmie bić, &c* Item, *Kiedy go nie tnie rąbnie, uderzy*, &c. *Kiedy nie krzyknie*, &c. Item, *Krzyknie raz, nic*, &c. &c. Diligenter igitur in hujuscemodi locutionibus observandum est tempus illud, in quod actio passiovè per futurum vernaculum significata cadit, & siquidem in Præsens cadat, Præsenti nonnunquam & Præterito; si in Præteritum, Præteritô Latinô utendum est. * Ter: Eun: act: 2 sc: 3 * Cum huc respicio &c. *Kiedy się tu obeyrzę &c* * Id. act Heaut: 2. sc. 3. Nostri mores mulierum: dum *moliuntur*, dum *comuntur*, annus *est* Polonus dixerit, *Nim się wyguzdraią, nim się wystroią &c.* * Hor: lib: 1. ep: 2. Quidquid *delirant* Reges, plectuntur Achivi. *Cokolwiek Królowie pobłądzą,*

dzą &c. Cic. 2. Tusc: Tum *Philosophia* valet multùm, cùm *est* idoneam *complexa* naturam. *W ten czas Filozofia wiele może, kiedy tráfi ná dobrą naturę.* Huc spectant illa: *Quin sedes? Quin Abis hinc? Abin hinc?* Quæ pariter nos Futurô efferimus, *Nie siądzieſz mi, nie poydzieſz ztąd?*

SCHOLION II.

De Syncope in Præteritis Indicativi aliorúmque Modorũ.

1. Præterita Modorum omnium in media voce Syncopen seu concisionem admittunt: expunctîs, *VIVE*, syllabîs, vel, *V*, literâ. Præteritum enim in, *AVI*. Primæ Conjugationis, vel in *IVI*, Tertiæ aut Quartæ è secundis personis utriusque numeri, *VI*, syllabam è media voce interdum elidit; ut, *Amavisti, Petivisti, Audivisti, &c.* per syncopen, *Amâsti, Petîsti, Audîsti*, & numerô multitudinis, *Amâstis, Petîstis, Audîstis*, In aliis Modis similiter, *Amâsses, Petîsses, Audîsses*: Imò in his Modis Primæ quoque Tertiæque Personæ, præsertim Conjugationis primæ; ut, *Amâsses, Amâsset, &c* Quò etiam spectant. * Consvêti, *Cæcin 6, Fam: ep 7* * Svêssent. *Cic: lib: Fam: 6. ep: 8.* * *Id: Fam: 7. ep: 18.* Cognôsti. * *Id: in Verr: act: 4. lib: 3* Decresse. Sic, *Nôsti, Nôsse, &c.* pro *Consuevisti, Suevissent, Cognovisti &c.*

2. AT verò è Tertia Plurali Perfecti Primæ Conjugationis, & è Plusquam perfecto Indicativi, ac Perfecto Futuróque Conjunctivi, *VE*, syllaba è media voce interdum exteritur; ut, *Amaverunt, Amârunt, Amaveram, Amâram, Amaverim, Amârim, Amaveris, Amâris, &c* Quò spectant hæc, * *Cic: 6 Fam: ep: 9.* Decrêram * *Cæl: ibid: lib: 8. ep: 11.* Consvêrant. * *Id: ep: ult:* Ignôrit pro *Decreveram, Consueverint, Ignoverit, &c.*

3 DENIQUE Tertiæ Quartævé Conjugationis prima præsertim tertiáque persona à Præteritîs in *IVI*, literam: *V*, abjiciunt: ut, *Petii, Petiimus, Petierunt,*

Au-

Audii, Audierunt. Et in aliis Modis, ut, *Petiissem, Audiissem*, & interdum, *Petissem, Audissem*. Quando autem hîs vel illîs integrîs imminutîsvé vocibûs utendum sit, diligens Latinorum Authorum observatio edocebit. Cicero in Oratore. *Quid, quòd sic loqui* Nôsse, Judicâsse, *vetant*, Novisse, Judicavisse, *jubent, quasi verò nesciamus, in hoc genere & plenum rectè dici, & imminutum usitatè.*

4 Priscianus lib. 10. monet, verba, quæ in themate habent, *V.* literam, non imminui in Præterito, ut, *Lavo, Lavi, Lavisti*, non *Lâsti, Faveo, favi, favisti*, non *Fâsti*, & similia, Horum tamen aliquibûs concisîs utuntur non solùm Pòëtæ, sed interdum etiam Oratores ut, *Submôsset, Commôsset, Commôrit*, pro *Submovisset, Commovisset, Commoverit*. Hæc verò, *Mîsti Promîsti, Jûsti, Dixti, Dirêxti, Vixêt, Extinxèm, Surpûerat, Accêstis, Evâsti, Sênsti, Indûxti, Percûsti. Divîsse, Surrêsse*, pro *Misisti, Promisisti, Jussisti, Dixisti, Direxisti, Vixisset, Exstinxissem, Surrexisse*, & ejusmodi alia Pòëtica sunt. * *Terent: Adelph. act. 5 scena 8. Promîsti autem.* * & *scena 9. Factum est, quod Jûsti.* * *Horat lib 4. Od: 13. Quæ me surpuerat mihi.* Sic illa extra Præteritum: *Æn: 8 Pocula porgite.* * *Horat: lib: 2. Sat: 6. Unum me surpite morti*, id est: *Porrigite, Surripite*, & similia, quæ vix in carmine usurpanda censuerim.

S C H O L I O N III.
De Imperativo modo & Mandativo.

1. MODUS hic Grammaticis, *ab Imperando* dictus est potissimùm, quamvis eo etiam prohibeamus, hortemur, precemur, misericordiam imploremus, & mandata legésque demus.

2 DUO habet tempora, PRÆSENS, qui propriè Imperativus est modus Diomedi. lib: 1. & FUTURUM, quem Modum Mandativum appellat: *Quia*, inquit, *in Præsenti tempore imperare solemus, ut fiat, in Futuro mandare.* Sic Fronto, VIDETE, inquit, *imperat*

VIDE-

VIDETOTE, *mandat*, Dicitur, & *Modus legitimus*, quia illo præcepta legésque damus. Quanquam hæc Tempora sæpe reciprocantur, & alterum pro altero ponitur * Q. Cic: de Petit. Consulat: *Cura ut tui cupidi sint, elaborato, appetito.* Legumlatores tamen in legibus Futurum semper usurpant, ut videre est apud Ciceronem lib: 1. & 3. de legibus sic Cato & Columella, cùm rei rusticæ leges tradunt.

5. FUTURUM adhuc duplex est: ALTERUM Modi hujus proprium, quem *Modum Mandativum*, ac *legitimum* appellari diximus. ALTERUM idem ac Futurum Indicativi sive Infectum, sive Exactum, quod cum Futuro Conjunctivi voce consentit, nam his etiam imperium significamus. * Cic: ad Trebat· lib: 7. ep: 10. *Sed* VALEBIS, *meaq*; *negotia* CURABIS, *meq*, *ante brumam* EXPECTABIS, Id: ad Cass: lib: 15. VALEBIS *igitur méque* AMABIS. * Id: Attic· lib: 5. *Tu nihil ei dixeris.* * Id: ad Q. Fratr: lib: 1. *Huic nihil* credideris, *nullam partem existimationis tuæ* commiseris. Sic etiam cùm prohibemus; *ne feceris*, *ne dixeris*. Interdum utrumque, tum Indicativi, tum Mandativi Modi Futurum permiscetur; sic lib· 2. Æneid: Pyrrhus mandat Primo: Referes *& nuntius* ibis, *degenerémque Neoptolemum narrare* memento.

4. Utuntur Scriptores & Præsenti Conjunctivi in imperando. * Cicero Attic: lib: 6. *Attico meis verbis salutem* des. * Ter: Fun: *Si certum est facere*; facias: ubi Donatus; *Facias*, inquit pro *Facito*. * Idem: Ter: Andr. act: 5. *Potes nunc, dum animus iratus est.* DAVUS. *Quiescas*, quo loco Donatus, *Quiescas*, inquit, pro *Quiesce*; id est: *Volo*, aut, *Facito*: id est: *Volo quiescas*, vel *Facito quiescas*.

5. FUTURUM, seu Modum Mandativum voce Patiendi haud ita facilè reperies, ejus autem generis sunt illa * Ter: Adelp: act: 5. *De te largitor puer.* * Plaut: Epid. *Si Placebit*, utiminor *consilium*. * Cic:

lib: 3.

lib 3. de leg: *Praetores, Judices, Consules* appellantor.

6. PRÆTERITO Modus hic caret, quia, ut ait Varro lib: 2 de Anal: Perfectum nemo imperat. Græci tamen habent Imperativa Præteriti Temporis, sed ut ait Prisc: lib: 8. ipsa quoque ad Futuri temporis sensum pertinent, ut si apud Latinos Participium Præteritum cum Imperativo miscens, dicas: *Clausa sit*, vel *esto janua*, videris imperare in Futuro Præteritum, imperas enim ut statim janua claudatur. Huc fortasse & illa Latinorum spectant, *Parata sint omnia*, & similia, nisi horum quædam in Potentialem modum referas. Nam *Hæc dicta sint Patribus. Positum sit illud: Id mihi in interito relictum sit:* perinde sint, ac si dicas, *Hæc dixerim Patribus*, Hoc est, *dicere voluerim*, sic de reliquis.

7. PRIMIS quoque personis singularis numeri Modus hic caret, sibi enim nemo imperat, nisi saltim ut alteri personæ. * Virg: Eccl: 1. *Insere nunc Melibæe pyros, pone ordine vites:* ubi seipsum alloquitur Melibæus. PRIMIS tamen Plurali numeri Præsens non caret, quia, ut ait Diomedes, dum quis imperat aliis, se quoque ad idem ministerium vocat. Idcirco *Hortativam* potiùs *vocem* dicendam censet. Qua tamen Persona Mandativum Modum carere Servius & Diomedes docent: nam, *Amemus*, & similia quæ ei tribuunt nonnulli, potiùs Præsentis sunt temporis sive Imperativi, sive Conjunctivi Modi.

S C H O L I O N IV.

De Modo Optativo.

1. OPTATIVUS Modus qui ab optando nomen accepit, poscit optandi Particulas. Eæ fere sunt. 1. O. * Virg: Æneid: *Nunc, o, nunc liceat crudelem abrumpere vitam.* 2. Si. * Id: lib: 6. *Si nunc se nobis ille aureus arbore ramus ostendat.* 3. O SI! Id: *O mihi præteritos referat si Jupiter annos.* 4. UTINAM. Ter: Adelph: Utinam *hîc prope adesset alicubi, atque audiret hæc.* 5.

O U:

O UTINAM, Lucan lib. 2. O Utinam *cælique Deis, Erebique liceret!* 6. UT, pro Utinam sæpe apud Comicos. Ter: Eunuch: act: 2. sc: 3. *Ut illum Dii Deæque senium perdant.* 7. SIC Virg Ecl: 9. *Sic tua Cyrneas fugiant examina toxos.* QUAM, Cic Attic: l. 1. Quam *vellem Romæ mansissés.* 9. ITA, præsertim apud Comicos, pro. Si, quo Lyrici & Epici utuntur. Terent: Eun: act 3. Ita *me Dii ament, honestus est.* * Cic. Fam: l. 5 ep. 21. Ita *mihi omnia quæ opto contingant.*

2. EJUSMODI Adverbia seu particulas ad majorem emphasim addi, sæpe tamen à scriptoribus prætermitti *Quia optativa verba per se indicant & rem & votum*, inquit Prisc: lib: 18. afferens illud Lucani lib: 1. *Dii visa secundent & fibris sit nulla fides.* Sic lib: 2. cùm optaret Cato mortem pro Patria oppetere: *O utinam cælique Deis &c.* mox in eodem affectu generosè pergens ait: *Me geminæ figant acies, me barbara telis turba petat.* Sic & Cic: pro Dejot. *Dii te* perdant *fugitive.** Id Fam: lib: 5. ep. 11. *Dalmatiis Dii malè* faciant. * Ovid: lib: 9. Metam. *Omnia Dii facerent, essent communia nobis.* * Id in Epist. Pallat. *& hoc crimen tenues* vanescat *in auras.* Et 1. Trist. *Dii* facerent possem *nunc meus esse liber.* Et sexcenta ejusmodi, quæ si quis ad potentialem vel Permissivum Modum referat, næ is Optativum hunc (ut advertit Author) sustulerit. Nam si modus ipse, nisi Adverbii beneficiô, desiderium non significat: merito quis dicat in Adverbio, non in Modo, optandi vim inesse, Modo verò ipso potentiam tantùm aut debitum voluntatemvé significari, explicétque illud *Utinam adsis*, id est, *Adesse possis*, aut, *velis*, Sic alia.

3. EANDEM esse Præsentis & Imperfecti in Optativo vocem constanter docent Probus, Donatus, Servius, Priscianus lib: 18. ac Diomedes, qui etiam disertè negat *Utinam legam, Utinam faciam*, esse Præsentis temporis, sed Futuri. Futuri tamen vocem pro

Præsenti interdum poni docet Fabius lib. 9. cap. 3. afferens, illud Virgilii *Hoc Ithacus velit, hoc magni mercentur, Atridæ*, pro *Vellet, Mercarentur*. Qua ratione in his quoque Futurum Præsentis locô positum agnoscimus. * Cic: in Verr: 1. *Ita mihi Deos omnes propitios velim.* * Virg: *Si nunc se nobis ille aureus arbore ramus* ostendat.

4. HABERE etiam Optativum peculiare suum Præteritum Perfectum ejusdem vocis ac Perfectum Subjunctivi (quamvis Grammatici alii præter Diomedem sub unica voce cum Plus quàm perfecto conjunxerint) docet Prisc: lib: 18 adferens illud Lucani lib 1 *Dii visa secundent, & fibris sit nulla fides, sed conditor artis*, Finxerit *ista Tages*. Clarum est illud Plinii ad Arium lib: 1. ep: 10 *Atque utinam ipse spem, quam de me concepit*, impleverim! Nam, *Finxerit, Impleverim*, optandi significationem habent.

5. FUTURI Optativi vox cum Præsenti Conjunctivi consentit. * Cic: Attic: lib: 3. *Utinam illum diem videam.* Id in Verr: act: 2. *Negare non potes, atque utinam* neges Interdum tamen in eadem significatione Futuro Indicativi Scriptores utuntur Hebræorum in morem. * Ter: Hec: *Ita me Dii bene* amabunt. Quod idem Terent ibid: act: 2. Scena 2. dixit *Ita me Dii bene* ament Interdum voce simili Præterito Perfecto. * Ter: Adelp: act: 2. *Dii me, pater, omnes* oderint. * Id: Andr: act: 3. *Utinam aut hic surdus, aut hæc muta* facta sit, id est. *fiat.*

S C H O L I O N V.

De modo Conjunctivo.

1. GRAMMATICI Modum hunc *Conjunctivum, Subjunctivum, Adjunctivum* appellant Cùm enim tres Modi priores magna ex parte Verbi alterius adminiculô non egeant, hic alia sibi verba necessariò adjungit, nectitque beneficiô particularum. *Cùm, Quòd, Si, Ni, Nisi, Quamvis, Licèt, Ut, Nè, Quò*, pro *Ut, Dum*,

vel

vel *Modò* pro *Dummodo;* & Relativi, *Qui, Quæ Quod,* & provocabuli, *Quis, Quisquis*; & Particulæ *Cur, An, Num*: ut, *Nescio quis venerit, &c.* Interdum tamen particula, SI, reticetur. * Juv: sat. 3. *Græculus esuriens in cœlum, jusseris ibit* id est: *Si Jusseris.* * Cic: Philip: 13. *Recesseris, omnes insequentur; manseris, hærebis.* * Horat: lib: 4. *Merses profundo, pulchrior evenit luctêre, multa proruet integrum cum laude victorem.* Sæpe etiam particula, UT, eleganter omittitur. * Cic: ad Att: lib: 1. ep: 3. *Velim cæteris quoque rebus eum locum ornes.* * Et Ibid: *Nunc sentio venias ad id tempus, quod scribis.*

2. QUINQUE habet Tempora, ut & Modus Indicativus, quanquam ea permutantur interdum, ut Præsens pro Imperfecto. * Ter: Andr: *Tu sic hic Sis, aliter* Sentias ib: act: 4. sc: 1. *Nam si* cogites, omittas, *onerare me injuriis.* Plaut: Aul: *Sexcenta sunt quæ* memorem *si* sit *otium*, Virg 4. Georgt *Ni jam sub fine laborum vela* traham, id est, *sentires, cogitares, omitteres, memorarem, esset, traherem.* Curandum verò ut aptè tempora copulentur, sibíque respondeant; Imperfectum, Imperfecto; ut, *Dicerem, si scirem;* Plus quàm perfectum. Plus quàm Perfecto; ut *Dixissem sic Scivissem*, Cic: lib: 5. Tusc: *Nunquam id* diceret, *si te*, audiret. * Attic: lib: 8. *Plura* scriberem, *si* possem. Id: in Bruno: *Si corpore* valuisset, *imprimis habitus esset disertus &c.* Quanquam interdum Imperfectum Plus quàm perfecto jungitur. Ter: Adelph: act: 2. Si attigisses, ferres *infortunium.* Cic: Attic: lib: 7. Si scriberem *ipse, longior epistola* fuisset. Sic & Modi permutantur interdum. Ovid: lib: 1. Amor El: 6 *Solus eram si non servus adesset amor* id est: *solus essem, &c.*

3. PRÆTER Futurum, *RO*, syllabâ finitum, est & alterum quod in, *RIM*, definit, cum Præterito ejusdem Conjunctivi voce consentiens. Plaut: in Pseud: *Quis igitur drachmam reddet, si* dederim *tibi?* Ter: Andr:

Andr: act: 1. *Si te exemerim, ego pro te molam:* Id: Adelph: act. 2. *Nec mora sit si innuerim; quin pugnus continuò in mala hæreat* Et in Passivæ vocis Futuro. *Id:* Hecyra. *Quin spolies mutiles, quemquem nacta sis*, Quæ idem sunt, ac, *Dedero, Exemero, Innuero Nacta eris.* Gellius, lib: 18. cap: 1 sub finem.

4. DIOMEDES lib: 1. att *Amaverimus, Docuerimus* &c. *Præteritum* acui, Futurum circumflecti, atque ideò illic correptâ, hic productâ pronuntiari Cui obstat, quòd non raro Futuri penultima correpta reperitur, Tunc verò dicendum non à Futuro. *RO* sed ab alio Futuro in *RIM*, duci; nam hoc ut Præterito simile est voce, ita & accentu.

5. FUTURUM subjunctivi primæ Conjugationis apud Priscos, *ASSO*, syllabâ terminabatur: ut. *Amasso, Amassis*, Plaut: Amphitr: *Si me irritasis hodie lumbifragium hinc auferes.* Id: Mil: *Amassis*, dixit & in Epid: *Commonstrassis*, & in Asin: act: 2 *Verbô cave* supplicassis. Apud Cic: 3. de leg: *Interrogassit. Judicassit. Imperassit, Creassit, Locassit*, & Passivè *Quid Turbassitur.* Et Ennius apud Cic: de senect *Curamvè levasso*

6. SECUNDÆ Conjugationis in *ESSO*, ut *Habesso*, Cic: lib: 1. de leg: *Ni par majorvé potestas, populúsvé prohibessit.* Plautus Asinar: act: 3. *Non pedem discedat, si licessit*, id est: *Licuerit*, Lucretius lib 3. *Magis eam cohibessit*, id est, *cohibuerit JUSSO.* autem pro, *Jussero*, Æn: lib: 12. apud Virg: antiquum esse ait Servius.

7. TERTIÆ in IM, ut, *Faxim, Axim, Perduim, Creduim.* Plaut: Asin: act 3 *Si istud quod dicis, Faxis*, id est, *Feceris.* De quibus in Defectivis sub fin: cap: 13.

SCHOLION VI.

Conjunctivus Modus accedente particula, CUM, quomodo reddatur Polonicè.

1. Vernacula idiomata non apud omnes nationes eandem temporum rationem servant. Poloni enim (ut alios omittamus) Imperfectum Conjunctivi Imperfe-

ctô

ctô fere reddunt, nisi alia adjungatur particula, v. g. Lætus essem, si te bene valere audirem: *Wesołbym był, gdybym słyszał żes zdrow* Verùm accedente particulâ, *Cùm* variîs modîs efferunt, v. g. Cùm sis vir bonus, neminem esse improbum suspicaris. *Zes sam człowiek dobry* vel, *będąc sam dobrym*, vel, *iakos sam dobry, ták o nikim nie rozumiesz żeby miał bydź złym.*

2. Sæpius tamen vel per Gerundium tantùm, v. g. Cùm te pater unicè diligat, illum aversari non debes. *Będąc Oycu iedynie kochánym, nie powiniens od niego stronić.* Vel per Gerundium cum Verbo, v. g. Cùm quatuor ipsos annos omnibûs membrîs captus jacuisset in lecto· tandem miserandum in modum animam efflavit. *Całe cztery latá leżąc*, vel, *leżawszy ná łożku, nic sobą nie władnąc: na ostátek nędznie skonał.* Vel per Gerundium & Participium, *v. g.* Nunquam ad me scribis, cùm à me sæpissime longissimas literas acceperis *Nigdy do mnie nie piszesz, maiąc*, vel *maiący ták często odemnie ták długie listy* Vel per Præpositionem & Nomen v. g. Cùm ex Africa frater tuus discessisset, allatæ Lusitani Regis sunt literæ, quibûs eum nusquam discedere jubebat. *Po odieździe brátá twego &c.* Cùm fratres tuos ab exteris reduces salutarem, quo loco res tuæ essent, eos statim admonui. *Przy powitaniu bráci twoich powracáiących z cudzych kráiów &c.* Cùm de adventu regio totâ urbe rumor percrebuisset &c. *Ná powieść*, vel, *ná nowinę o przyieździe Królewskim &c.* Rumores illi de adventu hostium, cùm Imperator in castra advenisset repente omnes audiri desierunt. *Wieści owe o zbliżeniu się nieprzyiacielá zá przyiazdem Hetmáńskim do obozu wszystkie nagle ucichły.* Vides hic, ni fallor, Conjunctivum Modum Latinum, Nominis & Præpositionum, PO, PRZY, NA, ZA, similiúmque ejusmodi beneficiô Polonicè reddi solitum. Quod loquendi genus, si probè, ut debet, pueri paulatim perceperint, ma-

gnum

gnum mehercle operæ pretiùm fecerint, Prudentiæ Magiſtri erit, id quod hoc loco de Conjunctivo Latino Polonicè reddendo dicitur, invertere; & modum Polonæ phraſeos Latinâ reddendæ, obſervare.

SCHOLION VII.

Gerundia Polonica quomodo Temporibus Conjunctivi Latini reſpondeant

1. Gerundiô Polonicô Latinè reddendô laborant ſæpe pueri, nec raró falluntur. Quocirca hoc loco animadvertendum eſt, Gerundiis ejuſmodi alterum ſemper adhærere verbum, quod ſæpiſſimè potentialis Modi eſt, non raró tamen etiam Indicativi, aut Conjunctivi; ſi igitur pro Gerundio Polonico illud Conjunctivi Tempus Latinè extuleris, quod alterum Gerundio annexum offertur Verbum, rem totam nullô negotiô confeciſti. En aliquot exempla 1 *Będąc Szláchcicem, powinieneś ſię wyſtrzegáć tego wſzyſtkiego, co ná zacną oſobę nie przyſtoi.* Cùm nobili loco natus *ſis*, vitare *debes* quidquid honeſtum virum dedecet. 2. *Doznáiąc codzień łask twoich, mam powątpiwáć o twoiey ku mnie życzliwości?* Cùm quotidianîs à te *augear* beneficiîs, *dubitem* de tuo mei ſtudio? 3. *Uſtáwiczne od niego krzywdy ponoſząc, miałem go mieć zá przyiacielá?* Cùm perpetuîs ab eo *vexarer* injuriîs, eum mihi addictum *ducerem*; 4 *Nieprzyiaciel widząc iázdę ſwoię znieſioną, ná głowę uciekáć począł.* Hoſtis cùm *viderit (vel) cùm vidiſſet* equitatum ſuum deletum effuſiſſimè *cæpit* fugere. 5 *Rozumieiąc że cale nie mogę wyrownáć w náuce drugim, począłem był tracić ſerce.* Cùm *crediđiſſem* non poſſe à me ullatenus exæquari alios in ſtudio literario, *cæperam* deſpondere animum.

2. Cùm verò curandum Magiſtro ſit, ut quamcunque poteſt commodè uſui, exercitationi, prudentiæ ac Authorum imitationi relinquat doctrinæ ſuæ partem (nam qui nihil omnino vellet præterire ſinè ſingulari

præce-

præcepto, non abſimilis eſſet ei ſanè parùm prudenti topiario, qui nullum in arbuſculis, quas colit, furculum, nullum folium ſinè alligatura relinqueret) monendi erunt pueri, non ita ſe præſcriptâ hic lege coarctari, ut omnino eo nonniſi tempore Gerundium vernaculum Latinè efferant quod annexum Gerundio Verbum indicat. Sufficit enim plerumque, ſi *Præteritum Præterito*, etiam *Imperfectum Perfecto* & *Plus quàm perfecto*, aut contra reſpondeat v. g. *Ucząc ſię Grammatyki, wielem rzeczy poiął*. Cùm rudimentis *ſtuderem*, multa *edidici*. *Powracáiąc z cudzych kráiów, niebeſpiecznie̜m był západł*. Cùm ab exteris *redirem*, periculoſum in morbum *incideram*. Imò quandoque *Præſens* etiam *Præterito* correſpondere poteſt v. g. *Niedziwuię ſię, że ták nierychło do ſiebie przychodziſz, ták długo choruiąc*. Minimè miror, te tam lentè *convaleſcere*, cum tam diuturnô morbô *laboraveris* &c.

3. Quodſi ea, quæ ſecundô hoc numerô hucuſque docuimus, perplexum reddunt quempiam, ut dubius hæreat, quandonam Gerundium Linguæ vernaculæ eodem omnino, quô & adhærens ſibi Verbum efferendum eſt tempore; quando contra concordia hæc rumpi poſſit, vel debeat: is dubium ſibi ſuum utcunque diſſolverit, ſi gerundia linguæ vernaculæ in Verba Conjunctivi aut Indicativi Modi ſuâmet linguâ aſſueverit aptè convertere. Tempus enim in quod ibi migrabit Gerundium, hic etiam, in Latino videlicet ſermone, adhibendum ferme erit. Res in allatis exemplis patet: nam primum illud rectè extulerit Polonus, hunc etiam in Modum. *Ponieważeś*, vel, *ponieważ ieſteś Szláchcic, kiedyś Szláchcic* &c. 2 *Ja który doznáię codzień*, &c. 3. *Ja którym ponoſił* &c. Ubi illud quoque obſerves velim, ex allatis exemplis quædam eſſe ejuſmodi, ut in illis pro Gerundio, modò hoc, modò illud Tempus Polonicum ſalvâ illæsâque ſententiâ reponi poſſit; nam in tertio rectè dixeris.

Ponośiłem, vel, *Ponoszę*, in quarto, *Rozumiałem*, vel *Rozumiałem był*, quod ipsum & in Latinis iisdem tutò, licet.

4 VERBA illa, *Bywszy*, *Widziawszy*, & id genus alia, quæ Stoinius quidem apud Cnapium Participia Activa esse credit, Cnapius ipse Verba Participialia, ego (quod præfiscini dictum esto) Gerundia Præteriti vel Futuri Temporis malim dicere, cùm maximas huc usque difficultates & discentibus, & Magistris ipsis pepererint, non citra aliquod operæ pretium à nobis hic explicatum iri confido. De his igitur notandum. I. non nisi Præteritum vel Futurum Tempus significari iis posse. II. Adjunctum illis Verbum Præteriti Temporis certò significare, iis quoque rem præteritam denotari; ex adjuncto tamen illis Futuro non semper rectè intuleris ea quoque Futuri esse, v. g. *Usilniey zacznę prácowáć*, *odpoczawszy sobie*. Gerundium *Odpoczawszy* exponi potest vel per Præteritum *kiedym* vel, *ponieważem sobie odpoczał*, &c. vel per Futurum, *Gdy*, vel, *iák sobie odpocznę*, prout videlicet mens loquentis fuerit. Huic verò rei discernendæ certior regula præscribi nequit, quàm prudentia cujusque & judicium.

5 Junguntur quoque hæc eadem Imperativo, & pariter modò per Præteritum, modò per Futurum exponi debent, v. g *Odpoczawszy sobie wroć się znowu do pracy*. Quandoquidem refecisti quiete vires, laborem rursus repete, vel Postquam vires quiete reficies, &c.

6 Redduntur autem hæc Latinè *Verbis Neutris*, factâ periphrasî ex Verbo & particulis. *Postquam Ut*, *Cùm*, *Ubi*, *Simul Simul ac* v g *Usiadłszy westchnął*, *padłszy umarł*. *wstawszy rzekł*, *stánąwszy krzyknął*, *Wypiwszy opuchł*. *Powróciwszy rozmowię się z tobą*, *Náuczywszy się powiem*. Postquàm assedit altè suspiravit: Ut concidit exspiravit; Cùm surrexisset, inquit; Ubi substiterit, substitisset, exclamavit, Simul ac e-

bibit,

bibit, intumuit; Ubi rediero, agam tecum, Simul dixero, dicam. VEL per Ablativum absolutum, si Verba Participiis Præteriti usitatîs non carent. Hinc illa DEPUGNATO, *Po bitwie*; Transcursô, *Przebiegłszy*, Morte obitâ, *Umarłszy &c.* Confer cum dictis lib: 2. cap: 9. præcept: 7. & cap: 13 app: 2.

7. DEPONENTIBUS Verbis & *Communibûs* per Participia Præterita: *Wyznáwszy zámilkł*, *Poczawszy nie dokonał*: *Ocknąwszy się krzyknął*: *Umárłszy poczerniał*: *Zbrzydziwszy się porzuci*, *zápomniáwszy przestánie*. Confessus obmutuit, Orsus non perfecit; Expergefactus exclamavit; Mortuus nigruit; Abominatus relinquet; Oblitus desinet.

8. PASSIVIS per Participia Præteriti in ablativo absoluto: *Uyrzawszy mię, wrocił się*; *Usłyszáwszy to, zámilkł*: *Weyrzawszy w Niebo westchnał*: *Dobywszy mieczá ciął go*. Visô me rediit; Auditô hoc obmutuit; Suspectô cælo suspiravit; Eductô gladiô illum vulneravit. Hæc si pro Accusativo Membrum orationis habeant, sinè ullo nomine ponuntur; *Usłyszáwszy że nieprzyiaciel blisko*, *zászedł mu drogę*, Auditô, non longè abesse hostem, processit ei obviam *Nie dowiedziáwszy się należycie, w ktorą się stronę udał nieprzyiaciel &c.* Non satis exploratô, quam regionem hostes petissent: *Nie widziáwszy kto go uderzył, ná mnie się rzucił*, Non visô, quis eum percussisset; me aggressus est.

9. ACTIVIS tamen subsequentibûs hæc minus aptè redduntur sæpissime; v g. *Nápisawszy list, zdárłem go*, non satis aptè dixeris (inquit peritissimus Latinitatis Magister CNAPIUS) *Scriptam epistolam laceravi*, & rectè sanè; in his enim & similibus non satis exploratam habemus loquentis mentem, quis enim mihi sic loquenti divinaverit, scriptamvè à me, an ab altero epistolam laceraverim? Dicendum igitur svadet hic Author (THES, fol: 1060.) *Ubi scripsi epistolam*,

stolam, vel *cum exarassem opistolã*, vel *scriptâ epistolâ laceravi eandem*. Quod verò de activis dictum est, idem intelligendum de aliis quóque transitivis Verbis, Nominibus, & Participiis, si per illa stet, quo minus certa & clara sit sententia. At ubi id non obstat possunt passiva, immo & Deponentia, & Communia Participia in eorum regimen transire v. g. *Parricidam illum ultro peccata confessum obmutuisse audivimus &c.*

10. SUNT exempla apud bonos Authores, inquit Idem: in quibus Participia in ANS & ENS, Præteriti, & Futuri significationem habent. * Cic: 2. Tusc: ante finem, *Pompejus cum Rhodum venisset* decedens, (id postquam decessit,) *ex Syria.* * Plaut: *Credo hercle* adveniens *nomen mutabis mihi.* Plura vide apud citatum Authorem. Hæc tamen magno delectu imitanda.

11. *PLURA alia, quæ aut ad Absolutum, quem vocant Ablativum, aut ad ejus, quæ illum excludit locutionis constructionem pertinent, cùm hujus loci non sint, missa fecimus. Illud solum monemus, utì ubique aliàs ita hìc quoque faciliùs exemplis profici, quàm præceptis. Præceptiones certè illas, quas quisque fere docentium aliter, aliterq; pro arbitrio comminiscitur, cruciandis potiùs intricandisq; puerorum ingeniis, aut movendis litibus, quàm rei explicandæ aptiores fuisse, hucusque nemo est, qui non viderit. Immo qui rem totam citra, partium studium contendendiq, ambitionem expenderit non difficilè deprehenderit, difficultatem hanc vel totam, vel minimùm magnam partem è præceptionibus hisce prognatam esse. Ubi enim barbarum illud Dependentiæ nomen in auditum est (uti esse constat apud alias Nationes) ibi neque tricæ hæ de re ulla, neque ullus in discente pueritia difficultatis sensus. Polonus igitur Romanæ linguæ candidatus puer, pro eximia gentis indole, citra ullam fere difficultatem id genus locutionibus expeditè reddendis assueverit; si* Primo *unum, alterumvé diem sedulus in hoc impenderit, ut adducta hic à nobis, & adducenda in-*

frà

frà suo loco Authorum exempla tam ea, in quibus Ablativus hic cernitur, quàm illa, in quibus Ablativo tali locum non esse ostenditur, cùm Latiné (ubi id licebit) vulgariter, tum Patrio sermone iterum, iterumq; convertat tamdiu, dum & expeditè id ac citra ullum difficultatis sensum possit facere & memoriæ mandet optimè. ID UBI factum, proponantur ei per dies aliquot aliæ locutiones simillimæ, eæque primum efformatæ jam & perfectæ, quas puer ad priorum normam tum in vulgares latinas, tum vernaculo sermone jubeatur convertere. UBI id quoque expeditè præstare didicerit, simplices cùm Latinas, tum Patrias loquendi formas primùm à Magistro dictatas, deinde proprio etiam marte, ut poterit, ad normam adductarum ab Emmanuele, effectas per id genus constructionis vertat, vertendásque æmulo proponat. ID aliquo temporis justi intervallo factitandum est ita, ut exercitii hujus initiô propositæ pueri locutiones referant semper vivam quandam imaginem earum, quæ in Emmanuele tum hic, tum lib: 2. cap: 9. recensentur infrà. Eas verò ubi primo statim intuitu, & quasi è facie discernere condidicerit: procedetur paulatim ad alias, quarum forma non adeo accedat ad eas, quas adfert Emmanuel. JUBEANTUR deinde pueri inter explicandum Authores, qui præleguntur iis publicè, ad id genus locutiones attendere laude imò & præmiolo demulceantur, ubi deprehenderint, imitentur in simili, aut dispari argumento. SIC procedens in aliis quoque constructionis Latinæ generibus diligens Ludimagister haud pœnitendum operæ pretium brevi se fecisse deprehendet expetiétúrque nunquam satis laudatô consiliô usum esse Emmanuelem nostrum, cùm ubique tam varia, tam accommodata ad rem, tam copiosa Authorum Exempla adducit. Hæc enim sola si peritè, & uti debent, tractentur, pro mille regulis, ac præceptis clarissimis, perfectissimísque facient.

12. *SED ut à Gerundiis exorsi in Gerundiis desinamus,*

mus jam ea infinitis vernaculis conjuncta efferre latinè docebimus. Formæ loquendi apud nostrates sunt; Nie zâbieżeć mu było, widząc że ucieka! Nie zágáśić było co prędzey, postrzegłszy że gore? *Et circa negationem;* Czekáć było, widząc że nádeydzie. Wybaczyć mu było, widziáwszy że się słusznie gniewa. *Hic Gerundium vernaculum Præterito Conjunctivi efferendum Latinè est; in Infinito autem Aposiopesin est verbi quod ab affectum indignationis aliumve reticetur, docet Cnapius. Subauditur videlicet.* Co zá nierozum! iáka nieostrożność &c. *Unde Infinitum nostrum apud Latinos quoque effertur infinitè, ēsto finitè etiam & possit, & soleat. Dices itaque.* Te illi non occurrisse, cùm videres eum fugere? Te incendium non illico extinxisse, cùm vidisses ardere? Te non expectâsse tantisper, cùm scires eum superventurum? &c. *VEL adjecto.* Tuam hominis pigerrimi ignaviam! Te stupidiorem truncô &c. *Si verò hæc proposueris, non modo Infinitum illis subjungere, uti suprà reddemus, verùm Finitum etiam non ineleganter licet v. g.* Te hominum imprudentissimum, qui non quantocius restinxeris, cum videres ardere, &c. ** Virg. Aen. 1* Mené Iliacis occumbere campis non potuisse? ** Cic. Attic:* Me cæcum, qui hæc antè non viderim. *Quod Polonus reddiderit.* I iam też ślepy, co ia zá ślepy, mnie tego nie widzieć! *Plura similia Authorum tibi observatione parta sunto, confer cum dictis infra Sch: XI. n. 9.*

13 Non negârim, alias præterea formas esse per Gerundium loquendi, quas tamen omnes persequi longum sit. Satis habuimus illas potissimùm attingere, quæ omnium frequentissimè videntur in sermonem incidere. Cæteras si quæ occurrunt, poterit Magister ipse discipulis facilè negotiô tradere.

SCHOLION VIII.

De Modo Potentiali.

1. MODUS hic, uti & Permissivus, *sive* Concessivus *quin-*

quinque habet Tempora atque si Futurum solum excipias, easdem voces quas Conjunctivus; significationem tamen longè diversam. Unde apertissimè intelligimus, modorum diversitatem præcipuè ex significationi diversitate oriri. Quod ipsum patet in Declinatione Nominum, ubi aliqui Casus conveniunt secum quò ad vocem, distinguuntur tamen per significationem CURET *itaque Ludimagister* Conjunctivum à Potentiali, *Potential m, à* Permissivo *optimè discernere, alias hærebit frequenter in explicandis Scriptoribus.*

2. *POTEN IALIS Modus dicitur quòd* Potentiam, *seu ut Prisci nus loquitur* Possibilitatem *adsignificat. Quare verbô* Possum *explicari solet. Non raro tamen etiam verbis* Volo, Debeo, *prout nempe exigit loci sententia.*

3. *VOCES hujus Modi,* Sim? Amem? *cum interrogatione fere usurpantur* Ja mam bydź? ja mam kocháć? *Quam ob causam interrogationis notam singulis Temporibus adjecimus, quanquam iisdem sine interrogatione non raro utimur. Utriusque generis in hoc Scholio subiicimus exempla.*

4. *PRÆSENTIS exempla:* SIM? *Plaut: Amphitr:* Vir ego tuus SIM? * *Ter: Andr: act:* 4 Hic Vir SIT bonus? * *Crassum in Philippum apud Quint: lib: 8. cap: 3. fin:* Ego te Consulem PUTEM, cùm tu me non putes Senatorem? * *Vir: Aen:* 1. Quisquam nomen Junonis adoret? *id est;* adorare velit?

5. *AD majorem emphasim adduntur interdum particulæ:* UT, AN, NE, *Enclitica aut similes.* * *Cic: 1. in Catil:* Tu Ut nunquam te CORRIGAS? * *Ibid:* Te Ut nulla res FRANGAT? *Ter: Andr: act: 5* TUNE impune hoc FACIAS? *Virg: 3. Aen:* Eloquar AN sileam; *i,* eloquine, an silere debeo?

QUANDOQUE & sine interrogatione. * *Quintil: lib:* 4. *Cap:* 9. FRANGAS, citiùs quàm CORRIGAS quæ in pravum induruerunt: *i.* frangere possis, &c. * *Id: lib:* 6,

lib 6. cap: 5. VIDEAS plerosque ira peritos. * *Cic:* 4 *in Ver* Si quis novi quid instituerit; is non omnia rata esse PATIATUR, *i*, pati debet. *Prisc:*

7 *PRÆTERITI imperfecti exempla.* * *Cic: pro Rab:* Tu denique quid FACERES in hac re? * *Ter: Andr: Act:* 4 *sc: 1.* DICERET *quid fecit?* Onby miał powiedzieć co zrobił? * *Sallus; in Conjur: Confecto prælio tum verò* CERNERES *&c.* Po bátálii dopieroż tu było widzieć. * *Virg: Aen: 8. At tu dictis Albane* MANERES. Ale ty Albánie powinieneś był dotrzymáć słowá. * *Id: 6. Aen:* Quod corpus humandum DICERET! *Miałby mówić, &c.*

8. *PERFECTI exempla.* * *Plaut: Amphitr:* Tunè meum tunc FUERIS? *Horat: Epod: 16.* Impunè ut urbem nomine IMPLERIS meo? *id est*, implere potueris? *Virg: 9 Aen:* Unus homo tantas strages impunè per urbem *ediderit?* juvenum primos tot *miserit* orco? *id est*; edere, mittere, potuerit? * *Æn: 2.* OCCIDERIT ferrò Priamus? Troia ARSERIT igni? *i.* æquumnè fuit, aut, debuit occidere? ardere? * *Cic: lib. 5. Tusc:* M. Antonii omnium eloquentissimi quos ego Viderim, *id est*, vidisse potui.

9. *PLUS QUAM Perfecti exempla.* * *Virg: 4. Æn:* Faces in castra Tulissem, Implessémque foros flammis *id est*, implere potuissem, *aut* debuissem. *Zápalić mi było, &c. Cic: pro Planco.* An, si in me vitæ cupiditas fuisset, omnium parricidarum tela Commôssem? *i.* commovissem, commovere debuissem? commovere voluissem? *Id Cornif: lib: 12. cap: 22.* Plura Scripsissem, nisi tui festinarent. *Suet: Vesp: cap:* 4. Maluissem, oboluisses alium.

10. *FUTURI exempla Hor: lib: 1. od: 6.* Quis Martem tunicâ tectum adamantinâ dignè *Scripserit?* i. scripsisse possit, poterit. *Cic: in Orat:* Pomeridianas quadrigas quàm post meridianas libentiùs DIXERIM *Plin: lib: 8. cap: 48.* Nec facile DIXERIM, quâ id ætate

cæpe.

cœperit. *Cic: 1. Tusc:* Ego ipſe cum eodem ipſo non invitus ERRAVERIM *Id: lib: 1. de Leg:* Ego vero libenter AUDIVERIM *Virg: Geor: 3.* EXUERINT ſylveſtrem animum. *HUC ſpectant præmonitiones illæ:* Ut ita dixerim; Pace tua dixerim, &c.

S C H O L I O N, IX.

De modo Permiſſivo ſive Conceſſivo.

1 PERMSSIVUS ſive Conceſſivus Modus permiſſionem, ſive conceſſionem ſignificat, unde & nomen invenit. Diomedes eum *Speciem Conceſſivam* appellat. Quæ inquit *nequaquam volumus fieri ea verbô concedimus, ut fiant, ut contendendi pertinaciam evitemus.* Ejus uſus in ſecundis potiſſimùm tertiiſque Perſonis cernitur; primas enim, exceptô Futurô non facilè invenias.

2. PRÆSENTIS exempla, * Cic: 6 Verr: SIT *ſacrilegus,* SIT *fur:* Id: lib: 2. Acad: *Hæc ſi vobis non probamus,* SINT *falſa ſanè, invidioſa certè non ſunt.** Id: pro Dejot: PEREANT *amici, dum unà inimici intercidant.* Ter: Adelph: act: 2. Profundat, perdat, pereat, *nihil ad me attinet.*

3 PRÆTERITI Perfecti (Imperfecti enim nullum habetur) exempla. Cic 3 in Verr: *Malus Civis, probus Conſul ſeditioſus homo Cn: Carbo fuit.* fuerit *ſanè aliis, ſibi quando eſſe cœpit.*

4 PLUSQUAM Perfecti exempla. * Virg: Æn: 4. *Verùm anceps pugnæ fuerat fortuna,* fuiſſet Hic, *Fuerat,* pro *Fuiſſet* poſitum eſt, ſicut apud Martialem lib 2. epigr: 78 *Si non erraſſet,* fecerat *illa minùs;* id eſt *feciſſet.* Et apud Her: lib: 2. od: 17 *Me truncus illapſus cerebro* ſuſtulerat, *niſi Faunus ictum dextrâ levâſſet* i. *ſuſtuliſſet.* Poteris ſimilia exempla fingere etiam Primæ Perſonæ. Verùm in primo illo Virgilii, *Fuerat,* Indicativi, pro *Fuiſſet,* i, *eſſe* aut, *Fuiſſe. potuiſſe,* Potentialis, ultimum verò, *Fuiſſe* permiſſivi eſt Modi. Et præſenti tempore: *Vereris, ne ſi verberetur ſervus, aufugiat:* aufugiat *ſanè.*

5. FU-

5 FUTURI exempla. * Cic Acad· *Verùm restitero Peripateticis*, *sustinuero Epicureos*, *&c.* * Id: 5. Tusc: *Quam sibi conveniat, ipse* viderit. Id: de amic: *Quàm id rectè faciam*, viderint *sapientes*.

S C H O L I O N X.

De Modo Infinito.

1, InFINITUS, sive (ut loquitur Gellius lib: 1. cap 7) *Indefinitus Modus* dicitur quia cùm priores Modi omnes apertè sibi certos Numeros, Personasque definiant: ut *Lego*, *Legis*, *Legit* *Legimus*, *Legitis*, *Legunt*; in Infinito Personæ eædem ac Numeri incerti sunt, obscuréque latent, nonnisi Pronominum beneficiô evolvendi, *Ut*, *Me*, *Te*, *Illum*, *Nos*, *&c*, *Amare*.

2. VERBA omnia cujusvis terminationis conjungunt in hoc Modo simul unaq; voce Præsens Imperfecto, & Perfectum Plus quàm Perfecto Nam, *Scio te amare literas*, Præsens est *Sciebam te amare literas* Imperfectum est, *Scio me ad te scripsisse*, Perfectum est. *Sciebam me ad te scripsisse* Plus quàm perfectum est.

3 AT quæ Passivè terminantur, in iis Perfectum & Plus quàm perfectum suppletur ex infinito *Esse*, vel *Fuisse*, & Participio Præteriti Temporis mutatîs Numerîs, & Generibûs pro re, de qua agitur. Cic: Philip 2 *Clodium meô consiliô* interfectum esse *dixisti* * Id: Fam: lib 2. ep: 9 *Certiorem te per literas scribis* esse factum, *me cum Cæsare & Appio esse in gratia &c*,

4 EX omnibus Latinis Verbis unicum tantùm exstat Verbum substantivum. SUM, cui proprium Infiniti Futurum, FORE remansit integrum, jungiturq; cum omnibus Generibus, & utroque Numero. Cic: Fam lib: 6 ep: 1. *Neque ego ea*, *quæ facta sunt*, fore *cùm dicebam*, *divinabam futura*. Id· ibid: lib: 1 ep: 3. *Vehementer confidit his meis literis*, *se apud te gratiosum* fore.

5 IN cæteris ergo Verbis (quod & in substantivo SUM, usurpare licet) Futurum Activæ significationis

hujus

hujus Modi proprium ſuppletur ex Infinita *ESSE*, vel *Fuiſſe*, & Participio in *RUS*, mutatîs Numerîs, Caſibûs, ac Generibus prout res poſtulat. *Cic: Attic: lib: 6. ep: 3, Illum cum* futurum eſſe *puto, qui eſſe debet. Id: Philipp: 8. Dixit, aliam ſententiam ſe* dicturum fuiſſe *Id: in Verr. act: 4 lib: 3. Non moleſtè fero, me laboris mei, vos virtutis veſtræ fructum* eſſe laturos.

6 PASSIVÆ tamen ſignificationis Futurum ejuſdem Modi proprium ex infinito, *IRI*, & Supino Priore conſtat; ut *Amatum iri, Doctum iri*, Cic: lib: 1 de divin. *Vaticinatus eſt* madefactum iri *minùs triginta diebûs Græciam ſanguine*. Id. Attic: lib: 2. ep: 20. *Addit Pompejus ſe priùs* occiſum *iri abeo, quàm me* violatum iri. Ter. Hetyr: Prolog: *Rumor venit*, datum iri, *gladiatores*. Atque hoc Futurum ita Paſſivorum, ac Communium tantùm Verborum eſt proprium, ut à Deponentibus etiam Paſſiva ſignificatione formari nequeat. Hæc enim ſi Paſſivam aliquando ſignificationem admiſerint. Futurum in ea ex Participio in *DUS* & infinito *ESSE*, vel *Fuiſſe*; duntaxat poſſunt admittere vid. lib: 2. cap: 13. QUAMVIS Probus, Donatus, Priſcianus poſteriorem hanc futuri ſupplendi rationem pro futuro propriè tali non agnoſcant ferme: quòd Participia in *DUS* neceſſitatem potiùs congruentiamvé, quàm Tempus ſignificent, etiamſi ſextum poſt ſe caſum habeant. Cic in Rull: *Non eos in Deorum immortalium numero* venerandos *à vobis &* colendos *putatis?* Hic non tempus futurum, ſed neceſſitas ſignificatur. Sic fere ſemper, vide Rudim, ſcholio particulari, & lib. 2 cap: 13.

7 PRO Infinito, *Eſſe*, Participia in *RUS*, frequentiſſimè; Participiis in *TUS*, & *DUS*, rariùs adhæret *FORE*, Cic: Att. lib: 5. *Deinde addis, te ad me* venturum fore: *Id ad* Brut: lib. 11. *Quos ſpero brevi tempore ſocietate victoriæ* copulatos fore. *Id* Att:lib:3. *Quaſi divinarem* fore *mihi aliquando* expetendũ *ſtudium tuum*.

8 DIOMEDES, Donatus, aliiq; Grammatici addunt alteram Futuri activi circuitionem ex Priore supino, & Infinito, *IRE*, vocis Activæ; *ut Amatum ire*, *Doctum ire*. Qui loquendi modus singularem elegantiam habet, contentionémque sive studium in agendo significat, Præsentis tamen Temporis, non Futuri vim continet. Plaut: Bacchid, *Desistas* ire oppugnatum i. *oppugnare cum studio*. Liv: lib: 9. Bell: Maced: *Vitricus tuus vitam tuam* perditum ire *hoc facto properat*: Gell: lib: 4 cap: 6. *Volo adjutum*, ornatumque ire *noctes tuas*, id est *adjuvare atq; ornare*.

9. QUAMVIS verò, *Occisum ire*, *Violatum ire*, *Direptum ire*, *Madefactum ire*, &c. Activa voce nihil aliud, quàm *occidere*, *violare*, *diripere*, *madefacere*. Tempore Præsenti significant, ut docuimus; tamen *Occisum iri*, & reliqua patiendi voce Futuri sunt Temporis. Cic: Attic: lib: 9. *Quem tu locum Greciæ non* direptum iri *putas*? Liv: lib. 1. *Cecinit sibi aram hic dicatum* iri.

10 Prisci Futurum Activæ vocjs Modi hujus *RUM* syllaba terminatum in omnibus Verbis adhibuêre, quod omnibus genericus, ac utrique numero, non secus ac *FORE*, accommodabatur. Valerius Antias, *Aruspices dixeris omnia ex sententia* processorum Gracch *Credo inimicos meos hoc* dicturum. Quos imitatur Cicero in Verr: act 6. lib 5 *Hanc sibi rem præsidiô sperat* futurum. Vide Gellium lib: 1. cap: 5.

11. Fuit & aliquit Futurum Modi hujus commune pariter ac invariabile, Priscis usitatum, *Assere*, syllabis terminatum ideo, quòd à prisco conjunctivi Futuro, in *Asso* desinente duceretur, Unde, *Expugnassere*, *impetrassere* i. *Expugnaturum*, *impetraturum esse*. Plaut: Amphitr *se summa vi eorum oppidum* expugnassere. Id: Mil: *Hercle credo te facilè* Impetrassere. Id: Captiv: *Illam confido me reconciliassere* &c.

SCHOLION XI.

Vernaculi Infiniti Tempora qua ratione reddantur Latinè

1.

1 INFINITUS Modus quamvis naturâ suâ Personas & Numeros non nisi involutos & implicatos habeat, liber tamen in Præsenti eos explicare; ut hujus etiam Modi variam significationem & usum jam inde à primis rudimentis pueri cognoscant.

2. Navus, & suorum profectûs, ac culturæ avidus Ludimagister toto pectore in hoc incumbat, ut barbarum illud Latinitatis puerili vitium quo illi vernacula Infinita infinitis item Latinis malè reddunt, exstirpet raticitus. Quod ut tantò feliciùs præstare possit, nos hic aliqua ejusmodi loquendi formas addemus.

3. Infinita igitur illa, vernacula, quibus interrogationem nostrates exprimunt; ut, *A bić go? czekáć cię ut? á pisać to?* uti semper subaudiri sibi volunt hæc, vel horum similia, *Każesz go bić? Trzeba cię tu czekáć? Chcesz żebym to pisał? Mamże to pisać?* ita iisdem adjectis finitè, vel infinitè efferi debent *Vis percutiam?* vel *Vis ut percutiam? Jubesnè ut hic te expectem? Jubesnè hic te expectari? Debeonè id scribere? scribendumnè id?* Peculiares, & longè elegantissimæ id latinè efferendi formulæ illæ sunt: *Vin:* (Apostrophus est de quo vide sin: lib: 3,) *tu id fieri?* Terentius *Idnè estis authores mihi? Vocon ego hanc, quæ se quærit? Verberor? illum?* Huc refer, quod eximius Latinitatis Magist: P. Cnapius monet Latinos videlicet cùm interrogant, non uti particula *SI*, quamvis citra interrogationẽ locò *AN*, eandẽ particulã ponant. Unde Terentius, *Visam si domi est.* Columella, *Custos gallinarum auscultet si pulli pipiant.*

4 Jlla quoque, *Niewidáć go dotąd, Nie rozeznáć koloru. Nie słycháć głosu Nie znáć po nim. Czuć tu zápách, smród, stęchliznę &c* vel solo Indicativo. *Non apparet hactenus Non discernitur color Non auditur vox. Non refert.* (puta *fronte, oculis veste, &c.* Unde Tacitus *Vultus ferebat, quos spiritus gessisset* Znać mu było po twarzy, &c.) *sentitur odor, fætor, putor, rancor,*

cor, &c. VEL si Potentia, seu possibilitas (ut vulgus loquitur) aut impotentia his significatur per verbum *Possum*, infinitumq; passivum efferuntur. *Non potest discerni color*, *Nequit audiri vox*, &c. Elegantissimè verò per secundas Personas Potentialis modi; *Niewiedzieć iák mu dogodzić*. Nescias *quo pacto ejus morositati cupiditati* &c. satisfacias; & in Præterito. *Niewiedzieć kogo było słucháć*. Nescires *utri illorum obsequendum* esset Hæc tamen fortasse faciliora tyronibus; *Incertū mihi erat non potui apud me statuere cui obedirem*, &c. *Non inveniebam modum eos placandi*, &c.

5 Per eundem Potentialem & hæc horúmque similia Latinè reddes; *Iák się tu niedziwowáć? Iák tu tákiego nie bić? Iák go tu było nie chwalić? Iák go tu będzie przyiąć*. Quis *hic non admiretur!* &c. *Quis hunc talem non verberet? Hunccine impune quisquam abire patiatur? Quis enim hic non laudasset Quis illum* (puta *hospitem*) *dignè receperit?* vel per secundas Personas ejusdem Modi *Qui* (id est, *quomodo*) *non mirere? Quomodo huic pareas* &c imò & per primas ejusdem vel Futuri Indicativi, *Quomodo non mirer? Qua ratione illum venientem excipiam* Cic: Philip: 13. *Quis non* doleat *interitum talis* & *viri*, & *civis!* id pro Cecin. *Quid tu huic homini facias*. Quintil· lib 6 cap 5 vides *plerosq; irâ percitos* &c Cic· de Senect: *Quid de pratorum viriditate, aut arborum ordinibus, aut vinearum, olivetorumque specie dicam?* Vir: Æn: 2. *Quis cladem illius noctis, quis funerá fando explicet!*

6 Cùm Interrogativis illis & Infinitis, *Quis Qualis*, *Uter*, *Quantus*, *Quot*, *Quotus*, & aliis quæ Verbis *Audio*, *Video*, *Scio*, *Intelligo nescio*, aliisq; id genus jungitur. Poloni Infinitum, Verbum ponunt. *Niewiem komu wierzyć*, *Wie gdzie co powiedzieć*. *Nie widzę co bráć*. *Wiem siłá mu dáć*. In his reddendis Latinè Infinitus noster Conjunctivo efferendus est. *Nescio cui credam*, vel *credere debeam*. *Novit quid*, &

ubi dicat. Non video, quid accipiam, vel *accipere debeam*, vel *accipiendum ſit. Scio quod dem.* Sic in aliis temporibus. *Nie miałem mu co dáć*, quod darem. *Nie było gdzie ſieść* ubi ſederem.

7. Adhibent item Noſtri Infinitum Gerundiorum, & Supinorum locò; ut, *czas wſtáć, poſzedł ſpáć.* Quorum Latinè efferendi præcepta eſto nec illico, nec ſimul proponi debent tyronibus, tamen captata modì occaſione meliores loquendi formulæ paulatim illis inculcandæ. Ita enim fiet, ut priuſquam præcepta noverint, quaſi aliud agendo, eximio quodam Latinitatis ſucco tingantur, immò & imbuantur.

8 In illis loquendi modis *Ot temu było być Królem*, (ironicè aut verè) *Bydło tobie páść. nie &c. W piaſku iemu ieſzcze grzebáć &c.* in his, inquam, ſimilibuſvé aliquid ſemper infinito ſubauditur quod ſi apertè adjeceris, nullô negotiô latinè extuleris, v. g. *Decuit ſanè hunc regnare. Bubulcum meliùs ageres* (vel ſi placet) *opilionem ſubulcum, agaſonem &c. quàm hominum moderatorem.* Sic Plautus: *Ut matronarum facta hic pernovit probè! moribus præfectum mulierem hunc factum velim.* Polonus dixerit: *Pátrzay, iák &c. Ochmiſtrzem mu było być.*

9 Affinia iſtis ſunt, niſi quòd inſuper interrogationem, exclamationem cum admiratione indignatione aliové affectu contineant. *Mnie ták cięſzko pobłądzić! Tobie ſię tego nie ſpodziewáć! Iemu ták nagle umrzeć!* Quæ Latinè quoque eleganter per Infinita extuleris. *Men tam graviter aberràſſe? Te id non ſperare? illum tam ſubitò è vivis raptum eſſe?* Subauditur enim ſemper; *Equum, Poſſibile, Credibile*, & ſimilia, quæ eleganter tacentur, additamen etiam apertè poſſunt. Confer cum dictis ſuprà Schol: 7. num. 15.

10 Infinita vernacula Perfecti vel Plus quàm perfecti, quibus ſemper Imperſonale *Było* adhærere conſuevit; ut, *Czekáć było, Niechodzić tam było, &c.* bifari.

fariam Latini efferunt. *Primò* per verbum, *Oportet*, Supino priori (quod longè elegantiſſimũ) vel Infinito junctum. Cic: *Oportuit factum eſſe: Oportuit communicatum Adoleſcenti morem geſtum oportuit. Ut ut erat, manſum támen oportuit.* Terent: *Irritari Antonium non oportuit*, Cic: *Secundò per* Optativum. Cic. *Reſtitiſſes, mortem oppetiſſes potiùs, quàm &c.* Terent: Hem: prædiceres! *Hey było przepowiedzieć!* Plautus *At tu* ne clam me comeſſes prandium. *Nie ziadáć było przedemną.* Ad priorem efferendi modum pertinet *Opus* cum Ablativo Participii Præteriti temporis, v g *Conſultò opus fuit &c.* v, infrà l, 2 c. 24. Præc: 11. Append:

S C H O L I O N XII.

Quid Gerundia, & Supina? cur inventa? an Paſſivè quoque ſignificent, & Gerundia interdum, E, in U, mutare.

1 QUID ſint Gerundia, & cur ita dicta; quid item ſupina; non convenit inter Grammaticos. Diomedes quidem cenſet, Gerundia, & ſupina ſextũ eſſe Verborum Modum; alii verò, ut Phocas Donatus, Priſcianus, Nomina Participialia malunt dicere Verùm magis placet quod Quintilianus lib: 1. caq: 4. indicat, quòd videlicet Supina appellat Verba Participialia. idem vorò dicimus & de Gerundiis. Cum enim Græci pro Gerundiis, ac ſupinis, quibûs carent, Infinitô utantur. Articulorum, & Præpoſitionum adminiculo, Latini hæc Verba Participialia excogitarunt, ut crebram moleſtámque Infiniti repetitionem vitarent.

2. QUÆ enim Latini dicunt; *Efferor ſtudio Patres veſtros videndi. Quis es tam inſcribendo impiger? Inter ſpoliandum corpus hoſtis exſpiravit Abi deambulatum. Turpe quidem dictu &c* Ea Græci ſic dicerent: *Efferor ſtudio Patres veſtros videre Quis eſt tam inſcribere impiger? Inter ſpoliare exſpiravit. Abi deambulare, Turpe dici.* Quas loquendi formulas Latini quoque Pòëtæ frequenter, Hiſtorici interdum uſurpant. Liv: lib. 3. *Tempus eſt, aut pacem componi, aut bellum geri*. Tibull: lib:

lib: 2. eleg:3. *Causa perire fuit* i, *pereundi* Hor: Carm: 8. *Ritè maturos aperire partus lenis Hilythia* i, *lenis in aperiendis partubus*. Et mox Ibid: *Vosq; veraces cecinisse Parcæ* i, *veraces in canendo* Id: lib: 1. od: 11. *Et celerem sequi Ajacem*, i *ad sequendum*, ut sentit Prisc: lib 18. Ovid: Ep penult: *Retulerat Nestor nato te quærere misso* i. *misso te quæsitum*, seu *ad te quæsitum*, seu *ad te quærendũ*. Et sexcenta ejusmodi apud Poëtas.

3. GERUNDIA omnia significationem habent activam, & in, DI quidem perquàm rarò Passivam. Justian: lib: 17 *Arymbas Athenas erudiendi gratiâ missus*, i. *ut erudiretur* Quo spectat & illud Terentii Prolog: Heaut: *Novarum qui spectandi faciunt copiam* Et Suet: in Aug: cap: 98 *Permissâ jocandi licentiâ, diripiendique pomorum*. i *Spectandorum. Diripiendorum* In DO, etiam non rarò Virg: Ecl 8. *Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis*, i. *dum incantatur* Id. lib: 3 Georg: *Uritq; videndo fœmina*, i *dum videtur*. Id ibid: *Alitur vitium, crescitq; tegendo* i, *dum tegitur* Lucr lib: 1. *Annulus in digito subter tenuatur habendo*. Et in DUM, interdum Virg: 3. Georg: *ante domandum ingentes tollunt animos*, i *antequam domentur* Sall: in Jug: *Cùm ipse ad imperandum dissidium vocaretur* i *ad imperata facienda*, antiqua planè loquendi ratio Cic: lib: 9 ad Pæt ep: 25. *Huc ades ad imperandum, sive ad parendum potiùs*. Sic enim antiqui loquebantur. Qua ratione & ipse Cicero videtur locutus de Nat: Deor: lib: 2 extremo. *Qua pecude, quòd erat apta hominibus ad vescendum* i, *qua homines vescerentur*.

4 Supina in UM Activam significationem habent; ea tantùm Passivam, quæ sunt à Neutro passivis, *Venum*, *Vapulatum*. Hæc verò infinitorum Futura. *Lectum iri*, *Visum iri*, & similia non à Supinis. *Lectum*, *Visum* sed à Verbo *IRI*, passionem mutuantur. Omnia verò Supina in U. passivè sumuntur, v. g. *Mirabile dictu*. Quanquam Diomedes lib: 1. & Priscianus lib: 3.

interdum Activè ſumi doceat. Favet iis Plautus in Menechm Obſonatu redeo. Et Cato de re Ruſt: *Primus cubitu ſurgat*. Et Statius lib: 1 Achil: *Quem nunc venatu rediturum*. Aliqui tamen hæc Nomina quartæ declinationis, non ſupina cenſent.

5. IN Tertiæ quartæq; Conjugationis Gerundiis in DI, DO, DUM, ac Participiis ejuſdem flexionis in Dus, Veteres, E, penultimæ ſyllabæ per U, efferebant. * Ter: Andr: Prol. *Nam in prologis ſcribundis operam abutitur*, i, *ſcribendis*. * Ib: act: 1 ſc: 4. *Dii date facultatem, obſecro, huic pariundi* i, *pariendi*. Apud Plautum hæc crebra ſunt, & apud Salluſtium antiquitatis affectatorem in Catil: *Libido eos invaſerat Reipub: capiundæ*. * Et ibid: *Impunitatem Reip: perdundæ fore credebant*. * Ib: *Tanta vis hominum leniunda potiùs, quàm exagitanda videbatur*. Alii quoque ſcriptores interdum Liv: lib 6. *In nos quid arma polleant veſtra, ſi parendo experiundum eſt, inermes experiemur*. * Cic: Fam: lib. 9. ep: 14. *In conſiliis capiundis*. * Et lib: 2. ep: 10. *Exiſtimavit tamen eſſe faciundum*. * Id: pro C. Rab: *Hic videlicet perblandus reperiundus fuit*. * Id: pro Cæcin: *Qui ad conſtitutum experiundi, juris gratiâ veniſſent*. Sic *Rei gerundæ &c.* ex quo nonnulli Gerundia dicta eſſe arbitrantur.

6. Hinc apud Juris conſultos qui Veterum edicta, legesq; interpretati ſunt, exſtant in Pandectis tituli; *Communi dividundo. Ad legem Julium de repetundis. Familiæ erciſcundæ*, i. *rei hæreditariæ dividendæ*. Quas veterum loquendi formas Cicero aliiq; Scriptores nunquam ſibi putârunt immutandas; ſic * lib: Fam: 7. ep: 22. *Quod jus ſtatues communi dividundos*. * Id: pro Sext: *Cæſar legem de pecuniis repetundis non putat eſſe legem*. * Id: pro Cluent: *Clames, te lege pecuniarum repetundarum non teneri*. * Id: pro Cæc: *Nomine hæredis arbitrum familiæ erciſcundæ poſtulavit*. * Id: de Orat: *Idem erciſcundæ familiæ cauſam agere non poteſt*. Sic, *Ju-*

Juris dicundi. Cic pro Muræna. ° Et act: 3. in Verr: *Pecuniam ad jus dicundum dediss*, Et ejus generis alia.

ADMONITIO.

Cùm in explicatorum hic à nobis Modorum trium præcipuè postremorum perfecta notitia tanta insit utilitas, curabit Magister, ut quod supra Cap 2 in Admonitione commendavimus in Potentiali quoque ac Permissivo Modo, imò & in illis, de quibus proximè Schol: x1 loquendi formulis exequatur, ac breves ejusmodi locutiones, quas creberrimè in usu esse advertet, simplicis Conjugationis locò decurri Latinè jubeat, Imò sive ipsi pueri inter sese palàm decertent sive scribendi argumentum è dictantis ore excipiant, sive Latinum, qui in Classe prælegitur, Authorem explicent, semper illum sibi scopum præfixum habeant, ut sermonis Latini ad vernaculam & vernaculi vicissim ad Latinam consonantiam dissonantiamvè, singulares item, quæ tum in hoc, tum in illo adhibentur exprimendi modos ac proprietates diligentissimè consectentur. Nec quidquam eorum, quæ in usu habent, unquam sit quod seu ex vernaculo Latinum facere, seu contrà è Latino in Patrium transferre maxima cum sermonis proprietate non jubeantur, conentur, doceantur Imò noverit Magister ipse se quoque nunquam Latini sermonis copiam vim & elegantiam esse ita comparaturum, ut hæc eadem Discipulis quoque, cùm volet debebitque quàm maximè impertiri possit nisi longo tempore ita antiquos Latinitatis Principes volvat imò terat? ut, quidquid in iis legit, vernaculo sermone à semet exigat atque se ipso hortatore illud contendat obtinere, ut quod cuique idiomati quavis in re maximè proprium sit pernoscat ac ediscat. Vicissim verò quidquid vernaculo sermone effert legit vel audit, qui Latinè efferendum sit, semper cogitet. Rudia deinde Discipulorum ingenia cùm eodem modo formare satagat, tum in id incumbet vel maximè ut tum ea quæ æmuli sibi objiciunt, quàm quæ ipse dictat quotidie, sint è maximè usitatis, ac necessariis loquendi formis. Æterno Proindè

exilio damnabit pestes illas Gymnasiorum, quæ miseranda puerilium ingeniorum contagione grassari apertè solent. Ex iis sunt I. Cùm ineptis ad rem præsentem vocabulis utuntur eo fine, ut difficultatem, negotiumq; facessant æmulis, v. g. *Amo*, Brat, *Odi*, Nieprzyiaciel, *Veneo*, Kupuię, przedáię, *Penates*, ſtudent. *Cùm Anomala, defectiva, Aptota aliaq: ejusmodi violentè ad loquendum adhibent; ut Quæso dicerem* Prosiłbym. *Cete, quibus competit nomen, Discolor*, Wieloryb pſtry, *Res quæ, vocantur Repetendarum*, Kradzież &c *Quid enim his ineptius imò quid perniciosius? an alia de causa Defectiva hæc sunt, quàm quòd in eo Genere, Numero, Casu, Tempore, aliovè attributo nunquam ea Latini adhibeant? Hoc si ita est, cur in earum tu vocum naturam, cur in omnem Latini sermonis usum violentus esse pergis? Ut condiscant, inquis pueri. Defectiva hæc esse, quæ verò ista rei condiscendi ratio? quæ methodus? Defectiva sunt? ergo docendus potiùs puer est, ubi hæc talia sibi proponuntur, respondere; locum hic iis non esse, alia adhiberi debere: quorsum autem ineptissimæ illæ, circuitiones? An non major inde manat pernicies, cum pueri hanc Defectivi supplendi rationem legitimam esse credunt, arripiunt, condiscunt, adhibent? III. Cúm easdem perpetuò idq; insalsissimas locutionum formas usurpant: neque aliud Latinè loqui sciunt, quàm de negligentia vel diligentia: de navo vel ignavo studioso: de discoloribus animalibus aut avibus, neque aliter quàm inepto illo modo;* Wyſzedłſzy ia, Obaczywſzy ia, &c *an non præstiterit, ita illis concertandi tempus partiri, ut modò quidem vernaculas loquendi formas, quibûs maximè quisque utitur, latinè reddendas æmulis proponant, modò Latinè aliquid, puta Authorum, quos producit Emmanuel aliorumvè sententias aut contextum Patrio sermone reddant; modò de Historia, quæ illis discenda proponitur, modò de suæ Classis Syntaxi quæstiones sibi solvendas objiciant, modò Arithmeticas operationes instituant &c. IV. Cùm*

priva-

privatim traditis præceptionibûs (doctrinas conditionesvé *ii appellant*) *obruuntur, nec per compendia, usu videlicet exemplis & exercitatione perpetua, sed inextricabilibûs quibusdam ambagibûs; nullo sanè vel maligno profectu, maximô autem temporis dispendiô ingeniorumq; torturâ deducuntur. V. Cûm declarandorum Emmanuelis præceptorum modum ac rationem sinè modo ac ratione adhibent Fieri enim consuevit, ut quidquid ex Emmanuele discunt, id certis Verborum formulis cogantur explicare, ut dicitur! reapsè verò ingenium & memoriam cruciare. Persæpe enim non minùs Emmanuelem ipsum quàm traditam sibi illam Emmanuelis explicationem non intelligunt. Quid igitur factô opus est? Ubi nempe Emmanuel satis superq; capi potest à pueris, si ejus præceptum vernaculo sermone redditum declaratúmque ut potest, audiant, id sufficiat: nec amplius oneris quidquàm imponatur, quàm ut usu probent, quod intellexisse se asserunt. At si intricatior alicubi occurrat nodus, adhibenda explicatio est tum Patriîs tum Latinîs verbîs, si qua potest planioribûs. Minimè tamen à puerîs exigendum, ut traditam explicandi formam ad verbum, quod ajunt, reddant memoriter. Sufficerit, ut quibus tandem possunt verbis usuq; peritiam probent suam. Imò ne quidem omnino ab iis postulandum, ut quod percepisse se dicunt, propriô statim, à semet repertô exemplo confirment palam. Multùm effecisse credendi sunt, si alienô saltem rectè Latinè redditô comprobare, quod dicunt, queant. Ad extremum, cùm, uti Emmanuel ipse admonet,* aliud sit rationem vitamq; tradere, qua Latinam linguam discas, aliud Grammaticas quæstiones nodosq; difficiles explicare: *meminerit Magister, primum illud officii sui esse; alterum nequaquàm, nisi carptim & paucis, quantum se: ad primum illud consequendum opus fuerit. In hoc igitur incumbat toto pectore, ut Discipuli purè, copiosè & expeditè Latinè loquantur potius, quàm ut inquinatissimâ illâ,*

illa, quæ solent, Latinitate, dubia & quæstiones moveant. Hæc omnino est Emmanuelis mens, hoc votum; is enim cùm in ejusmodi quæstionem quodam loco incidisset, nullô eam dignatus responso concludit. Hâc & ejusdem generis quæstionibus prætermissîs, exemplîs potius exerceantur pueri quàm studiosissimè. Assuescant denique potiùs emendatè loqui & scribere, quàm barbarè disputare. *Hæc ille l. 2. 1. edit.*

VERBI DEPONENTIS CONJUGATIO.

CAPUT X.

UTOR, *Verbum Deponens Conjugationis Tertiæ sic conjugabitur.*

Indicativi Modi tempus præsens.

Numerô singulari	*Numerô Plurali.*
UTOR, uteris, vel utere utitur, *Używam*	Utimur, utimini, utuntur, *Używamy.*

Præteritum imperfectum.

Utebar, utebaris v. utebâre utebatur *Używałem*	Utebamur, utebamini, utebantur *Używáliśmy.*

Præteritum perfectum.

Usus, usa, usum, sum vel fui, es vel fuisti, &c. *Używałem, użyłem.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Usus, usa, usum eram, vel fueram, eras vel fueras, &c. *Użyłem był.*

Futurum.

Utar, utêris, vel utêre utetur, *Będę używał, użyię*	Utemur, utemini, utentur, *Będą używáli, użyią.*

Imperativi Modi tempus præsens.

Utere, vel utitor, utatur, *używi, używay.*	Utamur, utamini, v. utiminor, utantur, *Używimy.*

Futu-

Futurum sive Modus mandativus.

Utitor tu, v. utêris, v utê §Utiminor, vel utimini, u-
re, utitor, ille v. utetur,§ tuntor, v. utentur, *niech*
użyi więc. § *więc użyią.*

Optativi Modi tempus præsens & imperfectum.

Utinam uterer, utereris, v §Utinam uteremur, utere-
uterere, uteretur, *Obym*§ mini, uterentur, *Oby-*
używał. § *śmy używali.*

Præteritum perfectum.

Utinam, usus, a, um, sim vel fuerim, sis, v. fueris, &c.

Præteritum plus quàm perfectum.

Utinam usus, a, um, essem, vel fuissem esses, vel
fuisses &c. *Obym był kiedy używał, zażył.*

Futurum.

Utinam utar, utaris, v uta-§Utinam utamur, utamini,
re, utatur, *Obym zażył* § utantur, *Obyśmy zażyli.*

Conjunctivi Modi tempus præsens.

Cùm utar, utaris, v. utare §Cùm utamur, utamini, u-
utatur, *Gdyż zażywam* § tantur, *Gdyż zażywamy*

Præteritum imperfectum.

Cùm uterer, utereris, vel uterere &c. *Gdym używał.*

Præteritum perfectum.

Cùm usus, usa, usum sim, vel fuerim, sis, vel fueris, sit,
vel fuerit, *Gdym użył.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Cùm usus, usa, usum, essem, vel fuissem, esses, v fuis-
ses, &c. *Gdym był użył.*

Futurum.

Cùm usus, usa, usum, ero, vel fuero, eris vel fueris,
erit, vel fuerit, *Gdy użyię, zażyię.*

Infinitivi Modi tempus præsens & imperfectum.

Uti, *Używać*, & *iż ia używam, używasz, używałem &c.*

Præteritum perfectum, & plus quàm perfectum.

Usum, usam, usum, esse, vel fuisse. *Użyć było, & iżużyłem, użyłeś, użyłeś był, użył był.* Plu-

Pluraliter.

Usos, usas, usa, esse, vel fuisse, *Używáliśmy, &c.*

Futurum Activum.

Usurum, am, um esse, *Mam* § Usuros, as, a, esse, *Mamy u-*
użyć, & iż ia użyię, &c § *żyć, & iż my użyiemy &c.*

Futurum Passivum.

Utendum, am um, esse, *Ma* § Utendos, as, da, esse, *Bę-*
się użyć, & iż będą mię § *dą nas używáć, &c.*
używáć, użyią mię, &c §

Futurum præterito mistum Activum.

Usurum, ram, rum, fuisse, *Ze używałbym był.*

Passivum.

Utendum, am, um, fuisse, *Ze używáno by mię było.*

Gerundia.

Utendi, - *Używánia.*

Utendo, *Używaiąc*, utendum, *ku używániu.*

Supinum.

Usum, - *Ná używánie.*

Participia præsentis & imperfecti temporis.

Utens, utentis, *Używáiący.*

Præteriti.

Usus, usa, usum. - *Który używał.*

Futuri Activi.

Usurus, usura, usurum, *Który uzyie.*

Futuri Passivi.

Utendus, da, dum, *Którego máią używáć, którego użyią.*

VERBI COMMUNIS CONJUGATIO.

CAPUT XI.

DIMETIOR, *Verbum Commune Conjugationis quartæ, sic conjugabitur.*

Indi-

Indicativi Modi tempus præsens.

Numerô singulari. § *Numerô Plurali.*

DIMETIOR, dimetiris v. dimetire, dimetitur, *Rozmierzam.*

§ Dimetimur, dimetimini: dimetiuntur, *Rozmierzamy.*

Præteritum imperfectum.

Dimetiebar, dimetiebaris, v. dimetiebare, dimetiebatur, *Rozmierzałem.*

§ Dimetiebamur, dimetiebamini, v. dimetiebaminor, dimetiebantur.

Præteritum perfectum.

Dimensus, a, um. sum, vel fui, es. vel fuisti, est, vel fuit, *Rozmierzyłem*

§ Dimensi, æ, a, sumus, v. fuimus, estis v fuistis, sunt, vel fuerunt, vel fuêre.

Præteritum plus quàm perfectum.

Dimensus, a, um, eram, v fueram, eras, vel fueras erat. vel fuerat, *Rozmierzyłem był.*

§ Dimensi: æ, a, eramus, vel fueramus, eratis, vel fueratis, erant, vel fuerant.

Futurum.

Dimetiar. dimetieris, vel dimetiêre, dimetietur. *Rozmierzę.*

§ Dimetiemur, dimetiemini, dimetientur.

Imperativi Modi tempus præsens.

Dimetire, vel dimetitor, dimetiatur, *Rozmierz.*

§ Dimetiamur, dimetiamini vel dimetiaminor, dimetiantur.

Futurum sive Modus mandativus.

Dimetitor tu, dimetieris v dimetiêre, dimetitor ille, v dimetietur, *Rozmierzysz rozmierz więc.*

§ Dimetiminor, vel dimetimini, dimetiuntor, vel dimetientur. *Rozmierzycie, rozmierzą więc.*

Optativi Modi tempus præsens, & imperfectum.

Utinam dimetirer, dimetireris, v dimetirere, dimetiretur. *Obym rozmierzał.*

§ Utinam dimetiremur dimetiremini, v dimetireminor, dimetirentur.

Præ-

Præteritum perfectum.

Utinam dimenſus, a, ſum, ſim, vel fuerim, ſis v. fueris, ſit v. fuerit, *Obym rozmierzył.*

Utinam dimenſi, æ, a, ſimus, vel fuerimus, ſitis, vel fueritis, ſint, vel fuerint.

Præteritum plus qùam perfectum.

Utinam dimenſus, a, um, eſſem vel fuiſſem, eſſes, vel fuiſſes, eſſet vel fuiſſet *Obym był rozmierzył.*

Utinam dimenſi, æ, a, eſſemus, v. fuiſſemus, eſſetis, vel fuiſſetis, eſſent, vel fuiſſent.

Futurum.

Utinam dimetiar, dimetiaris, v. dimetiare, dimetiatur. *Obym rozmierzył.*

Utinam dimetiamur, dimetiamini, vel dimetiaminor, dimetiantur.

Conjunctivi Modi tempus præſens.

Cùm dimetiar, dimetiaris vel dimetiare, dimetiatur, *Gdy rozmierzam.*

Cùm dimetiamur, dimetiamini, dimetiantur.

Præteritum imperfectum.

Cùm dimetirer, dimetireris, vel dimetirere, dimetiretur, *Gdym rozmierzał.*

Cùm dimetiremur, dimetiremini, vel dimetireminor, dimetirentur.

Præteritum perfectum.

Cùm dimenſus, a, um, ſim, v. fuerim, ſis, vel fueris, ſit, vel fuerit, *Gdym rozmierzył.*

Cùm dimenſi, æ, a, ſimus, v. fuerimus, ſitis, v. fueritis, ſint, vel fuerint.

Præteritum plus qùam perfectum.

Cùm dimenſus, a, um eſſem, v. fuiſſem, eſſes vel fuiſſes, eſſet, vel fuiſſet *Gdym był rozmierzył.*

Cùm dimenſi, æ, a, eſſemus, vel fuiſſemus, eſſetis, vel fuiſſetis, eſſent, vel fuiſſent.

Futu-

Futurum.

Cùm dimenſus, a, um, ero § Cùm dimenſi, æ, a, erimus,
v. fuero, eris v fueris, erit § v fuerimus, eritis, v fue-
v fuerit, *Gdy rozmierzę* § ritis, erunt vel fuerint.

Infinitivi Modi tempus Præſens, & imperfectum.

Dimetiri, *Rozmierzáć*, & *iż rozmierzam, &c. rozmie-
rzałem*

Præteritum perfectum & plus quàm perfectum.

Dimenſum, am, um eſſe, vel fuiſſe *Rozmierzáć*, & *iż
ia rozmierzałem &c* Et paſſivè. *żego rozmierzáno.*
Dimenſos, ſas, ſa, eſſe, vel fuiſſe &c.

Futurum Activum.

Dimenſurum, am, um eſſe § Dimenſuros, ras, ra, eſſe,
Rozmierzać będę co ma ro § *Rozmierzáć będą, &c.*
zmierzáć, & iż rozmierzę §

Futurum Paſſivum.

Dimenſum iri v dimetien § Dimenſum iri vel dime-
dum, am, um, eſſe *Ro* § tiendos, as, da, eſſe.
zmierzon bydź ma, że ro § *Ze nas rozmierzą, was,*
zmierzą mnie, ciebie &c § *ich*

Futurum præteritô miſtum activum.

Dimenſurum, am, um, fuiſſe, *Ze rozmierzyłbym był.*

Paſſivum.

Dimetiendum, am, um, fuiſſe. *Ze rozmierzánoby
mię było.*

Gerundia.

Dimetiendi, . *Rozmierzánia.*
dimetiendo, . *rozmierzáiąc.*
dimetiendum, . *ku rozmierzániu.*

Supina.

Dimenſum, . *Rozmierzáć.*
Dimenſu, . *do rozmierzánia.*

Participia præſentis & imperfecti.

Dimetiens, dimetientis, *Rozmierzáiący*

Participia præſentis & imperfecti.

Dimenſus, ſa, ſum. *Rozmierzony.* Fu-

Futuri Activi.

Dimensurus, ra, rum, *Który ma rozmierzáć.*

Futuri Passivi.

Dimetiendus, da, dum, *Którego máią rozmierzáć.*

A D M O N I T I O.

De natura Verborum Deponentium & Communium agemus suis locis: hic tantùm moneantur pueri, I. Participia tam Communium, quàm Deponentium DUS. finita, & quod inde suppletur Futurum Infinitivi. II. Futurum Infinitivi, quod in Verbis Communibus fit ex supino priore & Infinito IRI. *III. Supinum posterius eorundem passivè duntaxat usurpari.* PRÆTER HÆC, *in Deponentibus quidem nihil esse quod passivè significet; in Communibus verò Participium Præteriti & quæcunque Tempora ex eo supplentur, tum activè, tum passivè significare.*

VERBORUM ANOMALORUM

CONJUGATIO.

C A P U T XII.

POSSUM, *Verbum Neutrum*, Anomalum, *sic conjugabitur.*

Indicativi Modi tempus præsens.

Numerô singulari.	*Numerô plurali.*
POssum, *Mogę*, potes, potest.	Possumus, potestis, possunt, *Możemy.*

Præteritum imperfectum.

Poteram, poteras, poterat, *Mogłem.*	Poteramus, poteratis, poterant

Præteritum perfectum.

Potui potuisti potuit, *Zmogłem, przemogłem.*	Potuimus, potuistis, potuerunt, vel potuêre.

Præteritum plus quàm perfectum.

Potueram, potueras, potuerat, *Mogłem był.*	Potueramus, potueratis, potuerant.

Futu-

Futurum.

Potero, poteris, poterit, § Poterimus, poteritis, po-
Będę mogł, przemogę. § terunt.

Imperativi Modi tempus præsens.

Possis, vel fac possis - *Moż, przemoż.*

Optativi Modi tempus præsens & imperfectum.

Utinam possem, posses, § Possemus, possetis, pos-
posset. *Obym mogł* § sent.

Præteritum perfectum.

Utinã potuerim, potueris, § Utinam potuerimus, po-
potuerit, *Obym przemogł.* § tueritis, &c.

Præteritum plus quàm perfectum.

Utinam potuissem, potuis- § Utinam potuissemus, po-
ses, potuisset, *Obym był* § tuissetis, potuissent.
przemogł. Futurum.

Utinã possim possis, possit § Possimus, possitis, pos-
Obym kiedy mogł, zmogł § sint.

Conjunctivi Modi tempus præsens.

Cùm possim, possis, possit, § Possimus, possitis, possint.
Gdyż mogę. §

Præteritum imperfectum.

Cùm possem, posses, posset § Possemus, possetis, pos-
Gdym mógł. § sent.

Præteritum perfectum.

Cùm potuerim, potueris § Potuerimus, potueritis,
potuerit, *Gdym przemogł* § potuerint.

Præteritum plus quàm perfectum.

Cùm potuissem, potuisses, § Potuissemus, potuissetis,
potuisset, *Gdym przemogł* § potuissent.
był, gdyś przemogł. §

Futurum.

Cùm potuero, potueris, po- § Potuerimus, potueritis,
tuerit, *Gdy będę mogł.* § potuerint.

Infinitivi Modi tempus præsens & imperfectum.

Posse, *Modz, że mogę, mogłem.* Præ-

Præteritum perfectum, & plus quàm perfectum
Potuisse, że zmogłem Cæteris carent.

Eodem fere modo flectuntur cætera composita, à sum,
Adsum, Desum, insum
Przybywam, Niemász mię, Jestem, mam:

S C H O L I O N I.

De Anomalis universim, quid illa sint, tum speciatim de Verbo, SUM & Compositis.

ANOMALA Græcè, Latinè *Inæqualia* universim dicuntur illa, quæ non ubique æqualiter ad Regularium aliarum vocum normam procedunt. Unde *Verba Anomala* ea sunt, quæ aliqua in re à communi Quatuor Conjugationum norma aberrant. Unde eadem & IRREGULARIA vocantur ab aliis. Præcipua sunt *Sum*, *Fero*, *Volo*, vis, nam *Volo*; as, *Latam* Regulare est. *Fio*, *Eo*, *Nequeo*, *Edo*, & horum composita.

SUM, quod supra posuimus, ex tribus fere antiquis Verbis, *ESUM*, *FUO*, *FORE*, conflatur, De primo horum Varro lib: 1. Anal: *Sum*, inquit, *olim dicebatur*, *Esum*, *hinc*, *Es*, *Est*. *Eram*, *Essem*, *Esse*, *& alia quæ ab E, inchoatur*. Unde Priscis. *Essunto* pro *Sunto* Cic lib: 1. de leg: *Dis ordiæ civium* Essunto, *ne amplius sex menses*. De secundo Virg. 11. Aen. *Tros Rutulusq; fuat* * Plaut. capt. *Caveto mihi iratus fuas*. i. *sis sit*: hinc est. *Fui*, *Futurus*, & alia A tertio, *FORE* i, *Esse*, & *FOREM* i, *Futurus essem* (quamvis, *Fore*, interdum nihil aliud quàm, *Esse*, significat) Composita sunt: *Adforat*: *Aen*: * *Adfore* - *Aen*: *&* 1 *Metamorph*: * *Confore*. *Ter*: *Andr* * *Defore*: *Cic in Rull*: * *Profore*. *Hor*: *l.* 1 *ep*: 18 *& alia*.

3. In Imperativo, *ES*, pro *Sis*, vel *Esto*, non parum est in usu Cic. l. 1. Att. ep. 8. *Bono animos es*, i, *sis*, SIC in Compositis quoque * Virg. Ecl. 9. *Huc ades o Culathea* i, *adsis*. Econtrà verò in Plurali, *Estote*, v. *Este*, magis usitarum, Plautus tamen *Curc*: *act*: 1. *SITE mihi propitiæ*, i. *Este*.

4. CON-

4. CONJUNCTIVI Præsens plenum est, *Siem, sies, siet*, quo passim utuntur Plautus, Terentius, & alii interdum, Hinc. *Possem* apud eosdem. Nunc tamen utimur imminuto, *Sim, sit, sit*. * Cic: in Orat: *Siem*, inquit, *plenum est, SIM. imminutum.*

5. *ESSENDI, Essendo, Essendum*, quamvis legantur apud Donatum, apud Veterum tamen nullum reperies.

6. PARTICIPIUM Præsentis Temporis, *Ens*, ab *Es*, formavit Sergius Flavius, quod durum quidem, minimè tamen aspernandum censet Quintilianus lib: 8. c. 3. Tu cave illud usurpes, si eleganter loqui velis.

7. Composita *Absum, Adsum, Desum, Intersum Obsum, Præsum, Subsum, Supersum* Simplicis *SUM*, normam sequuntur, præpositis, *Ad, Ab, De, Inter, Ob, Præ, Sub, Super*; ut *Absum, Abes, Abfui, Abero, Desum, Dees, Defui, Deero*, sic alia

8 Eodem modo *Insum*, & *Persum*. verùm ab *Insum*, Præteritum, *Infui*, ac derivata vix sunt in usu * Plaut: Asin: *Age, loquere, quid ibi infuerit* PROSUM verò interjicit, D literam iis locis quibus, *Sum*, ab, E, incipit ut: *Prodes, proderam. Prodero, Prodesse*.

9. Duo tantùm Composita, *Præsum*, & *Absum*, Participium, *Præsens*, & *Absens*, ab *Ens*, Participio Verbi Substantivi formant At, *POTENS*, potiùs Nomen dixeris, quàm Participium à *Possum*

10. POSSUM, Compositum est ex Nomine, *Potis*, & Verbo, *Sum*, In eo Nomen, *Potis*, semper *IS*, syllabam consvevit rejicere. T. verò syllabæ ejusdem litera integra manet tunc, cùm simplex, SUM, ab *E*, incipit; ut, *Pot-es, Pot-est, Poteram &c*. Quare etiam, *Pot: Essem*, & *Pot-Esse*, & *Pot-essevem Pot-Essero* dicebant Prisci nunc tamen, *Possem, Posse, &c*. dicimus. Ubi vero, *Sum*, ab F, incipit, in Composito, *Possum*, F deperit; ut *Potui* non *Potfui, Potueram, Potuerim, Potuero*, non *Potfueram. &c.*

11. IMPERATIVI Præsens Diomedi est, *Possis*, quod

quod tamen rectiùs Subjunctivo tribuas: hôc utimur in Imperativo, quia *Fac* Verbum subintelligitur. Quod etiam Plaut: in Pseud: expressit C. *non Possum PSEUD: Fac Possis*

12. Priscis etiam apud Nonium & Diomedem passiva hujus Verbi vox adhibebatur, *Poteſtur, Poteratur, Possetur.* * Lucr: l. 3. *Quod tamen expleri nulla ratione poteſtur.* Sic aliqui legunt illud Virgil: lib: 8. *Quod fieri ferrô, liquidoq; poteſtur electrô* Ubi tamen legitur rectiùs, *Poteſt*, ut sit versus Spondaicus, cùm, *Electrum* primam producat, incipit enim Græcis ab E, longo. Unde Ovid: 2. Metamorph: *De ramis electra novis &c.*

Fero Activorum.

Indicativi Modi tempus præsens.

FERO, fers, fert. · *Niosę.*

Pluraliter.

Ferimus, fertis, ferunt

Feror Passivum.

Feror, ferris, vel ferre, fertur, *Niosą mię.*

Pluraliter.

Ferimur, ferimini, feruntur.

Præteritum imperfectum.

Ferebam, ferebas, ferebat, *Nosiłem.*

Passivè.

Ferebar, ferebaris, &c. *Noszono mię.*

Præteritum perfectum.

Tuli, tulisti, &c *Niosłem &c* Passivum, Latus, a, um, sum, vel fui, es, vel fuisti, est, vel fuit. *Przyniesiono mię, przyniesiono cię, przyniesiono go.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Tuleram, tuleras, tulerat, *Niosłem był, przyniosłem był.* Passivum, Latus, a, um. eram, vel fueram, eras, vel fueras, &c. *Niesiono mię było kiedyś.*

Futu-

Futurum.

Feram, feres, feret. *Przyniosę.*

Passivum.

Ferar, fereris, vel ferere, feretur &c *Przyniosą mnie.*

Imperativi Modi tempus præsens.

Fer, vel ferto, ferat. *Nieś, przynieś.*

Pluraliter.

Feramus, ferte, vel fertote, ferant.

Passivum.

Ferre, vel fertor, feratur. *Niech cię niosą.*

Pluraliter.

Feramur, feramini, vel feraminor, ferantur.

Futurum sive Modus mandativus.

Ferto tu, vel feres, ferto ille vel feret, *Ponieś więc.*

Pluraliter.

Fertote, vel fereris, ferunto, vel ferent.

Passivum.

Fertor tu, fereris, vel ferere, fertor ille, vel fertur, *Niech cię więc niosą.*

Pluraliter.

Fereminor, vel feremini, feruntor, vel ferentur.

Optativi præsens & imperfectum.

Utinam ferrem, ferres, ferret. *Obym niósł.*

Pluraliter.

Ferremus, ferretis, ferrent, *Obyśmy nieśli.*

Passivum.

Utinam Ferrer, ferreris, vel ferrere, ferretur, &c. *Oby mię niesiono.*

Pluraliter.

Ferremur, ferremini, ferrentur.

Præteritum perfectum.

Utinam tulerim, tuleris, tulerit &c. *Obym niósł.*

Latus, lata, latum, sim, vel fuerim, sis, vel fueris, *Oby mnie niesiono.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Utinã tulissem, tulisses, &c. *Obym był niósł, przyniósł.*
Latus, a, um, essem, vel fuissem, esses, vel fuisses, &c. *Oby mnie przyniesiono.*

Futurum.

Utinam, Feram, feras, ferat &c. *Obym niósł.*
Ferar, feraris, vel ferare, feratur, *Oby mnie niesiono.*

Conjunctivi Modi tempus præsens.

Cùm Feram, feras, ferat &c. *Gdy niosę.*
Ferar, feraris, vel ferare, feratur, &c *Gdy mię niosą.*

Præteritum imperfectum.

Cùm Ferrem, ferres, ferret. *Gdym nosił.*

Pluraliter.

Cùm Ferremus, ferretis ferrent.

Passivum.

Cùm Ferrer, ferreris, vel ferrere, ferretur. *Gdy mię niesiono.*

Pluraliter.

Cùm Ferremur, ferremini, ferrentur.

Præteritum perfectum.

Cùm tulerim, tuleris, &c. *Gdym przyniósł.*
Latus, a, um, sim, vel fuerim, sis, vel fueris, sit, vel fuerit. *Gdym był przyniósł.*
Cùm Tulissem, tulisses, &c *Gdym był przyniósł.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Latus, a, um, essem vel fuissem, esses, v fuisses, &c.

Futurum.

Cùm tulero, tuleris, tulerit &c. *Gdy przyniosę.*
Latus, a, um, ero, vel fuero, &c. *Gdy mię przyniosą.*

Infinitivi Modi tempus præsens & imperfectum.

Ferre, *Nieść.* Ferri, *Bydź niesionym.*

Præteritum perfectum & plus quàm perfectum

Tulisse, *przynieść.* Latum, am, um, esse vel fuisse. *Bydź przyniesionym.*

Futu-

Futurum.

Laturum, am, um, esse, *Co mà przynieść.*
Latum iri, vel ferendum esse, *Co máią przynieść.*

Futurum præteritô mistum.

Laturum, am, um, fuisse. *Ze przyniosłbym był.*
Ferendũ, am, um, fuisse, *Ze przyniesiono by mię było &c.*

Gerundia.

Ferendi, *Niesienia.* Ferendo, *niosąc*, ferendum, *ku niesieniu.*

Supina.

Latum, *Nieść.* Latu, *ku niesieniu.*

Participia præsentis activa.

Ferens, ferentis, *Niosący.*

Futuri.

Laturus, latura, laturum, *Co ma nieść.*

Participia passiva Futuri.

Ferendus, a, um. *Którego máią nieść.*

Præteritum.

Latus, ta, tum. *Niesiony.*

S C H O L I O N II.

De FERO, ejusque Compositis universim & speciatim.

VERBI, *Fero*, Præteritum Perfectum & Plus quàm perfectum non invenitur. Sic Quintilianus lib. 1. cap. 6. Nam, *Tuli*, & *Tuleram*, sunt à *Tullo*, cujus antiquum Præteritum, *Tetuli*, nunc *Sustuli.*

2. Composita ex illo *Antefero, Circumfero, Confero, Defero, Infero, Perfero, Præfero, Refero, Transfero, Differo*, & si quæ alia sunt, Simplicis normam sequuntur, additîs Præpositionibûs. *Ante, Circum Con, De, In, Per, Præ, Pro, Re, Trans*, Verùm, *Infero*, & *Confero*, in Supinis *N.* literam mutant, in *L*, ut *Illatum, Collatum.*

3. Cæteræ quoque Præpositiones, *Ad, Ob, Sub, Ab, Ex, Dis*, cum Verbo *Fero*, compositæ mutationem aliquam patiuntur, *AB*, enim sequente, *L*, manet, ut,

Ablatum, ante, Te, aſſumit, S, ut, *Abſtuli*, ante F, mutat, B, in U, ut *Aufero*. * OB, & SUB, in Supino manent; ut, *Oblatum*, ſequente E, migrant in F, ut, *Offero*, *Suffero*. in Præterito manet, Ob, ut *Obtuli*, SUB, mutat, B, in S, ut *Suſtuli*. * AD ſequente; F, T, L, in has ipſas literas mutat, D, ut *Affero*, *attuli*, *allatum*. EX manet in Præteritis poſterioribus, ut, *Extuleram*: in Supino. X, deperditur, ut, *Elatum*: ſequente, F, X, quoque migrat in F, ut, *Effero*. * DIS, in Supino perdit, S, ut *Dilatum*, in Præteritis poſterioribus manet; ut, *Diſtuli*, *Diſtuleram* ſequente, F, mutatur in F, ut, *Differo*.

Indicativi Modi tempus præſens.

Volo, vis, vult, - *Chcę.*

Pluraliter.

Volumus, vultis, volunt.

Præteritum imperfectum.

Volebam, volebas, volebat. *Chciałem.*

Pluraliter.

Volebamus, volebatis, volebant.

Præteritum perfectum.

Volui, voluiſti, voluit. *Záchciałem.*

Pluraliter.

Voluimus, voluiſtis, voluerunt, vel voluêre.

Præteritum plus quàm perfectum,

Volueram, volueras, voluerat; *Chciałem był.*

Futurum.

Volam, voles, volet. *Zechcę.*

Pluraliter.

Volemus, voletis, volent

Imperativi Modi tempus præſens.

Velis, *Chciey*, vel fac velis.

Optativi Modi tempus præſens, & imperfectum.

Utinam Vellem, velles, vellet; *Obym chciał.*

Plu-

Pluraliter.

Vellemus, velletis, vellent.

Præteritum perfectum.

Utinam, voluerim, volueris, voluerit, &c. *Obym był zechciał*

Præteritum plus quàm perfectum.

Utinam voluissem, voluisses, voluisset, &c. *Obym był chciał.*

Futurum.

Utinam Velim, velis, velit. *Obym zechciał.*

Pluraliter.

Velimus, velitis, velint. *Obyśmy zechcieli.*

Conjunctivi Modi tempus præsens.

Cùm velim, velis, velit, *Gdy chcę.*

Pluraliter.

Velimus, velitis, velint.

Præteritum imperfectum.

Cùm vellem, velles, vellet. *Gdym chciał.*

Pluraliter.

Vellemus, velletis, vellent.

Præteritum perfectum.

Cùm voluerim, volueris, voluerit &c. *Gdym zechciał.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Cùm voluissem, voluisses, voluisset, &c. *Gdym był zechciał.*

Futurum.

Cùm voluero, volueris voluerit. *Gdy zechcę.*

Infinitivi Modi tempus præsens, & imperfectum.

Velle. - *Chcieć.*

Præteritum perfectum, & plus quàm perfectū.

Voluisse. - *Chcieć było.*

Participium præsentis temporis.

Volens, volentis. - *Chcący.*

NOLO

N O L O.

Indicativi Modi tempus præsens.

NOLO, nonvis, non vult. *Niechcę.*

Pluraliter.

Nolumus, non vultis, nolunt

Præteritum imperfectum.

Nolebam, nolebas, nolebat, &c. *Niechciałem.*

Præteritum perfectum.

Nolui, noluisti, noluit, *Niechciałem był.*

Pluraliter.

Noluimus, noluistis, noluerunt, vel noluêre.

Præteritum plus quàm perfectum.

Nolueram, nolueras, noluerat, &c. *Niechciałem był.*

Futurum.

Nolam, noles, nolet. *Nie będę chciał. Nie zechcę.*

Pluraliter.

Nolemus, noletis, nolent.

Imperativi Modi tempus presens.

Noli, vel nolito, nolit. *Niechciey.*

Pluraliter.

Nolimus, nolite, vel nolitote, nolint.

Futurum.

Nolito tu, nolito ille, *Niechciey więc.*

Pluraliter.

Nolite, vel nolitote, nolunto, &c.

Optativi Modi tempus præsens, & imperfectum.

Utinam Nollem, nolles, nollet, *Obym niechciał.*

Pluraliter.

Nollemus, nolletis, nollent.

Præteritum perfectum.

Utinam Noluerim, &c. *Obym był niechciał.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Utinam noluissem, &c. *Obym był nigdy niechciał.*

Futu,

Futurum.

Utinam Nolim, nolis, nolit, *Obym niechciał ná potym.*

Pluraliter.

Nolimus, nolitis, nolint.

Conjunctivi Modi tempus præsens.

Cùm Nolim, nolis, nolit. *Gdy niechcę.*

Pluraliter.

Nolimus, nolitis, nolint

Præteritum imperfectum.

Cùm Nollem, nolles, nollet, *Gdym niechciał.*

Pluraliter.

Nollemus, nolletis, nollent.

Præteritum perfectum.

Cùm noluerim nolueris noluerit. *Gdym niechciał był.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Cùm noluissem, &c. *Gdym iuż był niechciał.*

Futurum.

Cùm noluero nolueris, noluerit, *Gdy nie zechcę.*

Infinitivi Modi tempus præsens, & imperfectum.

Nolle. - *Niechcieć.*

Præteritum perfectum, & plus quàm perfectum

Noluisse. - *Niechcieć było.*

Participium præsentis temporis.

Nolens, - *Niechcący.*

M A L O.

Indicativi Modi tempus præsens.

MALO, mavis, mavult, *Wolę.*

Pluraliter.

Malumus, mavultis, malunt, *Wolą.*

Præteritum imperfectum.

Malebam, malebas, malebat, *Wolałem.*

Præteritum perfectum.

Malui, maluisti, maluit. *Wolałem.*

Præ-

Præteritum plus quàm perfectum.
Malueram, malueras, &c. *Wolałem był.*
Imperativi Modi tempus præsens.
Malis, *Woley więc,* vel fac malis.
Optativi Modi tempus præsens, & imperfectum.
Utinam Mallem, malles, mallet, *Obym wolał.*
Pluraliter.
Mallemus, malletis mallent.
Præteritum perfectum.
Utinam maluerim, malueris, &c. *Obym był wolał.*
Præteritum plus quàm perfectum.
Utinam maluissem, &c. *Obym był kiedyś wolał.*
Futurum.
Utinam malim, malis, malit, *Obym wolał.*
Pluraliter.
Malimus, malitis, malint.
Conjunctivi Modi tempus præsens.
Cùm malim, malis, malit. *Gdy wolę.*
Pluraliter.
Malimus, malitis, malint.
Præteritum imperfectum.
Cùm Mallem, malles, mallet. *Gdym wolał.*
Præteritum perfectum.
Cùm Maluerim, malueris, &c. *Gdym wolał był.*
Præteritum plus quàm perfectum.
Cùm maluissem, &c. *Gdym był przed tym wolał.*
Futurum.
Cùm Maluero, malueris, &c. *Gdy będę wolał.*
Infinitivi Modi tempus præsens, & imperfectum.
Malle, . . *Woleć.*
Præteritum perfectum, & plus quàm perfectum
Maluisse, *Woleć było.* cæteris caret.

SCHO.

SCHOLION III.

De VOLO, ejúſque Compoſitis.

VOLO, as, avi, *Latum*, Verbum eſt regulare Conjugationis primæ; *Volo vis.* Anomalum ſeu irregulare, hujus Imperfectum, *Volebam*, *Malebam*, *Nolebam*, Perfectum, *Volui*, *malui*, *Nolui*, Plus quàm perfectum, *Volueram*, *malueram*. *Nolueram*, & quæ ex his formantur ſecundæ Conjugationis normam ſequuntur.

2 FUTURUM, *Volam*, tertiæ Conjugationis lege inflectitur. Eô utitur Cic. Attic: lib 2. ep: ult: *Volam illum ſcire ex te, me id feciſſe* * Hor: lib: 2. ep: 2. *Scire volam quantum &c.* & alii.

3 IMPERATIVO proprio, caret, pro quo utimur, *Fac velîs.* * Cic: Att: l. 5 *Itaque fac, ut me velis eſſe aliquem*, Sic: *Da operam ut velis*, & ſimilibûs, Diomedes addit. *Volito Volitote* ſed in uſu non ſunt Sic & *Malo*.

4 INFINITIVI & Participii Futurîs caret, nec non Supinîs Sic etiam Gerundiîs, Authore Phoca ac Diomede; quamvis apud Donatum ſint, *Volendi*, *Volendo*, *Volendum*

5. NOLO. & MALO, Compoſita ex *Volo*, idem ſunt, ac *Non volo*, ac, *Magis volo* ut docet Cicero in Oratore: Apud Plautum *Mavolo Mavellem* & *Mavellim*, invenies. *Nevolo* pro *Nolo*. *Nevis*, *Nevult*, apud eundem. Trinũ. *Filiam meam tibi deſponſam eſſe audio, niſi tu nevis.*

6. IMPERATIVI voces, *Noli Nolite*, frequentes ſunt apud Ciceronem & alios, Futuri, *Nolito*, *Nolitote*, apud Nonium, *Nolens*, Participium Lucan: lib: 2.

7 MALAM, Futurũ Indicativi, præſertim in prima perſona non videtur eſſe uſitatum, utemur proinde potiùs ejus locò, *Malim*, *malis*, *malit*. Cælius tamen lib: 8. Fam: ep: 4. *Sed ut ſpero, bonos & Senatum malet.*

F I O

Indicativi Modi tempus præſens.

FIO, fis, fit. *Stawam ſię, czynią mię.*

Plura.

Pluraliter.

Fimus, fitis, fiunt.

Præteritum imperfectum.

Fiebam, fiebas, fiebat, *Stawiam się, czyniono mię.*

Pluraliter.

Fiebamus, fiebatis, fiebant.

Præteritum perfectum.

Factus, facta, factum, sum, vel fui, &c. *Stałem się.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Factus, facta, factũ, eram, v fueram &c. *Stałem się był.*

Futurum.

Fiam, fies, fiet. *Stánę się.*

Pluraliter.

Fiemus, fietis, fient.

Imperativi Modi tempus præsens.

Fias, fiat, *Stań się.* Fac, fias.

Pluraliter.

Fiamus, fiatis, fiant.

Optativi Modi tempus præsens, & imperfectum.

Utinam Fierem, fieres, fieret, *Obym się stał.*

Pluraliter.

Fieremus, fieretis, fierent.

Præteritum perfectum.

Utinam factus, a, um, sim, vel fuerim &c. *Obym się stał.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Utinam factus, a, um essem, vel fuissem, &c. *Obym się stał był kiedyś.*

Futurum.

Utinam, fiam.fias,fiat. *Obym się stał, oby mię uczyniono.*

Conjunctivi Modi tempus præsens.

Cùm Fiam, fias, fiat, &c. *Gdy się stáię.*

Præteritum imperfectum.

Cùm fierem, fieres, fieret. *Gdym się stał.*

Præ-

Præteritum perfectum.

Cùm Factus, a, um, sim, vel fuerim &c. *Gdym się stał.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Cùm Factus, a, um, essem, vel fuissem, &c. *Gdym się był stał.*

Futurum.

Cùm Factus, a, um, ero, vel fuero *Gdy się stanę.*

Infinitivi tempus præsens. & imperfectum.

Fieri. - *Stáć się.*

Præteritum perfectum,& plus quàm perfectum

Factum, am, um, esse, vel fuisse, *Stáć się było.*

Futurum.

Factum iri, vel faciendum, am, um, esse, *Ma się stáć,*

Participia præteriti.

Factus, facta, factum. *Uczyniony, sprawion.*

Futuri.

Faciendus, da, dum. *Co ma bydź sprawiony.*

SCHOLION IV.

De FACIO & Fio eorúmque compositis.

1. FACIO, Activum Conjugationis tertiæ, regulariter format omnes modos & Tempora. Passivum ejus olim, *Facior*, cujus exstat apud Nonium ac Prisc: exemplar: sed jam exolevit, eiq; successit, *Fio*, significatione Passiva. Hoc in Præsenti & Imperfecto Modorum omnium propriam flexionem habet: Præteritum, *factus sum*, cum derivatis fit ab Activi Supino, *Factum*,

2. Imperativum non habet proprium, Plautus tamen Curcul: act 1. dixit: *Fi mi obsequens;* & mox: *fite mihi violentes.* Apud eundem Amphitr: & Pœnul: Prol: & apud Nonium, *Fitote.* * Hor: lib: 2. Sat: 5. *Fi cognitor ipse.* Diomedes etiam agnoscit *Fito, Fitote, Fiunto:* qui addit Gerundia, *Fiendi, do, dum,* & Participium, *Fiens,* quibus minimè uteris, nisi apud idoneos Authores reperias: nec, *Fiendus,* dices, sed, *Faciendus.*

3. FA-

3. FACIO, si cum Præpositionibus componatur, *A*, suum mutat in *I*, ut *Afficio*, *Conficio*, *Deficio*, *Efficio*, *Inficio*, *Interficio*, *Officio*, *Perficio*, *Reficio*, *Sufficio*, & ejusmodi Composita, quæ simplicis flexionem sequuntur, Passivumq; habent à *Facior*, ut *Afficior*, *Conficior*, &c. Præter *Officio*, *Proficio* quæ Passivum non habent, nisi fortè Impersonaliter. QUODSI, *Facio* cum aliis componatur particulis, *A*, suum retinet, & Passivum habet à *Fio*. ut *Calefacio*, *Liquefacio*, *Madefacio*, *Frigefacio*, *Tepefacio*, *Calefio*, *Liquefio*, *Madefio*, *Frigefio*, *Tepefio*. Reperiuntur tamen etiam, *Confio*, *Defio*, *Interfio*, passivè pro *Conficior*, &c. * Balbus lib: 9. ad Att: *Res tota confieret*. * Æn: 4. *Confieri possis* &c. * Ter: Adelph: *Hoc confit quod volo*. * Hor: act: 3. *Nihil apud me tibi defieri patiar*. * Lucr: lib: 3. *Aut flammis interfiat*.

E O.

Indicativi Modi tempus præsens.

EO, is, it, *Idę*. Pluraliter Imus, itis, eunt.

Præteritum imperfectum.

Ibam, ibas, ibat. . *Szedłem*.

Pluraliter.

Ibamus, ibatis, ibant. *Szli*.

Præteritum perfectum.

Ivi, ivisti, ivit. . *Poszedłem*.

Pluraliter.

Ivimus, ivistis, iverunt, vel ivêre.

Præteritum plus quàm perfectum.

Iveram, iveras, iverat. *Poszedłem był*.

Pluraliter.

Iveramus, iveratis, iverant.

Futurum.

Ibo, ibis, ibit . *Poydę*.

Pluraliter.

Ibimus, ibitis, ibunt. *Impe-*

Imperativi Modi tempus præsens.

I, vel ito, eat . *Idź.*

Pluraliter.

Eamus, ite, vel itote, eant.

Futurum.

Ito tu, vel ibis, ito ille, vel ibit, *Podź niech poydzie.*

Pluraliter.

Itote, vel ibitis, eunto, vel ibunt.

Optativi Modi tempus præsens, & imperfectum.

Utinam Irem, ires, iret, &c *Obym szedł.*

Præteritum imperfectum.

Utinam iverim, iveris, iverit. *Obym poszedł.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Utinam Ivissem, ivisses, &c. *Obym był poszedł.*

Futurum.

Utinam Eam, eas, eat *Obym poszedł.*

Pluraliter.

Eamus, eatis, eant.

Conjunctivi Modi tempus præsens.

Cùm Eam, eas, eat *Gdy idę.*

Pluraliter.

Eamus, eatis, eant.

Præteritum imperfectum.

Cùm Irem, ires, iret. *Gdym szedł.*

Præteritum perfectum.

Cùm Iverim, iveris, iverit, &c. *Gdym poszedł.*

Præteritum plus quàm perfectum.

Cùm Ivissem, ivisses, &c. *Gdym był poszedł.*

Futurum.

Cùm Ivero, iveris, iverit. *Gdy poydę.*

Infinitivi præsens, & imperfectum.

Ire. - - - - *Iść.*

Præteritum perfectum, & plus quàm perfectum

Ivisse. • *Iść było.*

Futurum.

Iturum, am, um, esse. *Co ma iść.*

Gerundia.

Eundi, . *Iścia.*
eundo, . *idąc.*
eundum, . *ná iście.*

Supina.

Itum, . *Do iścia.*

Participium præsentis.

Iens, euntis, . *Idący.*

Futurum.

Iturus, itura, iturum, *Co ma iść.*

S C H O L I O N V.

De, EO, & Compositis, item de, QUEO & Nequeo.

1. EO, Verbum anomalum in presenti, Imperfecto & Futuro propriam habet flexionem, in ulterioribus verò Præteritis eorumq; derivatis leges Quartæ Conjugationis sequitur; ut, *Ivi, Iveram, Iverim, Ivissem, Ivero*, sicut, *Audivi, Audiveram &c.*

2. COMPOSITA normam Simplicis sequuntur in omnibus: sunt verò: *Abeo, Adeo, Anteeo, Circumeo, Coeo, Exeo, Ineo, Intereo, Obeo, Pereo, Præeo, Prætereo, Subeo, Transeo*, SIC etiam, *Prodeo* & *Redeo* quæ tamen literam, D. interferunt, CIRCUMEO iis locis, quibûs Tempora Verbi EO, ab, I, incipiunt, ut, *Ibam, Ibo*, &c. potest M. retinere vel abjicere: v. g. *Circuis, Circuibo, &c* vel *Circumis, &c*

3. VENEO, Compositum est ex, *Venum*, & *EO* unde per omnia sua Tempora simplici, EO, se conformat ut, *Abeo, Adeo*, & alia ex EO, Composita Defectivum tamen est ex magna parte, certè Imperativô propriô, aut minimùm secundâ ejus Personâ num. sing *Veni*, vel *Venito*, caret. *Veneas, Veneat, &c.* ex Conjunctivo, ut in *Volo, Malo*, ac aliis, supplentur. Caret item Gerundiîs, Supinîs & Participiîs, *Venum* enim Nomen

poti.

potiùs eſt, vide infrà, cap. XVIII Scholio: ult: n. 3.

4. Reperies apud Tibul: el:4. *Tranſiet ætas*, i. *Tranſibit.* * & Sen: l. 2 de Benef: *Nullam iniet gratiam*, i. *inibit*, perinde quaſi Verbum hoc ſit Quartæ Flexionis. Sicut etiam Quartæ Flexionis Verba ad hujus Verbi normam Imperfectum & Futurum inflectunt. *Nutribit*, *Mollibit* &c. ut diximus Cap: 9. Schol: 1.

5. *QUEO*, & *Nequeo*, flectuntur ut EO, Infinitum tamen; *Quire*, & Gerundia, Supina ac participia non videntur in uſu.

6. *QUITUR*, *Queatur*, *Quitus eſt* Paſſiva voce dicebant Veteres Authore Diomede, ſicut eadem voce, *Poteſtur*, *Poteratur*, *Poſſitur*. Sic etiam, *Nequitur* & *Nequitum eſt*, apud Feſtum * *Lucr: l. 1. Dum veniant aliæ, ac ſuppleri ſumma queatur* * *Ter. Hec: act:4. ſc: 1. Forma in tenebris noſci non quita eſt.* Vide ibidem Donatum.

Edo, Comedo, Exedo.
Jem, Ziadam, Wyiadam.

Indicativi præſens.

Edo, es, eſt. Comedo, comes, comeſt.
Exedo, exes, exeſt. *Pluraliter.* Eſtis.

Imperativi Modi præſens.

Es. *Pluraliter.* Eſto, eſtote.

Modus Mandativus.

Comeſto tu, comeſto ille.

Optativi præſens & imperfectum.

Utinam eſſem, eſſes, eſſet.

Pluraliter.

Eſſemus, eſſetis, eſſent
Comeſſem, comeſſes, comeſſet.
Comeſſemus, comeſſetis, comeſſent.

Conjunctivi imperfectum eodem modo.

Infi-

Infiniti præsens & imperfectum.

Esse, Comesse, Excsse.

Indicativi Passivi præsens.

Estur, Jedzą.

SCHOLION VI.

De EDO, & compositis.

1. EDO, edis, edidi, editum, priore ubique producta; id est, *Emitto*, vel *Exstruo*. Verbum est Activum Regulare Conjugationis tertiæ. Sic etiam, *Edo*, *Edis*, vel *es*, priore correpta in Præsenti & Imperfecto; *Edi*, *Esum*, priore in Perfecto ac supino producta, i. *Vescor*, sive *Manduco*, Regulare quoque est omnesq; Modos habet, sicut & composita; *Comedo*, *comedis*, *comedi*, *comesum*, *Exedo*, *exedis*, *exedi*, *exesum*, & alia, ut, *Ad do*, *Ambedo* &c.

2. In hac tamen posteriore significatione nonnullas voces sumit, EDO, a Verbo, *Sum*, estq; *Abundans* cum, *Comedo*, & *Exedo*. Redundantes itaque ejusmodi flexionum formas posuimus in Paradigmate, ne quis aut ubique his in Verbis licere arbitretur; aut ubinam liceat, ubi nefas sit, dubius hæreat.

3. *ES*, & *Comes*, Præsens Indicativi. * Plat: Most: *Quem absentem comes* II. *EST*, *Comest exest* * Virg: 4. Æn: *Est mollis flamma medullas.* * Id: in Epigr: *Qui semper lacerat comestq; mente.* * Lucr: lib: 3 *Quem volucres lacerant, atque exest anxius angor.* * Cic: l. 3 Tusc: *Lacerat*, *exest animum planeq; conficit* III. *ES*, in Præsenti Imperativi * Plaut: Mil *ES*, *bibe*, *animo obsequere*, * & in plurali, ESTE, Id Mostel: *Este*, *effarcite vos.* IV. *Esto*, *Comesto*, Futurum Imperativi * Cato de Re Rust: *Brassicam esto vel coctam, vel crudam.* Id: ib: *ubi cænaveris, comesto quinque folia.* V. *ESSEM*, *Comessem*. Imperfectum Subjunctivi. * Valer: Max: lib: 4. c. 3. *Si Dionysium adulare velles, ista non esses.* * Virg: 3. 1. Geor: *Ut moli culmos*

mos esset rubigo. * pro Sext: Rosc: *Ut bona sua comes- set,* * Ter: Eun: act: 3. *Ut de symbolis essemus.* VI. *ESSE*, Præsens & Imperfectum Infinitivi. Cic: l. 2. de Or: *Fœnum alios ajebat esse oportere.* Sic, *comesse* apud Plinium & Plautum Maffeli.

4. ESTUR, Passiva voce dicitur. * Plin: l. 20. c. 3. *In Ægypto propter amaritudinem non estur.* * Ovid: 1. de Pon: El: 1. *Estur ut occultâ &c.*

5. *ESTIS*, Indicativo, *Este*, *Estote*, Imperativo addit Diomedes, quas voces non est, cur rejiciamus.

DIC. DUC. FAC.

DIC; *Mow*, Duc, *Wiedz*, Fac, *Czyń*, in Imperativo Modo Anomala & Irregularia sunt, quòd *E*, literam etiam in compositis amiserunt.

SCHOLION, VII.

DICE, *Duce*, *Face*, Antiqui dicebant unde hæc apud Comicos interdum reperiuntur. Plaut: Cap: *Dice monstra præcipe.* Quare! & in Composito Virg: l. 11. Æn: *Armari Volscorum edice maniplis*, i, *edic*: Plaut: Most: *Duce me, amabo.* Ter: Adelph: ac 5. sc: 7. *Tu abi & traduce*, & act: 3. sc: 4. *Hunc adduce.*

2. FACE, etiam apud Pöëtas invenias. Ter: Andr: *Me missum face.* Ovid: ep: phyll: *Face expectes*, (ut veteres legunt codices.) Id: 1. Fast: *Janofacæ æternos pacem pacisq; ministros.* Et l. 2. de Pont: el: 3. *Verba face, ut vita &c.* Author hic Aldus & alii.

3. COMPOSITA tamen ex *Facio*, quæ *A*, in *I*, mutant, in Imperativo. *F*. retinent ut *Confice*, *Perfice*, *Effice &c.*

Verborum Defectivorum. CONJUGATIO.

CAPUT XIII.

DEFECTIVA PERSONALIA.

Memini, Odi, Novi.

Pámiętam, Nienáwidzę, Znam.

Indicativi præſens, & præter: perfectum.

Memini , memi·§Odi, odiſti ,odit,§Novi, noviſti, *vel*
niſti, meminit. § *Pluraliter.* § nôſti, novit. *Pl.*
Pl Meminimus,§ Odimus, odi· § novimus noviſtis,
meminiſtis, me-§ ſtis, oderunt, § *vel* nôſtis , nove-
minerunt , *vel* § *vel,* odêre. § runt, *vel* nôrunt.
meminêre. § § *vel* novêre.

Præteritum plus quàm perfectum.

Memineram &c. § Oderam &c. § Noveram &c.

Imperativi præſens, & futurum mandat:

Memento, *v.* memine·§Oderis, Oderit. §Noveris, no-
ris; memento, *vel* me·§ *Pluraliter.* § verit. *Pluralr.*
minerit. *Plur:* memi-§ Oderimus, § Noverimus,
nerimus, mementote;§ Oderitis, § Noveritis,
vel memineritis, me-§ Oderint. § Noverint.
minerint. § §

Optativi præſens, & præteritum perfectum.

Utinam Meminerim &c. Oderim, &c Noverim, &c.

Præteritum plus quàm perfectum.

Meminiſſem, &c. Odiſſem &c. Noviſſem, &c.

Conjunctivi præſ: perf: & pluſq: perfect: ſicut in Optativo.

Infinitivi præſens. & plus quàm perfectum.

Meminiſſe, Odiſſe, Noviſſe.

Coe-

COEPI, *Záczynam.*

Indicativi perfectum.

Cœpi, cœpisti &c. ut *legi*, *legisti*, &c.
Passivè. Cœptus, a, um, sum, *vel* fui &c.

Plus quàm perfectum.

Cœperam, cœperas, &c. *Passivè.*
Cœptus, a, um, eram, &c.

Imperativi.

Cœperis, cœperit, &c. ut supra. *Noveris*, *Oderis*, &c.

Optativi præsens, & perfectum.

Cœperim, ris, rit, &c. *Passivè.* Cœptus, a, um, sim &c.

Plus quàm perfectum.

Cœpissem &c. *Passivè* cœptus, a, um, essem v fuissem, &c.
Conjunctivi præsens perf: & plusq: perf: eodem modo.

Futurum.

Cœpero, ris, rit, &c. *Passivè*, Cœptus, a, um, ere *vel* fuero &c.

Infinitivi præsens perfectum, & plusq: perfectum.

Cœpisse. *Passivè.* Cœptum, am, um, esse *vel* fuisse.

Futurum.

Cœpturum, am, um esse &c.

Futurum præteritô mistum.

Cœpturum, am, um, fuisse, &c.

Supinum.

Cœptum, *Participium Futuri.* Cœpturus, a, um. *Part: præt:* Cœptus, a, um.

S C H O L I O N I.

De Verbis Defectivis universim & in specie.

1. DEFECTIVA Verba Diomedi ac Phocæ sunt ea, quibûs Modi nonnulli aut Tempora, Numeri, Personævé deficiunt: unde quædam horum *Personalia*, quædam *Impersonalia sunt.* *Defectivorum* vocabulô

Probus *Anomala* quoque complectitur; verum non omnia *Defectiva* ſunt *Anomala*, nam *Memini*, *Odi*, *Novi*, *Cœpi*, etſi multis deſtituantur Temporibûs, Tertiæ tamen ſive Quartæ Conjugationis leges ſervant: *Memini*, *Meminiſti*, *Meminerim*, *Meminero*, ſicut *Legi*, vel *Audivi*, *Legiſti*, vel *audiviſti* &c. *Audivero*, ſic in aliis.

2. QUATUOR hæc Verba *Præteritum* ſolùm habent: ſed tria priora ſumuntur etiam pro *Præſenti*, quæ carent. COEPI tamen ſolùm *Præteritum* adſignificat, nam olim, *Cœpio*, Præſenti tempore in uſu fuit. Plaut: Menæch: *Lites Cœpio*: id Truc: *Alium quæſtum cœpiat*. Hinc: Ter: Adelph: act: 3. ſc: 3. *Priuſquam ille quiddam cœperet* i, *inciperet*, Priſc: 10.

3. FUTURI indicativi, quo carent hæc verba, vice fungitur Futurum Subjunctivi, *Meminero*, *Odero*, *Novero*, *Cœpero*.

4. MEMINI habet in Imperativo præſens, *Memento*, & *Mementote*, *Memineris* verò *Oderis*, *Cœperis*, *Noveris*, quæ in Imperativo uſurpantur, voces ſunt Conjunctivi.

5. ODI, Participium Præteriti habet, *Oſus*, apud Gell: l. 4. c. 8. & Futuri, *Oſurus*, apud Cic: de Amic: *Ita amare oportere, ut ſi eſſet oſurus*. Quæ quàmvis non multum ſunt in uſu, *Exoſus* tamen, & *Peroſus* paſſim occurrunt.

6. COEPI, aliud habet Præteritum Paſſivæ vocis, *Cœptus*, *a*, *um*, *ſum v. fui*: *eram*, *v. fueram*, in aliis etiam Modis; ut *Cœptus fuerim*, *fuiſſem*. *fuero* &c. jungiturq; Paſſivis Infiniti Modi; ut *Res cœpit fieri*, *vel cœpta eſt fieri*. Sic Cic: de Clar: Orat: *Ad majores cauſas adhiberi cœptus eſt*.

7. HABET & Participium Præteriti, *Cœptus*, *a*, *um*, & Futuri, *Cœpturus a*, *um*.

INQUAM mówię, AJO mówię.

Indicativi præsens.

Inquam. inquis, inquit	§ Ajo, ais, ait,
Plural: Inquimus, inqui-tis, Inquiunt.	§ *PLURALITER.* Ajunt.

Præteritum imperfectum.

Inquiebat, v. inquibat.	§ Ajebam, ajebas, ajebat. §*PLUR*: Ajebamus, ajebatis, ajebant.

Præteritum perfectum.

Inquisti, inquit.	§ *caret.*

Futurum.

Inquies, inquiet.	§ *caret.*

Imperativi præsens.

Inque, vel inquito.	§ Aji, *vel* ai.

Optativi & Conjunctivi præsens.

Caret.	§ Ajas, ajat.

Participium.

Ajens, ajentis.	§ Inquiens, inquientis.

S C H O L I O N II.

De Verbis, INQUAM & AJO.

1. INQUAM, prima est Positio, seu Thema Verbi, ut censet Phocas ac Diomedes. Quanquam *Inquio* reperitur apud Catullum epigr: 10. *Deferri manè inquio puellæ*, sed rarum est: *Inquam, inquis, inquit*, passim occurrunt.

2. INQUIMUS, Hor: l. 1. l. sat: 3. INQUIBAT. Cic: in Top: *Ad Ciceronem inquibat Gallus noster*: ut habent emendatissimi, libri Aldini, Gryphiani Manutiani, Lambineani, INQUIEBAT Cic: l. 2. Acad: quæst: fin: *Ursum inquiebant hujusmodi esse* INQUISTI, Cic: 2. de Or: INQUIT, Catul: epigr: 10. INQUIES Cic: Att: l. 6. INQUIET, ad Heren: l. 4. Proæn: INQUE, Imperat: Ter: Hec: act: 4. & Pharm: INQUITO, Plaut: Aul: 3.

3. AJO, Phocas ait Præſens tantùm & Imperfectum habere. Probus addit etiam Præteritum, *Ai, aiſti, ait*, quod tamen non eſt in uſu. Imperativo; *Ai*, Plaut: *Vel ai, vel nega.*

FOREM *Byłbym.*

Optativi & Conjunctivi præſens & imperfectum.

Forem, fores, foret. *PLURALITER.* Forent. *Futurum Infinitivi*, Fore.

FAXO, Futurum Indicativi, pro Faciam, *Dokażę, uczynię.* * *Virg: l. 9. Aen: Haud ſibi cum Danais rem faxo &c.* * *Liv: l. 6. &c.*

FARIS *mówiſz*, quidam à *For:* quod nuſquam legitur alii à *Fero* deducunt. Ego *Defectivum* eſſe verbum malim dicere, è quo hæc tantùm uſurpantur, *Indicat: Præſens*, Faris, v. fare; fatur *Imperat* Fare: *Infinitiv:* Fari. *Gerund:* Fandi, fando *Supin:* Fatum. quod Priſciano Paſſivè ſignificat: at potiùs Nomen eſſe crediderim *Particip: Præſ:* Fans, apud Propert: l 3. el: 7. parùm tamen uſitatum videtur *Partic: Præt:* Fatus, *Partic: Fut: Paſſiv:* Fandus. *COMPOSITA, Affaris, Effaris, Præfaris, Profaris*, Simplicis formam ſequuntur, Cic: l. 9. ep: 22. habet, *Præfamur.*

QUÆSO *Proſzę*, Olim dicebatur *Quæſo, quæſis, quæſit.* * Lucret: l. 5. *Non Divum pacem votis adit, & prece quæſit* Phocas *Quæſere*, apud Tullium ac Saluſtium ait legi. Nunc duæ tantùm Perſonæ Præſentis Indicativi, *Quæſo, Quæſumus*, in uſu ſunt.

AVE, *Witay*, Avete, reperies apud Svet: in Claud: c. 21. *Aveto*, apud Saluſt: in Catil: *Aveo*, autem, id eſt, *Concupiſco*, plura habet tempora, quanquam itidem *Defectivum* ſit, ut quod Præteritô ac ſupinô, eorumq; Derivatis caret.

SALVE, *Witay, Miey ſię dobrze &c.* Salvebis, ſalveto, eſt apud Plaut in Pœn: qui etiam in Truc dixit *Salveo*, quòd Probus ridiculè poſitum putat, ut ruſti-

cæ personæ ſerviret. *Salvebis*, habet Cic: Att: l. 6.

CEDO, *Nużeſz*, *Day*, *Mów*, *Wróć*. * Ter: Phor: *Tu mihi argentum cede* Probus ait, *Cedite*, Numerô multitudinis apud priſcos Comicos reperiri.

INQUIT *Mówi*, *Powiáda*, *Záczyna*. Tertia Perſona Indicativi pro *Incipit* vel *inquit*. * apud Virg: l. 5. & l. 10 Aen: & alibi, *Inquio*, reperitur apud Varronem teſte Priſc: l. 8.

DEFIT, pro *Zchodzi ná czym*, pro *Deeſt*.* Virg Eccl: 2. *Lac mihi non æſtate novum non frigore defit Defiet*, i. *deerit*; *Defiat*, i, *deſit* Plaut Menæch: *Defieri*, pro *deeſſe*. Ter: Hec: act: 5. ſc: 2.

APAGE, *Precz ztąd zchoway ſię*. Imperativus eſt Plaut: Caſ: *Apage te, à dorſo meo. A zaſię tobie &c.* * Id: Curc: *Apage hanc caniculam*, *Apageſis*, i, *Apage ſi vis*. Pluraliter. *Apagete* habet Diomedes.

QUÆ *ſequuntur in IM, ad Futurum Optativi aut Præſens vel Futurum Conjunctivi, aut ad Præſens vel Futurum Potentialis Modi pertinent; pleraque tamen eorum in uſu non ſunt.*

EDIM, *Edis*, *Edit*. Plur: *Edimus*, *Editis*, *Edint*, i. *Edam &c.* * Cæcil: *Nihilne tibi eſſe quod edim?* i *edam?* * Plaut: Capt: act: 2. *Qui quod edit, quærit*, i. *edat*, * Nævius *Quod editis. (i, edatis) nihil eſt.* * Plaut: Pœn: *Eſt domi, quod edimus* i. *edamus*. Sic etiam.

COMEDIM, *Comedis* pro *Comedam*, *comedas*. * Cic: Fam: l. 9. ep: 20. *Cura ut valeas, nè ego te jacente bona tua comedim.* * Plaut Bacchid: id ipſum habet, legunt tamen aliqui, *Comedam* utrobique.

FAXIM, *faxis*, *faxit*, PLUR: *Faxitis*, *faxint*, pro *Faciam*, *fecerim*, *fecero*.* *Faxim*, Plaut: Aulul: & Truc: *Faxis*, Ter: Andr: Heaut: * *Faxit*. Cic: de leg: qui ſecus faxit. * *Faxitis*, Liv: dec: 3. l. 3. *Faxint*: Cic: Att: l. 16. ep: 1. & Ter: Heau: act: 1.

AUSIM, *auſis*, *auſit*, i, *Audeam*, *Auſus ſim*, *v. fuerim*, *Auſus ero*, *vel fuero* Liv. l. 1. *Nec ſi ſciam, dicere auſim.*

AU-

AUXIM auxis, i, Augeam. * Liv: l. 29. *Ea vos omnia bene juvetis, bonis a..ibus auxitis.*

Axim, axis, axit, pro *Egerim*. Nonius ex Pacuvio. *DUIM, duis, duit, duint*. pro *Dem, des, det, dent*: vel *Dederim, Dedero, DUIS*, *dederis*, Liv: l. 1. Festus *DUIT* Plaut: Aul: *DUINT*: Ter: Andr. & Phorm: act 4 sc 5.

PERDUIM, perduis, perduit; pro *Perdam, &c. Perduit* habet Plaut: Amphitr: *Perduim* Habet: Ter: Heaut: & Phorm: act: 1.

CREDUIM, Creduis pro *Crediderim* habetur apud Plaut: Amphitr: & Capt: Dicitur & *Creduam*, ut Festus adnotat: * Ter: Phorm: act: 4. *Cave isti quidquam creduas.*

Defectiva Impersonalia.
POENITET PUGNATUR.
Zal mi, Biiq się.

Indicativi praesens,	Pœnitet,	Pugnatur.
Praet: imperf:	Pœnitebat,	Pugnabatur.
Praet: perfect:	Pœnituit,	Pugnatum est.
Praet: plusq: perf:	Pœnituerat,	Pugnatum erat &c.
Futurum.	Pœnitebit,	Pugnabitur.
Imperat: praes:	Pœniteat,	Pugnetur.
Opt: praes. & imper:	Utinam Pœniteret,	Pugnaretur.
Praet: perf:	Pœnituerit,	pugnatum sit, &c.
Praet: plusq: perf:	Pœnituisset,	pugnatum esset.
Futurum.	Pœniteat,	pugnetur.
Conjunctiv: praes:	Cùm Pœniteat,	Pugnetur.
Praet: imperf:	Pœniteret,	pugnaretur.
Praet: perf:	Pœnituerit,	pugnatum sit, &c.
Praet: plusq: perf:	Pœnituisset,	pugnatum esset
Futurum.	Pœnituerit,	pugnatum erit &c.
Inf: praes: & imp:	Pœnitere,	pugnari.

Perf:

Perf: & plusq: perf:	Pœnituisse,	Pugnatum esse &c.
Futur: passiv:	*caret.*	Pugnatum iri.
Gerundia.	Pœnitendi, pœnitendo, dum.	*caret.*
Particip: præs:	Pœnitens, tis,	*caret.*
Part: præteriti,	*caret.*	Pugnatus.
Part: fut: passi:	Pœnitendus, a, um.	

S C H O L I O N III.

De Verbis Impersonalibus.

Impersonalia Verba inter Defectiva numerant Donatus, Diomedes, Phocas, qui ait ea esse, *quæ Personis deficiunt*, neque his omnibus, sed præcipuis, *Primâ* & *Secundâ*. Duplicis ea sunt generis, *Passivæ* ac *Activæ* vocis vid: l. 3. c. 8.

2. A Verbo POENITET, Futurum Infinitivi *Pœniturum fuisse.* & Participium, *Pœniturus*, quo Sallustius usus est Authore Fabio l. 9. c. 3. jam exoleverunt, *Pœnitendus*, à prisco verbo, *Pœniteor*, remansit: sic, *Pudendus*, *Pigendus*, ab inusitatis, *Pudeor*, *Pigeor*: Liv: l. 1. *Sub haud pœnitendo magistro* i. *sub magistro, cujus ei pœnitendum non fuit* Cic: Phil: 1. *Ut jam pudendum sit honestiora esse &c.* Ov: ep: 7. *Nulla parte pigendus erit*, i. *mihi illius pigendum non erit.* Prop: l. 4. el: 1. *Verba pigenda lyra.*

3. Participii *Pugnatus*, exempla habes infrà, C. 8. ad finem.

C A P U T XIV.

R U D I M E N T A

Seu de octo Partibus Orationis.

A D M O N I T I O.

Ne puerorum ingenia multitudine obruantur, paulatim iis velut angustis vasculis hæc atque alia præcepta sunt infundenda, hunc fere in modum procedendo.

I. Pri-

I. Prima Generum, Declinationum, Anomalorum, Præteritorum, Supinorum cæterarumq; id genus rerum rudimenta ita iis erunt inculcanda ut primùm Patrio sermone singula partitim declarentur, tum quidquid hunc in modum perceperint, Latinè etiam memoriæ mandare jubeantur.

II Nequaquam igitur in primo discendi exordio simul devincta, ubi ea habetur, & soluta numeris oratione præcepta memoriter recitare cogantur; quæ geminat præmonitionis cujus capita in Syntaxi etiam seu constructione, cùm ea primùm explicabitur, diligenter erunt observanda.

III EX PRÆCEPTIS *etsi* NON OMNIA SINT ÆQUE INCULCANDA, *nullam tamen videtur esse negligendum, claudicant enim plerique Tirones in altioribus scholis, si rudimenta non bene perceperint.*

IV. *Ludimagister itaque Gymnasii sui promovendi studiosus, omnia diligentissimè exponat suo tempore, quæ verò* utilissima *judicabit,* sæpiùs *intrà hebdomadam vel mensem* recolat *& quoad fieri potest, curet ut memoriâ conserventur Tota enim scientia puerilis oblivione præceptorum elabitur, & penitus evanescit. Quanquam id non ita est accipiendum, ut prolixiora quædam Præcepta, præcipuè ubi Verborum aut Nominum aliarumvè Orationis partium catalogi quidam contexuntur, non liceat, citra puerilis memoriæ fatigationem, exercitatione ipsa in usum deducere. Id enim non modo minimè fugiendum, verùm consectandum etiam ultrò est, magna tamen circumspectatione & prudentia.*

1. Literæ, quibûs utuntur Latini, sunt tres & viginti; A, Be, Ce, De, E, eF, Ge, Ha, I, Kappa, eL, eM, eN, O, Pe, Qu, eR, eS; Te, U, iX, Ypsilon, Zeta.

2. Literæ dividuntur in Vocales & Consonantes.

3. Vocales sunt sex: A, E, I, O, U, Ypsilon: quarum ultima tantùm in dictionibus Græcis locum habet, ut *Hieronymus, Dionysius.*

4. Cæ-

4. Cæteræ appellantur Consonantes, quòd Vocalibus junctæ simul sonent.

5. Syllaba fit ex literis una, vel pluribus; ut *Aleas*.

6. Syllaba, quæ fit ex duabus vocalibus, vocatur Diphtongus.

7. Diphtongi sunt sex: æ, au, ei, eu, œ, yi; *Præmium*, *aurum*, *hei*, *Europa*, *Pœna*, *har yia*.

8. Dictio fit ex syllabis, ut *Aleas*, interdum fit ex una syllaba, ut *mors*.

9. Oratio fit ex dictionibus, ut *Aleas fuge*, *mortem meditare*.

PARTES ORATIONIS.

P*Artes Orationis sunt octo*. Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Præpositio, Adverbium, Interjectio, Conjunctio.

Harum quatuor: Nomen, Pronomen, Verbum, Participium declinantur *Reliquæ*: Præpositio, Adverbium Interjectio, Conjunctio declinationis sunt expertes

DE NOMINE

Quid, & quotuplex sit Nome

1. NOmen est pars orationis, quæ Casus habet, que Tempora adsignificat ut, *Musa*, *Domi*

2. Nomen duplex est; SUBSTANTIVUM, seu *xum*, & ADJECTIVUM, seu *Mobile*

3. *Substantivum* est, quod per se cum Verbo sensum facere potest in Oratione, v. g. *Dux imperat*, *Miles obtemperat*, *Puer ludit*, *Liber jace*.

4. *Adjectivum est*, quod in Oratione sensum facere non potest sine Substantivo aperto vel occulto. Aperto; ut *Dux prudens*, *si strenuos milites*, *dictique audientes habeat*, *hostes facilè superabit*. Occulto; *Qui tertianâ laborant*, *non vescuntur bubulâ*; hoc est tertiana febri, bubula carne. PRONOMINA *Ego*, *Tu*. *Sui*,

Sub

Substantivis, reliqua, ut & PARTICIPIA Adjectivis annumerantur.

Substantivum quotuplex Sit?

1. Substantivum Nomen triplex est: Proprium, Appellativum, & Collectivum

2. Proprium est, quod res proprias, atque certas significat; ut *Romulus, Roma.*

3. Appellativum est, quod res communes, atque incertas significat; ut, *Rex, oppidum.*

4. Collectivum est, quod numerô singularî significat multitudinem; ut, *Populus, gens, turba.*

Quod formas habeat, & quotuplex sit Adjectivum?

1. Adjectivum nomen vel habet tres formas, ut *Bonus, bona, bonum*, vel duas; ut, *brevis, breve*, vel unum ut, *prudens felix.*

2. Adjectivum dividitur in *Interrogativum, Relativum, Redditivum, Possessivum, Patrium, Gentile, Partitivum, Numerale, &c.*

3. Interrogativum est, quô de re aliqua quærimus ut, *Quis? uter? quantus?*

4. Interrogativum substantiæ est, cui respondemus per nomen substantivum, vel pronomen demonstrativum; sunt, *Quis, quæ, quod; Uter, utra, utrum. Quis hic loquitur, Davus ille.*

5. Interrogativum accidentis est, cui respondemus per nomen adjectivum: ut *Quantus, qualis, quot, quotus: Cujus, a, um. Cujus* v. g. *Qualis fuit Hector? fortis, magnanimus.*

S C H O L I O N I.

INTERROGATIVIS Accidentis sic respondemus: QUANTUS? *Magnus, Parvus, Longus, Brevis &c.* Qualis? *Bonus, Malus, Doctus, Imperitus.* Quot? *Unus, Duo, Tres, &c.* Quotus? *Primus, Secundus, &c.* Quoteni? *Singuli, Bini, &c.* Quotuplus? *Simplus, Duplus, Triplus, &c.* Quotuplex? *Simplex, Duplex &c.*

Qua-

Quotennis; *Anniculus, Bimus;* vel, *Biennis, Trimus,* vel *Triennis, Quadrinus;* vel *Quadriennis, Quinquennis, Sexennis, Septennis, Octennis, Novennis, Decennis, &c.* Cujus, a, um? v. g. *Cuja vestis? mea, tua &c. Cæsaris Lelli &c.* Cujus? *Italus, Romanus, Stoicus, Platonis &c.*

II. QUOTENI, Quotuplus, Quotuplex, & Quotennis sunt in usu: non tamen: *Cujus, a, um,* pro quo libentiùs adhibeam Genitivum provocabuli *Quis,* Quanquam & Virg: Eclogâ 3. dixit *Cujus pecus* & Cic: Act: 2. in Verr: l. 1. *Cuja res sit, cujum periculum &c.*

6. Relativum est, quod nomen antecedens in memoriam reducit, id duplex est, *Substantiæ & Accidentis.*

7. Relativum substantiæ est, quod nomen substantivum in memoriam reducit, ut, *Qui, quæ, quod* v. g. *Legi Ciceronem, qui fuit eloquentissimus Romanorum.*

8. Relativum accidentis est, quod in memoriam reducit nomen adjectivum; ut, *Quantus, qualis, quot:* v. g. *Cicero fuit eloquens, qualis fuit Hortensius*

9. Redditiva sunt: *Tantus, talis, tot, totidem,* quæ relativis. *Quantus, qualis, quot;* ante vel post redduntur; v. g. *Quales in Republ. Principes sunt, tales reliqui solent esse cives. Cura ut talis sis, qualis haberi vis. Quot homines, tot sententiæ.*

10. *Quis,* vel *qui, quæ, quod; Uter, utra, utrum; Quantus, qualis;* & cætera interrogativa, quando ponuntur post verba; *audio, video, scio, intelligo, nescio,* & alia ejusdem significationis, appellantur *infinita;* ut, *Nescio quis sit; audio quid dicas; ignoro, quantus aut qualis sit.*

SCHOLION II.

QUID verò sunt Infinita ejusmodi? Sunt ea Adjectiva, quæ certam non recipiunt Personam, sed cuilibet aptari possunt.

II. *Quis* etiam in Compositione cum Particulis *SI, Nisi, & Ne,* Infinitum dicitur; ut, *Siquis, Nisiquis,*

ns, *Siquæ*, vel *ſiqua*, *Siquod*, vel *ſiquid &c.*

II. QUIS, & QUID nunquam ſunt *Relativa*, ſed *Interrogativa*; vel *infinita*, cave igitur dixeris. *Ten wczorá*; Ille *vel* ille *Quis* heri &c. ſed *Qui*, Pariter, ne dixeris; nihil habeo. *Quid* tibi dem; ſed: *Quod &c*

11. Poſſeſſivum nomen eſt, quod rem poſſeſſam aut ad aliquem pertinentem ſignificat; ut, *equus Regius*; *miles Pompejanus*.

12. Patrium nomen eſt, quod Patriam indicat; ut, *Romanus*, *Rzymiánin*; Cracovienſis *Krákowczyk*.

13. Gentile nomen eſt, quod gentem, vel nationem indicat; ut, *Italus*, *Polonus*

14. Partitivum nomen eſt; quod unum ex multis ſignificat; aut multa ſigillatim.

15. Unum ex multis ſignificant: *Quidam*, *aliquis*, *quiſpiàm*, *quiſquam*, *nonnullus*, *quiſquis &c.* quæ etiam particularia vocantur.

16 Quæ multa ſigillatim ſignificant, fere ſunt univerſalia; ut, *omnis*, *cunctus*, *quicunque*, *nemo*, *nullus*.

17. Nomen numerale eſt; quod numerum ſignificat: hujus tres ſunt ſpecies: Cardinale, Ordinale, Diſtributivum.

18. Cardinale nomen eſt, quod numerum abſolutè ſignificat; ut, *unus*, *duo*, *tres &c.*

19. Ordinale nomen eſt; quod numerum ordine digeſtum ſignificat; aut ultimum ex eo numero; ut *prîmus*, *ſecundus*; vel *alter*, *tertius*, *quartus*, *&c.*

20. Diſtributiva ſive diviſiva nomina ſunt; quæ diſtributionem, ſeu diviſionem ſignificant, quibûs fere utuntur Oratores numerô multitudinis; ut, *ſinguli*, *bini*, *terni*, *quaterni &c.* v. g *Victores redite domum bini*; *aut terni*, *ad ſummum quaterni*; *cavete ne ſinguli eatis*. *Heus tu dato victoribus quaterna mala*, *victis ſingula*, *ne animis concidant*. Quaterna id eſt, unicuique quatuor. ſingula; hoc eſt, unicuique unum; *kâżdemu po iednemu*.

21. Possunt his adjungi etiam *Diminutiva*, quæ tum Substantiva, tum Adjectiva apud Latinos passim invenias; ut, *Cultellus*, *Gladiolus*, *Virgula* &c. *Candidulus*, *Dulciculus* &c. Apud Polonos horum maxima copia, ut, *Mały*, *Máluchny*, *Maluczki*, *Malusieńki* &c. & in Substantivis ac Propriis etiam quibusvis; ut, *Jan*, *Janek*, *Jáś*, *Jasio*, *Jasineczek*; *Szymon*, *Szymek*, *Szymcio*, *Szymeczek* &c. His si Latina Diminutiva non correspondeant; circumscriptione quapiam pro re nata utendum est; ut si *exiguitas* significetur, dicam: *parvus Joannes*, *pusio*, *pupulus Joannes* &c si *teneritudo animi*, dicam: *Corculum meum Simon*. *Ocellus meus Jacobus*; item, *mea lux*; *meum desiderium*, *meæ deliciæ* &c. Sic Cicero, sic alii Latini Authores loquuntur: vide Thes: Cnap: sub *Moy ty*, item sub: *Piesiu* &c. & Cic: Fam: l. 13. ep: 2. 4 5. 7 14. &c.

SCHOLION III

De Numeris Cardinalibus, *Ordinalibus*, & *Distributivis*.

NON abs re fuerit hoc loco seriem *Cardinalium*, *Ordinalium*, ac *Distributivorum* Numerorum subtexere, quo Tironibus, cùm opus fuerit, ad manus sint.

I. CARDINALES Numeri sunt; *Unus*, *a*, *um*; *Duo*, *e*, *o*. *Hi*, & *hæ Tres*, & *hæc Tria* Declinationis tertiæ. Deinceps non declinantur usque ad Centum. *Quatuor*, *Quinque*, *Sex*, *Septem*, *Octo*, *Novem*, *Decem*, *Undecim*, *Duodecim*, *Tredecim* (non Tresdecem). *Quatuordecim*, *Quindecim*, *Sedecim*; vel *Sexdecim*; *Septemdecim*, *Octodecim*; vel *Duodeviginti*: *Novemdecim*; vel *Unde viginti* (Sic deinceps de aliis:) *Duodetriginta* i. 28. *Undetriginta* i. 29 *Duodequadraginta*; i. 38. *Undequadraginta*; i 39 &c. *viginti*; *Unus* & *viginti*; vel, *Unus supra viginti*; *Viginti duo*; vel, *duo* & *viginti*; vel, *Duo supra viginti* &c. *Triginta*, *Quadraginta*, *Quinquaginta*, *Sexaginta*, *Septuaginta*, *Octoginta*, *Nonaginta*; *Centum*; *Centum unus*; *Duo* &c. vel, *Unum* & *Centum*; vel *Unus supra Centum* &c. usque ad

Cen-

Centum Nonaginta, *Novem*, *Bis Centum*, *Ter Centum*, *Quater Centum &c.* vel Declinando deinceps: *Ducenti*, *æ*, *a*; *Trecenti*, *æ*, *a*. Sic *Quadringenti*, *Quingenti*, *Sexcenti*, *Septingenti*, *Octingenti*, *Noningenti*; vel rectiùs, *Nongenti* (non verò, *Duocentena*, *Triacentena &c.* ut vulgo perperam quidam loquuntur) *Mille*, *Mille unus*, vel *Mille & unus*, vel *Unus ſupra Mille &c.*

II. MILLE Nomen ſi accipiatur in plurali Numerò, Adjectivum eſt indeclinabile Generis Omnis; ut Mille milites; *Tyſiąc żołnierzy*, Mille militum, *Tyſiąca żołnierzy*; Mille militibus, *Tyſiącowi żołnierzy &c.* Sic, *Mille oves*, *Mille ovium*, *Mille ovibus &c.* *Mille mancipia &c.* SI VERO ſingularî Numerô capiatur; Subſtantìvum eſt Neutrius Generis, in ſingulari indeclinabile, ac more Subſtantivorum Genitivo jungitur, ut Mille militum interfectum, *Tyſiąc żołnierzy zábito*. In Plurali verò declinabitur, *Millia*, *Millium*, *Millibus &c* ut Duo, Tria, Quatuor Millia militum capta ſunt. *Dwa*, *Trzy*, *Cztery tyſiące żołnierzy zábráno.* * Gell. l. 1. c. 16. Macrob: Saturn: cap. 5. Dicimus igitur: *Bis Mille millies*, *Ter Mille*, *Quater mille &c.* vel *Duo Millia militum*, *Tria Millia*, *Quatuor Millia*, *Decem Millia*, vel *Decies Mille*, *Centum Millia*, vel *Centies Mille*; *Ducenta Millia*; *Trecenta Millia*; *Decies centena Millia*, i. *Million*: *Undecies centena Millia*, i. Million, i ſto tyſięcy: *Vicies centena Millia*, *i.* Dwá Milliony; *Tricies centena Millia.* i. *Trzy Milliony*, Cave autem dicas, *Duo Centum*, *Duo Mille*; ſed ut ſuprà, *Bis centum*, vel *Ducenti*, *Bis mille*, vel *Duo Millia &c.*

III. Tirones ita paucîs id habeant. Duo ſunt ſigna; quæ certô indicant, Nomen, *Mille*, Subſtantivè uſurpari. I. Cùm ei additur Adjectivum aliquod; v. g. *Unum mille*, *Totum mille &c.* II. Cùm pluraliter uſurpatur, *Millia Millium &c.* Cæteris locis à placito loquentis pendet, Subſtantivinè an Adjectivi more

uſur-

usurpetur. Hæc est compendiaria cognoscendi ratio; quæ verò utendi regula? HÆC ESTO. I si constat è datis modò signis, *Mille* Substantivum esse, cum Genitivo plurali usurpetur. v. g. *Unum Mille equitum, duo millia peditum &c.* Si non adsunt hæc signa, substituat interim puer Nomini *Mille*; aliud Nomen declinabile; v. g. *Myrias Millio &c*, & videat: quo nam Casu efferendum id Latinè esset. Ubi deprehenderit, efferat eodem Casu Genitivum illum qui Patrio in sermone Nomini, *Mille*, adhæserat, ipsum autem *Mille*, invariatum eidem præponat. Res in exemplo patet; v. g. vernaculam hanc locutionem, *Tysiąc piechoty wzięli tysiąc czerwonych złotych wząpłacie*; velit Latinè efferre dicet interim; *Millio peditum recepit millionem aureorum stipendii nomine*, pergat porro & Genitivos, *peditum*, ac *aureorum*, efferat per eum casum, quem indicat adhærens iis nomen *Millio*, dicendum erit *Mille pedites receperunt mille aureos &c. Mille* enim, ut jam monuimus, invariatum manere debet. Hæc Tironi sufficiant.

IV. ORDINALES Numeri sunt; *Primus, Secundus*, sive *Alter, Tertius, Quartus, Quintus, Sextus, Septimus, Octavus, Nonus, Decimus, Undecimus, Duodecimus, Decimustertius*; vel, *Tertiusdecimus; Decimusquartus*; vel *Quartusdecimus; Quintusdecimus, Sextusdecimus, Decimusseptimus*; vel, *Septimusdecimus, Decimusoctavus*, vel, *Octavusdecimus*; vel, *Duodevicesimus*: *Nonusdecimus*; vel *Undevicesimus* (sic etiam *Undetricesimus, Duodetricesimus*: & *Duodequadragesimus*: *Undequadragesimus &c*) *Vigesimus* seu rectiùs, *Vicesimus, Vicesimus primus*; vel, *Primus & vicesimus*, sic deinceps *Trigesimus*, vel rectiùs, *tricesimus*, *Quadragesimus*, *Quinquagesimus*, *Sexagesimus*, *Septuagesimus*; *Octogesimus* (non Octuagesimus) *Nonagesimus*, *Centesimus*, *Centesimus primus*, vel *Primus & Centesimus*, sic ultra *Ducentesimus*, *Trecentesimus*; *Quadringentesimus Quingentesimus*, *Sexcentesimus*, *Se-*

 ptingen-

ptingentesimus, *Octingentesimus*, *Nongentesimus*, vel *Noningentesimus*; *Millesimus*, *Millesimus primus*, vel, *Primus & millesimus*, *Bis millesimus*, *Ter millesimus*, *Quater millesimus &c.* *Centiesmillesimus*, *Ducenties millesimus &c.*

V. DISTRIBUTIVI Numeri, quibus præcipuè utimur, cùm idem pariter in plura dividimus, quosq; iis Nominibus adjungimus, quæ singulari Numerô carent sunt; Singuli, æ, a. *Po iednemu.* Bini, æ, a. *Po dwa*, Sic, *Terni*; *Quaterni*; *Quini*; *Seni*: *Septeni*; *Octeni*: *Noveni*; *Deni*; *Undeni*; *Duodeni*; *Ternideni*; *Quaterdeni*: *Quinideni*: vel per syncopen; *Terdeni*, *Quaterdeni* *Quindeni*, *Senideni*, *Septenideni*, *Octenideni*; vel, *Duodeviceni*, *Novenideni*; vel, *Undeviceni*, Sic *Duodetriceni* Po dwadzieścia ośmi: *Undetriceni*; Po dwadzieścia i dziewięć *Et Duodequadrageni* Po trzydzieści ośm; *Viceni*, Po dwadzieścia *Viceni singuli*, vel *Singuli & viceni*. *Viceni bini*; vel, *Bini & viceni* *Viceni terni &c.* *Triceni*, Po trzydzieści: *Quadrageni*, *Quinquageni*, *Sexageni*, *Septuageni*, *Octogeni* (non Octuageni) *Nonageni*, *Centeni*, Po sto; *Centeni singuli*; vel, *singuli & centeni*, *Centum bini &c.* *Ducenteni* Po dwieście, *Trecenteni*, *Quadringenteni*, *Quingenteni*, *Sexcenteni*, *Septingenteni*, *Noningenteni*; vel, *Nongenteni* DICIMUS etiam per syncopen; *Duceni*, *Triceni*, *Quadrigeni*, *Quingeni*, *Sexceni*, *Septingeni*, *Octigeni*, *Nongeni*; & *Trecenteni*, *Quatercenteni &c.* *Milleni*. Po tysiąc: *Bis millieni*, *Ter milleni*: & sic deinceps. Reliqua quæ ad Syntaxim Distributivorum spectant, dicemus l 2.

VI. QUIA veró sæpiùs Adverbiorum Numeralium adminiculo, in Cardinalium, Ordinalium, & Distributivorum Numerorum nominibus uti consuevimus; age, ea quoque, quamvis inter Adverbia recensenda essent: hoc loco attexamus.

CARDINALIS igitur Numeri Adverbia hæc sunt; *semel*, Raz, *Bis*, *Ter*, *Quater*, *Quinquies*. *Sexies*, *Septies*, *Octies*, *Novies*, (non Nonies) *Decies*, *Undecies*, *Duodecies*,

cies, *Tredecies*, *Quatuordecies* (sic Plin: l. 7. eP: 7. ut habent Aldini, aliiq; emendatissimi libri; Cicero tamen act: 2. in Verrem, nisi mendax est *liber*: dixit: *Hinc HS*. Quaterdecies *P. Tadio numerata*, id est; quatuor decies centena millia sestertium &c. QUINDECIES, *Sexdecies*. *Septiesdecies*, vel, *Deciesseptties*, *Octiesdecies*; vel, *Deciesocties*, *Noviesdecies*, vel, *Deciesnovies*; vel, *Undevicies*, (sic etiam, *Duodevicies*, dwadzieścia i osm razy; *Undetricies*, dwadzieścia dziewięć razy. *Et Duodequadragies Undequadragies* &c. *Vicies* Dwadzieścia razy; (per syncopen pro *Viginties*) *Vicies semel*, vel, *Semel & vicies*, *bis*, *& vicies*, *Ter & vicies* &c. *Tricies* Trzydzieści razy; *Quadragies*, *Quinquagesies* *Sexagesies*, *Septuagesies*, *Octogies* (non Octuagies,) *Nonagies*, *Centies*, *Centies semel*; vel *Semel & centies* &c. *Ducenties Trecenties Quadrigenties*, *Quingenties Sexcenties*, *Septingenties*. *Octingenties*. *Nongenties*, *Millies*, *Bis millies Ter millies*, &c *Centies millies*, Sto tysięcy razy, *Ducenties millies*; Dwa kroć sto tysięcy razy &c. *Millies millies*, Tysiąc tysięcy razy, albo million razy. Potiùs tamen, *Decies centies millies*; Sic *Vicies millies*, &c.

ORDINALIS Numeri adverbia sunt; *Primò*, Pierwszy raz: Pierwszą razą: Pierwszym razem.; *Secundò*, vel, *Item Tertiò*. *Quartò*, *Quintò* & alia ab Ordinalium Ablativo formata. Horum tamen locò usurpari possunt & *Primum*, *Secundum*. &c.

DE NOMINIBUS
Comparativis, & Superlativis.
Quid illa sunt & unde proveniant?

1. Nomen Positivum sive absolutum est, quod rem absolutè simpliciterque significat, ut *Magnus*, *Parvus*.

2. Comparativum est, quod rem vel attollit, vel deprimit: ut, *Major*, *Minor*.

3. Superlativum eſt, quod rem vel in ſummo loco vel in infimo collocat; ut, *Maximus*, *Minimus*.

4. Nomina Comparativa, & Superlativa fiunt à nominibus adjectivis, quibus adverbia, *magis* & *minùs* rectè adjungi poſſunt; ut *Juſtus fortis magis Iuſtus magis fortis.*

Unde provenire non poſſint?

1. Nomina Subſtantiva, Pronomina, item interrogativa, Relativa, Infinita, Redditiva, Poſſeſſiva, Patria, Gentilia, Partitiva, Numeralia, & quæ materiam adſignificant: ut *Aureus argenteus*, *cedrinus &c.* ad hæc, *frugifer*, *almus*, *mediocris*, *omnipotens*, *medius*, *modicus*, *heſternus*, *fugitivus*, *errabundus*, *moribundus*, & nonnulla alia, neque Comparativa neque Superlativa partunt.

S C H O L I O N IV.

A SUBSTANTIVIS interdum riſûs gratiâ Plautus Superlativum fingit: ut in Pæn: *O patrue mi patruiſſime.*

ET à Gentili, *Pœnus*, format comparativum, *Pœnior*.

Sic Gellius lib: 3. c. 3 à Poſitivo, *Plautinus*, ducit ſuperlativum, *Plautiniſſimus*, Catullus à Subſtantivo *Cinædus*: *Cinædiorum*; Plinius colorem dixit *Purpuriſſimum*. A Pronomine, IPSE, *ipſiſſimus* format Græco more Plautus.

II. NONNUNQUAM & Adjectiva, quæ *Magis minuſvé* non recipiunt, ſeu quorum ſignificatio nec augeri poteſt, nec minui Gradus formant. * Macrob: *Omnipotentiſſimus* * Virg: *Ingentior*; * Cic: *Infinitior*. * Id. l. 1. ad Att: ep: ult: *Hoc vellem mediocrius.*

Comparativa & Superlativa quomodo formentur?

Comparativa fiunt à caſu I literâ finito, additâ ſyllabâ Or: Superlativa verò additâ literâ S. & ſyllabâ *ſimus* ut *Juſtus juſti juſtior juſtiſſimus.*

E X C E P T I O I.

Poſitiva *Er* ſyllabâ terminata, gignunt Superlativa additâ *Rimus*: ut tener *młody*, tenerrimus: &c.

SCHO-

S C H O L I O N V.

VETERRIMUS & *Maturrimus*, non ducuntur à Positivis usitatis. *Vetus, Maturus*; sed ab inusitatis, *Veter, Matur*: dicitur etiam *maturrimus*.

II *A DEXTER* & *Sinister*; Comparativus tantùm formatur, *Dexterior*, *Sinistrior*; sinè superlativo. *Dextimus enim & Sinistimus*: idem sunt ac *Dexter* & *Sinister*.

III *DETERIOR*, & *Deterrimus*; fiunt ab obsoleto, *deter*, *detera deterum*.

E X C E P T I O II.

Quinque hæc Adjectiva, *Facilis*, *gracilis*, *humilis*, *similis*, *imbecillis*, Superlativa pariunt syllaba Is, mutatâ in *limus*: ut *facillimus*, *gracillimus*, *humillimus*, *imbecillimus*; vel, *imbecillissimus*, *simillimus*.

S C H O L I O N VI.

UTILIS habet *Utilissimus*. * Dolabell: Fam: l. 9. ep: 9. *Sic enim facillimè, quod tibi* utilissimum erit, *capies*. * Q. Curt: l 9. *se Dario non fuisse inimicum imo etiam, quæ credidisset* utilissima *esse*, *suasisse*. * Cicero de senect: compositione uti videtur; *Multas ad res perutiles Xenophontis libri sunt*. * Id: l. 2. de Offic: mavult dicere, *Magis utile*, *Maximè utile* Ita & Ter: Andr: *Quibus id maximè utile est, illum esse quàm deterrimum*. * GRACILLIMUS, Sunt in Nor cap: 52. *Fuit gracillimis cruribûs*. * *IMBECILLIMUS*, habet Sen: ep: 89 *Imbecillissimus*, est apud Cels l. 2. c. 18. & alibi.

NONNULLI addunt, *Agillimus*, & *Docillimus*, nobis exempla non suppetunt.

E X C E P T I O III.

Nomina, quæ ante US syllabam, vocalem habent, rarò Comparativa, aut Superlativa gignunt; ut, Idoneus, *Godny*; noxius, *szkodliwy*; arduus, *trudny*.

S C H O L I O N VII.

Reperiuntur tamen nonnulla apud probatos Scriptores Lucr: l. 4. *Nam nihil egregius*; i. *magis egregium*. Juv: Sat: 11. *Egregius*, i, *magis egregie*. Var. de

Re-

Re nust: l 2 c 9. *Assiduior* Suet. Aug: c 71. & *Cic:* Brut *Assiduissime* Ovid ep 14 *Pars exiguissima*. Sallust: Catil *Strenuissimus* Sic & Tacit: l 20. *Piissimus* Curt: l 9. & Quintil Decl 6 Quanquam Cicero Philipp. 13 negat ejusmodi verbum esse in Latina lingva. TENUIOR sæpe est apud Cic. lib 2 de Off & Lucr: lib 3 sic Cic. 2 de Nat. Deor: *Tenuissimas membranas* dicit.

EXCEPTIO IV.

A Nominibus ex Verbis *Facio dico. Volo*, compositis, comparativa in *entior* Superlativa in *entissimus*, ut *Magnificus magnificentior*, *magnificentissimus*, *Mirificus*, omnium habuit *mirificissimus*; ut, *facinus mirificissimum*. Ter Phorm Act 5 Sc 6.

ANOMALA & DEFECTIVA.

1. Anomala *Comparatione* illa sunt quæ Comparativum quidem, & Super: gradum habent; eos tamen non formant juxta ullas supra præscriptas regulas, unde & *Irregularia* vocantur Horum quædam dupliciter Superlativũ habent unde & *Redundantia* appellantur.

2. *Defectiva* verò sunt, quæ aliquo Gradu deficiuntur, En singula

ANOMALA SIMPLICIA.

Positivus, Comparativus, Superlativus.

Bonus, Melior, Optimus Malus, Pejor Pessimus. Magnus, major. Maximus. Parvus, Minor, Minimus. Nuperus, Nuperior Nuperrimus. Nequam, Nequior, Nequissimus. Multùm Plùs Plurimum. Parum. Minùs, Minimè vel mùm Valde Magis. Maximè.

ANOMALA ABUNDANTIA

Exterus. Exterior, Extremus, EXtimus Inferus Inferior Infimus, Imus. Superus, Superior, Supremus, Summus Posterus, Posterior, Postremus, Posthumus.

Defectiva Positivô carentia.

Interior intimus, Citerior, Citimus. Ulterior, Ultimus. Propior, Proximus. Deterior, Deterrimus, Licentior,

centior, Licentiſſimus. Ocyor, Ocyſſimus. Prior, Primus. Diutior, Diutiſſimus. Potior, Potiſſimus,

Defectiva Comparativô carentia.

Inclytus, Inclytiſſimus. Invictus, Invictiſſimus. Novus, Noviſſimus, Meritus, Meritiſſimus. Sacer, Sacerrimus.

Defectiva Superlativô carentia.

Adoleſcens. Adoleſtentior, (
Juvenis, Junior, - (Subſtantiva.
Senex, Senior. - (
Siniſter, Siniſtrior.
Dexter, Dexterior. &c,

Anterior, *Poſitivô, & Superlativô caret.*

DE PRONOMINE.

I. PRONOMEN eſt Pars Orationis, quæ locò Nominis poſita, certam determinatamq; ad ſignificat perſonam: ut, *Ego, Tu, Nos. &c*

2 Pronomina ſunt duplicia: *Primitiva*, ſeu *Primigenia*; & *Derivativa*, ſeu potiùs *Derivata*.

3 Primitiva ſunt, quæ à ſemetipſis oriuntur, ſuntq; novem: *Ego, Tu, Sui, Hic, Iſte, Ille, Ipſe, Is, Qui.* atque hæc propriè *Pronomina* ſunt, cætera potiùs *Pronominalia*,

4. Derivativa, vel potiùs Derivata ſunt, quæ à Primitivis derivantur: ut *Meus, Tuus, Suus, Noſter, Veſter, Noſtras Veſtras, Quidam &c*

5. Ex Primitivis illa vocantur *Demonſtrativa*, quæ rem demonſtrant; ut *Ego. Tu. Hic, Iſte. Ille, Ipſe Is.*

6. Ex iiſdem dicuntur Relativa hæc quinque: *Hic, Iſte,* Ille, *Ipſe, Is,* & ex eo compoſitum, *idem*, cùm rem antecedentem in memoriam referunt; ut, *Virgilius carmina compoſuit,* Idemque ipſe ea *cecinit,*

7, *Ex Derivatis* vocantur *Poſſeſſiva* ea, quæ poſſeſſionem ſignificant, ut, *Meus, Tuus, Suus, Noſter, Veſter.*

8. Ex iiſdem Gentilia appellantur, quæ *Gentem,* vel

Patri

Pâtriam imò & quæ *sectam*, *Partesvè* significant; ut, *Nostras*, *Vestras*.

9, Tandem *Reciproca* duo sunt, *Primitivum* SUI; & *Derivativum* SUUS,

DE VERBO.

VERBUM est Pars Orationis, quæ habet Modos & Tempora, neque declinatur in Casus.

2, VERBUM est Duplex· *Personale*, & *Inpersonale*.

3. Personale est quod omnes tres Personas utriusque Numeri habet: ut, *Amo*, *Amas*, *Amat*, PLUR. *Amamus*, *Amatis*, *Amant*.

4 Impersonale est, quod primâ, & Secundâ Personâ utriusque Numeri, & fere Tertiâ Plurali caret.

5, Impersonale Duplex est. Activæ vocis: ut *Pudet*, *Pænitet*: & *Passivæ*; ut *Pugnatur* *Curritur*.

6. Genera Verbi Personalis sunt quinque, *Activum* *Passivum*. *Neutrum*, *Commune* & *Deponens*.

7. Activum est, quod desinit in O, & habet Passivum in *Or*: ut *Amo*, *Amor*.

8 Passivum est, quod desinit in *Or*: & fit ex Activo desinente in O, ut, *Amor*, *Amo*.

9, Neutrum est; quod desinit in M, *v*, O, v. I. neque habet Passivum Personale in Or: ut *Sum*, *Forem*, *Sto*, *Servio*; non enim dicitur *Stor*, aut *Servior*: ODI, *Novi* &c etiam *Activa defectiva* dici possunt.

10, Commune est, quod semper terminatur in *Or*: & significationem simul Activam, simul Passivam habet, ut *Experior*, *Complector*.

11, Deponens est, quod semper terminatur in *OR*: & significationem tantùm Activam vel Neutram habet; ut *Sequor*, *morior*.

SCHOLION VIII.

Neutrorum quædam Passivam vocem habent in Præterito, hæc tamen Passivè non significant: ut Gaudeo *Gavisus*, Soleo *solitus*: Fido *Fisus*,

FA.

FACIO, cum Compositis, quæ, *A* retinent, ut *Calefacio*, *&c.* esto Activum sit, propria tamen Passiva voce in Or, destituitur sæpe, & Neutrum est.

Neutrorum Diomedi, tria sunt genera. quædam Actionem significant; ut *Ambulo Curro;* quædam Passionem; ut. *Vapulo*, *Veneo*, *Fio*, *Exulo*, *Liceo;* quædam nec Actionem, nec Passionem, quæ *Supina* id est *Otiosa* appellant; ut, *Soleo Jaceo.*

Commune Verbum Activam quidem significationem habet in omnibus Modis, & Temporibus, Passivam tamen fere tantùm in iis Temporibus, quæ ex Participio Præteriti, & Verbo *Sum*, supplentur &c: vide lib: 2. cap. 6. imò & supra Cap: 10. *fin:*

Variæ Verborum formæ.

I. VERBUM *Inchoativum* est, quod rem quidem inchoatam, sed ad finem perfectionémque tendentem significat; ut, *Calesco* i *calidus fio*: *Frigesco*, *Frigidus fio.*

2. Verbum *Perfectum* est, quod rem perfectam, absolutámque significat· ut, *Caleo*, i, *Calidus sum*, *Frigeo*, i, *Frigidus sum*, *&c.*

3. Verbum *Meditativum* est, quod assiduam alicujus rei meditationem significat; ut, *Esurio*, *Cænaturio.* *&c.* Qui enim esurit nihil nisi cibum meditatur.

4 Verbum Frequentativum est, quod rei alicujus frequentationem, iterationémque significat; ut, *Rogito*, *Lectito.*

5. Verbum *Diminutivum* est, quod minùs, quàm Primigenium significat: ut, *Sorbillo*, *à sorbeo*, *Potisso*, *à Poto.*

S C H O L I O N IX.

INCHOATIVA Tertiæ Conjugationis sunt omnia: formantur fere à Neutris secundæ Conjugationis, additâ ad secundam Personam Præsentis, Indicativi, CO, syllabâ, ut, *Friges Frigesco*, *Cales*, *Calesco.* Unum

aut

aut alterum ab activis: ut, *Auges*, *Augeſco*, *Integras*, *Integraſco*. Ter; Andr: act: 4. *Hoc malum integraſcit.* Nonnulla à Nominibus fiunt: ut, Sylveſco, Lapideſco, Sterileſco à *Sylva*, *Lapis*, *Sterilis*, Interdum his additur *Incipiendi* Verbum. *Cæſ*: 3. *Bell*: *Civ*. *Jâmque matureſcere frumemta incipiebant.*

II. MEDITATIVA Quartæ Conjugationis ſunt omnia fiuntque à Supino poſteriore, additâ, *Rio*, ut, *Eſu*, *Eſurio*, *Cœnatu*, *Cœnaturio*, *Nuptu Nupturio*.

II FREQUENTATIVA, Primæ Conjugationis ſunt omnia quæ interdum mutant *Atum*, ſupini primæ Conjugationis in *Ito* ut, Rogatum *Rogito &c*. Interdum *UM*, Tertiæ vel in *Ito*, ut ſcriptum, *ſcriptito &c*. vel in O, ut Curſum *Curſo*; Raptum, *Rapto*; vel ad Tertiam Perſonam ſingularis Indicativi O, addunt: ut Quærit, *Quærito*: Nat *Nato*, Poloni à nullis fere Perfectis Frequentativi non ducunt: ut *Mam*, *miewam*: *Stoie*, *ſtavam*: *Chodze*, *chadzam*. *Jeſtem*, *bywam &c* quibus ſi Latina Frequentativa non reſpondeant, utendum Perfectîs, & *Soleo*, vel *Suevi* Præteritô &c.

DE PARTICIPIO

Quid ſint, quomodo terminentur, & unde proveniant Participia?

I. PArticipium eſt pars Orationis, quæ & Caſus, & Tempora habet; ut *Legens*, *Lectus*, *Lecturus*, *Legendus*.

2 Participia Præſentis Temporis deſinunt in ANS, vel ENS, & proveniunt ab omni genere Verborum exceptîs Paſſivîs, ut *Amans*, *Complectens*, *ſerviens*, *Utens*.

3. Participia Præteriti deſinunt in, *Tus*, *Vus*, *Sus & Xus*, & proveniunt ab iis verbis, quibus Paſſiva eſt terminatio: videlicet à *Paſſivis Communibus*, *& Deponentibus*; ut, *Amatus*, *Mortuus*, *Uſus*, *Cmplexus*.

4. Tan-

4. Tandem Participia Futuri quædam in RUS, quædam in DUS, desinunt.

5. Quæ in RUS desinunt, proveniunt ab omnibus Verbis, exceptîs solîs Passivîs; ut *Amaturus*, *Complexurus*, *Serviturus*, *Usurus*.

6. Quæ tandem in DUS exeunt, sunt à Passivis & Communibus; ut *Amandus*, *Complectendus*. INTERDUM etiam à Deponentibus, quæ aliquando fuerunt Communia; ut, *Sequendus*, *Execrandus*, *Ulciscendus &c.* vide l. 2. cap: 13.

Quomodo formantur Participia?

Participia Præsentis Temporis formantur à prima Persona Præter: Imperfect: *Bam*, vel, *Bar*: mutata in, NS, ut *Amabam*: *Amans*; *Utebar*, *Utens*.

2 PRÆTERITI, à Posteriore Supino, additâ, S. ut, *Amatu*, *Amatus*, *Doctu*, *Doctus*.

3 Futuri in RUS à Priore supino in UM, literâ M. versâ in RUS; ut, *Amatum*, *AmatuRUS*; *Usum*, *UsuRUS*.

4. Futuri in *DUS* à Genttivis Participiorum Præsentis Temporis, TIS syllabâ mutatâ in *DUS*, *DA*, *DUM*; ut *Amans*, *AmanTIS*, *AmanDUS*, *a*, *dum*.

5 QUÆ Verba carent aliquo Tempore, carent & reliquîs omnibûs, quæ ab eo formari deberent. Hinc *Odi*, *Novi*, *Cæpi Mæmini*, carent Participiô Præsentis Temporis, quia carent Impesfectô in BAM; carent item Participiô Futuri in DUS, quia Participiô Præsentis destituta sunt.

QUÆ item supinîs carent, carent Participiis Futuri in RUS, & Præteriti; carent Perfectô & plusquam perfectô Passivæ vocis omnium Modorum, ac Futurô Passivo Conjunctivi; carent denique Futurô Infinitivi tam agendi, quàm Patiendi.

SCHO-

SCHOLION X.

De Participio.

PARTICIPIUM Varroni l. 3. de Anal: est, *quod cum Casibus ac Temporibus declinatur.* Differt: Authore eodem, à Nominibus Verbalibus; ut, *Amator*, *Lector*, *Visus* Widzenie, *Auditus* Słuch, &c. quod nullum tempus *Præsens*, *Præteritum*, *Futurumvé* significant, quæ tamen significant Participia, *Amans*, *Amatus*, *Amaturus* &c.

II. PARTICIPIA in, *Ans*, vel *Ens* & Futuri in *Rus*, à quocunque Verborum Genere fiant, Activè solùm significant nisi Verbum ipsum Passivè significet; ut, *Vapulans*, *Vapulaturus*, Præteriti verò Participia Passivè tantùm; ut *Amatus*: nisi Verbum ipsum vel Commune sit, ut, *Complexus*, vel Activè significent; ut *Secutus* vide tamen l. 2 c. 12 Præc: I. App: n. 5.

III. PARTICIPIA Futuri in DUS, semper Passivè significant, etiamsi à Communibus, vel Deponentibus fiant; ut, *Complectendus*, *Sequendus*, Quamvis ea non rarò necessitatem, officium, debitum aut simile quid significent potiùs quàm Tempus Futurum, ut diximus cap:9 schol X Cic: de Arusp *Senatus meam domum ex ærario ædificandam, à Pontificibus liberandam, à Magistratibus defendendam putavit. i, putavit ædificari debere, aut dignum esse quæ ædificaretur.* Sic interdum & Participia in Rus officium aut animi quandam deliberationem significant; ut, *Non sum deserturus Rem. i. deserere non debeo statui non deserere.*

IV. A SUPINIS in *Itum* vel *Ctum*, Primæ Conjugationis, Participia in *Rus*, per *A*, fiunt; ut à *Sonitum*, *Plicitum*, *Frictum*, *Sectum*, *Evectum*; fit *Sonaturus*, *Plicaturus*, *Explicaturus*, *Implicaturus*, *Fricaturus*, *Refricaturus*, *Defricaturus*, *Secaturus*, *Enecaturus*. * Hor: l. 2. Sat: 4. *Magna sonaturus* &c. Verùm à *Domitum*, etiam *Domiturus*. * Virg: 4. Georg: *Bacchi domituræ liquorem.*

V. PAR-

V, PARTICIPIIS Præsentis & Futuri in DUS carent hæc Verba *Fio*, *Malo*, *Reor*, *Sum*, cum Compositis, præter *Absens*, & *Præsens*, quamvis non carent Imperfectò. Carent & Impersonalia, præter, *Pænitens*, *Pænitendus*, *Pudendus*, *Pigendus*, *Nau*, *Libens*, *Pudens*, & *Potens* Nomina potiùs sunt. FRUENS, Participium non legi: *Fruiturus* & *Fruendus*, non rarò invenies.

VI. PARTICIPIA Futuri in, *Rus*, à Verbo, *Ruo*, & Compositis; item à *Pastum*, *Solitum*, *Satum* *Saltum*, *Mansum* à Mando, *ἐμὶς*, non invenio. Carent iisdem, *Reor*, *faris*, & Impersonalia, præter *Licitum à Licet*, Cic: Att: l. c. ep: 1. * & *Pudirurum* Plin· l. 36. cap: 15. & *Pæniturum*, Salust: apud Quintil: l. 9. c. 3, Carent iisdem & Verba Meditativa, ac Inchoativa. Quamvis Ter: Heaut: act: 5. *Esuriturus* dixerit.

VII. MORIOR, *Orior*, *Parior*, *Nascor*, habent Participia, *Moriturus*, *Oriturus*, *Pariturus*, *Nasciturus*: non verò *Mortuurus*, *Orturus*, *Parturus*, *Naturus*. A Supinis verò, *Statutum*, *Restitutum*, & *Fluxum*, ritè formantur, * *Statuturus* Cic: 4. Att: ep: 1. *Restiturus* 2. in Verr: * *Fluxurus*. Colum: l. 3. cap: 2.

QUAMVIS à *Lugeo*, *Sorbeo*, vel *Serbo*, *Sapio*, *Arceo*, nonnulli putent esse Supina *Luctum*, *Sorbtum*, vel *Sorbitum*, *Arcitum*, *Sopitum*; non tamen Participia Præteriti *Luctus*, *Sorbtus*, vel *Sorbitus*, *Sopitus*, *Arcitus*. Ritè tamen dicimus *Coërcitus*, *Percitus*. Reliqua quæ ad Participia spectant, habes infra l. 2. cap: 13.

DE PRÆPOSITIONE.

I. PRæpositio est Pars Orationis, quæ cæteris Partibus aut separata, aut conjuncta fere præponitur. SEPARATA; ut, *Nousum* apud *me* præ *iracundia*, CONJUNCTA; ut, *Præstat millies mori, quàm minimum è Divinis mandatis transgredi*. PRÆSTAT ex Præpositione *Præ*: *Transgredi*, ex *Trans*: componitur.

2. *Trans*:

2. *Transf: Apud Adverf s quarto jungantur & Ante Ponè, Per, Adverfum Juxta, Prope, Verfus & Infra, Poft, Ad Ob Infra, Erga Circa, Secus, Ufque Secundùm, Et propter, Contra, Supra Penes Inter, & Ultra*

3. Accufativum regunt: *Transf: Apud* & reliquæ carmine comprehenfæ.

4. *Abs: Ab & A, Cum; Clam, pofcunt fibi fumere fextum.*
Et Tenus atq; Palam, Procul. Abfque fruantur eâdem. Ex, E, De, Coram: Præ: Pro: Sine 4. Ponitur ante. Poft Patrium ferme numero TENUS una fecundo

5. Ablativum regunt *Abs: Ab A*, & reliquæ in carminibus enumeratæ.

6. Præpofitio TENUS, una inter omnes Præpofitiones invenitur, quæ Genitvo poftponitur, fi Nomen, quod ab ea regitur, Plurale fit; ut, *Comarum tenus aurium tenus.*

7. *Sub Super In Subter, quarto modo juncta videbis. Pro vario fenfu, modò fextum affumere Cafum*

8. *Sub, Super, In & Subter*, modò, cum Accufativo: modò cum Ablativo ponuntur, pro vario locutionis fenfu. *Hic verò Polono Juveni non malè ex *Patrio* idiomate videtur poffe innotefcere; cum in ufu Præpofitionum harum Ablativi noftrates Ablativis, & Accufativis Latinis correfpondeant v. g. *Pod górę*, fub montem: *Pod górą* fub monte &c.

9. Hæ Præpofitiones non ufurpantur nifi conjunctæ DIS, DI, SE, RE, AM, CON: ut, Di-rimo, Difpar, Se-jungo, Re-pello, Am-bigo, Con-ftituo.

SCHOLION XI.

AM, Præpofitio in Compofitis, *Circum* fignificat, & per M. fcribitur; ut, *Amputo*, fed fequente C, F, Q, per N, fcribenda; ut, *Ancifus, Anfractus, Anquiro*: Vocali fequente intercipit, B, ut, *Ambefus, Ambiguus, Ambuftus*, fic, *Ambefus, Ambuftus, &c.*

DE

DE ADVERBIO.

1. ADverbium est *Pars Orationis*, quæ vocibus addita earum significationem explanat: ac definit seu circumscribit; ut, *Raro loquitur, bene peritus, Vehementer iratus, Parùm diligenter.*

2. Adverbiorum significationes; & species sunt plurimæ.

OPTANDI, *Ut, Utinam, O si, Sic, Ita,* vide libri hujus *Cap: IX. Schol: IV. num: 1.*

VOCANDI, *O, Heus, Eho Ehodum.*

INTERROGANDI *Cur, Quare, Quid ita Quamobrem, Quidam.*

RESPONDENDI affirmativè, *Ita, Etiam, Maximè, Quidni.*

CONFIRMANDI, *Certè, Profectò, Sanè, Scilicet.*

NEGANDI, *Non, Haud, Nequaquam, Haudquaquam, Minimè.*

DUBITANDI, *Forsan, Forsitan, Fortassis.*

HORTANDI, *Eja, Age, Agite. Agedum.*

PROHIBENDI, *Ne.*

DEMONSTRANDI, *En, Ecce, Hem.*

ELIGENDI, *Potiùs, Imò.*

COMPARANDI, *Magis ,Minùs, &c.* Comparativa.

CONGREGANDI, *Simul, Unà, Pariter, Universè, Certatim.*

SEPARANDI, *Seorsim, Separatim, Secretò, Singillatim, vel Singulatim, Quadrifariam, Multifariam.*

INTENDENDI, *Acriter, Studiosè, Vehementer, Valde, Apprimè, Nimiùm, Omnino Penitùs, Prorsus.*

REMITTENDI, *Segniter, Oscitanter, Remissè, Ægrè, Paulatim, Pedetentim, Sensim.*

TEMPORIS, *Heri, Hodie, Cras, Perendie, Nudius tertius, Pridie, Postridie, Jam diu, Jam dudum, Quando, Cùm, Ex quo,* v. g. *Annus est, cùm* vel *Ex quo* vel *Ut obiit, Jam olim* v. g. *Jam olim sub Evandro &c.*

Prope.

Propediem, *Continenter*, *Continuò*, *Assiduè*, *Perpetuò*, *Adhuc*, *Olim*, *Quondam*, *Antequàm*, *Priusquàm*, *Postquàm*, *Posteaquàm*, *Ut*, *Ubi*.

LOCI, *Hic Illic &c.* vide Mib: 2. Cap: 18.

NUMERI, *Semel* &c. vide supra Schol: 3.

ORDINIS, *Primùm*, *Imprimis*, *Deinde*, *Postremò*, *Postremùm*; *Tandem*.

EVENTUS, *Fortè*. *Fortuitò*, *Fortè*, *Fortunâ*, sed hoc *Forte*, Ablativus esse potest à *Fors*.

SIMILITUDINIS, *sicut*. *sicuti*, *Ut*, *Uti*, *Quemadmodum* *Tanquam*, *Ac*, *Si*, *Velut*, *Veluti*. *Instar*.

DIVERSITATIS, *Aliter*, *Secus*.

QUALITATIS, *Prudenter*, *Eleganter*. & similia quàm plurima.

QUANTITATIS. *Parum*, *Multùm*. *&c.*

JURANDI, *Medius-fidius*, At illa *Hercule*, *Hercle*. *Mehercule*, *Mehercle*, *Ecastor*, *Mecastor*, *Pol*: *Aedepol*: *&c.* Christianis non licent.

EXCLUDENDI, *Solùm*, *Tantùm*, *Vix*, *Tantummodò*.

EXPLANANDI, *Nimirum*. Virg: *Nimirum hæc illa Charybdis*, *Nempe*, *Videlicet*, *Scilicet*.

REI nondum plenè peractæ. *Fere*, *Ferme*, *Prope*, *Propemodum*.

DE INTERJECTIONE.

INTERJECTIO est *Pars Orationis*, quæ varios animi affectus Indicat.

Interjectionum variæ sunt species.

LAUDANTIS, & aliquando, Exultantis. *Euge*.

EXULTANTIS, & interdum Insultantis. *Vah*.

LÆTANTIS, & INGEMISCENTIS, *Ah! Heu! Heu! heu! Hei!*

INDIGNANTIS & se ipsum corripientis, *Hem!* Sulp: 4 Fam: *Hem! nos homunculi indignamur &c.* Eadem Demonstrantis est *Hem puer*, Ter: Andr:

SUSPI-

SUSPIRANTIS, *Ah! ah! ah!*
EJULANTIS, *Oh! oh! oh!*
ADMIRANTIS, *Papæ! O! Vah!*
ADMIRANTIS & interdum Ironiæ, *Hui!*
IRRIDENTIS O, Cic: Philidp: 3. *O præclarum custodem ovium (ut ajunt) lupum!*
EXCLAMANTIS, *O! Proh! Pro!*
SILENTIUM indicentis, *St.*
TIMENTIS, *Hei.*
DEPREHENDENTIS ex improviſo, *At, at:*
PRÆSAGIENTIS mala, Miſerientis, vel minantis: *Væ!*
REJICIENTIS cum faſtidio. *Apage, Apageſis.*
STOMACHANTIS *ſeu* Indignantis, *malum* By cię u káta, (u diabła *impium eſt.*) Hinc illa: *Quid malum?* Jáko?* Cic: Or: 4. in Catil: *Quæ malum fuit iſta amentia?* Co u kátá za ſzaleńſtwo było takie &c.
EXECRANTIS. *Nefas, Nefandum.*

DE CONJUNCTIONE.

1. CONJUNCTIO eſt Pars Orationis connectens ordinanſq; alias Orationis Partes.
2. Conjunctionis ſpecies plurimæ.
COPULATIVÆ, *Ac, Atque, Et, Quoque, Nec, Neque.*
DISJUNCTIVÆ *Vel, ve, ſive, ſeu, aut ne.*
DIVERSATIVÆ, *Etſi, Tametſi, Quanquam, Quamvis, Tamen, Attamen.*
JLLATIVÆ ſive Rationales, *Ergo, Igitur, Itàque, Quare, Quocirca, Quapropter.*
CAUSALES, *Quia, Nam, Namque, Enim, Etenim, Siquidem, Quoniam, Propterea.*
EXPLETIVÆ, *Dum,* * Cic: ſeu potiùs Atticus ad Cic: l. 2. Tuſc: *Iteradum eadem iſta mihi.* Powiedz ieno ieſzcze to ſamo, *ſic. Adſdum.* Podź ieno, *Maneſdum.* Poczekay ieno. * Quidem v g *Ille quidem voluit &c.* Cic: 2. Tuſc: *Neoptolemus quidem, Equidem, &c.*

3. Hæ ipsæ Conjunctiones dividuntur in tres classes: aliæ enim sunt *PRÆPOSITIVÆ*, sive *Principes*, quæ in Oratione præeunt, súntque: *Aut*, *Ac*, *Atque*, *Ast*, *Vel*, *Nec*, *Neque*, *Nisi*, *Si*, *&c.*

4. Aliæ *SUBJUNCTIVÆ* sive *subditæ*, quæ subeunt sive postponuntur, sunt verò: *Qué*, *vé*, *Né*, *quidem*, *Quoque*, *Autem*, *Verò*, *Enim*, non enim dicitur, *Armaque virum*, sed *Arma virumque*: nec *Quoque tu*, sed *Tu quoque*, nec, *Verò ego Brute &c.* sed *Ego verò Brute &c.*

5. Aliæ tandem *MEDIÆ* sive *Communes*, quæ modò præeunt, modò subeunt, suntq; *Ergo*, *Igitur*, *Itaque*, *Equidem*.

DE ACCIDENTIBUS
Sive Attributis Partium Orationis.

1. ACCIDENTIA sive Attributa Partium Orationis sunt ea, quæ Partibus Orationis accidunt, easq; comitantur.

2. Sunt verò ejusmodi accidentia novem: *Numerus*, *Casus*, *Genus*, *Declinatio*, *Modus*, *Tempus*, *Persona*, *Figura*, *Species*.

3. NUMERI Nominum, Pronominum, Verborum & Participiorum sunt duo: Singularis; ut, *Musa*, *Ego Amo*, *Amans*: & Pluralis; ut, *Musæ*, *Nos*, *Amamus*, *Amantes*.

4. CASUS Nominum, Pronominum & Participiorum sunt sex: *Nominativus*, *Genitivus*, *Dativus*, *Accusativus*, *Vocativus*, *Ablativus*, Nominativus & *Vocativus* vocantur *Recti*: cæteri *Obliqui*. Nominativus vocatur aliter, *Casus primus*, *Rectus*: *Prima positio*, *Positio*, *Thema*. Genitivus vocatur aliter. *Casus secundus*, *Casus interrogandi*, *Casus Patrius*, *Casus Paternus*, *Casus Possessivus*, *Casus secundus*. Dativus vocatur aliter. *Casus tertius*, *Casus dandi*, *Casus Commendati-*

dativus, Accusativus vocatur aliter; *Casus quartus, Casus accusandi. Casus Causativus. Casus incusativus.* Vocativus dicitur aliter. *Casus salutandi*, vel *salutatorius. Casus vocandi, Casus quintus.* Ablativus aliter vocatur, *Casus Latinus.* (Quia Græci carent Ablativô) *Casus sextus, comparativus.* Præterea uterque *Rectus* dicitur à Grammaticis, *Casus ante se;* quivis verò *Obliquus* dicitur ab iisdem, *Casus post se;* seu quem Partes Orationis habent *post se;* quia videlicet in Ordine Grammatico *Recti* præcedunt, *Obliqui* subeunt, seu subsequuntur.

5. GENERA Nominum, Pronominum & Participiorum præcipua sunt tria, *Masculinum* sive *Virile*, cui præponitur Pronomen, *Hic*, ut *Hic* Dominus meus doctus. *Fæmininum* sive *Muliebre*, cui præponitur Pronomen, *Hæc*, ut *Hæc* Ancilla nostra docta. *Neutrum*, cui præponitur Pronomen, *Hoc;* ut *Hoc* Mancipium vestrum doctum. Ex his tribus præcipuis nascuntur alia quatuor. I. Commune duorum, *Rodzay spólny dwom*, quod sub una terminatione convenit, tum maribus tum Fœminis, & ideo præponuntur illi duo Pronomina, *Hic* & *Hæc;* ut *Hic*, & *Hæc Parens &c.* *II. Commune trium. Rodzay spólny trzem*, aliter dictum *Omne*, quod sub una terminatione convenit tum Maribus, tum Fœminis, tum Neutris, & ideo præponuntur illi tria Pronomina; *Hic, Hæc, Hoc;* ut *Hic, Hæc, Hoc, Felix. III. Epicenum* sive *promiscuum, Rodzay mieszáiący, nie brákuiący;* quod sub una terminatione & uno Articulo seu Pronomine, potest significare tam Marem, quàm Fæminam; ut *Hæc* Aquila, *Hæc* Vulpes, *Hic* Lepus, *Hic Accipiter, Hæc Ciconia, Hæc Grus*, sive Mares sint, sive Fœmellæ IV. *Dubium, Rodzay wątpliwy*, quod sub una terminatione & significatione modò hunc, modò illum Articulum habet; ut, *Hic*, vel *hæc* Dies. *Hic*, vel *hoc* vulgus, &c.

6. DECLINATIONES Nominum ſunt. 5. Prima cognoſcitur ex Genitivo ſingulari deſinente in Æ, diphtongum, ut *virga virgæ*. Secunda ex Genitivo ſingulari deſinente in *i*. ut, *Dominus*, *domini*. Tertia ex Genitivo ſingulari in *Is*, ut, *Sermo*, *ſermonis*. Quarta ex Genitivo ſingulari deſinente in *ûs*; *ut Senſus*, *ſensûs*. Quinta ex Genitivo ſingulari deſinente in literas diviſas *E*, *J*, ita ut Genitivus excedat Nominativum ſyllabarum numero; ut *Dies*. *diei*.

PRONOMINA *Meus*, *Tuus*, *Suus*, *Noſter*, *Veſter* ad *Primam* & *Secundam* Nominum Declinationem ſpectant: *Noſtras* & *Veſtras*, ad Tertiam; cætera habent proprias formas.

PARTICIPIA in *Ans*, vel *Ens*, ad Tertiam; cætera ad Primam & ad ſecundam ſpectant.

VERBORUM Declinationes ſive Conjugationes ſunt quatuor.

PRIMA cognoſcitur ex ſecunda Perſona Præſentis Indicativi in *As*, & Infinitivo in *Are*, ut, *Amo*, *Amas*, *Amare*.

SECUNDA in *Es*, & Infinitivo in *Ere* longum; ut, *Doceo*, *Doces*. *Docere*.

TERTIA in *Is*, & Infinitivo in *Ere* breve: ut, *lego*, *legis*, *legere*.

QUARTA in *Is*, & Infinitivo in *Ire*; ut, *Audio*, *audis*, *audire*.

Paſſivorum Conjugationes ex Activis cognoſcuntur ut, *Amor*, ex *Amo*; Deponentium & Communium ex Paſſivis ad quorum normam flectuntur; ut, *Abominor*; *aris*, *ari*, ex. *Amor*, *aris*, *ari*. Intueor, *Intueris*. *Intueri*. *ex Doceor*, *Doceris*, *Doceri*; ſic *Utor*, *ex Legor*. *Dimetior ex Audior*, &c.

7. MODI Verborum triti ac communes ſunt quinque *Indicativus*, *Imperativus*, *Optativus*, *Conjunctivus* & *Infinitivus*. Minimè tamen prætereundi ſunt, *Potentialis* & *Permiſſivus*.

8. TEM-

8 TEMPORA Verborum sunt 5 *Præsens, Præteritum imperfectum, Præteritum perfectum, Præteritum plus quàm perfectum & Futurum.*

9 PERSONÆ Pronominum & Verborum sunt Tres, *Prima*, ut *Ego Amo*; secunda; ut, *Tu Amas*, Tertia; ut, *Ille Amat*, sic Pluraliter, Prima, ut, *Nos Amamus*, Secunda, ut, *Vos Amatis*, Tertia, ut, *Illi amant*.

Pronomina omnia (præter, *Ego, Tu, Ille*: & pluraliter, *Nos, Vos, Illi*;) Sunt tertiæ Personæ. At, *Ipse* & *Qui*, cujusvis esse possunt; ut, *Ipse video, Ipse vides, Ego qui scio. Tu qui scis &c.*

Nomina, Participia & Verba Infinita omnia incertæ sunt Personæ: eam enim induunt, cujus est Verbum, cui adhærent; ut, *Ego M T Cicero defendi Remp. adolescens, non deseram senex.* Unde vocandi casus, quia Secundis Personis semper adhærent, secundæ semper sunt Personæ.

10 FIGURÆ Nominum, Pronominum, Verborum, Participiorum, Præpositionum, Adverbiorum, & Conjunctionum, sunt duæ. *Simplex, & Composita*, Simplex, ut, *Prudens. Is, Amo, Amans, Abs, Prudenter, Enim*. Composita; ut, *Imprudens, idem, Adamo, Adamas, Absque, Imprudenter, Etenim.*

11. SPECIES Nominum, Pronominum, Verborum, Adverbiorum, reperiuntur duæ, *PRIMITIVA*; ut, *Pater, Tu, Caleo, Clam. DERIVATIVA*; ut, *Paternus, Tuus, a, um, Calesco Clanculum.*

GENERALIA
CONSTRUCTIONIS PRÆCEPTA
CAPUT XV. P. S. O. I. C.

I. ADjectivum Nomen concordat cum Substantivo in *genere, numero, & casu*; ut, *Puer ingeniosus, Memoria Infirma, Ingenium tardum.*

3. Relativum *Qui*, *Quæ*, *Quod*, cohæret cum Antecedente in *Genere* & *Numero*, in *Casu* Modò cohæret; ut, *Non est dicendus* Puer *Ingeniosus*, Qui *verecundiam non amat*, Modo non; ut, *Accepi tuas* literas, quæ *mihi jucundissimæ fuerunt* *Legi tuum* epigramma quod *mihi mirum in modum placuit*. *Vidi nuper germanum tuum* fratrem, *à* quo *de tuâ debili valetudine multa audivi* &c.

4 Quotiescunque duo Nomina Substantiva ad res diversas pertinentia in Oratione ponuntur sine Conjunctione, toties unum illorum, quod respondet interrogationi *Cujus?* erit Genitivi Casûs; ut, *Libertus Pompeji*, *Ciceronis Epistola*, *Carmen Virgilii*. *Præceptum Dei*.

4 Verbum Personale, *Finiti Modi* postulat ante se Nominativum ejusdem *Numeri* & *Personæ*; ut, *Ego lugeo*, *Tu rides*. *Præceptor docet*. *Nos legimus*. *Vos Scribitis*. *Aleatores vapulant*. *Gaudeo*, *quod* tù *bene vales*, *Doleo*, *quòd* frater *tuus ægrotat*.

5. Verbum verò *Infiniti Modi* Nominativi locò Accusativum habet; ut, *Gaudeo* te *bene valere*. *Doleo* fratrem *tuum ægrotare*.

6. Verbum Substantivum SUM, non solùm ante se, sed etiam post se Nominativum petit. ut, *Parsimonia EST magnum vectigal*. *Avus tuus FUIT Vir doctus*,

7. Omne Verbum Personale Finiti Modi potest utrinque habere Nominativum pertinentem ad eandem rem; ut, *Hic vocatur Paulus*. *Ego vivo miserrimus*. *Boni moriuntur læti*.

8. Verbum Activum post se Accusandi Casum postulat; ut, *Pueri ingenui* amant *literas*. *Pater tuus* legit *Ciceronem diligenter*.

9 Verbum Passivum pro Accusativo Nominativum, pro Nominativo autem Ablativum cum Præpositione *A*, vel *Ab*, postulat, ut, *Literæ* amantur *à pueris ingenuis*. Cicero legitur *à Patre tuo diligenter*.

10.

10. Quodvis Verbum admittit præpositionem cum suo Casu; ut, *Fui in Templo. Eo in gymnasium. Sedeo in scamno.*

11. Omne Verbum & multa Nomina Dativum habere possunt ejus rei, cui damnum aliquod vel commodum datur; ut, *Laboras aliis, tibi soli es otiosus. Catilina fuit perniciosus Reip:*

12 Nomina, quæ tempus enuntiant ad interrogationem *Quando*, Ablativô, ad *Quamdiu* melius Accusativô efferuntur; ut *Quando, cæpisti dare operam Grammaticæ?* Anno superiore. *Quamdiu vixit Pater tuus?* Quinquaginta annos, *vel* annîs, & Menses duos, *vel* & mensibûs duobûs.

13. Cuicunque Verbo potest addi Ablativus, qui significet Pretium; ut, *Emi librum decem denariis: vendidisti attramentarium tribûs sestertiis*, vel instrumentum; ut, *scribo calamô. Percutio ferulâ. Pugnatum est gladiis*, vel causam; ut, *servus tuus interiit fame. Tabesco dolore*, vel partem; ut, *Pater meus duxit me manu in templum*, vel Modum v. g. *Vidi duos moriones tractû capillorum secum certantes.*

14. Gerundia, Supina, Participia postulant post se Casus Verborum, à quibus oriuntur; ut, *Scribendo literas obdormivi. Ibo quæsitum fratres meos. Sum dicturus orationem.*

13. Comparativa Nomina & Adverbia, cum Ablativo: Superlativa cum Genitivo construuntur; ut, *Terra* minor *est sole. Sol* velociùs *currit pernicissimis equis. Mare est* profundissimum *omnium aquarum. Frater meus scribit omnium condiscipulorum* pulcherrimè.

16. Collocatio Partium Orationis, quæ & naturalis *&* Grammaticus Ordo *appellatur, his fere legibûs continetur. I. Inveniendus est Casus Rectus cum suo Verbo; si adest. II. Præpositiones, Adverbia, Interjectiones, & Conjunctiones, si adsunt, disponendæ sunt iis locis, quibûs eas disponi sensus exigit. III, Obliqui Casus, si qui adsunt*

adſunt, apponi debent iis Partibus Orationis, à quibus reguntur. Alii hæc aliter, & pluribus, nos iſta Tyronibus initiò ſufficere experti ſumus.

DE GENERIBUS NOMINUM DIFFICILIORIBUS.

CAPUT XVI.

P. S. O. I. C.

De Generibus Nominum, quæ ex ſignificatione cognoſcuntur.

PRÆCEPTUM I. DE MASCULINIS TANTUM.

1. *Quæ Maribus ſolùm tribuuntur, Maſcula ſunto.*
2. *Maſcula cenſentur ſpecie depicta virili.*
3. *Et quibus Appoſitum tantùm tribuiſſe Virile. Credibile es Veteres; ceu Latro, Præſul: & Hoſpes.*

SCHOLION SEU EXPLICATIO I.

1. Tam *Propria*, quàm *Appellativa* Nomina, quæ ſolis *Maribus* conveniunt, ſunt Generis Maſculini: v. g. *Adam*, *Cicero*, *Bucephalus*, & cætera Propria. v. g *pater frater*, *equus*, *lupus*, *columbus*. & cætera Appellativa ſive *Hominum*; ſive *Brutorum* ſint *Propria* aut *Appellativa*.

2. Nomina eorum, quæ pinguntur ſpecie *Viri*, ſunt gen: maſc: v. g *Michaël*, *Angelus*, *dæmon*, *Apollo*, *Satyr*, & alia omnia Nomina Deorum gentilium, Angelorum; dæmonum, ventorum. Tempus tamen ſemper eſt Neutrum,

3. No-

3. Nomina Appellativa, quæ sub eadem terminatione tam *Maribus*, quàm fœminis convenire possunt, non rep riuntur tamen apud Latinos, nisi cum Articulis Masculinis, sunt tantùm generis Mascul: v. g. *Homo*, *Fur*, *Exul*, *Latro*, *Pugil*, *Vigil*, *Præsul*, *Cocles*, *Eques* & similia.

Hoc eodem versiculo comprehendi possunt, *Lepus*, *Mus*, *Vultur*, *Turtur*, & similia, quæ licet promiscuè tam *Marem* quàm *Fæminam* significare possunt (unde *Promiscuum genus* apud Grammaticos ortum duxit:) sunt tamen Masculina tantùm VERNACULAM vocabulorum interpretationem alibi reddemus cum fœnore.

PRÆCEPTUM II. DE FOEMININIS TANTUM.

1. *Fœmineum est Nomen, quod fæmina sola reposcit:*
2 *Jungito fæmineis, queis est muliebris imago.*
3. *Quæque Adjectivum tantum muliebre requirunt.*

SCHOLION II.

1. Tam *Propria*, quàm *Appellativa* Nomina, quæ solis fæminis conveniunt, sunt gen. fæm: v. g. *Eva*, *Terentia*, *Amalthea*; & cætera Propria hominum & brutorum, *uxor*, *mater*, *soror*, *equa*, *lupa*, *columba*, & cætera appellativa pariter *hominum & brutorum*.

2. Nomina eorum, quæ pinguntur specie fœmineâ, sunt gen fœm: v g *Pallas*, *adis*, *Fortuna*, *Libitina*, & cætera nomina Dearum gentilium, Musarum, Nympharum, Furiarum.

3. Nomina Appellativa, quæ sub eadem terminatione tam *Maribus*, quàm *Fœminis* convenire possunt, non reperiuntur tamen apud Latinos, nisi cùm Articulis fœmininis sunt tantùm generis Fæminini, v. g. *Operæ*, *Vigiliæ*, *Custodiæ*, *Excubiæ*, *Suppetiæ*, etiam cùm homines significant; unde Cic: Att: l. 1. *Operæ Clodianæ pontes occuparunt.* * Id: ad Q. Fr: l. 1. *Operas suas Clodius confirmat.* * Trajan: ad Plin: l. 10.

Nihil opus est mi Secunde carissime, ad continendas custodias plures commilitones converti. TALIA item sunt *Pecus udis, avis, bestia, vulpes aquila, noctua,* & similia, quæ *Promiscui Generis* vocant Grammatici, non immeritò tamen etiam huc revocari possunt, tanquam perpetuo fœminina.

PRÆCEPTUM III. DE NEUTRIS TANTUM.

Quæ Neutrô Articulô gaudent, Neutralia sunto.

S C H O L I O N III.

Nomina Appellativa, quæ sub eadem terminatione tam *Maribus*, quàm *Fœminis* convenire possunt, non reperiuntur tamen apud Latinos, nisi cum Articulis Neutris, sunt tantùm gener: Neutr: v. g. *Famulitium, Mancipium, Animal, Jumentum &c.*

PRÆCEPTUM IV. DE COMMUNIBUS DUORUM & TRIUM.

1. *Est* Commune duûm, *sexum quod claudit utrumque*
Articulô geminô; veluti; Bos, Civis & Hostis.
Interpresq; Parens, & quæ tibi suggeret usus.

2. Commune trium, *generi quod convenit omni.*

S C H O L I O N IV.

Nomina Appellativa, quæ sub eadem terminatione tam *Maribus*, quàm *Fœminis* convenire possunt, & reperiuntur apud Latinos tam cum Masculinis, quàm cum Fœmininis Articulis, sunt *Generis Communis* v. g. *Adolescens, Affinis, Antistes,* (quod etiam habet fœmin: *Antistita*) *Augur, Author, Bos, Canis, Civis, Cliens* (dicitur & fœmin: *Clienta,*) *Comes, Conjux, Dux, Hospes* (quod tamen potiùs Masculinum est; fœminino enim genere dicitur, *Hospita* potiùs, quàm *Hospes,*) *Hostis, Infans, Interpres, Juvenis, Municeps, Obses, Parens, Patruelis; Sacerdos, Sus, Testis, Vates:* NOTA I. Substantiva hic enumerata non pro libitu adjungi debent Masculinis aut Fœmininis Adjectivis, sed si de *Maribus* sermo sit, *Masculina;* si de

de *Fœminis* fæminina Adjectiva debent assumere. v. g. *Meus Parens*, de Patre; *Mea Parens* de Matre; sic in reliquis. II. Sequentia Substantiva vix fœmi- nino genere usurpata invenias. * *Ovid: Ep: 11. Nova miles.* * *Lucan: l. 10. Sæva Judex.* * *Plaut: Merc: De lanificio* Neminem *metuo, unâ ætate* Quæ *sit.* * *Titinnius ap: Prisc: l 6- Neminem bonam decet.* Vigil· Substantivum, Masculinum tantùm est: Adjectivum est *Generis omnis.* III. Substantiva Nomina hominum *A*, finita, docent aliqui *Communis Generis* esse ut *Auriga, Conviva, Homicida, Parricida, Transfuga, Advena, Agricola* & similia non tamen illa cum fœminino Adjectivo apud idoneos Authores reperias. Unum *Conviva* Pomponius pervetustus Author apud Prisc: l. 5. cum fœm: adhibuit: *Conveni*, inquit, *omnes convivas meas.* IV. Adjectiva, IS, finita; item Comparativa in, OR, Communis sunt generis, sed priore duntaxat sui parte, pars enim altera, quæ in E, aut US, exit, seorsim, ad Neutrum Genus pertinet. V. Genus hoc dicitur *Commune duûm*, i. Duorum: *Rodzay spólny dwoygu*, quia se duobus sexibus ita communicat, ut proprium alterutrius Adjectivum pro re locoq; assumat. Item quia duo prima Genera *Masculinum & Fæmininum* speciali ratione complectitur. Atque hæc causa est, cur sequens, de quo mox, Genus & *Commune trium*, & *omne* appellatur, quia sc: omnia tria Genera; *Masculinum, Fæmininum, & Neutrum* sub eadem terminatione complexum est

2. Nomina, quæ sub eadem terminatione tam *Maribus* quàm *Fæminis & Neutris* convenire possunt, & reperiuntur apud Latinos tam cum Masculinis, quàm cum Fœmininis & Neutris Articulis, sunt generis *Communis trium* seu *Omnis*, v. g. *Felix, Prudens, Atrox, Vetus, Intercus, Nostras, Arpinas,* & reliqua Adjectiva *unius formæ.*

EX HIS I. INDECLINABILIA SUNT.

Frugi, *Nequam*, *Nihil*, *Præsto*, (quod cum Verbo, *Sum* semper ponitur) & omnia Numeralia, Cardinalia à *Quatuor* usque ad *Centum*, & *Mille*. v. c. 14. sch: 3. supra.

II. NEUTRIUS GENERIS NOMINATIVO.

Accusativô, *& vocativo Plurali carent sequentia*: *Ales*, *Arpinas* cum reliquis Patriis; ut, *Ravennas &c.* *Bicolor* cum reliquis compositis ex, *Color*, ut, *Discolor &c* licet *Plin*. l. 10. c. 12, *Littora versicoloria* dixit. *Cicur*, *Degener*, *Deses*, *Dives*. *Locuples Memor*, *Immemor*. *Pauper*, *Præceps*, *Præpes*, *Reses*, *Sospes*, *Superstes*, *Supplex*, *Teres*, *Uber*.

III. DIS Adjectivum *Prisciano Commune duûm*, aliis *Commune* trium est, quidquid sit, habet casus neutros plurales in *IA*.

NOTA sunt, qui cum Probo. I. 2. Substantiva; *Verna*, *Advena*, *Aligenigena*, *Author*, *Judex*, *Comes*, *Testis* & similia *Omnis Generis* esse docent, quòd cujusvis Generis Substantivis apponantur, ut cûm Lucan: l. 1. dixit: *Utendum est judice bello*, & l. 5 *Rerum vos summa sequetur*, *Imperiûmque comes*. Cùm item Plin: l. 14. c. 6. *Vinum indigenam* & Hor: l. 4. Carm: *Testem flumen vocavit*. Sed hoc ego argumentô *Delicias*, *desiderium*, & innumera alia *Omnis Generis* esse probaverim, cùm pariter legamus apud Cic: & alios *Deliciæ nostræ Æsopus*. *Desiderium meum Tulliola &c*. Potiùs igitur ad *Substantiva Continuata*, quàm nonnulli Figuram, *Appositum*, vocant, hæc retulerim.

PRÆCEPTUM V. de MENSIBUS, MONTIBUS, FLUVIIS.

In maribus 1. Menses. 2. *Montes*. 3. *Fluviosq; repone*.

S C H O L I O N V.

Nomina Propria. 1. *Mensium*. 2. *Montium*. 3. *Fluviorum*, sunt gen: Masc: 1. Mensium, v. g. *December*,

Quin-

Quinctilis, *Sextilis*, *Julius*, *&c*. 2. Montium v. g. *Carpathus*, *Olympus*, *Athos*, *Taurus*. *Alpes* tamen sunt gen: fœmin: *Ætna*, *Ossa*, Fluviorum v. g. *Araris*, *Tyberis*, *Tyras*, *Borysthenes* *&c* At quæ fœmininam terminationem habent, etiam fœminina sunt v. g. *Allia*, *Sequana*, *Druentia*, *Styx*, *Lethe*, v. infra.

PRÆCEP: VI. DE INSULIS, REGIONIBUS &c.

Insula fœminea est. Regio, Urbs cum Nave Pöësis.

SCHOLION VI.

Nomina Propria. 1. *Insularum* 2. *Regionum* 3. *Urbium* 4. *Navium* 5. *Pöëmatum* sunt gen. fœm: 1. *Insularum*, v. g. *Cyprus*, Delos, *Lesbos*, *&c* 2. Regionum, v g. *Ægyptus*, *Persis*, *Poloponesus*, *Polonia*, *Russia* 3, Urbium, v. g. *Leopolis*, *Roma* Ex his tamen potiùs Masculina sunt, *Acragas*, *Narbo*, *Hippo*, *Sulmo*, *Croto*, & quæ in Græcum, ois; Latinè in us contractum definunt; ut, *Amathus*, *Daphnus*, *Emmaus* *&c* Neutra, *Tibur*, *Argos*, *Gadir*, *Cære*, *Præneste* *&c* v. infr: Præc. 26. Fœminina item non sunt, quæ terminatione ipsa excipiuntur v. g. *Carodunum*, *Byzantium*, *Parisii*, *Susa* *&c*. 4. Navium v. g. *Argo*, *Pistris*, *&c*. quæcunque navibus imponuntur ut, *Peregrinus*, *Gabriel*, *Victoria* *&c* 5 Nomina Pöëmatum Heroicorum; ut, *Æneis*, *Thebais* *&c*. Comicorum; ut, *Eunuchus*, *Adelphi*, *Heautontimorumenos*, *Miles* *&c*. Tragicorum; ut, *Medea*, *Hercules* *&c*. quæ si quando Masculino genere usurpata invenies, rationem Personæ habitam esse conjicies.

PRÆCEPTUM VII. DE ARBORIBUS.

1. Fæminea est arbor. 2. Neutrum cum Subere Robur, Atque Acer, atq; Siler. 3 fit mas, quod desinit in Ster: Et Dumus, Spinus: 4 Dubia est arbuscula Thuris.

SCHOLION VII.

1. Nomina Propria Arborum sunt gen: fæm: v. g.

Abies,

Abies, Platanus, Ficus, Pinus, Cupressus, Malus, Pyrus, Prunus, Morus &c.

2. Excipiuntur Primò *Suber, Robur, Siler, Acer,* neutra.

3. Excipiuntur Secundò desinentia in *ster,* v g. *Oleaster, Pinaster, Pyraster,* item *Dumus, Spinus* masculina.

4. Thus, cùm arborem significat incerti est generis, *Styrax* quoque est gen: Masc: sed cùm succum Arboris, non cùm Arborem ipsam significat. *Hic Platanon,* locus est platanis consitus, non arbor, ut falsò putat Despauter.

PRÆCEPTUM VIII. DE LITERIS & VOCIBUS PRO SE SUMPTIS.

1. Adde notas Neutris. 2. vocem & pro nomine sumptam
3. Et quodvis verbum nuda pro voce repostum.

SCHOLION VIII.

1. Omnia nomina literarum Alphabeti. 2 Omnes Orationis Partes per modum Nominis sumptæ. 3. Omnes voces non pro suo significato, sed pro se ipsis acceptæ sunt generis neutr: Exempla Primi, *A B. C. &c.* v. g. *A Latinum, Kappa Græcum, B. masculum, E, simplex &c.*

Secundi v. g. *Amo est Activum Rele o est compositum ex simplici Lego. Bene & Malè sunt opposita sibi Adverbia*

Tertii v. g. *Lux est monosyllabum, &c.*

DE GENERIBUS NOMINUM. QUÆ Ex terminatione cognoscuntur.

Terminationes Vocalium.

PRÆCEPTUM IX. DE PLURALIBUS in A, E, Æ, & I.

1. Plurale A, neutrum est. 2. I mas, ut Susa Philippi:
3. E simplex neutrum. 4. diphtongum sit muliebre.

SCHO.

SCHOLION IX.

1. Nomina desinentia in A, quæ tantum pluraliter declinantur, sunt gen: Neutr: ut, *Arma*, *Biblia*, *castra*. Ideo *Ecbatana*, *Susa*, *Bactra* quamvis sunt *Propria Urbium*; item *Bucolica*, *Georgica*, *Argonautica*, quamvis sunt *Propria Poëmatum*, sunt gen: neutr.

2. Nomina desinentia in I, quæ tantùm pluraliter declinantur, sunt gen: masc: v. g. *Philippi*, *Puteoli*, *Treviri*, *Parisii*, quamvis sint Propria Urbium.

3. Nomina desinentia in E, simplex, quæ tantùm pluraliter declinantur, sunt gener: neutr: v. g. *Cete*, *Tempe*, *Mele*, indeclinabilia.

4. Nomina desinentia in Æ, diphtongum, quæ tantùm pluraliter declinantur, sunt gen: fœm: v. g. *Nundinæ*, *Nuptiæ*, & alia enumeranda infra c. 17.

PRÆCEPTUM X. DE SINGULARIBUS IN A.

1. *Fæmineum A, primæ est, veluti Panthera Sagitta.*
2. *Adria mas* (æquor) *Mammona, Cometa, Planeta.*
3. *Sed neutris junges cum Paschate Manna Latinis,*
4. *Nomen in A, terne neutrum est: cêu Stigma, Toreûma.*

SCHOLION X.

1. Nomina primæ declinationis desinentia in A, sunt gén: fœm: v. g. *Pharetra*, *Sagitta*, *Panthera &c.* Excipiuntur illa, de quibus præcipuè sch: 3. n. 3. & alia ad alias communes regulas referenda.

2. EXCIPIUNTUR: *Adria* (cùm significat mare Venetum) *Mammona*, *Cometa*, *Planeta*, quæ sunt gen: masc:

3. *Pascha*, *paschatis*, & *Manna* Indeclinabile apud Latinos, neutra sunt. *Manna* tamen, cum significat micas thuris, est gen: fœm: Plin: l. 12. cap. 14. *Micas concussu elisas magnam vocamus.* Usurpatur, quanquam rariùs, & *Pascha*, *paschæ*, fœminino genere.

4. Nomina tertiæ declinationis in A, ſunt gen: neutr: v. g. *Embamma, Pemma, Poëma, Epigramma &c.*

PRÆCEPTUM XI. DE FINITIS IN E.

1. *In neutris numerantur in E, finita Latina*
2. *At Græca, ut Rhodope, ſemper muliebria ſunto.*

S C H O L I O N XI.

1. Nomina Latina deſinentia in E, ſunt gener: neutr: v. g. *Mare, Cubile, Sedile, Alveare, Mille, Subſtantivum* &c.

2. Nomina Græca deſinentia in E, ſunt gener: fœm: v. g. *Pentecoſte, Rhetorice &c.* primæ declinationis omnia.

PRÆCEPTUM XII. DE FINITIS IN I, O, U.

1. I. *neutris tribue* 2. O, *maribus, ceu Pugio, Gummi.*
3. *Fœmineis verbale in* J, O, *Caro & Talio, dentur.*
4. *Et,* DO, GO, *finita, velut, Dulcedo, Propago. Teſtudo.* 5. *Verùm neutris adſcribito Pondo.*
6. *Harpago mas, Udo, Cudo, Cardóque, Ligóque.*
7. *U. neutris junge; ut Tonitru, Cornuq; Geluq;*

S C H O L I O N XII.

1. Nomina deſinentia in I, ſunt gen: neutr: ut, *Synavi, Cynnabari, Hydromeli, Oenomeli, Gummi, &c.*

2. Nomina deſinentia in O, ſunt gen: maſc: v.g. *Tyro, Myoparo;* Unio *Perła* (nam unio *zgodá, iedność,* fœmininum eſt) *Stellio Carbo, Crabro, Titio &c.*

3. Nomina Verbalia, ſeu à Verbis derivata, deſinentia in Io.

4. Item Nomina deſinentia in DO, & GO, ſunt gen: fœm: v. g. *Lectio, Oratio, Scriptio, Occupatio, Quæſtio &c. Imago, Conſvetudo, Hebetudo, Grando &c.*

5. Excipitur, *Pondo*, neutrum. 6. Excipiuntur, *Ordo, Ligo, Margo, &c.* in carm: maſculina.

6. No-

7. Nomina desinentia in, U, sunt gen: neutr: v. g. *Veru &c.* in carm: dicitur, & *hoc Tonitrum*, & *hic Tonitrus*, *ûs*.

PRÆC: XIII. de FINITIS in C, D, L, T, M.

1. *C. D. da neutris, testes tibi, Lac: Id & Alec:*
2. *L. T. sit neutrum.* 3. hic *Mugil, Sal, Solq; repescunt.*
4. *Um, neutris junges.* 5. *hominum si propria demas.*

SCHOLION XIII.

1. Nomina desinentia in C, D. (2) L, T, sunt: gen: neutr: v. g. *Mel, Fel, Vectigal, nihil, Caput, Sinciput, Occiput, &c.* in carm:

3. Excipiuntur *Mugil, Sal, Sol*, quamvis desinant in L, sunt generis masc: *Sal*, reperitur & Neutrum.

4. Nomina desinentia in UM, sunt gen: neutr: v. g. *Trophæum, Cadurcum, Conopæum &c* Ideo *Mancipium, Jumentum, Armentum*, & alia sunt gen: neutr: quamvis conveniant, tum maribus, tum fœminis. Ideo, Item Neutra sunt *Byzantium, Dyrrachium Saguntum* & alia Propria Urbium. Item *Rhenum Metaurum*, (meliùs dicitur, *Rhenus, Metaurus*) Propria fluviorum. Item *Buxum*, nomen arboris.

4 Excipiuntur sola Nomina Hominum, quæ si sunt Propria Virorum, sunt gen: masc: si fœminarum, fœminini: sed hæc paucula reperias. Virorum, v. g. *Dynatium, Pægnium &c.* Fœminarum, v. g. *Phanium, Eustochium, Glycerium.* Hæc talia per blanditias fere tantùm usurpabant tum Græci, tum Græcorum more Latini; sic *Glycerium*; i, *Dulcicula*, pro *Glycera*, i. *Dulci &c.* quibus & nostra Diminutiva blandientia respondent nonnulla v. g. *Chłopczyszcze, Chłopczysko, Psiątko &c.* nisi quod nostra Primitivorum Genus non retineant.

PRÆCEPT: XIV. de finitis in AN, IN, ON.

1. *AN, IN, ON,* hic. 2. hæc *cum Sindone poscit Aëdon. Queis adde Alcyonem.* 3. *Neutris da cuncta secundæ.*

SCHOLION XIV.

1. Nomina desinentia in An, In, On [illegible] gen: masc: v. g. *Pæan*, *Delphin*, *Agon* &c.

2. Excipiuntur *Sindon*, *Adon*, *Alcion*, *Icon*, fœminina.

3. Excipiuntur item omnia nomina Græca in On, secundæ decl: quæ apud Latinos modò retinent suam terminationem, modò mutant in UM, suntq; gen: neutr: v. g. *Ilion*, *Pelion*, *Barbyton*, *Crembalon* &c. vel *Ilium* &c.

PRÆCEPTUM XV. DE FINITIS in EN.

1. En dabitur neutris. 2. sed Hymen, ren, mascula sunto, Et splen atque Lien, Attagen, cum Pectine Lichen.

SCHOLION XV.

1. Nomina desinentia in En, sunt gen: neutr: v. g. *Carmen*, *Limen*, *Vimen*, *Germen*, &c.

2. Excipiuntur masculina, *Hymen* &c. in carm.

PRÆCEPTUM XVI. DE FINITIS in AR, ER, IR, OR, UR.

1. Postulat Ar, neutrum; ceu par cum nectare, calcar,
2. Er maribus dona. 3. Cicer hoc cum Vere, Cadaver.
MUber, Iter, Verber, Tuber, Piper, atque Papaver,
Zingiber & Laser, Siser. 4. Hir muliebre videtur.
5. Or maribus servit. 6. muliebris d mitur Arbor.
7. Accedunt neutris Cor, ador cumq; æquore marmor.
8. Exigit Ur neutrum. 9 hic furfur cum vulture turtur.

SCHOLION XVI.

1. Nomina desinentia in Ar, sunt generis neutr. v. g. *Par*, Para; *Jubar*, *Pulvinar*; *Far*, *Baccar* &c: *PAR*, *Równy*, cum Compositis Adjectivum est gen: omn:

2. Nomina desinentia in ER, sunt gen: masc: v. g. *Imber*, *Ager*, *Agger*, *Carcer*, *Vesper*, *Later*, *Asser*, *Linter* &c.

3. Excipiuntur *Spinter*, *Laver* &c. (in carm.) neutra. Tuber *Guz*, *Grzyb*, *Bedłká*, est gen: neutr. Cùm

Arbo-

Arborem significat, *fæminimum*; cùm fructum Arboris, masc: est.

4. Hir incertum: cujus sit generis, neutrius, an fœminini utrumque probabile, magis tamen, quod fæminini sit. *Abadir*, masculini. *Vir: Levir: Trevir: Triumvir &c.* masculina ad 1. Præcep: spectant.

5. Nomina desinentia in OR, sunt gen: masc: v. g. *Honor, Decor, Amor, Timor, Dolor &c.*

6. Excipitur hoc Nomen *Arbor*. quod est gen: fæm:

7. Excipiuntur item *Ador, Æquor, Marmor* neutra.

8. Nomina desinentia in UR, sunt gen: neutr: v. g. *Fulgur, Murmur, Sulphur, Guttur, Mamphur &c.*

9. Excipiuntur, *Fur, Furfur, Vultur, Turtur*, gen: masc:

PRÆCEPTUM XVII. DE FINITIS in AS.

1. Fæmineum, as. 2. *Neutrum* Vas, (*vasis*,) *fasq; nefasq;*
3. Mascula sunt Elephas, Adamas, As atque Tiaras,
Vas (*vadis*) *& quævis Græcanica Nomina Primæ*
4. *Artocreas & Erysipelas neutralia sunto.*

S C H O L I O N XVII.

1. Nomina desinentia in AS, sunt gen: fæminini v. g. *Tempestas, Lampas, Caritas, Suavitas, Faustitas.*

2. Excipiuntur primò, *Vas*, (vasis.) *Fas, Nefas*, gen: neutr:

3. Excipiuntur Item, *Elephas, Adamas, As, Tiaras. Vas*, (vadis,) & omnia Græca in AS, primæ declinationis, quæ sunt gen: masc: *Tiara*, fœm: gen: usitatiùs est, quàm *Tiaras* æ, generis masculini.

4 *Artocreas, Erysipelas* sunt gen: neutr: Dicitur & *Artocrea*, æ, gen: fæm. Hoc Ceras, *adis*, nomen est loci Inusitatum teste Prisc: *Ceras* item Græcum i. cornu, Latinè usurpat quidam, sed vox hæc Civitate donata non est.

PRÆCEPTUM XVIII. DE FINITIS in ES.

1. Fæmineum est, ES: ceu Compes. 2 *Sed mascula Limes. Pes, Fomes, Trames, Gurges, cum Cespite Vepres.*

Et Merges, Termes, Pariesque, Anteſq; Tudeſq; Beſq; Tapeſq; Merique dies & pleraque Græca.
3. *Hippomanes neutris, Panates, Cacoëthes adhærent.*

SCHOLION XVIII.

1. Nomina deſinentia in ES, ſunt gen: fæm: v. g. *Moles, Sedes, Rupes, Seges, Proles, Soboles &c.*

2. Excipiuntur, *Acinaces*, & cætera carmine comprehenſa, item Græca plurima, maſculina, v. g. *Aromathites, Abſinthites, Myrtites, Bootes, Pſaltes, Sophiſtes &c.*

3 Excipiuntur item: *Hippomanes*, *Panaces*, *Cacoëthes*, *Soloecophanes*, *Nepenthes*, quæ ſunt neutra.

PRÆCEPTUM XIX DE FINITIS in IS.

1. *IS dato fæmineis.* 2. *Maribus da Poſtis, Aqualis, Angviſq; & Vectis, Calliſq; & Pulvis & Enſis, Glis, Lapis & Follis, Cucumiſq; & Collis & Ungvis, Et Sangvis, Piſcis cum Faſcis & Axis & Amnis; Et Vermis, Fuſtis, Torris cum Vomere, Menſis, Caſſis,* (Rete) *Orbis, Sentis cum Caule, Canalis,*
3. Nis *quoque finitum;* ut *Funis: compoſtaq; ab* Aſſe.

SCHOLION XIX.

1. Nomina deſinentia in IS, ſunt gen: fæm: *Baſis, Clavis, Caſſis, Reſtis, Avis.*

2. Excipiuntur, *Poſtis, Aqualis &c.* (in carm.) generis maſc: NOTA Caſſis (*is*,) *ſiec.* Cenchris (*is*,) *wąż nákrapiány* ſunt gen: maſc: Sed Caſſis (*idis*,) *Szyſzak;* Cenchris (*idis*) *Poſtułká*, ſunt fæminina. Pollis (*inis*) apud Phocam, Maſculinum: apud Cariſium, Probum, Cæſarem, fœmininum: cum his ſentire maluerim *Pollen*, neutrum eſt.

3 Nomina deſinentia in NIS, item nomina ſignificantia partes *Aſſis*, ſunt gen: maſc: v g *Panis Cinis, Finis Funis &c. Decuſſis, Vigeſſis. Triceſſis Centuſſis &c.*

PRÆCEPT: XX. DE FINITIS in OS

1. *Maſcula in OS, ſunto.* 2. *Dos, Cos muliebris & Arbos*
3. Da *Chaos atque Melos neutris, Os, Argos, Epoſque.*

SCHO-

SCHOLION XX.

1. Nomina desinentia in OS, sunt gen: masc: v. g. *Ros*, *Flos*, *Labos*, *Honos*, *Lepos*.

2. Excipiuntur primò, *Dos*, *Cos*, *Arbos*, *Eos*, quæ sunt generis fœminini.

3. Excipiuntur item, *Os*, (*ossis*,) *Os*, (*oris*) *&c.* generis neutrius

PRÆCEPTUM XXI. DE FINITIS in US, 2dæ, & 4tæ declin:

1. Nomen in, Us, mas est, seu quartæ, sive secundæ.
2 Porticus hæc *& Vanus, Acusq; & Carbasus, Alvus.*
Et Colus atq; Domus, tum Idusq; Manusq; Tribusq;
Ac Humus, & Ficus (pomum) *3 mas* morbus *habetur.*
4 Nomen in Os, Græcum, quod in Us, vertêre Latini,
Masculeis partim *datur, ut, Paradisus & Isthmus,*
Et Logus atque Typus, Crocus & Stylus, ac Hyacinthus,
Partim fæmineis ; *veluti, Diphtongus, Eremus,*
Biblus & Hyssopus, Sapphirus Byssus, Abyssus,
Nardus & Antidotus, Balanusq; Papyrus & Arctos,
Barbitus atque Pharus, Crystallus, Costus 5. Odusq,
Finita ut Methodus, Synodus. Dialectus iisdem.
Et Diametros erit jungenda, ac talia Græca.
6. In neutris numera Virus, Pelagusq; profundum.

SCHOLION XXI.

1. Nomina secundæ vel quartæ declinationis desinentia in US, sunt gen: masc: v. g. *Rogus*, *Dominus*, *Calamus*.

2. Excipiuntur *Pòrticus &c.* (in earm.) gen: fœm: NOTA. *Acus*, (ûs.) *Igła*, est gen: fœm: *Acus* (aci.) *Rybá morska*, gen: masc: *Acus* (eris,) *Plewa*, neutr: Idus tantùm pluraliter declinatur ut *sensus*.

3. *Ficus*, cùm significat morbum est gen: mascul:

4. Nomina Græca desinentia in OS, quæ apud Latinos mutant, OS, in US, partim sunt gen: masc: partim

fœmi

fœminini, Masculini sunt; *Scyphus*, *Logus* cum Compositis; ut, *Dialogus*, *Prologus*; &c. *Smaragdus*. &c. in carmine Foeminini sunt prærer enumerata in carmine *Cytisus*, *Amethystus*, *Myrthus*.

5. Item omnia quæ in ODUS desinunt v. g. *Periodus* &c. in carm.

NOTA, *Lecythus*, Latina declinatione non invenitur apud Veteres. *Barbitos* etiam Masculinum reperitur apud Horat.

6. *Virus* (indecl.) & *Pelagus*, gi; sunt gen: neutr:

PRÆCEPTUM XXII. de finitis in US, 3. declinat:

1. *Postulat, Us neutrum quoties id tertia flectit.*
2. *Masculeum sibi rite genus vult Musque Lepusque.*
3. *Pus quoque Græcorum, Compostaq; mascula sunto.*
4. *Unum est fœmineum* Lagopus *herba, volucris.*
5. *Est muliebre Palus, Subscus, Virtusq; Salusque.*
Et Tellus, *pecudisque Pecus, quibus additur incus:*
6. *Quæve sibi* Servus, Juvenisq; senexq; *jugârunt.*

SCHOLION XXII.

1. Nomina desinentia in US, tertiæ declinationis, sunt gen: Neutr: v. g. *Nemus*, *Ulcus*, *Funus*.

2. Excipiuntur primò *Lepus Mus*, quæ sunt gen: masc:

3. Excipiuntur item Græcum nomen; *Pus* (podos) & Composita ex illo, quæ sunt itidem gen: masc: v. g. *Tripos*, seu *Tripus*, *Melampus*, *Polypus*, *Chytropus*.

4. Lagopus tamen quamvis componitur ex *Pus* Græco, sive herbam, sive avem significet) est gen: fœm: *NOTA*, Pus (*puris*) Latinum, est gen: neutr:

5. Excipiuntur insuper *Palus*, (udis,) *Subscus*, *Virtus* &c, quæ sunt gen: fœm: *NOTA*, *Palus*, (pali) est gen: masc. Pecus *Bydło*. Collectivum, habet genitivum *Pecoris*, & est gen: neutr: Pecus *Bydlę*. Appellativum, & quod unicum animal significat habet genit: Pecudis, & est generis fæminini.

6. No-

6 Nomina tertiæ decl: desinentia in US, derivata, à *Senex*, *Juvenis*, *servus*: aut illis cognata, sunt gen: fœm. v. g. *Senectus*, *Juventus*, *Servitus*.

PRÆC: XXIII. de iis quæ ante S. diphtongum aut consonantem habent.

1. *Aes tibi sit neutrum*. 2. *Laus*, *Fraus*, *muliebria sunto*.
3. *S. dato fæmineis*, *si Consona ponitur ante*.
4. *Esto virile rudens*, *fons*, *seps*, (lethifer angvis)
Mons, *dens*, *grypsq*; *chalybsq*; 5. assis *quibus addito* partes.
6. *Et polysyllaba*. P S. 7. *Forceps dematur adunca*.

S C H O L I O N XXIII.

1. Hoc nomen *Aes*, est gen: neutrius. Genitivo *æris*.

2. *Laus*, *Fraus*, sunt generis fœminini

3. Nomina desinentia in S quæ ante S. habent Consonantem, sunt gen: fœm: v. g. *Mens*, *Sors*, *Frons*, (*dis*, & *tis*) *Trabs*, *Ars*, *Cors*. NOTA *Seps* (sepis) *Płot*, est gen: fœm: *Seps*, (sepis) *Padalec*, *wąż*; est gen: masc quanquam legitur & fæm: ex Plin: apud Cnap:

4. Excipiuntur primò *Rudens*. *Tridens* &c (in carm) gen: *masc*: NOTA, Bidens, *Motyká podwóyna*; est generis masc: Bidens, *Owcá*, est fœmin:

5. Omnia nomina significantia *partes*, *Assis*, habentia consonantem ante S. 6. Omnia desinentia in PS. quæ sunt plurium, quàm unius syllabarum, sunt generis masc: Exempla priorum sunt: *Triens*, *Quadrans*, *Tetrans* &c Exempla posteriorum. v. g. *Hydrops*, *Merops*, *Adeps*, &c. Monosyllaba fœminini sunt; *Seps*, *Pleps*, *Scobs*.

7. *Forceps*, quamvis sit polysyllabum in PS: est gen: fœminini.

PRÆCEPT: XXIV. de finitis in X.

1. *X. dato fæmineis*. 2. *sed mas*, *Fornixq*: *Calixque*, *Grex*, *Spadix*, *Bombyx*, *Varix*, *Phænixq*: *Calyxq*,

Et Coccyx, & Eryx, Volvox, 3. atque Unce *creata.*
4. *Ax, Ex, finitum polysyllabon esto virile.*
5. *Fæmineum est Fornax, Vibex, Halexq; Supellex.*
Queis addes, Tomex, Forfex cum Smilace, Carex.

SCHOLION XXIV.

1. Nomina desinentia in X. sunt gen: fœm: v. g. *Pax, Fax, Celox, Sandix, Coxendix, Perdix, Mastix,* (igis) NOTA. *Homeromastix, Ciceromastix*, sunt gen: masc:

2. Excipiuntur primò *Fornix, Herix*, vel *Erix* (eis) *Oryx*, (gis) &c. in carm. 3. Item omnes assis partes, desinentes in NX. sunt gen: masc: v. g. *Quincunx, Septunx, Deunx, &c.*

3 Excipiuntur item nomina desinentia in Ax, Ex, plurium quàm unius Syllabarum, quæ itidem sunt gen: masc: v. g. *Thorax, Pollex, Scolopax*, vel *Ascolopax, Limax, Frutex, Latex, Vertex, Murex, Silex*, quod & fœm: gen. est.

4. Hæc tamen polysyllaba *Fornax* &c. (in carm:) sunt generis fœminini.

PRÆCEPTUM XXV. De Adjectivis quæ fiunt Substantiva.

1. *Mobile fit Fixum si Fixum mente subaudis,*
Et Genus à Fixo capit; ut Studiosus, Amicus.
2. *Mobile fit neutrum, ni fixum mente subaudis.*

SCHOLION XXV.

1. Adjectivum sine aperto Substantivo positum, fit Substantivum ejus generis, cujus est subintellectum, Substantivum, v. g. *Studiosus*, id est; *Puer, Vir, Adolescens, Amicus* i. *Homo, Vir*. Ideo Masculina sunt, *Sonipes, Cornipes, Oriens, Occidens, Tonans, Natalis, Moralis, Sextilis, Quintilis, Torrens* Subauditur enim: *Equus, Sol, Deus, Dies, Lapis:* vel *Deus, Dies, Mensis, Fluvius*, Fœminina autem sunt: *Vocalis, Consonans;*

Di-

Diphtongus, *Bipennis*, *Continens* quia ſubauditur *Litera*, *Securis Terra*, Maſculina vel Fœminina ſunt: *Profluens*, *Confluens*, *Præterfluens*, quia ſubaudiri poteſt vel, *Aqua*, vel *Fluvius*, Sæpiùs tamen ſunt fæminina. Neutra ſunt: *Inſtans Præſens*; quia ſubintelligitur, *Tempus*

2. Adjectivum ſine ullo etiam ſubintellecto Subſtantivo neutraliter poſitum ; mutatur in Subſtantivum gen neutr v g *Æquum*, *Juſtum*, *Decens*, *Par*, *Conveniens*, *Accidens*, *Continens* (ut opponitur contento) *Grave*, *Suave* &c. Ejuſmodi Neutra uſurpant Latini tum ſingularî, tum Plurali numerô; Poloni fere ſingulari tantùm vel Adjectivis adjiciunt Subſtantivum, *Rzecz*, quod nonnunquam ſubintelligitur ſolùm Id non otiosè à nobis dictum; docendi enim id diligenter ſunt pueri.

PRÆCEP: XXVI. De vi Terminationis.

1, Reſpicimus fines non ſignificata frequenter
2. Hinc Præneſte, Reate petunt, Hoc, *Tibur & Hiſpal. Et Cære.* 3 Hic, *Sulmo Narboq;* 4 Hæc *Alia flumen*,
5. *Sic montes*, *Hæc Oeta*, *hæc Oſſa*, *hæc Trinacris Ætna*.

S C H O L I O N XXVI

1. Sunt multa Nomina Propria *Urbium Montium*, *Fluviorum*, quorum Genus ex Terminatione, non ex ſignificatione cognoſcitur.

2 Ideo *Præneſte*, *Reate*, *Tibur*, *Hiſpal*, *Cære*, *Zeugma Sutbul*, *Nepente*, *Gadir*, *Carodunum*, *Lublinum*, *Caliſſium*, *Gedanum* &c. quamvis ſint *Propria Urbium*, ſunt tamen generis neutrius.

3. Contra hæc Propria Urbium: *Sulmo*, *Narbo*, *Hippo*, *Croto*, *Emmaus* &c: ſunt gen maſc: *Hippo* eſt & fœmin:

4 Ideo quoque: *Alia*, *Albula*, *Styx*, *Lethe*, quamvi ſunt Propria Fluviorum, ſunt gen: fœm: *Albula* eſt & generis maſculini.

5. Ideo denique *Ossa*, *Oeta*, *Ætna*, sunt gen: fœm: apud Pòëtas tamen etiam masculini.

PRÆCEP: XXVII. De Pòetica Generum immutatione.

Respicit interdum nomen Generale Pòëta,
Unde sibi meritò Genus inferiora capessunt;
Sic Volucrem sequitur Bubo, sic Flumen Jader.

SCHOLION XXVII.

Pòëtæ, imò quandoque etiam Historici Genera Propriorum Nominum desumunt ex eorum Appellativis, Ideo apud illos *Bubo*, Proprium avis, sæpe est gen: fœm: quia illius Appellativum *Avis*, est fœmininum. Ideo item apud eosdem, *Jader*, Proprium fluminis sæpe est gen: neutri quia ejus Appellativum, *Flumen*, est neutrum. Hæc eadem de causa *Rhodope*, *Mycale*. *Thrace*, *Ossa*, *Oeta*, & cætera supra dicta sæpe apud eosdem sunt masculina, quia eorum Appellativum, *Mons*, est masc:

PRÆCEPTUM XXVIII. De Nominibus Gen: Dubii.

1. *Hæc modò fæmineis, maribus modò juncta videbis:*
Limax atque Silex Tradux cum Torque Phasellus,
Scrobs, Serpens, Angvis cum Corbe, Diesq; Rubusq;
Gressus, Adeps, Atomus : Dubium *genus hocce vocatur.*

2. *Postulat, hic, aut: hoc, Pelagus, Nar, Vulgus, &* *Anxur.*

SCHOLION XXVIII.

1. Ista Nomina *Limax*, *Silex*, *&c.* (in carm:) sunt gen: *Dubii*, hoc est, *Masculini*, vel *Fœminini*.

2. Ista verò, *Pelagus*, *Nar*, *Vulgus*, *Anxur*, sunt gen: masculini vel neutr: *Vulgus* tamen & *Pelagus* meliùs neutrius, quàm masculini.

PRÆC:

PRÆCEP: XXIX. De Nominibus Generis Maſculini, quæ apud Pòétas interdum ſunt Generis Fœminini.

Maſcula ſunt, Funis, Finis, cumq; Obice Varix.
Calx, Specus; & Cortex, Imbrex, Margo, atq; Palumbes.
Et Pumex, Pulvis: ſunt & muliebria Vati.

S C H O L I O N XXIX.

Iſta Nomina, *Funis, Finis, &c.* (ut in carm:) ſunt gen: maſc. apud Pòétas tamen ſunt etiam fæminini. NOTA, *Specus*, interdum eſt gen: neutr: *Calx*, ſive ſignificat *Wapno*, ſive *Pięta*, eſt gen: maſc: vel fœm: idq; non ſolùm apud Pôétas.

PRÆC: XXX. De Nominib: Gen: Fœm: quæ apud Pòétas interdum ſunt Gen Maſc:

Eſt muliebris Onyx, Volucris, Stirps, Talpa Cupido,
Dama, Penus, Linter, Grus, Lynx & Clunis & Ales,
Interdum hæc generi Vates junxêre virili.

S C H O L I O N XXX.

Iſta Nomina *Onyx, Sardonyx &c.* in carm: ſunt generis fœm: apud Pòétas tamen poſſunt eſſe maſculini. NOTA, *Cupido*, Appellativum, *Chciwość, żądza*, eſt gen: fœm: at Proprium *Kupidyn*. eſt maſculinum. Stirps, *Ród, Rodzay, &c* fœmin: Stirps *Latorośl* eſt & maſcul: Lucretio, Virgilio, Penus *ûs*, vel *i*. eſt maſcul: vel fœm: *Penu & Penus* (oris) neutra ſunt. Animans Subſtantivum *Zwierz, bydlę*, eſt fœm: vel neutr: raró maſc:

PRÆCEP: XXXI. De Genere Epicœno, ſeu Promiſcuo.

Articulô ſexum quæ complectuntur utrumque,
Unô, Epicœna vocant Graji, Promiſcua noſtri.

SCHOLION XXXI.

Nomina animalium, quæ ſub una terminatione, & ſub uno Articulo competunt tum maſculis, tum fœmellis, ſunt Generis promiſcui, v. g. Hic *Lepus*, Hic *Elephas* Hic *Mus*, Hic *Corvus*. Hic *Piſcis*, Hic *Paſſer*, Hic *Anſer*, Hic *Pavo*. Hic *Turdus*, Hic *Cancer*, Hic *Sulmo*, Hic *Cyprinus*, *&c.* Contra, Hæc *Vulpes*, Hæc *Aquila*, Hæc *Teſtudo*, Hæc *Rana*, Hæc *Tigris*, Hæc *Anas &c.* ſive marem, ſive fœmellam ſignificent. NOTA 1. Quæ nomina animalium aliam habent terminationem pro maſculis, aliam pro fœmellis, non ſunt Promiſcua, v. g. *Equus*, *Equa*, *Aſinus*, *Aſina*, *Columbus*, *Columba &c.* quanquam *Columba* etiam marem ſignificare ſolet. 2. Cùm inter loquendum diſtingvendi ſunt mares à fœminis, bifariam id præſtatur; Primò per Adjectivum, Sic Plinius de muribus l. 10. cap: 61. *Mures prægnantes repertas in matris* (muris) *utero*. Id l. 30. cap: 7. *Anatum maſcularum ſangvis &c.* Plaut in Sticho. *Elephantum gravidam.* Et Plinius, ubi ſupra, cum dixiſſet *Supra cuncta eſt murium fœtus*, ſubjungitur; *Ex una genitos centum viginti &c.* ubi par Adjectivum *Una*, diſtinxit fœmellam. Secundò ubi aut apponi Adjectivum nequit commodè, aut Commune apponitur, imitabimur Ciceronem, qui l. 2. de Divin. dicit *Anguis maris & anguis fœminæ*. Et Columel: qui l. 8. cap: 15. *Pavonem maſculum, & Pavonem fœminam* dixit. Quanquam hæc non ſunt tanti, ut non aliquando negligantur. Certè Plin: l. 10. cap: 12. *Corvi* inquit, *pariunt cùm plurimum, quinos, ore*, Eos *parere vulgus arbitratur*, Ubi *eos*, dixit de fœmellis. Hæc ſatis de Generibus.

LI-

LIBRI PRIMI
Pars Posterior.

Pro Superiore Ordin: Inf: Classis.

DE NOMINUM DECLINATIONE.

CAPUT XVII.

Regulæ generales omnium Declinationum.

NOMINA Composita fere instar Simplicium declinantur; ut, *Vir*, viri; *Triumvir*, triumviri; *Prudens*, prudentis; *Imprudens*, imprudentis.

AT Quædam id non servant; ut, *Exsangvis*, ex sanguis *non* Exsanguinis; *Vulpes*, vulpis, *non* vulpedis; *Capricornus*, capricorni; *Centimanus*, centimani, quamvis sint Composita à *Cornu* & *Manu*, sic *Unimanus*, & *Anguimanus*. Quies, *quieris*, Requies, *requieê*, & *requietis*; *Pubes*, pubis, *Impubes*, impubis, *vel* impuberis; *Portus* portûs, *Angiportus*, tûs, *vel* ti; masculino, gen: * Ter: Phorm: act: 5.

2. IN COMPOSITIS Rectus tantùm Casus declinatur; ut, *Tribunus* plebis, *Tribuni* plebis: *Tribuno* plebis &c.

3. SI NOMEN ex duobus Rectis copuletur, uterque declinabitur; ut, *Respublica*, *Jusjurandum*, *Reipublicæ*, *Jurisjurandi*, *Jurijurando* &c.

4. EXCIPITUR *Alteruter*, cujus posterior tantùm pars declinatur, exceptô Genitivo singulari, qui utroque modo declinatur, *Alterius utrius* & *Alterutrius*. Quanquam. *Alterutrius*, videtur usitatius.

5. NOMINA Neutra tres Casus habent similes,

Nominandi, *Accusandi* & *Vocandi* qui numerô multitudinis, A, literâ terminantur, Præter *Ambo*, & *Duo*.

6. VOCATIVUS singularis quartæ & quintæ declinationis similis est Nominativo; ut, sensus, *o sensus*! Dies *o Dies*.

7. NOMINATIVUS & Vocativus multitudinis cujusvis declinationis similes sunt; ut Musæ, *o Musæ*! Virtutes, *o Virtutes*.

8 DATIVUS item & Ablativus pluralis cujusvis declinationis similes sunt: ut Musis, *à Musis*, Virtutibus, *à Virtutibus*

APPENDIX I. Gen: P. M. C.

1. Alteruter, in aliis quoque præter Genitivum singularem Casibus utroque Recto declinatum invenitur. Cic: l. 4. de Civ: *Cur alteram utram emisit* Id tamen rarum, imò emendatiùs locus ille videtur legi *lter utram*.

. Compositum, *Leopardus*, posteriore tantùm Re. declinatum, *Leopardi*, *Leopardo*, *Leopardum* &c. artian *Leopardi rictant*. Vox tamen hæc nonnisi ad posteriores Latinos reperitur.

. Duo, in Compositione Numeralium nec Casus , nec Genera, v. g. *Duodeviginti personarum cæ*- *Duodetriginta annos natus*. *Duodequadraginta* *n spatium*. * Plin. l. 35. c. 8. *Duodevicesimâ O*- *teri*: *Candaules* * Id: l. 2. c. 73. *Sole duode*- *Tauri partem obtinente* * Varro: l. 1. de Re Ru. *Quod res dispersas comprehendis libris duodetrig*

4 R... INUS, herbæ nomen, apud Plinium modô p... tantùm, modò utroque Recto declinatur, nam... 7. c. 13. *Iisdem*, inquis, *modis rosmarinum serun*... l. 24 inscriptio seu argumentum Capitis 11. præter *De rore marino*. Dicitur & *Rosmaris*, Ovid: & *Rosmarinum* Columellæ, Dioscoridi.

Re-

Regulæ ſpeciales ſingularum Declinationum.

PRIMA DECLINATIO.

I. PRimæ Declinationis nomina in *A*, *As*, *Es*, & *E*, exeunt.

2. Quæ *A*, literâ terminantur, tum Græca; tum Latina ſunt; ut, *Maja*, *Ægina*, *Victoria*, *Familia*.

3. Quæ in *As*, *Es*, & *E*, exeunt, Græca tantùm ſunt: ut, *Æneas*, *Muſice*, *Anchiſes*. Declinantur hoc modo:

Nominativo,	*Æneas*,	*Anchiſes*,	*Muſice*.
Genitivo,	*Æneæ*,	*Anchiſæ*,	*Muſices*.
Dativo,	*Æneæ*,	*Anchiſæ*.	*Muſicæ*.
Accuſativo,	*Æneam*, *v*, *an*	*Anchiſen*,	*Muſicen*.
Vocativo,	*o Ænea*,	*o Anchiſe*,	*o Muſice*.
Ablativo,	*ab Ænea*,	*ab Anchiſe*,	*à Muſice*.

Sic Boreas, *Eonephias*, *Orontes*, *Thyeſtes*, *Achates*, *Phyſice*, *Mathematice*, &c.

4. Numerô multitudinis omnino cum Latinis primæ declinationis conſentiunt.

5. E, finita, ut, *Muſice*, *Grammatice*, *Rhetorice*, *Dialectice*, ſi ultimam vocalem in *A* mutent, Latinè declinantur; ut, *Grammatica*, *Grammaticæ*, &c.

6. Vocativus ſimilis eſt Nominativo; *ô Muſa*! *ô Maja*! *ô Muſice*!

7. Sed *As*, & *Es*, finita Græca deponunt *S*, ut, *ô Ænea*! *ô Anchiſe*! Virg: Æn: 3. *Quid miſerum, Aenea, laceras?* Id: 1. Æn: *Quis jam locus inquit Achate* &c. Hor: l. 1. ep: 2. *Atride magis apta tibi*.

8. Dativus & Ablativus multitudinis, IS, ſyllabâ finitur, præter, *Duabus*, *Deabus*, & *Ambabus* & nonnulla ejuſdem exitûs, quæ etiam à viris doctis, præcipuè juriſperitis (ut notat Soſipater l. 1.) ſexûs diſcer-

ſcernendi gratiâ uſurpantur; ut, *Filiabus*, *Animabus*, *Equabus*, *Conſervabus*, *Libertabus*, *Natabus*, *Aſinabus*, *Mulabus*. * Cic: pro Rab *Duabus filiabus Virginibus*. * Liv: dec: 3. l. 4. *Libertis libertabuſq;* * Modeſtin: Pandect: de Verb: ſignif: *Animabus ſuis redemerunt maritorum ſalutem*, ſic & Quintil: l 2, declam: 2.

Hæc tamen interdum communem in *IS*, terminationem habent. * Cic: Fam: l. 14. ep: 14 *Duabus animis ſuis*. * Liv: l. 38. *Minorem è duabus filiis nuptam.* * Plin: *Equis & aſinis*. * Ennius & Plaut: *Filiis &c.* pro *equabus*, *aſinabus*, *filiabus*.

APPENDIX P. M. C.

1. Nominativum Græcorum in *As* &, *Es*, Latini veteres per A, malebant efferre; ut, *Aenea*, *Anchiſa* pro *Aeneas*, *Anchiſes*. Quint: l. 1 c: 5. Ideo Nominandi caſu Propertius, *Atria*, Cicero, *Hermagora*, dixit. Vocandi etiam caſu Horatius. l 2 Sat: 3 *Atrîda*! pro *Atride*! & Plaut: Pœn: *o Apella*! pro *Apelle*! per primam vel *Apelles*, per tertiam decl: dixêre.

2. Priſcis temporibûs Genitivus ſingularis Latinis etiam in *As*, ſyllabam terminabatur Ideo hucuſque uſurpamus, *Pater familias*, *Mater familias*, *Filius familias*, pro *Pater familiæ*, *Mater familiæ*, *Filius familiæ* Livius tamen l 1. maluit dicere, *Pater familiæ*, Virg: 11. Aen: *Nihil illa nec auras* (i *auræ*) *nec ſonitu memor*. * Plaut: Amphitr: *Alcumenas* i. *Alcumenæ*.

3 *Aulai*, *Pictai*, *Terrai*, *Frugiferai*, & ſimiles interrogandi Caſus, pro, *Aulæ Pictæ* &c. frequentes ſunt apud Lucret: interdum apud Virg: & alios Pòëtas * Aen 9. *Dives equûm, dives pictai, veſtis & auri*, Nunc vix in carmine uſurpaverim.

4. *Adam*, *Abraham*, & alia ejuſdem terminationis peregrina duos tantùm Caſus Latinos, *Interrogandi & Dandi* admittunt, *Adæ*, *Abrahæ* Cæteri peregrinitatem ſuam retinent. Qui verò hæc civitate donare volunt, *Adamus*, *Abrahamus* &c. per ſecundam flectunt,

No

Nomen, *Moſes*, ſeu *Moyſes*, variè declinatur; Philo: & Joſephus declinant; ut, *Anchiſes*; exceptô Genitivô, *Moſeos*, ſive *Moyſeos*; apud ſeptuaginta Genitivus & Dativus; *E*, longo Græco terminatur Latinè *Moyſes*, *Moyſi*, vel *Moyſes*; *Moyſi*, *Moyſen*, ô *Moyſes*! à *Moyſe*, vel *Moſes*; *Moſis*, *Moſi*. *Moſem*, vel, *Moſen*; ô *Moſes* à *Moſe*. Romani ſcribunt. *Moſes*; Philo, Joſeph & ſeptuaginta, *Moyſes*.

5. Accuſativus per *An*, vel *En*; à Græcis nominibus ſive maſculinis; ſive fœmininis, frequens eſt apud Poëtas. * Virg: Æn 8. *Aenean* * Ov ep 1. *Laerten*, Sic à *Maja*, *Aegina*; *Majan*, *Aeginan*, &c.

6. Multa in ES, primæ ſimplicium apud Græcos. in tertiam apud Latinos tranſeunt Hæc ſi per primam flectantur Genitivum habent in Æ Accuſativum in EN. Si verò, quod jam uſitatius, per tertiam; Genitivum in *IS*, Accuſativum in EM. habent Talia ſunt: *Ariſtides*, *Oreſtes*, *Pylades*, *Herodes*, *Timarchides*, *Achilles*, *Ulyſſes*, *Chremes*, *Laches*, *Socrates*, *Joannes*, *Euripides*. * Cic: l. 2. de Fin: *Aut*, *Pylades cùm ſis*, *dices te eſſe Oreſtem*, *aut ſi eſſes Oreſtes*, *Pyladem refelleres*.

SECUNDA DECLINATIO.

1. LATINA Nomina ſecundæ declinationis in, *ER*, *IR*, *UR*, *US*, *UM*. exeunt; ut, *Faber*, *Vir*, *Satur*, *Populus*, *Præmium*.

2. Græca in *OS*, *ON*, *EUS*; ut, *Arctos*, *Tenedos*, *Delos*, *Zacynthos*, *Pelion*, *Ilion*, (quæ & *Ilios* dicitur) *Tydeus*, *Atreus*, Verum, *OS*, & *ON* in *US*, & *Um*, Latini vertunt ſæpius; ut, *Delus Ilium*.

G E N I T I V U S.

3. Genitivus declinationis hujus fere æqualis eſt Nominativo ſyllabarum numerô; ut, *Populus populi*.

Excipiuntur *Iber*, *Iberi*, *Celtiber*, *Celtiberi*; *Liber liberi*, (Adjectivum non Subſtantivum) *Satur*, *ſaturi*.

Gibber, gibberi; Dexter, dexteri; (& per syncopen, *dextri. Asper, asperi: Alter, alterius: Uter, utrius,* & Composita. *Alteruter, alterutrius; Uterque, utriusque: Neuter, neutrius,* potiùs quàm *neutri: Vir, viri;* & Composita; ut *Triumvir, Decemvir &c.* Item Composita à verbis, *Gero, & Fero:* ut, *Armiger, armigeri: Signifer, signiferi.* Crescunt etiam in Genitivo: *Solus, Totus, Unus, Nullus,* de quibus supra cap: 2.

4. In Genitivis duplici, *J*, terminatis Poëtæ aliquandò alterum; *I*, omittunt * Virg: Ecl: 1. *Nec spes libertatis erat, nec cura peculi.* * Hor: l. 3. Od: 2. *Vis consili expers mole ruit sua* id est; *Consilii, Peculii,* per synaeresim, ut dicemus l. 3. c. 11.

VOCATIVUS.

5. Vocativus similis est Nominativo; *ô Vir! ô puer! ô satur!* Excipiuntur Nomina US finita, quæ Us, mutant in E, ut *Populus, ô popule! Fluvius, ô fluvie! Tabellarius, ô tabellarie!* vide Gell. l. 14. c. 5.

Ab his rursus excipitur: DEUS, quod similiter exit in Vocativo, *ô Deus!*

Item, *Filius, Meus,* & nomina Propria Latina in *J US* quæ *US*, in Vocativo deponunt: *ô Fili! ô Antoni! ô Pompei.*

At Græca in *J US*, retinent, E, juxta Græcam flexionem ut, *Tyrinthius, ô Tyrinthie! Sperchius, ô Sperchie! Olimius, ô Olimie! Evius, ô Evie! &c.*

NOMINATIVUS PLURALIS.

6. Nominativus pluralis secundæ Decl: I, litera terminatur; ut, *Captivi, Liberi, Dei,* vel *Dii.*

Priscis tamen temporibus *Ei*, diphtongô terminabatur: *Captivei, Liberei &c.* ut à Genitivo singulari, *Captivi, Liberi,* differret Gell: l. 13. c. 4. Quint: l. 2. c. 7.

7. Dativus pluralis, *IS*, syllabâ finitur, ut, *Captivis,* vel *Diis.*

[illegible] gè tamen usitatiùs dicitur, *Dii, Diis,* quàm, *Dei, Deis.*

Deis. Poëtæ frequenter usurpant, *Di*, & *Dis*, pro *Dii*, & *Diis*.

APPENDIX P. M. C.

1. *Androgeos* in Genitivo habet tum, *Androgei*. * 1. Aen: *Androgei gaudium* &c. Tum *Androgeo*. Dicitur etiam & *Androgeos Androgeonis*, ex quo Accusativus *Androgeona*, apud Propert: l. 2. el. 2.

2. Accusativus Græcorum in OS, exit in ON, ut, *Arctos*, *Abydos*, *Delos*, *Tenedos* &c. *Arcton*, *Abydon*, *Delon*, *Tenedon*. * Ov: 14 Metam. *Me credite Lebon*, & *Tenedon cepisse*. Athos verò: sive, *Atho*, mons Thraciæ in Dativo quoque, Accusativo, & Ablativo habet, *Atho*, Quanquam Val: Max: l. 1 c. 6. *Athon*: Cic: l. 3. de Rep: apud *Prisc*: *Athonem* dixit.

3. Vocativus Græcorum nominum quæ OS, Nominativi in US, Latinum mutant, literam, E, more tum Græco, tum Latino retinet, v g *Timotheus*, *Pamphilus*, *Antæus*, *Tymbræus*, *Ptolomæus* &c *ô Timothee* &c.

4. Latini interdum vel euphoniæ causâ, vel Atticos imitando, Vocativum faciunt similem Nominativo; ut, *ô Populus*! *ô Fluvius*! *ô Meus*! * Liv: l. 1. *Audi tu populus Albanus*. * 6 Aen: *Projice tela manu sanguis meus* Simile est illud in Sacris, *Agnus Dei qui tollis* &c.

5. *Græca* nomina quæ in EUS monosyllabon exeunt ut, *Or-pheus*, *A treus*, *Pro theus*, *Ne reus*. *Mnestheus*, *Per-seus*, *The-seus*, *Ty deus*, *Pe-leus*. Disyllaba. *Py ræ-us*, *Ty-pho-eus*, *Eu-ry-stheus*, Trisyllaba, & similia sic declinantur.

GENITIVO Orpheos, *Perseos* &c. Græcè, qui frequens est apud Poëtas; vel *Orphei* Latinè, Hinc illi Genitivi Græci: *Ulyssei*, *Achillei*, à Græcis nominibus *U lys seus*, *A-chil-leus*, trysyllabis. * Hor: l. 1. od: 6. *Nec cursus duplicis per mare Ulyssei* Et per synæresin. *Ulyssi*, *Achilli* Quintil: l. 1. c. 5. * Hinc *Immitis Achilli*. Aen: 1. * *Miles Ulyssi*. Aen: 2 &c EI, in I, contractô. Alioqui ab *Achilles*, & *Ulysses*: cùm

Latinè per tertiam flectuntur, genitivi ſunt, *Ulyſſis*, *Achillis*.

DATIVO Græcè, *Orphei &c.* * Virg: Ecl: 3. *Orphei*, *Calliopea Lino.* * Id: Georg. 4. *Inferias Orphei lethæa papavera mittes.* Id tamen rarum. Uſitatius Latinè *Orpheo*, *Perſeo*, *&c.* Liv: l. 5. *Hæc Græco ſermone Perſeo*, *Latinè deinde ſuis.* * Virg: Aen: 9. *Inarim*, *Jovis imperiis impoſta Typhoeo* Id: 5 Aen: *Sergeſto Mneſtheo*;

ACCUSATIVO *Orpheum &c.* Latinè Græcè *Orphea*, *Perſea &c.* qui Accuſativus frequentiſſimus apud Poëtas; interdum apud Hiſtoricos. * Liv. l. 37. *Qui Regem Perſea magnâ gloriâ vicit*; Imò & apud Oratores. * Cic: Att: l. 6. ep: 9. *In Pyræea cum exiſſem.* * Et l. 7. ep: 4. *Magis reprehendendus ſum, quod homo Romanus; Pyræea ſcripſerim*, *non Pyræeum*, *ſic enim omnes noſtri locuti ſunt.*

VOCATIVO ſemper in EU, monoſyllabon exeunt more Græco; *o Theſeu! o Tydeu!* * Ov: ep: Ariadn: *Flecte ratem Theſeu!* Sic & ea, quæ Græcè in OOS, Latinè in US, longum deſinunt, in Vocativo S. abjiciunt; ut, *Panthus*, *o Panthu!*

ABLATIVO ſemper in O ut, *Orpheo &c.* * Ov. l. 6. Metam. *Scelus eſt pietas in conjuge Tereo.* Quia Ablativo Græci carent: In reliquis Caſibus Græca Declinatio valde uſitata.

TERTIA DECLINATIO.

I. **E**Tſi tertiæ declinationis quàm plurimæ ſint *Poſitiones*, Genitivus tamen ſemper in IS, ſyllabam exit; qui Nominativo modò eſt æqualis ſyllabarum numerô, ut, *Navis*, *navis*. Modo unâ ſyllabâ longior; ut, *Turbo*, *turbinis*; *Unedo*, *unedonis*. Modo duabus; ut, *Iter itineris*, ab antiquo. *Itiner.* * Plaut Merc: *Quin tu iter exequi meum me ſinis*; Lucr: l. 5 *Itinera; ſequunt.*

Cre-

Crescunt etiam duabûs, *Anceps, ancipitis; Biceps, bicipitis; Præceps, præcipitis:* ab antiquis Rectis *Ancipes: Bicipes Præcipes.* * Plaut: Commor: *saliam in puteum præcipes, præceps.* SIC *supellex, supellectilis,* ut docet Sosip: l. 1. vel ut quidam putant, à neutro, *Supellectile.*

GENITIVUS TERTIÆ.

1. A *finita* nomina tertiæ declinationis Genitivum habent in *Atis;* ut *Dogma, dogmatis; Drama, dramatis, Diadema, diadematis.*

2. E *Finita* neutra mutant E. in *Is,* ut, *Omne, omnis; Cubile cubilis.*

3. Y *Psilon finita* quæ Latini à Græcis mutuantur, Genitivum in, OS, Græcum retinent; ut, *Moly molyos.*

4. O *finita,* adjiciunt, NIS, ut, *Macedo, Macedonis, Carbo carbonis.* At quædam: O, mutant in, E, *ut Anio, Anienis; Nerio, Nerienis.*

5 N *Finita* addunt *IS,* ut *Babylon Babylonis; Palæmon Palæmonis* Quædam, T, interjiciunt; ut, *Xenophon, Xenophontis. Ucalegon, Ucalegontis.*

6. R *Finita* adjiciunt, *Is,* ut, *Lar, Laris At Hepar, hepatis Acer, aeris. Mulciber, Mulciberis,* vel *Mulcibris,* vel *Mulcibri* * Cic 2. Tusc. *Mulcibri alscivit manus, Jecur jecoris,* vel *jecinoris,*vel *jocinoris.** Plin. l. 11, cap: 37. *Bina jocinora leporum.*

7. AS *finita* Latina habent in, *ATIS.* ut, *Pietas, pietatis &c.* Græca in, *Adis, Antis, & Atis;* ut, hæc Pallas, *Palladis,* hic *Pallas, Pallantis: Adamas adamantis. Erysipelas, Erysipelatis.*

8. ES *finita,* vel in IS; ut, *Moles, molis* vel in ETIS, ut, *Pes, pedis,* vel in TIS, ut, *Fomes fomitis.* Græca quædam tum in IS, tum in TIS, ut, *Laches, Lachis,* vel *Lachetis, Chremes, Chremis* vel *Chremetis;*

9. IS

9. IS *finita*, quædam non creſcunt, ut, *Anguis, anguis*, quædam habent, in *Inis*: ut, *Sanguis, ſanguinis*: quædam in, *IRIS*; ut, *Glis, gliris*; quædam in, *DIS*; ut, *Lapis, lapidis*. Græca quædam; præter jam attactos exitus cum Latinis communes, retinent ſuum, EOS, in Genitivo; ut, *Tanis, Taneos*, quædam in, *Entis*; ut. *Simois, Simoëntis*; *Pyrois, Pyroëntis*.

10 OS *finita* quædam in, *RIS*; ut, *Os, oris*; ſic, *Arbos, Lepos, Honos*: quædam in SIS, ut, *Os, oſſis, Exos, exoſſis*, quædam in, *Tis*: ut *Dos, dotis*. Sic & Græca ut, *Rhinoceros, rhinocerotis*: at quædam eorum in EOS ut, *Argos, Argeos*; *Epos, epeos*, quædam in *Ois*: ut, *Tros, Trois*: *Heros, herois*, quædam indeclinabilia ſunt: ut, *Chaos, Melos*: Lactantius tamen dixit in Ablativo, *Melo*.

11. US *finita*, Latina exeunt Genitivo, in *Udis, Uris, Utis*; ut, *Palus paludis. Tellus telluris*: *Virtus, virtutis*, Græca etiam in *Odis*, & *Untis*, ut, *Melampus, melampodis, Oedipus, œdipodis*, vel *Oedipi*, per ſecundam. * Donatus in Andr: act: 1. ſc: 2. *Opus opuntis, Amathus, amathuntis*.

12. YS *finita*, quæ Græca tantùm ſunt, in *Ys*, vel *Os*, vel *DIS*, ut, *Capys, capys*. vel *Capyos*: *Chlamys, chlamydis*.

13. NS *finita*, in *DIS*, vel *Tis*, ut, *Lens, lendis*: *Frons, frondis*; *Lens, lentis*; *Frons, frontis*.

14. BS & PS, *finita*, *J*, ante *S* aſſumunt; ut, *Trabs, trabis*: *Seps ſepis, Scrobs, ſcrobis*: *Inops, inopis*. At PS, finita, quæ pluribûs quàm unâ ſyllabîs creſcunt in *Tis*, exeunt, ut, *Anceps, ancipitis*. *Auceps, E*, mutat in, *U*, *aucupis*.

15 RS *finita* mutant, S, in *Tis*, vel *Dis*, ut, *Ars, artis*. *Concors, concordis*.

16. X *finita*, quædam in, CIS; ut, *Arx, arcis*; *Merx, mercis* quædam in GIS; ut, *Rex, Lex, Grex*,

&

& Composita, *Exlex. Prolex*, at *Remex remigis*, *Senex, senis*: *Homeromastix Homeromastigis*, *Aquilex, aquilegis*.

APPENDIX P. M. C.
De Genitivo Græco in OS, & US, apud Latinos.

1. GENITIVUS quidem tertiæ declinat: semper, IS, syllabâ terminatur ut diximus; Græcô tamen OS, syllaba finitô frequenter utuntur Latini: ut, *Metamorphosis; metamorphoseos*, *Tanis*, *Taneos*. *Decapolis*, *decapoleos*, sic & *Syntaxeos*, *Pòësees*, &c.

2. UTUNTUR item Latini & Genitivo in DOS, sed ferme Pòëtæ tantùm; ut, *Thetys*, *Thetydos*: *Erimantidos*.

3. *Electo*, *Argo*, *Callisto*, *Clio*, *Celæno*, *Dido*, *Echo*, *Enyo*. *Erato*, *Hero*, *Io*, *Manto*, *Sappho*, *Santo* & similia quartæ *contractorum* apud Græcos, Genitivum in US, fere semper apud Latinos retinent; ut, *Mantûs*, *Calipsûs*, *Didûs*, *Cliûs*, &c. Veteres Latini; *Calypsonis*, *Didonis* &c. dicebant, ait Prisc. l. 6. & Quint. l. 1. c. 5. Quam declinandi rationem idem Quintilianus non probat, Phocas adeo reprehendit: ut errare hoc censeat, diciq; velit *Didois* seu *Didûs*, *Didoi*, *Didòëm* seu *Dido*. Probat id Sosip: l. 1. quem secutus est C. Cæsar, teste Quintiliano. At Probus l. 2. c. 2. utrumque recepit.

DATIVUS, ACCUSATIVUS TERTIÆ.

DATIVUS singularis tertiæ, tam Græcorum quàm Latinorum Nominum exit in, *I*, ut, *Sermoni Veridi Orphei* per tertiam ut supra dictum.

2. Accusativus Latinis exit in, *EM*, ut, *Sermonem*.

EXCEPTIONES.

1. *IM*, *tantùm cupiunt Fluviorum Propria quorum*

Rectus in IS, veluti. Tiberis. 2. *Superadde* Securim: Vim: Pelvim, Bætim, Cucumim, Ravimq; Sitimq; Tussim, & Amussim, & Aqualium, *foetentémque* Mephitim.

3 *Sæpius invenias*, Navem, Clavemq; Febremq; *Quam* Navim, *& similes*. 4 *at* Turrim, *crebriùs exstat*.

4. Cannabis & Puppis, Restis; cutis *atque* sementis, *Et* Sentis, *tibi rite modo flectentur utroque*.

* v g *Avaris, Bætis: Ligeris, Tannis. Tigris, & Fabaris, Albis* & similia. *Tibris, & Tiberis*, in Recto dicitur, unde & in Accusativo modò. *Tibrim* modò *Tiberim*, legimus. *Jordanis* usitatiùs habet *Jordanem*; Ablativ: *Jordane*, Plin l. 5 cap: 15.

APPENDIX P. M. C.
De Accusativis Græcorum Nominum.

1, Græcus Accusativus exit in *A*, ut, *Hectora, Calchanta, Aëra, Æthera.* Illô, frequenter Latini utuntur pro *Hectorem, aërem &c.*

2 Excipiuntur Græca, O, finita, quæ Accusativum habent similem Nominativo; ut, *Manto, Calypso &c.* quæ supra * Aen: 7. *Luctificam Alecto.* * Ov. ep: 6. *Sacram conscendit in Argo.* * ep: 5. *Miserumq; relinquere Dido.* * Hor: l. 2. od: 13. *Æoliis fidibûs querentem Sappho.*

3 Græca in IS, syllaba finita, quorum Genitivus, si Græco more formetur in OS, ante, OS, vocalem habet: si verò Latinè in IS, æqualis est Nominativo, Græcum Accusativum in IN, & Latinum in IM habent; ut, *Neapolis, Charybdis, Genesis, Syntaxis, Poësis &c.* *Hujus Neapoleos, Charybdeos, Geneseos &c.* Græcè; *hujus Neapolis. Charybdis, Genesis, &c* Latinè *hanc Neapolin &c.* Græcè: *hanc Neapolim, &c.* Latinè

4 [illegible] tamen in *YS* per *Ypsilon* exeunt, & in Græco Genitivo, *os*, finito, ante OS, vocalem habent,

meli-

meliùs in YN, Græcum quàm in YM, Latinum, Accusativum habent v. g *Cotys, Thetys: Capys, Halys &c. hujus Cotyos, Thetyos, Capyos, Halyos;* Græcè: *hujus Cotys Thetys, Capys Halys,* Latine, *huic Cotyi &c. hanc Thetyn, hunc Halyn &c.* magis quàm *Thetym Halym &c.* * Cic: l. 4 dec. 4 *Sedem ipsi sibi circa Halyn flumen cæperunt.* * Liv. l. 2. de Div: *Cræsus Halyn penetrans magnam pervertet opum vim.* * Liv: l. 2. dec: 5 *Itaque dimittendum Cotym ad sua rerus.* * id: ibid: *Ea die ad amnem Mytym processit.*

4. IS, finita quæ & Latinum & Græcum in morem prolata crescunt in Genitivo, vel ante OS Genitivi Græci consonantem habent: si carent Accentu Græco in ultima, Accusativum Græcum habent per IN vel, DA Latinum per, *Im,* vel, *Dem,* ut, *Paris, Paridos,* vel *Paridis Parim,* vel *Parida, Parim* vel *Paridem, Isis, Isidos,* vel *Isidis, Isin, Isida, Isim, Isidem,* sic *Iris Ibis, &c.*

5. Si verô hæc accentum acutum habent apud Græcos, in ultima Accusativum Græcê in DA, tantùm habent Latinè in *Dem* ut *Amaryllis, Amaryllida,* vel *Amarillidem,* non *Amaryllin,* aut *Amaryllim.* Sic *Terminis Doris, Chlamys, Oebalis, Phylis, Tyndaris, Æneis, Priamis, Pyxis, Tyrannis,* & cætera fœminina in IS.

VOCATIVUS TERTIÆ.

1. Vocativus similis est Nominativo: *hic Sermo, o Sermo!* Sic & Græca: *o Pallas! o Socrates! o Chremes! o Achilles! o Heros! o Chlamys!*

2. Quæ tamen in ES, terminantur Græca, etiam per primam abjecto S. efferri possunt: *o Socrate! o Achille! o Chreme!* Siquidem hæc nomina etiam per *Primam simplicium* (quæ *Primæ Latinæ* respondet) à Græcis declinantur * Cic in Protag: apud Prisc: l. 6. *Unde tandem appares o Socrate!* * Ter: And: *O Chreme! per tempus advenis.* * Ov: 10. Metamorph: *Nos se potiremur, Achille.* * Sen: Troad: *Quid agis Ulysse?*

Ar-

APPENDIX P. M. C.

Exceptiones quorundam Græcorum.

1. GRÆCA quæ in *IS*, vel *YS*, exeunt, neque habent Accentum in ultima, apud Græcos deponunt S. Nominativi, *o Meri! Iri! Itari! Thety!* Et apud Pòëtas fæminina in IS, quorum Accusativus exit in DIS, quamvis habeat accentum in ultima; *o Amarylli! o Tyndari!*

2. ITEM Propria in *AS*, quorum Genitivus exit in *Antis*, deponunt *S*. apud Pòëtas: *o Palla! o Calcha!*

3. Præterea quæ ante S. diphtongum habent, fere *S*, abjiciunt; *o Simoi! o Tydeu! o Melampu!* quia à diphtongis Græcis, *Si mo-eis, Ty deous, Me-lam pous*, veniunt.

4. Hæc verò omnia apud Atticos Vocativum habent similem Nominativo; ut, *o Paris! o Calchas! o Simois! o Melampus!* Latini in his omnibus, quæ hac Appendice diximus; liberi sunt in utramque partem.

ABLATIVUS TERTIÆ.

1. ABLATIVUS singularis exit in *E*, ut, *à Rege, Teste, Duce, Hospite, Paupere, Pubere.*

Exceptiones Substantivorum.

1. NOMINA Substantiva Latina, quorum Accusativus exit in *IM*, tantùm *I*, postulant, ut, *siti, pelvi, tussi, cucumi.*

SIC & Græca quorum Accusativus in, *IN*, Græcè vel Latinè in, *IM*, ut, *Neapoli, Charybdi Cannabi.* * Plin lib 19. cap: 2.

Adde, *Hispali, Ligeri, Bæti* quamvis Liv: l 28. dixerit, *Superatò Bœte amni* & Persius Sat: 3 *Torta cannabe.*

2. Substantiva Latina, quorum Accusativus in, *Em*, vel, *Im*, definit, in Ablativo utramque terminationem sortiuntur, ut, *Nave, & navi; Febre, & febri; veste & vesti*. At *Turri*, multò usitatiùs dicitur, quàm *Turre.*

3. Quædam Latina Substantiva, quorum Accusativus,

vus, tantùm in *Em*, desinit, Ablativum habent tum in *E*, tum in, *I*. ut, *Igne & igni*, *Imbri*, & *imbre*. *Amne*, & *amni*: *Supellectile*, & *Supellectili*, *Finis*, apud Gellium habet etiam, *fine*, & *fini*.

Hæc quoque, Præsertim apud Pôëtas; tum in, E, tum in *I*, desinunt; *Ave*, & *avi*. *Angue*, & *angui*: *Classe*, & *classi*: *Veste*, & *vesti*. *Ungue*, & *ungui*.

Addunt quidam, *Ove*, & *ovi*: *Cive*, & *civi*. *Nepte*, & *nepti*. *Poste* & *posti*: *Fuste*, & *fusti*; *Mugile*, & *mugili*. Exemplîs tamen haud satis probant.

4 Substantiva neutra in, *Al*, *Ar*, *E*, & nomina mensium tertiæ decl: habent, *J*, tantum in Ablativo: ut, *Animali*, *Calcari*, *Monili*, *Mari*, *Aprili*, *Septembri*.

Sic, *strigili* & *Canali*: nam veteres hoc *strigile*, hoc *canale*, dicebant.

Far tamen, *Hepar*, *Nectar*, *Jubar*, *E*, contenta sunt *fare*, *hepate*, *nectare* &c.

Mare, etiam Ablativo casu reperitur apud Plautum Rud: *In mare communi* Et Ovid: in Ibid: *Libico de mare*? quod perquam rarum est.

Eodem casu reperies etiam, *Rete*, *Præsepe*, quia olim dicebatur, *hæc retis*. *hæc præsepis*. Quibus adde, *Socrate*, *Cære*, *Preneste*, *Reate*, *Gausape*. nisi fortè horum aliqua sint declinationis expertia.

5. Verbalia, *Trix*, finita, E, tantùm habent: ut, *Altrice*, *Nutrice*.

Verùm, *Ultrici*, *Victrici*. I. tantùm postulant.

Exceptiones Adjectivorum aut his similium.

1. Adjectiva tertiæ decl (præter illa quæ excipiemus infra) admittunt; *I*, vel *E*, in Ablativo: ut, *Felix*, *Procax*, *Trux*, *Dives* &c. *Felice*. vel *felici* &c. sed per I, meliùs. Sic *Degener*, & *Uber*.

Sic quoque, *Vigil*, & *Artifex*; cum Adjectiva sunt. Stat. 2. Achil: *Vigili aure*: idem; *Artifici Pollice*.

2. Adjectiva quorum Neutrum, *E*, literâ terminatur.

tur, I, adſciſcunt in Ablativo; ut, *Brevi, Pingui, Volucri, Rudi.*

At *Rudis & Volucris*, cùm Subſtentiva ſunt, *Volucre, & Rude;* faciunt. * Hor. 1. ep. *Donatum in rude.*

His addenda & illa duo; *Pluri memori*, Veteres enim; *Pluris, plure: Memoris memore*, ut, *Brevis, breve*, declinabant.

Cælestre, Perenne, Bimeſtre; pro *Cæleſti &c.* vel apud Pöëtas ipſis rara ſunt.

3 Subſtantiva Appellativa, Adjectivis ſimilia; *Is*, Finita Ablativum habent in *I.* ut, *Ædili, Affini, Annali; Bipenni; Familiari; Natali; Patrueli, Rivali, Sodali; Tridenti; Triremi, Quadriremi, Quinqueremi &c.*

Cæſar tamen l. 2. bel. civ: ſemel dixit; *Trireme.* * Plin. l. 2. ep. *ſodale.* * Luc. l. 6. *Natale.* * Ov: 6. Meta: *Tridente:* verùm Pöëtæ in his liberiores ſunt.

Nomina tamen Propria, quamvis Adjectivis ſint ſimilia; *E*, tantùm poſtulant: * Cic: Fund: *Non modò hoc à Julio Annale ſed vix me hercule à Q. Mutone factum probari poteſt.* * Id pro Planc: *Confiteor ſumma in Lateranenſi ornamenta eſſe.* Martial: *Cum Juvenale meo quid me committere tentas?* Hoc loco *Annalis; Lateranenſis; Juvenalis.* Subſtantiva ſunt Virorum Propria.

4 Quamvis Adjectiva omnia literis, *NS*, finita, *E*; literâ in Ablativo terminati veriùs Flaccus docueris, ut *Sapiente, Prudente, &c.* ſunt tamen quæ & I. habent; ut, *Ingenti.* * Cic: l. 3. de Orat: *Ex ingenti quodam Oratorem immenſoq; campo in exiguum ſanè gyrum compellitis.* * Liv: l. 3. ab orbe Con: *Pro ingenti itaque victoria id fuit plebi,* * Id. l. 5. *Hi Ceſſ: magnos ſpe ... ludos, quos M. Furius Dictator voverat, Vejenti bello.* * Cic: pro Mur. *Ex ſermone hominum recenti.* * Id. 2. de Or: *In quibus poteſt inflammari animus judicis, acri & vehementi quàdam incitatione.* * Ad Heren: l. 1. *Imitatio eſt, qua impellimur cum diligenti ratione*

ut aliquorum similes in dicendo esse velimus. * Gell: l. 2. c. 3. *Fuit homo ingenio eleganti &c.*

5. Participia tamen in, NS, semper habent in E, ut *Absente, Præsente, Audiente* * Cic. 3. in Verr: *Illa Deos hominesq; implorante.* * Plin: l. 3. c. 1. *Bætica à flumine eam mediam secante.* Quodsi interdum, I, habeant, fere in Nomina transeunt. * Cic: pro Arch: *Multos homines excellenti animo ac virtute fuisse.* * Id. Att: l. 2. *Cum Musis nos delectabimus animò æquo, imò etiam gaudenti, ac libenti.*

6. Comparativa Nomina fere semper in E, exeunt; ut, *superiore, feliciore, uberiore Leviore.* Quanquam interdum etiam in, I. * Cæs. l. 2. Bell: Civ: *Majori cum fiducia ad alteram turrim aggerémque, eruptione pugnârunt.* * Plin: l. 2. c. 4. *Cinereus posteriori parte candicans, lenior.* * Quint: Proœm: l. 11. *Majori quàm unquam mole premor.*

CASUS PLURALES TERTIÆ.

Nominativus, Genitivus, Vocativus.

1. *NOMINATIVUS & VOCATIVUS*, pluralis tum Græcis, tum Latinis; semper exit in, *ES*; ut, *Sermones o sermones! Trôës, Trôës! VERUM, Sardis. Trallis, Alpis, Syrtis in* Recto, Accusativò & Vocativo Plurali, per contractionem facti sunt *à Sardies*, vel *Sardeis, Alpeis &c.* per *ei* diphtongum.

2. Genitivus pluralis Græcus exit in, *On*, per *Omega*, ut *Epigrammaton, Hæreseon, Diœceseon*, quæ Latini interdum usurpant. * Martial: l. 1. *Argutis epigrammaton libellis.* Unde rectissimè etiam Latinè dixeris, *Epigrammaton, Hæresum, Diœcesium &c.*

3. Latinorum nominum Genitivus in, UM, exit; ut, *Juvenum, Canum, Vatum, Nucum, Majorum, Minorum.* Sic cætera Comparativa perpetuò præter *Plurium.*

EXCEPTIONES.

1. In *I.um* exeunt, quæcunque literis, NS, finiuntur;

tur. ut *Serpentium*, *Prudentium*, *Innocentium*. Oratores his plenîs utuntur, Pöêtæ ferme imminutis * Virg: Georg: 3. *Genus omne natantum*. * Aen: 6. *Vitæq; volantum*, De his infrà in *Syncope*.

2. In *I um*, quoque exeunt, S. literâ terminata, quæ genitivo non crescunt: ut, *Collis*, *collium*. *Cladis*, *cladium*, & quorum ablativus in I, tantùm, vel simul & in E, & in I, exit; ut, *Diæcesium*, *Syrtium*, *Animalium*, *Plurium*; *Navium*, *Felicium*, *Victricium*.

3. Quibus adde, *Samnitium*, *Lintrium*, *Cohortium*; *Utrium Ventrium*; *Fornacium*, *Paludium*. Quamvis, *Fornacum*, semel à Plinio l. 36. c. 14. *Maludum*, à Mela l: 3. usurpatum sit.

4. Monosyllaba quoque quæ in duas Consonantes desinunt, Genitivum pluralem in, *J*·*UM* habent; ut, *Trabs*, *Seps*, *Pars*; *Arx*, *Merx* &c: *Trabium*, *Sepium* &c.

5. Quibus accedunt. *As*, *assis*: *lis*, *litis*, *glis*, *gliris*, & *glitis*; *mus*, *nix*, *nox*, *os ossis*: *fauces faucium*. *Vas*, *vadis*, *vadium*; & si quæ alia sunt à viris doctis usurpata.

6. Hinc Rursus Excipiuntur, *Parens*, *Panis*, *Degener*, *Inops*, *Memor*, *Supplex*, *Vetus*, *Uber*, *Linx*; & alia quorum Genitivus exit in UM, tantùm; ut, *Parentum Panum* &c.

7. *Volucris* Substantivum, habet Genitivo plurali, *Volucrum*, *Volucris*, Adjectivum, habet; *volucrium*. Reliqua usu magistro disces.

DATIVUS & ABLATIVUS.

1. DATIVUS & Ablativus pluralis Tertiæ decl: in *Ibus*; ut, *Sermonibus* à *sermonibus*. BOS, tamen, *bobus*, aut *bubus* facit.

2. Substantiva Neutra Græca, *A* finita, frequentiùs Dativum, & Ablativum pluralem habent in IS, quàm in *IBUS*; ut, *Peripetasmatis*, *Emblematis*, *Dramatis*, *Diadematis* &c. pro, *Peripetasmatibus*, *Emblematibus* &c.

AC.

ACCUSATIVUS.

1. ACCUSATIVUS multitudinis in ES, syllabam exit; ut, *Sermones Pepones &c.*

2. Exit & in IS, vel EIS, in illis nominibus, quorum Genitivus in *IUM*, desinit; ut, *Omnis Urbis*, vel *Omnis Urbeis*. Uter alteri perferendus sit, judicabunt aures.

3. Accusativus Græcus exit in, *AS*, ut, *Delphinas; Troas; Heroas; Arcadas.* * Virg: Ecl: 8. *Orpheus in sylvis inter delphinas Arion* Latinè igitur licebit dicere. *Delphines, Troës; Heroës &c.* vel *Delphinas, Troas &c.* Quod maximè Pöetæ consectantur.

Casus Plurales Nominum.

1. Casus plurales Neutrorum Nominandi, Accusandi, & Vocandi in *A*, desinunt; *si Ablativus* singularis in *E*, tantùm exit; ut, *Tempora Vulnera*: sin verò Ablativus singularis in *I*, tantùm; vel tam in *E*, quàm in *I*, terminatur, tunc in *I A*, desinunt; *Vectigalia, Ingentia, Calcaria, Acria*

2. Excipiuntur Comparativa Neutra; Item, *Vetus, veteris*; quæ in *A*, semper exeunt; ut, *Majora, plura, vetera*. Olim dicebatur *Pluria* * Lucr l. 1. *Cujus sunt pluria mista.* * Ter: Phorm: act. 4. *Nova hic compluria.* Vide Gell: l. 5. cap. 12.

QUARTA DECLINATIO.

GENITIVUS SINGULARIS.

1. Genitivus singularis quartæ declinationis exit in, *US*, ut, *Senatûs, Anûs, Domûs &c.*

2. Prisci, *Senatuis, Anuis, Domuis, Fluctuis &c.* dicebant; apud nos etiam, I, litera Casus his terminabatur; ut, *Ornati, Tumulti &c.* pro *Ornatûs Tumultûs*; * Ter: Andr act. 2. *Ejus anuis causa.* * Id: Ib: *Nihil ornati, nihil tumulti.*

DA-

DATIVUS.

1. Dativus in, *UI*; exit; ut, *Sensui*, *Senatui*; Priscis sæculis etiam in *U*, exibat. * Virg: 1. Æn: *Parce, metu Cytherea.* * Id: Georg: 4. *Aliæ victu invigilant.* * Proper: l. 2. *Tantaleæ potuit trudere poma manu,* Vide Gell: l. 4. c 16.

Dativus, & Ablativus Pluralis.

Dativus, & Ablativus pluralis in *IBUS*, exit: ut, *Sensibus*, *Domibus*, *Genibus*.

EXCEPTIONES.

1. *Artus*, *Artus*; *Lacus*, *Partus*, *Specus*, *Tribus*, in UBUS exeunt; ut, *Arcubus*, *Artubus* &c.

2. *Portibus*, & *Portubus* promiscuè utuntur Latini * Cic: act: 5. in Verr: *Quorum una est ea, quam dixi, insula, quæ duobûs portubûs cincta* &c. * Id pro Lege Manil: *Equidem existimo in ejusmodi regione atque provincia, quæ mari cincta, portibus distincta* &c. Cæs: 3. bell: civ: *Hæc à custodibus classis loca maxima vacabant, quòd se longis portibus committere non auderent.*

3. *Questibus* à *Queror*; multo usitatius est, quàm, *Questubus*. An verò dicendum, *Verubus*, an *Veribus*, potiùs non liquet. Certè Diomedes, Priscianus, & alii veteres Grammatici inter nomina in, *UBUS*, desinentia; *veru*, non numerant: Carisius etiam l. 1. illud Virgilii Æn: 1.

Pars in frusta secant, verubúsque *trementia figunt*, per *I*, literam legit.

4. Addunt recentiores, *Acubus Ficubus*, *Quercubus*, sed desideratur testimonium Veterum.

QUINTA DECLINATIO.

GENITIVUS SINGULARIS.

Casus Interrogandi singularis numeri quintæ declinationis in EI, literas divisas exit; & semper excedit Nominativum syllabarum numerò; ut, *Diei*, *Rei*.

AP-

APPENDIX P. M. C.

1. Genitivus singularis quintæ decl: apud Veteres in *ES*, sive *E*, exibat. * Virg: 7. Georg: *Libra dies somnique pares ubi fecerit horas*: ubi tamen aliqui, *die*, vel *dii*, legunt. * Hor: l. 1. sat: 1. *Prodideris commissa fide*, i, fidei. * Ov: 1. Metam: *Prima fide*; *vocisq; ratæ tentamina sumpsi*. * Cic: l. 10. ep: 17. *Quo obside fide illius & societatis*. i, *fidei*. * Sall: in Jug: *Vix decima parte die reliquâ &c*. i. *diei*.

2. Exibat & in duplex *ii*. * Virg: 1. Æn: *Munera lætitiamq; dii*, Sic olim, *Pernicii*, *Progenii*, *Acii &c*. pro *Perniciei*, *Progeniei &c*. Vid: Gell: l. 9. c. 14.

Genitivus, Dativus & Ablativus Pluralis.

1. Genitivi, Dativi, & Ablativi plurales Nominum quintæ declinationis inusitati sunt omnes præter, *Rerum*, *rebus*, *Dierum*, *diebus*.

2. Cicero in Topicis non est ausus dicere: *Specierum speciebus*: non negat tamen posse Latinè dici.

Finis Regularum specialium cujusque declinationis.

REGULÆ GENERALES

De imminutis per syncopen, Anomalis, Defectivis, & Aptotis Nominibus cujusvis declinationis.

IMMINUTA per SYNCOPEN.

OMnium fere declinationum Interrogandi Casus multitudinis imminuuntur interdum, maximè à Poëtis, quam imminutionem *Syncopen* vocant Græci.

2. Primæ igitur declinationis Genitivi in Compositis fere & Patronymicis tantùm nominibus imminuuntur per syncopen; ut, *Cælicolûm*. *Trojugenûm*, *Terrigenûm &c*. *Æneadûm*, *Ausonidûm*, *Romulidûm*. Cæteri raro, imò rarissimè.

3. *Secundæ* declinationis imminuti Genitivi plurales hi potissimum usurpantur, *Liberûm*, *Numerûm*,

Seſtertiûm, *Fabrûm*, *Deûm*. Et ab Adjectivis. *Meûm* *Magnanimûm*, *Quinûm*, *Senûm*, *Denûm*, *Siculûm*, *Adverſariûm* &c. Plura exempla vide apud Ciceronem in Oratore, ubi is copiosè hac de re agit.

4. In *Tertia* declinatione hi fere Genitivi imminuuntur: *Cladûm*, *Cædûm*, *Veprûm*, *Cæleſtûm* *Agreſtûm*, *Potentûm*, *Furentûm*, *Natantûm*, *Animantûm*, *Macedûm* pro *Cladium*, *Cædium*, *Veprium*, *Cæleſtium*, *Agreſtium*, *Potentium*, *Furentium*, *Natantium*, *Animantium*, *Macedonum*, & alii ejuſmodi, qui non facilè apud Oratores reperiuntur.

5. *Quartæ* tandem declinationis Genitivus pluralis perrarò imminuitùr: quæ inveniuntur ejus exempla, adferimus. * Virg: l. 6. Æn: *Quæ gratia currûm armorumq; fuit.* 1. *curruum.* * Martial: l. 1. *Sed duo ſunt quæ nos diſtinguunt millia paſsûm.* Niſi quis ſynæreſim in his eſſe dicat potiùs, quàm ſyncopen. De ſynæreſi vid: l. 3.

APPENDIX P. M. C.

1. Animabus Subſtantivis, *AS*, finitis, uſitatior eſt etiam apud Oratores, Genitivus imminutus, quàm plenus: potiùs igitur dicemus, *Magnatum*, *Civitatum*, *Anatum*, *Dorcadum* &c. quàm *Magnatium* &c.

2. Quidam verò Genitivi tam pleni, quàm imminuti Oratoribus etiam ex æquo uſurpantur; ut, *Optimatium*, *Serpentium*, *Quiritium*, *Locupletium*, & *Optimatûm*, *Serpentûm*, *Quiritûm*, *Locupletûm*.

ANOMALA SIVE INÆQUALIA.

1. Sunt multa Nomina, quæ *Anomala*, id eſt, *inæqualia* dicuntur ideo quòd *non æquali ubique tenore* Attributum aliquod obtineant. Porrò uti Attributa Partium Orationis plura ſunt, ita & Anomalorum Genera ſeu ſpecies. Et ideo, (ut de *Nominibus* ſolùm Anomalis hic loquamur, de *verbis enim* aliiſq; Orationis Partibus alibi) alia ſunt Anomala *Genere*, alia *Caſu*, alia (de quibus ſupra) *Comparatione*.

2. Ge-

2. *Genere inæqualia* illa ſunt, quæ aliqua ſui parte ſunt hujus, alia verò alterius generis. Talia ſunt ſequentia.

Singulari maſculina, Plurali neutra.

Sibilus Sibila; *Balteus* (raró *balteum*) *Baltea*, *Avernus*, *Averna*, *Dyndimus* (raró *Dyndimum*) *Dyndima*: *Gargarus*, *Gargara*; *Infernus Inferna*; *Iſmarus Iſmara*, *Maſſicus*, *Maſſica*; *Mænalus*, *Mænala*, *Taygetus*, *Taygeta*.

Singulari Maſculina, Plurali Maſculina, vel Neutra.

Cetus, *hi Ceti*, *hæc Cete*, *Jocus*, *hi Joci*, *hæc Joca*: *Locus*, *hi loci*, *hæc loca*.

Singulari Fœminina, Plurali Neutra.

Carbaſus, *Carbaſa*: *Hieruſalem* vel *Hieroſolima*, *æ*, fœm: *Hieroſolima*, *orum*, neutr: *Pergamos*, *Pergama*, *orum*: *Cryſtallus*, *li*, (raró, *cryſtallum*) *cryſtalla*, *orum*.

Singulari Neutra, Plurali Maſculina.

Hoc Argos, *hi Argi*, *Plus* in Singulari Neutrum, in Plurali, *hi & hæ plures*, *& hæc plura*, *hoc Cælum*, *hi cæli*: *hoc Elyſium*, *hi Elyſii*; *hoc Porrum*, (raró *Porrus*) *hi Porri*; *Frenum*, *hæc Frena*, vel *hi Freni*, *Raſtrum*; *hæc Raſtra*, vel *hi Raſtri*.

Singulari Neutra, Plurali Fæminina.

Epulum, *Epulæ*: *Exuvium*, *Exuviæ*, *Delicium Deliciæ*, *Balneum*, *Balneæ*.

3. CASU ſeu Declinatione *Inæqualia* ſunt illa quæ aliqua ſua parte hujus, alia alterius declinationis ſunt v. g. *Domus* (de qua vide ſupra) *Colus*, *coli*, *à colo*, vel *colu*; *has colos*, vel *colus*. *Ficus* ſive arborem, ſive fructum ſignificet, eſt decl: ſecundæ, vel quartæ. *Laurus*, *hujus lauri*, *à lauro*, vel *laurûs*; *has lauros* vel *laurus*. Pinus *à pinu*; *hæ pinus*, *has pinos*, vel *pinus*. Aliîs caſibûs duo hæc poſtrema ſubſtantiva ſecundæ tantùm declinationis ſunt. *Vas vaſis*, ſingularî numerô, eſt tertiæ declinationis, pluralî ſecundæ: *vaſa*, *vaſorum*,

rum, vasis, &c. Olim enim, *Vasum, vasi, vaso &c.* dicebatur. *Jugerum, jugeri,* singulari num: est secundæ decl: plurali verò est tertiæ: *jugera jugerum, jugeribus &c.* Quanquam & singulari numerò, *hujus jugeris & ab hoc jugere,* legitur. *Bacchanalia* modò per secundam *Bacchanaliorum, Bacchanaliis &c.* modò per tertiam declinantur. *Bacchanalium Bacchanalibus &c.*

VIS, *Siłá,* singulari numerô in omnibus Casibus est monosyllabum, N. *vis* G. *vis,* D. *vi.* Ac: *vim.* V. *ô vis.* A. *à vi,* pluraliter verò polysyllabum. N. *vires* G, *virium.* D, *viribus.* Ac, *vires.* V. *o vires.* Abl: *à viribus.*

DEFECTIVA

DEFECTIVA Nomina (uti & *verba*) illa vocamur, quæ aliqua sui parte deficiunt. Hic potissimum *Numerô deficientia* proferemus: tum ea quæ *Casu* deficiunt recensebimus.

Singularî duntaxat numerô declinantur.

1. Nomina *frumentorum & leguminum,* v. g. *Triticum, Hordeum, Siligo, Avena, Far, Ador, Oryza, Cicer, Cicercula, Lens, Lenticula, Pisum, Faba Ervum, Vicia, Lupinum, Helleborum, Melanthion, Cuminum, Anisum.*

Reperiuntur tamen rariùs. *Hordea, Avenæ. Fabæ,* apud Virg: *Lolia* apud Ovid: *Lupini* apud Horat.

2. Nomina *metallorum,* & *Fossilium* fere omnia. v g. *Aurum, Argentum, Aes, Ferrum, Plumbum, Stannum; Sulphur. Electrum, Sal,* (nam, *hi sales* aliud significat) *Orichalcum, Cuprum, Gypsum &c.* Invenies tamen. *Aera, Sulphura, Electra* apud Virgil:

3. Plurima *liquorum,* v. g. *Oleum, Acetum, Lac, Nectar, Cerevisia, &c.*

Lege tamen, *Mella Vina,* apud Virg: *Musta, Defruta,* apud Ovid: Imò: *Vina* etiam Oratores usurpare solent.

4. Nomina *condimentorum* maximam partem non declinantur pluraliter; v. g. *Butyrum, Saccharum, Sebum,*

bum, *Lardum*, *Laridum*, *Piper*, *Zingiber*, *Cnicus*, *Crocus* *Cynnamonum*, *Amomum*, *Cerussa*, *Psimmythium*, *Melinum*. *Creta*, *Lomentum*.

Leges tamen apud Ovid: *Larda*, *Cynnama*.

5. Nomina Substantiva ab adjectivis derivata; ut, *Sobrietas*, *à Sobrius*; *Pietas*, *à pius*; *Bonitas*; *à bonus*; & similia omnia.

Leges tamen, *Charitates*, *Scientias*, *Sapientias* apud Cic: & alios. *Justitiæ*, *Misericordiæ*, *Pietates* in sacris duntaxat libris inveniuntur.

6 Denique hæc: *Aër*, *Aether*, *Alvus*, *Aevum*, *Bilis*, *Barathrum* *Cholera*, *Cœnum*, *Ebur*, *Fama*, *Fames*, *Fimus*, *Fænum*, *Galla*, *Gelu*, *Gloria* *Gluten*, hoc *Halec*, *Humus*, *Hepar*, *Indoles*, *Jubar*, *Justitium*, *Juventus*, *Lethum*, *Limus*, *Lutum* *Lues*, *Lux*, *Meridies*, *Macellum*, *Nemo*. *Nihilum*, *Pascha*, *Pax*, *Pelagus*, *Penu*, *Pix*, *Plebs*, *Pontus* (non Pondus) *Progenies*, *Pulvis*, *Pus*, *Quies*, *Rabies*, *Ros*, *Sal*, *Salum*, *Salus*, *Sangvis*, *Senectus*, *Sitis*, *Solum*; *Supellex*, *Tabes*, *Talio*, *Ver*, *Vesper*, *Virus*, *Viscus*, *Viscum*, *Vitrum*, *Vulgus* &c.

Leguntur sed raro, *aëres*, apud Vitruv: *aëribus*, apud Lucr *Ævis durare*, apud Plin: *Glorias inanes flare*, apud Gell: *Luces*, ibid: *Paces*, apud Horat: *Pices*, apud Virg: *Pulveres* apud Hor: *Quietes*, apud Cic: *Rores* apud Virg: *Salibus aspergi*; apud Plin: *Sola fimo saturare* apud Virg: *Vitra* apud Pöëtas.

Plurali duntaxat numero declinantur.

1, Multa *Propria Urbium*, v. g. *Athenæ*, *Parisii*, *Puteoli*, *Venetiæ*, *Susa*, *Bactra*, *Ipri*, *Montes*, *Valencenæ*.

2. *Numeralia*, *Cardinalia*, omnia præter, *Unus*, & *Mille* Substantivũ, & *Distributiva*; ut, *singuli bini* &c.

Leguntur tamen, fere apud Pöëtas tantùm: *Bino*, *Terno*, *Septeno*, *Quadrageno*, &c.

3 Nomina *Ludorum* & spectaculorum; ut, *Circenses*, *Megalenses*, *Olympia*, *Nemæa*, *Osci*.

4. Nomina Festorum pleraque; ut, *Bacchanalia*, *Dio*-

ny-

nysia, Saturnalia, Floralia, Carnalia, Regalia, Febrŭa; Calendæ, Nonæ, Idus.

5 Multa nomina librorum; ut, *Biblia, Bucolica, Georgica. Ethica, Physica, Politica, Logica, Anatomica, Synonyma.*

6. Denique hæc *Aedes, ædium,* Domoſtwo (nam *Aedes,* Kośćioł, declinatur ſing· num) *Aeſtiva, Alpes, Ambages, Annales, Arma, Argutiæ, Artus, Balneæ, Bellaria, Bigæ, Blanditiæ. Cælites, Cantelli, Cani, Carceres,* kres zawodniczy; *Caſtra, Cibaria, Clitellæ, Codicilli, Compita, Comitia, Copiæ,* (pro *Exercitus, Crepundia, Cunæ, Cunabula, Diræ; Divitiæ. Excubiæ, Exequiæ, Exta, Exuviæ,. Facetiæ, Fides* (pro *Lyra*) *Fores. Fori, Fortunæ,* pro Máiętność, chudoba, *Gades, Gerræ Grates, Hiberna, Ilia, Incunabula, Induciæ, Inferiæ, Inferi, Inſidiæ, Juſta Lemures, Liberi,* Dzieci, *Literæ,* liſt, *Loculi* Szkátułká. *Luſtra ferarum, Majores,* Przodkowie, Stárſi, *Manes manium: Manubiæ, Mele. Minæ, Minores.* (pro *Poſteri,*) *Mænia, Munia, Nares, Nates, Natales, Nugæ Nundinæ, Nuptiæ. Oblivia, Officiæ; Opes,* (pro *Divitiæ,* vel *potentia*) *Optimates; Paleæ; Poleares; Parupherna, Paraphernalia; Parapherna, orum. Penates, Phaleare, Poſteri. Præcordia; Præſtigiæ, Primitiæ; Primores; Proceres; Pugillares; Pugillaria. Quadrigæ; Quiſquiliæ; Reliquiæ; Renes; Repotia; Scalæ* ſchody; *Scopæ; Scruta. Sentes; Sordes; Spolia; Sponſalia; Stativa; Suppetiæ; Tempe; Tenebræ; Teſqua; Thermæ; Tranſtra; Tricæ; Valvæ; Vepres; Viſcera.*

Raro Reperiuntur: *Annali* apud Cic: *Annalem,* Gell: *Alpem,* Lucan: *Ambage,* Ovid: *Artus omnis,* Lucan: *Biga,* Stat: *Blanditia,* Cic: *Cælite.* & *Carceris.* Ovid: *Caſſe,* Senec· *Copia,* Cic: *Fide.* Horat: *Crepuit foris,* Plaut: *Forem* (Accuſativ: ſing:) & *Fortuna* Ovid: *Litera,* Liſt; Ovid: *Manem,* Apud *Nare,* Ovid: *Offutia hac* Plaut: *Ope barbarier.* Cic: *Optimate,* Cæl, in-

inter epist: Fam: Cic: *Præstigia*, Quintil: *Primori*, Sil: *Procerem* Juv: *Pugillarem*, Auson: *hæc quisquilia*, *æ*, Næv: *Reliquia æ*. Plaut *Scala*, Cæs: *Sentem*. Colum. *Sorde*. Horat: *Spolium*, Juven: *Transtro*, Pers. *Vepres* & *viscere*, Ov: &c.

Casibûs deficientia.

1. Nominativum, & Genitivum: tantùm habet, *Tantundem*, *Tantidem*.

2. Nomin: & Accusat: tantùm, *Suppetiæ*, *Suppetias*.

3. Nomin: & Vocativum tantùm, *Jupiter Exspes*.

4. Nomin: & Ablativum tantùm, *Fors à Forte*.

5. Vocativô carent I. Interrogat: *Quis*, *Qualis* &c. II. Relativa, *Qui*, *Quæ*, *Quod*. III. Negativa: *Nemo*, *nullus* IV. Partitiva pleraque *Quidam aliquis* &c. V. Pronomina omnia præter. *Tu*, *Meus*, *Noster*, *Nostras*, fere vocandi Casu destituuntur.

6. Obliquos tantùm Habet, *hujus Jovis*, *Jovi*, *Jovem*, *ab Jove*.

7. Tres tantùm obliquos habet, *Opis*, *Opem*, *ab Ope*.

8. Unum tantùm Obliquum, *Inficias*, Accusativum. *Sponte*, *Natu*, Ablativum *Inficias*, ponitur cum *Eo*, v. g. *Inficias ire*, *Sponte*, cum Possessivis, *Mea*, *Tua*, &c: v. g. *Suapte*, *Sponte*, *Natu*, cum Adjectivis. *Major*, *Minor*, *Maximus*, *Minimus*. * Virg: 1. Aen: *Quarum quæ maximo natu*.

SPONTIS tamen in Recto, apud Columel: l. 9. c. 4. & apud Cels: l. 1. c. 1. legitur. De usu defectivorum vide admonit num: 2. in fine capitis IIX.

A P T O T A.

1. Nomina quæ Græci *Aptota* vocitant, Latinè dixeris, *Inflexibilia Indeclinabilia* aut *Inflexionis expertia*: quod sinè ulla ultimarum syllabarum inflexione circumducantur per omnes casus.

2. Talia sunt. I. Adjectiva, *Frugi*, *Nihili*. II. Omnia Numeralia, Cardinalia; à *Quatuor*, usque ad *centum*. III. *Mille* Adjectivum; At *Mille* Substanti-

vum solùm singulari numerô est *Aptoton*: pluraliter declinatur. *Millia, millium, millibùs*. IV. *Cete, Cære, Tempe &c.* V. Quartæ decl: nomina. U. finita, singulari . im: aptota sunt omnia. VI. Substantiva, I. finita; ut, *Gummi &c.*

3. Eadem etiam *Monoptota* dicuntur; at *Diptota*, quæ bis, *Triptota*, quæ ter, seu tribus in Casibus inflectuntur, sic *Tetraptota*, & ultra. Diptoton igitur est, v. g. *Musa* singulari Numerô, quia duas mutationes subit: 1. in *æ*, 2. in *am &c.* Triptoton est, v. g. *Dominus &c.* Tetraptoton; v. g. *sermo &c.*

DE VERBORUM PRÆTERITIS & SUPINIS.

CAPUT XVIII.

Regulæ generales omnium Conjugationum.

1. Compositum Simplexq; modo variantur eodem.
2. Quod si Præteriti geminetur syllaba prima
Simplicium; perdunt penitùs Composita priorem;
Ut Tutudi Retudi. 3. Retinent Præcurro, Repungo.
Quæq; sibi gignunt Sto, Do, Bibo, Poscere Disco.
4. Præteritis quæcunque carent, spoliato supinis.
Ut Glisco, Ferio, Vergo, cum Polleo, Vado
Ambigo cum Satago, Quæso, Quatio, atque Fatisco,
Et Furio & Mæreo, tum Aveo, tum Ringor & Hisco,
Et Vescor, Linquor, Medeor, Reminiscor, & Ajo,
Et Meditativum, quæve Incæptiva vocantur.

SCHOLION I.

1. Verba Composita ita conjugantur, seu ita habent Præteritum & Supinum, sicut eorum simplicia; v. g. *Lego, is, legi, lectum; Perlego, is, perlegi, perlectum, &c. Lego, Legas, avi, atum: Relego, Ablego, Allego, as, avi, atum. Dico, Prædico. Indico is, xi, ictum, Dico.*

as, a,

as, avi atum. Prædico Indico. Abdico. Dedico as, avi, atum. Excipiuntur nonnulla, Sed de iis mox suis locis agemus.

2. Quando Præteritum Verbi simplicis geminat primam syllabam, tunc Præterita Compositorum priorem ex illis geminatis abjiciunt v.g. *Tundo Cado &c. Tutudi, Cecidi &c.* Composita *Retundo, Contundo, Obtundo, Decido &c.* habent *Retudi, Contudi Obtudi, Decidi,* non *Retutudi, Contutudi Dececidi &c.*

3. Excipiuntur tamen: *Præcurro, Repungo* & omnia Composita ex Verbis, *Sto, Do, Bibo Posco Disco;* quæ ità geminant in Præteritis primam Syllabam, sicut & eorum simplicia; dicimus enim *Repupugi, Præcucurri, Constiti &c.* sicut *Pupugi, Cucurri, steti. Præcurro* habet etiam *Præcurri.*

4. Verba quæ carent Præter: carent & Supinis v. g. *Glisco, Ferio &c.* in carmine enumerata. Item *Meditativa & Inceptiva seu Inchoativa,* de Meditativis tamen vide infra in Quarta Conjug. de Inchoativis in tertia.

Regulæ speciales singularum Conjugationum.

PRIMA CONJUGATIO.

Bo, Co, Do, finita.

1. Præteritis AVI, dat Prima ATUM ac Supinis,
Ut Neco. 2. Compositum. Necui Nectumq; recepit.
3. Vult Cubo vel cubui cubitum, *vel habere* cubavi
Atq; cubatum. *4. Ubo. Compositum sibi poscit utrumque.*
5. Tantùm U, I. Itumq; *petit, quod Tertia flectit in* umbo
6. At Micui *solùm simplex* Mico *Nataq; poscunt;*
7. Dimico *si demas quod postulat* Avi, & Atum.
8. Dat, Plicui plicitumq; Plico. 9 Cum Præpositura
Vel Plicui, plicitum, vel in Avi *sumat &* Atum.
10. Supplico demetur, Genitumq, ex Nomine solum,
Multiplico veluti, quod in Avi *mittit &* Atum.

Gra-

11. *Dat Fricui, Frictum.* 12 *Secui Sectumq; Secare.*
12. *Vult* dedit, *atque* datum, *Do, das;* & *Pignora prima*
Ex Satis, & *Pessum, Venum, Ci* [illegible]*mque creata.*
14. *Cætera sunt Ternæ, poscuntq; Didiq; Ditumq;*

SCHOLION II.

1. Verba primæ Conjugationis habent Præter: in *AVI*, Supinum in *Atum*, v. g. *Neco as; necavi necatum.*

2. Excipiuntur Composita ex Verbo, *Neco*, quæ habent Præteritum in *U I*, & Supinum in *CTUM*, v. g. *Eneco enecui, enectum. Interneco internecui, internectum.*

3. Verbum *Cubo*. 4 Et illius Composita quæ non habent, *M.* ante *Bo*, habent Præteritum in *U I*, vel in *AVI*, Supinum in *ITUM* vel *Atum.* v g. *Cubo, cubui.* vel, *cubavi, cubitum,* vel *cubatum, Accubo, cubui,* vel *accubavi, Accubitum,* vel *accubatum* sic *Incubo. Recubo* &c Unde apud Quintil: l. 8. cap: legitur, *Cubâsse,* & apud Plin: l. 11. cap. 16. *Incubavêre.*

3. Composita ex Verbo, *Cubo*, quæ habent; M. ante *BO*, habent tantùm Præter: in *U-I*, & Sup: in *ITUM* suntq; tertiæ Conjug: v g. *Accumbo, Decumbo, Discumbo; Incumbo, Occumbo. Procumbo, Recumbo, Succumbo.*

5. *Mico* cum Compositis habet Præter: in *U-I*, supinô caret.

6. Excipitur unum. *Dimico*, quod habet Præter: in *Avi*, Supin: in *Atum.*

7. *Plico* habet (Præter) *Plicui*, Supin: *Plicitum.*

8. Verba quæ componuntur ex aliqua Præpositione & Verbo *Plico* habent Præter: & Sup: dupliciter: in *U-I, ITUM*, vel in *AVI*, & *Atum*, v. g. *Explico, explicui, explicitum* vel *Explicavi Explicatum,* Sic *Applico, Complico, Replico Implico* &c.

9 Excipitur *Supplico*, & omnia composita ex aliquo Nomine & Verbo *Plico*, quæ Præteritum habent in, *Avi* & Supinum in *Atum*, tantùm, v g. *Supplico, Supplicavi, Supplicatum.* Sic *Duplico, Triplico, Multiplico.*

10.

10. *Frico.* Habet Præter: *fricui*, Supin: *Frictum*; *cum Compositis*.

11. *Seco, secui sectum*; cum Compositis. Vide tamen supra cap: XIV. schol: X. num: 4.

12. Verbum DO, cum quaternis suis Compositis primæ Conjug: habet Præter: *Dedi*, Sup: *Datum*, NOTA, Sunt verò primæ Conjug: quæ componuntur ex *Satis, Circum, Pessum, Venum*, & ipso, DO, v. g. *Satisdo, Circumdo, Pessumdo, Venundo*.

13. Reliqua Composita ex Verbo, Do, sunt tertiæ Conjug: & habent Præt: in *DIDI*, Sup: in *DITUM*, v. g. *Abdo, Abdidi, abditum*, Sic *Addo, Abscondo Edo, Extrado, Indo, Obdo, Dedo, Condo, Recondo, Reddo, Trado, Subdo, Perdo &c.* Abscondo olim habuit, *Abscondi, Absconsum*. NOTA, Cavendum, nè nos fallant quædam, quæ speciem Compositorum ex DO, habent; vetera autem sunt aut Simplicia; ut *Secundo, Trudo &c.* aut ex aliis quàm ex DO, componuntur: v. g. *Abundo, Redundo, &c.* ex *Undo*.

Continuatur Prima Conjugatio. Mo, No. To, Po. Vo, finita.

1. *Dant*, U-I, Itumq; *Crepoq; Sonoq; Domoq; Vetoq; Cum Tono.* 2. *Sed Lavi, lotum, lautum atque lavatum. Dat Lavo.* 3. *Compositum, ceu* Proluo, *tertia poscit.*
4. *A* Poto *vel* Potatum, *vel flectito*, Potum.
5. *Sto, Verbum, stetit, atque statum.* 6. stiti, *inde* Profecta.
Atque Stitum *cupiunt, sed multò sæpiùs* Atum.
7. *Nulla supina creat* juvo, juvi, *ast* adjuvo *poscit* *Adjuvi, Adjutum.* 9. Juvo *suscipit inde supinum*.

SCHOLION III.

1. ISTA Verba *Crepo, Sono, Domo, Veto* & eorum Composita habent Præt: in *U-I*, Sup: in *ITUM*; v.

Cre-

Crepo, Crepui, Crepitum. NOTA, *Discrepo, Increpo,* habent etiam in *AVI,* & *Atum* quanquam. *Increpo,* meliùs *Increpui, increpitum* VIDE Cap: XIV. Schol: X. num: 4.

2. *Lavo* habet Præt: *Lavi.* Supinum tripliciter: *Lotum, Lautum, Lavatum.*

3. Composita ex Verbo, *Lavo:* omnia sunt tertiæ Conjug: & habent Præt: in UI, Sup in UTUM, v. g. *Abluo, Eluo, Diluo, Proluo.* Olim & ipsum. *Lavo,* fuit tertiæ.

4. POTO, habet Præt: *Potavi,* Supinum dupliciter: *Potatum,* vel *Potum,* unde, *Potus,* Substanti & Adjectiv:

5. STO, habet Præter: *Steti,* Supin: *Statum.*

6. Composita ex Verbo, *STO,* Habent Præt: in *ITI,* Supin: dupliciter in *ITUM,* vel in *ATUM,* meliùs in *ATUM* v. g. *Consto, Constiti, Constitum* vel *Constatum.* Sic, *Adsto, Asto, Exsto, Insto, Obsto, Præsto, Resto, Substo:* * Cic: l. 9. ep: 8. Fam: *se præstaturos.* * Plin. l. 18. c. 3. *Constaturus minimò impendiò fructus.* Maximè autem Participia Futuri, *Aturus,* retinent; ut *Constaturus &c.*

7. *Juvo,* habet Præteritum, *Juvi,* Supinô caret.

8. *Adjuvo,* habet Præt: *Adjuvi,* Supin: *Adjutum.*

9. Defectus Supini, & eorùm quæ à Supino formantur, in Verbo *Juvo,* suppletur ex Verbo *Adjuvo.* NOTA. Non te moveat, quòd Sallustiùs in Jugurta dixit: *Ratus id quòd res monebat, frequentiam negotiatorum & commeatu.* Juvaturum *exercitum &c.* Author enim hic observatur à plurimis eruditis, studiosè consectari loquendi vetustatem; & qui illi ex Principibus Latini sermonis suffragetur in simili Verbi *Juvando* usu, nullus exstat.

SECUNDA CONJUGATIO.

1. Præteritum per, U-I, per Itúmque supina reponit:
Ritè secunda; velut Moneo, monui monitúmque.

2. *Dat.*

2. Dat, Doceo, Doctum. 3. à Teneo deducito, Tentum.
4. Censeo amat censum 5 donabit Misceo Mistum.
6. Sorbeo cum sociis tantùm sibi sorbuit, optat.
7. Quod dat U-I, Neutrum. Timeoq; carento supinis.
Ut, Madeo studeo, Rubeo. 8. Vult, Torreo, Tostum.
9. Præbeo, Itum, & Valeo, Placeo, Careoq; Liceoq;
Pareoq; & Doleo, Caleo, Jaceoq; Noceoq;
10. Prandeo, cum Video, Di Sum 11. sedeo tamen essert.
S. gemino sessum. 12. Stridi, dat Strideo solùm.
13. Mordeo Præteriti geminatur prima, Momordi.
Morsum. 14. flectuntur sic Spondeo, Pendeo, Tondet.

SCHOLION IV.

1. Verba secundæ Conjug: habent Præteritum in U-I. Supinum in ITUM, v. g. Moneo, *Monui, Monitum*, Taceo, *Tacui, Tacitum*. Composita tamen illius carent Supinô: *Conticeo, Obticeo, Reticeo, Conticui, Obticui, Reticui*. Contra *Arceo* simplex, habet Præteritum tantum *Arcui*, Composita tamen etiam Supinum in *itum*, habent, ut, *Coërceo*, *Exerceo*, *Coërcui*, *Coërcitum* &c.

2. Doceo, habet Præter: *Docui* Supinum, *Doctum*. SIC & Composita, *Edoceo*, *Dedoceo* &c.

3. *Teneo* cum Compositis habet Præt: *Tenui*; Supinum. *Tentum* *Contineo*, *Continui* *Contentum*. SIC *Obtineo*, *Retineo* *Sustineo*, *Detineo*, &c.

4. *Censeo* cum Compositis habet Præt: *Censui*. Supin: *Censum* NOTA, ab antiquo *Censio* 4tæ Conjug: *Censivi*, *Censitum* Inde Participium à Composito, *Recensio*, Recensitus, hactenus in usu est.

5. *Misceo* cum Compositis habet Præteritum *Miscui*. Supinum dupliciter, *Mistum*, vel *Mixtum*. Sic, *Admisceo*, *Commisceo*, *Immisceo*, *Promisceo* &c.

6. *Sorbeo*, cum Compositis habet Præt: *Sorbui* Supinô caret. Lucanus usurpavit. *Absorpsi*. Inde suspicantur aliqui, usitatum olim fuisse, *Sorbo*, *sorpsi*, *sor-*

ſorptum, & Compoſita: *Abſorbo abſorpſi abſorptum &c.* Quæ non ſat tutè uſurpari videntur poſſe.

7. Verba Neutra ſecundæ Conjug: quæ habent Præteritum in U-I, item *Timeo*, (quod modò eſt Activum, modò Neutrum) carent Supinîs v. g. *Madeo Madui &c.*

8. Excipitur *Torreo*, cum Compoſitis, quod habet Præt: *Torrui*, Sup: *Toſtum*.

9. Excipiuntur item hæc, *Præbeo*, (quod & Activum eſſe poteſt) *Valeo &c.* in carmine quæ habent Præt: U-I, Supin: in Itum. NOTA, Licèt autem Supina horum Verborum parum in uſu ſint: Participia tamen: *Præbiturus*, *Valiturus*, *placiturus*, *Cariturus*, *Liciturus*, *Pariturus*, *Doliturus*, *Nociturus &c.* Uſitatiſſima ſunt.

10. *Prandeo*, & *Video*, habent Præt: in DI, Sup: in SUM.

11. *Sedeo* habet Præt: *Sedi* Sup: *Seſſum* per S. duplex. Sic Compoſita: *Aſſideo*, *Inſideo*, *Poſſideo &c.*

12. *Strideo*, habet Præt: *Stridi*, Supinô caret.

13. *Mordeo.* 14. *Spondeo*, *Pendeo*, *Tondeo*, habent Præt: in *DI*, Sup: in *SUM*, & primam ſyllabam geminant in Præterito. *Momordi*, *Spopondi*, *Pependi*, *Totondi*, *Morſum*, *Sponſum &c.*

Continuatur ſecunda Conjugatio.

1. Præteritum finita Veo, Vi, Tumq; ſupinum
Formant; ut Moveo. 2. à Caveo, deducito, cautum.
3. A Faveo, Fautum. 4. ſed Ferveo ferbuit optat.
5. Flaveo nil, Paveo, Conniveo, Liveo poſcunt.
6. Si ſum, dat Maneo. 7. Verùm hinc orta eminet atque
Promineo, Immineoq; volunt minui, abſque Supino.
8. Hæreo, cum ſvadet, mulcetq; & mulget, & ardet,
Tergeoq; & Ridet, ſi ſum: 9. *ſed Torqueo tortum.*
10. Vult, Juſſi, ac juſſum, Jubeo. 11. aſt, Indulgeo ſi tum.
12. Urgeo, ſi tantùm. 13. ſic Fulgeo, turget, & alget.

14.

14. *Lugeo, xi. solùm, cum Luceo: Frigeo poscit*
15. *Augeo Præterito facit, Auxi, auctumq; supino.*

S C H O L I O N V.

1. Verba secundæ Conjug: desinentia in VEO, habent Præt. in VI. Supina in Tum: v g *Moveo, movi, Motum.* Sic, *Amoveo, Admoveo, Submoveo &c.* Sic *Foveo,* cum Composi: *Refoveo, Confoveo.*

2. *Caveo.* 3. *Faveo,* habent Præt: in *Avi,* Sup: in *Autum.* Sic *Præcaveo.*

4. *Ferveo,* cum Compositis habet Præter: *Ferbui,* Sup: caret Sic, *Efferveo, Deferveo*; Olim fuit, *Ferveo,* vel *Fervo vis,* tertiæ Conj: Pöëtis maxime usitatum, apud quos alia etiam ejusmodi per tertiam Conjug: inflexa reperias; ut, *Effulgere fluctus,* apud Virg: *Responde Pöëta,* (per tertiam Conjug:) apud Martialem &c.

5. *Flaveo, Paveo, Conniveo, Liveo* carent Præt: & Sup: NOTA. Defectus Præteriti in Verbo *Paveo,* supletur per Præteritum Compositi (sive illud sit *Expaveo,* sive, ut alii volunt, *Expavesco*) Expavi *Conniveo:* olim habuisse creditur, *Connivi & Connixi* hodie neutrum reperias. UT omnem nodum pueris extricemus, monendi hic illi erunt. Præterita perfecta sermonis Patrii; *Pożółkł, Posiniał, Zpłowiał &c.* optime Latinè efferri per Præsens Tempus *Flavet, Livet &c.* Quod in aliis quoque etsi Præterito non careant, usitatum Latinis est, ut, *Turget,* Odął sie; *Riget.* Zdrętwiał *&c.* Ratio in promptu est, Polonis nulla aut vix ulla sunt *Perfecta* Verba, *Inchoativis* ejusdem significationis respondentia: ac proinde, sive *inchoata,* sive *perfecta* actio passióve enuncianda est, eodem semper utuntur Verbo, hoc solo discrimine, quòd actionem passionémve Inchoatam *Præsenti,* Perfectam *Præterito* ejusdem Verbi significent v g. *Sinieję, Posiniałem,* vel *Zsiniałem: Pożółknę, Blaknie co &c.* *Pożółkłem,* vel *Zżółkłem. Zblakowało co* Contra Latinis alia *Perfectorum* alia *Inchoativorum* Verborum

forma est, adeo quidem; ut, quæ *Perfecta* vocantur, etiam *Præsenti tempore* perfectam actionem, passionémve & *Imperfecto*, Plusquam perfectum significent. Unde quod nonnisi *Præterito perfecto* efferre nos possumus, Latinis etiam *Præsenti*, efferunt ac significant: & quod nobis non nisi *Plus quàm perfecto* enuntiari potest, illis *Imperfecto* quoque enuntiatur. * Cæl 1. 8. Fam: Cic: ep: 10. *Quod tibi scripsi supra Curionem frigere, jam calet.*

6. *Maneo*, cum Compositis quæ primam simplicis syllabam, *MA*, retinent integram, habet Præt: in SI, Sup. in *SUM*, v. g. *Permaneo, Remaneo, Immaneo, Commaneo &c.*

7. Illa verò Composita ex *Maneo* quæ *MA*, mutant in *Mi*, habent Præt: in UI, Sup: carent: v. g. *Emineo. eminui*. Sic *Immineo, Promineo.*

8. Ista Verba *Hæreo, Suadeo &c.* (in carm:) habent Præt: in *Si*, Sup: in *SUM*, Sic & eorum Composita.

9. *Torqueo*, habet Præt: *Torsi*, Sup: *Tortum*, Sic *Detorqueo, Intorqueo, Contorqueo, Retorqueo, Obtorqueo.*

10. *Jubeo* habet Præt: *Jussi*, Sup: *Jussum*. 12. *Indulgeo, Indulsi, Indultum.*

12 Ista Verba: *Urgeo*, (14) *Fulgeo, Turgeo, Algeo,* hab: Præt: in *SI*, Supinîs carent. Cætera explicatione non egent quorum similia alibi quoque suæ, quam in carmine habent, claritati, & Magistrorum prudentiæ relicta sunto.

Continuatur secunda Conjugatio.

1. A Cieo, civi, atque citum venit. 2 *Accio quartæ est.*
3 Deleo, *& orta* pleo *&* *fleo; cum neo, in evit & etum.*
4 *Ast Oleo per* UI, *dat itum:* 5. *Composita sequuntur,*
(*Quæ redolent*) patrem 6. *Reliqua, evi, etúmque requirunt.*
6. *Fert Abolevit*: itum: 8 *sed vult, Adolevit, Adultum;*
9 *Audeo vult. Ausus, Gavisus, Gaudeo poscit.*
1 *Et Soleo, solitus;* 12. *soluiq; aliquando recepit.*

13. *Hæc*

13, *Hæc Libet, atque Licet, Tædetq; Pudetq; Piget q;*
Et Placet, aut in U.I, aut in Itum eſt formare licebit.
14. *Præteriti miſeret, vult ſemper habere* miſertum eſt.

SCHOLION VI.

1. Cieo, cum Compoſitis habet Præt: IVI, Sup: in *itum, Concieo, Concivi, Concitum* Sic *Fercieo Excieo.*
2 *Accio,* 4tæ Conjug: *Accivi Accitum* Sic *Excio &c.*
3. Iſta Verba: *Deleo, Fleo, Neo,* & omnia Compoſita ex Inuſitato, *Pleo,* ut *Compleo, Impleo, Repleo, Oppleo, Suppleo &c.* habent Præt in *Evi,* Sup: in *Etum.*
4. *Oleo,* habet præt: *Olui,* Sup: *Olitum.*
5 *Compoſita,* ex Verbo, *Oleo* quæ retinent ſignificationem ſui *Patris,* ſeu *Simplicis,* retinent & Præteritum & Sup: ejuſdem, v, g, *Oboleo, Redoleo, Suboleo, Peroleo.*
6. Quæ verò non retinent ſignificationem ejuſdem, habent Præt: in EVI Sup: in ETUM, v, g, *Inoleo, Inoleſco, Exoleo, Exoleſco.*
7. *Aboleo, Abolevi, Abolitum.*
8. *Adoleo, & Adoleſco, Adolevi, Adultum,*
9. Iſta Verba Impers *Libet &c.* duplicitei habent Præter: *Libuit* vel, *Libitum* eſt, *Licuit;* vel *Licitum* eſt: *Tæduit;* vel, *Pertæſum* eſt, *Puduit;* vel *Puditum eſt: Piguit,* vel, *Pigitum* eſt: *Placuit,* vel, *Placitum* eſt. SIC & Compoſita *Collibet, Pertædet, Perplacet.*
10. *Miſeret,* tantum habet *Miſertum eſt.*

TERTIA CONJUGATIO.

Finita in I-O.

1. *Compoſitum à, ſpecio, lacio, exi, ectum; 2. excipe Verbum.*
Elicio, *Elicui, Elicitum, 3. Sapui, atque ſapivi.*
Dat Sapio *ſolùm, 4. à Feci deducito Factum.*
5. *A, Jeci, Jactum. 6. Dat Fodi ſſ duplice Foſſum,*
Et cum Compoſitis. 7. Cupio, Ivi, formar & Itum.

8. *A Capio, Cepi, Captum* 9 *Fugi Fugitúmque:*
A Fugio. 10. *à Rapio, Rapui deducito Raptum,*
11. *A Pario, peperi, partum sed dic* Pariturus,
12. Comperio *Quartam reliqua cum prole sequetur.*
13. *Præteritum Quatio nescit,* 14 *sed pignora, Cussi,*
Et cussum faciunt. 15. *Mejo minxi, indeq; mictum.*

SCHOLION VII.

1. Composita ex Verbis, *Specio Lacio* habent Præt: *Exi*, Supinum, *Ectum*, v, g, *Aspicio Conspicio Despicio, Inspicio Perspicio; Respicio, Suspicio;* quæ componuntur ex SPECIO *Allicio, Illicio, Pellicio* Composita ex *Lacio.*

2. *Sapio* tantùm habet Præteritum, *Sapui* vel *Sapivi*, Supinô caret SAPUI præsertim in Compos. *Desipio, Resipio*, usitatius est SAPIVI, imminuitur per Syncopen. *Sapii*, ab eo formatur, *Sapîsti, Sapîstis;* novâ imminutione Martial. *Nubere vis Prisco, non miror. Paula. Sapîsti.*

3. *Pario* habet *Peperi* Sup: *Partum*: Participium tamen Futuri, *Pariturus*, non *Parturus.*

4. *Comperio Reperio, Aperio* & reliqua quæ nonnulli credunt componi ex *Pario*, vide infra in 4. Conjug.

5. Composita Verbi, *Quatio*, habent Præt: *Cussi* Sup: *Cussum* v. g, *Decutio, Decussi Decussum* Sic *Excutio, Incutio, Percutio Concutio &c.* Ipsum *Quatio*, videtur olim habuisse *Quassi Quassum*. Unde *Quassæ rates, & Quasso, as, are* modò caret.

Continuatur tertia Conjugatio, Finita in U-O.

1. *Poscit U-I*, utum *verbum, u o, ut. arguo polluo.* 2. *verùm.*
A Ruo dic, rui, rutum 3. *sed* utum *Composita reposcunt,*
4. *Dat Struo xi structum* 5. *sed fluxi dat fluo fluxum.*
6. *Nulla supina, Luo, Metuo, Batuóque, Pluóque*
Congruo, nata, nuo, ut renuo, ingruo, respuo poscunt.

SCHO-

SCHOLION VIII.

1. Verba desinentia in *U.O*, habent Præt: in *U.I*, Supin: in *Utum*. v, g, *Statuo*, cum Compositis, *Destituo*, *Instituo*, *Constituo*, *Restituo*, *Præstituo*, *Substituo* &c. Sic *Arguo*, *Redarguo* &c.

2. Composita Verbi, *Ruo*, habent Præt: in *U-I*, Sup: in *UTUM*, v, g, *Diruo*, *Eruo*, *Irruo*, *Corruo*, *Proruo*, *Subruo* &c. *Subrui Subrutum* &c.

3. Verba Composita ex inusitato, *NUO*, ut *Abnuo*, *Innuo*, *Annuo*, *Renuo*; item hæc Verba, *Luo*, *Metuo*, &c. habent Præt: in *U-I*, Supinis carent.

Continuatur tertia Conjugatio. Finita in Bo, & Co.

1. *Bo finita dabunt*, Bi (*ut*, *Glubo*) bitumq; *supinô*,
2. *Quô scabo*, *lambo carent*. 3. *Dant scribo nuboq; psi*, *ptum*.
4. *Cum reliquis*, *u-i*, *itumq; petunt decumbo*, *recumbo*.
5. *à Duxi*, *Ductum* 6. *à Dico deducito Dictum*
7. *Vinco*, *vici habet & victum* 8. *dabit icit & ictum*. *Ico*-9. *Peperci Parco*, *aut Parsi*, *adjice parsum*
10. *SCO finita petunt*, *vi*, *tum*; *ceu Nosco*, *Quiesco*,
11. *Agnosco & Cognosco in Itum*, *capêre supinum*.
12. *Pasco dabit Pastum*, 13. *Conquexi haud suscipit usus*,
14. *Patrum è Præteritis Verba inceptiva summes*. *Defectum supplere solent*, 15. *hinc Nomine nata*, *Præteritis omnino carent*; *caruêre Parentes*.
16. *Disco petit*, *didici tantùm*. 17. *sic Posco*, *Poposci*.
18. *Compesco per*, *U-I*, *Dispescoq; tolle supinum*.

SCHOLION IX.

1. Verba desinentia in *BO*, habet Præt: *BI* Sup: in *Bitum*, v, g, *Bibo*, *Glubo*, cum Compositis, &c.

2. *Scabo, Lambo*, hab: Præt: in *Bi* Supinis carent.

4. Vide suprà Schol: II. * 13. *Conquinisco* olim habuit *Conquexi*, hodie jam nihil habet.

14. Verba *Inceptiva* seu *Inchoativa*, *SCO*, finita mutuentur Præteritum à suis *Perfectis Verbis*, ut *Calesco*, *Incalesco*, *Frigesco*, *Refrigesco*, *Perfrigesco*, *Senesco*, *Consenesco*, *Tepesco*, *Suesco*, *Assuesco*, *Insuesco*, *Consuesco*, &c. mutuantur *Calui*, *Frixi*, *Senui*, *Tepui*, *Suevi*, *Incalui*, *Refrixi*, *Consuevi*, *Assuevi* &c, à Perfectis: *Caleo*, *Frigeo* &c. etiamsi horum aliqua minùs jam usitata sint, ut *Seneo*, *Tepeo*, *Sueo*, &c.

14. Ideo Inchoativa quæ à Nominibus tantùm proveniunt, omnino carent Præteritis, quia non habent unde mutuentur v, g; *Ingravesco*, *Lapidesco*, *Herbesco*, *Sylvesco*, *Sterilesco*, &c. quæ à Nominibus: *Gravis*, *Lapis*, *Herba*, *Sylva*, *Sterilis* &c. deducuntur.

Continuatur tertia Conjugatio.
Finita in Do.

1. A, Do, Præteritum sumes, Di, Sumq; Supinum,
Ut Mando, Mandi, 2 Fundo cum Scindere Findo.
N, perdunt: 3. geminant, S, Findo, & scindo supinô,
4. Fido cupit Fisus. 5 Pandi vult Pandere, *Pansum,*
6. Tundo facit tutudi, tunsum 7 sua pignora, tusum.
8. Dat, Cecidi Casumq; Cado 9 sed Cædo, Cecidi
Et Cæsum 10. Tentum vel Tensum, tendo, tetendi
11. Pendo, pependit amat pensum 12 sed Pedo, pepedi
Solùm. 13. DI, tantùm Sido, Strideo; Rudoq;
14. Dant, si sum, Lado, Claudo, cum Divido, Ludo,
Ac Rado, Trudo, nec non cum Plaudere, Rado.
15. Vado, *nihil 16. Vasi & vasum compesco reposcunt.*
17. S, gemino, Cessi, & Cessum cum pignore, Cedo,

SCHOLION X.

1. Verba desinentia in DO, habent Præt: in DI, Sup:

Sup in *SUM*, v, g; *Cudo*, *Cudi*, *Cusum*. Sic MAN. DO, *żuię*, nam MANDO; *Rozkazuię*, *polecam* &c. primæ est; habetque, *as*, *avi atum*. NOTA: *Scando*, olim habuit, *Scandi*, *Scansum*, hodie utroque jam caret. Composita tamen habent, *DI*, & *SUM*, ut, *Ascendo*, *Conscendo*. *Descendo*, *Exscendo* &c.

2. *Fundo Scindo*, *Findo*; amittunt, N, in Præt: & Sup: v, g. *Fudi*, *Fusum* &c. SIC Composita.

3. Præterea, *Findo*, & *Scindo*, habent Supinum per duplex S, *Scissum*, *Fissum*. Sic Composita: *Abscindo*, *Discindo*, *Præscindo*, *Rescindo*, *Diffindo* &c.

3. *Fido* habet Præterit: *Fisus sum*, SIC, *Diffido*, *Confido* * Invenies tamen *Confiderunt*, apud Liv: l. 4. dec: 6

10. *Tendo*, cum Compositis, habent Præt: in *DI*, & Sup: in *SUM* vel *TUM*, ut, *Contendo*, *Extendo*, *Distendo*, *Obtendo*, *Ostendo*, *Portendo*, *Prætendo* Quamquam *Contensum* & *Contensus*, *Ostentum* & *Ostentus*, vix jam reperies.

13. *Sido Strido*; *Rudo*, tantùm habent Præterita: *Sidi*, *Stridi*, *Rudi* Simplex *Sido*, sæpiùs. Composita *Consido*, *Subsido* &c. semper fere Præterit: & Supin: mutuantur a Sedeo, *Sedi*, est apud Colum: l. 12. c. 14.

Continuatur tertia Conjugatio. Finita in, Go, Gvo, Ho.

1. Go, vel Guo, faciet xi, ctum: 2. tamen ista supinis.
N, tria deperdunt Stringo, cum Fingere, Pingo:
3, Tango cavit, Tetigi Tactum 4. Egi poscit & actum
Cogo Ago, cum Redigo. — tantùm Egi, Prodigo, dego.
6. Pango petit pepigi, aut panxi; 7. sed pignora, Pegi
(Impingo velut. Impegi) Pactumque supino.
8. A Lego fit legi, lectum 9. dat Frangere fregi,
Et Fractum. 10 Pungo pupugi punctumq; reponit;
11. Compositis dederis punxi. sed dome repunge.

12. Negligit. Exi, ectum, cum Intelligo, diligo poscit,
13. Spargo facit, si, sum, pariter cum, mergere tergo.
14 Figo cum Frigo, xi, xum 15. Sugo, Angoq; tantùm
Xi 16. Veho dat, vexi, vectum. 17. Traxi à Traho,
Tractum.

SCHOLION XI.

1 Verba desinentia in *GO*, vel *GUO*, habent Pæt: in XI, Supin: in *CTUM*, v, g, *Plango, Planxi, Planctum* Sic: *Tego, Contego, Detego, Retego, Obtego &c.* SURGO. *Assurgo Exsurgo, Insurgo, Resurgo &c.* REGO. *Arrigo, Dirigo, Erigo,* AFFLIGO, *Infligo, Confligo, xi, ctum* (sed *Profligo, as, avi, atum*) *Corrigo, Porrigo, Pergo &c. Exstinguo, Restinguo &c.*

4 Cogo, Coëgi, Coactum; Ago, Egi, Actum, Redigo, Redegi, Redactum.

5. Prodigo, *Prodegi*, Dego, *Degi*, tantum: supinîs carent.

6. *Pango*, Præt: dupliciter, *Pepigi*, vel *Panxi*; Sup: *Pactum*.

7. Composita Verbi *Pango*, habent Præter: in *EGI*, Supin: in *Pactum* v, g, *Compingo, Compegi Compactum*, Sic *Impingo Compingo*, Sed, *Depango* Præt: *Depanxi*, Supinum *Depactum*; apud Plin:

8. Composita Verbi, *Pungo* habent Præt: in XI, Sup: in *Ctum*, v, g, *Expungo, Expunxi, Expunctum* Plaut: *Expunctus miles*. SIC *Dispungo, Compungo*, Cic: l. 2, Offic: *Threjiciis notis compunctus* REPUNGO tamen potiùs habet, *Repupugi, Repunctum*.

15. *Sugo, Suxi, Ango, Anxi*, Supinîs carent, *Sugo* tamen & ejus Compositum, *Exsugo*, habuêre aliquando, *Suctum, Exsuctum*, unde Substantivum, *Suctus*, hodiedum in usu est, Plin: *Bibunt aves suctu*.

Continuatur tertia Conjugatio.
Finita in. Lo.

1. Lo, luit, atque litum: 2. sed Alo deposcit & altum

3. *A Colo, dic Cultum* 4 *Consultum Consulo gignit*
5. *Occuloq; occultum*, 6 *Fa sum, dat Fallo, Fefelli.*
7. *Nulla supina Volo, cum Nolo nulla Refello,*
Nulla capit Malo, cum Psallo (8. *cui dato, Psalli.*)
Antéque Cello carent, Præcello, Excello supinis.
9 *Perculit, & Culsum Percello.* 10. *Velloq; Velli,*
Vulsum. 11. *Pello capit Pepuli, Pulsumque-supinô,*
12. *Sustulit & latum* Tollo, *Tetuli dedit olim.*

SCHOLION XII.

1. Verba quæ desinunt in *LO*, habent Præt: in *LUI* Sup: in *LITUM* v. g. *Molo, Molui, Molitum,*

2. *Alo*, Præt: *Alui*, Supin: dupliciter, *Alitum* vel *Altum*

3. Ista Verba *Volo, Nolo, Antecello &c.* (in carm:) habent Præt: in U-I, Supin: car: * 8. *Psallo*, etiam caret Supinô, sed Præter: habet *Psalli.*

4. *Percello*, Præt: *Perculi*, (rarò *Perculsi*) Sup: *Perculsum*

5. *Vello*, cum Compositis, Præt. *Velli*, (rarò, *Vulsi*) Supinô *Vulsum*. Sic *Avello, Convello, Evello, Revello.*

Continuatur tertia Conjugatio.

Finita in Mo, No, Po. Quo.

1. *Mo per u i, dat itum.* 2. *tremo dat tremui absque Supino.*
3. *&* *Promo, Demo* Psi Ptum, *cum Sumere, Como.*
4. *Emi, emptum dat emo* 5. *premo pressi, S, duplice pressu.*
6 *Pono facit, Posui, Positum* 7 *Genui Genitumque.*
Dat Gigno 8 *Cerno, Crevi* 9 *Compositaque Cretum.*
10. *At cùm pro* video *sumes, spoliabis utroque*
11. *Vult Cecini Cantum;* Cano 12. *cinui dat & entum*
Concino cum reliquis. 13. *Stravi stratumq; requirit*
Sterno 14. *Petit sperno, sprevi spretumq;* 15. *Beatum est*
Prole Lino *Lini, Livi, Levique, Litúmque.*
16. *Psi ptum Contemno.* 17 *Sino vult, siviq; situmq;*
18. *Po finita ferent, Psi Ptum, ceu Repere. Carpo.*

19. *Rumpo dabit rupi, ruptum.* 20. *Strepui strepitumq́, Vult strepo:* 21 *datq́; Coquo, coxi, coctumq́; supinô.*
22. *Liquo liqui tantùm;* 23. *sed* Pignora *lictum.*

SCHOLION XIII.

1. Verba in *MO* terminata habent Præt: in *U.I*, Sup in *ITUM* v. g. *Gemo, Gemui, Gemitum*, Sic *Vomo &c.*

2. CERNO, *Dochodzę swego, Upominam się o swoie*. Præt: *Crevi*, Supinum vix in usu invenies. 9. COMPOSITA tamen *Decerno, Discerno, Excerno, Secerno*, habent Præt *Evi*, Supinũ *Etum*; ut *Decrevi, Decretũ &c.*

3. CERNO *Widzę*, DISCERNO, *Rozeznam, Rozeznawam* carent Præt: & Supin:

4 Composita Verbi *Cano*, Præt: in *Cinui* Supin: in *Entum*, v. g. *Accino; Accinui, Accentum.* SIC *Concino, Occino, Præcino.*

5 *Lino* cum Compositis habet Præt: tripliciter: *Lini, Livi, & Levi*, Supin: *Litum*, Sic, *Allino, Illino, Oblino, Collino, Interlino, Sublino.*

6 Composita Verbi, *Linquo* habent Præt; *Liqui* & Sup. *Lictum*, v. g. *Delinquo, Relinquo, Deliqui, Delictum &c.*

Continuatur tertia Conjugatio.
Finita in, Ro, So.

1. Quæro, *Quæsivi, Quæsitum:* 2 *Curro, Cucurri, Cursum,* 3 *Dat* Verro *Verri, Versumq́; supinô.*
4 *à* Gero, *duc Gessi, gestum.* 5. *Trivi* à Tero *tritum:*
6. Ferre, *Tuli, latumq́;* 7. Uro, *dabit, ussit & ustum*
8. *à* Sero *fit Sevi, atque satum.* 9. *Evi rustita* proles.
Atque situm; 10 *per U.I fit &* ertum *cætera turba*
11. *Dans sivi, situmq́; Lacesso, Facesso, Capesso.*
12. *Pinso Pinsui, amat Pinsum, Pistumq́; simulq́; Pinsitum.* 13. *at Incesso, incessi capit absque supino.*
14 SI, *sum, Viso facit:* 15. *Quæso spoliatur. utroque.*

SCHOLION XIV.

1 GERO; Præt: *Gessi*, Sup: *Gestum.* Sic, *Aggero* *Con-*

Congero, *Ingero*, *Regero*, *Oggero*, *Suggero*, Excipitur: *Exaggero*, *avi*, *atum*, primæ.

2. *FERO*. Præt: *Tuli*, Supin: *Latum*, Vide ſupra Cap: XII. Schol. II.

3. Compoſita Verbi, *Sero*, quorum ſignificatio ad *Rem Ruſticam* pertinet, habent Præt: *Sevi*, Sup: *Situm*, v. g. INSERO, *Wſiewam ſzczepię*. Inſevi, Inſitum, SIC *Adſero*. *Conſero*. *Circumſero* *Diſſero*, *Obſero*, quando ſunt hujus ſignificationis. Rarum eſt illud Livii l. 10. *Fabius quàm arborem conſeviſſet*.

4. Eadem Compoſita quando non ſignificant quid. quā pertinens ad agriculturā habent: Præt: *Serui*, Sup: *Sertum* ut ASSERO *Twierdzę*, *Przywłaszczam*, *Uwalniam*, Aſſerui, Aſſertum, SIC Diſſero, *Rozmawiam* Inſero, *Wkładam*, *wtykam wprawiam*, Conſero (quod ſemper habet Accuſ: MANUS &c.) *Biię ſię z kim*, Exſero *Wyſtawiam*; *Wyciągam*, Deſero, *Porzucam*. NOTA, *Obſero*, & *Reſēro*, primæ Conjung: ſunt, habentq; *avi atum* quia non à Verbo, *Sero*, ſed à Nomine, *Sera*, ducuntur.

Reliquum tertiæ Conjugationis. Finita in, CTO, To, Vo, Xo.

1. *Dant Flecto & Plecto* Xi, xum, *cum Nectere*, *Pecto*.
2. *Et*, *xui amat Pecto*, *Nectaq*; 3. *Peto Ivit & Itum*.
4. *Verto facit verti verſum* 5 *Dat Mittere Miſi*.
Ac Miſſum 6. *Meto*, *Meſſui habet*, *S. duplice*, *Meſſum*,
7 *Siſto ſtiti ſtatum*, *Activum*, 8 *Neutrale ſequetur*.
STO Verbum, 9 *Compoſta Stiti*, *petiēre ſtitumq*;
10. *Præteritum*, Stetto, *tantummodò* ſtertuit, *optat*,
11. *Vivo feret Vixi*. *Victum*. 12. *Solviq*; *ſolutum*.
Solvo. 13. *Sic Volvi donabit*, *Volvo volutum*.
14. *Denique Texui habet*, Texo, *Textumq*, *ſupinum*.

S C H O L I O N XV.

1. *Flecto*, *Plecto*, *Necto*, *Pecto*, habent Præt: in *Xi*,

Sup:

Sup: in XUM, v. g. *Flecto, flexi, flexum.* SIC, *Deflecto, Inflecto, Reflecto, Implecto, Annecto, Depecto &c.*

2. Præterea, *Pecto,* & *Necto*, habent Præteritum etiam *Pexui, Nexui,* SIC Composita.

7. *Sisto*, quando est Activum, habet Præt: *Stiti*, Sup: *Statum.*

8, Cùm verò est Neutrum, Præteritum & Supinum habet ita, sicut, *STO*, videlicet: *Steti, Stitum.*

9. Composita Verbi, *Sisto* omnia sunt neutra, & habent Præt: in *Stiti*, Sup: in *Stitum*, v, g, *Absisto, Abstiti, Abstitum* Sic *Assisto, Desisto, Consisto, Existo, Insisto, Obsisto, Persisto, Resisto Subsisto.* NOTA I. *Existo*, habet etiam, *Exstatum*: unde *Exstaturus*, apud Ulpian: 29. Digest: Tit: 2. l. 6 Quanquam ego malim eo loci; *exstaturus*, ducere ab *Exsto*. II. Hæc ejusmodi Supina Compositorum Verbi. *Sisto*, vix apud idoneum Authorem (præter nonnullos Grammaticorum) reperies. III. Ut pueris nodum extricemus *Sisto* Activumné sit an Neutrum, ex usu ipsius cognoscitur: hac enim significatione, quâ uti illô inter loquendum non possumus, nisi cum Accusativo, Activum est, aliâ quâ Absolutè usurpari potest, est Neutrum. Id quod Polonis Pueris ex vernaculo idiomate licebit assequi, nam sicut vernacula hæc verba: *Zastawiam, Panuię, Tamuię, Stawiam*, omnino Accusativum poscunt: ita & *Sisto* cum idem, quod illa, significat: v. g, *Sisto lacrymas, sanguinem; sisto cursum, impetum, torrentem; Sisto reum judici; Sisto me in acie &c.* Quanquam hoc ultimum aptius Polonus effert: *Stawam ná placu*, unde Latinè quoque absolutè efferri potest; *Sisto in acie.* Cùm verò *Sisto*, significat, *stoię, stawám, przestawam, polegam ná czym*; uti hæc verba, ita ipsum quoque, *Sisto*, Absolutum est & Neutrum. Ad hunc modum cætera quoque hujusmodi Verba, ut *Abstineo, Fastidio*, & alia quæ modò Neutra sunt. ad captum puerorum exponi possunt.

QUAR-

QUARTA CONJUGATIO

1. *Quarta dat,* Ivi, Itum: 2 *mavult, ſepelire ſepultum,*
3 *Sentio vult Senſi, Senſum.* 4. *dat, Amixit, Amictum,*
5 *Veneo fert Venum, quod ferme, Veniit optat.*
6. *Finita in* Perio *per U I, variantur, &* Ertum,
7. *Comperit & Reperit Sociorum à lege, recedunt,*
8. *Dat Venio, veni, ventum.* 9. *PSI, Sepio, Septum.*
10. *Singultumq; facit ſingultio.* 11. *Sancio, ſanxi,*
Sanctum & Sancitum: 12 *tum Vinxi, Vincio Vinctum,*
13 *Vult ſalio ſalii, ſaltum;* 14 *ſed* Pignora *ſultum,*
15 *Haurio fert hauſi atque hauſtum* 16. *Farcio farſi*
Fartum: 17 *ſic ſartum dat Sartio:* 18. *Fulſi,*
Fultio habet fultum. 19. Nil: *dant* Meditantia *verba,*
20 Eſurio, *exceptô, quod ad Ivi, aſſumit & Itum.*
21. *Ad Quartam Queo, cum* Nequeo *referatur, Eoq;*

S C H O L I O N XVI.

1. Verba Quartæ Conjug: habent Præt: in IVI; Sup: in TUM; v. g. *Audio, Audivi, Auditum, Munio, Polio, Faſtido &c.*

2. *Sepelio, Sepelivi, Sepultum.* * 4, *Amicio,* habet Præ: *Amixi* vel *Amicui,* Supin: Amictum: *Amicui* dixit Brutus apud Diomedem, *Amixi,* Varro, quem ſequi malim: *Amicivi,* caret authoritate.

3. *Veneo, Venivi,* vel *Venii, Venum.* uſitatius eſt *Venii, Venum,* jure negaveris Supinum eſſe propriè; potiùs enim eſt Adverbium, aut Nomen: certè *Venus* ſive *Venus* ûs, *Przedaż,* Subſtantivum, 4 Decl legitur apud Apuleium Ideo in Verbo *Veneo,* à voce hac Supino ſimili, *Venum* non dicitur Participium Futuri, *Venurus* ſed potiùs ex *Eo,* & VENUM, (*Ide ná przedaż*) ſuppletur: *Venum iturus,* vide ſupra Con: XII. Schol: 5.

4. Verba desinentia in *Perio*, habent Præt: in *U-I*, Sup: in ERTUM, v, g, *Aperio Aperui, Apertum* Sic; *Operio*. Quidam hæc Composita esse ex, *Pario*, credidêre. Res est aut incerta, aut omnino improbabilis. Nec obstat, aliud eorum simplex, quod quidem usitatum sit, reperiri non posse, plurima enim talia invenies; pauca afferimus *Induo, Exuo, Impleo, Expleo*; &c. *Impedio, Expedio, Præpedio* &c. vide Rhenium.

5. *Comperio*, & *Repetio*, habent quidem Supina in ERTUM, Præt: tamen, *Comperi, Reperi*, non *Comperui, Reperui*.

6. *Salio, Salivi*, vel, quod longè usitatius, *Salii*, Sup: *Saltum*, * Virg: 2. Georg: *Mollibus in pratis unctos* SALIERE *per utres* SALUI in usu vix est.

7. Composita Verbi. *Salio*, Præt: in *IVI*, vel in *U-I*. Sup in *ULTUM* v, g, *Assilio. Assilivi, Assilii: Assilui*; *Assultum* SIC, *Desilio, Exsilio, Insilio, Resilio. Subsilio*, &c. * Liv: l. 1. *Remum, novos* transsiluisse *muros*.

8. Verba Meditativa (de quibus vide in Rudim.) carent Præt: & Sup: NOTA. Non omnia quæ in RIO desinunt pro Meditativis habenda sunt. Certè *Ligurio Scaturio Cucurrio* nihil minùs quàm Meditationem ejusmodi significant; ideoq: & Præt in *Ivi*, Supin: in *Itum* habent, præterea contra omnium Meditativorum legem *u* producunt, * Hor: l. 2. Sat: 4. *Tractavit manibus calicem, dum furta ligurit*.

9. *Esurio*, quamvis Meditativum sit, habet tamen Præt: *Esurivi* Sup: *Esuritum*.

10. Vide supra Cap: IX. Schol: I. num: 6.

DE-

DE PRÆTERITIS VERBORUM

COMMUNIUM & DEPONENTIUM.

1. *Si dare Præteritum vis Deponentibus aptum,*
Expedit Activas illis affingere voces?
Ut, Vereor, *Vereo:* Veritum *fluet inde supinum,*
Indéq; Præteritum, Veritus sum, *ita cætera forme.*

EXCEPTIONES.

2. *Respuit hanc legem Proficiscor: namq; profectus,*
Donat: 3 *& Ulciscor facit ultum.* 4 *adipiscor, adeptus:*
5. *Dat Fateor, fassus* 6. *Fessus sua Pignora malunt:*
7. *Orbum est Diffiteor.* 8. *Questus, queror;* 9. *atq; locutus.*
Fert loquor: 10. *at,* Nitor, *Nisus vel Nixus amabit,*
11. *Metior & Mensus,* 12. *Patior, passus.* 13. *Reor, autem.*
Dat, Ratus 14 *Oblitum vult Obiviscor,* 15 *& Utor,*
Usum. 16 *Expergiscor vult Experrectus habere.*
17. *à Fruor, est Fruitus;* 18. *verùm à sequor, ede; secutus.*
19. *Dat Gradior, Gressus.* 20. *Misereri redde Misertus*
21. *Nanciscor, Nactus faciet.* 22 *Pactusq; Paciscor.*
23. *Comq; miniscor habet Commentus.* 24. *& Ordior, orsus.*
25. *Mortus à Morior, veniet.* 26. *Feret Ortus Oriri.*
27. *Nascor amat Natus;* 28 *per Iturus flecte Futurum.*
In tribus extremis: normam, Moriturus, *habebis.*

SCHOLION XVII.

1. Si vis dare aptum Præteritum Verbis Deponentibus & Communibus, affinge illis vocem Activam in O; v, g, *Vereor* VEREO, huic activæ voci adde congruum Præteritum Activum, & Supinum. v, g, *Vereo,* Ve-

Verui, *Veritum*, & jam ex Supino habes Participium, *Veritus*, ex quo, adjecto Verbo SUM habebis Præteritum, *Veritus sum*, SIC, *Abominor*, *Stomachor*, *Grassor*, &c. Primæ, *Polliceor*, *Mereor* &c. Secundæ, *Amplector*, *Prævertor*, *Complector* &c. Tertiæ, *Largior*, *Impertior*, *Mentior* &c. Quartæ.

EXCEPTIONES

Confiteor, *Confessus sum*, *Profiteor* *Professus sum*.
3. *Diffiteor* caret Præteritô.

4. *Orior* cum Compositis: *Adorior*, *Exorior*, *Suborior*, habet Præt: *Ortus sum*, *Adortus sum* &c Omnia hæc fuêre olim: Quart: Conjug: hodie solo infinitivo Modo ad Quartam spectant, habentq; *Oriri Adoriri* &c. De cæterò sunt Conjung: tertiæ. MORIOR pariter cum Compositis olim fuit 4tæ Conjung: modò ex toto est Tertiæ. Infiniti ejus, *Moriri*, *Emoriri* &c. vix jam leguntur; succesſêre enim his; *Mori*, *Emori* &c.

FINIS
LIBRI PRIMI.

EMMA-

EMMANUELIS ALVARI
è SOCIETATE JESU
INSTITUTIONUM GRAMMATICARUM LIBER II.
De octo Partium Orationis *Syntaxi, ſive Conſtructione.*

QUID & QUOTUPLEX CONSTRUCTIO.
CAPUT I.

SYNTAXIS Græcè, Latinè *Conſtructio*, eſt *Recta Partium Orationis inter ſe compoſitio.* Ea porro recta cenſenda eſt, quâ uſi ſunt Authores, qui purè & emendatè ſcripſerunt.

2. Conſtructio hæc duplex eſt. *Tranſitiva* & *Intranſitiva*, TRANSITIVA dicitur, *cùm Partes Orationis Obliquos Caſus regunt.* PARTIUM autem nomine omnes intelliguntur; excepta fortaſſis, *Conjunctione* quæ non tam ſuos regere quàm alienos potiùs Caſus videtur colligare, aut disjungere. En exempla: NOMINIS ? Perſius ſat: 5. *vive* MEMOR *lethi fugit hora &c* * Cic: de Clar: Or: *Fuit Sext: Ælius juris quidem civilis omnium* peritiſſimus. PROMON Cic * Fam: l. 6. ep 21. *Jam* ID *ætatis ſumus &c.* Id de Or l. 2. *Quoniam* ID *temporis eſt, ſurgendum cenſ o* * VERBI Id Att: l. 2. *Pompejus* amat *nos, caroſq;* habet Terent Heaut act: 1. *Clinia rerum ſuarum* ſatagit * PARTICIPII Cic: Att: l. 12. *Quæ res forſitan ſit* refricatura *vulnus meum* Plin: l. 18.

l. 18. c. 3. Constaturos *minimò impendiô fructus*. PRÆPOS Ovid. l. 4. Trist *Fortior IN fulva novus est gladiator arena.* Sulp: ad Cic: l. 4. Famil: ex *Asia redIens cùm* AB *Aegina Megaram* versùs *navigarem*. AD-VERB: Cæs: Bell: Gall: l. 1. POSTRIDIE, *ejus diei Cæsar præsidii utriusque castris, quot satis esse visum est, reliquit.* INTERIECT: Cic. l. 4. ep: 4. *O me perditum! O me afflictum!*

3. INTRANSITIVA Constructio dicitur, *quando Orationis Partes nullum Casum Obliquum regunt* Ubi iterum *Partium* nomine omnes, uti supra intellige. Id: Philip: 3 *Pax est tranquilla libertas &c.*

4. Utraque hæc Constructionis species in *Justam & Figuratam* dividitur. JUSTA dicitur *in qua neque redundat, neque desideratur quidpiam: seu quæ omnibûs numeris expleta atque perfecta est.* Cic: l 1 Fam: ep: 1, *Ego omni officiô ac potiùs pietate erga te, cæteris satisfacio omnibus; mihi ipsi nunquam satisfacio*

5. FIGURATA vocatur illa *in qua aut aliquid desideratur, aut redundat, aut alienum locum obtinet.* Cic: Att: l. 15. *Ego, si Tiro ad me, cogito in Tusculanum* desiderantur hic duo Verba sic: *si Tiro ad me* venerit, *cogito* proficisci *in Tusculanum* cætera vide infra l, 1. c. 22.

6. De Figurata Constructione copiosiùs postremo hoc libro dicendum nobis. Nunc à *Justa* eaq; *Intransitiva*, quòd facilior expeditiorq; sit, initium faciemus.

7. Intransitiva igitur Constructio maximè elucet, 1. in Verbis absolutis. 2. In Casibus, similibus copulatis. 3, in Concordantiis.

8, Est autem *Concordantia*, seu *Convenientia*, quando *Orationis Partes in certis Accidentibus sive Attributis*, puta, *Genere: Numero, Casu, Persona, cæterisq; ejusmodi inter sese conveniunt.*

9. Unde quinque potissimum sunt ejus genera. I. Ver-

Verbi cum Nomine. II. Substantivi cum Adjectivo. III. Relativi cum Antecedente. IV. Substantivorum ejusdem rei plurium, quæ ideo *Continuata* appellantur. V. Interrogationis cum responsione. Adverbiorum & Conjugationum quædam, quæ cum certis Verborum Modis Construuntur quanquam ad hoc genus Concordantiarum referri, meritò videantur; de illis tamen alibi agendum duximus. *v. l. 2. C. 9. Schol: 4.* & infra *Cap: 19.* & 20.

DE CONCORDANTIIS.

CAPUT II. P. S. O. I. C.

PRÆCEPTUM 1. De Nomine cum Verbo.

VERBUM Personale *Finiti modi* antecedit Nominativus apartè vel occultè, ejusdem Numeri & Personæ. * Cic. Fam: l. 14. ep. 18. *Si vales bene est, ego quidem valeo,*

2. Verbum verò *Infiniti modi* ante se Accusativum habet. * Cic: Att: l. 15. *Hunc quidem nimbum, citò transisse lætor.*

APPENDIX I, Gen: P. M. C. de uno Recto.

1. Nominativi Primæ & Secundæ Personæ; *Ego, Tu, Nos, vos;* fere non apponuntur apertè Verbis finitis, nisi cùm personam personæ opponimus; aut cùm plus significamus, quàm dicimus. * Cic: Philipp. 8. *Ego conservare Coloniam Populi Romani cupio, tu expugnare studes.* * Ad Heren. l. 4. *Ego capitis mei periculô patriã liberavi; vos liberi sinè periculo esse non curatis.* * Cic: in Verr. act: l. 3. *TU innocentior quàm Metellus?* TU plus significat, quàm vox ipsa per se sonat.

2. Verbum Infinitum interdum partes Nominativi agit. * Ter: Heaut: act. 3. sc. 2. *Non est* mentiri *meum.*

3. Item Verbum cum suo casu. * Cicero Fam: l. 7. cap. 3. *Vacare culpâ magnum est solatium.*

4 VERBA, *Apparet*, *Fugit*, *Fallit*, *Præterit*, *Latet*, *Patet &c.* Sæpissime Nominativi locô Membrum Orationis habent * Cic: Att: l. 2. *Apparebat illas literas non illius esse.* Idem eid: l 6. *De Dionysio fugit me ad te antea scribere.* * Id: in Or: *Quem quæso nostrûm fefellit, ita vos esse facturos?* * Id ad Silium l. 11. *Non me præterit, nos eam rem Ephesi expertos esse.*

5. IDEM accidit nonnunquam & Verbis Passivis, cùm more Impersonalium usurpantur; talia sunt *Dicitur*, *Fertur*, *Narratur*, *Putatur*, *Creditur*, *Censetur*, *Scribitur*, *Nunciatur*, *Spargitur in Vulgus*, *Traditur*, *Concluditur*, *Videtur &c* * Cicero de Amicitia *Tarquinium dixisse fertur &c.* Id: 5. Tusc: *Ex quibus, bonorum beatam esse vitam concluditur.*

6 HÆC Tamen loquendi ratio minùs probatur malim igitur dicere Passivè Personaliter *Tarquinius dixisse fertur.* Vel Passiva Activè efferre: *Tarquinium dixisse ferunt*

7. Porrò *Orationis Membrum* vocant Grammatici, quando Nomina, aut Pronomina aut Verba aut Participia Casûs locô habent quemdam verborum circuitum, v g *Non sum* ignarus, *quanta parentes mei fecerint. tulerintq; meâ causâ.*

Poterunt autem hoc tirones cognoscere. Interrogativô Quis appositô ad Nomen illud, aut Verbum, vel Participium, quod in controversia est Nam si Interrogativo huic respondebitur directè per casum ipsiusmet Nominis, aut Verbi, vel Participii, signum id erit, nullum adesse Orationis Membrum: sin secus: Membrum ponitur Casûs locô res in adductis exemplis patet; si enim proferenti mihi primas has voces, Non sum ignarus, *abrumpat quis sermonem & roget.* Cujus? *id est* Cujus non es ignarus? *si primum è superioribus exemplis continuare voluero, utar circuitu illo plurium verborum:* quanta parentes &c. *nec per Casum Nominis,* Ignarus, *directè respondebo: Contra verò si subderem* vicissitudinis

nis rerum humanarum; *vel*, tuæ in me benevolentiæ; *vel* meæ tenuitatis, *aut quidpiam ſimile*, rectè *inferretur*, *in poſteriore hac locutione nullum eſſe Orationis Membrum quia interrogationi appoſitæ ad Nomen* Ignarus, *directè per caſum ipſiuſmet reſponderetur*; *Idem cognoſcendi modus adhibendus in reliquis.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.
De PLURIBUS RECTIS COPULATIS.

ejuſdē Perſonæ

1. *Addita ſi plures copulat Conjunctio Rectos,*
Majoris Verbum Numeri. 2. *vel junge minoris.*
3. *Sæpe ſolet demi his Conjunctio,* 4 *ſæpe migrare*
In CUM; cui ſociet Verborum plurale Pöëta;
5. *Quiſquis es Orator. Numeri dato Verba prioris*

1. VOCES copulatæ ſæpe Verbum plurale deſiderant. * Cic: Att: l. 1. *Hic nobiſcum* Sunt *Nicias & Valerius.*

2. Interdum ſingulari contentæ ſunt. * Varr: l. 1. de Analog: *Conſul* FUIT *Tullius, & Antonius.* * Cic: de Sen: *Mens & ratio & Conſilium eſt in ſenibus.*

3. Nonnunquam in his omittitur Conjunctio. * Id ad Q. Fr: l. 1. *Frons, oculi, vultus, perſæpe mentiuntur, ora verò ſæpiſſimè.*

4. Aut migrat in Præpoſitionem, *CUM:* & tunc Pöëtis Verbô pluralî uti licet * Vir: 1. Aen: - - - *Remo cum fratre Quirinus jura dabunt*, i, *Quirinus* ſeu Romulus *cum fratre* ſuo *Remo dabunt* orbi ſubacto *jura.*

5. Oratores ſingulari utuntur. * *Domitius* cum *Meſſala certus eſſe videbatur.* Id: 1. Catil: *Occiſus eſt* cum *liberis M, Fulvius.*

diverſarū

6. *SI Copulatorum fuerit præſtantior alter,*
Illum in Perſona Verbum plurale ſequatur.
7. *Rarò hic Orator Numeri ſibi Verba minoris.*
Aſſumit, Rectoq; addit qui proximus exſtat.

personarū

3. *Si CUM, interveniat, Verbum plurale Pòëtis*
Ablativo etiam cum nobiliore jugare
Fas erit. 9. Orator mavult attendere Recto.

6. Si Nominativi copulati diverſarum ſint perſonarum, Verbum Plurale nobiliorem Perſonam ſequitur. *Prima* verò nobilior eſt quàm ſecunda & tertia: *ſecunda* tertiæ anteponitur * Cic: l 14 Fam: *Si TU & Tullia lux noſtra VALETIS, EGO & ſuaviſſimus Cicero VALEMUS*

7 Utuntur interdū Oratores Numeri ſingularis Verbô quod cum propiore Nominativo conjungunt rariùs tamen hæc ratio loquēdi uſurpatur * Cic pro Rab *Vos vos, inquam ipſi* & *SENATUS frequens* RESTITIT.

8. Pòëtæ etiam intercedente Præpoſitione, *CUM* ſæpe Verbô plurali utuntur, illudq; præſtantiori perſonæ reddunt, etiamſi hanc in Ablativum migrare contigerit. * Virg: 2 Æn: DIVELLIMUR *inde Iphitus & Pelias MECUM.*

9. Oratores verò Verbum Nominativo reddunt nullâ habitâ ratione etiam præſtantioris Perſonæ Ablativo. * Cic: Att: l. 3. *Utinam jam ante vidiſſes, nec totum animum tuum mærori mecum dediſſes.*]

QUOD idem & Pòëtæ, cùm volunt, faciunt. * Hor: Ep: ad Pis: *TU, quid ego &* Populus *mecum deſideret, audi.* * Ovid: 1. Faſt: TU *quoque cum Druſo præmia fratre* FERAS.

PRÆC: II. De Subſtantivo cum Adjectivo P. S. O. I. C.

ADJECTIVA Nomina, Pronomina & Participia cohærent cum ſuis Subſtantivis in Genere, Numero & Caſu * Cic: in Verr: Act 6. *Erat hiems ſumma, tempeſtas frigida, imber maximus.*

APPENDIX I. Generis P, M. C.

1. *Conjunctim ſicubi duo plurave Fixa ligantur.*
Ejuſdem Generis, ferme Plurale requirunt.

Mo-

Mobile 2. *Sin dispar Genus est, patiuntur utrovis*
E Numero apponi sibi mobile legibûs istis.
I *Adjectum plurale Genus præstantius optat.*
II. *Sin Parvo è Numero fuerit Propiora sequetur.*

1. Substantiva Conjuncta si *ejusdem* sint *Generis* ferè Adjectivum Multitudinis requirunt * Liv: l. 4. Bell: Pun: *Hippocrates & Epicides* nati *Carthagine sed* oriundi *ab Syracusis.* * Quintil l 1. c. 10. *Grammatica quondam & Musica* junctæ *fuerunt.*

2 Si verò *diversorum* sunt *Generum*, æquè bene cum singulari ac cũ Plur. Adjectivo ponũtur: hac tamẽ lege.

I. Ut si Adjectivum sit *Plurale*, cum præstantioris generis Substantivo cohæreat Porrò VIRILE genus præstantius est Muliebri & Neutro * Ter Andr: act: 5 *Domus, uxor, liberi,* inventi *invito patre* * Id: Fun: act: 3. sc. 3 *Quum pridem mihi Pater & Mater* mortui *essent.* * Cic: l. 1. de Offic: *Ex quo leges, morésque constituti.* NEUTRUM Muliebri præfertur, præcipuè cum de rebus inanimatis sermo est. * Sall: in Catil: *Divitiæ, decus, gloria in oculis sita sunt:* * Id: ib. *His genus, ætas, eloquentia, prope* paria *fuêre.*

II. Si autem *Singulare* adhibeas Adjectivum, id cum viciniore Substantivo Genere Numero & Casu consentiat. * Q. Cic: de Pet: Cons: *Multorum arrogantia, multorum contumelia, multorum superbia, multorum odia ac molestia* perferenda *est.*

5. *Non animata ferè Neutrum plurale præoptant.*
6. *Sæpiùs at longè propiori accedere Fixo*
Adjectiva solent Numero quocunque reposta.

5. Cum Substantivis rerum inanimatarum plerũque jungitur Neutrum multitudinis. * Liv: l 7. bell: Maced *Ira & avaritia imperiô* potentiora *erant.* * Id: l. 5. bell: Mac: *Portam & murum de cælo* tacta *nunciatum est.*

6. Sæpiùs tamen & elegantiùs viciniore cum Substantivo tum singularis tum pluralis numeri Adjectivũ Genere, Numero & Casu consentit. * Cic: in Cati; Or:

4 *Video P.C. in me vestrûm omnium ora atq; oculos esse* conversos * Id: ad Q. Fratr: l, 1. *Toti denique sit Provinciæ cognitum, tibi omnium quibus præsis, salutem liberos famam,* fortunas *esse* carissimas. * Liv: l, 7. Bell: Maced: *Hoc senatûs consultum,* literæq; *à Sp: Posthumio Prætore in Hetruriam* missæ *sunt* * Rer: Eun: act: 2. *Viden, otium & cibus quid faciat* alienus?

7. *Participans quod utrinque solet sibi jungere Fixa, His eum fædus init, quæ sunt potiora basesq;*

8. Participia *Factus, Creditus, Dictus, Dicendus, Visus, Appellatus* & alia ejusmodi, quæ utrinque Substãtivum habent, si ponuntur cum Substantivis diversorum Generum, cum eo concordare debent; quod est basis & fundamentum Orationis. * Plin: l, 3. c. 5. PUTEOLI, *Colonia Dicearchiæ* APPELLATI. Illud autem *basis* dicitur quod est principale & præcipuum, & de quo alterum enunciatur.

APPENDIX II. Generis P. M. C.

1. *Femineo Neutrale licèt præstare putetur*
Circuitu potiùs tamen in Viventibus utar,
Quàm Neutrô positô, normam Lucretia præbet.
2. *Participans sequitur si deteriora Figura est.*
3. *Si CUM Fixa liget, dat & his pluralè Pòëta*
Mobile quod Fixi genus excellentius ambit.

1. Etsi *Neutrum* Genus *Muliebri* præfertur, ut suprà diximus, si tamen de rebus animatis agitur, tutiùs fuerit aliquâ circuitione uti, quàm cum Fœminino & Neutro Substantivum Adjectivis plurale Neutrum ponere. Potiùs igitur dixerim: *Lucretia castissima fuit; quâ virtute etiam ejus mancipium floruit*; quàm *Lucretia & ejus mancipium, fuerunt CASTA.*

3. In Participiis illis: *Factus, Creditus &c.* figurata constructio censenda est, cùm illa apud probatos Scriptores consentiunt cum minùs præcipuo Substantivo.* Cic de Diæ: l, 2. *Non enim omnis error,* Stultitia dicenda est. * Liv: l, 2. *Gens universa* Veneti Appellati.

3. Pòëtæ quibuſvis Subſtantivis Præpoſitione CUM copulatis Adjectivum plurale adjungunt ſuo jure.* Ovid 2. Meta. *Sors eadem* Iſmarios *Hebrum cum Strimone ſiccat* Et ſi Subſtantiva ejuſmodi diverſorum ſint Generum Adjectivum illud plurale cum nobiliore conſentit. * Ovid 3. Faſt. *Ilia cum Lauſo de Numitore Nati*. Oratores ſi Conjunctionem, *Et*, aut ſimilem mutaverint (quod raró fit) in Præpoſitionem *CUM* ſingulari Adjectivô uti malunt; ut ſupra: *Domitius cum Meſſala certus &c.*

PRÆC: III. De Relativo cum Antecedente, P. S. O. I. C.

RELATIVUM *Qui*, *Quæ*, *Quod*, concordat cum Antecedente in *Genere* & *Numero*; in *Caſu* modò concordat Cic: Tironi l, 16. Nemo *nos amat*, qui *te non diligat*. Modò diſcordat. * Id: Att: l,3. O te *ferreum*, qui *illius periculis non moveris*

Sic & Pronomina *Hic*, *Iſte*, *Ille*, *Ipſe*, *Is*, *Idem* cùm fiunt Relativa Id Att: l. 2 *Venit obviam tuus* puer, *is mihi literas abs te reddidit*.

APPENDIX I. Generis P. M. C.

1. Relativa: *Qui quæ*, *quod*, quando ſuis Antecedentibus præponuntur, cum iiſdem Genere Numero & Caſu perquàm venuſtè cohærent. * Cic: Att: l, 9 ep 14. Quos *cum Mario* pueros *miſeram epiſtolam mihi attulerunt*. * Ter Andr Prolog: Quas *facies de integro* comædias, *ſpectandæ an exigendæ ſunt vobis prius*, Si vulgariter loqui his placuiſſet dixiſſent *Pueri* quos *cum Mario miſeram &c.* Item *Comœdiæ* quas *faciet de integro &c.* Quanquā Relativis iſtis, *Qui*, *Quæ*, *Quod*, ſæpe ſubjicitur aliquod ex illis Pronominibus, *Hic*, *Iſte*, *Ille &c* * Cic 1 Tuſc: QUAM *quiſque novit artem, in hac ſe exerceat*, Id * Cur l, 4 *Quarum laudum gloriam adamâris*, quibûs *hæ laudes comparantur*, *in iis eſſe laborandum*. Quæ vulgariter dici potuêre. *Quisque ſe in arte quam novit exerceat &c. &c.* 2

2. Hæc eadem tria Relativa, *Qui, quæ, quod*, si inter duo Substantiva diversorum Generum ponantur cum alterutro consentire possunt; idq; etiamsi alterum illorum Substantivorum Proprium sit. * Sall: in Catil: *Est locus in Carcere quod Tullianum appellatur.* * Curt: l. 3, *Darius ad eum locum* quem *Amanicas pylas vocant, pervenit.* * Cic: cont: Scip *Consilia cœtusq; hominum jure sociati*, quæ *civitates appellantur.*

3 *Quantus Qualis* & cætera id genus nomina cum fiunt Relativa, non cum Antecedente, sed cum consequente Substantivo, Genere, Numero & Casu consentiunt. * Cic: l, 12 ep: 7. *Dixi de te quæ potui;* tanta *contentione*, quantum *forum est* * Id in Bruto *Utinam in Tib: Graccho Cneoq; Carbone* talis *mens ad Remp: bene gerendam fuisset*; quale *ingenium ad bene dicendũ fuit.* Pöëtæ id sæpe negligunt Virg: Ecl: 5. *Tale tuum carmen nobis divine Pöëta* Quale *sopor fessis per gramina &c.* pro, *qualis sopor &c.* Horat *Equina qualis ubera* pro *qualia.*

APPENDIX II. Generis P. M. C.

1. Nominativus & Verbum Adjectivum & Substantivum, Relativum & Antecedens, maximè apud Pöëtas & Historicos voce discrepant; quamvis sensu & significatione consentiunt. * Virg: 1. Æn: PARS *in frusta* SECANT, *verubusq: trementia* FIGUNT * Liv' Bell: Maced: l, 7. PARS *in juveniles ludos versi* Pars Vescentes *sub umbra.* * Ter: Andr: act: 3, sce 5. *Ubi* Jlle Scelus, Qui *me perdidit.*

2. Si idem Relativũ plura antecedant Substantiva Conjunctionibũs ligata, idem observandum, quod de Adjectivis Substantiva Conjuncta comitantibus dictum suprà NAM si diversi sint Generis Antecedentia illa, Relativum Præstantiori consentit. * Cic: l, *Propter summam & Doctoris authoritatem & urbis:* quorum *alter te scientiâ augere potest, altera exemplis.*

3. ET

3. ET Muliebria Substantiva rerum inanimatarum Relativo quoque plurali neutro junguntur * Cic: Att: l, 3 ep 10 *Quæ vita esset nostra, quæ suavitas quæ dignitas ad* Quæ *recuperanda, per fortunas incumbe.*

4. Et frequenter Relativum redditur viciniori Substantivo * Cic in Pison, *Mihi non venerat in mentem, furorem & insaniam optare vobis, in* Quam *incidistis.*

PRÆC: IV. De Substantivis continuatis.

P. S. O. I. C.

SUBSTANTIVA *Continuata* quæ ad eandem rem spectant *Casu* semper concordant, *Genere* & *Numero* aliquando dissentiunt. * Plin: l, 1. Epist *Quid agit Comum tuæ meæq; deliciæ.*

APPENDIX I. Generis P. M. C.

2. Interdum alterum è Substantivis ejusmodi in Genitivo reponitur, etiamsi alterum alio Casu efferatur * Cic l, 5 Att ep 18 *Cassius est in oppido Antiochiæ.* Virg: 3 Æn: *Celsam Buthroti ascendimus urbem.* Quæ tamen vix censuerim imitanda

APPENDIX II. Generis P. M. C.

1. Substantiva quæ aliam in Masculino, aliam in Fœminino Genere terminationem habent, in Continuatione ejusmodi & Genere Numero & Casu inter se concordare debent: dicendum itaq; *Magister usus* at, *Experientia Magistra* non *Magister*, *Victor gladius*, non *Victrix* at contrà *Victrix manus*, non *Victor*. * Cic Att l, 5 ep 21 *Quo autem diei Cassii* victrices literæ *in Senatu recitatæ sunt.* * Luc l, 1 *In sua* victrici *conversum viscera* dextrâ. * Virg: Æn: 1. *Hinc* Populum *latè* Regem *bellôq; superbum.* * Hor Sit: *Et genus & formam* Regina *pecunia donat*

2. Si inter continuata Substantiva reperitur aliquod, quod hominis Proprium Nomen sit, cum eo & *Verbũ* & *Adjectivum*, & *Relativum*, si quod est, concordare debet: si verò Proprium ejusmodi nullum adest,

Verbum, Adjectivum, & Relativum, cum magis communi consentiunt. * Cic: Fam: l, 7. ep: 1. *Deliciæ verò tuæ* Noster Æsopus *hujusmodi* Fuit, *ut desinere* Ei *per singulos liceret.* * Liv. bell Mac: l, 7. *De Solis Urbe*, Quæ *in Cilicia est, egerunt.* HIC SOLIS: Ablativus pluralis est à Nominativo. *Soli solorum*; sicut, *Parisii; orum.* * Liv. l, 2. *Cariola Oppidum* Captum Plin: l, 31 c. 3. *Tungri civitas Galliæ fontem* Habet *insignem* Ubi pariter *Carioli Tungri* plurales Recti sunt.

PRÆC: V. De Interogatione & Responsione, P. S. O. I. C.

INTERROGATIO & Responsio Casu fere consentiunt, QUIS *oppressit Catilinam? M. T. Cicero.* CUJUS *est hæc oratio? Hortensii*; CUI *Præceptori dedisti operã? Platoni.* QUEM *existimas fuisse principem Oratorum Græciæ? Demosthenem*, QUO *morbo fuisti impeditus? quotidianâ febriculâ.*

2. Interdnm tamen Interrogatio à Responsione dissentit. QUANTI *emisti Ciceronem? tribûs denariis.*

DE CONSTRUCTIONE VERBI ACTIVI.

CAPUT III. P. S. O. I. C.

Primus Ordo Activorum.

Solus Accusativus post Verbum.

OMNIA Verba, quæ Activa vocantur, post se Accusandi Casum postulant. Cic: in Catil: or: 3. *Avus tuus vir ornatissimus amavit unicè Patriam & Cives suos*, In hoc porro primo ordine ea reponimus, quæ solo Accusativo contenta ferè sunt: in sequentibus ea, qnæ alterum quoque obliquum postulant, ipsorummet obliquorum ordine referemus.

Ad

Ad hunc Ordinem pertinent.

Amo & *Composita, Appello, as,* & *is; Cupio* & *Compos: Como Diligo, Eligo, Fallo,* & *Comp: Guberno, Honoro, Jacio* & *Comp: Juvo, Adjuvo, Laudo,* & *Comp: Lego,* & *Comp: Metuo, Nosco,* & *Comp: Oblecto, Prætereo, Quatio,* & *Comp: Rumpo,* & *Comp: Scribo,* & *Comp: Sperno, Timeo, Vitupero, Urgeo,* & alia quæ magnam partem ex Patrio idiomate cognosci possunt, vide admonit l, 1 c. 14. pagina 140 n. IV.

APPENDIX I. Generis P. M. C.

1. Reperiuntur multa Verba, quæ modò Activa sunt, modò Neutra; ut, *Abstineo, Consulo, Debeo, Fastidio, Interdico, Impono, Sisto, Solvo, Moveo, Turbo, Remitto, Præcipito, Inclino, Obtineo, Audio, bene,* vel *malè* &c. Plaut: Aul: *Mane verò quanquàm fastidis,* i, *fastidia pateris* Plin: l, ep: 6. *Ne tibi optimæ indolis juveni quorundam luxuria imponat.* Cic: l, 1. ep: 9. *Nos eo die cœnati solvimus,* i *è portu* Id: Att. l, 9. *Postquam ille Canusio moverat* i, *discesserat.* Tac: l, 3. *Si una alterave civitas turbet,* i, *turbas excitet,* Id: l, 4. *Repente turbare fortuna cœpit,* Liv: l. 20. bell: Mac: *Ubi primùm remiserunt imbres,* i *cessaverunt,* Sic dicitur remittere, *gelu, ardor,* &c. Æn: 2. *Nox humida cælo præcipitat* i, *præceps ruit.* Liv: l, 7. ab V. C. *Hos ut sequar, inclinat animus,* i, *propendet.* Id: l, 1. bell: Pun: *Fama obtinet* i, *narratur vulgo.* Ter: Phor: prol: *Benedictus si certâsset audisset bene,* i, *laudatus fuisset.* Cic: 3. Verr: *In provincia malè audires,* i, *vituperareris* &c.

2. Hæc verò non ubique, nec quovis sensu, sed certâ solùm significatione usurpare licet, ut ex allatis exemplis clarum est.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Nullum ferè est ex Transitivis Verbis, quod certa aliquâ significatione absolutè usurpari nequeat Cic:

Fam l. 17. ep: 15. *Quàm sint morosi qui amant, vel ex hoc intelligi potest.* Id Bruto l, 11. *Etiam Themistoclis liberi eguerunt,* i, *inopes fuerunt* Id: 1 de Fin *Ordiamur à facillimis* 2 de Fin: Ter: Adelph: act: 2, *enimverò id demum juvat.*

2 Plurima denique Transitiva Verba tam Activa, quam alia proprii Casûs locô Membrum orationis, aut Infinitum recipiunt. Exempla nusquam non obvia sunt.

Secundus Ordo Activorum.

Genitivus præter Accusativum.

VERBA *Accusandi, Absolvendi, Damnandi* præter Accusativum admittunt Genitivum, qui certum aut incertum *Crimen Pœnamve* significet. * Ter: Eun: act: 5. *Hic furti se alligat.* * Cic pro Rab *An non intelligis primùm quales homines, & quales viros mortuos summi* sceleris *arguas?* * Ibid: *Civem Romanū* capitis *condemnari coëgit.* * Heren: l, 4. *Judex absolvit* injuriarum *eum, qui Lucium Pòëtam in scena nominatū læserat.*

2. Omnibus autem *Criminis* aut *Pœnæ* Genitivis videtur semper subintelligi Ablativus aliquis ex his; *Crimine, Culpâ Nomine, Pœnâ, Supplicio,* acsi in allatis exemplis esset. *Crimine* furti, *Nomine summi* sceleris, *Pœnâ* vel *supplicio,* capitis: *Culpâ* vel *Crimine* injuriarum &c.

3. Ideo etiam hæc ipsa Nomina *Crimen, Culpa, Nomen, Pœna, Supplicium,* & similia cum Verbis hujus Ordinis sæpissimè Ablativô sine Præpositione efferuntur. * Cic: 2 Fam: ep: 1. *Condemnabo eodem ego te* crimine.

Ad hunc ordinem pertinent.

Absolvo, Accerso, Accuso, Alligo, Appello, Arcesso, Arguo, Adstringo, Condemno, Convinco, Damno, Defero, Infamo, Insimulo, Libero, Postulo, & alia hujus significationis præcipuè horum Composita; ut, *Redarguo, Coarguo, Revinco, Condemno &c.*

APPENDIX I. Generis P. M. C.

1. Genitivus criminis maximè cum his verbis, *Arguo, Postulo, Damno, Defero, Accuso, Condemno, Appello*, in Ablativum cum Præpositione DE, mutari potest, * Cic. Att. l, ep: 5. *Non committam post hac, ut me accusare de epistolarum negligentia possis.*

2. At nomen ipsum *Crimen*, semper Ablativô sine Propositione effertur, * Cic: l, 5. in Verr: *Te hoc crimine non arguo.*

3. Dicimus etiam, *Capite Exiliô Pugnîs, Verberibûs &c.* aliquem *damnare, punire, plectere.* * Ad Herent: L. 4. *Eum vos jurati capite damnastis.* Plaut: Men: *Plecte illos Pugnîs &c.*

4. *Absolvo, Libero, Alligo, Adstringo, Mulcto, Obligo, Obstringo*, quemadmodum suapte natura aliquem Ablativum petunt: ita & Ablativum significantem *Crimen, pœnamve* sine præpositione sæpiùs meliùsq; quàm Genitivum admittunt * Liv: l, 1. *Ego me etsi peccatô absolvo, suppliciô non libero.* * Cic: l, 1 de Orat: *Vitia hominum atq; fraudes, damnîs, Ignominiîs, vinculîs, verberibûs, exiliîs, morte mulctantur.*

5. *Libero* pro *Absolvo*; cum Genitivo rarissimum * Liv: decade: 5. l, 1. *Senatus neque liberavit ejus* culpæ *Regem neque arguit.*

APPENDIX II. Generis, P. S. C.

1. Non temerè uti debemus Verbis *Accusandi damnandi, excusandi*, & similibus hujus Ordinis. Si enim hæc non sint propriè *Verba Judicialia*, nec ex jura factam sed *vulgarem* duntaxat *accusationem excusationémve* significant, cum solo ferè Accusativo *Criminis pœnævè*, per 1. Ordinem junguntur. * Cic Fam: l, 7. ep: 28. *Cùm mæstitiam meam & desperationem accusares* * Id: l, 1. de Or: *Castigemus etiam segnitiem hominum, atque inertiam.* * Id: ad Q. Fratr: l, 3. ep: 1. *Quæ objurgat cæterarum villarum insaniam.* * ad Att: l, 15.

l. 15. *Varronis memineris excusare tarditatem literarum mearum.*

2. Rarissimum igitur ac durum omnino censendum est illud loquendi genus, * Svet: in Calig: cap: 39. *Modo avaritiæ singulos increpans, quod non puderet eos &c.* Item Gell: l, 4. c 12. *Si eques Romanus equum habere gracilentum, aut parum nitidum habere visus erat,* impolitiæ *notabatur.*

3. Verba hæc *Accusandi Damnandi, Excusandi &c.* interdum Præpositionem, IN, admittunt ad Qu: Fr: l 2 ep. 2. *Primùm me tibi excuso* in *eo ipso,* in *quo te accuso.*

De Verbis *Emendi* & similibus.

P. S. O. I. C.

VERBA *Emendi Vendendi, Locandi, Conducendi* & alia ejusmodi hos duntaxat Genitivos *Tanti, Quanti, Tantidem, Quanticunque, Pluris, Minoris* præter Accusativum admittunt. * Cic: l, 3 offic: *Emit homo cupidus,* tanti, quanti *Pythius voluit.* * Ibid: *Vendo meum non* pluris, *quàm cæteri, fortasse etiam* minoris.

2. Pretium tamen Ablativô effertur. v. *infrà cap: IX. Præc: 10.*

Huc spectant.

Conduco, Emo, Loco, Eloco, Redimo, Coëmo, Vendo, Divendo

De Verbis Æstimandi.

P. S. O. I. C.

VERBA *Æstimandi* præter hos Genitivos *Tanti, Quanti, Tantidem, Quanticunque, Pluris, Minoris,* illos etiam Accusativo adjungunt. *Magni, Parvi Plurimi, Maximi, Minimi,* * Ter Heaut: ac 4. *Tu fortasse quid mè fiat* parvi *pendis, dum illi consulas.* Cic: l, 7. fam: QUANTI *ego genus omne signorum non æstimo,* TANTI *ista sumpsisti.* * Id: l, 2. ep: 13. PLURIS *eum feci, quòd te amari ab eo sensi.* * Id: pro Planc: MAGNI *putare honores.* * Id: l, 3. ep: 13. *Quem unum*

ex omnibus facio, ut debeo, plurimi. * Ter: Andr act: 3. *Meritò te semper* maximi *feci Chreme.* * Cic. l, 3. ep: 9. *quæ à me* minimi *putabantur.*

Huc spectant.

Æstimo, Duco, Facio, Habeo, Indico, as; Pendo, Puto, Reputo, &c.

APPENDIX I. Generis P. M. C.

Cum dicimus *Magnô, Permagnô Parvô &c. æstimare,* subintelligitur substantivum, *Pretiô,* quod interdum expressè quoque ponitur, * Cic: in Verr act: l, 4. *Tu ista permagnô æstimas.* * Id. l, 1. Tusc. *Næ ista gloriosa sapientia non magnô æstimanda est.* Val Max: l, 5. c. 4. *Magnô ubique* pretiô *virtus æstimatur,* De *Ablativo Pretii,* v. *infrà c. 9. præc: 10. & suprà l, 1. cap: 15. præc: 13.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. NAUCI *Flocci, Pili, Assis, Teruncii,* *Nihili,* cum Verbis *Habeo, Pendo Æstimo & Facio* junguntur. * Plaut: Most. *Neque, quod dixi,* Flocci *æstimant.* * Cic: l, 13. Att. *Nec tamen* Flocci *facio.* * Sen: l, 7. ep: *Alienæ vitæ censores* ASSIS *ne feceris,* * Ter Eun: act: 1. *Istud abs te factum* Nihili *penderem?* * Eun ep: Cic. l, 1. de Div. *Non habeo* Nauci *Marsum augurem.*

2 Dicimus etiam, *pro nihilo Habeo, Puto, Duco, Pendo, divitias omnes præ virtute. Non pro nihilo bonā valetudinem æstimo,* * Cic act: 4. in Varr: *Tu ausus es* Pro nihilo *præ tua præda tot res sanctissimas ducere?*

3. SUM pro *Æstimo* omnes hujus Verbi Genitivos poscit. * Cic. ad Cass l 15 ep: 15. MAGNI *erant mihi tuæ literæ.* Id: pro Sexto Rosc. *Quis Carthaginensiū* Pluris *fuit Annibale consiliô, virtute, rebûs gestîs?*

4 Verdum FACIO duos istos Genitivos simul: *Æqui bonique,* vel, *Æqui boni;* CONSULO, unum duntaxat; *Boni* certa significatione admittit. * Ter: Haut: act: 4. *Equidem istud, Chreme, æqui boniq; facio.* *

Cic:

Cic: l, 7. Att: ep: 7. *Tranquillissimus animus meus totum istud boni facit.* * Sen: ep: 127 *Coqui ac pistoris mo: am boni consulo.* Nobis hæc significant: *Zá dobre to mam*, *Nic mnie to nie uraża, &c.*

5. Huc referri potest & Genitivus, *Pensi* qui cum *Habeo*, atque, *Sum*, jungitur. Tacit l, 13. *Neque fas, neque fidem pensi haberi provisum erat.* Id l, 17. *Neque modum oneris quisquam, neque genus questûs pensi habebat.* Tranquil in Domit c 12. *Nihil pensi habuit, quin prædaretur omni modo boni vivorum & mortuorũ.* Liv l, 4. dic: 4 *Sed illis nec quid deberent, nec quid facerent, quidquam pensi fuit.* Hoc porro Genitivô in negativis maximè locutionibus utuntur Latini ut ex allatis exemplis patet.

De Verbis Compositis ex *MONEO* P. S. O. I. C.

HÆC Item Verba *Commoneo*, *Admoneo*, *Commonefacio*, Genitivum habent cum Accusativo. * Liv: Belli Mace: l, 5. *Qui admonerent eum fœderis Romani.* * Quintil: l, 1. c. 5. *Grammaticos sui officii commonemus.*

2. Eadem tamen pro Genitivo possunt Ablativum cum Propositionem DE admittere. * Cic: pro lege Manil: DE QUO *vos paulò antè invitus admonui.*

Tertius Ordo Activorum.

Dativus præter Accusativum.

QUÆDAM Verba Activa præter Accusativum Dativum exigunt. * Cic: pro Planco *Salutem tibi iidem dare potuerunt, qui mihi reddiderunt.*

Ad hunc ordinem spectant Verba Dandi.

Do, *Concedo*, *Commodo*, *Debeo*, *Ministro*, *Præbeo*, *Suppedito*, *Tribuo*, *Dedo*, *Exhibeo*, *Fænero*, *Porrigo*, *Sufficio*, pro, *Subministro*, *Suggero* &c. Reddendi, *Reddo*, *Restituo*, *Rependo*, *Repono*. *Redhibeo*. *Refero* &c. Committendi, *Mando*, *Demando*, *Commendo*, *Credo*, *Trado*, *Prodo*,

Prodo, *Concredo*, *Impero* &c. Promittendi, *Promitto*, *Spondeo*, *Devoveo*, *Appromitto*, *Despondeo* &c. Declarandi: *Explico*, *Significo*, *Aperio*, *Dico*, *Expono*, *Indico*, *is*; *Indico*, *as*; *Narro*, *Ostendo*, *Declaro*, *Demonstro*, *Edissero*, *Explano*, *Prodo* &c. Anteponendi & postponendi, *Antefero*, *Antepono*, *Præfero*, *Præopto*, *Præpono*, *Postpono*, *Posthabeo*, & plura talia.

APPENDIX I. Generis P. M. C.

1. Alia quoque Verba sunt hujus tertii Ordinis; ut *Facio tibi injuriã*, *Facio tibi fidem*; *Ago*, *Habeo*, *Refero*, *tibi maximas gratias*, *Interdixisti nobis usum purpuræ*, *mitto tibi*, & *ad tè literas* & similia, quæ fere ad communẽ Dativũ *Commodi*, vel *Incommodi* magnã partem referri possunt. * Var: Cic: l, 5. ep: 10. *Omnia* mihi dura *imperas*. * Sulp: Cic: l, 4. ep: 5. *Quæ* aliis *tutè præcipere soles ea tutè* tibi *subjice*. * Cic: Att: l, 3. ep: 5. *Tu quod ipse* tibi *suaseris*, *idem* mihi *persuasum putabo*.

2. Multa denique Composita ex Activis & Præp: *Ad In*, *Ob*, *Præ*, *Sub*, præter Dativum postulant Accusativum. * Cic: Att: l, 3. *Inimici mei mea mihi*, *non me ipsum ademerunt*

Talia sunt.

Adfero, *Adjicio*, *Adimo*, *Admoveo*, *Adjungo*, *Addico*, *Applico*, *Admisceo*, *Appono*, *Adjudico*, &c. *Infero*, *Infigo*, *Importo*, *Impendo*, *Injungo*, *Injicio*, *Indo*, *Ingero*, *Incutio*, *Insero*, *Inuro*, &c. *Objicio*, *Oppono*. *Obtendo*, *Offundo*, *Offero* &c. *Præficio*, *Præcludo*, *Præcipio*, *Præscribo*, *Præfinio*, *Præparo*, &c. *Subduco*, *Subjungo*, *Suppono* *Suggero*, *Subscribo*, *Substituo*, *Subigo*, & plura ejusmodi

3 *Habeo tibi fidem*, id est, *Credo*, usitatissimũ Latinis est

4. *Adhibeo tibi fidem*, eadem significatione, in Latina lingua inusitatum, ac insolens fere est

5. *Præsto*, *tibi fidem*, tunc dicimus cùm servari à nobis fidem ac promissa intelligimus. * Liv. l, 5. Belli Punici *Gens fallax promissi fidem præstitit*.

6 Sunt quædam Ordinis hujus Verba, quibus geminus Dativus præter Accusativum apponi potest; ut *Do tibi id laudi, vitio, honori, fænori, pignori, culpæ, crimini* &c. *Vertis id mihi vitio, stultitiæ, probro, Ducis id tibi honori, laudi gloriæ, vitio damno.* ª Cic: pro Sex Rosc: *Profectò intelligis te inopiâ criminum summam laudem Sextio Roscio* vitio *ac* culpæ *dedisse.* ª Ter: Adelph: *Tu* nunc TIBI *id* LAUDI *ducis, quod tum fecisti inopiâ.*

7 *Mutuo tibi* non dicimus sed *do tibi mutuum,* v g. *dedi tibi mutuos nummos, Dedimus vobis mutuam pecuniam, Datis mutuum triticum &c.* ᵇ Cic: Att: l, 11. ep: 4. *Cui magnam dedimus pecuniam mutuam.* Ter: Heau: act: 3. *Huic drachmarum argenti mille dederat mutuum.* ª Plaut: Trin: act. 3 *Si quis mutuum quid dederit, sit pro proprio perditum.* Malè hic quidam legunt; *Si quis quid mutuaverit.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. *Mutuare* (si Activâ voce reperitur) non significat *mutuum dare* sed, *accipere,* & ad sextum Ord. Activ: pertinet. ª Val: Max: l. 6 c 2. *Potius præsidium à libertate, quàm ab innocentia mutuata est,* (sc *mulier*) à *Mutuor* quod significat. *Mutuum accipio,* & ad 6. Ordinem Deponentium pertinet.

2. *DARE mutuum* dicimus de pecunia, frumento, aliisq; rebus, quæ non restituuntur *eædem,* sed *ejusdem generis,* de cæteris, *commodare* usitatum est. Quod tamen interdum de illis etiam rebus dicitur, quæ *non eædem* redduntur, ª Plaut: Asin: act: 3. *Viginti argenti commodo minas matri,* Id: Rud: act 2. *Aquam hostis, hosti commodo.* At non ita passim id usurpandum.

3. JUBEO. cùm *Imperare,* aut *Velle* significat Dativô Personæ caret. Personam enim cui aliquid præcipitur ex eo Verbo, quod in Membro Orationis apponitur, agnoscunt Latini. Exempla mox dabuntur.

4. Pro Accusativô *Rei,* fere Pronomina tantùm neutra, *Quod, Quid, Id, Illud, istud* & similia solet admit-

admittere, * Cic 1.de lege. *Lex est ratio summa insita in natura, quæ jubet EA, quæ facienda sunt, prohibetq; contraria.*

5. Sed pro Accusativo *Personæ* semper *Orationis Membrum* habet, idq; Vel Finitum * Plaut. Amphitr: *Jubet, sententiam ut dicant suam.* Id tamen rarius reperitur, VEL Infinitum, * Cic: pro Dejot: *Jubeo te bene sperare,* Ideo, *Jubeo te, ut facias, ut legas &c.* vitiosum est.

6. Quanquam Verbum Infinitum persæpe occultum est. * Plaut: Aul: *Aut si respexeris, donec ego te jussero.* * Cic: Fam: ep: 26. *Literas ad te à M. Lepido, non quæ te aliquid juberent, sed quodammodò quasi commendatitias sumpsimus,* Subintelligitur In primo, *Respicere:* in altero, *facere*

7. Cum *Ne,* & Dativò Personæ rarum, & fere inusitatum est * Macrob: Saturn: c. 12. *Hercules facturus sacrum -- sacrorum custodibus jussit NE mulierem interesse permitterent.* * Cæs bell civ: l, 5. *Militibus suis jussit NE qui eorum violarentur.*

POLONI Tirones admoneri possunt, Verbum *Jubeo* elegantissimè Latinè efferri cum Orationis Membro Passivo Infinito si Polonicum, *Każe, Rozkazuię,* careat Dativô propriô, seu si non exprimatur persona, cui aliquid præcipitur; v, g. *Każ przynieść miecz,* Jube adferri gladium. *Káżę go záwołáć,* Jubebo illum vocari. *Kázáł sobie podáć kśiążkę* Jussit porrigi sibi librum. Aliàs Orationis Membrum Infinitè Activè efferri solet: v, g. *Jube illum hinc recedere, Jubes me id facere &c.*

8. Cùm autem *decernere, statuere, creare* significat, non solum Accusativum REI, sed & PERSONÆ admittit * Cic: pro Cor: *Populus Rom: LEGEM jussit de civitate tribuenda,* * l. 1. *Cùm populus REGEM jussisset.* i, creâsset.

9. Membrum itidem Orationis, Infinitum præser-

tim sæpe poscunt *Adigo, Veto, Cogo, Prohibeo.* • Cic: 2 de Orat: *Lex peregrinum vetat in murum ascendere.* • Id: de Amic: *Acta agimus, quod vetamur* (subintelligе, facere) *veteri proverbio.* • Cæs. 7 bell. Gall *Cum leges duos ex una familia, vivo utroque non solùm Magistratus creari vetarent; sed & in senatu esse prohiberent,* Cic: pro Rab: *Civem Romanū căpitis condemnare coëgit.* De *Prohibeo,* vide & infr sub: 6. Ord: act: Append: • *Cogo & Adigo,* præter Accusativum Personæ admittit sæpe Præpositionem, *Ad,* cum Accusativo *Rei*

Quartus Ordo Activorum.

Geminus Accusativus post Verbum.

QUÆDAM Verba Activa duos Accusandi Casus post se admittunt, • Cic: Treb l, 7. ep: 21. *Silii causam te docui.*

Ad hunc Ordinem spectant.

Doceo, cum Compositis, *Celo, Flagito, Interrogo, Posco,* cum Compos: *Deposco, Exposco, Reposco, Rogo,* • Cic: ad Q. Fr: l, 2 ep: 1. *Racilius me primùm sententiam rogavit.* • Id: l, 1. Tusc: *Pusionem interrogat Socrates quædam Geometrica.*

APPENDIX I. Generis P. M. C.

1. *Interrogo, Celo,* sæpe alterius Accusativo locò Ablativū cum præpos DE, admittunt, • Cic in Partit: *Si ego te vicissim iisdem DE rebus interrogem.* • Id: l, 7. ep: 20. *Bassus noster me DE hoc libro celavit.*

2: Eodem modo persæpe construuntur *Doceo, Edoceo, Erudio,* cúm significant *Monere, Admonere, Certiorem facere.* • Cic: l, 2. de Or: *Ut DE sua quisque re me ipse doceat.* Sal: Catil: *Senatum edocet DE itinere hostium.* Cic: Cæl: l, 2. *Obviæ mihi, velim sint tuæ literæ, quæ me erudiant de omni Reip: statu.*

3. Alioqui *Erudio,* sicut & *Instruo, Imbuo, Informo, Instituo,* Propositionem *DE,* non admittit. • Cic: Fam: l, 1.

l. 1. ep. 7. *Lentulum nostrum cùm cæteris* artibûs, *tum imprimis* imitatione *tui fac erudias.* * Id: pro Dejt *Quibûs ille* studiîs *ab ineunte ætate se imbuerat.*

4 *Flagito* quoque *Peto Posco, Rogo,* & alia ejusdem generis præsertim ex his Composita, sæpe Accusativi locô Conjunctivum cum *UT*, vel Ablativum cum *A*, vel *Ab* recipiunt per 6tum Ord. Activ: * Cic: Phil: 3 *Ut primùm senatus liberè haberi potuit, semper flagitavi, ut convocaremur.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. *Celo* cùm passivè usurpatur, *res celata* etiam in Nominativo poni solet Ter Eun: act. 3. *Ubi ubi est, diu celari non potest* Id. Phorm act 5 *Quin si hoc celatur in metu sim* Additur & Dativus sed rarò Hirt: de bell: Alex *Quod neque celari Alexandrinis posset.*

2 *Peto* cum duobus Accusativis nondum, quod meminerim, apud Veteres inveni, Nam quod Plin: l, 3 c. 1. *Petere juxa Cordubam* dixit, figuratum est æquè, ac illud quod idem l, 12. c. 5. aliîsque locîs habet: *petere an Indos, in Elymeos in Carmanos, ad Seras, ad Troglodites &c* pro, *ab Indis &c* Sic & Tacit: l. 12. *Experimentis cognitum est Barbaros malle Romam* (pro *Româ*) *petere Reges &c.*

3 Omnibus pæne Verbis præter suos Casus possumus hos Accusativos adjungere *Hoc, Istud, Illud, Idem Quod, Quid, Aliquid Siquid, Quiddam Quidpiam, Quidquam, Nihil Unum, Multa, Pauca.* Cic: pro Quint: *Itaque te hoc obsecrat.* Id: 1. ad Q. Fr: ep: 1 Illud *te ad extremum & oro & hortor.* Ter: Andr act: 1. *Et nunc id operam do* Cic: Att: l, 7. *Nec te id consulo,* Id ad Brut: ep: 1. *Hortare* idem *per literas Cassium.* Id: 1. Catil: *Sin tu, quod jam dudum te hortor exiêris.* Ter: Phorm: act: 4. Quid *malâ rua* Id *refert.* Cic: pro Dejot. *Nec illum tibi succensere* aliquid *suspicêre.* Ter: Heat: act: 4. *Ego domi ero, si* quid *me voles.* Cic: 1. Att: ep: 1.

Ita quiddam *spero nobis profici*, Id. 3 de nat: Deor: *si grando* quidpiam *nocuit*. Plau: Cap: *Neque unquam* qu ipi m *me juvat, quod edo domi* Cic: in Rull: *Beneficiô legis nihil utitur*. Plaut: capt act: 2 Unum *exorare vos sinite nos*. Cic: in Top: *Cùm mihi meisq; multa sæpe cavisses*, l. 6. Fam ep: *Qui multa Deos venerati sunt* Sal: Jug: Pauca; *pro tempore milites cohortatus &c.*

4. *Postulo*, duos Accusativos non videtur respuere. Cic. 2. Att: ep: 7. *Orationes autem me duas postulat*. Cum verò alii à me, legant, in 6to Ordine roposueris.

5. *Erudio*, apud Poëtas, duos Accusativos admittit, Stat. 10. Theb: *Et quæ te leges præceptaq; fortia belli erudiit genitrix &c.* Sic interdum & Ovidius.

Quintus Ordo Activorum.

QUÆDAM Verba Activa præter Accusativum adsciscunt Ablativum.

Hunc spectant I. Verba Vestiendi & contraria. v.g. *Induo, Vestio, Exuo, Spolio, Amicio, Calceo, Cingo, Succingo, Convestio Munio. Orno, Sepio, Sterno, Consterno, Insterno, Tego, Nudo &c* Cic: l, 2. de nat: deor *Oculos natura membranis tenuissimis vestivit & sepsit*. Id: l, 5 *Diligentiùs urbem religione quàm mœnibus ipsis cingitis*. II. Verba *Implendi*, & contraria v. g. *Compleo, Expleo, Impleo &c*. Composita, *Satio, Saturo, Augeo, Cumulo, Locupleto, Farcio* cum Compos: *Exhaurio &c*. III Verba *Onerandi* & contraria v. g. *Onero, Opprimo, Exonero Levo, Premo, Obruo, Deonero*. IV. Verba *Liberandi* & contraria, v g. *Expedio, Compedio, Solvo*, cum Compos: *Illaqueo. Implico, Irretio, Impedio*. Item *Absolvo. Libero, Alligo &c*. de quibus sub: 2. Ord Activ: V. Verba *Privandi* & contraria v g. *Fraudo, Prohibeo, Orbo, Abdico, Abstineo. Emungo, Everto, Muto, Commuto, Permuto. Pello, Privo. Viduo. Afficio, Beo, &c*. Id pro Flacc: *Metuit. ne L. Flaccus sese scelere alliget*. Id: 3. de Div: *Magistratu se abdicaverunt*

in

in Ver: act 4 *Ne pupillum Junium fortunis patriis conetur evertere*; Ter Phorm. act 4 *Emunxi argentô senes* Ib: act 5 *Curâ se expedivit* Cic: pro Mil: *Milo Pop: Romanum maximâ lætitiâ affecit.*

APPENDIX I. Generis P. M. C.

1. *Solvo* cùm de pecunia sermo est, præter *Accusativum* significantem pretium, Ablativum rei venalis postulat cum Præpositione *Pro*, & ad 3. Ordinem spectat. Cæs 1 Bell. Civ: *Militibus pecuniam pro his rebus solvit* Cic: in Verr: act 2 *Pro frumento nihil solvi omnino*, Sæpe alteruter Casus desideratur, Cic: pro Flac: *Invitè solverat Castricio pecuniam.* Id: 1. Atti: ep: 2 *Misimus, qui pro vectura solveret* CUM hujus Verbi usus inciderit Polonus tyro habeat in mente Patrium vel Latinum; DO, *daie*, & ad ejus normam efferat Latinè *Solvo*, v. g. *dedi pro gladio 10. aureos: sic ergo & Solvi &c* non omnino quidem infallibile, magnum tamen est adjumentum pro tyronibus.

2 *Impleo* & *Compleo* etiam Genitivum admittunt Cic: l, 9 ep 18 *Ollam denariorum implere non potes.* Liv: l, 1. *Adolescentes suæ temeritatis implevit* Plaut: Mænech: *Parasitus me complevit flagitii & formidinis.* SED Ablativus usitatior est, cui etiam Præpositio, *de* additur, sed perrarò Cic 4 Acad *De quibus volumina impleta sunt* Martial. *Hos nisi de flava loculos implere moneta non decet*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. *Dono, Impertio, Aspergo*, Modo ad hunc Ordinem spectant; Cic: Corn: *Eum Pompejus civitate donavit*, Ter: Eun act 2 *Plurima salute Parmenonem suum impertit Gnato*, Cic: pro Planc: *Hunc tu vitæ splendorem maculis aspergis istis.* ° Modò ad 3. Ord: Activorum, Cic pro Sext: Rosc: *Non pauca suis auditoribus largè effusèq; donabat*; Id: act: 3 in Ver: *Dolorem suum nemini impertiebat*, Id: pro Cluent: *Ipse guttam aspergit huic Balco.*

2. *Augeo, Levo*, RARIUS ad Tertium, Cic: 11. Att: ep: 12. *Literæ tuæ auxerunt mihi dolorem.* Id in Orat: *Quem laborem nobis levavit Attici nostri labor.* 2. Tusc: *His levabat metum nobilitas mortis*, SÆPIUS ad Quintum hunc Ordinem referuntur, Cic: 2. de leg: Agr: *Ut Syllanos possessores divitiis augeatis*, l, 3. ep: 12. *leva igitur me hoc onere.*

3. *Induo*, CUM est Verbum *vestiendi*, efferri potest ET * PER 1. Ord: Activorum, Ter Eun: act: 4 sc: *Is dedit hanc mihi vestem meam ipse induit.* Plaut: Cas: *Otiosissimus sum omnium qui vivunt loricam induam.* ET per Tertium. Cic: 2. de Fin: *Ex ejus spoliis sibi & torquem, & cognomen induit*, Liv: l, 36. *Nobis pia, ac justa induerunt arma.* Plin: l, 30. c. 1. *Pessimum vitæ scelus fecit, qui annulum primus induït digitis*, Et per Quintum Curt: *Deposita veste quam habebat, Arabicâ induitur.* Tacit l, 15. *Animum bonis artibûs non indueret*, CUM verò, *Induo* idem significat, quod; *involvo, immitto, infigo*, eleganter *Dativum*, vel *Accusativum* rei cum *In*, adsciscit, Cæsar, 7. bell: Gall: *Se ipsi acutissimis vallis induebant*; Ib, *Aut se stimulis inopinantes induebant, aut in scrobes delati transfodiebantur.* Cic: 4. Verr: *Hic videte in quot laqueos se induerit*; Id: 2. de Div: *Quum autem se in nubem* (i vapores) *induerint* Sic verò etiam cùm est *Verbum vestiendi* perelleganter effertur, sed fere à Pòëtis tantùm Virg: Geor: 1. *Contemplator item, cùm se nux plurima sylvis induet in florem* 7. Æn: *Quos hominum ex facie Dea sæva potentibûs herbis induerat Circe in vultus ac terga ferarum.*

4. *Exuo* ad *primum*, vel *quintum* sæpissimè, ad *tertium Ord:* rarò spectat, Sen: ep: 31. *Sapientia vanitatem exuit moribûs*, Ovid: 7. Met: *Jam dudum vincula pugnat exuere ipse sibi.*

Sextus Ordo Activorum.

Ablativus cum, A vel Ab, præter Accusativum.

QUÆ

QUÆDAM Verba Activa Ablativum cum præpositione *à* vel *ab*, præter Accusativum postulant. Huc spectant I. Verba Petendi v. g. *Peto, Quæro, Contendo Exigo, Flagito, Efflagito, Postulo, Expeto, Posco, Deposco, Exposco, Reposco, Repeto, &c.* Cic: 2. Tusc: *à te operam petimus,* Act: 6. in Verr: *Flagitat abs te filium.* 2. de Orat: *Quo facilius id à te exigam, quod peto, nihil tibi à me postulanti recusabo.* II. Verba Auferendi v, g. *Aufero, Abduco, Abstraho, Abripio, Eripio, Surripio, Avello, Avoco, Abrado, Abalieno &c.* III Verba Removendi, v. g. *Arceo, Repello Absterreo, Deterreo, Averto, Amoveo, Abigo, Pello, Defendo, Prohibeo* IV. Verba Abstinendi, v, g. *Abstineo, Contineo, Refreno, Cohibeo, Impedio, Retraho &c.* V. Verba Accipiendi, v, g. *Accipio, Audio, Disco, Capio, Colligo, Conduco, Emo, Redimo, Haurio Exhaurio, Reporto, Sumo.*

APPENDIX I. Generis P. M. C.

1 Cognoscendi Verba; ut, *Cognosco, Agnosco, Audio, Intelligo, Conjicio. Disco,* Præpositionem *Ex,* recipiunt Cic: l, 2. ep: 11 *Ea certissima putabo quæ ex te cognovero* 2. de Or: *Sæpe ex socero meo audivi.* 9. Att ep: 8. *Intelliges ex literis Balbi.*

2. Horum normam imitantur & alia quædam hujus ordinis, Cic: in Vat: *Quæro illud etiam ex te,* Id: de Sen: *Poma ex arboribus, si cruda sunt, vi avelluntur.* TALIA imprimis sunt quæ ex propos: *Ex* componuntur; *ut, Expello, Eripio, Ejicio, &c.* Cic: pro Mil: *Ex Urbe expelli, exterminari ejici.*

3. Quædam hujus *Ordinis* etiam ad *Tertium* referri possunt; ut, *Surripio Eripio, Aufero.* Cic: pro dom: *Clodius pecunias consulares,* à Senatu *abstulit.* Id: div: in Verr: *Id tu mihi eripuisti; atque abstulisti* Id: 1. Off: *Sunt autem multi & quidem cupidi splendoris, & gloriæ, qui eripiunt* ab aliis, *quod aliis largiantur.*

Quædam Præposit: *De* admittunt. Cic: pro Corn;
4. *Audivi de Parente meo puer*, Pro Sex: Rosc: *Bona hujus*
de L. Sylla emisse se dicit, Ter: Eun: *Ut sibi liceret*
discere id de me. Cic: 2. Acad: *Quæsivi de Zenone.*
De Clar. Or: *Tu quidem de fæce hauris*, pro *à parente*,
à Sylla, à me, ex Zenone &c.

5. *Pello Libero, Probibeo Exhaurio*, & ad hunc & ad
superiorẽ Ord, spectare possunt. Cic: pro Mil *Pompe-*
jum pellere possessionibus conatus est. Ter: Eun: *Istum*
æmulum ab ea pellito. Cic in Catil *Magno metu me li-*
berabis Id de univ: *Deus motũ cæli ab omni errore libe-*
ravit. 4. Att: op 3. *Facile operas aditu probibuerunt.*
Cæs: Bel: Civ. *Hoc omnes à contumeliis militum convi-*
tiisque, probibet; Cic: in Pis: *Civitates bonis sunt ex-*
ha stæ de leg: agr: *Cùm omnem pecuniam ab ærario*
exhausissetis.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. *Abstineo* (quod & cum Accusativo tanquam Acti-
vum & sinè Accus: tanquam neutrum usurpari potest)
modò cum *A*, vel *Ab* modò solum Ablativum admit-
tit, Cic 2. de fin. *Ne malum habeat, abstinet se ab inju-*
ria, l, 7. ep: 21. *Qui me ostreis & murænis facile abstine-*
bam Liv: l, 1. *Urbe valida ac situ ipso munitâ absti-*
nuit &c, PASSIVE, in tertiis potissimùm Personis,
vel impersonaliter usurpatur. Cic: act: 5. in Verr:
Nihil ægriùs factum est, quàm ut manus ab illo absti-
nerentur. Liv: l, 4. *Dictator per præcones edicere ju-*
bet, ut ab inermi abstineatur.

2. *Defendo*, sæpe hujus est Ordinis Cic: pro Font: *à*
quo periculo defendite Civem fortem POETÆ illud o-
tiam ad 3tiũ Activorũ referunt, Virg: Ecl: 7. *Solstiti-*
um pecori defendite, Hor: l. 1. ode: 7. *Defendite æstatem*
capellis, i. *capellas ab æstu*, *pecus à solstitio defendite.*

3. *Mutuo*, i *mutuum accipio*, ad hunc, Ord: qui-
dam referunt, vide sub: 3. Ord: suprà Append: II. n. 1.

DE CONSTRUCTIONE VERBI PASSIVI.

CAPUT IV. P. S. O. I. C.

VERBUM Passivum postulat *post se* Ablativum, cum, *à*, vel *ab*, factum ex Nominativo verbi activi, ante se autem nominativum factum itidem ex Accusativo activi Cic 1, 6. ep 5 *Liber tuus & lectus est, & legitur à me diligenter, & custoditur diligentissimè*

2. Quare cùm Verba Activa Passivis permutantur, *primò*, Accusativus in Nominativum migrat: *secundò*, Nominativus vertitur in Ablativum cum Præpositione, *à*, vel *ab* v g *legi librum tuum* Passivè *Liber tuus lectus est à me* Cæteri Casus integri manent.

3. Cùm Ablativus est rei inanimatæ, fere Præpositio supprimitur. Cic 1. Tusc: *Sæpe enim videmus fractos pudore, qui ratione nulla vincerentur.*

4 Quando Recti Persona in se ipsam agit, Accusativus Ablativô mutatur, Rectus manet, iv. g *Me ipsum delusi infelix* Passivè *à me ipso delusus sum infelix*. Latini tamen hæc talia Activè efferre malunt.

PASSIVA PRIMI ORDINIS.

Amor, Capior, Diligor, Eligor, Fallor, Gubernor, Honoror &c.

SECUNDI ORDINIS.

Absolvor, Accusor, Damnor, &c. Cic: pro Cluen: *Majestatis absoluti sunt multi*

TERTII ORDINIS.

Adhibeor, Tribuor, Concedor &c Cic: ad Oct: *Nulla remedia quæ vulneribus adhibentur tam faciunt dolorem, quàm quæ sunt salutaria.*

QUAR-

QUARTI ORDINIS.

Doceor, Flagitor, Moneor &c. Cæſ: bel. Civ: l. 1. *Petrejus atque Afranius cùm ſtipendium ab legionibus penè ſeditione facta flagitarentur.*

2 Hic ubi Verbum Activum poſtulat geminũ Accuſativum mutatur in Nominativum is, qui præſtantior eſt, hoc eſt, qui *Perſonam* ſignificat v. g. *Doceo, Antonium literas, Paſſivè Antonius docetur à me literas.*

Et ſi autem Verba *Veſtiendi* Activâ voce cum gemino Accuſativo non legantur, *Induor* tamen cum Accuſativo *Rei* apud Hiſtoricos ac Pòëtas legitur, Cur: l, 10. *Veſtem fratris eam ipſam quæ in ſella erat, induitur* 2 Aen. *Androgei galeam clypeique, inſigne decorum induitur* Oratores Accuſativi hujus locò Verbis, *Induor & Exuor* Ablativum tribuunt. Cic: 1. Att: *Vir indutus muliebri veſtitu,* Tuſc: 1. *Mens exuta vitiis.*

QUINTI ORDINIS.

Exuor, Induor, Privor &c. Cic: pro Rab: Poſth: *Demetrius aſpide ad corpus admotâ* vitâ *privatus eſt.*

SEXTI ORDINIS.

Audior, Emor, Quæror, Arceor, Abſtineor, Avocor &c.

APPENDIX I. Generis P. M. C.

Cùm Verba Activa poſt Accuſativum admittunt Ablativum Perſonæ cum Præpoſ: *à*, vel *ab*, ſi Activa Paſſivis premutantur, perturbatur ſenſus; ut, *Aufero à te veſtem, Accipio à te literas.* Paſſivè, *Veſtis aufertur à me à te, Literæ accipiuntur à me à te.* Ut ergo ambiguitas vitetur aut à Paſſiva locutione ſuperſedendum; aut ſic loquendum eſt. *Veſtis aufertur à me tibi, literæ tuæ à me accipiuntur.* Quod potiſſimùm in his fere verbis obſervandum videtur; *Accipio, Aufero, Surripio, Extorqueo, Exigo & hujuſmodi.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

Verba Passiva nonnunquam pro Ablativo cum *à*, vel *Ab*, more Græcorum Dativum admittunt. Cic de Clar. Or: *Auditus est nobis Lælii, Caji, filii sæpe sermo.* Id: l. 6. ep: 6. *Notantur mihi ad divinandum signa,* Ovid: de Pont: *Cùm toties eadem repetam, vix audior ulli.*

Frequens id apud Pöëtas, Oratores non ita, v. l. 2. c. 13. præc: 1. n. 2. & 3.

2. Interdum Accusativum additâ Præpopos: *Per* pro eodem Ablativo recipiunt, Att. 9. *Id assequetur si per Prætores Consules creentur,* Id de somn: *Cognomen tibi per te partum.*

DE CONSTRUCTIONE VERBI NEUTRIUS

CAPUT V. P. S. O. I. C.

Proceditur Ordine Casuum, Excepto, Vocativo.

Primus Ordo Neutrorum.

Utrinque Rectus.

OMNE Verbum Neutrum præsertim verò *Substantivum* & *Absolutum*, utrinque Nominativum habere potest cùm utrumque Nomen ad eandem rem pertinet. Ter: Phor: act. 4. *Senectus ipsa est morbus.* Cic: 4. Att: *Ego vivo miserrimus.* Liv: l. 1. *Justè piéq; legatus venio.* Ter: Andr: *Redeo inde iratus atque ægrè ferens.* Huc spectant Verba: *Sum, Vivo, Venio, Eo, Ambulo, Curro, Incedo, Occido,* penultimâ correptâ, *Sto, Vado. &c.*

APPENDIX I. Generis P. M. C.

1. Non solùm Verba Neutra, sed & omne Verbum Personale Finiti modi utrinque Nominativum habere potest; cum utrumque Nomen ad eandem rem pertinet,

net. Cic: 2. de Off *Liber qui inscribitur Lælius.* Id: Phil: 2. *Defendi Remp adolescens non deseram senex.*

2 Si duo illi Recti non sint ejusdem numeri, verbum concordat cum eo qui est basis & fundamentum orationis. Lucan· l, 9 *Sanguis erant lachrimæ*, Plin: l, 33. c. 3 *Nota argenti fuêre bigæ atque quadrigæ.*

3. Huc spectat Verbum *Videor*, quod personaliter usurpari, ac utrinque Rectum ejusdem numeri & personæ habere debet Cic 1 Acad: *Tu verò bene meritus mihi videris de tuis civibus* 2. Att ep: 1. *Illa tua horridula mihi atque incompta visa sunt*

4. Nec Recti isti in Accusativos migrare debent; etiamsi *Videor*, Verborum Infinitis jungatur. Att ep: 12. *Amens mihi fuisse videor.* 2 Catil: *Videor mihi hanc urbem videre concidentem* Id Philipp: 2. *Nescio quid turbatus mihi esse videris*

5. Eandem rationem sequuntur & alia Passiva Verba, quæ *Vocativa* appellantur; ut *Appellor, Vocor, Nuncupor, Nominor, Dicor.* Præterea *Habeor, Putor, Existimor. Æstimor. Judicor, Trador, Perhibeor, Feror, Credor*, & siqua sunt similia. Cic: Att: l ep: 17. *Dejotarus ab Senatu Rex appellatus est*, & l. 1 ep: 1. *Cæsar certus putatur*, & Fam: l, 5 ep: 11 *Dalmatæ semper habiti sunt bellicosi*, Suet: Tib: 61. *Parsurus creditur.*

6. Idq; etiam Infinitis Verborum adjuncta Cic: 3. de Or: *Septem fuisse dicuntur uno tempore qui Sapientes & haberentur & vocarentur* Tusc 4. *Morbi animorum difficiliùs evelli posse putantur* Att: 2 ep: 1 *Thermus cum Silano contendere existimatur* Pro Sext: *Aristides unus omnium justissimus fuisse traditur.*

APPENDIX II Generis. F. S. C.

1. *Videor* semel duntaxat impersonaliter à Cicerone usurpatum est l 5 Tusc: *Non mihi videtur ad beatè vivendum satis posse virtutem*; singulare nec imitandum.

2. Si vero non opinationem aut imbecillam assensionem, sed firmum animi placitum, opportunitatemve significet impersonaliter ponitur Cic: de Sen: *Nunc mihi visum est de senectute ad te scribere*; i. *nunc mihi placuit, constitui, opportunum duxi &c* TUNC VERO si Infinitum desideretur, è proximo suppletur Att: l, 12. ep: 28. *Eiq; de mancipiis quæ tibi videbitur* (i. attribuenda esse) *attribuas* Et ep: 28. *Pueros attribue ei quot, & quos videbitur* pro Rab: *Ut Consules adhiberent Tribunos, quos eis videretur.* Cæs 4 bell: Gall: *Ad hæc quæ visum est* (sc: respondere) *Cæsar respondit*, Cic: act: 4. Verr: *Senatus permisit, ut Quæstores legem his rebus quam ipsis videretur*, (s, edicendam esse) *edicerent*: Imò hac significatione etiam subjunctivo adhæret. Cæl: Fam: l, 8 ep: 5. *Visum est, ut te facerem certiorem.*

3. *Dicitur, Creditur, Putatur, Fertur*, & similia rarò impersonaliter. Ter: Andr: act 5. *In hac habitâsse platea dictum est Crysidem* Cic de amic: *Tarquinium dixisse fertur.* In libris emendatis legitur *ferunt.*

4. Quædam Verba, quibus voluntatis prosecutio aut fuga significatur & alia pleraque sinè Accusativis. *Me, Te, Se, Nos, Vos*, Infinitis adjungi, & Rectum utrinque habere possunt, cùm utrumque Verbum (Finitum sc: & Infinitum) ad eandem Personam pertinet. Cic: pro Marc: *Malim videri timidus.* Id de nat: deor: *Nolo esse longior*, Ter. Adelph: *Meditor esse affabilis.* Si tamen ex illis Accusativis, *Me, Te, Se, Nos, Vos*, (non enim illos hæc Verba respuunt) antecedat, & alter sequatur necesse est. Cic: 1. Catil: *Cupio me esse clementem*, 3. Offic: *Malicia vult videri se esse prudentiam.*

Contra pleraque Verba quibus necessariò Accusativi illi pereunt interdum Nominativus post Infinitū sequitur apud Pöetas Græcorum more, etsi in eadem Persona subsistit oratio. ID VERO potissimum fit in

Verbo *Sum* Lucan: l, 9. *Tutùmque putavit jam bonus esse socer.* Catull: Epigr: 4. *Phaselus ille quem videtis hospites. Ait fuiss. navium celerrimus.* Ov: 3. Met: *Sed enim quia retulit. Ajax esse Jovis pronepos.* Hor: l, 3. od: 27. *Uxor invicti Jovis esse nescis?* ET in nonnullis aliis Id. l, 1. ode: 1. *Filius Majæ patiens vocari Cæsaris ultor.* Id. l, 1. ep: 5. *Patiarque vel inconsultus haberi* Orator dixisset. *se bonum esse socerum,* & cætera eodem modo.

Secundus Ordo Neutrorum.

Genitivus post Verbum.

QUÆDAM Verba neutr. post se Genitivum postulant. Cic: Att: l. 7 ep: 26. *Egeo consilii* Id: Phil: 7. *Hoc bellum indiget celeritatis.* Ter: Heaut: act: 1. *Clinia suarum rerum satagit*

Huc spectant, *Egeo, Indigeo, Memini, Satago,* & *Sum,* *cum* possessionem significat. Cic: l, 2. ep: 13. *Jam me Pompeji totum esse scis.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. *Memini* pro *Recordor.* tum Accusativum, tum Genitivum postulat. Cic: de Sen. *Omnia quæ curant senes, meminerunt.* Ter: Eun. act: 4. *Faciam ut hujus loci dieiq; meiq; semper memineris.* Interdum Ablativum cum, *de* Cic. l, 15. Att: ep: 26. *Meminero de omnibus, quæ te velle suspicor.*

2. Cùm significat, *mentionem facio,* cum Genitivo vel Ablativo & Præp. *de* jungitur. Quint: l, 21. *neque omnino hujus rei meminit unquam Poëta.* Id: Ib: *De quibus multi meminerunt.*

Tertius Ordo Neutrorum.

Dativus post Verbum.

VERBA Neutra quæ *Auxilium, Commodum, Incommodum; Favorem, Studium, Obsequium, Obedientiam,*

am, Submissionem, Repugnantiam, significant. * ITEM Composita ex Neutris & Præpositionibus, *Ad Con, In, Inter, Ob, Præ, Sub.* * ITEM *Sum*, cùm *habere* significat, Dativum postulat. Cic· de Prov: Cons *Non parebo dolori meo, non iracundiæ serviam.* Id de Amic: *Peccatis indulgens præcipitem amicum ferri sinit.* * Id: in Vert: act 5 *Homini jam perdito & collum in laqueum inferenti subvenisti* Id in Pis: *Quisnam tibi in Curiam venienti assurrexit?* Liv: l 9. bell: Pun: *Intervenit majori minor cogitatio Locros urbem recipiendi* * Cic: de Clar: Or: *Jam tunc erat honos eloquentiæ.* Id: pro sext: Rosc: *Quo cum mihi* erant *omnes amicitiæ necessitudines.*

Ad hunc ordinem spectant.

Absum, pro, *Desum*, *Acclamo, Accubo, Accumbo, Accresco, Accedo tibi*. pro, *Assentior? Accedit hoc meis malis, dolori, laboribus &c.* pro additur. *Acquiesco, Adhæreo, Adhæresco, Allaboro, Adequito, Adjaceo, Adno, Adnato, Adsum; Affulgeo, Antecedo Antecello Anteeo, Antesto. Anteverto, Appareo, Applaudo Appropinquo. Arrideo, Assentio, Asservio, Assisto, Assideo, Assuesco, Assuefio, Assurgo, Attendo Ausculto*, pro, *morem gero;* Cic: pro Rosc: *Mihi ausculta Benecupio, Benevolo, Benedico. Benefacio, Benignefacio, Caveo, Confido, Consentio, Congruo, Consono, Consuesco, Consulo, Commodo*, pro, *Prosum, Cedo*, & *Concedo*, pro, *locum do Detraho*, i *Obtrecto, Debeo Despero Deservio, Desum. Displiceo; Discrepo, Dissentio, Diffido. Doleo*, Plaut: Most: *Cor mihi dolet, Deficio, Excello, Faveo, Fido, Hæreo, Illudo, Immineo, Impendeo, Incommodo, Insum, Insulto, Indulgeo, Inhio, Inservio. Insurgo, Insisto, Ignosco, Illacrimo, Indormio, Incubo; Incumbo, Innitor, Illuceo, Impono*, pro *Decipio, Defraudo, Inhæreo, Inhæsco, Invideo, Innuo, Insto, Insuesco, Insideo* Interuenio *Intercurro, Interjaceo, Intersum, Inter*cedo, i. [illegible]

no, me, ut impediam *Interdico* i *Veto*, *Maledico*, *Malefacio*, *Metuo* amicè, cùm nos dicimus *boię się o*, v g, *boię się o mar*. Metuo vobis; *Nubo* *Noceo*, *Obedio*, *Obsequio*, *Obsecundo*, *Obsisto*, *Obsto*, *Obstrepo*, *Obsum*, *Obrepo*, *Obtempero* *Oblecto*. *Occurro*; *Occurso*, *Officio*, *Pareo*, *Placeo*, *Præsto*, i *Antecello*, *Præcurro*, *Præeo*, *Præluceo* *Præsideo* *Præsum*, *Prosum*, *Provideo*, *Prospicio*, i *Consulo tibi*. *Proficio*, pro *Prosum*. *Proximo as*. *Recipio tibi* i, *promitto*; *Resisto*, *Respondeo*. i, *satisfacio*, *Reclamo*, *Renuntio*, i nuntium remitto, *Wyrzekam się*. *Repugno*, *Satisfacio*, *Servio*, *Studeo*, *Subjaceo*, *Suboleo*, *Subrepo*. *Subservio*, *Subscribo* i. *assentior*, *Subsum*, *Subvenio*, *Succedo*, *Succenseo*, *Succlamo*, *Succresco*, *Succumbo*, *Succurro*, *Sufficio*, i. par sum. *Supersum*, *Suppli o* *Tempero* i *abstineo*. *Timeo*. amicè ut supra metuo. *Vaco* i *operam do*.

APPENDIX I. Generis P M. C.

1. *Sum* Modo Dativum unum habet. Cic Att l. 6. *Nunciat meliùs esse ei* Ter Adelph *Naturâ tu illi pater es, consiliis ego* Modo duos Cic: 3. Att: *Respondebo primùm postremæ tuæ paginæ, quæ mihi magnæ molestiæ fuit*. Liv: l 33. *Vectigalia publica prædæ ac divisui Principibus erant*. Exponitur tunc. *Sum*, per, *Afficio*, *Affero*, *Cedo*, in &c,

2. *Incumbo*, cùm translatè significat, *obnixè alicui rei operam dare*. Acusativum cum Præpsitione *In*, vel, *ad*, postulat. Cic: 1. de Or: *IN id studium, in quo estis, incumbite*, l 10. ep: 10 *Mi Plance incumbe toto pectore ad laudem* & l, 12. ep 24 *Tehortor, ut omni cura in Remp: incumbas*. Propriè verò significat, *Inniti*, & Dativum amat Ad Her: l 1. *Ajax gladio incubuit* Quint l. 9 c 3. *Incumbere illi, non in illum, jam dicitur Quanquam etiam rectè antea dixêre Vetustiores*, *Incumbere in gladium*. Cic: *In scuta* Liv

Consulere alicui, non significat, *consilium dare*, sed

sed *prospicere*, seu *providere alicui*, nobis sonat *mieć staranie o, radzić o, obraniáć, ratowáć*, Cic: 4. Catil: *Consulite vobis, Prospicite Patriæ*. Att: l. 2. ep: 24. *Saluti si me amas consule* Et 1 de Offic: *Paci semper est consulendum* ° Admittit & Ablativum cum Præpos: *de*, hac significatione, sed rariùs. Cic: pro Sylla, *Neque ego tantùm fraterno amori dandum arbitror ut quisquam de salute suorum consulat, communem relinquat* Id: Att: l. 7. *Aliter enim mihi de illis, ac de me ipso consulendum est.*

4. Cùm, *statuere, seu decernere de aliquo, tractare aliquem*, significat Modò Ablativum cum præpos: *De* admittit Liv· *De nullis enim quàm de vobis acerbiùs consuluerunt*, i *vos tractare statuerunt* ° Modò Dativū Personæ cum Accusativo rei habet, Plaut: Persa. *Certò illi homines mihi nescio quid mali consulunt.*

5. *Consulere aliquem*, significat *Consilium ab aliquo petere*. Cic act: 1. in Verr: *Nunc ego judices, jam vos consulo, quid mihi faciendum putetis*,

6. *Antecedo, Antecello, Anteeo, Antesto Anteverto, Antevenio, Præcedo, Præcurro, Præeo, Præsto*. dandi vel accusandi Càsum admittunt. Cic: 4. de Finib: *Virtus tantùm præstat cæteris rebus ut dici vix possit*. Liv: l. 8. bell: Mac: *Roborè navium & virtute militum Romani longè Rhodios præstabant* ° Ex his *Antecello & Præsto*, frequentissimè Dativo: *Antevenio & Præcedo*, sæpiùs Accusativo junguntur.

7. *Interdico tibi hac re*, vel *hanc rem*, dicimùs Cæs: l, 1. de bell· Gall: *cùm Ariovistus omni Gallia Romanis interdixisset*. Liv 4. Bell: Maced: *Fæminis duntaxat usum purpuræ interdiximus*. Interdico igitur cum Dativo & Accusativo Activum est Tertii Ord: sinè Accusativo Neutrum, quod sæpe Impersonaliter, Passivè usurpatur, ° Cic: Phil: 6. *Tanquam si illi aquâ & igni interdictum sit.*

8. Quædam hujus Ordinis sæpè ad prim... ...pe

ad tertium Activorum transeunt[*] talia sunt *Metuo*, *Caveo &c.* Ter: Eun: act: 4. sc: 6. *Quod cavere possis, stultum est admittere.* Cic: 1. Off: *Caveant intemperantiam, meminerint verecundiæ*, [c] Cato de re rust: c. 5. *scabiem pecori caveto.* Plaut: penul: *Metuo amori meo moram.* INSUPER *Metuo & Caveo* etiam Ablativũ cum *A* vel *Ab*: recipiunt l. 1. ad Heren: *Ab inimico sibi pericula metuebat.* Plaut: Pseud: *Cavendum est mihi abs te irato*, *Invideo*, Vide infra Append: sequ: n. 5.

9. *Parco* i, *veniam do*, & *Ignosco*, Accusativum respuunt, illo ... gitur si opus sit, ad Verbum *Condono*, vel *Remitto*, ac similia confugiendum est, Cic: pro Mil: *Crimen hoc nobis condonetis*, l. 5. Fam ep 10. *Meam animadversionem remitto tibi & condono.*

10. *Debeo*, cum solo Dativo Personæ hujus est Ordinis, Cic: l. 1. ep: 1. *Authoritatem minorem habemus, quòd tibi debemus*, & l. 10 ep: 10. *Perfice ut ne minùs Resp: tibi, quàm tu Reip debeas.* [*] Additô Accusativô *rei*, Activum est, Plaut: Bacch: *Ducentos Philippos hospes debuit nostro seni* Cic: pro Syll: *Reliqua jam à me perpetuæ naturæ debentur.*

APPENDIX II. Generis, P. S. C.

1. *Vaco* pro *Operam do* sæpe cum Dativo Quintil: l. 12. c. 1. *Ne studio quidem operis pulcherrimi vacare mens; nisi vitiis libera potest;* Plin: ep: 49. *Solutus cæteris curis huic uni vacabat.* Sen: ep: 27. *Jam te ipse monuisti, ideo aliorum emendationi vacas* apud Ciceronem fere significat, vacuum esse, & Ablativo jungitur per quintum Ord: Neutr: 1. Off: *Nulla vitæ pars vacare officiô potest*, & l. 6. ep: 3. *Nec angar ulla re, cum omni vacem culpa.*

2. *Adsum Desum* & alia è *Sum* Composita sæpe alios Casus Præpositionum beneficiô recipiunt; ut *in concione non adfuisti &c.* Cic: pro Planc: *In Antonio ornatus non defuit*: 2. de Or: *In convivio interfuit*

fuit, *&c. &c.* Sic *abesse à culpa*, *ab oculis à domo &* *alia* Apud. Cic: ° *Absum* tamen si Dativo jungatur, *deesse* significat Cic: 2. de leg: *Abest historia literis.* 2. de Cic: *Quid huic abesse poterit ad maximarum rerum scientiam?* Pro Ballo, *Quid abest huic homini?* Varr° 2. de re rust: c. 2. *Si cui vetustate dentes absunt.*

4. *Despero*, *Illudo*, *Deficio*, *Attendo*, *Insulto.* Dativum vel Accusativum adsciscunt Cic: in Pis: *Quid tu desperans rebus tuis in sordibus luctuq: jacuisti?* Cæs l. 1. bell: Gall *Desperare fugam.* Cic. pro Domo *Hic Illudit authoritati vestra*, Ter: Phorm: act: 3. *Satin? superbè illuditis meo?* Cic: pro Flacc: *Non animus eis sed vires deficiunt.* Id: pro Cœl: *Dies me jam deficiet.* Svet. in Galb c, 5 *Inter liberales disciplinas attendit & juri* Cic pro Syll: *Me dicentem attendite*, Liv: l. 1. *Satis illum diu insultâsse bonis.* Ver: Eun° act 2 *Istas fores calcibus insultabis frustra.*

Ex his, *Attendo* & *Deficio*, sæpissimè; *Insulto* rarò admodum Accusativo copulatur.

5, *Invideo* olim activè usurpabatur cum solo Accusativo sive *Rei*, sive Personæ: unde vetus Pöëta 3. Tusc: *Florem quisnam liberum invidit meum*; ubi Cicero, *ut videre*, inquit, *si invidere FLOREM rectius*, *quam FLORI dicimus*, non usu prohiberemur, Ovid; ep: 13 *Troadas invideo* Hinc apud Hor: in Arte, *Invideor* Passivè; hinc & Participium *Invisus* ° Modò *Invideo*, ad hunc, vel ad 3tium Ord: Activorū spectat.

5 *Inservio* *Noceo* cum Accusativo Personæ obsoleta sunt Plaut Most: *Si illum inservires solum.* Id: Mil *Jura te non nociturum esse hominem.*

6 *Servio*, id est, *Servum ago* partim absolutè, partim cum communibus duntaxat casibus usurpatur: Cic: l. ep: 1 de Inv. *Populum Rom servire, fas non est* Id: Attico *Cato ipse jam servire, quàm pugnare mavult* Id de Orat: *Si quis apud nos servisset ex populo fœderato.* ° CUM verò significat *Commodare*, *daga*

dzać; *Studere*, sprzyiáć, *operam dare*, *consectari*, Dativo jungit. Cic: pro Plane: *Honores si magni non putas noli servire Populo* Id: pro Cæl. *Ut in alterius dolore, vel pietati, vel indulgentiæ vestræ serviatis* id de Ord *Serviendum est brevitati vel venustati* Id: l 14 ep 2. *ut id quod speras & quod agis, consequar, servire valetudini sic. servire tempori, scenæ posteritati &c* apud Cic: & alios.

7 *Studere*, cum Dativo, est *operam dare*. Cic 2 de Or *Cui gloriæ cui virtuti studes?* VEL *favere* sive *affectari* Id pro Cæl. *Studuit Cælius Catilinæ* * Cum significat, *Affectare*, *cupere* etiam Accusativo jungitur Id post red in Sen *Cum literas studere incipit*, *eum est Epicureus* Id l, 5 de Fin *Ut illud ipsum quod studet facere possit ornatiùs*, Phil: 6. *Unum studetis omnes* Ter: Andr act 1 *Horum ille nihil egregiè studebat*, Nisi forsasse hi duo postremi Accusativi sint communes ex illis, de quibus supra sub 4. Ord Act App: 2. n. 3 * Olim cum Genitivo, unde Pöëta vetus 3 de nat: Deor *Qui te non amet, nec studeat tui* Obsoletum.

8 *Nubo*; cum Dativo Pro Cluen *Aurio consobrino suo nupsit.* * Et cùm Ablativo ac Præpositione *cum*, Id: l 15 ep: 13 *Quæ cum esset nupta Regis Armeniorum soror*

9 *Dissideo & Discordo*, *ab aliquo*. vel *cum aliquo* Dicimus Sic, *Discrepo*. & *Dissentio* quorum exempla cum Dativo singula sunt Cic 3. de Or: *Ipsi sibi Græci discrepantes*. Sen: ep. 20. *Ne orationi vita dissentiat*

10 *Advigilo*, *Adgemo*. *Adsono*, *Immurmuro*, *Invigilo*; *Indoleo*, *Obambulo*, *Obmurmuro*, & Similia Pöëtarum fere propria cum Dativo. Stat: 1. Theb: *Advigilantia somnis pila* Id: Theb: 11 *Loquenti adgemit*. Ov: 3 Met: *Plangentibus adsonat*. Virg: 4. Georg: *Sylvis immurmurat*. Ib: *victu*, (i victui) *invigilant*, Ovid:

Ovid: 2 Trist. *Indoluisse malis.* Virg: 3 Geogr: *Gregibus obambulat* Ov: ep, 17. *Precibus obmurmurat.*

11. *Certo, Bello, Pugno, Concurro, Contendo, Colludo, Discordo, Dissideo, Differo, Disto, Occumbo* & alia à Poëtis Dativo; ab Oratoribus aliis Casibus tum Propriis, tum Communibus junguntur Virg: Ecl: 3. *Solus tibi certet Amyntas.* Ov: 12. Met: *Hosti concurrere.* Hor: l. 2 ep: 12. *Quantum discordat parcus avaro* Id: ad Pis: *Tragico differre colori,* Id: l. 4 od 9 *Distat inertiæ.* 2. Æn: *Occumbere morti.* ° Orator: diceret. *Tecum certet, cum hoste concurras &c. Occumbere mortem, vel morte &c.*

Quartus Ordo Neutrorum.

Accusativus post Verbum.

QUÆDAM Verba Neutra post se Accusandi Casum postulant.

Hujus Ordinis sunt I. quæ ad rem rusticam spectant v. g. *Aro, Pastino, ...; Rigo, Sero, Arlaqueo, Colo, is, & as; Fodio, Meto, Occo, Pastino, Repastino, Planto, Sarrio, Semino, Stercoro, ...* &c. Cic: 1. Tusc: *Serunt arbores, quæ alteri sæculo, prosint.* II. alia nonnulla v. g. *Calleo, Exhalo, Oleo, Redoleo, Horreo, Exhorreo, Exhorresco, Perhorresco. Inclamo. Anhelo, Maneo,* pro, *Expecto, Sapio, Desino, Memini, Odi, Novi,* & alia quæ Accusandi casum postulant sed Passive in Primis & Secundis Personis non vertuntur. Ter. Adelphi act 5. *ego illius sensum pulchrè calleo* Cic 9. Att *Ingratè animi crimen horreo.* Ad Heren: 4. *Anhelans crudelitatem* Philip: 2. *Cujus te fatum manet* Plaut: Persa *Ego rem meam sapio.*

APPENDIX I. Generis P. M. C.

Hunc item spectant Verba, quibus vel res, quam ipsamet illa significant, in Accusativo additur. v. g.

Curro cursum 2. de leg: Agr:; *Servio servitutem*, Plaut: Mil: *Ludere ludum*. Ter: Eun: *Nocere noxam*. Liv: l, 19. *Pugnare pugnam*. Plaut: Pseud: *Vivere vitam*, *Ridere risum &c.* vel * Accusativus mensuræ, qua rem actionémve Verbô significantem metimur Cic: 2. Off: *Qui stadium currit*: Plin: l, 10 c. 33. *Qui maria navigant* Cic: 2. de Fin: *Si Xerxes maria ambulavisset, terram navigâsset &c.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. *Abhorreo*, fere Ablativo cum *à* vel *ab*: jungitur Cic: l. 7. ep: 3. *Cùm ab ea sententia Pompejus valde abhorreret.* * Vel soli ablativo Cic de Fato: *Alii talibus vitiis abhorreant* Rariùs Accusativo. Suet: in Aug: *Nam pumilos atque distortos, & omnes generis ejusdem, ut ludibria naturæ -- abhorruit.* Utitur illo sic & Liv: 44. ab V. C. Sed apud Cic: pro Cluent: Ablativum subaudire malim, cùm Cicero nusquam alias Accusativo Verbum conjunxerit.

2. *Oleo Redoleo*, sæpius Accusativo, rariùs Ablativo, juncta invenias Hor: l. 1, sat: 2. *Pastellos Rufillus olet, Gorgonius hircum*. Prop: l. 4. el: 7. *Curnardo flammæ non oluere meæ.*

Quintus Ordo Neutrorum.

Ablativus post Verbum.

QUÆDAM Verba Neutra post se Ablativum petunt. Cic: 1. Off: *Abundare oportet præceptis institutisque Philosophiæ*, ad: Q Fr *Incredibile est, mi Frater, quàm egeam tempore*. Cæs: bell: Gall: 5: *Lacte & carne vivunt*

Ad hunc ordinem pertinent.

Abstineo Abundo, Affluo, Ardeo, Careo, Circumfluo, Consto, Diffluo, Doleo, Egeo, Fulgeo, Fluo, Gaudeo Indigeo, Laboro febri, inopia &c. Mano, Mæreo, Redundo, Roro, Scateo, Sono, Stupeo, Sudo, Supersedeo.

Sum,

Sum, cùm ad laudem & vituperium, pertinet; *Vaco*, *Vivo*, Cic: 6. Att: *Pecuniîs locupletum abstineo*. Quintil: l. 2. cap: 17. *Constat experimentis medicina*. Cæs: 3. bell: civ. *Re frumentaria laborabant*, Cic: 1. de Div: *Herculis simulacrum sudore manavit*. Id: *Fluvius atratus sanguine fluxit*. Id: l, 6. ep: 5. *Fac, animô forti magnoq; sis*.

APPENDIX. P. S. O. I. C.

Quædam ex his ut *Mano*, *Fluo*, *Redundo*. etiam vulgari modô loquendi & ad vernaculum nostrum accommodatô efferri possunt, v g *Sudor ex Herculis simulacro manavit*, *sanguis è fluvio atrato fluxit* &c. Cic: de Nat: Deor: *Multaq; è Luna manant & fluunt*. Id: Phil: 12, *Fluent arma de manibus* Id: de Sen: *Ex ejus lingua melle dulcior fluebat oratio*, Id pro Sylla. *Si ex hoc tanto in omnes mortales beneficio nullum in me periculum redundabit*.

2 Huc revocantur Inchoativa verba *Calesco Frigesco Madesco &c* eorumq; Perfecta; *Caleo Frigeo* v. g. *Humore madescere*, *madere*, *Exardescere cupiditate*, &c. Quæ si cum verbo *Facio*, jungantur, Activa fiunt: & cum, *Fio* Passiva; v. g. *Calefacio*, *Calefio*, &c.

APPENDIX I. Generis P. M. C.

Sum, Interdum Genitivum habet, etiam cùm laus vel vituperatio significatur Cic: pro sext: Rosc: *Nimiùm me timidum nullius animi, nullius consilii fuisse confiteor*.

2. *Doleo*, żałuię & *mæreo* etiam Accusativum admittunt Cic: l, 14 ep: 1 *Mæreo casum ejusmodi* Phil: 12. *Quis non doleat interitum talis civis*; Id, pro Sext: *Meum casum luctumq; doluerunt*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. In Verbo *Sum*, non omnia, quæ Ablativô efferuntur etiam Genitivô, efferri possunt, & contra Ablativô igitur, efferenda hæc: *Animô bonô*, *virili præsens*.

ferri, vacuô esse, Item (Cic pro 2. Rosc.) *Capite super- cilia semper est rasis*, Item. (1 Att:) *Mira sum ala- critate ad litigandum &c* Genitivô autem potiùs, quam Ablativô hæc: *Nullius consilii sum.* Ter: Andr: *Cibi minimi erat ac fere vulgaris &c.*

2 *Roro Sono Sudo*, etiam Accusativum (præsertim apud Pöëtas recipiunt Virg 2 Æn *Vox hominum so- nat*, Cic: pro Arch: *Pöëtis pingue quiddam sonantibus.* *Non tamen dicimus *Sono Cytharam*, sed; *Sono Cy- tharâ* ut sit Ablativus instrumenti.

3 *Ardeo*, etiam cum Accusativo Pöëtæ copulant Virg Ecl: 2 *Formosum pastor Corydon Ardebat A- lexin:* Id: tamèn Oratori minimè licet.

4 *Conflo & Labero [choruie, zchodzi mi na &c.* sæ- pissimè Præpositionem, *Ex* recipiunt, Cic: 2. Tusc: *Cum conflemus ex animo & corpore.* Et passim a- pud eundem invenias: *Laborare*, ex *invidia* ex *re- nibus ex intestinis*, ex *pedibus*, *&c.* quæ certè ele- gantia sunt.

5 *Vaco* rariùs Præpositiotem, *à*, vel *ab*, recipit, sæpius respuit Cic 2 de nat Deor: *Ab omni cura- tione & administratione vacent.*

6 *Pendere animis* Plurali Numero Singulari verò, *Pendere animi* tantùm dicitur Cic. 1 Tusc: *Exspe- ctando & desiderando pendemus animis* Id: de leg: *Ego animi pendere soleo*

7 *Sto*, cùm *niti aliqua re*, significat. item cùm ad promissorum fidem, vel decretorum observantiam re- fertur. Ablativos, *rei qua nitimur*; item istos *condi- tionibûs, conventîs decretis fide legibû, pactîs pro- missîs, Verbis*, & similes eleganter adsciscit Liv l. 8. ab urb: *Nec quisquam scriptor exstat quo satis cer- to authore stetur* Id l 7. *Quæ pars major erit, eô stabitur consiliô*, Cic l. 7. *Omnes cupiebant Cæsarem stare conditionibûs quas tulisset.* Quintil l. 7 *Ver- bis an voluntate sit standum.* Cæs 6. bell: Gall: *Si- quis*

quis eorum decretô non stetit &c. Cic: pro Flac: *Re judicata stari ostendit placere.*

Sextus Ordo Neutrorum.

Ablativus cum Præpos: A. vel. Ab. post Verbum.

QUÆDAM Verba Neutra Passivorum more construuntur, quia *Passionem* significant: unde & *Neutro Passiva* dicuntur Quintil: 9 c, 2. *Ita testis in reum rogatur, an ab eo fustibûs vapulasset* Id: l 12. c. 2. *Fabricius respondit, à cive se spoliari malle, quàm ab hoste venire.*

Hujus Ordinis sunt: *Vapulo, Veneo. Fio.*

APPENDIX I. Generis P. M. C

1 *Fio*, eleganter Ablativo jungitur, sed alia significatione (nobis tunc significat, *Podziewa się gdzie kto co;* item, *dzieie się co z kim, czym*) Ter: Andr: act 5 *Nunc primùm audio, quid illo factum sit* * Interdum additur Præpositio, *De* Cic: Att: l 12. *Quid de Clodio fiat rescribe* * Raró admodum Dativo. Plaut: Bacch: *Quid mihi fiet postea?*

2 Participium *Futurus* eadem significatione eodem Casus postulat Ter: Heaut: *Quid me futurum censes,* Cic Famil: l 9. *Fac ut sciam quid de nobis futurum sit.* Id Philip: 2, *Vide quæso Antoni quid tibi futurum sit*

3 Verbum *Facio.* simili significatione eodem modo usurpatur quo *Fio*, Cic: act 2 in Verr: *Quid hoc homine faciatis?* Plaut Aul: *Quid fecisti scipione?* Cic: pro Cæs *Quid tu huic homini facias?*

APPENDIX II. Generis P. M. C.

Exulo id est, *privari patriâ* LICEO id est *in actione æstimari* utrumque aut absolutè, aut cum Casibus tantaxat communibus usurpatur, v. g. *Longissimè exulo, Exulo, Rhodi Exulo à Patria, Triennium jam exulo.* * *Domus licet plurimi &c.* Ter: Eun: act: 2. *Domô exulo.*

Hor

Hor: l. 1. sat: 6. *Unius assis, nonnumquam pluris licuisse.*

2 Nusquam autem hæc duo Verba cum Ablativo *Personæ agentis* legimus: Cave igitur dicas: *Exulo à judice*, sed *in exilium mittor, à judice*; nec, *Licebar à me domus*, sed, *Licitatus sum domum*. LICITOR enim Deponens est Tertii Ordinis.

DE CONSTRUCTIONE VERBI COMMUNIS.

CAPUT VI. P. S. O. I. C.

VERBUM Commune est quod *Or*, syllabâ tantùm finitum, Activi simul & Passivi significationem habet.

2 Vix tamen inveniuntur hodie Verba ejusmodi quæ in *Præsenti*, quoque ac *Imperfecto*, tam Activè quàm passivè usurpari possint.

3 Cœterùm cum Passivè usurpantur Passivorum more Ablativum cum Præp: *à* vel *ab* admittunt Liv: l. 47. *Omnis ora maritima ab Achæis depopulata erat.*

4 Cùm autem Activè Accusativum Cic: act: 4. in Verrem. *Cùm agros maximos ac feracissimos depopularetur.*

Talia sunt.

Aggredior, Aspernor, Depopulor, Dignor, Dimetior, Hortor Cic: apud Prisc. l. 8. *Hoc rest terat etiam, ut à te fictis aggrederer donis.* Id: *Qui habet ultro appetitur; qui est pauper, aspernatur*, i, *spernitur*. Id: de Inv. *Observantia est per quam homines aliqua dignitate præcedentes cultu quodam & honore dignantur.* Plura si volueris invenies apud Gell: l. 15 c. 12. &. Prisc. l. 8. *HÆC tamen notanda videntur potiùs, quàm imitanda. Itaque Tirones à Præsenti præsertim

& Im-

& Imperfecto & cæteris, quæ hinc derivantur Temporibus; significatione Passiva usurpandis abstinebunt.

APPENDIX I. Generis P. M. C.

Participia Præteriti & quæcunque ex his formantur Tempora, Passiva significatione usitatiora sunt: Maximè verò sequentia: *Complexus, Confessus, Comitatus, Dignatus, Dimensus Dilargitus, Ementitus: Expertus, Interpretatus, Largitus, Meditatus, Pactus, Populatus, Depopulatus Testatus, Intestatus, Inultus.* Cic: de Sen: *A quo essent illa dimensa.* 2 de Inv: *Qui tali honore dignati sunt* Liv 1 45. *Amicum ab ipso per tot casus expertum* Ter Phor: Act: 1 *Meditata sunt mihi omnia mea incommoda.* Cic: 1. Off: *Dum triginta dierum essent cum hoste pactæ induciæ, nocte populabatur agros, quòd dierum essent pactæ non noctium induciæ,* Cic: pro sext Rosc: *Uno maleficio scelera omnia complexa esse videntur:* Id: apud Prisc: *Cupio eum tam invidiosâ fortunâ complecti.* Nisi fortè hæc sint ab Activo, *Plecto* ex quo Passiva. *Implexus, Perplexus,* sic, fortasse *Complexa* i, *Involuta Implicata.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

Abominatus, Blanditus, Commentus, Detestatus, Dominatus, Oblitus, Veneratus, & si quæ alia sunt à Pöëtis passim usurpantur, Oratorem abstinere illis præstiterit. Quanquam Cicero pro Planco. *Blandita* (i, *blanditiis impetrata*) *populi suffragia* dixit.

DE CONSTRUCTIONE VERBI DEPONENTIS.

CAPUT VII. P. S. O. I. C.

Series Ordinum eadem quæ Casuum Obliquorum.

Primus Ordo Deponentium.

Genitivus post Verbum.

QUÆ

QUÆDAM Verba Deponentia post se Genitivum adsciscunt. Cic: Att: l. 4. ep: 5. *Qui misereri mei debent, non desinant invidere* Id pro Planc: *Hujus meriti in me recordor.*

Ad hunc ordinem spectant.

Misereor, Obliviscor, Potior, Recordor Reminiscor.

APPENDIX I. Generis P. M. C.

1. *Obliviscor, Recordor Reminiscor* etiam Accusativum admittunt Cic: Phil 8, *Omnia obliviscor, in gratiam redeo.* Id: 2. pro lege Agr: *Est operæ pretium, diligentiam majorum recordari.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1 *Potior*, certos tantùm Genitivos videtur admittere, ex his potissimi sunt: *Rerum, hostium, Regni,* Cic: l. 1. ep: 8. *Qui potiuntur rerum,* Ib: ep: 8. *Si exploratum tibi sit, posse illius regni potiri.*

2 *Recordor* non rarò Ablativum cum Præposi: *De,* pro Syll: *Recordare de cæteris.*

3 Prisci, ut docet Nonius, *Vereor* Genitivo adjungebant. Ter, phor: act: 5 *Neque hujus sis veritus, fœminæ primariæ.* Nunc Accusativo tántùm.

Secundus Ordo Deponentium

Dativus Post Verbum.

QUÆDAM Verba Deponentia post se Dativum exigunt.

Hujus modi sunt, quæ *Adulationem, auxilium,* eaque omnia, quæ Neutra 2tii Ord: significant, *v. g.* *Adversor, Adulor, Ancillor, Assentior Assentor, Auxilior, Blandior, Famulor, Gratificor, Illacrymor, Innitor, Irascor Medeor, Meditor, Moderor, Morigeror, Obsequor Præstolor, Suffragor* Cic: pro Sylla. *Ego verò quibus ornamentis adversor tuis.*

1 *Præstolor, Adulor, Medeor, Medicor,* etiam Accusativum asciscunt. * Sed *Præstolor* frequentiùs Accusati-

fativo; *Adulor*, & *Medicor* frequentiùs Dativo * *Moderor*, æquè utrique casui Cic 1 Cantil: *Qui tibi ad forum Aurelium præstolarentur armati* Ter: Fun act: 5. *Quem præstolare Parmeno hic ante ostium?* * Colum: l. 7. c 12 *Illi quoque* (i. canes) *furem adulantur.* Tac: l. 15 *Nec Neronem Adulatus est* Quintil: l. 9. c. 3. *Itaque*, huic *non* hunc adulari, *jam dicitur.* * Cic: 5 in Vert *Venti & tempestates. res rusticas moderantur* Id: l. 1 ad V. Fr: *Moderari animo & orationi cum sis iratus, non mediocris ingenii est* * Plaut: Most: *Ego istum lepidè medicabor metum*, Ter: Andr: act: 5 *Ejus dolore gnato ut medicarer tuo* Plin: l. 25. c. 2. *Ut omnibus malis humanis illius potissimum Principis semper medicetur majestas.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. *Medeor*, invenitur etiam cum Accusativo Ter: Phor: act: 2. *Cupiditates quas paulò mederi possit.* Vix usurpaverim.

2 *Dominor* Dativo jungi videtur Æn· 1 *Victis dominabitur Argis* & Æn 3 *Cunctis dominabitur oris*, & alibi. * MALIM tamen uti *Ablativô aut Accusatvô*, Cum Præpos *In* si referatur *ad Personam*: Tusc: 1. *Dominans ille* in nobis *Deus*? Famil: l 4 ep 12 *Casus & natura* in nobis *dominatur*, Cic de C. Su *Senectus honesta est*, -.- *si usque ad extremum spiritum dominatur* in suos· Luc: l 5. *Mentes dominatur in æquas.* ABLATIVO tantùm cùm Præpos· *In si ad locos aut* res *cæteras*, Cic pro Cæc *Nimia ista quæ dominatur in* civitate, *potentia* Sall· *Fortuna in omni re dominatur*, Quintil l 2. c 5 - *Ut denique dominetur in affectibus.* * ABSOLUTE etiam uti cætera, usurpari potest. Cic: 4 Acad: *Cleanthes* ... *solem dominari & rerum potiri putat*

3. *Adulo*, interdum Activum invenitur Valer: l. 4. c. 3. *Non adulares Dionysium.* Cic: 2. Tusc: *Noctuam*

ada-

adulat sanguinem. 1. *lambit.* Hinc: passivè I, 1. Off: *Neque adulari nos* (Accusativus est) *sinamus.*

Tertius Ordo Deponentium.

Accusativus post Verbum.

QUÆDAM Verba Deponentia post se Accusandi Casum postulant, Cic: Att: l. 9. *Hi quidem me: ra scelera loquuntur.* Id: 3. de nat: Deor: *Deus terram tuetur, maria moderatur.*

Ad hunc Ordinem spectant.

Abominor, Adipiscor, Adorior, Admiror, Adulor, Alloquor, Assequor, Aversor, Calumnior, Comitor, Consolor, Conspicor, Contemplor, Criminor, Demolior, Deprecor, (pro valdè precor, Concilio) *Detestor, Execror, Exorior, Fateor, Fabricor, Hortor,* cum Compositis, *Jaculor, Imitor, Inficior, Intueor, Lamentor, Liceor, Licitor, Loquor,* cum Compositis, *Lucror, Machinor, Meditor, Mentior,* (i imitor) *Mercor, Mereor,* & Composit: *Metior,* & Compos: *Miror,* & Compos: *Misereor, Molior,* & Compos: *Moror, Nanciscor, Obtestor, Opperior, Ordior, Osculor, Patior, Periclitor,* (i experior) *Populor, Prædor, Precor, Proficor, Queror,* & Compos: *Rimor, Remoror, Reor, Scrutor, Sequor,* & Compos: *Sector,* & Comp: *Solor,* & Compos: *Suspicor, Testor,* & Compos: *Testificor, Tueor, Veneror, Vereor,* & si quæ sunt alia, quorum plurima cum vernaculo sermone congruunt.

APPENDIX I. Generis P. M. C.

1. *Indignor,* Accusativo *rei* jungitur, Quintil: l. 2. *Quidam indignantur imperia.* Virg: 8. Æn: *Pontem indignatus Araxes.*

2. *Precor,* etiam Ablativo cum Præpos: *à,* vel: *ab,* [illegible] pro Mur: *Quæ precatus sum à Diis immortalibus.*

[illegible]DIX II. Generis P. S. C.

[illegible]lè *mereri de aliquo,* est ei *commodare,*

dare, vel *incommodare*. Nos dicimus, *Dobrze álbo źle się komu przysłużyć*. Cic: l. 1. ep: 9. *Erat infinitum, bene de me meritos omnes nominare*. Id: 1. de Fin: *Malè, credo, mererer, de meis Civibus*.

2. *Queror*, *Conqueror*, *Loquor*, *Fateor*, *hanc rem*, vel *de hac re*, dicimus, Sall: in Catil: * *Sæpe de luxuria atque avaritia nostrorum Civium questus sum*. Cic: l. 5 ep: 1. *Satis habeas, nihil me etiam tecum* (i, coram te) *de tui fratris injuria*, (i, de injuria quâ me tuus frater affecit) *conqueri*, Observa in hoc exemplo Latini sermonis proprietatem & à vernaculo nostro discrepantiam Plaut: Mil: *Conqueritur mecum mulier fortunas suas*. Dicimus & *Queror*, *Conqueror tibi & apud te aliquid*, vel *de aliquo* Catul: Argon: 33. *Sed quid ego ignaris nequidquam conqueror auris*, i, quid in auras: querelam effundo. Suet: in Aug: *Tiberio quoque de eadem re sedulò apud se --- conquerenti ita rescripsit*. Cic: l. 1. ep: 8. *De quibus eramus jam cum Pompejo loquuti*. Id: *Qui cum de scelere fateretur &c.*

3. *Liceor*, seu *Licitor*, cum Accusativo rei quæ in auctione venditur. 12. Att: ep: 39. *Hæredes Scapulæ istos hortos liceri cogitant*. * Additur & casus pretii; ut, *liceri tabulam centum talentis*: Plin: l. 7. Sic c. 38. *liceri plurimi &c.*

Quartus Ordo Deponentium.

Accusativus cum Dativo post Verbum.

QUÆDAM Verba Deponentia præter Accusativum Dativum poscunt, Cic: Phil: 11. *Græcia intendit dexteram Italiæ, suumq; ei præsidium pollicetur*. Act: 2. in Verr: *Ei voce maxima victoriam gratulatur*.

Hujus Ordinis sunt.

Confiteor, *Fæneror*, (i, fænori do) *Furor*, *Gratulor*, *Impertior*, *Imprecor*, *Inficior*, (i, nego) *Interpretor*,

Largior, & composita *Mititor*, *Minor*, *Partior*, *Polliceor*.

APPENDIX I. Generis P. M. Q.

1. *Furor*, etiam Ablativum cum *à* vel *ab*, recipit: Cic: Att: l. 2. *Furatum me abs te diceres.*

2. *Gratulor tibi in hac re*, vel *de hac re*, dicimus. Cic. Fam. l. 4. *Qua in re tibi gratulor.* Id: l. 1. ep: 7. *Quód mihi de filia gratularis.*

3. *Impertior te hac re*, semel duntaxat invenitur: Ter. Adel: Act. 3. *Sed cessa beram impertiri hôc malô.* Vix usurpaverim.

Quintus Ordo Deponentium.

Accusativus cum Ablativo post Verbum.

QUÆDAM Verba Deponentia præter Accusativum postulant Ablativum sinè Præpositione Virg: 1. Æn. *Haud equidem tali me dignor honore* Cic. l. 8. ep. 8. *Ut possem te munerari quàm simillimo munere.*

Hujus Ordinis sunt.

Dignor, *Muneror*, *Prosequor*, *Remuneror*.

Sextus Ordo Deponentium.

Ablativus cum Præpos: à, v. ab, præter Accusativum.

QUÆDAM Verba Deponentia præter Accusativum postulant Ablativum cum Præpositione, *A*, vel *Ab*. Cic. pro: Syll. *Quàm multorum hic vitam est à L. Sylla deprecatus.*

Hujus Ordinis sunt.

Deprecor, (wyprasz am) *Mereor*, *Nundinor*, *Percontor*. *Scrsciter*. Cic: act: 2 in Verr. *Is nullam à se exclamitatam poterit deprecari*, ib. *Qui ab isto jus ad utilitatem suam nundinarentur.*

AB-

APPENDIX I. Generis P. M. C.

1. *Percontor*, & *Sciscitor*, seu *Scitor*, (nam utroque modo dicitur) etiam Ablativum Personæ cum Præpositione *Ex*, admittunt Cic: 1 de nat: Deor: *Epicuri ex Vellejo sciscitabar sententiam*. Id: de Clar: Or: *Cùm Theophrastus percontaretur ex anicula quadam, quanti illud venderet*. * MERCOR, etiam cum, De Pro Flac *Fundum mercatus est de pupillo*.

2. *Percontor te de hac re*, eleganter dicitur; som: Scip: *Ego illum de suo regno, ille me de nostra Rep: percontatus est*.

3. *Mutuor*, cum significat: *mutuum contraho*, hujus est Ordinis, & de iis dicitur, quæ non redduntur eadem. Plaut: Most: *Decem minas à patre mutuatus est*. * Sæpe translatè sumitur. 2. Tusc. *A viris virtus est nomini mutuata*.

Septimus Ordo Deponentium

Ablativus post Verbum.

QUÆDAM Verba Deponentia, post se Ablativum postulant. Cic: pro: sex: Rosc: *Commoda quibus utimur, lucem, quâ fruimur, à Deo nobis dari atque impertiri videmus*. 2. de Inv: *Si eo portu potiti essent*.

Hujus Ordinis sunt.

Abutor, *Defungor*, *Delector*, *Fruor*, *Fungor*, *Glorior*, *Nitor*, *Oblector*, *Periclitor*, *Perfungor*; *Potior*, *Vescor*, *Utor*.

APPENDIX I. Generis P. M. C.

1. *Nitor*, *Glorior*, *Delector*, interdum Præp: *In*, Ablativo addunt Cic: pro Mil *In cujus vita nititur salus civitatis*. 3. de nat: Deor: *In virtute rectè gloria.*

riamur. 1. De Fin: *Quæ manus significat illum esse in hac rogatiuncula delectatum.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. *Periclitor*, cùm significat, *periculum subeo* modò absolutè usurpatur. Cic: 2. de Juv: *Jura omnia periclitari, si similitudines usurpentur.* * Modò cum Ablativis communibus *Partis* aut *Causæ*. Martial: l. 6. *Periclitatur capite Sotades noster.* Celsus l. 5. c. 26. *Vulnus, quod nimis astrictum est periclitatur cancrô*, Plin: l. 17. c. 24. *Arbores gelu periclitantur.* Sic, *Periclitari siti, febribûs, frigore &c.* i, *ob cancrum ob gelu, ob sitim &c.* seu, *sitis causâ, cancri causâ &c.* modò cùm Infinito Quintil: l. 11. c. 3. *vox ima vim non habet, summa rumpi periclitatur.* Plin: in Paneg: *Periclitabuntur esse privatæ.* * Ablativi, *Famâ, opinione, Statu Omnibûs* peculiares esse videntur hujus Verbi, cæteris enim fere cum Præpositione, DE utimur. Liv. l. 40. *Ingenii famâ periclitaret.* Quintil· l. 6 c, 1· *Si aut statu periclitaturi, aut opinione litigator videatur.* Suet: in Tib: c. 21 *Ne de summa imperii Populus Rom: periclitetur.* Sic, *Periclitari de salute, de gloria de premiis, de doctrina, de ornamentis omnibus.* PERICLITOR, pro, *experior* vide in 3. Ord: Depon.

2. *Potior*, pro *Fruor* Ablativo jungitur: ut, *potior voluptate*, pro *vindicare sibi*, seu *Obtinere*, etiam Accusativo. à Pòëtis præsertim jungitur Ter: Adelph: act: 5. *Ille alter sinè labore patriâ potitur commodè* Luc: l. 3. *Homerus sceptra potitus.*

3. *Vescor, Fungor, Utor, Abutor*, etiam Accusativo, *Vesci caprinum jecur*· Plin: l. 8. c. 50 *Vesci absinthium.* l. 11. c. 38. *Functus officium*. Ter. Adel: act: 3. *Cæteráque volumus uti*, Plaut: Cas: *Operam abutitur*. Ter. Andr: Prol:

DE

DE CONSTRUCTIONE VERBI IMPERSONALIS.

CAPUT VIII. P. S. O. I. C.

Primus Ordo Impersonalium.

Absolutè.

QUÆDAM Verba Impersonalia Absolutè ponuntur. * Cicero de Div: *Si fulserit, si tonuerit.*

Hujus Ordinis sunt.

Diescit, Fulget, Fulgurat, Grandinat, Ningit, Pluit Rorat Serenat, Tonat, Vesperascit.

APPENDIX I. Generis P. M. C.

1. His autem interdum *vel apertè* additur Nominativus rei, quæ pluviam, tonitru, aut quid simile ciet. 9. Æn *Cælum tonat omne, fragore.* * vel occultè subintelligitur: *Deus, Natura,* aut quid simile.

2. Exprimitur eodem Casu res quæ pluendo decidit: Plin l. 2, c, 56, *Effigies, quæ pluerat, spongiarum fere similis fuit* Virg: 4 Georg: *Nec de concussa tantùm pluit ilice glandis* Stat: 8. *Theb: Saxa pluunt.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. *Pluit* Ablativum post se habere solet. Liv: l. 1. *Nuntiatum est Regi, in monte Albano lapidibûs pluisse* Id: l. 42. *Saturniæ nuntiatum erat, sanguine per triduum pluisse, Oximi pluisse terrâ,* Plin: l. 2. c. 56. *Relatum, in monumenta est, lacte & sanguine pluisse.* Et sæpè alias. *Carne, ferro lateribus coctis &c.* apud Valet: l. 1. c. 6. Sic, *Ningit,* Lucr: l. 2. *Ninguntq; rosarum floribus.*

2. Accusativo, *Pluit* vix jungitur Cic: 2. de Div: *Sanguinem pluisse, senatui nuntiatum est,* Nisi vel Accusativus, hic sit Infiniti, vel *sanguine* legi debeat,

Liv:

Liv l. 40. *In area Vulcani, & concordiæ sanguinem pluit* Rarum id, si locus mendo caret.

Secundus Ordo Impersonalium.

Genitivus post Impersonale.

QUÆDAM Verba Impersonalia *ante se* postulant Nominativum, vel ejus locò aliquam orationis Partem, *post se* verò Genitivum. * Cic: 2. ad Q. Fr: *Hoc vehementer interest Reip* Fam: l. 5. ep: 5. *Utriusque nostrûm magni interest, priùs ut te conveniam quàm decedas* 5. de Fin: *Interest omnium rectè facere*, 1. Off *Adolescentis est, majores natu vereri.*

Hujus Ordinis sunt *Est, Interest, Refert.*

APPENDIX I Generis P. M. C.

1. *Interest & Refert*, & pleraque Impersonalia Tertii, Quarti & Quinti Ordinis hos ferè Nominativos libentiùs admittunt: *Hoc, Istud, Illud, Id, Idem Quod, Quid Nihil*, Cic pro Syll *Vestri enim hoc maximè interest* ad Brut l. 2. *Tua istud refert maximè*, Pro leg: Manil: *Illud parvi refert*. de Or: l. 2. *Si tibi id minus libebit* Id 6 Vert: *Non idem mihi licet, quod iis qui nobili genere nati sunt.* Pro Marcell: *Multi dubitabunt, quid sibi expediret*, Hor: l. 2. Sat: 6. *Nil me pæniteat sanum patris hujus.*

2. Pro Genitivo rei inanimatæ sæpe, *Interest*, Accusativum cum Præpositione, *Ad*, adsciscit: Cic: l. 5. ep: 12. *Ad nostram laudem non multum video interesse* & l. 16 ep: 3. *Magni ad honorem nostrum interest.*

3. Idem Verbum pro Genitivis, *Mei, Tui, Sui, Nostri Vestri* habet Ablativos: *Meâ, Tuâ, Nostrâ, Vestrâ*, Cic: l. 16 ep 3 *Et tuâ & meâ, maximè interest te valere* Id l. 2 ep: 4. *Si quid esset, qod eos scire aut nostrâ, aut ipsorum interesset.* Ter: Hec: act: 5. *Tuâ quod nihil refert. percontari desinas.*

4. *Cuja* vel, *Cujus interest*, dicitur utroque modo. Cic: pro Mil: *Ea cædes si potissimùm crimini datur*

dici-

dicitur ei, cuja *interfuit*, *non ei* cuja *nihil interfuit*: Id: Phil: 2 *Quis enim est hodie* cujus *interest istam legem manere?* Hoc verò usitatiùs

5 Verbum *Est*, pro Ablativis; *Mea, Tua, Sua*, *Nostra Vestra* habet Nominativos; *Meum Suum*, *&c.* Cic. l. 6 ep. 5 *Puto esse* meum, *quid sentiam, exponere* 1 de Fin: *Si memoria fortè defecerit*, tuum *est*, *ut suggeras*

6. *Magni, Parvi, Tanti, Quanti* in Genitivo adhærent Verbis *Interest & Refert*. 2. Att: ep: 23. *Permagni nostra interest te esse Romæ*. 3. ad Q. Fr: ep: 1 *Parvi refert abs te jus dici* Uspiam: ff: de furto: l, 22 *si tanti interfuit* Paulus Ibid: l. 28. *Tanti tenetur, quanti domini interfuit*,

7. Cætera ejusmodi per Adverbium redduntur; ut, *Multùm, Permultùm, Plurimùm*, Interest; *Maximè Magnopere Vehementer* Refert sic & *Parùm, Paululùm, Minimè, Tantùm Aliquantùm, Aliquantulum, Tantopere, Quantopere, &c.* Cic l. 12. ep: 9. *Multùm interest te venire*. Id: Br ep 6. *Quantopere intersit opprimi Dolabellam profectò intelligis*

1. *Quantùm* pro *Quanti*, apud Ciceronem invenies* pro Mur *Ostendam aliò loco* quantum *salutis communis intersit duos Consules esse*.

2. *Tantùm* pro *Tanti*. apud Plin: l. 2 c. 26. *Tantùm interest, subeant radii, an superveniant*.

3. Quæ de *Interest* hucusque diximus tunc ei competunt, cùm significat. *Pertinet* aut *Utile est* nam si differentiam inter res significat, Accusativum cum Præpositione *Inter* apertè, vel occultè habet Cic: Att: l. 8. *Hoc inter me & illos interest quod &c* 2. de Fin: *Hoc interest, quòd voluptas etiam in animo vitiosa est res ut Stoici putant*. * Reperitur hac significatione etiam cum Nominativo. Ter: Adel: act 1. sc: 1. *Hec pater, & dominus interest*. Et cum Dativo. Id: Eun: act 2 sc: 2. *Stulto intelligens quid interest?* Hæc tamen rariora.

Tertius Ordo Imperſonalium.

Dativus poſt Imperſonale.

QUÆDAM Verba Imperſonalia; quorum multa *eventum, commodum, incommodum,* ſignificant, *ante ſe* poſtulant Nominativum vel ejus loco infinitum, aut Membrum Orationis: *poſt ſe* verò Dativum Ter Adelph: act. 5. *Facite quod vobis libet:* Cic: l. 2. ep: 1. *Mihi placebat, ut te Leucadem deportares.* Tuſc: 5. *Peccare nemini licet.*

Hujus Ordinis ſunt.

Accidit, Benevertit, Cadit, Competit, Conducit, Confert, Conſtat, Contingit, Convenit, Diſplicet, Dolet. evenit, expedit, Inceſſit, Incidit, Libet, Licet, Liquet, Lubet, Obtingit, Obvenit, Patet, Placet, Præſtat, (i, ſatius eſt) *Reſtat, Succedit, Supereſt, Sufficit, Suppetit, Superat & Suppeditat,* pro *Suppetit. Stat, Sedet,* pro *Placet, Uſuvenit.* Liv: l. 3. *Quod bene verteret ipſi, Reiq; Publicæ* Et, l 9. ep: 2. *Stet nobis illud, vivere in ſtudiis noſtris.* Æn: 5. *Idq; pio ſedet Æneæ.*

APPENDIX I. Generis P. M. C.

1. Quædam horum Verborum etiam, *Perſonaliter.* uſurpari ſolent, & utroque Numero: Tuſc: in Cæſ: *Cætera item quæ cuique libuiſſent.* 5. Tuſc: *Ut ambitioni & quotidianis ſumptibus copiæ ſuppetant:* Sal: Jug: *Metello Numidia evenit:* Cic: l. 9. ep: 21. *Timebam ne evenirent ea, quæ acciderunt.* Virg: Ecc: 10. *Nec carmina nobis ipſa placent.*

2. *Conducit,* pro Dativo rei inanimatæ interdum: *Confert,* fere ſemper Accuſativum cum *Ad,* expoſcit. Cic: 1. Off. *dum conſultant, conducat id, nec ne ad vitæ commoditatem.* Quintil: l, 1. c. 4. *Comœdia plurimùm ad eloquentiam confert.* *Dativo autem Perſonæ, *Confert* non jungitur.

3. Infinitum *Eſſe,* accedente Verbo *Licet.* Dandi

vel

vel Accusandi Casum postulat. Cic: 1. Tusc: *Licuit otioso esse Themistocli, licuit Epaminondæ.* Att: l. 1. ep: 14. *Quo in genere mihi negligentii esse non licet.* Id: pro Flac: *Cur his per te frui libertate, cur denique esse liberos non licet?* Observa hic Latini sermonis elegantiam in adjuncta Præpositione, *Per,* quæ Verbo, *Licet* sæpissimè ita jungitur, sic Plaut: *Asinaria vult esse, si per vos licet.* Ter Adelph: *sinetis nunc facere, dum per ætatem licet.* Cic: Phil 2. *Petis ut tibi per me liceat.* Id: l. 1. ep: 3. *Faciam, si mihi per ejus amicitiam licebit, &c. &c.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Item Infinitum *Esse,* cum cæteris Verbis quæ Dativo gaudent Accusativum potiùs habet. Ter Heaut: act: 2. *Vobis expedit esse bonos.* I. Phor: act: 5. *Nostrâpte culpâ facimus, ut malos expediat esse.* Reperitur tamen & cum Dativo. Quintil: l. 11. c. 1. *Cui esse diserto vacet* Liv: l. 21. *Vobis necesse est fortibus viris esse.* Hor: in Arte: *Mediocribus esse Poëtis non Dii non homines, non concessere columnæ.* Ov: 8. Met: *Vobis immunibus hujus esse mali datur.* Simile est illud Valerii l. 4, c. 6, *Sylla chlamydato sibi Neapoli ambulare turpe non duxit.* Et l. 5. c. e 4. *Maximo tibi postea & civi, & duci evadere contigit.*

2. *Incessit* Impersonale Præteritum ab *Incesso* Dandi, v, Accusandi Casum admittit, Val, Prol: *Nec mihi cuncta complectendi cupido incessit.* Liv: l, 1. *Gravior cura Patribus incessit.* Frequentius Accusativum Liv: ib: *Timor deinde Patres incessit.* * Etiam cum Præpositione, *In* Ter: Andr: act: 4. *Nova nunc religio in te incessit,* Nowe skrupuły cię napádły.

3. *Accidit, Contingit, Evenit. Usuvenit,* & alia quæ *eventum* significant apud Oratores fere Infinitum respuunt & Conjunctivo Modo cum. *Ut* adhærescunt Præstat igitur dicere. *Aliquoties jam evenit ut te o-*

tiosum deprehenderim, *quàm aliquoties mihi jam evenit, te otiosum deprehendere*, & similia. Cic: 3. in Vert. *Accidit ut ea die Lamosarum veniret*. Id: l. 2. ep: 1. *Si ei contigisset*, ut, *te antè videret, quàm è vita discederet*. 3. de Or: *Forte venit*, ut *in Privernati essemus*.

4. *Convenit* cùm significat, *Przystoi*, Dativum, cùm verò *Zgoda zgadzam się*, Accusativum cum Præpos: *Inter* Liv. 2. ab Urb. *Non modo inter Patres, sed ne inter Consules quidem ipsos satis conveniebat* Plaut: Capt: *Nunc ità convenit inter me atque hunc . . . ut te mittam ad patrem*. * Sæpe etiam Casus hic præpositionis latet. Plaut. Amph. *Convenit victi utri sint eo prælio urbem, agrum, aras, focos, seq; uti dederent*, s. *inter eos*, videlicet Teleboas & Amphitruonem: id ALC. *Si deliqui nulla causa est*. AM. *Convenit*, Nos dicimus *zgoda*. * Sic quoque Verbo *Convenit* utuntur, Latini, *Mihi cum illo malè convenit*, *Scientia cum inscitia nunquam convenit* & Plaut. Capt: *Dicito Patri quo pacto mihi cum hoc conveneris de hujus filio*. Polonus diceret. *Powiedz &c iaka ugodá stanęła międzi mnu, &c*. Cic: Att: l. 6. *Mibi cum Dejotaro convenit, ut ille in meis castris esset*.

Quartus Ordo Impersonalium.

Accusativus post Impersonale.

QUÆDAM Verba Impersonalia postulant *ante se* Nominativum, vel ejus loco Infinitum, vel Membrum Orationis *post se* verò Accusativum. Cic: in Brut: *Decet hoc illum nescio quomodo*. Id: 2. ad Q. Fr: *Te esse animo hilari valde me juvat*.

Hujus Ordinis sunt.

Decet, Dedecet, Delectat, Juvat.

APPEN-

APPENDIX I. Generis P. M. C.

Hæc quoque Verba non raro utroque Numero cum quovis Nominativo Personæ tertiæ usurpantur. Cic: de Off *quam te aliena decent* Plaut: Most: *Satin hæc me vestis decet* Sen: 2 de beat: *Te omnia dedecent.* Cic: l. 2 ep: 7. *Me status hic Reip: non delectat.*

APPENDIX II. Generis, P. S. C.

1. Verbum *Oportet*, inepté quidam reponunt in hoc Ordine· cave igitur Accusativum illi tribuas, sed vel Nominativum. Ter. Heaut: act: 3. sc. 2. *Hæc facta ab illo oportebant* Cic pro: Corn: *est aliquid quod non oporteat, etiamsi licet, quidquid verò non licet certè non oportet.* * Vel Orationis membrum Nominativi locò *Id: Phil· 7. *Irritari Antonium non opportuit.* * Elegantissimè loqueris, cùm Verbum hoc Conjunctivo Modo sine ulla particula sociabis. Cic: in Or: *Ex rerum cognitione efflorescat & redundet, opportet oratio.* * Verum plurali numero non videtur usurpandum.

2. Vernaculæ illæ phrases· *Musisz ty bydź wielkie ládáco, Musiał to bydź wielki mówca Cicero,* & similes quibus conjecturam nostri significare solent, per Verbum, *Oportet* aut *necesse est*, reddandæ Latinè sunt, v g *Ex asse nequam sis, oportet; Præclarus Orator fuerit necesse est* M. T. C. Plaut: Cas: *Properate, cænam jam esse coctam oportet.* Id· *Hunc hominem malum esse oportet* Id: 5. Vert *Hoc arator assequi per triennium certò fructu suo non potuit, vendiderit instrumentum necesse est.* i, *musi bydź że przedał &c.* Cave igitur à trivialibus illis Latinè id efferendi formis: *Debes tu esse valde nequam &c.*

3. *Fugit Latet, Præterit, Fallit*, cùm Impersonaliter usurpantur, hujus sunt Ordinis. Cic: ad Q. Fr: l. 2. *De Cæsare fugit me ad te scribere.* ad Att: l. 3. ep: 23. *In lege nulla esse hujusmodi caput, te non fallit.*

Quin-

Quintus Ordo Imperſonalium.

Accuſativus cum Ad, *poſt Imperſonale.*

QUÆDAM Verba Impersonalia poſtulant. *ante ſe* Nominativum vel ejus loco Infinitum, aut Membrum Orationis: *poſt ſe* verò Accuſativum cum Præpoſ: *Ad* Cic: pro ſext: Roſc: *Hoc ad me nihil attinet.* Id: de Div: l. 2. *Ad rem pertinet, quomodo cælô affectô quodque animal oriatur.*

Huc ſpectant: *Attinet, Pertinet, Spectat.*

APPENDIX I. Generis P. M. C.

Hæc quoque Verba utroque numero, & cum quovis Nominativo perſonæ tertiæ ſæpe efferuntur.

Sextus Ordo Imperſonalium.

Genitivus ante; Accuſativus poſt Imperſonale.

QUÆDAM Verba Imperſonalia poſtulant *ante ſe* fere Genitivum, vel Infinitum, vel Orationis Membrum; *poſt ſe* Accuſativum. Plaut: Trin· *Miſeret te aliorum, tui, nec te miſeret, nec pudet.* Cic: de Off: *Quod te, quantum proficias non pænitebit.* ad Q. Fr: l. 3. *Non me hoc dicere pudebit.*

Hujus Ordinis ſunt.

Miſereſcit, Miſeret, Pænitet, Piget, Pudet, Tedet.

APPENDIX. II. Generis P. S. C.

1. Quinque hæc, Verba videntur quondam fuiſſe deponentia Cujus rei argumento eſt carmen Turpilii apud Nonium.

Quam matris nunc patris me miſeretur, magis. Hinc eorum Præterita, *Miſertum eſt, Pigitum eſt, Puditum eſt, Pertæſum eſt;* duo tamen, *Pigitum eſt, & Puditum,*

tum est, pænè obsoleverunt Quanquam Cic: pro Flac: co: dixit: *Nonne esset puditum?* & Stat l. 7. *pigitum* Hinc Passivè: *Pænitendus, Pudendus, Pigendus.* Colum: l. 3. c. 1, *Hic ager colono est pænitendus* v. l. 1. c. 18 & 14.

2. Vereor apud Veteres erat Impersonale hujus Ordinis. Pacuv: ap: Non: *Nihilne te populi veretur?* Accius, *Si tui te veetor Progenitoris?* Quos & Cicero semel imitatus est. l, 1. de Fin: *Aristippi, Cyrenaicorumq; omnium quos non est veritum in voluptate summum bonum ponere.*

IMPERSONALIA PASSIVA

P. S. O. I. C.

1. *Quidnam hæc Verba sint.*

VERBA Impersonalia Passivæ vocis, *sunt ea Verba Passiva, quæ solâ Tertiâ Personâ contenta sunt*, v. g. *Dormitur, statur &c.*

2. *Unde proveniant.*

1, Fiunt potissimùm à Neutris in O, absolutis, & ab Activis cùm hæc in tertia Persona absolutè Passivè efferuntur. v. g. *Statur, Vivitur, Curritur, Ibatur, Ventum est, Seritur, Egetur, Amatur, Fletur.*

3. *Quomodo construantur.*

3. ANTE SE admittunt Ablativum cum Præp: *à*, vel *ab*, idque VEL TACITE, si absolutè ponuntur, v. g. *Egetur statur*, s, *à me, à te &c.* VEL EXPRESSE, Cic: l. ep: 12. *nihil est à me inservitum temporis causâ*, Id: pro Dom: sua. *Ab universo senatu reclamatum est*: Aut Ablativi locò Dativum,

Martial:

Martial: *Tota mihi dormitur hiems.* Plaut: Epid: *Mihi istbic neque seritur, neque metitur.*

4. POST SE habent casus suorum verborum Cic: l. 1. ep 2. Ejus orationi ab omnibus reclamatum est Liv: l. 1. Siccitate laboratum est; non respuunt etiam Rectum Plin: l. 17. c. 10. *Hoc modo plantantur punica,* Id: l. 12. c. 13. *Mittitur cardamomum* & l. 12, c. 6. *Totus hodie navigatur occidens* Hæc nihilominus Impersonalia sunt, quia eorum Primæ, & secundæ Personæ non sunt in usu.

SCHOLION

1. Impersonalia Passivæ vocis quædam suapte natura Personalia sunt, & Primas ac Secundas Personas Passivæ vocis habere possunt; ut quæ ab Activis & quibusdam Neutris Quarti Ordinis fiunt. dicuntur tamen Impersonalia cùm absultè sinè ullis Personis Passiva voce efferuntur Cic: Phil: 3 *Ab hora secunda bibebatur, ludebatur, vomebatur.* Ter: Andr: act: 1. *In ignem posita est fletur.* Vide ibi Donatum.

2. Verba verò quorum Primæ Secundæq; Personæ non sunt in usu si iis Nominandi Casum adjunxeris, *Impersonalia Finita.* Quod certam Constructionis Personam habent, Ov. 10. Met: *Nunc tertia vivitur ætas* Id: *Noctes vigilantur amaræ* Cic: l. 1. Off: *Multa in Rep: peccantur,* Pro Mur. *Pugna acerrima est cum Rege summa contentione pugnata* Sal: Jug: *Prælium malè pugnatum à suis;* quia *Vivor, Vigilor, Peccor, Pugnor* in usu non sunt.

3. Ea igitur potissimùm censentur Impersonalia, quæ primis secundisq; destituta Personis non admittunt Nominandi casum, quia nullô certô Numerô, aut Persona definiuntur, unde & *Infinita,* seu *Indefinita* appellantur. Plautus Pseud: *Quid agitur; Egetur misere.* Ter: Eun: act: 2 *Quid agitur? statur.* Id: Adelph: act: 4. *Cessatum est usq; adhuc.*

Et

Et act: 3. *Ignotum est, tacitum est, creditum est* Cic: 6. Verr: *Curritur ad prætorium* Att: l. 2. ep. 1. *Non itum est obviam, cùm iri maximè debuit.* Et l. 10. *Hic maneri diutiùs non potest*

DE COMMUNI *OMNIUM VERBORUM* CONSTRUCTIONE.

CAPUT IX. P. M. C.

Hactenus de peculiari Verborum Constructione dictum est, deinceps de Communi dicendum.

PRECEPTUM De Statu in loco

Sive de Interrogatione UBI.

PROPRIA Pagorum, Castellorum, Urbium vel Oppidorum Primæ, vel Secundæ Declinationis ponuntur in Genitivo post quodvis Verbum, si Interrogatio fiat per Adverbium UBI; sive (ut alii loquuntur) cum significatur *status in loco.* Cic: Att: l. 4. *Egnatius Romæ est.*

2. Propriorum legem sequuntur hæc quatuor Appelltiva: *Belli, humi, militiæ domi,* quorum postremo, *domi,* adjungi possunt Adjectiva, *meæ, tuæ, suæ, nostræ, vestræ, alienæ* Tusc: 5 *Theodori quid in nihil interest humi ne an sublimè putrescat.* 2. Off *Quibuscunq; rebus vel belli vel domi poterunt, Remp: augeant.* Id. l. 4. ep: 7 *Non ne mavis sinè periculo domi tuæ esse, quam cum periculo alienæ?* Liv l. 1 *Salubriora credebant militiæ quàm domi juvenum corpora.* Cic: 1. de Off: *Parva sunt foris arma, nisi est consilium domi.*

EXCEPTIONES.

I. Si Propria tamen fuerint *Declinationis tertiæ*, vel *pluralis numeri*, Sexto Casu utendum est Cic: l. 1. de Div: *Babylone paucis post diebus Alexander est mortuus*. ad Att: l. 6. *Lentulum nostrum scis Puteolis esse*.

II. Dativo *Ruri*, vel Ablativo *Rure*, utimur, cùm hujus est loci quæstio, Plaut: Bacch: *Si illi sunt virgæ ruri, at mihi tergum domi est* Liv: l. 18. *Morientem rure eo ipso die sepeliri se jussisse ferunt*. Nonnunquam & Adjectivum additur. Hor: l. 4. ep: 28, *Interdum nugaris rure paterno*.

De Regionibus universim.

PROPRIA *Regionum Insularum*, *Provinciarum* ac cæterorum denique *majorum*, *locorum* semper cum vernaculo nostro sermone congruunt, exceptâ unicâ interrogatione *Quò*: ad quam semper Accusativo cum Præpositione *in* efferuntur. Cic: Att: l. 9. *Promitto tibi, si valebit, tegulam illum nullam in Italia relicturum*. Id: l. 4. in Verr: *Imperii gradus ex Sicilia in Africa Romanis factus est*: Liv: l. 3 dec: 4. *Dum ipse terrestri per Hispaniam Galliasq; itinere Italiam peteret*. Cic: de Som: Scip: *Cùm in Africam venissem &c*

APPENDIX II. Generis P. M. C.

1. Genitivus, *Domi*, illa sex tantùm Adjectiva admittit, *meæ*, *tuæ*, *suæ*, *nostræ*, *vestræ*, *alienæ*, cum aliis in ablativo cum Præpositione, *In*, ponitur. Ovid: *Sustinet* in vidua *tristia signa* domo.

2. Quod interdum fit etiam adjectis illis sex Pronominibus Plin: ad Cœl: l. 3. *Ille* in domo *mea sæpe convaluit*.

3. Cum Substantivis autem utroque modo copulatur, ad Att: l. 1. ep: 1. Clodius deprehensus est domi Cæsaris, & l. 2. ep. 7. Cùm in domo Cæsaris unus vir quondam fuerit.

4. Hu-

4. *Humi* non solùm significat, *ná ziemi*, *w ziemi*, *po ziemi*. ad Interrogationem, *UBI*, verùm etiam, *na ziemię*, *o ziemię*, *w ziemię*, ad Interrogationem, QUO, Plin: l. 8. c. 83. *Ingentes arcus designunt humi.* Colum: l. 8. c. 15. *Depressus humi canaliculus*, i. *In humum*. Quodsi adjectivum addideris, Genitivus *Humi* migrat in Casum Præpositionis, *In*, cæterorum Appellativorum more: Ov: 4. Met: *Sedit humo in nuda*, Stat: 10. Theb: *Stratus humo in gelida*.

5. Sinè Genitivo, *Domi*, nusquam apud Latinos Scriptores invenias Genitivos, *Bellì*, aut, *Militiæ*; sed Ablativos cum Præpos: *In*, Cic: lib: 1. de Off: *Quæ res igitur gesta est unquam in bello tanta.* Sallust: *In eo bello trecenti milites desiderati.* Elegantissimè etiam Ablativus, *Bellô* sinè Præpositione adhibetur, Vatin: ad Cic: l. 5. ep: 10. *Simius, non semissis homo, contra me arma tulit; & eum bello cepi* Sic *bellô partæ opes, captæ urbes, fracti hostes*, & similia, quæ ad danda infrà Præcepta de *Quando*, & de *Modo actionis*, referri possunt.

6. Errant qui putant, Nomina tertiæ declinationis ad interrogationem, *UBI*, Dativô efferri nam *Tiburis*, & *Anxuri*, Alativi sunt, quia *Tibur*, & *Anxur*, Ablativum in, E, & I. apud Veteres habuêre, unde legimus utroque modo. Cic: Att: l. 10. *Nunc rescribo conventô Antoniô Tiburi.* Liv: bell: Pun: l. 10. *Tibure haud ita multô antè mortuus.*

7. Quidam dubitant, dicendùmne sit *Marcellus natus est Romæ nobilis urbis*, an *nobili urbe* Cicero posteriore modo loquitur pro Archia, *Natus est, inquit, Antiochiæ loco nobili & celebri quondam urbe*, Idem Præpositionem quoque *In*, adhibet cum Ablativo pro Rab: *Neapoli in celeberrimo oppido*, & Phil: 4. *Albæ in urbe opportuna.* Plinius ipsi Nomini Proprio Præpositionem addit: l. 2. *In Nea oppido Troadis*,

Præceptum II. de motu ad locum.

Seu de Interrogatione QUO.

SI per Adverbium *Quò* fiat Interrogatio, Propria Pagorum, Castellorum, Urbium cujuscunque Declinationis, ac Numeri: * item Appellativa, *Rus*, & *Domus*, Accusativô sinè Præpositione efferuntur Cic: Att: l. 16. ep 6. *Epistolas Catinam Tauromenium Syracusas commodiùs mittere potero.* Ter Heau: *Domum. revertor mæstus,* Id: Eun: *Rus ibo,* Cic: pro Arch: *Eum domum suam receperunt* Curt: l. 7 *Qui remissi domos erant.* * Si tamen *Rus* pluraliter usurpetur, Præpositionem, *In* adsciscit. Liv: l. 9 dec: 4. *Jam ubi vos dilapsi domos & in rura vestra eritis,*

Præceptum III. de motu è loco, & per locum: sive de Interrogationibus.

UNDE & *Qua.*

SI per, *Unde,* vel *Quà,* sit Interrogatio Propriîs Pagorum, Castellorum, Oppidorum, item Appellativîs, *Rus* & *Domus*, in Ablativo sinè Præpositione utimur. ad Att: l. 5. ep. 17. *Accepi Româ sine tua epistola fasciculum literarum.* Ter: Eunch: act: 5. *Video rure redeuntem senem.* ad Att: l. 5. *Iter Laodiceâ faciebam, cùm has literas dabam in castra.* Id: *Adest legatus domô missus.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Cùm *loci propinquitas* significatur, etiam Propria Pagorum, Castellorum & Urbium ad quamvis interrogationem præpositiones recipiunt, en exempla l. ad *UBI* Cic: 4. Acad: *Hortensii villa quæ est* ad *Baulos* Cic: ad Domit: *Apud Corfinium castra posuit Cæsar.* Virg: 1. Æn: *Sub Ilio alio* II. *ad Quò,* Cic: de Senect: *Miles adolescentulus profectus sum,* ad *Capuam,*

puam, Id: Att: l. 16. *Verti me à Minturnis Arpinum versùs*. III ad UNDE, Id: Att: §l. 9. *A Brundusio nulla adhuc fama venerat*. Liv: l. 1. bel: Pun: *Legati Romani* ab *Carthagine in Hispaniam trajecerunt*. IV. ad *Quà* Liv: doc: 4. *Præter Thebas, Demetriadem cursum dirigerent*, Polonus reddiderit. *Mimo Tebow*. vel *po pod Teby* &c.

2 Propria urbium & oppidorum sæpe *Præpositionem* recipiunt, idque ad quam libet interrogationem, licèt non significetur loci propinquitas.

3. Contrà Propriis regionum & insularum interdum demitur *Præpositio*, præcipuè à Pöétis & Historicis. Exemplîs supersedemus, quia præstat ut Tyrones Grammaticorum regulam sequantur utrobiqne

4. Certa Nomina *Regionum* aut *Viarum*, item Appellativa, quædam eleganter Ablativô sine *Præpos*: efferuntur tunc cùm alioqui Accusativô cum Præp: *Per* efferenda essent Cic: ad Q. Fr: l, 1. ep: 1. *Si iter Appiâ viâ faceres*, Id: in Vert act 2. *Multæ mihi à C, Verre insidiæ terrâ mariq; sunt factæ*.

5. Hanc elegantiam imprimis sibi vendicant verba *Vagandi*; ut, *Erro*, *Palor*, *Vagor*, *Volito* & simillia Philo. *Et nunc totâ Asiâ vagatur, volitat ut Rex* Pro Font, *Vagantur, totô forô* 2, de Or: *Totô forô volitare*. Martial: l. 1. *Nec tamen ignores ubi sim venalis, & erres Urbe Vagus tota me duce tutus eris*, Observa autem ubique isthic adjici Adjectivum *Totus*.

Præceptū: *IV*. de Dativo communi.

QUodvis Verbum admittit Dativum ejus Personæ: cujus gratiâ, commodô, vel incommodô, aliquid fit: *Plaut*: Mil: *Tibi arás, tibi occas, tibi seris, tibi eidem metis*. Cic: l. 16· ep: 6. *Quidquid valebo vel authoritate, vel gratiâ, valebo tibi*, & l. 2. ep: 18 *Si quid offenderit sibi totum, tibi nihil offenderit*.

Præceptum V. de Accusativo, vel, Ablativo communis Temporis.

TEmpus Accusativô vel Ablativô effertur, si per: *Quamdiu* fiat interrogatio Liv: l. 1. *Romulus septem & triginta regnavit annos*, Plini l. 7. *Masinissam sexaginta annis regnasse indubitatum est.* * Sæpiùs tamen Accusativô.

2. Sin verô per *Quando* Ablativô utimur. Cic: de Arusp: *Negotium Magistratibus datum est anno superiore.* * Ablativô item utimur, cùm præteritum tempus à præsenti metimur. Att: l. 10. ep: 4. *Tempestatem ego quindecem annis antè prospexeram.* Nos dicimus; *Od pietnastu lat, iuż temu pietnaście lat, iak &c.* * Participium tamen, *Natus* cùm hominis ætatem metimur, Accusativum, *Annos*, semper exigit, ut, *annos natus viginti &c.* Już mu dwadzieścia lat.

3. Cum transactio rei cujuspiam præfinitô temporis spatiô ceu limitibûs quibusdam circumscribitur Tempus Accusativô cum Præpos: *Inter.* * nonnunquam tamen etiam solo Ablativô effertur Plaut: Cur: *Dimidiam partem nationum - - subegit solus intrà viginti dies.* Liv: 3. bell: Pun: *Intra paucos dies &c.* Sic, *intra biduum intra triduum &c.* Cic: pro Mil: *Clodius respondit, triduô illum, ad summum quatriduô periturum.* Nobis hoc loquendi genus respondet interrogationi: *w iakowędkim czasie?* v. g. *we trzech dniach, o iedney nocy; we dwóch godzinach, i iednym dniem &c.*

APPENDIX II. Generis. P. S. G.

1. Ad Interrogationem *Quando*, non sola Nomina quæ tempus significant, Ablativô efferuntur, nam illa quoque, quibûs res in tempore evenientes exprimun-

muntur, eodem in casu usurpantur. Hinc illa passim apud Latinos Scriptores obvia *Ludis Apolinaribûs, Floralibûs Saeoularibûs &c Bellô servili, civili, Macedonicô, Punicô &c. Primo conflictu, Alterâ in hostem expeditione Hirciô & Pantâ Consulibus L, Sylla Dictatore,* & similia innumera: nihil est enim, quòd ista ad Absolutum potiùs Ablativum referamus,

2. Ablativi ejusmodi (exceptîs, qui Personam significant) summo Latini sermonis lepore in Accusativos cum Præpos: *Per* migrare possunt, Cic: 7. Verr: *Per eos dies quum iste cum pallio purpureo talariq; tunica versaretur in conviviis,* Tacit: ll. 20. *Orsus à quæstu periculisq; quæ per quinque & viginti annos incast is Romanis exhausisset,* SIC *Per caram annonam,* w drogie lata, *Per Dionisia,* w zapusty &c. vide Indicem Cnapii sub *Per,* Nonnunquam, *per* mutatur in *sub* v. infra c. 17 præcepto, 7.

Præceptum VI. de Accusativo, vel Ablativo spatii.

CUivis Verbo apponi potest Accusativus, vel Ablativus qui distantiam loci significet Cic: l. 16. ep: 4. *Is locus est citra Leucadem stadia viginti,* pro Sext: Rosc: *Edixit, ut ab Urbe abesset passuum millia ducenta:* Att: l, 13, *Cubitum nullum assiduo cursu processit.* Liv: 7. bell: Mac: *Mille & ducentos passus ibi latitudo patet.* ˙Cæsi l, 1, bell: Gall: *Millibûs passuum sex à Cæsaris castris sub monte consedit* Id: Ib: *Ab exploratoribus certior factus est, Ariovisti copias à nostris, millibûs passuum sex & viginti abesse.* Accusativus tamen est frequentior.

APPENDIX II. Generis P. M. C.

1. Ipsum *Spatii* nomen utroque Casu ad[?]betur Curt: l. 5. *Edificia fere SPATIUM unius jugeris absunt.*

ſunt. Colum: l. 1, c, 3, *Sulci lirarum inter ſe diſtent ſemipedali SPATIO.*

2, Cùm dicimus abeſſe *bidui tridui*, *&c.* genitivis ejuſmodi, *Iter*, aut *Via*, in Accuſativo vel Ablativo ſubauditur. Att: l, 5, ep: 17 *A caſtris aberam bidui*, * Sæpe & expreſſè adjcitur. Fam: 15, ep: 4, *Aberam ab Amano iter unius diei* Cæſ: l, 1. bell: Gall; *Cum bidui viam proceſſiſſem*,

Præcep: VII. de Ablativo abſoluto.

QUibuslibet Verbis addi poteſt Ablativus abſolutè poſitus. Att: l, 5, *Quæ authore te velle cæpi, adjutore aſſequar*, ad eund: l. 14 *Scripſi hæc ad te appoſitâ ſecundâ menſâ* de clar: Or: *Ergo cautiùs poſthac hiſtoriam, te audiente, attingam*, Mart: l. 8, *Cæſare venturo, Phoſphore redde diem.*

2. Si tamen Nomine illo aut Pronomine vel Participio, quod Ablativô abſolutô efferendum erat, Verbum aliquod proximum tanquam ſuo caſu recto, aut Obliquo indigeat. Ablativo abſoluto ordinariè locus non eſt Cic: 1. de Or: *Cùm Proconſul in Ciliciam proficiſcens Athenas veniſſem.* Ibid: *Cogitanti mihi ac memoriâ vetera repetenti perbeati fuiſſe illi videri ſolent.* Plura exempla pete ex C. 13, Præc; 1. num: 1. intra.

APPENDIX II. Gen: P. S. C.

1. Aliquando abſolutè ponitur *Participium Præteriti* ſinè Nomine Liv: bell: Mac l. 1. *Inde Conſul ad Pulvinum eſt progreſſus, nondum comperto, quam regionem hoſtes petiſſent.* Tac: l. 2, *Auditô caſtellum Lupiæ obſideri ſex legiones eo duxit.* Tac: l, 1, *Nec diu certatô transtulit aciem.* Id: l. 4, Hiſt: *Multùm invicem diſceptatô* v. l, 1, c, 9, ſch: 7; n. 6.

2, Nonnunquàm *Nomen* tantùm Tac: l, 1, *Juxta*

PERI-

PERICULOSÔ ficta seu vera promeret, i, cùm æquò periculosum esset Liv: bell: Pun: l, 7, Multi Incertô præ tenebris, quid aut peterent, aut vitarent, fadè interierunt, i, cùm incertum est, Tacit: l, 3, Ann: Senatus Majorum beneficia introspexit, liberô at quondam, quid firmaret vetarètque, i, cùm liberum esset, maneret &c Talia sunt, te Authore, me judice, Syllâ Dictatore &c Quorum pleraque etiam ad, Quando & Quomodo, referri posse jam innuimus. Hæc si ad simplicem locutionis modum reducas ex nominativis Verbi, Sum, fieri deprehendes.

3. Interdum Ablativo absoluto locus datur etsi Nomine illo, vel Pronomine aut Participio Verbum aliquod proximum alio in Casu egere videatur, Cic: Tir: l, 16 Non potes effugere hujus culpæ pœnam te patrono i, tu ipse patronus, vel si tu ipse patronus tuus sis, Sen: de vita beata c. 10, Populo spectante fieri credam quod me consciô faciam, i, quod conscius ipse mihi faciam Id: l, 3, epist: Acerbum est uri: quanto acerbiùs, si id te faciente patiaris, Hor: l, 1, ode: 2, Neu sinas Medos equitare inultos Te Duce (i, tu dux) Cæsar Sedig: apud Gell: l, 15. c, 24, Eum me judice, (i, ego judex) errorem dissolvam tibi Taci l. 14. An: A Cæsare perfecto demum scelere magnitudo ejus (sc: sceleris) cognita est, Dic: l, 5, ep: 12, Alacres animô sumus, ut cæteri viventibûs nobis ex libris tuis nos cognoscant, &c, &c.

Præceptum VIII. de Ablativo instrumenti, Causæ & Modi actionis.

QUævis Verba admittnnt, Ablativum significantem Instrumentum vel causam propter quam aliquid fit, † vel Modum actionis, qui cognoscitur interrogatione, Quomodo Ter: Adelph: Hisce oculîs egomet vidi. * Cic: ad Q, Fr: l, 2, Vestrâ culpâ hæc acciderunt,

* Pro-

* Pro Mil: *Quonam modo id factum feret civitas?* Id de Sen: *Sapientissimus quisque æquissimô animô moritur, stultissimus iniquissimô.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1, Ablativus quem Neutris *Quinti* & Deponentibus, *Septimi ordinis*, attribuimus, plerumque etiam ad causam propter quam referri potest; ut, *Ardeo iracundiâ, Flagro, Inflammor, Incendor, cupiditate &c. Lætor, oblector, delector quiete &c.* i, *ardeo ob iracundiam. Lætor ob quietem &c,*

2, Ablativus Modi, præpositionem *cum* sæpe admittit * In Accusativum quoque cum Præpositione *Per*, eleganter migrat. Cic: pro Cluen: *Semper magno cum metu dicere incipio.* de Or: l. 3, *cum febri domum redeo,* * Plin: ep: 193. *Avunculus meus, idémque per adoptionem pater.* Liv: l, 8, dec: 5 *Nunc per cavillationem, nunc precibûs & simulatîs lacrymîs ad centum talenta est perductus,* vide Indicem Cnapii sub *Per.*

3, Ablativus quoque *Instrumenti* sæpe eadem ratione effertur Bell: 5. e, 10, *Dixi de iis vulneribus, quæ maximè per tela inferuntur.*

4. Ablativus *Causæ* etiam Præpositiones, *A* vel, *Ab*, *cum de, ex, præ, pro,* nonnuquam admittit, Ter: Hec; *Jacentes hostes à verecundia.* ad Q. Fr: l, 1: *Certò scio te fecisse cum musa.* Pro Sext: *Omnibus Senatus de me gratias egit,* Sal: Jug: *Ex conscientia sua diffidendi* Pro: Planc: *Nec loqui præ mærore potuit.* Id: de Or: *Proq; eo quòd ejus nomen erat magnâ apud omnes gloriâ, invitatus esset.*

Præceptum IX. de Ablativo excessûs, & Partis.

CUivis Verbo adjungi potest Ablativus rei quâ *Excessus*, † vel *Pars* significatur. Cic: de clar: Or.

P. Sci-

P. Scipio omnes sale facetiisque superabat, 2. de Or: Lepore & humanitate omnibus præstitit Socrates. Cic: 1. de Or: In me ipso sæpissimè experior, ut exalbescam in principiis dicendi & totâ mente, atque artubûs contremiscam, Hor: l, 1. Stat: 2. Animoq; & corpore torpet Tib: l, 1, el: 6, Et si quid peccâsse putet ducorq; capillis immerito. Sic & Virg: 2, Æn: Ecce trahebatur passîs Priameia virgo crinibûs, &, Plaut: Capllis me de curru detraxit, & Suet: de clar: Rhet: Detrahere pedibûs de tribunali, nos dicimus: za łeb, za nogi &c.

Præceptum X. de Ablativo Pretii.

QUælibet Verba admittunt Ablativum significantem Pretium Cic: actt 4. in Ver Senatus æstimâsset quaternis sestertiis tritici modium. Ter: Andr: actu: 2. sc: 9. Vix drachmis obsonatus est decem Liv: l, 3. bell: Pun Multorum sanguine & vulneribus ea Pœnis victoria stetit, v, 2, Ord: 266. & 267.

APPENDIX. I. Generis P. S. C.

1. Genitivi illi, Tanti, Quanti, Pluris, Minoris, Tantidem Quanticumque, in Ablativos transeunt, si addantur Substantiva, Liv: 2. bell: Punici. Cùm prætio minore redimendi captivos copia fieret. Non tamen dicimus: Pluri pretiô sed Majore pretiô, aut Cariùs.

2, Valeo, cùm ad Pretium refertur, Ablativum, vel Accusativum amat. Plin: l. 31. cap: 3. Aureus nummus percussus est ita ut scrupulum valeret. Varr: de ling: Lat: l. 4. Denarii quôd denos æris valebant, quinarii, quòd quinos.

DE CONSTRUCTIONE VERBI INFINITI.

CAPUT X. P. M. C.

VErba Infinita *ante ſe* Accuſativum locô Nominativi *Poſt ſe* eoſdem Caſus poſtulant quos Finita.

2. Locutionis genus, quod *Infinitum* appellant Grammatici tunc in uſu eſt, cùm *Nomen*, aut *Verbum*, vel *Participium*, Caſûs locô, Membrum Orationis habet; eiq; beneficiô particulæ, *Quòd* ſi Finitè loquendum ſit, conjungitur NOMEN Attic. 2. Tuſc: *mihi* conſcius *ſum*, *nunquam me nimis cupidum fuiſſe vitæ*. Cic. l. 12. ep: 30 *Mihi ſolet eſt* moleſtum *tantis me impediri occupationibûs*, *ut ad te ſcribendi facultas nulla detur* • VERBUM Id. l. 10, ep 7, *Medico ipſi* puto *aliquid dandum eſſe*, *quò ſit ſtudioſior*, Id: l. 12. ep: 28 *In Rep: quid agatur*, credo *te ex eorum literis cognoſcere*, *qui ad te acta debent perſcribere*. • PARTICIP. Ovid: Met *Sum* ratus, *eſſe feram*, *ferrumq; volatile fixi* Plaut. Amph: *Quod nunquam* opinatus *fui eventurum*, *id contigit*.

3. In hoc porro loquendi genere duo obſervari debent. I. Conjunctio. *Quòd*, rejicienda II. Membrum ipſum Orationis, ſeu illa locutionis pars quam Conjunctio, *Quòd*, poſt ſe trahit, ita immutanda eſt, ut *Nominativus* in Accuſativum, *Verbum Finitum*, in Infinitum correſpondentis Temporis convertatur: cætera manent integra, v, g, *Mihi conſcius ſum*. Quod *nunquam* (*ego*) *nimis cupidus fui vitæ &c*.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Orationis membrum non tunc ſolùm infinitè vertitur quando beneficiô particulæ, *Quod*. adhæret Nominibus, aut Verbis, v. Participiis; ſed etiam

quan:

quando beneficiô particulæ, *Ut*, jungitur Verbis *Permittendi*, *Jubendi*, *Volendi*, item iis quæ *Possibile*, *Aequum*, *Congruum*, & similia, vel contraria his significant Cic: l. 1. ep: 9. *Eumq: quem bonum civem semper habuissent, bonum virum esse paterentur*, Id: l, 3. ep: 9. *Si à me diligi vis ad me literas, ut quàm primùm lætitiâ afficiar, mittito.* Id: l. 2. ep: 2, *Sin me id facere noles, te mihi æquum præbere debebis.* Ibi ep: 8. *Tibi omnia mea commendatissima esse cupio.* ad Att 8. *Æquum est me à te impetrare &c.* 1. de Off. *Non est autem consentaneum, qui metu non frangatur, eum frangi cupiditate.*

2. *Dubitandi* Verbum, Particulæ, *Quin*, adminiculô, aut *Substantiva* quædam & *Adjectiva*, plurima cum Substantivorum in morem Neutro genere usurpantur, etiam per Particulam, *Si*, cum *Membro* ejusmodi coalescunt. Ter: Eun: act: 5. *Nunquid Gnate dubitas, quin vobis satisfecerim, Judices*, quæ infinitè efferri possunt sic: *Nunquid dubitas me periisse? Non dubito me vobis satisfecisse &c.* *Cic: de Amic: *Æquè autem NEFAS sit tale aliquid & facere rogatum & rogâsse* Id 3. de Off: *Hoc non TURPE est; dubitare Philosophos, quod ne rustici quidem dubitent?* 1. de Off: *Æquiùs autem fuerat, id voluntate fieri*, ib: *Præstantissimum est appetitum obtemperare rationi*, & similia, quæ finitè efferas: *Turpe est, si Philosophus dubitet &c Æquiùs fuerat si voluntate id fieret &c.* Sic enim plurumque Latini loquuntur. Juv. sat; 13. *Credebant hoc grande NEFAS & morte PIANDUM. Si juvenis vetulo non assurrexerit &c.*

3. Si Accusativi geminatione fiat *amphibologia*, locutio Passivè efferatur, v, g, *Lachetem audivi percussisse Demeam*: Sic, *à Lachete audivi percussum esse Demeam*, Sic, *Vidi canem superâsse lupum. Video dextram lancem prægravare sinistram &c.* Si Passivum à Ver-

à Verbo formari nequeat, amphibologia solvitur mutatione Verborum; v. g. *Vidi canem insectari lupum*, *Vidi à cane exagitari lupum*.

4 Accusativus *Infiniti* nonnunquam reticetur, 2. Tusc: *Subduc cibum unum diem athleta Jovem Olympium* - *implos abit ferre non posse clamabit*, s, *se* Ovid: *Vivere spe vidi, qui moriturus erat*, s, eum

5. In his Infiniti temporibus quæ ex Participio quopiam & Infinito, *Esse*, vel *Fuisse*, supplentur, persæpé ipsum. *Esse*, vel *Fuisse*, omittitur, Ter Andr: act: 1. sce: 1. *Factum puta quod postulas*, Cic: l. 3. ep: 10 *Memet ipsum mihi per illum restitutum puto*, cætera vide supra l. 1. c. 9, sch: 10.

Præceptum II. Circuitio ex Futuro

Simplici Verbi SUM.

FOre ut, vel *Futurum ut*, adjuncta verbis *Puto*, *Spero Conjicio*, *Suspicor*, *Affirmo*, *Video* & aliis quibûs judicium vel conjectura significatur, eleganter Futurum Infinitum *agendi*, tum *patiendi* supplent, idq; licèt Verba supinîs non careant Cic: Att: l. 10. *Nunquam putavi fore ut ad te supplex venirem*. Fam: l. 1. ep: *Valde suspicor fore, ut infringatur hominum improbitas*.

2 Hac tamen circuitione potissimùm subvenitur Verbis quæ supinô carent. Tusc: 1. *Spero fore, ut contingat id nobis* Ten. l, 2, Contr: *Nunquam putavi futurum, ut pater meus liberos odisset*.

Præceptum III. Futuri Præterito

mixti, & Circuitionis ex eo factæ usus.

FUturum Infiniti quod *Præteritô mixtum* dicitur, tunc adhibendum est, cùm illa Finitæ locutionis pars,

pars, quam Conjunctio *Quòd* post se trahit, Præteriti plusquam perfecti Conjunctivi Modi Verbum habet. Cic: de Fato *Puto etiam si Icadius tum in spelunca illa non fuisset saxum tamen illud casurum fuisse.* act: 3. in Verr: *Ut perspicuum sit, nunquam illos in eum locum progressuros fuisse.* Cic: Phil: I, 2, *Dixit aliam sententiam se dicturum fuisse, nisi propinquitate impediretur.*

2. Quodsi Verba supinô careant, circuitione ex Futuro præterito mixto Verbi, *Sum* utendum est, v, g. *Futurum fuisse arbitror, ut edisceres orationem, si voluisses.*

3. Elegans est hujus Circuitionis usus, si Verba etiam Supinis prædita Passivè efferantur. Cæs: l. 3, bel: Cic: *Nisi eo ipso tempore quidam nuntii de Cæsaris victoria per dispositos equites essent allati existimabunt plerique, futurum fuisse, ut oppidum amitteretur.*

APPENDIX II. Generis, P. S. C.

Verùm tamen cùm Tempus præteritum imperfectum eadem ratione per Infinitum efferendum, est; tutiùs videtur uti Conjunctivô interposito *Credo*, aut *Opinor*, Cic 4. de Fin: *Male, credo, mererer de meis civibus.*

Præceptum IV. Infinita quibus cum Verbis copulentur.

VErbis *Cæpi, Soleo, Debeo, Incipio, Desino, Possum:* multisq; aliiis, maximè iis quibûs voluntas explicari solet, adduntur Infinita. Cic: pro Rosc: Com: *Qui mentiri solet, pejerare consuevit* Id: Tir: l. 10, *Omnes cupimus, ego imprimis quàm primum te videre.*

APPENDIX II. Generis P. M. C.

1. At Verba *Peto, Posco, Rogo, Oro, Postulo, Flagito,*

Sua-

Suadeo, Moneo, Hortor, Curo, Ago, Permitto, Concedo pro *Annuo Adnitor, Laboro,* & horum Composita apud Oratores ferme respuunt Infinitum, ac Conjunctivum cum *Ut* desiderant, Cic: l, ep 9. *A te, ut idem facias, peto &c.*

2. *Suadeo, Admoneo, Censeo, Puto, Curo,* & simillia eleganter etiam cum Participiali in *Dus*, Conjunctivi locò junguntur. Cic: Att: l. 15, *Quam honorificentissimum Senatus Consultum faciendum cures*,

3 Futurum *Fore*, maximè hîs Verbîs gaudent. *Auguror, Confido, Credo, Existimo*. aliisq; quibûs futura prædicimus, Cic· l. 8. Att: *Sin erit bellum, ut video fore, meæ partes non desiderabuntur.*

Præceptum V. de Verbis servilibus, solet, incipit &c cum Infinito.

SOlet, *incipit, Debet, Cæpit, Desinit, Potest*, quando Infinitis Verborum Impersonalium junguntur ipsa quoque Impersonalia fiunt, & Nominativum celant. Cic: 1. ad Att: *Solet eum, cùm aliquid furiosè fecit pœnitere.* Cæs: 2. de bell: Gall: *Pugnatum est, ut à viris fortibus pugnari debuit* Cic: *Non potest jucundè vivi, nisi cum virtute vivatur.* IDEO dicta Verba etiam *Servilia* appellantur; quippe quæ cum Impersonalibus impersonaliter, usurpantur eorumque naturam induunt.

2. Verba tamen, *Volo, Malo, Nolo*, nunquam fiunt Impersonalia. Cic pro Ligar: *A te ignosci nemini vellent.* Curt· l. 4, *Malo me fortunæ pœniteat, quàm victoriæ pudeat.* Eodem modo dices *Velim vos negligentiæ pœniteat. Nolim te laboris tædeat, Mallem hujus te sceleris pœniteret,* Observa autem. *Ut*, pereleganter reticeri.

3. *Debeo* cum Infinitis nunquam passiva voce usurpatur, Ne ergo dixeris: *Hoc debetur facere*, vel, *fieri;*

fieri, sed, *hoc debet*, aut *oportet fieri*, vel potiùs *faciendum est*.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1, *Incipio* etiam *Transitivum* sinè infinito reperitur. Ter: Heau act: 5. *Neque quod principium incipiam ad placandum scio* Liv l, 9, *Armatos, cum ab neutris prælium incipitur, nox oppressit*. Absolutè etiam usurpatur, 2, Æn: *Vix prima inceperat æstas*. Quintil: l. 2. c, 8, *Optimè institutum est, ut ab Homero atque Virgilio lectio inciperet*. Id: l. 6. *Optimè incipitur à longis*.

2, *Cæpi* & *Desino* cum Infinitis Passivis & activè & passivè usurpari possunt. Liv: l. 2. *Plebi injuriæ à primoribus fieri cæpêre*, Id: l. 3. *Contemni cæpti erant à finitimis populis*. * Plin: l. 2. *Turres bellicis temporibûs desiêre fieri* Cic: in Bru: *Veteres orationes, post nostras à plerisque lege sunt desitæ*.

3 At: *Possum, Queo, Nequeo*, Passiva voce tanquam obsoleta vitanda sunt, v l. 1. c. 12. sch: 1, & 5 n. 6.

DE CONSTRUCTIONE GERUNDIORUM.

CAPUT XI. P. M. C.

Præcept: I. de Gerundiis universim.

GErundia quæ *Passionem* non significant, Casus suorum Verborum admittunt; v. g, *Tempus obliviscendi injuriam, ignoscendi inimicis, coërcendi cupiditatem, abstinendi maledictis*.

2, Quæ verò *Passionem* significant, nullum post se Casum admittunt vide l, 1. c, 9. sch: 1, 2, n. 9.

Præce-

Præceptum II. de Gerundiis in Di.

GErundiis in DI, adduntur Substantiva *Amor, Causa, Copia, Cupiditas, Cura Facultas, Finis, Mos, Ratio, Tempus, Studium*, & id genus plurima. Cic: de Sen: *Equidem efferor studiô Patres vestros, quos cognovi & dilexi videndi.*

2. Item nonnulla Adjectiva; ut, *Cupidus, Avidus, Studiosus discendi, Consuetus, Insuetus, Insolens navigandi, Peritus, Imperitus Gnarus, Ignarus dicendi, Doctus, Sciens Nescius, Inscius adulandi, Certus eundi, Timidus moriendi.* Cic: 2, de Or: *Sum cupidus te audiendi.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Gerundia in *Di*, interdum Genitivum multitudinis pro Accusativo admittunt 1. de Div: *Doleo tantam Stoicos nostros Epicureis irridendi sui facultatem dedisse*, Plaut: Capt. *Nominandi tibi istorum erit magis, quàm adeundi copia*, v, l. 1. c, 9, sch. 12.

3 Infinita nonnunquam pro Gerundiis in, *Di*, cum Substantivis Nominibus, præsertim apud Historicos, Græcorum more junguntur Cæs: 7. bell. Gall: *Consilium cœpit, omnem equitatum noctu à se dimittere* Liv: l. 30. *Tempus est aut pacem componi, aut bellum noviter geri*, Cicero etiam in Top: *Sed jam tempus est, ad id quod instituimus accedere.*

3. Id verò Pöetis, qui studiosè Græcos imitantur, perquàm solemne est. 3, Æn: *Nec sit mihi cura mederi.* Ecl: 8. *Glandes nunc stringere tempus.* v. l. 1. c. 9. sch: 12

4. Nec minùs frequenter apud eosdem Adjectivis quoque illis junguntur Infinita ut Ecl: 10. *Cantare periti Arcades*, Æn: 4. *Certus mori*, Hor: l. 1. od 19, *Doctus sagittas tenere.* & l. 4, od 9. *Timidus perire* & alias.

Præce-

Præcept: III. de Gerundiis in Dum.

GErundiis in Dum, præponuntur, *Ad, Ob, Inter*, 5. Tusc: *Conturbatus animus non est aptus ad exequendum munus suum.* Id: 3. in Verr: *Quantò istud flagitiosiùs, improbiùs, indigniùs, eum, à quo pecuniam ob solvendum acceperis condemnare.* Liv: l. 2. *Ipse inter spoliandum corpus hostis, veruto percussus inter primam curationem exspiravit.*

2. Præponitur & *Ante*, sed rariùs, & apud Pöëtas fere tantùm Georg: 3. *Ante domandum ingentes tollunt animos*, Orator dixerit: *Antequam*, vel *Priùsquam domentur.*

Item Adjectiva, *Facilis, Difficilis, Paratus, Promptus, Expeditus, Idoneus, Aptus, Segnis, Vehemens*, & horum similia Cic: de Fin: *Neque me segniorem ad respondendum reddidisti.* Pro leg: Man: *Hic locus ad agendum amplissimus, ad dicendum ornatissimus est visus.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. At Pöëtæ cum Adjectivis ejusmodi Infinitum jungunt. Hor: l. 1. ep: 16. Fons rivo dare nomen idoneus, Id: l. 3. od: 21. Segnes nodū solvere Gratiæ &c.

2. *Paratus*, etiam ab Oratoribus Infinito jungitur. Cic: l. 15. ep: 4. *Invidiam & pericula subire paratissimus fueris.*

Præcept: IV. de Gerundiis in DO.

GErundia in *Do*, modò sine præpositione adhibentur. Cic: Att 13. *Plorando defessus sum* Modò Præpositiones præsertim, *A*, vel *ab, in, de*, assumunt. 2. Tusc: *Ab invidendo rectè invidentia dici potest.* lib: 2. ep: 1. *Quis est tam inscribendo impiger, quam ego?* ad Att: l. 9. ep: 1. *Tu quid cogites de transeundo in Epirum, scire sanè velim.*

2 Nonnunquam admittunt. *Pro, cum, è, ex*, Plaut: Aul: *Heus ſenex, pro vapulando hercle abs te mercedem petam.* Quintil: l. 1. c. 5. *Scribendi ratio conjuncta cum loquendo eſt.* Ter: Adel: act: 3. *Id non fieri ex vera vita, ſed ex aſſentando, indulgendo & largiendo.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Gerundia in *Do*, & *Dum*, quibus Præpoſitio adjuncta eſt, rarò ſequitur Caſus Verbi, Var. de re Ruſt: l. 13. c. 9. *In ſupponendo ova obſervant, ut numerô ſint imparia.* Cic: l. 5. ep: 17. *Nullô locô deero ad levandum fortunam tuam.*

MULTO tamen venuſtiùs Adjectivorum more variatô Gerundiô Paſſivè uſurpantur in Præpoſitionis ſuæ Caſu, Cic: 5 in Verr. *Si ubertas* IN *percipiendis fructibus fuit, conſequitur utilitas* IN *vendendo*, Id: de Sen: *Xenophontis libri* DE *tuenda re familiari*, Id de leg: *Quanta inſtrumenta habeat* AD *obtinendam, adipiſcendamq́; ſapientiam*, v. infrà præceptum 6.

2. Gerundia quoque, in *Do*, quæ cùm Verbis, *Studeo*, *Operam do*, & ſimilibus Dandi Caſum poſcentibus activâ ſignificatione in Dativo Junguntur, rarò admodum Accuſativum habent. Tale eſt illud Plauti: *Epidicum quærendo operam dabo*, quod nec videtur imitandum.

Potiùs igitur mutatô in Dativum Accuſativô Gerundii ipſum Gerundium Adjectivi inſtar cum eo copuletur, v. g. *Epidico quærendo &c.* Plin: l. 13. c. 12. *Nimia auguſtæ (chartæ) tenuitas tolerandis non ſufficiebat calamis.* Liv: l. 1. *Interjectô ſpatiô quod ſupplendo exercitui ſatis eſſet.*

3. Quodſi iſta Gerundia jungantur Adjectivis. *Aptus*, *Bonus*, *Deditus*, *Habilis*, *Idoneus*, *Intentus*, *Impar*, *Par*, *Utilis*, aliiſq́; Dativum poſcentibus, perquàm eleganter Adjectiva ipſa reticentur, Cic: Att: l. 13. ep: 10. *Solvendo non erat*, Liv: l. 13. *Quæ reſtinguendo*

do

do igni forent, reportantes. Id: l 4. *Sitné aliquis: plebejus ferendo magno honori,* Subauditur ubique: *Par, Impar, Idoneus &c.*

4. Pòëtæ pro ejusmodi quoque Gerundiis Infinitô sæpe utuntur. Ecl: 5. *Boni Calamos inflare.* Georgio 1. *Felix ponere vites &c.*

Præceptum V. de Gerundiis.

GErundia, quæ Accusativô gaudent, fere eleganter more Adjectivorum ad hunc modum efferuntur *Pompejus fuit studiosus Remp: defendendi civesq; servandi.* Gerundivè: *Pompejus fuit studiosus Reip. defendendæ, civiumq; servandorum,* Cic: Phil 4. *Princeps vestræ libertatis defendendæ semper fui* Id: l. 13 ep: 12. *Animum tuum promptum & alacrem perspexi ad defendendam Remp:* Id: i, 15 ep: 16. *Eventis aliorum memoriâ repetendis nihil accidisse nobis novi cogitemus.* Liv: l. 7. *Prælia de occupando ponte crebra erant.*

Ad hunc igitur loquendi modum requiruntur duo: I. ut Accusativus Gerundii migret in eum Casum quô effertur ipsum Gerundium. II. ut Gerundium Adjectivi instar cum eo copuletur.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Ista Verba *Do, Loco, Conduco, Redimo, Mando, Curo, Habeo, Trado, Attribuo, Præbeo, Relinquo, Suscipio, Depono, Objicio, Propono, Sumo, Assumo,* & similia, si Gerundiva sit locutio, Accusativum sinè Præpositione ambiunt, Cic: 4 in Catil: *Attribuit cives interficiendos Gabinio, Urbem inflammandam Cassio totam Italiam diripiendam Catilinæ* Id: l. 1. ep: 9. *Quos libros ad te perferendos curabo.*

2 Nam si Præpositionem adhibeas, simpliciter per Gerundia loquendum est; v. g *Attribuit cives ad interficiendum &c.* Cic: pro Dom: *Cùm alteri Syriam pacatissimasq; gentes ad diripiendum tradidisset.*

3. Pòëtæ hæc etiam Infinito jungunt. Æn: 1. *Derat*ą; *comas diffundere vento*, Et l. 8. *Moriens dat habere nepoti.*

Præc: VI. de Participiali in Dum.

VErbum Participiale in, *Dum*, accedente Verbo *Sum* Dativum poſtulat omnibus Verbis communem, Liv: bell· Pun: l. 1. *Hic nobis vincendum, aut moriendum milites eſt.*

Præter Dativum communem etiam Caſum quemlibet ſui verbi admittit. 2. Tuſc: *Tuô tibi judiciô eſt utendum.*

1. Non tamen accuſativum, ne ergo dixeris: *Perendum eſt nobis pacem. Scribendum eſt mihi literas, &c.* Sed Accuſativus vertendus eſt in Nominativum, & Verbum Participiale deſinens in *Dum*, Adjectivi inſtar cum eo copulandum, v. g. *Petenda eſt nobis pax &c.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

Priſci enim Accuſativô uſi ſunt. Lucr: l. 1. *Æternas quoniam pœnas in morte timendum* Hos imitatus eſt Virgilius, 11. Æn: *Alia arma Latinis, quærenda, aut pacem Trojano à Rege petendum*

Hoc tamen dicendi genus carmini magis quàm ſolutæ orationi concesserim: quanquam & Varro aliquoties eô utatur: ut l. 2. c. 26. *In fœtura dandum potiùs hordeaceos, quàm triticeos panes.*

DE CONSTRUCTIONE SUPINORUM.

CAPUT XII. P. M. C.

Præceptum I. de Supinis in UM.

SUpinum in *Um*, amant Verba, quæ *motum ad locum ſignificant.* Ter: Phorm: *Percontatum ibo*, Id. Heau: *Abi*

Abi deambulatum. Liv: l 2. *Coriolanus damnatus absens in Volscos exulatum abiit.*

2 Hæc Rectum *ante se* nullum, *post se* Obliquos suorum verborum admittunt. Cæs: bell: Gall: l. 1. *Legatos ad Cæsarem mittunt rogatum auxilium.* Ter: Eun: *Nutricem accersitum iit.*

APPENDIX II. Generis. P. S. C.

1 Pro Supinis in *UM*, sæpe Verba motûs adsciscunt Gerundium in *Dum*, cum Præpos: *Ad* Liv: l. 2. ab V. C. *Mittunt ad oppugnanda castra.*

2. Pòëtis utriusque locò Infinitis uti licet, 1. Æn: *Non nos aut Lybicos ferrô po[pul]are Penates venimus &c.*

Præceptum II. de Supinis in U.

SUpina in *U*, ferè sunt passivæ significationis, & sine ullo Casu junguntur Nominibus Adjectivis, Cic: 7 At: *Quod optimum factu videbitur, facies*, Id: Phil: 4. *O rem non modò visu fædam, sed etiam auditu!*

2 Adjectiva quibus hæc Supina libentiùs junguntur, hæc ferè sunt: *Absurdum, Acerbum, Arduum, Asperum, Credibile, Crudele, Difficile, Dignum, Dulce; Durum, Facile, Fædum, Grave, Horrendum, Incredibile, Indignum, Infandum, Inutile, Jucundum, Lepidum, Leve, Memorabile, Mirabile, Mirandum, Mirum, Molestum, Necessarium, Nefarium, Obscænum, Optimum, Pessimum, Pulchrum, Parum, Speciosum, Suave, Terribile, Turpe, Utile.* Et Substantiva: *Fas, Nefas*; vide fol: 140 n. 4.

3. Aliis Adjectivis eleganter junguntur Infinita: ut, *Æquum, Laudabile, Pium, Sanctum, Honestum est miseris opem ferre*, ad Att: l. 3. *Pro Patria, & in Patria mori præclarum est.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

Etiam pro Supinis in *U*, Pòëtæ utuntur Infinitô

Mo-

Modô: Ecl: 5. *Et erat tum dignus amari*, i, *amatu*, *v. qui amaretur*, *v. ut amaretur*. An verò hæc Supina interdum activè significent, v. l. 1. c. 9. ſch: 12.

DE CONSTRUCTIONE PARTICIPIORUM.

CAPUT XIII. P. M. C.

Præc: I. de Caſibus Participiorum.

PArticipia eoſdem Caſus regunt, quos Verba à quibus proficiſcuntur Ad Att: l. 2. ep: 1. *Eunti mihi Antium & gladiatores Metelli cupidè relinquenti venit obviam tuus puer.*

2. Participia Paſſiva Præteriti & Futuri Temporis, frequentiùs Ablativo quàm Dativo adhærent apud Oratores, Cic: in Verr: *De rebus ab iſto recognitis dicere deſiſtamus.* Id: l. 15. ep: 10. *Non putabam à me ſcribenda eſſe publicè*;

3. Hæc tamen: *Notus*, *Cognitus*, *Perſpectus*, *Exploratus*, *Compertus*, *Optatus*, *Dilectus*, *Spectatus*, *Probatus*, *Acceptus*, i, *Gratus*, *Deſpectus*, *Contemptus*, *Neglectus*, *Auditus*, *Viſus*, *&c.* præſertim ex his Compoſita; ut, *Ignotus*, *Inviſus*, *&c.* Dativum fere malunt, ut quæ plerumque in Nomina tranſeunt Cic: de Sen: *Sperare videor, Scipionis amicitiam & Lælii notam poſteritati fore*, de Aruſp: *Maribus non inviſa ſolùm, ſed etiam inaudita ſacra pervertit.*

NOTA. *Quando autem Participia cenſenda ſint tranſire in Nomina, non convenit inter Grammaticos. Ego crediderim tunc tranſire, cum amiſsô eô quod à* Verbo *participabant, id ſolùm retinent, quod ſibi cum* Nomine *commune eſt. Quid autem Participium* à Verbo *partici-*

ticipat? *nonne* Tempora? *quid porrò commune habet* cum Nomine? *nonne* Casus? *Cùm igitur desinit significare* Tempora, *seù cùm desinit certas temporum differentias enuntiare, desinit esse* Participium, *adeoq; in* Nomen *transit, quia id solùm, quod* Nomen *quodvis, habet.*

4. Verba Deponentia quæ Accusativo junguntur, plerumque Participiô in *Dus*, gaudent; hoc verò cum Verbo, *Sum*, necessitatem, officium, dignitatémve significat, eleganterque pro *Oportere, debere*, seu, *Dignum, Æquum, Congruum esse*, usurpatur, Cic: 1. Off: *In adeundis periculis consuetudo imitanda medicorum est* Id: l. 5 ep: 8 *Egomet qui consolari cupio, consolandus sum*, Id: l. 12. ep: 23. *Non enim à te neu ulciscenda sunt etiamsi non dolenda* Sic *Arandus, Fodiendus, Rigandus &c.* à Neutris 4ti ord:

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. *Utendus, Abutendus, Fruendus, Perfruendus, Vescendus*, non minùs quàm proximè supra dicta passivè usurpantur, quòd olim Accusativum admitterent. Ter: Heaut: *Quod illa ætas magis ad hæc utenda idonea est.* 3. Tusc: *Et graviter feras, quod utendum acceperis reddidisse*, Suet: in Galba c. 14. *His se abutendum permisit & tradidit.* 1. de Fin: *Fruenda etiam est sapientia.* 2. de nat: deor: *Quòd erat ad vescendum hominibus apta.*

2. Ab Impersonalibus tria illa remanent. *Pænitendus, Pudendus, Pigendus*, v. l. c. 13. Sch: 3:

3. Sunt quoque Neutra quædam Verba, à quibus Passiva tum Præteriti, tum Futuri temporis Participia usurpantur; ut, *Obitus, Obeundus, Vigilatus, Vigilandus, Properatus, Festinatus, Decursus, Percursus, Aratus, Inaratus*, Rigatus, *Putatus, Semiputatus, Properandus, Festinandus, Decurrendus, Dolendus, &c.* Cic pro Sext: Rosc: *Morte obitâ*, Pro Cluen: *Mors omnibus obeunda*, ad Att; l, 9, *Evigilata consilia*, Quint: l. 11. c, 13.

e. 13. *Vigilandæ noctes.* Id: l. 10. *In stylo properato;* Plin. paneg: *Festinati honores &c.*

4. Huc spectat tum illud Ciceronis, l. 16. ep: 12. *Omnia velle mihi successa,* i *succedere,* seu *fœliciter evenire*; Tum plurima in *Tus,* & *Dus,* Præsertim apud Pòëtas; ut, *Erratus, Roratus, Sudatus, Regnatus, Sonitus &c. Dormiendus, Regnandus, Carendus, Sonandus &c.* Quibûs magno delectu, nec sine exemplis est utendum.

5. Contra Activa quædam verba Participium habent præteriti temporis, passivâ voce, activâ significatione; ut, *Osus,* à prisco *Odio,* & ex eo Composita; *Exosus, Perosus,* item *Pertæsus,* à prisco *Pertædeo,* cum Accusativo, Plaut: Amph: *Inimicos semper osa sum.* Et Gall: l. 4. c. 8. *Osus eum morum causâ fuit.* Curt: l. 8. *Patrios mores exosus es.* Liv. l. 3. *Plebs Consulum nomen perosa erat.* Suet. in Cæs. c. 7. *Pertæsus ignaviam suam,* Hoc tamen etiam Genitivo jungitur suô jure. Tac: l. 15. *Lenitudinis eorum pertæsa.*

6. Verborum quoque, *Prandeo,* & *Cœno,* Participia, *Pransus, Impransus, Cœnatus, Incœnatus,* activè solùm significant. Quintil. l. 1. c. 4. PRANSUS *atque* POTUS *diversum valent, quàm indicant.* Cic: pro Mil: *Adde inscitiam pransi & poti Ducis.* 2. ae Att: 16. *Cœnato mihi epistola est reddita.*

Potus verò *à Poto,* & *Juratus, à Juro,* tum activè, tum passivè, Cic: l. 7. ep: 22. *Etsi domum bene potus redieram,* de Clar: Or: *Sanguine tauri poto.* Plaut: Amph: *Injurato plus credit mihi, quàm jurato tibi.* 3. de Offic: *Quod juratum est, id observandum est,* Ovid: ep: 2. *Nec te jurata reducunt Numina.*

Præceptum II. de Participiis, cùm in Nomina transiêre.

PArticipia in *Ans,* vel *Ens,* Interrogandi Casu gaudent,

dent, cum fiunt Nomina, Cic: Att: l. 9. *Boni cives amantes Patriæ*, Sall: in Cat: *Corpus patiens inediæ, vigiliæ, algoris*, l 1 ad Q Fr: *Fert graviter homo & mei amantissimus, & suæ dignitatis retinens &c.*

2. Genitivum quoque poscunt nonnulla præteriti Temporis; ut, *Consultus, Doctus, Indoctus, Profusus, Expertus*, Cic: Phil: 9 *Neque enim ille magis juris consultus, quàm justitiæ fuit*, Plin: l. 23, c: 2. *Lenæum Grammaticæ artis doctissimum*. Sall: Cat: *Alieni appetens, profusus sui* Liv: bell Mac l 10. *Servitutis indignitatisque homines expertos* Horum quædam liberius à Pòëtis & Historicis usurpantur, v. Append: sequ: n. 2

3 Participia *præsentis* & *præteriti*, quando Nominum naturam induunt, more eorum comparantur. Cic l 1. ep: 5. *Neque prudentiorem quenqaum esse judico, neque amantiorem tui*. Id: l 16. ep: 2. *Ad nos amantissimos tui veni*. Ad: Att: l. 16. ep. 12. *Nihil illô regnô spoliatiùs nihil Rege egentiùs*.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Participia, cum comparantur, rarò suos casus retinent. Cicero tamen dixit l. 12. ep: 26. *Habeas eos à me commendatissimos*

2 Illa *Scitus vadorum, Victus, Erectus, Fulsus, Generosus animi* Pòëtica sunt. Pòëtæ quippe quævis ferè adjectiva cum Genitivis more Græcorum copulant.

3 *Eruditus*, cum Genitivò usurpant quidam, ego apud idoneos Authores nondum legi, sed cum Ablativo sui Verbi, Cic: in Brut: *Brutus erat cùm literîs Latinîs, tum etiam Græcîs, ut temporibûs illîs, eruditus*.

4 *Doctus*, item eleganter Ablativo jungitur. Ib: *Non tam in docendo admirabiles, quàm docti & Græcîs literîs & Latinîs*.

5 *Peritus* frequentissimè Genitivo jungitur Ib: *Cælius juris valde peritus*. Ablativô etiam utitur. Cic: pro Cluent: *Quis C. Octaviô ingeniô prudentior, jure peritior*.

6. Hæc

6 Hæc tria. *Eruditus, Doctus, Peritus*, interdum Accusativum cum Præpos *Ad*, recipiunt: Cic: l. 1. ad Q. Fr: *Diuturna servitute ad nimiam assentationem eruditi.* Ter Hec act. 2 sc 1. *In eodem mihi videntur omnes ludo doctæ ad malitiam.*

7. Genitivum itidem petunt, *Indoctus, Insvetus, Imperitus*, ex Participiis composita, 2. ad Att: ep: 21. *Jam insuetus contumeliæ.* Cæs: 7. Bell. Gall: *Insuetus laboris* Cic: l 3 in Verr: *Homo omnium rerum imperitus quærit, quid sit ad perpendiculum.* Hor: in Arte: *Indoctusq; pilæ ludivé, trochivé quiescit.*

DE CONSTRUCTIONE NOMINIS.

CAPUT XIV. P. S. C.

Præceptum I. de Genitivo post Nomen Substantivum.

QUotiescunque duo Nomina Substantiva in Oratione ponuntur sinè ulla Conjunctione, alterum, quod respondet interrogationi: *Cujus?* erit Genitivi Casus. Cic: in Pis, *Supplicium est pœna peccati.*

2. Etiam Adjectiva, cum substantivè ponuntur, more Substantivorum ejusmodi construuntur. Cic: de Sen: *Tantum cibi & potionis adhibendum, ut reficiantur vires, non opprimantur*, pro *Tantus cibus, tanta potio &c.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Adjectiva porro quæ Substantivè ponuntur, hæc maximè sunt, *Multùm, Plus, Plurimum*, pro *Magnus, Major, &c. Minus, Minimum*, pro *Minor &c. Summum, Extremum, Ultimum, Postremum, Tantum, Quantum, Dimidium, Obscurum, Profundum, Quid, Quod, Aliquid, Ecquid, Nequid, Siquid*, & cætera maximè;

ex

ex, *Quis*, & *Qui*, Com· l. 1. in Verr: *Quod auri, quod argenti, quod ornamentorum in meis urbibus, ædibus, delubris fuit! id mihi in C, Verres eripuisti, atque abstulisti.*

2. Huc spectant & illa, *Abdita rerum, angusta viarum, occulta saltuum, ardua montium, amœna camporum*, & ejusmodi quæ Pòëtis cum Historicis sunt communia.

3. *Reus, Certamen, Cura, Mentio, Nuntius, Fama, Exspectatio, Liber, Opinio, Testis, Vestigium*, & similia cum Genitivo semper; cum Ablativo & Præpos. *De* interdum usurpantur. Cic: *Reus sacrilegii, peculatûs, parricidii* Id. Att: l. 2. ep: penul. *Reus de vi* 1 de Off: *Quicum* laudis *certamen fuisset*, Id: ib: *Cûm de imperio certamen esset*. Cæs· *Nuntii de Cæsaris victoria*, Curt: *Nuntius mortis Andromachi.*

Præc: II. de Genitivo vel Ablativo post Nomen Substantivum.

SUbstantiva cùm ad *laudem* vel *vituperationem* referuntur, Genitivô vel Ablativô gaudent. Cic: l 4. ep: 8. *Neque monere te audeo præstanti prudentiâ* VIRUM; *neque confirmare maximi animi* HOMINEM, *virumq; fortissimum.*

Præceptum III. de Genitivo post Nomen Adjectivum.

ADjectiva quæ *Scientiam, Communionem, Copiam*, & his contraria significant, Genitivo junguntur; ut, *Gnarus, Ignarus, Particeps, Expers, Inanis, Plenus.* Plin: l. 9. c 8. *Gnara temporis multitudo.* Cic de Ori *Antonius omnis eruditionis expers atque ignarus fuit.* Liv: l. 1. *Periculi magis quàm curæ expertes.* Cic: l. 9. ep: 32. *Stultorum plena sunt omnia.* 1. de Or: *Omnia plena consiliorum, inania verborum videmus.*

2. Item

2 Item quædam *in Ax, Ius, Idus,* & *Osus*, ut, *Philosophus tenax recti, nullius culpæ consius, avidus virtutis studiosus literarum.* Quibus adde, *Memor, Immemor, Securus*; ut, *Memor beneficii, immemor injuriæ securus libertatis* Quintil: l. 1. c. 1. *Tenacissimi sumus eorum, quæ rudibûs annîs percepimus &c.*

Præceptum IV. de Genitivo Partitivorum & Numeralium.

PArtitiva Genitivô multitudinis gaudent. 1. de nat: Deor *Elephantô belluarum*, nulla prudentior, de Sen *Minùs habeo virium, quàm vestrum* utervis. ad Q. Fr: l. 2 *Domus* utriusque *nostrûm ædificatur strenuè*, Plin: l. 31. c 37. *Piscium omnium serrati dentes.*

2. Item *Numeralia* Nomina, Curt: l 8. *Octoginta Macedonum interfecerunt* Liv: l. 1. *Imperium summum Romæ habebit, qui* primus *vestrûm, o juvenes, osculum matri tulerit.* Curt: ib: *Nolo singulos vestrûm excitare.*

De Partitivis & Numeralibus quibusvis v. l. 1. c. 14.

3. Denique quæcunque Adjectiva, cùm partitionem significant Genitivô gaudent. Cic: de Sen: *Multæ istarum arborum mea manu sunt satæ.* Curt l. 10. *Cùm paucis amicorum ad Leonatum pervenit.* Plin: l. 8. c. 40. *Lanarum* nigræ *nullum colorem bibunt.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

Partitivum *Quis*, de uno ex pluribus; *Uter*, de uno è duobus quærit: *Nullus*, de pluribus, *Neuter* de duobus negat: Ne ergo dixeris: QUIS *est præstantior eloquentiâ Cicero an Hortensius?* sed UTER *est præstantior? &c.* Neque si rogaris; *Uter est Princeps Latinæ Tragædiæ, Plautus an Terentius?* respondebit, *Nullus*; sed *Neuter*, Cic: in Or: *Sed QUIS omnium doctior Aristotele fuit?* pro Rab: UTER *nostrûm popularis est, tune, an ego?* Quintil: l. 1. *Utile utrumque, & ideo* NEUTRUM *ab altero separo.*

Præ:

Præceptum V. de Genitivo Superlativorum & Partitivorum.

SUperlativis cum Genitivo plurali utendum est Cic: 1. Tusc: *Theophrastus elegantissimus omnium Philosophorum & eruditissimus.* Pliu: l. 33. c. 1. *Demosthenes summus Oratorum Græciæ*

2. Tum superlativa Nomina tum Partitiva etiam Genitivo singulari, si is Collectivi sit Nominis, conjunguntur. Cic: pro Quint: *Hujusce ætatis homines disertissimos, ornatissimosq́, nostræ civitatis*, pro Rab: *Virum unum totius Græciæ facilè doctissimum Platonem accepimus.* Sic dicimus, *Plerique Latini generis*, *Nullus Clodiæ gentis &c* Ubi, *ætas*, *civitas*, *Græcia*, *genus*, *gens*, collectionem hominum tropicè adsignificant.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Tam Superlativa quàm Partitiva, si habent apertè Substantivum cui in *Casu* cohæreant, *Genere* quoque ac *Numero*, cum eodem consentiunt Cic: 2 de nat: Deor: INDUS *est omnium fluminum* MAXIMUS, Plin: l. 13 c 7. HORDEUM *frugum omnium* MOLLISSIMUM *est*. Id l. 8. c. 33. CHAMALEON SOLUS, *animalium nec cibo, nec potu alitur.*

2. Quod si non habeant Substantivum ejusmodi, cum Genitivo, genere concordare debent, Liv l. 1. *Summi infimiq́; Gabinorum*, Quintil l 9. c 45 *Sapientissima animalium esse constat quæ fruge vescuntur* Id: l. 22 c 25 *Ovorum alia sunt candida, ut columbis perdicibus; alia pallida, ut aquaticis &c* Quanquam interdum, etsi non desit ejusmodi Substantivum. Partitiva & Superlativa *Genere* cum Genitivo consentiant, si adjectivum Genitivi Substantivè sumpseris, Cic: Phil: 2. *Servitus est postremum malorum.*

3. Genitivus tum *Superlativi*, tum *Partitivi* ac *Numeralis*, Nominis in Ablativum cum Præpos: *E*, vel, *Ex*, vel *De*, mutari potest. Cic: pro Cluent: *Ex his omni-*

omnibus natu minimus C. Saturnius, Id. l. 16. ep. 2. *De tuis innumerabilibus in me officiis erit hoc gratissimum.* 1. Acad. *Quidam è Philosophis faciendum omnino non putabant*, pro Planc: *Unus fuit de magistratibus defensor salutis meæ.*

2. Insuper Genitivus Superlativi mutatur interdum in Accusativum cum *Inter*, vel *Ante*, Cic: pro Sext: Rosc: *ipse honestissimus* inter *suos numerabatur*. Liv: l. 1. *Longè* ante *alios acceptissimus militum animis.*

5. Locutiones istas, *Franciscus est optimus suorum fratrum, Jacobus est felicissimus aliorum, Simon est carissimus omnium*, & similes, parum Latinas putant quidam Grammatici, horum itaque reprehensionem si vitandam tibi esse duxeris, Præpositiones jam dictas adhibeto, ac dicito. *Jacobus* inter *alios est felicissimus, Simon* ante *omnes carissimus &c. &c.*

6. Quamquam priores illæ locutiones immeritò videntur reprehendi, ut quæ Ciceronis aliorumq; Veterum authoritate & exemplis nituntur.

7. Licet etiam uti Verbô pro Superlativo ad hunc modum: *Jacobus felicitate cæteris antecellit, Simon tam carus est, quàm qui maximè &c.* Cic: de clar: Or: *Uterque æqualibus suis plurimùm præstitit.* 2. de Fin: *Homini, qui cæteris animantibûs plurimùm præstat &c.*

8. Superlativa præter proprium Casum, admittunt etiam Casum suæ positionis, de clar: Or: *Fuit Sext, Aelius* juris *quidem civilis omnium peritissimus.*

9. Admittunt & Genitivum Partitionis, si partitionem significant. Plin: l. 9. c. 31. *Plurimi piscium tribûs mensibûs, Aprilî, Majô, Juniô pariunt.*

Præceptum VI. de Genitivo vel Dativo Adjectivorum.

NOmina quæ *similitudinem* vel *dissimilitudinem* significant, *Interrogandi*, vel *Dandi* Casum exigunt.

Ter:

Ter: Eun: *Domini similis*: Cic 5 de Fin: *non video, cur non potuerit patri similis esse filius*. Phil. 1. *Antonius saturavit se sanguine dissimillimorum sui civium.* de Clar: Or: *Nihil tam dissimile, quàm Cotta Sulpicio.*

2. Item *Communis*, *Proprius*. Cic de Sen: *Id quidem non proprium senectutis est vitium, sed commune valetudinis*. Id. pro Sext: Rosc *Quid tam commune, quàm spiritus vivis, terra mortuis, mare fluctuantibus, littus ejectis?* Plin: l. 7. c. 15. *Cæsari proprium & peculiare fuit præter supra dicta, clementiæ insigne*. PROPRIUS tamen tutiùs & elegentiùs videtur Genitivo jungi.

Præceptum VII. de Dativo post Adjectivum.

NOmina quibus *Commodum, gratia, voluptas, favor, fidelitas, æqualitas*, aut *his contraria* significantur, Dativum poscunt. Cic: l. 6 ep: 6. *Erat meum consilium cùm fidele Pompejo, tum salutare utrique* Id: ad Att: l. 12 *O gratas tuas mihi jucundasq; literas*.

2. Item Verbalia in, *bilis*, ut *amabilis, optabilis, formidabilis*, & nonnulla quæ ex *Con*: componuntur, ut *Conscius, consentaneus, consonus, concors, concolor, confinis, conterminus*. Cic: Phil: 7. *Pax, præsertim civilis, mihi imprimis fuit optabilis*. 2. Tus: *Mihi conscius sum &c.*. Phil: 6 *Sulpicii mors consentanea vitæ fuit sanctissimè, honestissimeq; actæ.*

3. Huc etiam spectant: *Supplex, obvius; obnoxius, pervius, absonus*. 1 Tusc: Nec *judicibus supplex fuit*. Att: l. 6. *Volent mihi obviæ tuæ literæ*. Ter: Adelph: *Fratri ædes fient perviæ*. Plin: ep: 58. *Vides quot periculis, quot contumeliis simus obnoxii*. Liv: l. 1. *Nihil absonum fidei Divinæ originis*. ABSONUS, tamen etiam Præpos: *A*. vel *Ab*, recipit, v. infra præc 12.

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. *Fidus* frequentissimè *Dativum* habet, cum *Genitivo*,

tivo rarò admodum reperitur, Æn: 12. *Præterea Regina tuâ fidissima dextrâ occidit ipsa suâ.*

2. *Par* apud Pöëtas etiam Genitivo jungitur. Luc: l. 2. *Quem metuis par ejus erat.*

3. *Æqualis*, cùm ad ætatem tempusq; refertur fere Genitivum habet. Cic: de Fin: *Conferam autem avunculum tuum cum C. Graccho ejus fere æquali.*

4. Etsi omnia Adjectiva quæ in *Bilis* exeunt passionem significant; non rarò tamen etiam activè sumuntur, præsertim à Pöëtis, Æn: 10. *Aspice num magè sit nostrum penetrabile telum*, Geo:g: 1. *Boreæ penetrabile frigus adurit.* Sic Horat: l. 1 ode 33. vocat *miserabiles elegos*, & l 2. ode 9. *Flebiles modos*, quos Cic: 1. Tusc: interpretatus eos esse, *qui mæstitiam inferunt*, Sic: & Ov 6 Met: vocat *exitiabile telum*, i *inferens exitium.* Contrà, *Ignotus*, à Cicerone activè usurpatur, pro, *ignarus nesciens*, l. 5. ep: 12. *Illi artifices corporis simulacra IGNOTIS nota faciebant*

5. *Conscius* Dativum *Personæ* exigit: Ter: Adelph: *Conscia* mihi *sum, à me culpam hanc esse procul* Genitivum verò *Rei*, ut jam diximus præc: 3 n 2. Cic: pro Cæl: *Multarum rerum conscii sunt servi.* Sæpe uterque hic casus conjungitur. 3 Off *Sibi autem nullius conscii culpæ*, Interdum pro Genitivo *Rei*, Dativum pro Cæl: *Huic facinori tanto tua mens liberalis conscia.*

Præc: VIII. de Dativo vel Accusativo cum præpositione AD, post Adjectivum.

ACcommodatus, *Appositus*, *Aptus*, *Idoneus*, *Habilis*, *Inhabilis utilis*, *Inutilis*, *Pronus natus*, pro *Aptus* & id genus alia Dativum, vel Accusativum cum Præpos: *Ad*, adsciscunt Cic: in Pis: *Ille gurges atque belluo natus abdomini suo, non laudi atque gloriæ*, Id: de clar: Or: *Pompejus vir ad omnia summa natus &c.*

Præc:

Præc: IX. de Accusat: vel. Ablativo.

ADjectiva, *Altus*, *Profundus*, *Longus*, *Latus*, *Crassus*, quibûs generalis dimensio, significatur, Accusativum vel Ablativum postulant, qui certam mensuram significet. Cato de re rust: Cap: 28. *Trabem longam imponito, latam pedes duos, crassam pede uno*. Liv. bell: Mac: 7. *Fossam sex cubitîs altam, duodecim latam cùm duxisset* Colum: l. 5. c. 3. *Esto ager longus pedes mille & ducentos, latus pedes centum viginti.*

APPENDIX II. Generis P. M. C.

Interdum adhibetur Genitivus. Colum l. 11. c. 2. *Nædicæ singulos cyathos serere oportet in areolis longis pedum denum.* * *Nedica*; nomen est herbæ.

Præceptum X. de Ablativo post Adjectivum.

Extorris, *Nudus*, *Dignus*, *Contentus*, *Inanis*,
Atque Refertus, *Inops*, *Locuples*, *Alienus*, *Onustus*.
Immunis, *Plenus*, *Cassus*, *Divésque*, *Poténsque*.
Tum Fretus, *Vacuus*, *tum Captus*, *Præditus Orbus*.
Indignus, *Liber*, *Viduus*, *Casum ordine sextum*
Assumunt; veluti, *summô vir dignus*, *honore*.

HÆC Adjectiva, *Extorris &c.* (ut in carm) junguntur Ablativo Liv: l. 5. dec: 4. *Hoc jus* (jurandum) *patriâ extorrem in tuam regionem adduxit*. Cic: Att: l. 7. *Huic tradita Urbs est nuda præsidiô referta copiis*. Id l. 2. ep: 12. *Obviam mitte epistolas te dignas*.

APPENDIX II. Generis P. M. C.

1. Horum nonnulla Geninitivo etiam junguntur, de quibus supra Præc: 13.

2. *Alienus* interdum cum Dativo reperitur Cic: pro Cæs: *Id dicit quod illi causæ maximè est alienum*. ad Att: l. 1. ep: 1. *Non aliena ratione nostræ fuit illius*

præpropera prensatio Nonnunquam & cum Getitivo, Cic: l. 1. de Fin: *Quis alienum putet ejus esse dignitatis?* Usitatiùs tamen cum Ablativo, VEL SOLO. Cic: l. 2. de Div: *Non alienum majestate sua*, VEL CUM Præpos. *à*, vel *ab*, v. Infrà Præc: 12.

3. *Immunis*, etiam cum Genitivo. Sen * de vita beata c. 26. *Animus vitiorum immunis* Quintil: decl: 5. *Immunem malorum omnium.* Sic maximè Pöétæ loquuntur. Virg: *Belli immunis* Ovid: *Immunis aratri.*

4. *Dignus* perquàm rarò cum Genitivo. ad Att: l. 8. *Obsecro te mi Cicero, suscipe curam & cogitationem dignissimam tuæ virtutis.* * PLENUS frequentissimè. v. suprà Præc: 2. * DIVES apud Pöétas interdum, 1. Georg: *Dives opùm variarum* Contrà, *Orbus*, *Cassus*, *Onustus*, rarò etiam apud ipsos Pöétas.

Præceptum XI. de Nomine Opus.

OPus *potrzeba* Nomen indeclinabile, Verbo *Sum* & Nominativo, * vel Ablativo jungitur, Cic: l. 2. ep: 6. *Dux nobis & author opus est*, & l. 16. ep: 1. *Is omnia pollicitus est, quæ tibi essent opus* * Ter: Andr: 1. sc: 1. *Nihil isthoc opus est arte ad hanc rem quam paro*, ad Att: 12. ep: 36. *Apud Terrentium gratiâ opus est nobis, tuâque authoritate.*

APPENDIX II. Generis P. M. C,

1. *Opus*, cum Ablativo Substantivum, cum Nominativo Adjectivum est.

2. Infinitivi locò perquàm eleganter Ablativum Participii præteriti Temporis assumit, l. 4. ad Herenn: TACITÔ *quum opus est, clamas: quum loqui convenit, obmutescis.* Salust: Catil: *Priùs quàm incipias*, CONSULTÔ: *ubi consulueris, maturè* FACTÔ *opus*, PORRO Ablativus hic Pronomina Neutra, *Hoc. Istud, Illud, Id Quid, Quod, Aliquid, Siquid, Quidquam* & similia, in Accusativo aut Nominativo, * cætera Substanti-

stantiva in Ablativo, assumit, Plaut: Amph: *Sequere hac igitur me, nam mihi ISTHUC primum EXQUISITO opus est*, Ter: Andr: act: 3. sc: 2. *Non imperabat coram QUID opus FACTO est?* ib. *QUOD paratô opus est para*, * Plaut: Curc: *Res subita est, celeriter mihi hoc HOMINE conventô est opus.*

3. Cum genitivo rarò reperitur, nec videtur, usurpandum Planc: Cic: l. 10. ep: 8 *Sed aliquantum nobis temporis & magni laboris, & multæ impensæ opus fuit* Hic *Temporis* ab *aliquantum* pendet; at verò, *laboris*, & *impensæ*, nisi ad *opus*, referantur, non vides à quo pendeant * CUM Accusativo obsoletum est Plaut: Trac: *Puero opus est cibum.*

4. *Usus*, cùm significat, *Opus*, eodem modo construitur Æn: 8. *Nunc viribûs usus* Liv: l. 3. *Si quis usus est mei.* Cicero sinè ullo casu utitur, 4. Tusc: *De cæteris studiis alio loco dicemus si usus fuerit* sic verò, & *Opus*, adhiberi potest. Plaut: Amphitr: *Citiùs quod non factô est usus; fit quàm quod factô est opus.*

Nostri Tyrones moneantur, si vernaculum Trzeba *Accusativum regat, Nomine Opus*, vel *usus non verbô*, Oportet, *utendum est, cæteris locîs alterutrum adhiberê posse.*

Præc: XII. de Ablativo cum Præpos: à, vel ab, post Nomen Adjectivum.

1. ORDINIS *accipiunt Sextum* Numeralia *junctis*
A, vel Ab, 2 *Extorris, Nudus Diversus eadem*
Incautus, Fugitivus, amant, Innoxius Exul.
Aversus, Securus, Inops, Alienus, & Orbus
Integer atque alius cum Degener, adjice Purus,
Cassus & Immunis, Vacuus cum saspite, Liber,
Absonus ac Tutus Profugus, Velut *exul ab urbe.*

ADjectiva Numeralia Ordinalia regunt Ablativum cum Præpositionibus *A*, vel *Ab*, Hirt: bell: Alex:

Imperio & potentia secundus à *Rege* Cic 4. Acad: *Post autem confecta à Carneade, qui est quartus ab Arcesila.*

2. Easdem Præpositiones amant Adjectiva *Diversitatis*, & alia carminibûs comprehensa, l. 5. Acad *Navigationis labor alienus ac ætate nostra*, Pro Dom: *Tam inops aut ego eram ab amicis, aut nuda Resp: à Magistratibus*

Præcep: XIII. de Comparativis.

COmparativô utimur cum Ablativo, Cic: 1. Catil: *Luce sunt clariora nobis tua consilia:* Curt: l. 6. *Majora sunt præmiis pericula*, Hor l 2. ep. 1. *Vilius argentum est aurô, virtutibûs aurum.*

2. Ablativus Comparativi intercedente Conjunctione *Quàm* mutari potest in casum verbo congruentem act 4. in Verr. *Tu innocentior*, quàm *Metellus*, ad Att 15 *Nemo unquam nec Poëta, nec Orator fuit, qui quenquam meliorem, quàm se arbitraretur.* Liv: bell Pun: 10 *Melior certiòrque est tuta pax, quàm sperata victoria.*

3. Comparativa, quemadmodum & cætera Adjectiva, cùm partitionem significant Genitivum poscunt Liv: l 3 *In hanc sententiam ut discederetur, juniores Patrum evincebant*, Hor: in Arte. *O! major juven m!*

4 Scriptores tamen potioris notæ sæpiùs Ablativô cum Præpositione, *E* vel *Ex*, utuntur; qui Casus partitioni, maximè ubi Nomen est Comparativum, aptissimus est, ad Att: 16. *Epistola ex duabus tuis prior mihi legi cœpta est*, * Plin: l. 1. ad Canin: *Minorem ex duobus liberis amisit.*

5. Comparativa pro Adverbiis, *Multùm Paulùm, Paululùm, Tantùm, Quantùm, Aliquantùm, Nimiùm, Nihil* admittunt: *Multò Paulô Paululò, Tantò Quantò, Aliquantò, Nimiò Nihilò* quibus accedunt *Hôc* vel *Eô*, & *Quô*, Cic: Amic. *Nec verò corpori solùm*

subve-

subveniendum est, sed etiam menti atque animo multò magis. 2 de Or: *Est finitimus Oratori Poëta, numeris adstrictior* PAULò. Luccej ad Cic: l. 5. *Valeo sicut soleo,* PAULULò *tamen etiam deteriùs, quàm soleo,* de off 1 QUANTò *superiores sumus,* TANTò *nos submissiùs gerimus.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Præter suum Casum, admittunt Comparativa etiàm Ablativum *Excessûs.* Curt: l. 5. *Turres denîs pedibûs quàm murus altiores sunt.*

2. Item Casum sui Positivi ad Att l. 6. ep: 12, MIHI *nemo est amicitior, nec jucundior, nec carior Atticô.*

3. Denique hos Ablativos *Opinione, Spe, Æquô, Justô Solitô, Dictô* de Clar: or: *Opinione ego omnium majorem cœpi dolorem,* Ov: 4 Fast: *speq; redit citiùs.* Cic: de Am: *Neque etiam verendum est, nè plus æquò quid in amicitia congeratur,*

4. Poëtæ nonnunquàm more Græcorum ad Comparativum addunt Adverbium *magis* Virg: in Culice, *Quis queat optato magis esse beatior ævo!* Plaut: Stich, *Imò etiam hoc magis est dulcius, nam magis multò faciliùs patior verba.*

5. Oratores interdum, & Historici alterum Comparativum addunt, pro Mil: *Ne libentiùs hæc in illum evomere videar, quàm verius.* Liv: *Sanctior quàm promptior hic habitus fuit.*

Præcep: XIV. de Ablativo Laudis *vel* Vituperationis, *vel* Partis *post* Nomen *Adjectivum.*

PLeraque Adjectiva Ablativum postulant significantem *laudem* vel *vituperationem,* vel *partem* Q. Cic de Petit: Cons: *Nequaquam sunt tam genere insignes, quàm vitiîs nobiles,* Sal: in Catil: C. *Antonius pedibûs æger*

æger legato exercitum permittit Martial, l. 12. *Crine ruber, niger ore, brevis pede, lumine luscus.*

2. Etiamsi Oratores libentiùs sic loquuntur *Vir summâ eloquentiâ, eximia virtute, puer excellenti ingeniô, liberali formâ &c* non raró tamen etiam sic dicunt. *Vir eloquentiâ summus, virtute eximius; puer ingeniô excellens &c.* Cic: in Bruto *Ut vitâ, sic oratione durus incultus, horridus.*

1. Ablativum *Partis*, sæpe in Accusativum mutant, Græcos imitati Pòëtæ l. 1. Æn: *Os Humerosq; Deo similis* Hor: l, 4. od: 1. *Quà notam duxit, niveus videri,* CÆTERA *fulvus.*

Item Historici, sed rariùs Liv: bell: Pun: l. 1. *Phalarica est, Saguntinis missile telum, hastili oblongo, & cætera tereti, præter quam ad extremum*, VERUM Accusativus *Cætera* frequens est

3 Ipsum Nomen, *Pars*, cum Adjectivis, *Magnus, major, maximus; Potior &c* pereleganter Accusativô effertur, cùm alioqui Ablativo solo, vel cum Præpos: *Ex*, efferendum esset. Cic: 4, Tusc: *Chrypus & Stoici, cùm de animi perturbationibus disputant, magnam partem in his partiendis & definiendis occupati sunt* Id: l. 1, de Off: *Maximam autem partem injuriam faciendam aggrediuntur nonnulli, ut adipiscantur ea, quæ concupiérunt &c.*

DE CONSTRUCTIONE. PRONOMINUM.

CAPUT XV. P. M. C.

Præceptum I. de Genitivo post Demonstrativa.

PRonomina Demonstrativa cum Substantivè ponuntur.

tur. Genitivum admittunt Cic: ? 3, ep: *. *Hoc ad te literarum dedi* l. 2, de Or: *Quoniam id temporis est, surgendum censeo* ad Att: , 2. ep: 10. *Res est eodem loci, quo reliquisti.*

Huc spectant, Hoc *commodi, novi, noctis, temporis, libertatis*; Id: *ætatis, virium, solitudinis &c.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. *Id genus*, eleganter usurpatur pro, *Ejus generis*, sive pro *Talis* Cic: Att: l, 12 *Scis me antea orationes, aut aliquid id genus solitum scribere.* Cæl: l. 8. *Lelios & Antonios, & id genus valentes dico* * Eodem modo usurpatur & *Omne genus*, pro, *omnis generis*. Gell: l, 19, c. † *Aristotelis libri sunt -- lepidissimi, & elegantiarum omne genus referti.*

2. Pronomen *idem*. Græco more cum Dativo apud Poëtas reperitur. Hor ad *Pis*: *Invitum qui servat, idem facit occidenti*, * Oratores verò sic loquuntur: *Peripatetici quoniam iidem erant, qui Academici.* Id. 2, de nat: deor: *Dianam & Lunam eandem esse putant*, pro dom: *Idem videtur esse atque id, quod &c* l, 1. Off: *In eadem sunt injustitia, ut si:* Cave igitur dicas. *Hoc est idem cum illo, &c.* Desunt enim Veterum exempla.

Præc: II. de Genitivo post Possessiva.

POssessiva, *Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester* præter substantivum, cum quo Genere Numero & Casu concordant possunt assumere, Genitivos Nominum; Pronominum & Participiorum qui Personam possidentis significent, Phil: 2. *Tuum hominis simplicis pectus nudum vidimus*, ad Att: l. 5. SOLIUS *meum peccatum corrigi non potest*, pro Mur: *Ex tuo ipsius animo conjecturam ceperis*, id: l. 36: *Nec iis noxæ futurum sit quod vim tuam*, præsentis *experiri noluerint.* Hor: l. 1. Sat: 4. *Cùm mea nemo scripta legat, vulgo recitare timentis.*

2. Genitivum tamen, *omnium*, nondum cum Possessivis legi sed cum Primitivis, Cic. 1. Catil. *Ad omnium vestrûm vitam pertinet* & lib: 1. de Or: *Voluntati vestrûm omnium parui* Sic enim cum peritioribus legendum censeo; non *Vestræ* ut est in nonnullis libris.

Præceptum III. de Genitivis, Mei, Tui, Sui, Nostri, Vestri.

VErba & Participia, & Nomina Adjectiva quæ Patrium Casum postulant, Genitivis, *Mei, Tui, Sui, Nostri Vestri* gaudent. Cæs: l. 9. ad Att: *Nihil enim malo, quàm & me mei similem esse, & illos sui.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. Nomine Verborum intelliguntur etiam *Gerundia* & *Supina* si quando eorum usus inciderit, v, g, *Non est tempus obliviscendi nostri vestri;* Non verò, *Nostrûm vestrûm Non te misertum est mei &c.*

2. Nominibus, tum Substantivis, tum Adjectivis (præter *Unius, Solius, ipsius*) negant quidam Genitivos *Mei Tui Sui*, posse jungi, verùm non video cur non possint: cur enim Latinè non bene dicatur. *Pudet me tui hominis vanissimi. Non te miseret mei infelicis?* Ter: Heaut: act 5 sce. 4. *Atque inopis te nunc miserescat mei.*

EXCEPTIO I. P. M. C.

1 *Interest* tamen & *Refert* etsi Genitivos quosvis admittant, tamen pro, *Mei, Tui, Sui, Nostri, Vestri*. Ablativos, *Meâ, Tuâ, Suâ, Nostrâ, Vestrâ*. exigunt ut supra, Cap. 8. diximus. Atque his quoque Ablativis addi possunt Genitivi *Unius, Solius, ipsius*, & alii qui possessivis adduntur, e, g, *Meâ unius interest, Tua solius refert, Nostra ipsorum interest vitia exstirpare, Tuâ* Remp: *administrantis refert, amorem omnium benevolentiámque captare &c.*

2, At *Nostrâ omnium, Vestrâ omnium* tum dices, cùm exem-

exempla invenies: interim tutiùs videtur dicere, *Nostrum omnium interest, Vestrâm omnium refert.*

EXCEPTIO II. P. S. C.

Nomina *Numeralia*, *Partitiva*, *Comparativa*, & *Superlativa* nunquam Genitivos, *Nostri*, *Vestri* sed *Nostrûm*, *Vestrûm* exigunt Curt l. 8, *Nolo singulos vestrûm excitare* ad Q Fr: l. 2. ep: 4. *Domus utriusque* nostrûm *ædificatur strenuè*, Id: 2, in Rull: *Omnibus vobis*, *aut majori* vestrûm *parti.*

Præceptum IV. de Pronominibus post Substantiva.

POssessiva, *Meus*, *Tuus*, *Suus*, *Noster*, *Vester*, cohærent cum Substantivis *Genere*, *Numero*, & *Casu* tunc cùm, *Possessio* vel *Actio*, significatur v, g, *Liber meus*, *ager tuus*, *studium nostrum*, *labor vester.*

2, At si Substantiva *Partem* aliquam *generalem* corporis vel animi significant, Genitivis Primitivorum; *Mei Tui*, *Sui*, &c adhærescunt, Cic: 5, de Fin: *Cui proposita est conservatio sui*, *necesse est huic* partes *quoque* sui *cariores esse* Ter: Adelph: *Tetiginê* tui *quidquam*? Quintil l. 7, c, 3. *Minimam partem* mei *habent.* NOMINE verò, *Partis generalis intelligitur*, *Pars in genere*, *seu incerta* & *minimè determinata*, *cujusmodi sunt*: *Aliquid*, *Nihil*, *quidquam*, *Quidpiam*, *Pars*, *Dimidium* & *similia.*

APPENDIX II. Gen: P. S. C.

1. Substantiva quibus est ambigua significatio, seu quæ modò *actionem*, modò *passionem*, significant; ut, *Charitas*, *amor*, *memoria*, *oblivio*, *studium*, *desiderium*, *fastidium*, *cura*, *miseratio*, *fiducia* & similia si *actionem* vel *passionem* significant, *possessivis* adhærent; ut *Amor meus*, *desiderium meum*, quô *amo* ac *desidero*.

2. Sin *passionem* significent Genitivis *Mei*, *Tui*, *Sui*, *Nostri*, *Vestri*, junguntur; *Amor mei*, *desiderium mei*,

quo

quo *ab alio amor*, ac *desideror*, ad Att: l. 1, ep: 2, *Aviam tuam scito desiderió* tui *mortuam esse*, Fam: l. 5. ep: 2. *Amore* tui *fratrem tuum odisse desinam*.

3. Nonnunquam utrumque conjungitur, ad Att: l. 15, ep: 2, *Nicias* tuâ sui *memoria delectatur*, Fam, l. 12. ep: 17 *Grata mihi vehementer est memoria* nostri tua.

4, Non in omnibus tamen; quibus anceps est significatio, *etsi passivè* sumantur, Primitivis omnino utendum est; nam, *Crimen meum, vulnus meum, dolor meus, mors mea, calamitas mea, infamia mea injuria mea*, dicitur etiam *mihi illata* Item *Mea, Tua, Sua, Nostra, Vestra* dicitur *imago*: non ea solum quæ *possidetur*, sed etiam quæ *refert & repræsentat*, Plaut: Menæchi, *Tua est imago, tam consimilis tibi; quàm potest*.

5. Præterea, *Causâ meâ tuâ suâ, nostrâ, vestrâ*, nusquam non obvia apud Ciceronem est loquendi forma. Unde etsi Papinianus, *Causâ mei*; Ulpianus, *Causâ sui*, dixerit, ego cum Cicerone loqui malim.

Cùm vernaculum idioma vix hac in re à Latino recedat, nam & nobis eadem illa Substantiva, Charitas, amor &c. *Si Passionem significent, minimè cum Possessivis junguntur, sed itidem ut Latina, cum Primitivis vel sinè, vel cum Præpositione ut*, kochanie, pragnienie, obrzydzenie ciebie, *non* twoie; miłość ku tobie, pamięć, staranie niepamięć, zapominanie otobie; użalenie, ufność w tobie &c. *poterit navus & prudens Magister hæc etiam Patrii sermonis observatione tenellos Latinitatis Candidatos utcunque dirigere, & difficultatem, quàm hoc loco experiuntur quoquo tandem modo molliorem iis efficere*.

Præc: V. de Reciprocis. Sui, Sibi, Se.

RECiprocis *Sui, sibi, se* utimur, cùm tertia Persona transit in se ipsam sive *in Recto*, sive *in Obliquo*: v g, *Cæsar recordatur sui, indulget sibi, amat se, loquitur secum*.

2, E-

2, Etiam accedente altero Verbo, Reciprocum vim suam retinere solet, Cic: in Or: *Ne ipse quidem sua tantâ elequantiâ mihi persuasisset, ut se dimitterem*, Id: Att: l. 5. *Qui etiam à me petierit ut secum & apud se essem quotidie.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1, Quodsi duæ tertiæ personæ interponantur, Reciprocum plerumque ad priorem referri solet, Att: l. 15. *Scripsit filius se idcirco ad Brutum conferre voluisse, quod cùm sibi negotium daret Antonius, ut eum Dictatorem efficeret &c. sibi ad filium* refertur *eum ad Brutum*.

2, Interdum Reciprocum *Sui*, in Demonstrativum *Ille ipse*, vel *is* commutatur, ad Att: l. 11, *Camillus mihi scripsit, te cum eo locutum* ° *Transire in casum*, *idem est Grammaticis, quod habere post se casum unde Persona 3tia* Transit in se ipsam *tunc quando habet post se obliquum, qui ipsam significat. Additur 1.* sive in Recto &c *id est, sive Persona illa 3tia ponatur, In Recto, v. g.* Scio quod *Petrus* amet se: *sive in Obliquo, v, g,* Scio *Petrum* amare se. *Additur, 2,* Etiam antecedente &c. *id est; et si ad aliud Verbum spectet Persona 3tia, ad aliud obliquus eammet significans &c. Hinc infer, quid sit. Personam 3tiam transire in rem possessam, sed si longum est hoc, iter per Præcepta, ineatur aliud compendiosius. Patrium idioma sequantur pueri gemina hac cautela adhibita, 1. ut vernacula Reciproca,* siebie, sobie, się, swóy, *tunc nonnisi reddant Latinis* sui & suus, *cùm ad tertiam Personam referuntu. 2. ut sciant, Obliquos vernaculi Pronominis,* On, *non solùm per* Ille ipse is. ° *sed & per* Sui, & suus, *posse Latinè reddi. Utrobique verò prudenti Magistro loquimur.*

Præceptum VI. de Reciproco SUUS.

Reciprocô *Suus*, utimur, cùm tertia Persona transit in rem à se possessam; ut, *Cicero recordatur Tyronis*

nis libertis sui; indulget liberis suis defendit suos clientes.

2. Etiam accendente altero Verbo idem usuvenit, in Ver: act: 4 *Ajebat multa sibi opus esse, multa amicibus suis*

3. Utimur præterea Reciprocô *Suus* cùm res possessa in Possessorem agit ad Att: l. 6. *Ulciscuntur eum mores sui* de Arusp: *Sua concio risit hominem*

APPENDIX II. Generis P. M. C.

1. *Suus*, cùm duabus tertiis personis interponitur, non rarò ad posteriorem refertur, Cic; in Verr: act: 3. *Orat Dolabelam ut de sua provincia decedat.* Ubi de Dolabellæ provincia sermo est.

2. Nonnunquam; *Suus*, usurpatur pro *Is*, ad Att: l, 6, *Non destiti rogare & petere meâ causâ: & suadere suâ*, Id de Somn. *Ego illum de suo regno, ille me de nostra Rep: percontatus est.*

3, Et vicissim *Ipse, Ille, Is*, pro *Suus*, ad Q. Fr: l. 1. *Ea ferre molestissimè homines solent, quæ IPSORUM culpa acciderunt.*

4. At cùm, *Suus* plurali numero Substantivè usurpatur, ac significat *socios*, aut *amicos*, aut *servos*; nunquam in Pronomen *Is*, aut *ipse*, vel *ille*, commutatur, v, g, *reperi eum inter suos, sui eum non receperunt* &c. Cic: 2 de fin: *Quæsivit salvusné esset clypeus, cùm salvum esse flentes sui respondissent, &c,*

Item cùm ponitur locô: *Proprius, congruus*, v. g, *De his dicam suô locô. Faciemus hæc suo tempore*, i, *proprio congruo convenienti* Ovid: 2. Trist: *Siqua meis fuerint, ut erant vitiosa libellis; excusata suo tempore lector habe.*

DE CONSTRUCTIONE NUMERI DISTRIBUTIVI.

CAPUT XVI. P. M. C.

Distributivi Numeri, quibûs fere utimur, cùm idem

ex

ex quo in plura dividimus, sunt hi *singuli, bini, terni &c.* v, l, 1. c: 14, schol: 12,

2, Res cui obvenit id quod distribuitur: sæpe Accusativo cum Præpositione *In* efferri gaudet Cic: 4, Verr: *Censores binos in singulas civitates describebat.*

3, Distributivus porrò numerus, tam illi rei *quæ distribuitur*, quàm illi *cui obvenit, quod distribuitur* addi potest Cic: in Brut. *Bini Oratores vix singulis ætatibus exstiterunt.*

APPENDIX II. Generis P. S. C,

1 Sæpe Distributivus omittitur, cùm res in quam cadit distributio Accusativo cum, *In*, effertur, Ita dicitur *In militem, in navem, in capita*, i. *in insingulos milites in singulas naves* Liv: *Frumentum medionum assibus in modios æstimatum plebi divisit*, i, *cùm singuli modii singulis assibus æstimarentur.*

2. Distributivi Numeri locò Primitivorum seu Cardinalium junguntur iis Substantivis, quæ numerô singulari carent. Unde non dicimus: *Duæ literæ, duo castra, tria arma &c.* Sed, *Binæ literæ, bina castra, terna arma.*

3. Excipitur tamen hinc Cardinale: *Uni, unæ, una,* cujus locò nunquam Distributivo, *Singuli, æ a,* uti licet, Sal: in Jug: *Ubi una & altera scala comminutæ sunt &c.*

4, Quamvis Distributiva omnia *pluralem* fere *numerum* sibi vendicent non raró tamen etiã *singulari* usurpantur, tum à Pöëtis, tum ab Historicis, Virg 5 Æn: *Terno ordine.* 10. Æn: *Centena arbore Gurgitæ septeno &c* Plin l 27 c. 14 *Quadrageno aut viceno spatio.* Quibus locis Distributiva pro Cardinalibus ponuntur.

5, Distributiva item ponuntur locò Cardinalium etiam cum iis, quæ numerum singularem habent: quod frequens est apud eosdem Pöëtas & Historicos. Virg: 2. Æn: *Bis quinos silet ille dies* Ov: de Pon l 3. *Perqué quadragenos itur in illa gradus.* Plin l. 8. c. 6. *Mares* (*ursi*) *quadragenis diebus latent, foeminæ quaternis mensibus.* Sic passim alias.

Præ-

Præceptum II. de Mille.

MILLE adjectivum pluralis tantùm est numeri, nec declinatur in Casus. Cic: pro Sext: *Edixitq; ut ab Urbe abesset mille pessus.*

2. *Mille*, Substantivum singularis est numeri, nec declinatur in Casus: at pluraliter dicimus, *Millia, millium, millibus*, Cic: pro MII: *Ante fundum Clodii mille hominum varsabatur.* Sic legendum, non *versabantur*, authore Gell: l. 1, c, 16, & Macrob: 1. Saturn: c. 5. qui similia afferunt ex Quadrigario, Catone, & aliis, v. l. 1. c. 14. schol: 3,

APPENDIX II. Generis, P. S. C.

Cum Substantivo plurali *Millia*, sæpe jungitur ejusdem Casûs Substantivum, quod alioqui Genitivo plurali efferendum erat: suntq; tunc Substantiva continuata, Cic: in Verr: act: 4, *Tritici modios quinque millia* pro *modiorum*, Liv: l. 3. *Philippei nummi quatuor decim millia quingenti quatuordecim.* Id: l. 9. *Duo millia & quingenti rapti.*

DE CONSTRUCTIONE PRÆPOSITIONUM.

CAPUT XVII. P. M. C.

VErba *Absoluta* & *Intransitiva*, quæ alias nullum Obliquum Casum regunt Præpositionum beneficiô in Casus transeunt: Cic: 2. de Or: *Cùm in lecto Crassus esset, & apud eum Sulpicius sederet, Antonius autem inambularet cum Cotta in porticu &c.*

2. Transitiva verò præter proprium Casum etiam Præpositiones cum suis Casibus admittunt. Cic: de amic: *Nihil est amabilius virtute, nihil quod magis alliciat homines ad diligendum, quippe cùm propter virtutem eos etiam, quos nunquam, vidimus, diligamus.*

3, Ver-

3, Verba Composita sæpe Casum Præpositionis ex qua componuntur habent, v, g, *Adire judicem*, *Invadere urbem*, Cic: 5, de Plin: *Persarum magos adiit*, ad Q. Fr: l, 3. *Cùm subitò bonus imperator noctu urbem hostium invasisset*.

4, Et repetitâ Præpositione; ut *ad ire ad judicem*, *invadere in urbem*, Id: 4. Verr *Cæteri hæredes adeunt ad Verrem*, Philippica 11. *In Galliam invasit Antonius*.

APPENDIX *II* Generis P. M. C.

1, Hanc repetitionem maximè amant Verba composita ex Præpositionibus *A*, *ab*, *ad con*, *de*, *è*, *ex*, & *in*, Id: de amic: *Tu velim à me animum parumper avertas*, ad Q. l. 3, *A duco equidem me ab omni Reip: cura* * Verbum, *Invado* frequentissimè sic usurpat Cicero.

3, Verbi *Aspiro*, seu *Adspiro* elegans est cum hac repetitione usus, quando *conatum* aliquò perveniendi. aut *desiderium* alicujus rei adipiscendæ significamus cum negatione aut interrogatione, Cic in Brut: *Ex bellica laude nemo aspirare*, ad *Africanum potest* Id: ast: 1, in Verr: *Quid enim quisquam ad meam pecuniam me invitâ aspiret*.

Præcep: II. *de Præpositionibus cum Accus*: *v. pag*: 174.

Præceptum III. de VERSUS.

VErsus suo Accusativo postponitur, ad Att: l. 16. *Vertime à Minturnis Arpinum versùs* * Interdum ejus Accusativo additur *AD* Lic: dec: 1. l, 1. *In lapide ad meridiem versùs consedit*. Plin: l. 5. *ad meridiem versùs habitant*, hinc natum puto. *Adversus*.

Præceptum IV. de Præpos; cum Ablativo. *v*, *pag*: 16, 9.

CLAM tamen apud Veteres etiam Accusativo jungebatur, Plaut: Cist: *Multa bona faciam clàm hanc meam uxorem*; obsoletum.

Præ

Præc: V. TEnus, cum &c. postposita.

TEnus, quemadmodum *Versùs*, suo Casui postponitur, & Genitivum amat si cum Nomine pluralis numeri copuletur. Cic: in Orato. *Et Cepheus conditur ante lumborum tenus.* Cæl. Famil: ad Cic: l. 8. ep: 1. *Illi rumores de comitiis Transpadanorum Cumarū tenus caluerunt.* CUMÆ. *arum*, nomen est Urbis in Italia.

2. At si Nomen singularis sit numeri. *Tenus*, Ablativum postulat. Cic: pro Dejot: *Antiochus Taurô tenus regnare jussus est.*

4, *Cùm* in his tantùm semper postponitur, *Me cum te cum se cum*, *nobiscum*, *vobis cum*, Nonnunquam in his, *Quo-cum*. sive *qui cum quibus-cum*.

5. *De*, *In Inter* & nonnullæ aliæ eleganter interponuntur aliquando, Cic: de Inv: *Multis de causis fit* Id: in Rull: *Ducentos in annos* de Clar: Or *Suos inter æquales*.

6. *Inter* & *Circum* interdum apud Pòëtas postponuntur 1 Æn: *Maria omnia circum* 2. Georg: *Qua locus Erigonem inter*. Oratores raró ita loquuntur. Cic: de amic: *Si quos inter societas aut est aut fuit.* Sed eo loco necessitate compulsus videtur ad id genus luquendi, neque enim *Inter si quos*, neque *Si inter quos* rectè dici posse videbatur.

Præceptum VI. A, Ab, Abs.

A, Consonantibus præponitur Cic: Phil: 3. *Antonius à fronte, à tergo à lateribus tenetur.*

2. *AB*, Vocalibus, ad Att: 2. *Cura & effice ut ab omnibus & laudemur & amemur* Nonnullis etiam Consonantibus, pro Cluent *Ab nullo ille liberaliùs quàm à Cluentio tractatus est.* ad Att: l. 5 *Rex ab Senatu appellatus est.* Præcipuè vero literis. *L*, *R*, & *J*, ut, *ab legatis*, *ab Romanis*, *ab Jove*

Abs, etiam præponitur literæ, *T*, & interdum, *Q*.

Ter:

Ter: Andr: *Abs quoque homine beneficium accipere gratum est.*

APPENDIX II. Generis P. M. C.

Historici præsertim Livius, liberiùs Præpositionem *Ab* præponunt Consonantibus hinc apud eos legas, *ab classe, ab Carthagine, ab Dictatore ab Numo ab Gallis, ab Servilio ab Tarquiniis* Quæ passim (nisi fortè in Historia) immitanda non sunt.

Præceptum VII. In, Sub, Super.

IN, *Sub, Super*, modò Accusativum modò Ablativum pro varia significatione postulant, v. l. 1. c. 14 pag: 17. hic singulas seorsim videamus.

I N

1. *In* ad interrogationem *Quò*, Accusativum postulat Cic: de Sen: *Venio in curiam frequens* Id 1. Catill: *In exilium proficiscere.* * Item pro ERGA, ut, *Brutus fuit pius in Patriam, crudelis in liberos.* * Item pro CONTRA. Cic: in Sall: *Petulanter in uxorem & filiam meam invasisti* * Item pro PER, seu PRO, ut *commodavi tibi librum in horam, in diem in mensem,* Cic: 4. Catil: *Crescit in dies singulos hostium numerus.*

2. Ad, *Ubi*, Ablativum Cic: 1. de leg: *In viridi opacáque ripa inambulantes* ad Att: l. 12. *In hac solitudine careo omnium colloquio.* * Item cùm ponitur pro *Inter.* Cic: de Amic: *Hoc primùm sentio, nisi in bonis amicitiam esse non posse.*

S U B.

3. cùm ad tempus refertur, passim Accusativum rariùs Ablativum postulat. v. g. *Sub auroram, sub lucis exortum* Cæs: l. 1. bell: Civ: *Pompejus sub noctem naves solvit.* Liv: 2. bell: pun: *Sub equestris finem certaminis contracta est peditum pugna* Suet: in Nerone Claudic: 54. *Sub exitu vitæ.* Rara loquendi ratio, * Item pro POST: Cic: Planco l. 10. *Sub eas literas statim recitatæ*

sunt tuæ. * Item ad interrogationem *Quò* Cic: Phil, 2. *Nisi ille se subscalas tabernæ liberariæ conjecisset.*

4. Sed ad *Ubi*, ablativum poscit. Virg: Ecl: 7. *Requiesce sub umbra.* Cic: Phil: 2. *Sub nomine pacis bellum latet.*

SUPER.

5. *Super* cùm Præpositioni *Subter*, opponitur, tam ad *Quò* quàm ad. *Ubi*, Accusativum petit; v. g *Tegula cecidit super caput. Columba sedet super tectum &c.* Cic: 2. de Fin: *Super eam* (aspidem) *assidere*, 2. de leg: *Demetrius super terræ tumulum noluit quidquam statui, nisi columellam.* * Item cum ponitur pro *Ultra*, 6. Æneid: *Super Garamantas & Indos proferet imperium.* * Item pro: *Plusquàm* Suet: in Aug: c. 33. *Erant enim* (Senatores) *Super mille & quidam indignissimi* * Item pro, *præter* Suet: in Tib c. 55. *Super veteres amicos ac familiares, viginti sibi è numero Principum depoposcerat velut Consiliarios in negotiis publicis.* * Item pro, *Tempore*, vel *Inter*, aut *Sub* Curt: l. 7, *Bessus circumferri merum largiùs jubet, debellaturus super mensam Alexandrum* i, *tempore epularum, inter epulas sub epulas*; Plinius ep: 87, *De hujus nequitia sanguinariisque sententiis in commune omnes super cœnam loquebantur*, i, *inter cœnandum &c.*

6. At pro *De* Ablativum poscit Cic: ad 16. Att *Hac super re scribam ad te Rhegio.*

7. A Pòëtis Ablativo jungitur ad *Ubi*, Virg: Ecl: 1. *Fronte super viridi* * Item cum significat: *Pro*, 4. Æn: *Nec super ipse sua molitur laude laborem.*

Præceptum VIII. de Subter.

SUbter, sive ad *Ubi*, sive ad *Quò* fere Accusativum poscit, Cic: 3. Tusc: *Plato iram in pectore, cupiditatem subter præcordia collocavit.*

2. Interdum præcipuè apud Pòëtas, Ablativum habet, l. 9. Æn: *Ferre libet subter densa testudine casus.* i, *referre enarrare.*

Præ

Præceptum IX. de Præpositionibus in Adverbia migrantibus.

PRæPositio cùm Casu privatur, in Adverbium migrat, pro Flacc: *Multis post annis pecunia recuperata est*. 2. de nat deor: *Sensibus, & animô ea, quæ extrà sunt percipimus*. 1. Æn: *Coram data copia fandi*.

2. Hujusmodi maxime sunt; *Antè Contra, Circùm, Circiter, Coram, Infra, Extra, Post, Prope, Pene, Ultra, Usque Palam, Clam*, & nonnullæ aliæ.

Præceptum X. de Præpositionibus quæ aliis Præpositionibus Præponuntur.

PRæpositiones nonnunquam aliis Præpositionibus præponuntur, Cic Att: l, 2 *Comitia Bibulus cum Archilochio edicto in ante diem Calendas Decembres distulit*. Ter edelph: *Ex adversum est fabrica*.

2. E geminatis porrò Præpositionibus posterior Casum regit. ad Att: l. 3. *De Q Fratre nuntii nobis tristes venerunt ex ante diem Nonas Junias*.

3. *Usque*, fere semper aliam Præpositionem desiderat. Cic: in Verr: act: 1. *Maximis in laudibus usque ad summam senectutem summa cum gloria vixit*. Ter: Eun: *Ex Æthiopia est usque hæc*.

4. Si tamen adjungatur nominibus oppidorum, fere alteram Præpositionem respuit. Cic: 5. in Verr: *Sacerdotes usque Ennam profecti sunt*.

DE CONSTRUCTIONE ADVERBIORUM.

CAPUT XVIII. P. M. C.

Præc: I. Nominativus post Adverbium

EN, *Ecce*, Nominandi vel Accusandi casum admittunt. Cic: act: 6. in Verr: *Ecce autem nova turba*

atque rixa, pro Dejot: *En crimen, en causa* 2. de Fin: *Ecce miserum hominem*. Plaut: Amph: *En tectum, en tegulas, en obductas fores*.

2. Apponitur & Dativus *Tibi*, non sine lepore, ad Att: 2. ep: 2. *Cùm hæc maximè scriberem, ecce tibi Sobosus*.

Præc: II. Genitivus post Adverbiũ,

Affatim, Satis Abundè, Nimis, Instar, Partim, Ergo pro, Causâ sive pro Propter. Genitivo junguntur, Plaut: Cacch: *Tibi divitiarum affatim est* Quintil: decl: 9. *Satis abundéque pœnarum est*. Cic in Or: *Nimis insidiarum adhibere videtur*. Sall: Catill: *Satis eloquentiæ, sapientiæ parùm*. Cic: in Brut: *Plato mihi unus instar est omnium*. 2. de Or *Eorum partim in pompa, partim in acie illustres esse voluerunt*. Liv: l. 7. bell: Mac: *Victoriæ navalis*. ergo *supplicatio decreta est*, i, *victoriæ causâ*, vel *ob*, vel *propter victoriam &c*.

2. Item Adverbia Superlativa à Nominibus orta, de car Or: *Maximè omnium nobilium Græcis literis studuit*.

3. Genitivus hic etiam in Ablativum cum *De* migrare potest. Id: ib: *Piso maximè* ex omnibus *qui antè fuerunt, Græcis literis eruditus*.

APPENDIX II. Gen: P. S. C.

1. *Multùm, parùm, tantùm, quantùm*, & similia si quis Adverbia esse censeat, huc referat. Nos supra in Nominibus reposuimus.

2. *Ubi, ubinam, ubicunque, ubivis, quòvis, quoquò nusquam*. Genitivos: *Terrarum*, vel *Gentium* tantùm sed pereleganter admittunt, ad Att: 5. *Quid ageres, ubi terrarum esses, ne suspicabar quidem*. Ter: Adelph: *Fratrem nusquam invenio gentium*.

3. Dicitur & *Longè gentiũ* Cic: Att: *Tu longè gentiũ abes*

4. Adverbia, *Eò, huc*, eleganter pro Accusativis Pronominum, *Is*, atque *Hic*, cum verbis *progressum* significantibus ponuntur, & Genitivum *rei, in qua pro-*

progressus sit. postulant, Ejusmodi Verba sunt, *Venio, Devenio, Procedo, Grassor: Progredior, Redigo, Deduco, Recido, Redeo, Relabor,* & similia Liv: bel: Pun: l. 5 *Eò consuetudinis adducta res erat, ut &c.* Curt: l. 6. *Huc enim malorum ventum est, ut &c.* Id: l. 5. *Eò rerum ventum erat, ut tam periculosum esset non credere suis, quàm decipi*

5. *Pridie* & *Postridie* Genitivum vel Accusativum postulant ad Att: l, 11. *Pridie ejus diei venit.* Fam: l 3. ep: 4 *Pridie Nonas Junii cùm essem Brundusii* Ces: 1, bell: Gall: *Postridie ejus diei.* Cic: Att: 16. *Postridie ludos Appolinares.*

6 Adverbium, *Tunc.* cum Genitivo, *Temporis*, raro apud idoneos Scriptores reperitur. Just: l. 2, *Sed de gente tunc temporis obscura Persarum.* Præstat igitur absolutè efferre, Cic: Phil: 7. *Erat tunc excusatio oppressis, misera illa quidem, sed tamen justa,* Plaut: *Tunc ad eam accede quum potes.*

Præc: III. Dativus post Adverbiũ.

QUædam Adverbia Dativum poscunt, more eorum unde deducuntur, ut, *congruenter, convenienterque rationi vivere, dicere: obviam prodire alicui &c.* Nam, *Congruens, conveniens, obvius.* Dativô gaudent Cic: 1. de Fin: *Non quæro quid dicat sed quid convenienter rationi possit & sententiæ suæ dicere,*

Præc: IV. Accusasivopost Adverbiũ.

PRopiùs, proximùm, & proximè, Accusandi casum exigunt. Cic: ad Octav: *Cur Castra longiùs adversariorum castris &c* propiùs *urbem moventur?* Id: Phil: 10. *Brutus operam dat, ut cum suis copiis quàm* proximè *Italiam sit.* Liv: l. 10 *Cùm propiùs jam blanditias esset oratio, quàm preces:* Sall: Jug: *In dextro latere quod proximùm hostes erat, aciem collocat.*

2, Jungitur *Propiùs*, etiam cum Præpositione *A*, vel *ab*,

ab, Cic: de nat: *Stellæ aliæ propiùs à terris moventur, aliæ remotiùs*.

ABbinc, Verbis Præteriti temporis junctum Accusativum vel Ablativum postulat Cic: act: 4. in Verr: *Horum pater abhinc duos & viginti annos est mortuus*, pro Quin: *Quo tempore; adhinc annis quindecim*.

Præc: V. de Ablativo post Adverbiũ

COmparativa Adverbia Ablativò gaudent. Cic: de Inv: *Lacrymâ nihil citiùs arescit*. Ter: Heaut: act: 1. Sc: 1. *Annos sexaginta natus es aut plùs eô, ut conjicio*.

APPENDIX II Generis P. S. C.

Plùs. Ampliùs, Minùs, modò Ablativum habent, ut cætera Comparativa, modò Ablativus in Casum Verbo congruentem migrat, sed saltim subintelligitur Conjunctio *Quàm*, Ter: Adelph: act: 2. sc 2. *Homini misero plùs quingentos colaphos impegit*. Cic: 4. bell; Galli *Cùm ipsi non ampliùs quingentos equites haberent*, & l. 7. bell. Galli *Eo die milites sunt minùs septingenti desiderati?* & l. 5, *Naves ampliùs octingentæ uno erant visæ tempore*.

2. Cum iisdem Adverbiis junguntur quandoque *Accusativi*, vel *Ablativi mensuræ* Vitruv: *Ita à pariete distent; ut ne plus pateant palmum* Cæs: *Millibûs ampliùs quingentis in longitudinem patent*.

Præceptum VI. Adverbia loci.

ADverbia quibûs de loco interrogamus, sunt hæc *Ubi. Unde, Quò, Quà, Quorsum*.

2. Ad Interrogationem, *Ubi*, respondemus per hæc, *hic, isthic, illic, ibi, ibidem, alibi, alicubi, ubique, utrobique, ubivis, ubilibet, ubicunque, ubiubi, passim, vulgò intus, foris, longè, peregre, nusquam*.

3. Item per *Supra, subter, infra, ante, post, extra*, cùm fiunt Adverbia. Cic: l. 6. ep: 1. *Nemo est, quin ubivis, quàm ibi, ubi est, esse malit*.

4. Hæc dicuntur Abverbia *in loco* sive quæ referuntur *ad quietem* Quibus, *sicubi necubi*, *nunculi*, *uspiam*, *usquam* addi possunt. quæ quamvis ad quietem referantur; tamen pleraque ad *Ubi*, non redduntur Cic: 1. de leg *Sive est illa lex scripta uspiam*, *sive nusquam*.

AD *Unde* respondemus per hæc *hinc istbinc*, *illinc*, *inde indidem aliunde alicunde*, *undique*, *undequaque*, *utrique*, *undevis*, *undelibet undeunde*, *peregre eminus*, *comminus superne*, *intus foris*. Ter: Heaut: act: 1. sc: 2 *Vide*, *ne quò hinc abees longiùs*.

Hæc appellantur Adverbia *de loco*, seu quæ referuntur ad *motum de loco* Quibus accedunt, *sicunde necunde*, *intrinsecùs*, *extrinsecùs forinsecùs*, *funditus*, *radicitus stirpitus*,

AD *Quò*, respondemus per hæc, *huc*, *isthuc*, *illò*, *eò*, *illuc*, *eòdem*, *aliquò*, *aliò*, *neutrò*, *utròqe*, *quòcunque*, *quòqno*, *quòvis*, *quòlibet*, *intro*, *foras peregre*, *longè nusquam* Ter: Hec: act: 3. sc. 4. *Abi*, *Parmeno*. *intrò*, *ac me venisse nuntia*.

Hæc appellantur Adverbia, *ad locum*, seu quæ *motum ad locum* significant Quibus adjungi possunt, *siquò nequò*, *quòquam*, *quòpiam*, *uspiam*.

AD *Quà*, respondemus per hæc, *hàc*, *isthàc*, *istac*, *illac*, *aliquà eà*, *alià quàmvis*, *quàlibet*, *quàcunque*. Ter: Eun act: 1. sc: 2. *Plenus rimarum sum*, *hàc atque illac perfluo*.

Hæc vocantur Adverbia *per locum* sive quæ referuntur *ad motum per locum*, Quibus, *siquà nequà*, addi posunt

AD, *Quorsum*, id est, *quem locum versùs*, respondemus per hæc, *horsum illorsum*, *aliorsum*, *deorsum*, *sursum*, *dextrorsum*, *sinistrorsum*, *levorsum*, *prorsum*, *rursum*, *introrsum*, v. *introrsus*, *retrorsum*. v. *retrorsus*, *quòquòversum*, v. *quòquòversùs*. Ter: Hec: act: 3. *Horsum pergunt*. Id: Eun: act: 3. *Sex ego te totos*, *Parmeno*, *hos menses quietum reddam*, *nè sursum deorsum*, cursi-

cursitus Id: Hec: act: 3. sc: 1. *Trepidari sentio, & cursari rursum prorsum* Ubi Donatus. *Rursum*, inquit RETRO, *prorsum*, ANTE significat.

Hæc dicuntur Adverbia *locum versus*. Quibus addi possunt *siquorsum nequorsum, deorsum versùm*, v. *deorsum, versùs, sursumversùm*; v, *sursumversùs*. Cic: de Or: *Cùm gradatim sursumversùm reditur*.

Præceptum VII. de UT.

UT pro *Postquam* Indicativum petit. ad Att: 7, ep: 15. *Ut ab Urbe discessi, nullum prætermisi diem, quin aliquid ad te literarum darem* * Item pro *Quomodò* cum admiratione quadam, Ter: Eun, *Ut falsus est animi*!

2. Post has voces, *Adeo ità, sic, tantus talis, is*, pro, *talis, tot, tam, eò*, pro: *tam*, nunquam fere ponitur, *Quòd* sed *Ut*, cum Conjunctivo pro Rab: ADEONE *hospes hujus Urbis es, ut hæc nescias?* Tusc: 1. *Non sum* ITA *hebes ut ista dicam*. Id: l, 5, ep: 20, *Quæ cùm viderem* TOT *vestigiis impressa, ut in his errari non posse; non adscripsi*. Cic: ad Torsu: l. 6. ID *ætatis jam sumus, ut omnia quæ non nostrâ culpa nobis accidant fortiter ferre debeamus* Id: ep 1. *Neque, cùm id faciebamus*. TAM *eramus amentes, ut explorato nobis esset victoria*. Plin: paneg: *Siquis barbarus Rex Eò insolentiæ furorisque processerit, ut iram tuam indignationémque mereatur*.

Præc: VIII. Antequā & Priusquā.

ANtequam & *Priusquam*, tum Indicativis, tum Conjunctivis, junguntur, pro Mur: *Antequam pro Murena dicere instituo, pro me ipso pauca dicam, quæ hoc tempore dicenda arbitror* * Ter· Andr: act: 2. *Omnia experiri certum est, priusquam pereo*. pro Mil: *Priusquam tantùm mali videro*.

Præc:

Præceptum IX. Ne. & NAE.

NE Subjunctivum poscit cùm aliquid prohibemus, Ter, Eun: act: 2, *Ne pòst conferas culpam in me.* Liv: 10. bell: Pun. *Ne tot annorum felicitatem in unius horæ dederis discrimen.*

2. Poscit & Imperativum, maxime apud Pòëtas Plaut: Pers: *Abi, ne jura; satis credo.*

Nae, id est, *profectò*, fere Pronomini præponitur: & Indicativum, vel Subjunctivum poscit. Ter: Adelph; act: 2. sc; 4. *nae ego homo sum infelix!* Phil: 2. *Nae tu si id fecisses, meliùs famæ tuæ consuluisses.*

Præceptum X. Per Perquam &c,

PEr, perquàm, sanè, valde, oppidò imprimis, cumprimis apprimè, admodum, vehementer, & alia id genus fere Positivis gaudent 3. de Fin: *Hæc quidem est perfacilis, & perexpedita defensio.* de Or: 2. *Quod mihi quidem perquam puerile videri solet,*

Præceptum XI. QUAM.

QUàm, cum admirationi, commiserationi. aut interrogationi cum admiratione permixtæ deservit, Positivis jungitur, Cic: de Amic: *Quàm multa, quæ nostrâ causâ nunquam faceremus, facimus tamen causâ amicorum!*

2. *Quàm* pro *Quantum* Positivis præponitur, Cic: l. 7. ep: 15. *Quàm sint morosi, qui amant, vel ex hoc intelligi potest.*

3 Sequente Verbo *Possum*, Superlativis adjungitur. Cic: l. 5. ep 5. *Quàm potui maximis itineribûs exercitum ad Amanum duxi* Id: 2. de nat: Deor. *Aves nidos construunt eósque quàm possunt mollissimè substernunt.*

4. Sæpe Verbum *Possum* latet. Id: l. 16. ep; 2 *Peto à te, ut quàm celerrimè mihi librarius mittatur*, i, *quàm celerrimè mitti potest &c.*

AP-

APPENDIX. II. Generis P. S. C.

1 *Quàm ut*, eleganter Comparativa sequitur. Cic: 3. de Or. *Hoc altius est quàm ut nos humi strati suspicere possimus*

2 *Quàm* cùm Positivo videtur nonunquam pro *Valde* usurpari Cæl: l. 8. ep: 15 *Te videre, & omnia intima (tecum) conferre discupio, habeo autem quàm multa.* Cic: Att; *Scribit ad me quàm honorificè de restitutione Sexti Clodii, valde multa, valde honorificè.*

Præceptum XII. Tam, & Quám, dum sibi correspondent.

TAm & *Quàm*, pum sibi correspondent, *Positiva* frequentissimè, *Superlativa* rariùs, *Comparativa* rarissimè copulant Cic: 1. de Or: *Nemo Orator tam multa ne in Græco quidem otio scripsit, quàm multa sunt nostra.* Sal: in Jug: *Quàm quisque pessimè fecit, tam maximè tutus est.* Ter: Heaut act 5. sc: 2. *Namque adolescens quàm minima in spe situs erit, tam facillimè patris pacem in leges conficiet suas.* Cic: pro Dejot: *Per dexteram te istam oro, istam, inquam dexteram non tam in bellis & prœliis quàm in promissis & fide firmiorem.*

APPENDIX II. Generis P. S. C.

1. *Tam* & *Quàm*, Verbis etiam conjunguntur; sibique respondent. Cic: l 16. ep 1. *Xenomenes hospes tam te diligit, quàm si vixerit tecum.* Id: l. 5 ep: 2 *Tam enim sum amicus Reip: quàm qui maximè.* Elegans eloquendi forma pro *valde amicus, amicissimus.*

2, Ponitur interdum, *Tam*, separatim cum Superlativo Phil: 2. *Nondum erat vestris tam gravissimis, támque multis indiciis, ignominiisque concisus.* Quod non videtur passim usurpandum.

3 *Tam Quàm* pro, *Tantò, Quantò* raro reperiuntur Comparative juncta: 7. Æn: *Tam magis illa fremens & tristibûs effera flammis, quàm magis effuso crudescunt sanguine pugnæ.*

Præc:

Præc: XIII. Adverbia in UM, & in O.

ADverbia in *UM*, Positivis gaudent; ut, *Parùm, multùm, nimiùm tantùm quantùm, aliquantùm*, ad Att l. 10. *Parùm firma sunt; quæ de fratre meo scribis.* Id: 2. in Rull: *Socer hujus, vir multùm bonus est*, de Fin: 1. *In rebus apertissimis nimium longi fuimus.*

APPENDIX *II.* Generis P. S. C.

1. *Tantùm, Quantùm* non tam Nominibus junguntur, quàm Verbis Cic: l. 7. Fam: *Gratiâ tantùm possumus, quantùm victi.*

2. *Aliquantulùm*, Positivo jungitur. Plaut: Bacchid; *Timida es aliquantulùm soror.* * Rariùs Comparativo, Ter: Eun: act: 1. sc: 2. *Ejus frater aliquantulùm ad rem est avidior.* Quod non videtur passim usurpandum.

Osinita AdverbiaComparativo adhæreat; ut, *Multò, paulò, tantò, quantò, nimiò, nihilò, hòc*, vel *eò quò:* nisi quis Ablativos potiùs esset censeat exempla dedimus supra c. 15 in Comparativis.

2 *Multò*, etiam Superlativis additur. Cic: divi in Vet: *Cùm omnis arrogantia odiosa est, tum illa ingenii atque eloquentiæ multò molestissima.*

3 Item *Longè*, pro *Multò*, Id in Brut: *Longè post natos homines improbissimus.*

4. *Facilè*, cùm significat, *sinè dubio, sinè controversia*, Superlativis gaudent, aut iis, quæ eorum vim habent. pro Rab: Posth: *Virū unum totius Græciæ facilè doctissimum Platonem accepimus*, pro Cluen: *Regionis illius, & vicinitatis virtute, existimatione, nobilitate facilè princeps.*

APPENDIX. II. Generis P. S. C.

1. *Longè*, pro *Multò*. jungitur etiam Comparativis, l. 9. Æn: *At pedibus, longè melior Lycus.*

2, Pro, *Valde* jungitur & iis omnibus, quæ vim Superlativi habent: Cic: l. 13. ep 13 *L, Castronius Poetus longè princeps municipii Lucensis.* 4. Verr: *Longè primus civitatis est Epicrates.*

3. Præ-

3. Præterea nominibus, quæ diversitatem dissimilitudinémque significant; ut, *Longè alius, dispar dissimilis &c.* pro Font: *O fortunam longè disparem M Fenteji*

4. Item Adverbia *Aliter secus, antè post,* & Verbis, *Antecello Præsto, Antepono,* quæ etiam Adverbium, *Multò* admittunt.

DE CONSTRUCTIONE INTERJECTIONIS.

CAPUT XIX. P. M. C.

O Tribus Casibus adjungitur. NOMINANDI, Ter: Phor. act: 2, sc: 2. *O vir fortis atque amicus.* ACCUSANDI. Id: Eun: act: 2. sc: 4. *O scelestum Parmenonem,* & VOCANDI. Id: Andr: act: 3. sc: 4, *O Dave, itáne contemnor abs te!*

2. *Heu* & *Proh,* modò NOMINANDI, vel potiùs VOCANDI Casum postulant. Æn: 6, *Heu pietas! heu prisca fides.* Liv: 6. bell: Pun: *Tantùm. proh dolor! degeneravimus à parentibus nostri.* Modo Accusandi. Cic: Phil: 7. *Heu me miserum. cur Senatum cogor, quem semper laudavi reprehendere.* Id, 9: Verr: *Proh Deûm, hominùmque fidem!*

3. *Hei, Væ* Dativo gaudent. Ter: Heaut: *Hei misero mihi* Id Andr: *Væ misero mihi.*

APPENDIX. II. Generis P. S. C.

1. Interdum, O omittitur cùm lenior est affectus. ad Att: l. 10. *Me cæcum, qui hæc antè non viderim!*

2. O, non solùm cùm Adverbium est Vocandi. Vocatio adhæret: verùm etiam cùm est Interjectio, in Pis. *O paterni generis oblite, materni vix memor.*

3. *Proh,* apud Ciceronem apertissimè vocativum habet Phil: 2. *Proh sancte Jupiter.*

4. *Heu.* etiam Dativô gaudent. Plaut: Mil: *Heu mihi nequeo quin fleam,* Id: Mec: *Heu mihi misero:*

5. *Hei,*

5. *Hei* interdum Vocativo additur, Plaut: Aut *Hei Megadore, haud decorum tuis factis facis.*

6. *Cedo*, & *Apagé*, cùm Verba sint Imperativi Modi, non est, cur, uti quidam volunt, Interjectionibus annumerentur: postulant verò Accusativum rei, act: 5 Verr: *Cedo tabulas* Vatinius Fam: l. 5. ep: 10. *Apage te cum Sexto Servilio.* * CEDO etiam Dativum Personæ habet 3. in Ver: *Cedo mihi leges Atinias.*

DE CONSTRUCTINE CONJUNCTIONUM.

CAPUT XX. P. M. C.

Præceptum I. Et, Aut, Quàm, Nisi, An, Præterquam.

COnjunctiones *copulativæ* & *disjunctivæ* cùm ad idem Verbum referuntur: similes Casus connectunt Phil: 12, *Quis non doleat interitum talis & viri & civis?* Id de Sen: *Quid de pratorum viriditate, aut arborum ordinibus, aut vinearum, olivetorùmque specie dicam?*

2. *Quàm, Nisi, An Præterquam* eosdem itidem Casus copulant: Cic: Att: l. 4. ep: 5. *Ain tu? mene existimas ab ullo malle mea legi probarique* quàm *à te?* pro Sexto *Quem unquam senatus civem,* nisi *me nationibus exteris commendavit?* de Or: l. 3. *Refert etiam, qui audiant, Senatus* an populus, an *judices sint.* Id in Verr: *Pro tantis rebus nullum à vobis præmium postulo,* præterquam *hujus diei memoriam sempiternam.*

3. Interdum tamen huic Constructioni certa dictionum proprietas obstat; ut, *Fui Romæ & Athenis, Brundusii aut Sulmone mortuus, est, Emistine librum centusse an minoris.*

Præcep: II. Etsi, Tametsi, Quanquā

E*Tsi, Tametsi, Quanquam,* in principio statim sentem,

tentiæ Indicativum postulant pro Mil. *Etsi vereor judices &c.* l. 1. ep: 5. *Tametsi nihil fuit optatiùs* l. 10. ep: 19. *Quamquam gratiarum actionem á te non desiderabam.*

3. Cæteris locis non respuunt Conjunctivum l. 2. de Or: *Erant que multi, qui quanquam hæc ita se habere arbitrarentur, tamen &c* Quintil: l, 1, c, 2. *Cædi verò discentes quanquam receptum sit, & Chrysipus non improbet, minimè velim.*

Frequentiùs tamen hæc in media etiam & extrema periodo cum Indicativo junguntur. Cic· l. 5. ep: 17. *Præposteros habes tabellarios, etsi quidem non offendunt.* pro Sexto Rosc: *Quanquam abest à culpa suspicione tamen non caret.*

Præceptum III. Etiamsi, Quamvis, Licet, Ut, pro Quamvis.

ETiamsi, Quamvis, Licét Ut, Quamvis, Subjunctivo gaudent Cic: de Am: *Omnia brevia tolerabilia esse debent, etiamsi maxima sint* Phil. 2. *Homines quamvis in rebus turbidis sint tamen &c* post redit. *Tantus vester consensus de salute meafuit ut licét corpus abesset meum, dignitas in Patriam revertisset,* pro Quint *Ut summa haberem cætera, temporis quidem certe vix satis habui.*

APPENDIX *II.* Generis P. S. C.

1. Non raró tamen *Etiamsi* Indicativo junctum reperies, præsertim in media comprehensione l. 2 de Or: *Illud tertium etiamsi opus est &c* Q. Cic: l. 16. ep. 26. *Etiamsi, quod scribas, non habebis, scribito tamen.*

2. *Si* pro *Quamvis*, Conjunctivo jungitur: Ter Eun: act. 1. sc: 5. *Redeam? non si me obsecres.*

3. *Quamvis*, Interdum Indicativo ad hæret, præsertim opud Poëtas. 5. Æn: *Quamvis solus avem cælo dejecit ab alto.* Colum: 9. l. cap: 6. *Quamvis doctissimi viri authoritatem verebar.*

Præ-

Præcep: IV. Ut, Ne, & Ne non.

Vereor timeo, metuo, Conjunctivum amant, & cum *Ut,* aut *Ne,* junguntur, sed contraria significatione. Nam *Vereor ut,* dicimus de his, quæ vellemus fieri, metuimus tamen nè spe frustremur *Vereor ne,* de illis quæ nollemus fieri; sed tamen, nè fiant extimescimus. Ter: Phor: act: 5. sc: 8. *Vereor, ut placari possit* Id: Andr: act 1. sc: 2. *Hei vereor, ne quid Andria apportet mali.*

2. *Ne non,* idem hoc loco, quod *Ut.* Cic: Att: 7. *Si manet, vereor ne exercitum firmum habere non possit.* & l. 6. *Timeo ne non impetrem*

3, Si tertiam his Verbis addideris negationem, te omni metu liberum significabis Id 5 act: in Ver: *Non vereor, ne hoc officium meum P. Servilio non probem,* hoc est *non dubito, quin hoc officium meum P. Servilio sim probaturus.*

Præceptum V. Ut, nè, Ni, Nisi, Si.

Ut *nè* pervenustè ponitur pro *Ne,* vel potius pro *Ut non,* ect: 5. in Ver: *Imperrant, ut ne jurent.* ad Q. Fr: 1, 5. *Opera datur, ut judicia ne fiant.*

2. *Ni, nisi, si,* tum Indicativum, tum Conjunctivum amant; Ter: Andr: *Mirum ni domi est,* act: 3. in Ver: *Ni restituissent statuas, vehementer his minatur* * Id de amic: *Ortum quidem amicitiæ videris,* nisi *quia adhuc fortè vultis.* Ib: Nisi *immortalitatem optare vellet, quid non est adeptus, quod homini fas esset optare?* * Ter: Andr: act: 1. sc: 3. *Si illum relinquo ejus vitæ timeo.* ad Att: l. 15. *Si hortos inspexeris dederis mihi, quæ ad te scribam*

Præc: VI. Quòd, Quia, Quoniam.

Quòd cum causam ac rationem reddit, & *Quia,* tum Indicativô tum Conjunctivô gaudet, ad

Att:

Att: l. 2. *Fecisti mihi pergratum, quòd Serapionis librum ad me misisti*, & l. 19. *Admiratus sum*, quòd *ad me tua manu scripsisses* Id: deam *Sed* quia *natura mutari non potest, idcirco &c.* Ib: *Recordatione nostræ amicitiæ sic fruor; ut beatè vixisse videar*, quia *cum Scipione vixerim.*

2. *Quoniam* Indicativum frequentiùs usurpat & ferè certam causam cognitamque significat pro Plin: *Quoniam tu ita vis, nimiùm me gratum esse concedam.*

Præceptum VII. Neque Nec.

ETsi cæteræ negationes geminatæ affirment. *Neque* tamen & *Nec* si aliis negationibus subjiciatur negandi vim retinet. Cic: 1. de Or. *Nullæ enim lites, neque controversiæ sunt.* Att: l. 6. ep: 12. ad Planc: *mihi nemo est nec amicitior, nec jucundior, nec carior.* Fam: l. 3. ep: 7. *Ita & accepit, & gessi maxima imperia, ut nihil neque ad honorem, neque ad gloriam acquirendum putarem.*

DE FIGURATA CONSTRUCTIONE

CAPUT XXI. P. S. C.

Præceptum I. Virtutes Orationis.

ORatio tres Virtutes habere debet; ut, *Emendata*, ut *Dilucida* ut *Ornata sit* Quibus virtutibus totidem vitia contraria sunt nam Emendatæ *Barbara*, Dilucidæ *Obscura*; Ornatæ *Inornata* adversatur.

Præc: II. Emendatæ orationis vitia.

DUo sunt vitia, quiqûs oratio *barbara* atque *rustica* efficitur: *Solecismus*, & *Barbarismus*; quæ qui purè & emendatè loqui volet, omni contentione, velis, ut ita dicam, remîsque fugiet.

Præce-

Præcep: III. Quid sit Solæcismus, quô differat à Barbarismo, quótue modîs fiat.

SOlæcismus, Constructionis atquæ *Emendatæ*, de qua hactenus egimus, *Orationis*, hostis infensissimus, est vitiosa Partium Orationis compositio.

2. Differt Solæcismus à *barbarismo*, quia barbarismus fit in singulis verbis; Solæcismus in contextu verborum. Barbarismus dictionem unam fædat; Solæcismus compositionem dictionum corrumpit. Barbarismus est una dictio aut peregrina, aut latina quidem, sed corrupta: Solæcismus (nisi cum Barbarismo commisceatur) est bonarum vocum mala compositio, v, g, si dicam. *Hoc gladium meum est. Cælus hodie est serenus. Perlegavi librum Ciceronis &c.* Barbarismi erunt. At si dixero *Non egeo tuum opem, Pervolutavi omnia libros Ciceronis &c.* Solæcismi erunt.

3. Fit porrò Solæcismus quatuor modis. I. *Adjectione*; ut, *scribo cum calamo, ludo cum pila.* II. *Detractione*, cùm aliquid, quô opus est, detrahitur; v, g. *Eo forum*, pro *in forum*; *Redeo agro*, pro *ex agro* III, *Transpositione*, cùm Partium orationis, ordo turbatur; ut, *Quòque ego hoc volui, autem non habui &c.* pro, *ego quòque hoc volui, &c.* IV, *Immutatione*, cùm Pars una Orationis pro alia ponitur; ut, *stulti grave ferunt res adversas*, pro, *graviter*, Nomen pro Adverbio. Aut cùm dictiones esto ejusdem Partis Orationis sint, malè tamen sibi substituuntur, atque altera alterius locum occupat, v, g, *Eo intùs, sum intrò, quid huc agit? eo apud forum.* Et, *Scripsitne Cicero hanc orationem, aut Hortensius?* pro *an Hortensius*,

4, Denique fit Solæcismus per *Accidentia*, seu *Attributa* Partium Orationis. I. *Per Genera; ut, sapientes læto fronte ferunt res adversas.* II. *Per Casus*, ut, *Quo vadis? Romæ. Undæ venis? Brundusii &c. &c.*

Præ: IV. Quid sit figurata construct:

SUnt quædam, quæ faciem quidem Solæcismi habent; vitiosa tamen non sunt. Hoc verò loquendi genus, *Figura verborum* aut *sermonis*, aut *orationis*, appellatur.

2. Porro FIGURA est, *Nova loquendi ratio, à trito & vulgari sermone remota, quæ aut ratione, aut usu doctorum nititur.*

ENALLAGE.

Munus Enallage habet Partem pro Parte locandi; ut, Pars in frustra secant, sceleratum vivere turpe est.

ENallage Figura est, cùm Pars una Orationis pro alia ponitur; ut, *vivere* pro *vita*, *nullus*, pro *non*, &c. Cic: Att: l, 14, *Cùm vivere ipsum turpe sit*, & l, 2, *Philotimus nullus venit*, Ter: Eun: act. 2, *Memini, tametsi nullus moneat*. Id: Hec: act. 1. *Si non quæret, nullus dixeris* 6. Æn: *Horrendum stridens*; &c. pro *vita*, *non*, *ne*, *horrendè*, &c.

APPENDIX.

1, Sunt & alia Nomina, quæ pro Adverbiis ponuntur; ut, *Recens*, *sublime*, *frequens*, Suet: Tib; c. 1. *Inde Romam recens conditam cum magna clientum caterva commigravit*. Cic: 2. Divi. *Scuta, quæ fuerant sublime fixa, sunt humi inventa*. Id de amic: *Venio in senatum frequens*. Sic *Torvum Horrendum* & alia apud Pöetas.

2, Nomen quoque interdum locò *Interjectionis*, aut *Adverbii indignantis* ponitur. Cic: 4. Catil: *Quæ, malum, fuit ista amentia?* Ter: Eun: *Ubi alii?* S. *quimalum, alii?* Plau, Epid: *Quæ, malum, hæc impudentia est?* Ter: Phom: act: 4, *Quid tua, malum, id refert?*

3. Et contra Adverbium nonnunquam partes Nominis agit: Plaut: Merc: *Bene sit tibi*. Cic: Att: l, 4, *Malè sit Antonio*, sic *Satis*, *abundè parum* &c.

4, Denique Verbum locò Interjectionis blandientis, Ad Att: l, 3. *Amabo te, incumbe in eam rem-*

5. Fit etiam Enallage per Atributa Partium Orationis, I. Per Casus, Cic: pro Sext: Rosc: *Duo sunt isti Roscii, quorum alteri Capitoni cognomen est* pro *Capito.* II. Per Numeros, Plin: l, 16. c 73, *Africa major pars ferarum non bibunt inopiâ imbrium.* III. Per Tempora. Cic: 3, in Ver: *Unum ostende in tabulis aut tuis, aut patris tui, vicisti,* pro, *vinces.*

6. At illa Enallage, quâ de nobismet ipsis quasi de tertia persona loquimur, longè pulcherrima est. Cic: l, 2, ep: 4, *Quid est quod possit graviter à Cicerone scribi ad Curionem, nisi de Republica?* loquitur hic Cicero de se ipso, & l. 3, ep: 7, Appius pulchrè ita secum ipse locutus scribitur *Quid? Appius Lentulus Appio* (pro *mihi*) *processit obviam Cicero Appio* (i *mihi*) *noluit?* & Juno apud Virg: *Et quisquam numen Junonis adoret?* pro *meum numen*

ECLIPSIS

ECLIPSIS tibi verba foris petenda subaudit;
Ut fuit Urbsquondam Tyrii tenuêre coloni.

E*Clipsis* Figura est, cùm dictio aliqua quæ in Oratione deest subintelligenda est. Virg: 1. Æn: *Urbs antiqua fuit, Tyrii tenuêre coloni* subauditur *quam* Cic: Att: l. 16. ep: 18, *Ego si Tyro ad me, cogito in Tusculanum* ad eund: l, 13. *Quid mihi author es?* (subaudi, *ut faciam*) *advoloné an maneo?* 5. Verr: *Ridere conviva cachinnari ipse Apronius* subaudi *cæpit* ad Att: l, 6. *Statua quæ ad Opis per te posita in excelso est,* pro *ad Ædem Opis,* vel ad *Templum Opis* Sic Famil: l, 4, ep: 4, *Cùm Senatus ad Appollinis habitus esset.*

ZEUGMA.

SUGGERIT ex verbis aliquid tibi Zeugma propinquis
Ań Genera & numeros, Casusque intacta relinquit;
Ut Gener atque Socer cùm dira ruisset in arma.

ZEugma Figura est, cùm id, quod in Oratione deest, è proximo assumitur, manente eodem *Genere*, *Numero*, *Casu* cæterisque Attributis. Cic: Parodoxô ult: *Nulla possessio, nulla vis auri pluris, quam virtus existimanda est.*

APPENDIX.

Si id, quod ad orationem implendam assumitur, primum est, Protozeugma dicitur, ad Att: l. 16. *Egit pater & filius, ut tibi sponderem* Si medium: Metozeugma. ad Heren: l. 4, *Formæ dignitas aut morbô deflorescit, aut vetustate.* Si postremum, Hypozeugma. ad Att: l, 12. *Mihi & res, & conditio placet.*

SYLLEPSIS.

Cùm pars deficiens ex partibus ulla propinquis.
Suppletur, variante aliquo, Syllepsis; habetur.
Hoc erit exemplum. SUNT *nobis mitia poma.*
Castaneæ molles, & pressi copia lactis.

SYllepsis est, cum id, quod in Oratione deest, è proximo assumitur, mutato tamen aut *Genere*, aut *Numero*, aut *Casu*, aut aliquo è cæteris Atributis. Istùdque est quo hæc figura à superiore differt de Q Fr: l, 1. *Ille timore, ego risu corrui*, Virg: 1. Æn: *Vos, o Calliope, precor, adspirate canenti*, i, *Vos, Calliope & reliquæ Musæ.* 1. de Or: *Quamobrem hoc vos docebo, Sulpici*, ubi intelligitur & *Cotta.*

ARCHAISMUS.

GRÆCE Archaismus, Constructio prisca Latinè.
Est ea præcipuè, quâ quondam est usa Vetustas,
Ut, Quinam hic fiunt nobis absente tumultus?

ARchaismus est Constructio, quâ potissimùm prisca Vetustas usa est. Ter: Eun: act: 4. sc: 5. *Nescio quid profectò absente nobis turbatum est domi* Ib: act: 2 *Ejicienda est hercule hæc animi mollities. nimis me indulgeo*, Cic: act: 4, in Verr: *Hanc sibi rem præsidio sperant futurum*, pro, *futuram.*

HELLENISMUS.

JURE Hellenismus Græco, non legibus Urbis,
Nititur; ut, Sacrâ redimitus tempora laurô

HEllenismus est Constructio, quæ Græci non Latinî sermonis leges servat. Luccejo ad Cic: l, 1, ep: 4, *Cùm scribas, vel agas aliquid eorum, quorum consvêsti: gaudeo* pro *quæ consvêsti* se *agere.* Æn: 11. *Justitiæné priùs mirer, bellıné laborum.* Hor: l, 2, od: 9. *Desine mollium tandem querelarum* & alia, quorum plurima jam supra variis locis notavimus.

INSIGNIS quoque Hellenismus ille est, cùm, Masculino aut Fœminino Substantivo Adjectivum Neutrum adjungitur. Cic: l, 6, ep: 22. *Cùm omnium rerū mors sit extremum,* Æn: 4, *Varium, ac mutabile semper fœmina* Ecl: 4, *Triste lupus stabulis; maturis frugibus imbres,* Ib: *Dulce satis humor.*

Sunt & aliæ Figuræ pæne propriæ Pòëtarum, de quibus infra l, 3, c, 11, & 14.

DE BARBARISMO
CAPUT XXII.

BArbarismus (quem antiquiores Romani rusticum sermonem appellabant, ut ait Gellius l, 13, c, 6,) Est dictio aut omnino barbara, & Latinis planè ignota; aut Latina quidem, sed vitiata scripto, vel pronuntiatione Barbara omnino; ut, Cingarus, *Cygan:* Granicies, *Granica:* Carpio, *Karp:* Sciforius, *Scyzoryk* &c. Huc spectant voces malè à sua significatione; alienatæ ut, *Judæus,* pro *macula,* seu *nævo,* & similes, quarum aliquas attullimus supra l, 1, c, 1, Admonit: 3

Latina dictio vitiatur pluribûs modîs. I. Divisione, cùm juncta dividimus ut, *Sy luæ, Dis-solu-o, &c.* pro; *Syl-væ; dis-sol vo &c.* II. Complexione cùm divisa conjungimus) ut *Phæton,* pro *Phăëtŏn.* III. Detractione literæ, vel syllabæ; ut, *Santus,* pro *Sanctus*

&c. IV. Adjectione; ut, *Pollium*, pro, *folium* V, Temporis protractione, cùm syllabæ brevi, quæ unum tempus habet additur alterum, quô fiat longa; ut, *Circùmdêdi*, pro *circùmdedi* &c. VI, Temporis imminutione: cùm syllabæ longæ quæ duo habet tempora detrahitur unum, ut fiat brevis; ut, *Umbilicus*, pro, *umbilius* &c. VII. Immutatione, cùm litera vel Syllaba pro alia ponitur ut, *Aut*, pro *apud*, VIII. Transpositione cùm litera vel syllabâ è suo loco in alienum transfertur; ut *Thrao*, pro *traho* &c. IX. Tenore, cùm accentu alio pro alio utimur; ut si Propositiones à suis casibus separemus. easque tenore acutô vel inflexo pronuntiemus, quæ alioqui dissimulata distinctione ita pronuntiandæ sunt ac si una vox esset &c. Tandem fiunt Barbarismi per Attributa Partium orationis. I Per Genera, ut *Gladia*, pro *gladii* II Per Numeros ut, *Scopa*, pro *scopæ*; *Tritica* pro *triticum* III. Per Declinationem; ut *Vasibus* pro, *vasis*; *Præstavi*; pro, *præstiti*; *Legabo*, pro, *legã* &c.

Cùm legeris apud Virgilium *Relliquias*; pro, *reliquias*. *Alituum*, pro, *altum*; *Relligio*, pro *religio*; *Vixem*, pro, *vixissem*: *steterunt* penultimâ correptâ; *Italiam* prima producta, & similia; ne putes Principem Pôëtarum fecisse Barbarismum, multa (enim Pôëtis conceduntur quæ cæteris Scriptoribus negantur.

OBSCURÆ.
ORATIONIS VITIA.
CAPUT. XXIII.

VErba inusitata, & à consvetudine quotidiani sermonis remota obscuritatem, & tenebras Orationi afferunt; ut, si *Apludam* pro *furfure*, *Bovinari* pro *tergiversari*. *Aulam* pro *olla*, *Recentari* pro *renasci*, *Consiliosum* pro *prudenti* dixeris. Vide Gell: l, 11, c. 7, & l, 15. & Quintil: l, 8, c, 3.

2, Nec minùs obſtant claritati Orationis, tum illud vitium, quod Græci, *Acyron*: Latini *Improprium* dicunt; ut, *ſperare* pro *timere* Virg: 5. Æn: *Hunc ego ſi potui tantum ſperare dolorem.*

3, Tum Ambiguitas ſive Amphibologia: Idque vel *in uno verbo* ut *Taurus*, animalnè ſit, an mons, an ſignum cœleſte, an nomen hominis, an radix arboris, niſi diſtinguas, non intelligitur vel in ſermone; ut, *Audivi Chremetem percuſſiſſe Demeam.*

4. Tum *Mæoſis* ſive *Diminutio* cùm ſermoni deeſt aliquid quò minùs plenus ſit nec facilè intelligi poteſt. Quanquam multa per Eclipſim excuſantur.

5. Tum *Periſſologia*, cùm inani verborum turbâ obruitur oratio.

6, Tum ſi prolixæ intejiciantur Parentheſes, aut ſi verba confuſa permiſtaque longius trajiciantur, ut apud Hor: l, 1, Sat. *Namque pilâ lippis inimicum & ludere crudis.* Rectiùs enim ordo procedit, *Namque pilâ ludere inimicum eſt lippis, & crudis.*

APPENDIX.

Simplice contempto fit Hymperbaton ordine, virtus
Non mala; Verborum trangreſſio dicta Latinis.

Cùm Orationis ſtructura, decoris gratiâ variatur, neglecto ſimplicis ſermonis ordine; non vitium eſt, ſed virtus, quæ *Hyperbaton*, id eſt *tranſgreſſio Verborum* appellatur. Cic: pro Cluent: *Animadverti, Judices, omnem accuſatoris orationem in duas diviſam eſſe partes.* Simplex ordo erat. *in duas partes diviſam eſſe*, ſed duriter, & incomptè.

Hyperbati aliquot ſpecies.

In verbis quoties geminis præpoſterus, ordo.
Cernitur, ut Mecum ſit Anaſtrophe. 2. *or illa Marenis*
Urbem quam ſtatuo, veſtra eſt, fugienda videtur
Cum paribus, quas fortè metrum proferre coëgit.

Hyperbati aliquot ſpecies, quæ elegantiæ causâ uſurpantur.

1. *Ana-*

1. *Anastrophe*, quæ est duorum Verborum ordo præposterus; ut, *Mecum*, *tecum &c. Quibus de rebus &c.*

2. At illa Anastrophe Virgilii: *Urbem quam statuo, vestra est* pro *quam urbem statuo*, vel, *urbs quam statuo &c*, Et illa Terentii, *Eunuchum quem dedisti nobis quas turbas dedit*: & pares seu similes aliæ, quæ forte metricâ necessitate factæ sunt, duæ sunt admodum fugiendæ.

3, *Compositis aliquid solet interponere Tmesis;*
Ut, Periêre boni. Res verò publica luget.

3, Altera Hyperbati species est *Tmesis*, cùm Verbi compositum dividitur, aliquâ dictione interpositâ. Cic: Att: l. 5. *Per mihi gratum erit, si id curaris ad me perferendum* Id: de Sen: *Omnia memoriâ tenebant, non domestica solùm, sed externa bella.*

4, *Cùm brevis est sensus medio in sermone, priusquam,*
Rem absolvas, medium ceu gemma Parenthesis ornat.

4, Tertia Hyperbati species est *Parenthesis*, cùm brevis sensus sermoni, antequam rem absolvas interjicitur, & tum dein prior sermo continuatur. Cic: Phil 3, *O præclarum custodem ovium* (*ut ajunt*) *lupum* Liv: 2. bell: Pun: *Tantum* (*proh dolor*) *degeneravimus à parentibus nostris*! Illud verò cavendum, nè longiores adhibeantur Parentheses.

INORNATÆ
ORATIONIS VITIA.
CAPUT XXIV.

1. SUGGERIT *Æschrologus menti subturpia voce.*
2. *Magna Tapinosis verbis minuentibus effert.*
3. *Tautologi voces iterumque iterumque frequentant,*
Dictáque mox repetunt dictis iterata secundis.
4. *Macrologi sermo justô prolixior exit.*

PRæcipua *Inornatæ* Orationis vitia sunt, *Cacophaton*, seu *Æschrologus*, *Tapinosis*, *Tautologia*, *Macrologia*.

1, *Æschrologus*, ut definit Diomedes, est, *cùm orationi subest inverecunda suspicio* Quod fit vel uno verbo, vel pluribûs, vel deformi literarum concursu. Illud animadvertendum, ab illustribus Scriptoribus censeri Æschrologum, quoties particulam *Cum N.* litera sequitur ut Æn: 1. *Cum notis hominibus*. Quint: l, 8. c, 3, dici enim jubet, *cum hominibus notis*. Idem præcipit & Cicero in Oratore à medio. Causa est, quod literarum ejusmodi concursus obscœnæ cuidam Latine voci adsonet, eamque videatur innuere, vide Cic: l. 9, Fam: ep: 22.

2, *Tapinosis* est, cum rei magnitudo, vel dignitas verbis minus significantibûs diminuitur, ut si quis *parricidam* vocet *hominem nequam*.

3. *Tautologia* est ejusdem verbi vel sermonis iteratio sine causa verbi; ut, *Nam cujus rationis ratio non exstat, ei rationi ratio non est, fidem habere*. Sermonis; ut, *Ibant, quà poterant, quà non poterant, non ibant*. Hanc alii *Battologiam* appellant à Batto garrulo bubulco, cujus Battologiam expressit Ovid: 2, Met *Sub illis Montibus, inquit, erant, & erant sub montibus illis*.

4, *Macrologia* est longior quàm, oporteat sermo, ut in illo Livii l, 8. ab U. C, *Legati non impetrata pace, retro domum, unde venerant, abierunt*

Hæc quoque devita, vitiisque prioribûs adde.
1, *Si multis eadem in verbis elementa recurrunt.*
2, *Aut duris secum concursibûs aspera fiat.*
3, *Denique Vocalis creber concursus biantem.*
Reddit, & incomptum sermonem, 4. *atque exitus idem*
Multarum vocûm; ceu flentes, atque dolentes.
5, *Syllabæ in extremo positæ si forte sequentis*
Vocis erunt primæ, turpis Cacophonia fiet.

In vitiis item Orationem inquinantibus repenenda & sequentia, 1. Nimia ejusdem elementi seu literæ assiduitas, ut, *Quidquam, quispiam, cuipiam, quod convenit,*

venit, neget? Hinc inepti omnino cenſendi ii ſunt, qui totas Orationes ita contexunt, ut voces omnes ab eadem litera incipiant.

2, Cavendum etiam diligenter eſt, ne Conſonantes aſperè concurrant, ut S ultima cum X. proxima; v, g, *Exercitus Xerxis*: aut ſi utraquæ harum literarum ſibi ipſi occurrat; ut, *Ars ſtudiorum, Rex Xerxes.*

3. Denique Vocalium creber concurſus vaſtam, & hiantem orationem reddit ut *Baccae æneæ potiſſimæ impendebant Viro optimo obtemperâſti olim.*

4, Aut ſi multæ voces ejusdem exitus in unum locum congerantur; ut *Flentes, plorantes, lamentantes, obteſtantes.*

5, Aut ſi ultimæ ſyllabæ verbi prioris, ſiant primæ poſterioris, quod vitium *Cacophonia* appellatur v, g, *O fortunatam natam me Conſule Romam!*

APPENDIX.

Si quando puer apud graves Scriptores aliquid offenderit, quod ſupervacaneum, atque otioſum eſſe videatur; ne id ſine cauſa ſactum putet. Adduntur enim interdum quædam majoris affirmationis gratiâ, Ter Adolph act. 3. ſc: 2. *Hiſce oculis egomet vidi*, 4. Æn: *Vocémque bis auribûs hauſi.*

2, Adduntur & alia, quæ aut conſvetudine, aut authoritate, aut vetuſtate, aut neceſſitate denique excuſantur. Cic: Att: l, 5, ep: 7, *Ubi terrarum eſſes, ne ſuſpicabar quidem* Id: l, 6. ep: 3, *Longè gentium abes.* Id: ad Q. Fr: l, 3, *Diem ſcito eſſe nullum, quo die non dicam pro reo.*

3. Pöëtis verò imprimis venia danda eſt, ſi quando aliquid addiderint, quod planè vitioſum videatur; ut, 1. Æn: *Molémque & montes inſuper altos impoſuit.* Et 5. Æn: *Dixitque & prælia voce diremit.* Utrobique enim Conjunctionem, *que*, metricâ neceſſitate conſtrictus addidit.

FINIS LIBRI SECUNDI.

EMMANUELIS ALVARI

è SOCIETATE JESU

INSTITUTIONUM GRAMMATICARUM

LIBER III.

DE SYLLABARUM DIMENSIONE.

De LITERIS ac SYLLABIS.

CAPUT I.

LITERÆ.

VErſus è Pedibus conſtat, Pedes è Syllabis, at ſyllabæ, de quibus nunc agendum eſt, conſtant è literis.

2, Literæ dividuntur in Vocales, & conſonantes: Conſonantes partim ſunt *Mutæ*, patrim *Semivocales*.

3. *Mutæ* ſunt octo: B. C. D. G. K. P. Q. T, *Semivocales* itidem octo. F, L, M. N, R, S, X, Z,

4. Ex Semivocalibus quatuor ſunt *Liquidæ*: L. M. N, R, ſed M, & N, rarò, & in Græcis duntaxat dictionibus liqueſcunt, ut: *Tecmeſſas*, *cygnus* *&c.* vide infra fol: 405.

4. X, & Z, ſunt *duplices*, hoc eſt valent duas Conſonantes; X, CS, ſvel, GS, Z, SD. Veteres, Z, per duplex SS, reddebant: ut, *Maſſa*, *patriſſo*; pro *maza*, *patrizo*.

6,

6, F. præposita Liquidis, & R, vim habent Mutæ & syllabam *communem* facit, 4, Georg: *Stridet reFLuentibus undis.* Æn: 11. *Et mollia cella reFLectunt.* Hor: l. 11, Sat: 5, *Portas que reFRegit.* Ideo hanc plerique *Mutis* adscribunt.

7, S, quamvis immunis, ac sui juris sit (neque enim inter *Liquidas* aut *Duplices* numeratur) interdum tamen liquescit, ut suo loco dicemus.

8, H sitne litera an aspirationis nota, dubium controversúmque est: in carmine vix ejus habetur ratio.

9. I, inter duas Vocales posita Consonans est, atque duplex J, valet; ut, *Major*, *pejor*. Unde Veteres eam per duplex *ji* scribebant *Majior pejior*, &c.

10, J, & U, cùm Vocalibus præponuntur easque comprimunt, fiunt Consonantes; ut, *Janua*, *jecur*, *conjicio*, *jocus*, *judex*, *vates*, *velox*, *vita*, *vox*, *vultus*.

11, *Jota* Græcorum nunquam Consonans est; quare in *Jason*, *jambus*, *jaspis*, & cæteris, quæ planè sunt Græca, prima Vocalis est, ac syllabam per se facit, *J-ason*, *j-ambus* &c.

12. *Jod* aqud Hebræos semper Consonans est, cùm Vocalibus præponitur; ut, *JESUS*, *Joannes*, *Jacobus* &c. Itaque qui hæc, atque alia id genus nomina per J, consonantem efferunt, optimè quidem pronuntiant; qui verò per Vocalem, Græcos imitantur.

13, U, post Q semper liquescit; ut, *aqua*, *concoquo*: at post G, & S, modò liquescit; ut, *Lingua*, *langueo*, *suavis*: modò integra est, suamque vim retinet; ut, *Exiguus*, *suus*.

14, Literæ verò *liquescunt*, cùm vim, robùrque *Vocalis*, aut *Consonantis* amittunt.

S Y L L A B Æ.

SYllabæ, quas *temporibus* metimur, aut sunt *breves*, aut *longæ*, aut *communes*.

2,

2, *Tempus*, quò syllabam metimur, est spatium, intervallumq; quo eandem pronuntiamus.

3. Syllaba *brevis* est, quæ ex uno tempore seu spatio constat: *longa*, quæ ex duobus; ut, *veNImus*, Præteritum: *veNImus*, Præsens: in primo brevis, in secundo longa est *NI*.

4, Syllaba *Communis* est, quæ in versu tum brevis, tum longa esse potest: ut, *volUcris* vel *volUcris*.

Nulla Vocalis apud Latinos perpetuò brevis, aut longa est. Apud Græcos *Epsilon*, & *Omicron* perpetuò breves, ut, *TimothEus*, *Herodotus*; contra *Eta*, & *Omega* perpetuò longæ sunt; ut, *erEmus*, *idOlum*.

PRÆCEPTA GENERALIA

De Syllabarum brevitate, ac longitudine.

C *A* P *U* T II.

Præceptum I. de Vocali ante Vocalem in Latinis dictionibus.

Vocalem breviant aliâ subeunte Latini.
1. FIO (*nisi R sequitur*) *produc*. 2. *& Nomina Quintæ.*
Quæ geminos Casus E longo assumit in EI,
3. *Verùm E corripiunt FidEique, SpEique, REique.*
4. *Varibus est communis* IUS *genitivus*; 5. alius.
Tende, 6. *breve* alterius. 7. *PompEi, & talia produc.*
8. *Ebêu produces semper.* 9. *variabitur O-he.*

VOcalis ante Vocalem in Latinis dictionibus brevis est; ut, *pUer*, *fUit*, *rUit*.

Æn: 12. *Disce pUer virtutem ex me, verumq; laborem*
Æn: 2, *Lucus in urbe fUit media lætissimus umbrâ.*
Æn: 2, *Urbs antiqua rUit multos dominata per annos.*

EX

EXCEPTIO.

1. *Fio* (nisi sequatuR) habet *I*, longum.
Juv. Sat: *Fient ista palam cupient & in acta referro.*

Sed si sequatur *R*. *I*. breve est Æn. 4, *Nunc qua ratione, quod instat confieri possit paucis adverte docebo.*

2, Genitivi & Dativi quintæ declinationis in *EI*, *E* longum habent Ho: I, 1 sat 9.
Ventum erat ad limen, quartâ jam parte diEi.

3, Verum in *Rei Spei Fidei*, *E* ante *I*. breve est, quamvis in *Rei E* producat interdum Lucretius, minimè imitandus.

4. Genitivus in *IUS* in soluta oratione habet, *I*, longum in carmine commune.
Ecl: 1, *Namque erat ille mihi semper deus, illius aram,*
Ibid: *Quàm nostra illius labatur pectore vultus.*
Æn: 1. *Unius obnoxam & furias Ajacis Oilei.*
Ibid: *Navibus infandum amissis unius ob Iram.*

5. Genitivus tamen *Alius*, tam in soluta oratione, quàm in carmine. *I*, producit.

6, Contra Genitivus *Alterjus* perpetuò *I* corripit.

7, *Cai Pompei Vultei*, & si qui plures sunt Vocativi in *Ai*, vel *Ei*, penultimam habent longam.
Mart: I, 6, *Quod peto da Cai, non peto consilium.*
de Pont: 4. *Accipe Pompei deductum carmen ab illo.*

NOTA, 1. Præter *Obe* communem quoque apud Pöetas Vocalem ante Vocalem habent *Cyane Diana*, *Gerion*, *Orion*, *Pandion*, *Prineus Sophia*, *J-onius Judaicus Eos*, (zorza ranna,) *Eous*; Item *Io* Nomen, & Interjectio item composita ex Pronominibus *me*, *te*, *se*, item & Præpositionibus *de*, *se*; ut *meipsum*, *teipsum seipsum deero deessi sorsum*.

2. Contra *cOhæreo*, *prohibeo*, & similia brevium naturam retinent, præcipuè ex *PRO*, composita.

3, *Dius*, *dia*, *dium*, semper producit *I*.

Pre-

Præceptum II. de Vocali ante Vocalem in Græcis dictionibus.

1. *Græca LatinOrum leges servare racusant,*
Quædam etiam brevibus velnti symphonia gaudent
2. *At quædam longis, nam longa chorEa, Thalia,*
Darius, CytherEa, Aêr, elegIa, plutEa;
Atque alia. 3. *at chorEa breviāt platEāque Pòëta*
4. *Solvit ingeminas, veluti Cythere i-a, longam.*

VOcalis ante Vocalem in quibusdam Græcis dictionibus brevis est; ut, *SymphonIa, PhilosophIa &c.* Hor: in Arte Pòët.

Ut gratas inter mensas symphonIa discors.

2, In quibusdam verò longa; ut in *chorea &c.* in carmine enumeratis.

Met: 2. *Terra feras cepit, volucres agitabils Aer.*

Ib: l. 8. *Sæpe sub hac Dryades festas duxêre chorEas.*

3; Pòëtæ tamen in *Chorea* & *Platea* sæpe *E* corripiunt.

Æn: 3, *Pars pedibus pulsant chorEas, & carmina dicūt.*

Hor: *Puræ sunt platEæ, nihil ut meditantibus obstet.*

4, Iidem nonnunquam diphtongum Græcam *εi* (quæ Latinè in E, vel *J*, longum contrahitur) dissolvunt ità, ut *E*, sit longum, *J*, verò breve v, g, *Cythere-i a Elege-i a &c.* Græci enim hæc scribunt sic: *Cy the rêi-a E-le-gé-a &c.* Latini verò *E-le-gi-a &c.*

Met: 4. *Exigit indicii memorem Cythere-i a pœnam.*

Amor: 3, *Flebilis indignos elegi-a solve capillos.*

NOTA, *Idea Andreas, Symphonia, Philosophia, Etymologia,* & sexcenta alia etsi à Viris doctis penultimâ acutâ efferuntur, Vocalem tamen ante Vocalem perpetuò brevem habent.

2, Ideo diligenter videndum est, quomodo Verba; quæ à Græcis ad nos transeunt, apud ipsos scribantur

bantur: Nam quæ apud eos per diphtongum *ei*, scribuntur, ea nos modo * per I. longum, ut *Nilus*, *Nicomedia*, *Alexandria*, *Basilius*, *bravium*, *Samaria*, *Antiochia*, *latria*, *policia*, *Iphigenia*, *litaniæ* &c, Modò per E longum, ut *choréa*, *Medêa*, *spondéus*, *choréus* &c. scribimus.

Præceptum III. de Diphtongis.

1. Diphtongus longa est in Græcis, atque Latinis.
2. Præ rape præpositam Vocali, dicque Præustus.

DIphtongus longa est tam in Græcis, quàm in Latinis dictionibus; ut, *ÆnEas*, *MeliboEus*, *prÆmium*, *LAUs*.

Eccl: 1. *O MelibOEe, DEus nobis hæc otia fecit.*
Aen: 1. *Miratur molem ÆnEas, magnalia quondam.*

EXCEPTIO

2, Præpositio *Præ* cùm in compositis Vocalem præcedit brevis est; ut, *præuro præustus* &c.
Æn: 1. *Stipitibus duris agitur, sudibûsque prÆustis.*

NOTA. Sunt qui censent, diphtongum sequente Vocali communem esse: nec authoritas Veterum deest.
Trist: 1, el: 3. *Longior antiquis visa MÆotis hiems.*
Theb: 5. *Præmia: cùm vacuus domino prÆiret Arion.*

Præcepum IV. de Positione firma.

Vocalis longa est, 1. si Consona bina sequatur.
2. Aut duplex. 3. aut J. Vocalibus interjectum.

VOcalis ante duas consonantes, 2. vel unam duplicem, 3, vel ante J, sequente alia Vocali ejusdem dictionis longa est *Positione firma*; ut, *tErra proximus*, *mAjor*.

Æn: 3. *tErra procul vAstis colitur Mavortia campis.*
Hor: *Ficta voluptatis causâ sint proximo veris,*
Æn. 1, *Arma virûm tabulæq; & Troia gaza per undas,*
Eccl: 4, *Sicelides Musæ, paulò mAjora canamus.*

Primus positionis firmæ modus valet etiam indiversis dictionibus: si nempe altera Consonans fuerit in fine præcedentis, altera initiò dictionis subsequentis v, g,

Æn: 1. *Obstupuit simul ipse, simul percussus Achates.*
Æn: 2. *Quidvé ferat memoret, quæ sit fiducia capto.*

2, At si utraque Consonans aut duplex fuerit in principio sequentis dictionis, nihil id brevem præcedentis dictionis Vocalem juvat.

Met: 2. *In solio Phæbus claris lucente smaragdis.*
Æn: 3. *In medio apparet fluctu nemorosa Zacynthos.*

EXCEPTIONES
A
POSITIONE FIRMA.
EXCEPTIO *I.* de Positione debili.

1. *Contrahit Orator, variant in carmine Vates:*
   Si Mutam Liquidamque simul brevis una præibit.
2. *At Mutam, & liquidam quoties ab origine longa.*
   Præcedit, producta manet; ceu mAtris ar Atrum.
3. *Utraque Vocalem si Consona juncta sequentem.*
   Non ferit, anteiens brevis est, velut Ob ruo *nunquã.*

Vocalis ex natura brevis, posita ante Mutam & Liquidam ejusdem dictionis in carmine *Communis* est; in soluta oratione perpetuò corripitur, v, g, *volUcris, tenEbræ.*

Met: 13, *Et primò similis volUcri, mox vera volucris.*

Tria igitur aut quatuor sunt, quæ *Positionem debilem* faciunt, * I, Vocalis ex natura brevis, quam sequatur Muta, & liquida * II. Ut priùs ponatur Muta quàm Liquida. * III. Ut tam Muta, quàm Liquida ad sequentem Vocalem spectent.

NOTA

NOTA. Vocalis ex natura longa nunquam lique ſcit, ut *mAtris, arAtrum, ſimulAcrum* Cognoſcitur autem quantitas Vocalium ex authoritate veterum Pòëtarum, & uſu.

2. Si muta & Liquida ad ſequentem Vocalem non ſpectant, Poſitio firma manet, v, g, *Ab-luo, Ob-ruo, ſUb-levo, Ob-nitor &c.*

3. *M,* & *N.* ut ſupra cap, 1, n, 4. diximus. in Græcis tantum, idque rarò liqueſcunt.

Sil: 1, 8, *Ecce inter primas* Terapnæo *à ſanguine clauſi.*

4, Ex Latinis vocibus unica eſt, *ſignum,* cujus primam Lucanus corripuit, haud imitandus.

5, Denique voces quæ à Pueris quibusdam licenter correptæ leguntur, ſic carmine complexus eſt quidam.

Mæſtra Progne ac Daphnis atque Cygnꝰ cãntãdo liqueſcũt,
Et clytemneſtra Tecmeſſa Daphne Terapnæus, Ichneumon.
EtDrachma cum Smaragdo Polymneſtor Ignoſco, Signũque.

EXCEPTIO II. de I. ſimplici.

Quadrijugus rapitur, Bijugus conjungitur illi
In quibus I. duplex non eſt, ſed Conſona ſimplex.

I, inter duas Vocales poſitum in Compoſitis, *Bijugus,* & *Quadrijugus,* ſimplex Conſonans eſt, non duplex quare meritò in iis præcedens Vocalis brevis eſt:

Æn: 10. *Interea bIjugis infert ſe Lucagus albis.*
Geo: 3, *Centum quadrIjugos agitabo ad flumina currꝰ.*

NOTA Hoc præceptum multi extendunt ad omnia Compoſita, qualia ſunt, *multijugus multijugis, ſemijacens jurejurando,* & ſi quæ id genus alia inveniuntur: veterum tamen Pòëtarum authoritas deſideratur.

2. In Compoſitis ex *Jacio*; modò Simplex *I,* modò duplex Pòëtæ faciunt.

Æn; 1, *reJIciunt palmas, & equos ad mœnia ducunt.*
Theb: 4, *Tela manu, reIcitque canes in vulnus hiantes.*

3. *Antejacio*, & alia Composita ex *Jacio*, quæ *A* in *I* non mutant, nusquam apud Latinos legi proinde Vocalem ante, *I*, brevem in his esse, gratis dicitur.

Præc: V. de Præteritis dissyllabis.

1. *Præterita assumunt primam dissyllaba longam.*
2. *Sto, Do, Scindo, Fero rapiunt Bibo, Findo priores.*
3. *Abscidit, Abscidit modulantur utrumque Pòëtæ.*

PPræterita dissyllaba habent priorem longam; ut *vEni, vIdi, vIci.*

Æn: 2. *Venit summa dies, & ineluctabile tempus.*

1. *Steti, dedi, scidi, tuli, bibi, fidi* à *findo* corripiunt primam.

Mart: 1. *Aut scidit, & medias fecit sibi littora terras*

3. Compositum; *abscidi*, in carmine mediam habet communem.

Luc: 3. *abscidit impulsu ventorum adjuta vetustas*

Id: I. 2. *abscidit nostræ multum sors invida laudi.*

NOTA In soluta oratione corripienda videtur media, sicut in simplici *Scidi*.

Præceptum VI. de Præteritis.

geminantibus primam.

1. *Præteritum geminans primam breviabit utramque,*
Ut, Pario peperi: *vetet hoc nisi Consona bina.*
2. *Cædo cæcIdit habet longum; sic Pedo secundam.*

CUm prima Syllaba Præteriti geminatur, utrobique brevis est, nisi obstent duæ consonantes; ut, *cecini, tetigi, peperi,*

Georg: 4, *Tytire tu patulæ cEcInì sub tegmine fagi,*

2. *Cæcidi* à *Cædo*, *Pepedi* à *Pedo* secundam longam habent.

Juv: sat: 3. *Ebrius ac petulans qui nullum forte cæcIdit*

NOTA Quod Piscianus l. 10 affert ex Ennio.

. . . . *virósque valentes.*

Contudit crudelis hyems &c.

Priscis relinquendum est; ut enim *Tutudi* Simplex utramque habet brevem, ita & Composita *Contudi* *Retudi &c*, secundam breviant.

Præc: VII. de Supinis dissyllabis.

1. *Cuncta Supina volunt primam dissyllaba longam*
2. *At Reor, & Cieo, Sero, & Ire, Sinóque Linóque.*
   Do, Queo, & orta Ruo breviabunt rite priores
3. *A Cio (nam Quarta est) longum deducito Citūm.*
4. Statum *communem primam servare videtur.*

SUpina dissyllaba habent priorem longam; ut *visum motum, visu, motu &c.*

Æn: 2, *Terribiles vIsu formæ lethúmque, labórque.*

2 à *Reor Ratum*, à *Sero Satum*, à *Do Datum*, à *Cieo 2dæ Citum*, à *Lino Litum*, ab *Eo Itum* à *Ruo Rutum*, à *Queo Quitum*, à *Sino Situm*, primam corripiunt,

Æn: 2, *Nos abiisse rAti & vento petiisse Mycænas.*

Argon: *Vulnus & extrema sonuit cIta cuspide cessis.*

3 *Citum* à *Cio*, 4tæ priorem producit unde *Concitus*, *Excitus &c.* penultimâ longâ.

Lucan: 5 *Unde ruunt toto conclta pericula mundo.*

4. Supinum *Statum*, priorem videtur habere communem.

NOTA, *Ruo* nunc *ruitum*, olim *rutum* habuit primâ brevi, id mansit in compositis.

Ovi ep: 1, *DirUta sunt aliis, uni mihi Pergama restant.*

Quòd in Supino, *Statum*: primam communem videri diximus, ratio est, quia etsi in derivativo *staturus* & in Compositis: *Constaturus*, *Obstaturus*, prima producatur, unde,

Lucan

Lucan: 3, *Tunc res immenso placuit stAtura labore,*
Mart: 10. *ConstAtura fuit Megalensis purpura centum.*
Thob: 1, *Quæ sic ossa loqui spésne obstatura Pelasgis*

In plurimis tamen aliis derivatis corripitur; ut in Adjectivo *Status, a, um,* & in Substantivo *Status ûs* item in *stătuo, statio, statua, stabilis, stabulum &c.* item in Compositis quæ, *A* in *I* mutant, ut PræstItum; ConstItum.

Fast 4. *Hic stAtus in cælo multos permansit in annos*
Fast 1. *Musa quid à fastis non stAta sacra petis &c.*

Præc: VIII. de supinis Polysyllabis.

1. *Utum producunt Pollysyllaba cuncta supina.*
2. *De I I Præterito semper producitur* Itum.
3. *Sed breviabit* Itum *Cognosco, Agnosco, Supinô.*
4. *Cætera corripies in* Itum *quæcunque Supina.*

SUpina in Utum polysyllaba penultimam habent longam; ut, *solUtum, argUtum &c.*

Æn: 9. *Lumina rara micant: somno vinoq; solUti.*

Excipiuntur Composita ex *Ruo,* sed de his jã dictû.

2. Item producuntur in *Itum,* à Præteritis in *Ivi,* per *V.* Consonantem; ut, *cupivi, cupitum, condivi, conditum* à *Condio 4tæ.*

Trist: 4. *Exul eram, requiésque mihi non fama petIta est;*

3. Ab *Agnovi* tamen & *Cognovi,* supina *agnitum, cognItum* habent I breve.

Trist: 3. *Idq; recens præstas, nec longo cognItus usu.*

4. Cætera supina in *Itum,* omnia habent penulti. mam brevem; ut. *monItum, credItum, præstItum &c.*

Æn: 6, *Discite justitiam monIti, & non temnere Divos.*

Præceptum IX. de Derivatis.

Derivata Patris naturam Verba sequuntur.

1. *MObilis & fOmes, lAterna & rEgula sEdes*
Quāquā orta è brevibus, gaudent producere primā
2. *Corripiunt eā Arista, vAdū, sOpor, atque lUcerna*
Nata licèt longis; usus te plura docebit.

DErivata sequuntur naturam eorum, à quibus derivantur; ut, *lEgebam, lEge, lEgito, &c.* primâ brevi, quia oriuntur à præsenti *lEgo*, cujus, prima brevis est. At *lEgerem, lEgissem, lEgero, lEgisse &c.* primâ longâ, quia nascuntur à Præterito *lEgi*, cujus prima longa est.

EXCEPTIONES.

1, Sunt multa, quæ suæ originis naturam non sequuntur, ut, *fOmes, lAterna, rEgula, mObilis*, quæ primam habent longam, etsi *fOveo, mOveo, lAteo, rEgo*, à quibus illa derivantur, primam corripiant. Item *lItera à lIno, rEgula à rEgo, mAcero à macer. lex lEgis à lego, rex, rEgis, & rEgina à rEgo, sEcius à sEcus, vox vOcis, vOcalis & vOciferor à vOco, humor & humanus, ab hUmus nOnus à nOvem, stIpendium à stIpe.*

2. Contra *lUcerna, Arista, sOpor, Odium, vAdum*, primam corripiunt, etsi *Luceo, Areo, Sopio, Vado*, eandem producunt. Item *cUrulis à curru, vItium, à vito frAgor & frAgilis à frango, Odium ab odi, bUbulcus à bubus &c*

Præceptum X. de Compositione.

Hoc præceptum de posteriore parte Compositionis duo sequentia de priore agent.

Legem simplicium retinent Composita suorum.
Vocalem licèt, aut Diphtongum syllaba mutet.
1. *Corripit ex* Juro *cum dejEro pejEro primam.*
2. *De* Nubo *breviant* nu, *pronuba & innUba longū*
3. *Sic nihIlum de* Hilum, *de* Sopio *semisOpitus.*

4. *Connubium contra sibi nu variabile servat.*
5. *Ex Ivi breviatur Itum, sed ab* Ambio *longum.*
Ambitum facies. 6. AmbItus *Mobile produc.*
Abbrevia Fixum. 7. *breve tantum* Inconditus *exstat*

COmposita brevitatem ac longitudinem simplicium sequuntur: sic in *perlEgo relEgo &c.* E, ante G. breve est; quia in simplici quoque *lEgo*, corripitur. Et hæc quantitas simplicium servatur in Compositis, quamvis Vocalis aut Diphtongus mutetur, sic *concIdo, excIdo &c* à *cAdo*, penultima corripitur: sic & *elIgo, selIgo &c.* à *lego*. CONTRA *obEdio*, *obEdis &c.* (quasi *obaudio*) ab *AUdio*; *concIdo, excIdo &c.* à *cÆdo*; *allido, collido &c.* à *lÆdo*; *exquiro &c.* à *quÆro*, eandem producunt.

EXCEPTIONES.

Hæc à simplicibus longis orta corripiuntur. 1. *dejEro, pejEro à jUro*, 2. *proNuba, innuba à nUbo*. 3. *nihIlum abhilum*; & *semisOpitus* à *sOpio*. 4. *ConnUbium à nUbo*, *U*. habet commune. 5. Supinum *ambitum* longum habet *bi* licet simplex *Itum* ab *Eo*, I, corripiat 6. hinc *ambitus* Participium habet mediam longam; *ambItus*, verò Nomen, eandem corripit 7. *incondItus*, Adjectivum, etsi sæpe videatur duci à *Condio*, nunquam tamen penultimâ longâ reperitur.

Met. 1. *Jussit & ambItæ circumdare littora terræ.*
Lucan; l, 1, ... *lethalisque ambitus urbi.*
Ecl: 2, *Assiduò veniebat: ibi hæc incondIta solus.*

Ubi *incondita* ad querelas, cantus & carmina Corydonis refertur.

NOTA Præter *Connubium*, etiam hæc 2dam syllabam communem habere censentur *corrigia, suffrAgium, affAtim præpUtium, naufrAgium & verEcundus* cum derivatis. Quanquam in hoc ultimo rarissimè corripitur.

Prima verò cōmunis censetur in *fEralis & Gradivus*

Præceptum XI. de quantitate.
præpositionum in Compositione.

1. *Longa A De, E Se Di.* 2. *præter Dirimo atque disert9*
Atque A præpositum Græcis, ut Amussus, Amussis.
3. *Sit REbreve.* 4. *at Refert, à Res producito semper*
5. *Corripe Pro Græcum, producito rite Latinum.*
6. *Contrahe quæ Fundus, Fugio, Neptisque Nepósque*
Et Festus, Faris, Fateor, Fanumque creârunt:
His Proficisci addes, Properóque, Procella Proterv9
8. *Atque Propago Genus:* 7. *propago protrahe Vitis*
9. *Propino variat, Procuro. Propago. Profundo.*
Corripe Ab, & reliquas, obstet nisi Consona bina.
Quæ sunt, Ad vel In, Ob, Per, Sub, Super, Anteá; Circũ,

A, *De, E, Se, Di* longæ sunt; ut *Amitto, De-duco Erumpo, Se-paro, Di-ripio.*

Æn: 1. *Amissos longo socios sermone requirunt.*
Æn: 3. *Deducunt socii naves, & littora complent.*
Æn: 1. *Heu fuge nate deâ, tèque his, ait, Eripe flammis*

2. *Di*, tamen in *di-rimo*, & *di sertus*, item *A* Græca Præpositio in omnibus Composiris Græcis, ut, *a-damas, a-dytum, a-tomus &c.* corripiuntur.

Fast: 1. *Immolat hunc Briareus facta ex a damante securi*
Æn: 6. *Talibus ex a-dyto dictis Cumæa sybilla.*
Mart 1, 7. *Non tu Pomponi, cæna diserta tua est.*
Æn: 3. *Cede deo: dixitque & prælia voce di-remit.*

3. *RE*; in Compositis brevis est; ut *refero recedo &c.*

4. Sed *Refert* id est, *interest*, RE producit.

Georg 2 - - *neque enim numero comprehendere re-fert.*

PRO, Præpositio brevis est apud Græcos; ut *Pro-pontis, Prothesis, Pro gramma:* longa apud Latinos; ut *Pro-veho, Pro-pano &c.*

de Pont: 4, *Misit in has si quod longa propontis aquas.*
Æn: 3. *PrOvehimur portu: terræq; urbesq; recedunt.*

6.

6. Sed *PRO* corripiunt: *profundus* & cætera ex *fundus*, *profugio* & cætera ex *fugio*: Item *pronepos*, *proneptis* *profestus*, *profaris* cum derivatis: Item *profiteor* cum derivatis, ut *professor &c.* Item *profanus* cum derivatis, *proficiscor* cum derivatis: *procella* cum deriv: & *propago ginis*, cùm significat *Genus, liberos, posteros*

Lucant l, 6 *Quem prior affatur Pompeji ignava prOpago.*

Cùm verò *Propago* significat vitem depressam & arcuatam, *Pro* longum est.

Georg: 2, - - - - *pressos prOpaginis arcus.*

8. *Propino, procuro,* & *Propago, propagas, propagavi, propagatum,* primam habent communem. At *Profundo* rarissimè eandem producit.

Mart: l, 12, - - *Nihil est, quod prOpinabis in istis.*

Id: l, 6. *Nemo prOpinabit Calliodore tibi.*

Fast: *Risit & his, inquit, facito, mea tela prOcuret.*

Æn: 6, *Quod superest læti bene gestis corpora rebus prOcurate viri*

9. Præpositiones *Ab &c.* (ut in carmine) corripiuntur, nisi obstet Positio firma, v. g. *ab-eo, ad-oro, ante-fero, circum-ago, in-uro: ab-eo, sub eo, super-addo.*

Juv: sat: 7. *Circum-aget madidas à tempestate cohortes.*

NOTA 1. Præpositiones *A*, & *E* in *Aperio* & *Equidem* breves sunt * Item *Am.* in *Anhelo* & *Anhelus*, *n*, verso in *n* * Item *Con*, in *Comedo*: eadem tamen in *Cogo* (quasi *conago*) longa est.

2. *Ob* in *Omitto* & *Operio*, amisso *b* brevis remanet, TRANS amissis *Ns*, nihilominus producitur, ut *Tra-do, Tra-no* * DE, sequente Vocali corripitur; ut *de hisco, de-inde &c.* Interdum cum illa in unam syllabam coalescit, vide Synæresim infra cap: 11.

3. In *Propello, Procumbo, Propulso, Propago, as, avi*, Solus, Lucretius corripit *Pro*, tutiùs producas, * *Proserpina* Pro commune, at *Prohibeo*, semper breve habet. * *Profecturus* à *Proficiscor* breve; à *Proficio* longum

habet

habet pro Ov: in ep: *Non prOfecturis littora bobu aras.*

Præc: XII. de Compositione extra Præpositiones.

1. *A semper brevia composti parte priore.*
2. *E quoque cum I pariter crebrò breviare memento.*
3. *NEquidquã produc, nEquando, venefica, nEquam, NEquaquã, nEquis sociósque:* 4. *Videlicet addes.*
5. *Idem masculeum produc. & sIquis, ibIdem. Scilicet & bIgæ, tibIcen, ubique, quadrIgæ. BImus tantIdem, quidem.* 6. *& composta diei.*
7. *Compositi O breviant Græci SamOthracia testis.*
8. *Sed MinOtaurus, pariterque GeOmetra, longum est.*
9. *O, Latinum variat, producere námque AliOquin. QuandOque, ut QuandOquidem breviare solemus.*
10. *U, rape.* 11. *sed geminâ variat resolubile voce.*

SI prior Pars compositionis, quæ Præpositio non fit, *A*, Vocali terminetur, corripitur; ut, *DecAchordus, hexAmeter, octAphorus, pædAgogus, parAnymphus*. Mart: l, 12. *Crinitæ Line pædagoge turbæ.* Phal.

Excipiuntur deducta ab Ablativo; ut, *Ea-tenus, qua tenus, nulla tenus, quaqua versum.*

2. Si autem *E*, vel *I* aut *Y* Vocalibus finiatur, fere brevis est, ut, *nEfas, archEtypus, liquEfacio, tremEfacio, nEqueo, nEque, nEfandus, trEdecim, trEcenti &c.* * *omnipotens, causidicus, tubIcen, PalInurus, PolYdurus &c.* præcipuè composita ex *bi, di, tri, ur, bIfidus, bIceps, dilemma, DidYmus trIfulcus &c.*

Juv: sat: 3. *Credebant hoc grande nEfas & morte piãdũ.*
Geor: 4, - - - *eadémque calor LiquEfacta remittit.*
Æn: 10, *Tum Pater omnIpotens rerũ cui summa potestas.*
Mart: *Carpere causIdicus fertur mea carmina qui sit.*
Lucan: l, 4, *Hos sIquidem solo civilis crimine belli.*

3.

3. Ab *E* brevi excipiuntur. *Nequis nequa, nequod* vel *nequid &c* in carm: Item, *Tre-vir se modius, se libra* (quod & corripuit Martialis) *Mecum, tecum; secum*.
Æn: *NEqua meis dictis esto mora Jupiter hoc stat.*
Ov: ep 4. *Barbara narratur venisse venefica tecum.*

4. *VidElicet* quoque *E* producit, quia ex *vidEre Ilcet*, factum est.

5. Ab *I* brevi, excipiuntur: *IbI-dem, ubIque, Idem* Pronomen masculinum (nam neutrum breve est) *bIgæ quadrIgæ, sIquis, siqua, siquod*, vel *siquid scIlicet, Ilicet, tibIcen, melIphyllon, TrInacria, bInus*, & *bImus, trImus* & *trInus, quadrImus, sIcubi*.

6. *BIduum, trIduum*, & cætera composita ex, *dies*; ut, *merIdies quotIdie PrIdie, postridie.*
Mart: l, 12. *Difficilis, facilis, jucundus, acerbus es Idem.*
Geor. 3. *sIcubi magna Jovis antiquo robore quercus.*
Hor: art: *TibIcen traxitque vagus per pulpita vestem.*
Mart: l, 2. *Si totus tibi trIduo legatur* Phaleuc:
Id: l, 3. *Inter tepentes post merIdiem buxus* Scazon:
Ter: Andr: act: 1. *Venit Chremes postrIdie ad me clamitãs* Senar: Jamb: in quo, *postri-* spondeus est.

7, O, in Græcis dictionibus priorem compositi partem claudens, corripitur; ut, *CymOtho, CarpOphorus, ArgOnauta.*
Mart: l 1 *Sæcula CarpOphorum Cæsar, si prisca tulissent,*
Id: l, 4. *non nautas puto, vos, sed ArgOnautas* Phal:

8, Quæ tamen per *omega* scribuntur apud Græcos, longa sunt: ut *GeOmetra, MinOtaurus, lagOpus*: nec plura, quibûs Latini utantur, facilè invenias.
Æn: 6. *MinOtaurus inest Veneris monumenta nefandæ.*
Mart: l. 7. *Si meus auritâ gaudet lagOpede Flacus.*

9. O, in Latinis dictionibus compositis partim producitur: ut, in, *aliOquin, quandOque, quandOcunque, intrOduco, retrOduco, retrOgredior, intrOgredior, nOlo*

i.

1. *nOn volo*, aliisque præcipuè quæ O, longum ad compositionem adferunt. Partim corripitur; ut in *quandOquidem hOdie hardOcucullus, duOdenus.*

Horat: *Indignor quandOque bonus dormitat Homerus.*
Prop: l, 1 *QuandOcunque igitur vitam mea fata reposcunt*
Ecl: 3, *Dicite quandoquidem in molli consedimus herba.*

10 *U*, in prima parte compositionis positum corripitur; ut, *Centuplum cornu peta Graju gena, duplum, quadru-plum, fraudu-lentus, lutu-lentus, diu-turnus.*

Hor l, 2, ep 2. *Hàc rabiosa fugit canis, hàc lutUlenta fugit sus.*
Fast: 6. *Fecerat jam diUturna famem.*

12. Quæ tamen in duas quoque voces resolvi possunt, quin significationem amittant, ambigua sunt; ut, *Genu flecto, manufactus, manu duco, usu-venit*, & similia In *diutiùs*, secundam produxit Lucretius.

NOTA 1. cum *E*, in compositione breviari diximus, id de Latinis vocibus debet intelligi: Græca enim ex *Ypsilon*, vel *Ita*, vel diphtongo cognoscuntur; ut *Archetypus, Nereus, Evander.*

2. *Tepefacio*, & *liquefacio* fere semper corripiuntur, quamvis Catullus in Argon, & Ovidius 7. Met: produxerint necessitate metricâ astricti.

3. In *expergEfacio, patEfacio, patEfio, ArEfacio*, Lucretius solus *e* producit; apud cæteros Pöëtas hæc ne brevia quidem adhuc legi.

4, Quæ in priore compositionis parte syncopen patiuntur E. producunt. ut, *AssuEfacio, assuEfio, consuEfio &c* pro, *assuEscere, facio &c.* Quæ verò descendunt à Verbis 2dæ conjugationis, variantur à Pöëtis; ut, *calEfacio, putrEfio, pavEfio, frigEfio, valEdico*: quod interdum & solutâ compositione producitur

5. *Ubicunque* sæpius habet *I* breve: Ovidius tamen produxit. Met: 7. *Servo ubicunque est, &c.*

6.

6, Si I fixum non ſit, ſed pro genere & caſu mu. tetur, perpetuò longum eſt; ut, *quidam quivis*, *quilibet*, *tantidem*. Hæc præceptio etiam pro Græcis eſt.

7. *Siquidem* ſemper, *ſi*, corripit: at cùm disjungitur in *ſi*, & *quidem*, *ſi*, longa eſt. Sic & in aliis, quæ componi, & disjungi poſſunt; ut, *aurifodina*, vel *aurifodina* &c.

8, *Ubivis*, *ubilibet* ajunt etiam longum, *bi*, habere, quòd in *Ubi*, anceps ſit ultima Hor: l, 1, Sat. 4. corripit. *Non ubivis*, *coramvé quibuslibet*.

9, Martialis l, 8. epigr: 10. in *lucrifecit*, *cri* produxit, aut metri neceſſitate, aut per ſeparationem: *lucri fecit*.

10. *ArchItectus*, *matrIcida*, *quotIdianus* melius primam compoſiti partem corripiunt. Priora tria etiam disjuncta & producta invenias, metricâ neceſſitate.

11. Ex particulis encliticis ac ſyllabicis, ac Pronominibus præcipuè compoſita *mihiq;* *ubique*, *ibique*, *utrobique*, *cuique*, *quanticunque*, *qualicunque*, *quantivis*, *tantidem*, *ibidem*, *noſtine* &c. primam compoſiti partem producunt.

12. *QuatrIduum* interdum corripitur: in, *quotIdianus*, *ti*, corripuit Catullus.

13. In *Theophila*, Martialis, l, 7, Omicron produxit metricâ neceſſitate ne quatuor breves eſſent. Contra Juvenal ſat: 3. in *Geometres*; omega corripuit aut *e* & *o* in unam ſyllabam contraxit.

Grammaticus, *Rhetor*, *Geometres*, *Pictor*, *Alyptes*.

DE

DE NOMINUM INCREMENTO SINGULARI
CAPUT III.

ADMONITIO. *Tria, quæ sequuntur Capita Incrementis vocum explicandis dabimus cum ordo postulet, ut post primas syllabas progrediamur ad medias] Quia tamen Tyronibus Incrementorum notitia initiò non parum est difficilis, poterit prudens Magister ante hæc de Incrementis Præcepta, ultimarum syllabarum leges, tanquam faciliores tradere.*

Regulæ generales Incrementorum.

SI Genitivus singularis numeri par fuerit Nominativo syllabarum numerô, nullum erit incrementum; ut, *Musa, musæ; Dominus, domini.*

2, Si longior fuerit, tum signum est incrementum esse, idq; vel *unum* seu *simplex*, vel *multiplex*. Incrementa verò numerari debent ab ea syllaba Genitivi, quæ fuerit ultima in Nominativo, usque ad ultimam ejusdem Genitivi, quæ jam numeranda non est, ut quæ ad terminationes pertinet v. g. *Sermo, sermOnis sermOni, sermOnem, sermOnIbus.* ITER, *itInEris, itInEribus &c.*

3. Syllaba porrò quæ in Genitivo alióve casu accrescit, in omnibus deinceps sequentibus utriusque numeri Casibus Genitivi alteriúsve casus in quo cæpit accrescere, quantitatem servat.

4, Excipitur Dativus & ablativus, *bobus*, in quo O longum est, etsi in Genitivo singulari. *bOvis*, breve fuerit.

Regu-

Regulæ speciales incrementorum.

Incrementa singularia nominum primæ & sæcundæ Declinationis.

1. *Casibus obliquis vix crescit Prima.* 2. *Secundæ Corripit incrementa:* 3. *tamen producit Iberi.*

A, Incrementum singulare primæ declin: nullum, est, nisi apud Pòëtas, à quibus si quando usurpetur, producitur; ut, *aulAi.*
Æn: 3, *aulAi in medio libabant pocula Bacchi.*

2, Incrementa 2dæ declinationis cujuscunque terminationis sint, corripiuntur; ut, *miser, misEri; vir, vIri; satur, satUri.*
Æn: 1. *non ignara mali misEris succurrere disco.*
Ibid: *arma vIrumq; cano, Troiæ qui primus ab oris.*
Pers: sat 1. - - - - *inter pocula quærunt.*
Romulidæ satUri, quid dia pòëmata narrent.

3. *Iber, Ib-Eri,* & ex eo compositum *Celtiber, CeltibEri* penultimam habent longam.
Lucan: 4. *interea domitis Cæsar remeabat IbEris.*
Mart: l. 1. *vir CeltibEris non tacende gentibus.*
Iamb: senar:

Incrementa in A tertiæ declinationis.

Nominis A crescens, quod flectit tertia longum est.
1. *Mascula corripies* al & ar *finita.* 2. *simulque.*
PAR *cum Compositis.* 3. *Hepar cum Nectare, Bacchar,*
Cum Vade Mas & Anas 4, *quêis jungeLarêq; Jubarque*
5. *Aquoque & AS Græcum brevê postulat incrementum,*
6. *S, quoque finitum, si Consona præit.* 7 & *Anthrax,*
Arctophylax, Fax, atque Corax Smilaxve, Styraxve.
Et Climax & Abax. 8. *variat Mystaxque Syphaxque,*

A, Incrementum singulare 3tiæ declinationis longum est; ut, *Pax pAcis, pietas pietAtis, calcar calcAris, Titan TitAnis &c.*

Æn:

Æn: 7. *pars mihi pAcis erit dextram tetigisse tyrann.*
Æn: 6. *seu spumantis equi foderet caleAribûs armos.*

EXCEPTIONES.

1. Corripe masculina in *AL*, & *AR*, ut *Sal Annibal Cæsar*, *Amilcar &c.* * 2. Item *Par*, & Composita *Compar*, *Dispar &c.* * 3. Item *Hepar*, *Nectar*, *Bacchar Vas vadis*, *Mas maris* * 4. Item *Anas anatis*, *Lar Jubar* * 5. Item Græca neutra in *A*, vel in *As*, *adis*, ut *Pòêma*, *Pallas adis &c.* 6. Item *S.* finita præcedente Consonante, ut *Trabs*; *Arabs*, *Lælaps &c.* * Item *Anthrax &c.* ut in carmine * 8, *Mustax* seu *Mystax*, apud Græcos *A* crescens corripit, apud Latinos producit. Cnapius ex Gretsero. *Sypax* ab Ovid 4. Fast. producitur, à Claudiano corripitur malim producere.

NOTA, *Phylax Dropax* & cætera Latinis inusitata omisimus. In *Arctophylace* Manil: l, 1. produxit *LA*, sed necessitate coactus. *Nycticorax* Compositum breviat *A*, ut simplex *Corax*.

Incrementa Tertiæ finita in E,

1. *E, crescens numerô breviabit Tertia primô.*
2. *Verùm protrahitur Genitivus in Enis.* 3. *Iberes,*
Ver, locuples, hæres merces, requiésque, quiésque,
Lex, vervex, halex, seps, plebs, rex, insuper alex.
4 *EL peregrinum:* 5 *ERES Græcâ, 6 æthere & àëre dēptis*

E, Incrementum singulare tertiæ declinationis breve est; ut *grex*, *nex*, *degener*, *pulvis funus*, *teres*.

2 Excipe Genitivum in *enis*, ut *Ren*, *renis*; *Siren*, *sirenis*.

3. Item *Iberes*, nomen plurale Proprium populi &c. in carmine.

4 Item peregrina in *El*, ut *Michàël*, *Daniel*.

5. Item Græca in *Er*, aut *Es*, ut, *luter*, *crater*, *soter*, *tapes*, *lebes*. *Ganges*.

6. *Aër:* tamen & *Æther*, excipiuntur à Græcis in *Er*,

Georg:

Georg: 1. *VEre novo gelidus canis cùm montibûs humor*
Æn: 1. *CratEras magnos statuunt & vina coronant.*
Æn: 6 *RhamnEten aggreditur, quì forte tapEtib9 altis.*
Juv sat: 10. *VervEcum in patria crassoque sub áëre nasci.*

NOTA Lelex.gis, nomen Gentile item *aquilex*, *sortilex* & similia crescunt *E* brevi, quia á *Lego*, non à *Lex*, componuntur.

Incrementa Tertiæ in I. vel Y.

Corripiet pariter crescens I, Tertia primo
In numero: 1. *at Græcum Patrium producit in* Inis.
2. *Gryps, vibex, Nesis, lis, dis Samnisq́ Quirisque.*
3. *Rectus in* ix, *aut* yx, *Patrium producit in* icis.
4. *Abbreviato larix, histrix cum fornice varix.*
Coxendix, Chænixque, Cilix natrixque, calixque.
Atque calyx, & Eryx, nix pixque splixque silixque,
Vix & onyx cum composito. 5. *sit Bebrycis anceps.*
6. *Sed brevibus junges, in* gis *cùm Patrius exit.*
7. *Coccyx coccygis, Mastix mastigis amabit.*

I, vel Y. Incrementum singulare tertiæ declinationis breve est; ut, *Stips, stIpis; pollex pollIcis* sic, *chlamys, chalybs; ordo, pugil, carmen cespes, sanguis.*
Fast: 1. *dic, inquam parva cur stIpe quæris opes?*

EXCEPTIONES.

1. Genitivus in *Inis*, vel *Ynis*; à Græcis nominibus, penultimam producit, ut, *Delphin, inis, Salamis, inis &c.*

2. Item *Gryps, gryphis, Nesis, Nesîdis: lis, litis: dis, ditis glis, gliris: glis, glitis: Samnis, samnitis. Quiris. Quiritis*, cujus tamen Plurale usitatius; *Quirites.*
Ecl: 8. *Orpheus in sylvis, inter delphInas Arion,*
Æn: 8. *Laomedontiadem Primum SalamIna petentem.*
Pers: sat: 4. *Si puteal multa cautus vibIce flagellas.*
Æn: 6. *Noctes atque dies patet atri janua dItis.*

3. Nomina *ix*, vel *yx* syllabâ finita penultimam genitivi habent longam ut, *Felicis*, *bombycis*, *sandicis*, *cervicis*, *nutricis* &c.

Æn: 1. *Vivite felices, quibus est fortuna peracta.*

Excipiuntur: *vix vicis onyx onychis* cum composito *sardonyx*, *natrix* Serpentis genus &c. in carm: quæ communem regulam, sequuntur.

Lucan: l. 2, *Armenios, Cilicasq; feros, Parthósque subegi*

Id: l. 3. *Nunc pice nunc liquidâ rapuêre incendia cerâ.*

6. v. g. *Styx*, *Phryx*, *oryx*, *ortyx* &c.

NOTA In *David Davidis*, *VI*. corripiendum esset, vulgi consuetudo producit.

Incrementum in O 3tiæ decl.

I. *O crescens numero producimus usque priore.*

II. O *parvum in Græcis brevia, producito magnum.*

1. *Ægon O crescens, Orion variabit utrumque.*

2. *Corripitur genitivus* oris, *quem Neutra dedêre.*

3. *Os oris, Mediique Gradus neutralia produc,*
Ut, Melius, 4 *brevibus dabitur Memor, Immemor Arbor*
Et Lepus, & Composita ex Pus, Bos, Compos & Impos.

5. *Adde his Cappadocem, Allobrogem cũ Præcoce, Scobs,*
Et reliquis, finale quibus S, Consona præit (*Ops.*

6. *Sed produc Cercops, Hydrops, Cyclopsque, Myôpsque.*
Queis Ægilogem scopem annumerare momento.

O Incrementum singulare 3tiæ declinationis, in Latinis vocibus longum est; ut in *sol*, *sermo*, *vox* &c.

Met. 2. *Regia sOlis erat sublimibûs alta columnîs.*

II. Græca si habent Omicron, corripiuntur; ut *Philemon*, *Palemon*, *Agamemnon*, *Jason*, *Amazon*, *Sindon*, *Pepo*, *Macedo*.

Æn: 1. *Pulsant & pictis bellantur AmazOnes armis.*

Quæ verò per Omega scribuntur, longa sunt; ut, *Sindon*, *agon*, *Solon*, *Lacon*, *spado*, *mango* &c. Stat. Theb: 6.

Tandem inspiratus Mida de plebe Laconum.

1. *Ægon* & *Orion*, accrescens O commune habent *Orion* verò etiam primum *O* ante *ri*, & ipsum *ri* ubique variat.

2. Genitivus in *oris*, à nominibus Græcis, & Latinis, neutris, penultimam habet brevem, ut, *Nestor*, *marmor*, *ebur*, *corpus* &c.

3. Præter *Os oris*: & Comparativa neutra: ut, *hoc Melius*, *melioris* &c.

4. Breve quoque O crescens habent: *memor*, *immemor*, *arbor*, *arbos*, *lepus* & composita ex Græco *pus*, *podos*, ut, *tripus*, *tripodis* &c.

5 Jam *Cappadox Allobrox*, *præcox* & omnia *S*, finita, quæ habent Consonantem ante *S*, ut, *ops*, *opis*, *scrobs*, *scrobis*, *ÆthiOpis*, *DolOpis*, *SterOpis*, *merOpisque*, *seObisque*.

6. Excipe *Cercops* &c. ut in carm.

Mart. l. 9, *CappadOcum sævis Antistius occidit oris*.
Æn: 2. *Hic DolOpum manus*, *hic sævus tendebat Achilles*.
Metã. 12. *Qui licet eloquio fidem quoque NestOra vincat*
Metã: 1. *Tela reponuntur manibûs fabricata CyclOpû*.

NOTA *Britones Lingones*, *Pictones*, *Saxones*, *Senones*, *Teutones* seu *Teutoni*, *Vangiones Vascones* & similia Gentilia, à *Brito*, *Saxo* &c. O incrementum corripiunt, perinde ac si Græca essent, & omicron haberent. Præter *Burgundiones* & *Vectones* quibus addunt quidam *Axones* ita enim legere malunt illud. Lucani l, 1. *Et Biturix*, *longisque leves Axones in armis*, quàm *Saxones*.

Incrementum Tertiæ in U.

1. *U. brevia incrementa feret.* 2. *sed casus in Udis.*
Uris, *& Utis ab US Recto producitur*: *& Fur.*
Lux, *Frux*. 3. *sed brevia Intercusque. Pecusque Ligusque*

U Incrementum tertiæ declinationis breve est; ut, *Murmur*, *furfur*, *turtur*, *trux*, *dux*, *redux*, *tradux*.

Lucan: l. 5. *sic alterna dUces bellorum vulnera passos,*

Interrogandi, casus in *Udis, Uris, & Utis* à nominibus in Us, penultimam habent longam ut *Palus, paludis; Tellus, telluris; Virtus virtutis* item *Fur, furis; Lux lucis; Pollux, Pollucis, &* *frugis* à Nominativo *Frux*, inusitato,

Ec: 3. *quid domini facient, audent si talia fUres?*

Tibull: *lUce sacra requiescat humus, requiescat arator.*

3. Corripitur verò *Intercus, intercutis: pecus, pecudis, Ligus* vel *Ligur, Liguris.*

DE NOMINUM INCREMENTO PLURALI CAPUT IV.

Quid sit Incrementum Plurale?

PEnultima genitivi vel Dativi pluralis numeri dicitur incrementum plurale, cùm uterque casus longior est Nominativo pluralis numeri; ut, *Musæ MusArum; ambo ambòrum, ambobus; qui, quOrum, quIbus; res, rErum, rEbus.*

A. E, I, O, U.

1. *Pluralis casus si crescit, protrahat A, E,*
Atque O. 2. corripies I. U. 3. verùm excipe bUbus.

A, E, O, incrementa multitudinis longa sunt; ut, *quArum, hArum, ambAbus; rErum, rEbus; hOrum, quOrum* Ovid: 4. de Pont:

el: 5. *cùm tamen à turba rErum requieveris hArum.*

Æn: 2. *at Capys & quOrum melior sententia menti.*

2. *I & U* incrementa multitudinis corripiuntur; ut, *quibus, tribus, montIbus, lacUbus verubus*

Ecl: 5. *Montibus in nostris solus tibi certet Amyntas;*

Fast: 4. *Præmia de lacubus proxima musta tuis.*

3. Verum *bubus* à *bos* pruducitur.

DE

DE VERBORUM INCREMENTO CAPUT V.

Quid sint Incremanta Verborum?

SEcunda Persona singularis, Modi indicativi, norma est, ad quam Verborum incrementa diriguntur, huic si in cæteris Personis (primâ singulari numeri semper excepta) Verborum æquale sit, nullum erit incrementum; ut, *amat amant*. Sin longius sit unâ syllabâ, unum habebit incrementum: ut, *amAmus, amAtis*, idq; in penultima syllaba, nam ultima ad terminationum leges spectat. Si duabus norma superetur, duo erunt incrementa; ut *amAbImus amAbItis*. Si tribus tria; ut *amAvErImus, amAvEritis*. Si denique quaternis, totidem erunt incrementa; ut *audIEbAmIni, fulcIEbAmIni*. Ab illa enim syl, laba numeri incrementa incipiunt, quæ in norma, secunda scilicet persona, fuit ultima.

2, Verbis Deponentibus & Communibus fingenda est vox activa, ad quam Verborum Incrementa dirigantur.

3 Ultima syllaba, ut diximus, nunquam est incrementum, prima verò est, si norma ipsa sit monosyllaba; ut, *das fles*; *dAmus, dAtis, dAre; flEbam, flEbas flEtis, flEre &c.*

Præc: I. de Incrementis in A, & E,

1. Acrescens produc 2. DO incrementum excipe primum.
3. E quoque producunt Verba increscentia; 4. verùm.
E ante R rapiunt Ternæ duo Tempora prima.
Et Volo vis; *ubicunque per E, L, simplice, crescit.*
5. In Reris, *vel* rere *datur penultima longis.*

6. Sit brevis E, quando ram, rim, ro, *adjuncta sequuntur.*
7. Et brevis, *atque* breve *semper breviato futuri.*
Temporis in Verbis, quæ Prima Secundave flectit.
8. Corripit interdum stetErunt, dedErūntq; *Pôëta.*

A in omni verborum incremento producitur; ut *stAbam, stAre, propter Amus, docebAmus, legebAmus audiebAmini.*

Met: 10. *seriùs aut citiùs metam propter Amus ad unā.*
Æn: 2. *Troiaq; nunc stAres, Priamiq; arx alta maneres,*

2. Excipitur primum duntaxat in *dA*, incrementum verbi *do*, quod breve est etiam in Compositis primæ conjungationis; ut, *dAmus, dAtis, dAbamus, circumdAmus circumdAbamus &c.*

Æn: 2. *bis lacrymis vitam dAmus, & miserescimꝰ ultro.*
Met: 1. *jussit & ambitæ circumdAre littora terræ.*

Redundamus verò *redundabo redundare &c.* longa sunt; non enim fiunt à *Do, das dedi*, sed ab *undo, as avi*, Sic etiam, *abundare, exundare, inundare*

E quoque in omnibus verborum incrementis pro-,ducitur; ut, *flEbam rEbar, docErem, lEgerunt.*

Æn: 6 *sic equidem ducEbam animô rebarq; futurum.*

4. Verùm *E*, ante *R*. breve est in primo incremēto Præsentis & Imperfecti 3tiæ conjugationis, ut, *cognoscErem. legErem legEremus, legEris, v. legEre* præsens Indicativi (nam *legEris*, in Futuro longum est) Breve item est *E*, in, *vElim, vElis*, & cæteris à *volo, vis*: ubicunque non obstat duplex L.

5. Finita tamen in *Reris, v. Rere* producunt *E*, ante *R*, in penultima: ut, *loquerEris, loquerEre &c.*

Trist: 1 *Ut neque respiceres, nec solarEre jacentem,*
Dure, nec exequias prosequerEre meas.
Æn: 5 *Seu dextrâ levâque vElis occurrere pugnâ.*

6. E, ante *Ram rim ro* semper corripitur: ut, *amavEram, amavErim, amavEro: fecEram fecErim, fecEro: Eram, fuEram, fuEro* De cæteris personis idem

idem esto judicium, ut, *amavErit*, *amavErimus* &c.
Metam: 3 *fecErat exiguas jam sol altissimus umbras.*
7, *Beris* & *bere* semper corripitur: ut, *celebrabEris*, *v. celebrabEre*: *mordeberis*, *v. mordebEre*. Id tamen intelligendum de solis Futuris 1mæ & 2dæ conjungationis: nam 3tiæ conjugationis Verba, *Bo* finita, *beris*, & *bere* in Futuro producunt: ut *scriberis*, *v. scribêre* &c.
Trist: 2. *Tu cave defendas, quamvis mordebEre dictis.*
8, Pòëtæ in Præterito Indicativi *E* ante *runt* interdum corripiunt suo jure.
Æn: 3 *Obstupui, stet Eruntque comæ & vox faucibus hæsit.*
Tibull: 2. *Nec cithara, intonsæ profuEruntve comæ*

Præc: II. de Increm: in I, O, & U.

1. *Corripit I crescens Verbũ.* 2. *quod habetur ab ivi*
Et quovis quartæ incremento, I protrahe primum
Exceptô Potior, *breviant quod sæpe* Pòëtæ.
3. *Præteriti sed,* imus, *breviato.* 4. *deme Velimus,*
Nolimus, Simus: quæve hinc Composita dabuntur.
5. RI, *Conjunctivi possunt variare Pòëtæ.*
6. O, *incrementum produc* 7. *U, corripe.* 8. *verum*
O breve dat Volo. 9. *longum U, Infinita Futuræ.*

I, in quovis Verborum incremento corripitur, ut *LinquImus*, *inquImus*, *amabImus*.
Æn: 3 *LinquImus, Ortygiæ portus, pelagoq; volamus*
Hor: *Communi sensu planè caret, inquImus, eheu*
2: In Præteritis desinentibus in *ivi*, ut, *petIvi audIvi*; item in primo quovis incremento quartæ conjungationis, ut *audImus*, *audIrem*, *audIverimus Irem*, *abIvissem*, *venImus*, *reperImus*, &c. I longum est.
Æn: 2. *Cessi, & sublato montem genitore petIvi.*
Æn: 6. *Tu ne cede malis sed contra audentior Ito.*
Æn: 3. *Jungimus hospitio dextras, & tecta subimus.*

Exce-

Exceptô *Potior*, cujus primum *I*, crescens Pöëtæ sæpe corripiunt: Æn: 1. - - . *Polydorum obtruncat & aurô Vi potitur.* Ovid: *Nos te potIremur Achille.*

3. Prima tamen pluralis Præteritorum etiam 4tæ conjugationis finita in *Imus*, corripit *I* penultimum: hinc in præsenti dicitur: *venimus, advenimus, reperimus &c.* penultima longâ: at præterito, *venimus, advenimus, reperimus &c.* penultimâ brevi.
Æn 1. *Non nos aut Lybicos ferro populare Penates.*
VenImus, aut raptas ad littora vertere prædas

4 Longum *I* habent, *nolIto, nolIte, nolImus, nolItis velImus velItis, sImus, sItis,* & Composita, ut *possImus, prosImus adsImus, possItis &c.*
Met: 1. *Et documenta damus, quâ simus origine nati.*

5. Tempora Conjunctivi modi syllabîs, *rimus ritis*, finita habent in carmine penultimam communem. de Pon 4 el: 5 *Et maris Ionii transieRItis aquas.*
Ib: *Consulis, ut limen contigeRItis, erit.*
Ibid. *Hæc ubi dixeRItis, servet sua dona, rogate.*

6. O in Verborum incrementis semper producitur, ut *facitOte, amatOte; legitOte.*
Met: 9. *Cûmq; loqui poterit; matrem facitOte, salutet.*

7. U verò corripitur; ut, *sUmus, possUmus, nolUmus,* Hor: ep. 1.
Nos numerus sUmus & fruges consumere nati.

8. O, tamen in incrementis verbi *Volo vis;* corripitur; ut, *vOlam, vOlet, vOlemus &c.*
Æn: 3. *Ipsa canat, vocemq; vOlens atque ora resolvat*

9. *U.* ante *Rum*, in futuris Infinitivi semper est longum: sic & in Participiis in *Rum*; ut *amatUrum, peritUrum; amatUrus &c.*
Æn: 2. *Et se se medium injecit moritUrus in agmen.*

NOTA In *Rimus*, & *Ritis* Conjunctivi, *Ri* in carmine securè produces vel corripies, nixus authoritate

Pöë-

Pôëtarum in utramque partem sed extra carmen idem *Ri* semper corripies, id enim nunc eruditorum omnium usus postulat, quidquid obstrepant litigantes Grammatici.

DE ULTIMIS SYLLABIS.

CAPUT VI.

SYllabæ quæ ultimum locum tenent, partim *Positione ut, prudEns, velOx*: partim *diphtongo* ut, *Musæ*; partim cognoscuntur privatis præceptionibus, de quibus nunc.

A, in fine.

1. *A finita dato longis.* 2. *Ita Postea deme.*
Eja, Quia & casus omnes. 3. *sed protrahe sextum.*
4. *Productis Græcos casu adjunge Vocandi.*

A finita longa sunt; ut, *amA, ultrA, anteA, trigintA, quadragintA.*

Æn 10. *Ænea, vigilA, & velis immitte rudentes.*
Æn 1 *Æolus hæc contrA, tuus o Regina quid optas.*
Æn 1 *trigintA capitum fœtus enixa jacebit.*

1. Corripe *itA, posteA, ejA, quiA*; item casus omnes in *A*, ut *ambor A, vel A, &c.*

Æn: 11. *Non itA me experti Bitias & Pandarus ingens.*
Ibid: *Tendunt velA Noti fugimus spumantibus undis.*

3. Sed produc omnes Ablativos in *A*, ut *prorâ*
4. & Vocativos Græcos; *o Ænea! o Atla! o Calcha, o Palla!*

Æn: 2. *Anchora de prorA jacitur, stant littore puppes.*
Ibid: *Quid miserum, ÆneA, laceras? jam parce sepulto.*
Æn: 11. *Non hæc, o PallA dederas promissa Parenti.*

NO-

NOTA, *Contra*, *Frustra*, *Puta*, *Triginta*, *Quadraginta* *Quinquaginta*, *Sexaginta*, *Nonaginta*, *Alleluja* rarissimè correpta invenias, nec tutò imiteris. II. Veteres Latini Græca in *As* & *Es* per *A* efferebant, vide l. 1. c. 7. Ideo Horat. l. 2. sat. 3. et alii *A* in Vocativo Græco corripiunt, id tamen rarum.

E. in fine.

1. *Corripe E*, 2. *sed Primæ Quintæque vocabula produc.*
Atque Fame, Cete, Tempe, Ferméque Fereque
Imperiiqué Modum, quem dant tibi Verba secudæ.
3. *At* cave *comune est* 4. *monosyllaba protrahe, præter Eucliticas ac syllabicas.* 5. Bene *cum* Male, *demptis Cætera produces Adverbia cuncta secundæ.*

E literâ finita corripiuntur, ut, *natE*, *fugE*, *ponE*, *penE*, *nempE*.

Æn: 2, *Heu fugE, natE dea teq, bis ait, eripE flammis*
Mart: l, 9. *LegE nimis durâ convivam scribere versus*
Cogis, Stella licet scriberE, nempE malos.

2. Producunt E omnia Primæ & Quintæ declinationis: ut *Anchisiades*, *o AnchisiadE*, *CalliopE*, *diE* & quæ inde oriuntur, ut *quarE*, *hodiE* quibus adde, *ohe* &c. in carmine. Item Verba Imperativi, numeri singul: 2dæ conjug: v, g, *vidE habE*.

Æn: 6. *Tres AnchisiadE, facilis descensus Averni.*
Æn: 7 *Vos o CalliopE, precor, aspirate canenti.*
Mar: l. 10. *Non venias quarE tam longo tēpore Romā*
Juv: 5. *Nulla ferE causa est in qua non fœminalitē moverit*
Hor: ep: *Vade, vidE cave nè titubes mandataque frangas.*
Martial: *Quæ tua sunt, tibi habE. quæ mea redde mihi.*

3, *CavE*, Commune est: quanquam sæpiùs corripitur.
Trist: 1. *Tu CavE defendas, quamvis mordebere dictis.*
Met: 2. *Nate cavE, dum résque sinit, tua corrige vota.*

4. Sunt etiam longa monosyllaba: ut, *me*, *te*, *se* exceptis Conjunctionibûs encliticis *qué*, *vé*, *né*: & Syllabicis *pte*, *ce*, *te*, ut, *suapte*, *hicce*, *tute*, 5.

5. Longa præterea sunt Adverbia à Nominibus 2dæ decl: ut, *placidE*, *valdE*, (quasi *validè*,) *minimE*, *summE &c.* præter *benE* & *malE*.
Mart: l. 9, *Excipe sollicitos placidE, mea dona, libellos.*
Id: l. 2. *Nil benE cùm facias attamen omnia bellé*

NOTA. 1 *Facilè*, *suavè*, *dulcè*, *sublimè* & alia à nominibus 3tiæ decl: profecta Adverbia, *E*, corripiunt.
Ecl: 9 *Cantantes sublimE ferent ad sidera cygni.*
Ecl: 4 *Ipse sed in pratis acies jam suavE rubenti Murice*

2. Græca in *Es* de quibus supra (pag: 199. n. 6.) per 3tiam decl: Latinorum. *E*, corripiunt per 1mam Græcorum producunt.
Val: Flac: l. 6 *Insignis, manicis insignis acinacE dextro.*
Mart: l. 9, *AlcidE, Latio nunc agnoscente Tonanti*

3 *Vide*, cùm per se ponitur, raró corripitE; cùm additur *sis*, sæpissimè.
Pers: sat 1 *Auriculas videsis, nè majorum tibi fortè.*

4, *RespondE* & si quæ alia ejusmodi, *E* brevi invenies, olim per 3tiam *Respondo* &c. declinata conjicies, In *Vale* corripit *E* Ovidius.

I, in fine.

1. I, Latium longis 2, Nisi cum Quasi Græcoque curtis
Annumera 3, Variato Mihique, Sibique.
4 Corripiet Ibi, Ubi, *meliùs, dissyllabon &* Cui.

LAtina, *J*, Vocali terminata longa sunt; ut *classI. fierI.*
Æn: 6. *Sic fatur lacrymans classIq; immittit habenas.*
Mart: l. 8. *Quam vellem fierI meus libellus.*

2, Corripe *Nisi Quasi* & Græca quæ in *J*, vel *Y* exeunt; ut *Palladi*, *Daphni*, *Moly*.
de Pont 4, *Quid nisI pierides solatia frigida restant.*
Ecl: 9. *Insere DaphnI pyros, carpent tua poma nepotes.*
Met: 14. *MolY vocant superi nigra radice tenetur.*

3. *Mibi*, *Tibi*, *Sibi*, ultimam habent communem

4.

4. *Ibi, Ubi, Cui* (cùm dissyllabum est) frequentiùs, corripiuntur. *Necubi Sicubi Sicuti*, semper correpta inveniuntur.

Æn: 1. *Post mihI non simili pœnâ commissa luetis.*
Ecl: 10. *Extremum hunc Arethusa mihI concede laborem.*
Mart: l. 1, *Sed nôrunt, cuI serviant leones.*
Id l: 7, *Me legit omnis ibI senior, juvenisq̃, puerq̃;*

NOTA *Quasi* à Lucretio: *Nisi*, à Rufo producitur: tu cum optimis Pòëtis corripe.

2. Græca primæ decl: ut, *Pylades, Orestes &c.* cum ad tertiam Latinam transeunt, *I*, producunt.

Mart: *Téque facis PyladI Calliodore parem.*

O, in fine.

1. *Odátur ombiguis, 2. Græca & Monosyllaba produc.*
Et pro causà, ERGO & Ternum Sextumq̃; Secundæ
Atque Adeo atque Ideo atque Adverbia Nomine nata
3 *Sed Citò corripies Modòq̃; & scio, & Nescio & Imò,*
Et Dio sit varium Serò & Verò 5, Illico curtũ est.

O finita ambigua sunt; ut, *Nolo, ambo, quando* &c. Mart: l. 5. *nolO mihi ponas rhombum, mullumq̃; bilibrem nolO boletos, ostrea nolO tace.*

2, Excipe Græca quæ habent omega: ut *Androgeo, Atho Clio &c.* Item monosyllaba; ut, *o, do sto &c.* item *Ergo*, pro *Causâ*; & Dativos ac Ablativos 2dæ decl: item *Adeo, ideo*, & Adverbia à Nominibus orta: ut, *subitò meritò multò.*

Æn: 2, *O lux Dardiniæ spes O fidissima Teucrum.*
Ibid: *Invadunt urbem somnO vinOque sepultam.*
Mart: l 5. *Tam subito corvus qui modò cygnus eras &c.*
Reliqua clara sunt in carmine.

U. B, D, T, C, L, M, N, In fine.

1. *U, semper produc: 2. B, D, T, corripe semper.*
3, C longum est 4 variã Hic *Pronomen 5. corripe* Donec
Et Nec; 6. Fac *pariter malunt breviare Pòëtæ.*
7. L, *rape: 8. sed produc* sal, nil, sol, *multaque Hebræa.*

9.

9. *M. vorat Ecbtlipsis Prisci breviare solebant.*
10. *N longum est Græcis pariter paritérque Latinis.*
11 *N, brevia quod inis breve dat; cui Græca secunda:*
Jungimus, & Quartum, si sit brevis ultima Recti.
12 *Forsitan Inforsan, Tamen An, Viden adjice curtis.*

U finita longa sunt: ut *manu cornu*,
Æne: 2 *Tela manU miseri jaciebant irrita Teucri.*
B, D, T in fine corripiuntur; *ab, quid audit.*
Æn: 8, *Tum pater Æneas puppi sic fatur aB alta.*
Æn: 2. *QuidquiD iDest, timeo Danaos & donaferentes.*
Æn: 8, *AudiiT & Triviæ longè lacus, audiiT amnis.*

C in fine longum est, ut *sic, hoc, hic,* Adverbium:
Æn. 3 *SiC oculos, siC illa manus, sic oraferebant.*
Æn 2, *Classibus hic locus, hiC acies certare solebant.*
4 Pronomen. *Hic* est anceps, 5 6 clara sunt.
Æn 6, *Hic vir hiC est tibi quem promitti sæpius audis*
Æn: 9. *Est hiC est animus lucis contemptor, & istum*
Trist: 1 *DoneC eris felix multos numerabis amicos.*
Ib: *Parve, neC invideo, sinè me liber ibis in Urbem.*
Fast: 1 *Iane Fac æternos pacem pacisq; ministros.*

L finita brevia sunt; ut *Asdrubal semel vigil*
Sil: l, 1. *Vertit tergacitùs damnatis AsdrubaL ausis*
Hor: *Quo semel est imbuta recens, servabit odorem.*
8. *Sal: Nil. sol,* item Hebræa pleraque; ut, *Nabal, Daniel Saul* longa sunt.
Mart: *NIL aliud video, quo credamus amicum.*
Mett: 2, *Ulterius spatium medio soL altus habebat.*

M finita priscis temporibûs corripiebantur; nunc à sequente vocali absorbentur exceptîs compositîs.
Æne: an: 10, *Insignita fere tum millia militum octo.*
Jun: *Quo te circuMegas,* quæ prima *aut ultima ponas,*

N finita longa sunt ut *sin, Titan, Siren Actæon*
Æn: 1. *SiN obsumptasalus, & te pater optime Teucrum.*
Lucan: l, 1. *Unde venit TitaN nox ubi sidera condit.*

11. Excipiuntur Nomina desinentia in *En*, quæ habent Genitivum *Inis* incrementô brevi; ut *limen*, *lumen*, *numen*, &c. Item Græca in *On*, secundæ decl: quæ Latinis desinunt in *Um* ut *Ilion scholion* &. Item omnes Accusativi Græci in *N*, qui à Nominativis ultimam brevem habentibus proveniunt; ut *Majan Æginam*, *Ityn*, *Scorpion*.

Fast: 2, *NomeN Arionium Siculas impleverat urbes.*
Theb: 7 *Namque ferunt raptam patriis ÆginaN ab undis,*
Æn: 2, *ForsitaN & Priami fuerint quæ fata requiras.*
Theb: 3. *Ipsa dedi viden ut jugulo consumpserit ensem?*

NOTA *Nil* monosyllabum longum est, ut diximus: at *nihil* breve: est id Ovid: in eodem carmine & producat & breviet.

de Pont: l 1. *Morte nihiL opus est, nihiL Icariotide tela.*

2. *Baal Nabal*, *Michol*, *Abigail*, meliùs corripias.

3. Composita ex *ne* enclitica, cùm per Apocopen amittunt *E* variari posse insignes Authores docent, præter monosyllaba *Men' tun' scin'* &c.

4. *Tethym* produxit Martialis l, 10 & Silius 5. *Palæmon àëdon* &c. quæ apud Græcos Genitivum in *onos* per omicron habent corripiunt N.

R. As E, in fine.

1. *R breve* 2. *sed longũ*, *Fur*, *Par cum pignore Lar*, *Nar*,
Cur Far cum Græcis quibus est Genitivus in Eris,
Addito Iber 3, *sed cor meliùs breve* 4. *Celtiber anceps*
5. *AS produc* 6. *quartum Græcorum Tertia casum*
Corripit, & *Rectum*, *si in* ADIS *breve Patrius exit.*
7, *ES quoque produces* 8. *breviat sed tertia Rectum.*
Cùm Patrii brevis est crescens penultimà: 9. *Pes hinc*
Excipitur, *Paries*, *Aries*, *Abiésque Cerésque.*
10. *Corripe & Es de Sum*, & *penes*; & *pluralia Græca*,
Queis neutrale vel Panaces, *Cacoëthes*, *adhæret.*

R finita brevia sunt; ut, *Amilcar*, *semper* &c.
Sil: l, 2. *Atsenior Siculis exultat AmilcaRiu armis.*
Æn: 1. *Semper honos*, *nomenq*; *tuum laudesq*; *manebunt*

2. Excipiuntur *Fur*, *Par*, cùm compositis; ut *Compar dispar &c. Lar*, *Nar*, *Cur*, *Far*, & Græca quorum Genitivus in *Eris* ut.

Aër, *Æther*: *crater*, *luter*, Item *Iber*, *Iberi*.

Mart: l. 5. *Callidus effracta nummos fuR auferet arcâ.*

Hor: serm: 2, *Ludere paRimpaRequitare in arũdine longa*

Luc: l,6 *Si tibi durus IbeRaut si tibi terga dedisset Cãtaber*

Æn: 6, *Largior hic campos & æther & lumine vestit.*

3, v, g, de Pon: 2: *Confiteor mis ro molle coR esse mihi.*

4 Mart: l, 10 *Ducit ad auriferas quod meSalo CeltibeRoras*

AS, syllaba finita longa sunt; ut *Æneas*, *Pallas Pallantis*, *Fas*, *Nefas*, *Musas*, *&c.*

Æn: 10 *Æneas ignarus abest, ignarus & absit.*

Ib: *tela manusq́; sinunt hinc PallAs instat & urget.*

6. Corripe Græcos Accusativos plurales tertiæ decl: ut, *Delphinas*, *Troas Heroas &c.* Item Rectos singulares in *As* quorum Genitivus in *adis*, *A*, brevî ut *Pallas*, *Palladis*; *Arcas*, *dorcas &c.*

Ecl 4. *Permisto heroAs, & ipse videbitur illis.*

Mer: 6. *Pallas anum simulat falsosque in tempora canos*

ES, syllabâ terminata producuntur, ut, *Anchises*, *locuples*, *quoties*, *octies decies*, *tricies*.

Æn: 6. *AnchisEs alacris palmas utrasque tetendit.*

Mart: l, 11 *Orbus se & locuplEs, & Bruto Consule natus.*

Ib: l, 8. *nasceris octiEs in anno.*

Corripe Nomina Tertiæ decl: quæ crescunt penultimâ brevi: ut, *dives*, *eques*, *hospes*, *miles*.

Æn 2. *Insula divEs opum, Priami dum regna manebant.*

Æn: 6. *Obvius armato, ceu cùm pedEs iret in hostem.*

9. Excipitur tamen hinc: *Pes* cum compositis; ut *compes*, *cornipes*, *sonipes*, *&c.* in carmine.

Met: 6. *Non pEs ire potest, intra quoque viscera saxũ est*

Æn: 4. *Stat sonipEs, & frena ferox spumantia mandit.*

Ecl: 7. *Populus in fluviis, abiEs in montibus altis.*

10. *Es*, à Verbo *Sum*, & ex eo composita; ut, *Pot es*, *ades &c.* Item Præpositio *Penes*, & casus plurales Græ-

corum

eorum in *Es*, ut, *Arcades Troës dæmones*, *Amazones*, *Rhetores* &c. Item Neutra eorundem, in *Es*, ut *Hippomanes*, *Panaces*, *Cacoëthes* &c,

Æn: 2. *Quisquis Es amissos jam hinc obliviscere Grajos-*
Mart: 1, 6. *Tu potEs & Patriæ miles, & esse decus*
Hor: arte: *Quē penEs arbitriū est, & vis & forma loquēdi*
Ecl: 7, *Ambo florentes ætatibus ArcadEs ambo.*
Juv: sat: 1. *Scribendi CacoëthEs & ægro corde senescit,*

NOTA. 1, *Pes*, & ex eo Composita Probus brevia esse docet: sequitur Ausonius: Veteres tamen Poëtæ producunt

2. *Charybdes*, *Hæreses*, *Metamorphoses* & similia producunt *Es*: quia id è duabus syllabis in unam contractis nascitur.

Is vel, Ys, Os, Us, in fine.

1. *Corripies Is, & Ys, 2. Plurales excipe casus*
* *Glis, Sis, Vis Verbum ac Nomen* * *Nolisque Velisque*
* *Audisque & similes.* * *& queis Genitivus in Inis,*
Entisve, aut Itis longum * *Gratisque Forisque &*
Imprimis 3: Tethys meliùs brevis, 4. ambiguum Bis,
5. *Vult Os produci. 6. Compos breviatur & Impos.*
* *Osq; ossis,* * *Græcorum & Neutra & cuncta Secundæ*
In Latio ut Delos * *Græcus Genitivus & omnis*
7. *Us breve ponetur 8. Produc monosyllaba* * *quæve?*
Casibûs accrescunt longis: * *& Nomina Quartæ.*
Exceptô Rectô & Quintô, & quibus exit in Untis
Patrius & constata ex Pus, * *Contractaque Græca,*
In Recto & Patrio: * *& venerandum nomen JESUS.*

IS & Ys finita corripiuntur; ut, *apis*, *iniquis ais*, *Thetis*, *Typhis*, *Itys*, *amnis*, *pulvis ensis*, *lapis* &c.

Met: 13. *Non apIs inde tulit collectos sedula flores.*
Achil: 1. *Jam dudum tacito lustrat Thetis omnia visu*

2. Excipiuntur omnes casus plurales; ut, *viris*, *armis*, *queis*, *omnis* vel *omnes*, *urbis*, vel *urbeis* &c. * Item *glis*; *sis* à *sum* cum Compositis ut *Adsis* &c. * *Vis* Nomen verbum & Particula syllabica; ut, *quivis*,

ubivis &c. Item *Nolis, Velis* ° Item secundæ personæ singulares Indicátivi 4tæ conjung' activæ vocis; ut *audis, sentis, nescis &c.* ° Item *Is* finita quorum Genitivus in *Inis; Itis,* vel *Entis* penultimâ longâ; ut, *Salamis Lis, Simois, Samnis* ° Itē *Gratis Foris, aforis, deforis. imprimis, cumprimis,* quia ex Ablativis videntur facta.
Æn: 1. *Præsentémque virIs intentant omnia mortem.*
Mart: l. 1. *Jam satis est non vIs Afer avere? vale.*
Æn: 1. *Non ea vIs animo nec tanta superbia victis.*
Mart: l. 1. *NescIs, heu nescis domine fastidia Romæ.*
Ov: ep: 1, *Hac ibat SimoIs hic est Sigeia tellus*
Hor: art: *Grammatici certant & adhuc sub judice LIs est.*
4 Georg 1 *Teq; sibi generum TethYs amat omnibus undis*
Fast 4 *TethYs & extremo sæpe recepta loco est.*

OS, finita longa sunt ut, os *oris, dominos, calamos, pueros heros, Minos* & cætera per omega.
Met: 2. *Os homini sublime dedit, cælúmque tueri.*
Jussit & erectOs ad sidera tollere vultus.

6. Corripe *Os ossis* & compositum *Exos:* ° Item *Compos impos* ° Item Græca neutra; ut, *Argos melos epos &c.* Item illa Græca quæ ad 2dam decl: Latinam spectant; ut, *Delos, Androgeos, Isthmos &c.* ° Item omnes Genitivos Græcos in *Os,* ut *Arcados, Pallados, Syntaxeos, Pòéseos &c.*
Luc: l. 3, *exOs & exsanguis tumidos perfluctuat artus.*
Luc. l. 3. *Et TyrOs instabilis pretiosaque murice Sidon.*
Æn: 9. *Et chaOs, & Phlegeton loca nocte silentia latè.*
Met: 1. *ArcadOs hic sedes & inhospita tecta tyranni,*

US, finita brevia sunt; ut, *littus, intus &c*
Æn: 3. *Heu fuge crudeles terras fuge littus avarum.*
Æn: 1. *Apparet domUs intUs. & atria longa patescunt.*

8. Excipe monosyllaba ut, *plus, rus, thus,* ° Item quæ crescunt in Obliquis penultimâ longâ; ut, *salus, tellus, palus &c.* ° Item Nomina 4tæ decl de quibus vide infra. ° Item Græca quorum Genitivus in *Untis,* ut, *Opus, opuntis Amathus &c.* ° Item composita ex,

Græco, *Pus, podos*, ut, *tripus melampus &c.* • Item quæ *Us*, Nominativi vel Genitivi contractum habent, ex Græco *oos*; ut *hic Panthus*, ex *Panthoos &c. &c. Hujus Mantûs Cliûs, Sapphûs &c* à *Manto* & cæteris Fæmininis, • Denique SS. Nomen *JESUS.*

Luc: l. 1. *Plus illa vobis acie, quàm creditis actum est.*
Met: 1. *Mox etiam fruges tellUs inarata ferebat.*
Mart: l. 8. *Hos aditUs urbem Martis habere decet*
Æn: 10. *Est AmathUs, est celsa Paphos atque Cytherâ*
Ibid: *PanthUs Otriades, arcis Phæcique sacerdos.*
Ibid: *Fatidicæ, MantbUs & Thuscî filius amnis.*

NOTA 1. *Velis*, à Persio sat: 5. *Nescis* ab Ovid: *Possis* à Juvenale corripitur 2, *Tethys* à solo Virgilio 1. Georg. producitur De prima porro syllaba hujus Nominis notandum est, eam in *Thetis* esse brevem, in *Tethys* (idem nomen bifariam scribitur) longam,

3, Quartæ decl: nomina in utroque Recto singulari, & Dativo ac Ablativo plurali *us* corripiuntur: in reliquis producunt.

4. *Palus paludis*, semel apud Horatium corripit *Us*. *Polypus*, licet factum ex *Pus podos* habet tamen *pus* breve, quia dialecto Æolicâ per *ó*, scribitur sic verò cætera quoque composita ex *pus* scribi possunt.

DE SYLLABA COMMUNI
CAPUT VII.

COmmunis syllaba, seu quæ modò brevis, modò longa apud Pöëtas reperitur, variis modis fit.

1. Cùm Vocalis naturâ brevis est ante mutam & liquidam, ut supra diximus.

2, Cùm Vocalis naturâ longa, aut diphtongus ob sequentem Vocalem aut diphtongum, more Græcorum corripitur; aut neglecta Synalæphâ, producitur v. g.

BRE.

BREVES NEGLECTA SYNALOEPHA.

Æn: 3, *InsulÆ Jonio in magno, quas dira Celano*
Æn: 5. *Victor apud rapidum Simòènta sub IliO alto.*
Prop: l. 2. *Tu quoque o Eurochion vino Centaure peristi.*

LONGÆ NEGLECTA SYNALOEPHA

Georg: 1, *ante tibi EoÆ athlantides abscondatur,*
Æn: 4. *Lamentis gemitùque & fœmineO ululatu.*
Ecl: 3. *Et succus pecorI, & lac subducitur agnis.*

BREVES ET LONGÆ IN EODEM VERSU.

Georg: 1. *GlaucO & Panopeæ, & InoO Melicertæ.*
Ibid: *Ter sunt conatI imponere PeliO Ossam.*

3. Cùm monosyllaba Græco more producuntur; ut
Æn: 3. *Lumina QUE, laurusq; totusq; moveri.*
Juv: 6. *eT animã & mentem, cum qua dii nocte loquuntur*

4. Cùm syllaba brevis post primum aut secundum, aut tertium vel quartum pedem producitur.

POST SECUNDUM.

Æn: 4. *PectoriBUS inhians spirantia consulis exta.*
Æn: 11. *OraTIS equidem & vivis concede vellem.*
Mar: l. 6. *Meq; siNUS omnis, me manus omnis habet.*

POST PRIMUM,

Æn: 2. *nostrorum obruimUr, oriturq; miserrima cædes:*
Æn: 5. *Emicat EuryalUs & munere victor amici.*
Æn: 10. *Nam tibi Timbre capUt Evandrius abstulit ensis.*

POST TERTIUM.

Æn: 5. *Ostentans artem paritEr arcumq; sonantem.*
Æn: 12. *Congredior, fer sacra patEr & concipe fœdus.*
Achil: 2. *nequa det indignos Thetidi captiva nepotes.*

Hîs tamen in veterum carminibus metiendis, non in suis componendis utûntur Tyrones.

5. Ultima syllaba versûs, semper communis est.

DE LICENTIA POETICA.

Et necessitate metrica.

CAPUT VIII.

LEx necessitasque metrica aliquando Pòëtas cogit, breves producere, velut cùm sunt 3 breves in carmine Heroico, quod in *Italia*, *Arabia Priamides* aliis, que usuvenit Æn: 3 *Ibitis Italiam &c.* Ib: *Priamides Helenum &c.*

Aut contra longas corripere; ut *oi* longum in *Stoicidæ* apud Juvenal sat: 1

2. Quandoque verò iidem Pòëtæ etiam nulla coacti necessitate syllabis pro suo jure abutuntur ut cum, *tulerunt*, *dederunt* & nonnulla alia ejusdem generis penultimâ brevi efferunt.

Ecl: 2 *Matri longa decem tulerunt fastidia menses.*

Hor: ep: 1 *Dii tibi divitias dederunt artémque fruendi, &c,*

DE PEDIBUS.

CAPUT IX.

QUoniam de syllabis tum brevibus, tum longis tum communibus dictum est; superest ut de Pedibus, qui ex ipsis syllabis, & de Versu, qui è pedibus constat, dicámus.

2. Pes est pars versûs, certô syllabarum numerô atque ordine definita,

Pedes duarum syllabarum.

Spondeus	*longa longa*	- - v. g.	*virtus,*
Pyrrhichius	*brevis brevis*	*v v*	*amat,*
Choreus	*l b*	- *v*	*aura*
Jambus	*b l*	*v* -	*pati,*

Pedes

Pedes trium ſyllabarum.

Moloſſus	l l l	- - -	*ſectarê*
Tribrachys	b b b	v v v	*rigida*
Dactylus	l b b	- v v	*pergere*
Anapæſtus	b b l	v v -	*mediô*
Bachius	b l l	v - -	*tuerî*
Antibacchius	l l b	- - v	*divinæ*
Creticus ſive Amphimacer	l b l	- v -	*excolî*
Amphibrachys	b l b	v - v	*labore,*

Pedes quadriſyllabi

Diſpondeus	l l l l	- - - -	*averſarê*
Proceleusmaticus	b b b b	v v v v	*latibulæ*
Dichoreus	l b l b	- v - v	*enitere.*
Dijambus	b l b l	v - v -	*in arduis*
Chorijambus	l b b l	- v v -	*ſola ſuis.*
Antipaſtus	b l l b	v - - v	*bonis dives.*
J.onicus à majore	l l bb	- - v v	*non indignæ*
J.onicus à minore	b b l l	v v - -	*alienis*
Pæon I.	l b b b	- v v v	*non cupidæ*
Pæon II.	b l b b	v - v v	*niteſcere*
Pæon III.	b b l b	v v - v	*aliunde*
Pæon IV	b b b l	v v v -	*bene ſuos*
Epitritus I.	b l l l	v - - -	*amatores*
Epitritus II.	l b l l	- v - -	*præmiari*
Epitritus III.	l l b l	- - v -	*æque potens*
Epitritus IV.	l l l b	- - - v	*ac proclivis.*

Cæteri minùs uſitati ſunt, uti & Penteſyllabi præter Dochimum (*v - - v -*) ut, *Reipublicæ:* qui oratoriæ compoſitioni maximè oppoſitus eſt.

2. Choreum Cicero ſolet appellare, quem plerique Grammatici Trocheum (*- v*) vocant, quem verò Trißrachym appellant, (*vvv*) eum Cicero Throcheum nominat.

DE

DE VERSU

CAPUT X.

VErſus eſt oratio certo genere, numero, atque ordine pedum alligata.

2. Verſuum ſpecies plurimæ ſunt, eæ tamen non incommodatè ad quatuor præcipua genera revocantur: videlicet, ad *Dactylicum*, *Jambicum Trochaicum* & *Anapæſticum* quod in primis *Dactyli*, in ſecundis *Jambi* in tertiis *Trochei*, in poſtremis denique *Anapæſti* aut numero prævaleant, aut principem locum teneant. Uſitatiſſimas nonniſi quatuor iſtorum generum ſpecies hoc loco afferemus.

GENUS DACTYLICUM

Carmen Hexametrum.

HUjus generis primum eſt carmen illud, quod à ſex pedibus quibus conſtat, *Hexametrum* dicitur ab heroicis verò factis, quæ eô deſcribuntur, Heroicum appellatur.

Schema carminis Hexametri.

1. § - *vv* § 2. *vv* § 3 - *vv* § 4 - *vv* § 5 - *vv* § 6 - o
vel § - - § - - § - - § - - § §

v. g. *Urbs an' tiqua ru'it mul'tos domi' nata per' annos*

APPENDIX.

Quintus pes nonnunquam ſpondeus eſt, unde verſus tunc ſpondaicus appellatur, quo vel rei alicujus gravitas & amplitudo, vel mæror animi; vel aliud declararur Ecl 4. *Cara Deum ſoboles, magnum Jovis incrementum* Æn: 2. *Conſtitit atque oculis Phrygia agmina circumſpexit.*

Carmen Pentametrum.

PEntametrum carmen, quod fere Heroico ſubjicitur, quinque pedibus conſtat, à quibus & nomen habet;

het; quatuor ex his integri sunt, quintus coalescit è media & extrema cæsura

Schema carminis Pentametri.

1. | - vv | 2 - vv | 3 - | 4 - vv | 5 - vv | 6 •
vel | - - | - - | | | |

v. g. *Et subi* to ca*su* quæ valu* ēre ru* unt.*

Carmen Glyconicum.

GLyconium carmen sic dictum est à Glycone suo authore: hujus schema tale est.

1 - - 2 - vv 3 - v o

*Tandem * regia * nobilis,*
*Anti * qui genus * Inachi.*
*Fratrum * composu * it minas.*

Nonnunquam primo loco ponitur Spondeus vel Jambus.

Carmen Asclepiadeum I. Generis.

ASclepiadeum carmen dictum est ab Authore suo Asclepiade: hujus vulgare schema est,

1 - - 2 vv 3 - 4 - vv 5 - vo,

v. g. *Mecæ*nas ata*vis* edite*regibús*

nonnulli metiuntur per Chorijambos sic.

1 - - 2 - vv - 3 - vv - 4 v o

v. g. *Mecæ*nas atavis* edite re*gibûs,*

Asclepiadeum II. Generis.

1. | - vv | 2 - vv | 3 - | 4 - vv | 5 - o -
vel | - - | - - | | |

v. g. *Heu quàm* præcipi*ti* mersa pro*fundo:*
Mens habet & propri*a* luce re*licta.*
Tendit in exter*nas* ire te*nebras* Boëtius.

Car-

Carmen Pherecratium.

PHerecratium carmen, ab Authore Pherecrate dictum, his constat pedibûs.

	- -	- vv	- o
vel	v -		

v. g. *Hortos* Flora re* visit.*

GENUS JAMBICUM

Senarium, sive Trimetrum Jambicū.

SEnarium Jambicum cùm purum est, omnibus locis Jambos habet, v. g. *Beatus ille, qui procul negotiis* Hor:

Verùm, *Tardior ut paulò graviórque veniret ad aures*, ut ait Horatius, alios quoque pedes recipit hoc modo,

1 v -	2 v -	3 v -	4 v .	5 v -	6 - v o
- -		- ..		- -	
- vv		- vv		- vv	
vv -		vv .		vv	
vvv	vvv	vvv	vvv	vvv	

V. g. *Alium silere quod voles, primus sile,*

Jambici tamen Comici, seu qui comœdiæ scribendæ adhibentur omnibus locis, exceptô sextô; Jambum, Tribrachym, Spondeum, Dactylum: Anapæstum recipiunt. Tales sunt *Plautini* & Terentiani.

Scazon sive Chorijambus.

SCazon, sive Chorijambus (id est, claudus Jambus,) semper 5to loco habet Jambum, 6to verò Spondeum, cæteris cum Senario Jambico consentit, v. g.

Alium silere quod voles, sile primus.

Dime-

Dimetrum Jambicum Archilochium

	1	2	
	v -	v -	3tio loco sicut primo.
vel	- -		
	vvv	ra	4to sicut secundo.
rarò	vv	rò	
	- vv	vvv	

v. g. *JESU Tibi sit gloria.*

Eleganter carmen hoc subjicitur Hexametris Dactylicis. v. g.

Nox erat & cælô fulgebat luna sereno.
Inter minora sidera Hor.

vel Trimetris seu Senariis Jambicis Acatalectis v. g.

Vir Celtiberis non tacende gentibus,
Nostræque laus Hispaniæ Martial.

Sæpe etiam per se adhibetur præcipuè in Sacris Hymnis: aut illi subjicitur Anacreonticum ab Anacreonte bibulo sene ita dictum. Schema *Anacreontici* tale est.

1	2	3	4
v -	v -	v -	o
- -			
vvv			
vv -			

v. g. *Quid spon*te sic * furen*ti,*
Voveam precér*que tur*bæ.*

GENUS TROCHAICUM.

Ad Trochaicum genus revocantur, *I, Sapphica* quorum schema tale est.

1 - v 2 - - *3* - v v 4 - v 5 - o.

Horum ternis quibusque subjicitur 4tum *Adonium* constans ex Dactylo & Jambo v. g.

*Inte*ger vi*tæ scele*risq;* purus.*
*Non e*get Mau*ri jacu*lis nec*arcu.*
*Nec ve*nena*tis gravi*da sa*gittis.*
(Adonium) *Fusce. pha*retra.* Hor: II.

II, PHaleucia ab Authore suo Phaleucio quæ etiam Hendecasyllaba ab undecim, quibûs constat, syllabis appellantur Eorum schema tale est.

1 - - 2 - vv 3 - v 4 - v 5 - o,

Felix qui medi*um te* nere* novit.*
Cui nec dejiciunt sinistra sortem.
Nec tollunt nimium secunda mentem.

Recipit primo loco carmen hoc etiam Jambum vel Choreum, rariùs tamen.

III Reliqua trochaica locis quidem imparibus sc: 1, 3, 5. recipiunt Thocheum, vel Tribrachym, Paribus verò sc: 2. 4, &c. etiam Dactylum Spondeum; Anapæstum. & Trybrachym: id tamen fere apud Comicos tantùm, Suavissima sunt, si Spondeos tantùm Trocheis permîsceas. Ex his usitatissimum est, I, *Euripidum* constans tribus pedibus & syllaba, v. g. *Quo re*gen*te*vivi*mùs.*

IV. Alcmanium dimetrum constans 4. plenis pedibus, v, g, *Ecce* Cæsar* nunc* triumphat.*

Huic eleganter primum subtexitur, & cum eo alternat, v, g, *Ecce Cæsar nunc triumphat.*
Qui subegit Galliam.

Imò duo carmina in unum quoque possunt, coalescere, quod per Dipodiam Tetrametrum Archilochium appellatur, v, g,

Euge Musa, plectrum sume, dulce carmen insona.

GENUS ANAPÆSTICUM.

ANapæsticum carmen sic dictum est ab Anapæsto pede, qui hic est primarius, constat quatuor pedibus qui fere sunt Dactyli vel Spondei permisti Anapæstis, ita tamen, ut secundò & quarto loco absit Dactylus.

Schema Carminis Anapæstici.

vv -	vv -	vv -	vv -
- -	- -	- -	- -
1 - - vv	2.	3 - vv	4,

Hoc

Hoc carmen optimum cenſetur ſi ſinguli pedes ſingulis conſtent vocibus ubique ulla cæſura, & ſæpe evenit ut nullus in eo ſit Anapæſtus.

v, g, *Lugeat æther, magnuſque parens,*
Ætheris alti tellúſque ferax,
Et vaga ponti mobilis unda. Seneca.

Schema Odês Horatianæ.

Carmen I. & II. *1* - - *2* *v* - *3* - *4* - *v v* *5* - *vo*.
Carmen III. 1 - - 2 *v* - *3* - - 4*v* - 5o.
Carmen IV. *1* - *vv*. 2 - *vv* 3 *v* - 4 - o.

v, g, *Æquam memento rebus in arduis*
Servare mentem, nec minùs in bonis,
Ab inſolenti temperatam,
Lætitiâ moriture Deli, Hor.

Primi duo verſus ſunt, *Alcaici Dactylici*, ab Alcæo Authore ſic dicti tertius eſt, *Jambicus Archilochius Dimeter Hypercatalectus.* 4tus *Dactylotrochaicus Alcaicus.* Hæc porro carminum conjunctio vocatur *Stropha* id eſt *verſio*, quòd iîs finitis, vertatur & redeatur rurſus ad primum.

Eſt præterea hæc ode *Tricolos*, hoc eſt conſtans tribûs generibûs carminum in quauis ſtropha. Eſt item *Tetraſtrophos*, ſeu habens quaterna carmina in ſingulis ſtrophis.

NOTA I ab additione vel detractione pedum commune quodvis carmen varia ſortitur nomina: *Catalectũ* vocatur cui deeſt una ſyllaba: *Acatalectum*, in quo neque deficit neque redundat quidquam; *Brachycatalectum*, cui ad parem pedum numerum unus deeſt. *Hypermetrum*, vel *Hypercatalectum*, cui ſupra parem pedum numerum peſ aut ſyllaba redundat.

II. *Jambica* & *Trochaica* Græci per *dipodiam* (duos pedes pro uno computando) metiebantur, ideò nunc quoque *Senarii Jambici* dicuntur *Trimetri*; *Quaternarii* verò vocantur, *Dimetri*, ſic de aliis.

DE

DE FIGURIS.

In carminum dimensione usitatis.

CAPUT XI.

I. Syllaba de gemina facta una Synæresis esto.
II. Distrahit in geminam huic adversa Diæresis unam
III. M, Ecclipsis, IV. Vocalem haurit Synaloephe priorem.
V Ectasis extendet, VI rapiet sed Systole vocem.

SYnæresis quæ & Epysynalæphe, & Synecphonesis appellatur) est syllaba una ex duabus facta: quod fit, cum duæ Vocales in unam côntrahuntur, ut alvearia, eâdem eluo &c. vide id in Pöëtarum exemplis.

Virg: *Seu lento fuerint alvEAria vimine texta,* (*ea, con-*
Id. *unâ EAdêmque viâ sanguisq; animusq;* (*tractæ.*
sequuntur. (*e, o, con-*
Id: *Assuetæ ripis volucres, & fluminis alvEO* (*tractæ.*
Id: *Uno EOdemq; tulit partu paribusq; revinxit* (*e i con-*
Id: *Aeria dependent lychni laquearibus aureis* (*tractæ.*
Id: *Pectora nec misero clypei mora profuit ærEI* (*i, i, con-*
Mart: *DenarIIs tribûs invitas & mane rogatũ.* (*tractæ.*
Observare jubes atria Basse tua.

NOTA Idem accidit Genitivis *OilEI, AchillEI UlyssEI,* Dativis Ablativisq; *TerEO TyphoEO,* & similibus interdum & Accusativo. *TyphoEA,* v, g,
Virg: *Unius ob noxam & furias Ajacis OilEI* (*e, i, in-*
Id: *Littora Achæmenides comes infelici UlyssEI,* (*ei,*
Id: *Inarime Jovis imperiis imposta TyphoEO* (*e.o, in*
Ov: *Degeneras, scelus & pietas in conjuge TerEO* (*o,*
Id: *Nec quo centimanũ dejecerit igne TyphoEA* (*e a in a*

2, Ad superiorem contractionem delectu & authoritate opus est, at horum, *cûi hûic, dîi diis, ii, iisdem, iis, usqueadeo,* omnibus uti licet. Item Adverbiorum; *deinde, deinceps, dehinc:* item Verbi *deest, deerat deerit, deesse &c.* Item compositis ex *Semi;* ut *semianimis, semihomo &c.* Ovid:

Ovid: *Juncta palus hUIc eſt densîs obſeſsâ ſalictis.*
Lucan: - - - *cùm fortes animos præcepta ſubIſſent,*
Id, *UſquE Adeò miſerum eſt, civili vivere bellô.*
Stat: *DEHinc ſociare choros, caſtiſq; accedere ſacris.*
Lucan: *Non ulli comicum ſceleri præſagia dEErant.*
Mart *Sint Mecænates, non dEErunt, Flacce, Marones.*
Lucan: *SemIAnimes alii vaſtum ſubiêre profundum.*
Virg: *SemIHominis Coci facies quam dira tegebat.*

Huc etiam ſpectant *Ant EAmbulo ante Hac antEIt.* & ſi quæ præterea ſunt

Mart *Sū comes ipſe tuus tumidique antEAmbulo Regis.*
Lucan: *Plurimaq; humanis antEHac incognita menſis,*
Virg: *Qui candore nives antEIrent curſibus auras.*

II. DIæreſis ſive Dyalyſis eſt cùm ſyllaba una in duas dividitur; ut *au ra i,* triſyllabum pro *auræ ſy lu æ e vo lu am e-vo lu-iſ ſe, diſ ſo lu-o. per-ſo-lu-en dus &c.* pro *ſylvæ exſolvam &c.*

Æn: 6 *Æthereum ſenſum atque aurai ſimplicis ignem.*
Hor: ep 4 *Nunc mare nunc ſylvæ.*
Catul: *Condita cum vere pectoris evoluam &c.*

III. ECthlipſis (non Eclipſis) eſt, cùm litera M, ſimul cum præcedente Vocali eliditur.

Æn: 3- *Italiam Italiam primus conclamat Achates.*
Pers: *O curas hominum o quantum eſt in rebus inane!*

1. Priſci M; literam cum præcedente Vocali correptam ſervabant ùt diximus, c. 6 fol: 426

2. Figura hæc in diverſis quoque carminibus locum habet.

Æn: 7. *Jamque iter emenſi turres ac tecta LatinoRUM*
Ardua cernebant juvenes, ac tecta ſubibant
Georg 1 *Aut dulcis muſti Vulcano decoquit humoREM*
Aut foliis undam tepidi aheni.

3. Priſci pro: *M*, elidebant paſſim, S, ſolum: quodſi præteræa relicta poſt eliſum S, vocalis in aliam vocalem incurrerat, ab ea per Synalæphen excipiebatur, v. g.

1. *Doctu* (*s*) *ſi* 2, *deli(s) ſu* 3. *avis ho* 4, *mo facundu(s)*

du(s) su 6 ôq; Content 2. (us) atque be 3, atus4 scitu(s) secunda lo 6. quens in tempore &c. Enn: hic clausulis interceptæ literæ pro elisis inter metiendum habendæ sunt, numeri verò 1, 2 3. 4, 5. 6 designant pedes, apud posteriores Pòëtas rarissimè hanc literam videas extritam.

IV. *SYnalæphe* est, cùm vocalis aut diphtongus præcendentis dictionis à sequenti absorbetur.

Æn: *DardanidÆ è muris spes addita suscitat iras.*
Æn: 2. *ConticûerE omnes, intentéquE ora tenebant.*

NOTA 1. O & *Heu*, sequente vocali aut diphtongô, integra manent.

Æn: 10, *O pater! O hominum Divûmque æterna potestas!*
Theb: 5. *HeU ubi siderei vultus ubi verba ligatis imperfecta sonis!*

2, *Ah, hei, hui,* & *cui* cùm est contractum, non videtur elidi sequente vocali.

3 Interdum nec diphtongus, nec Vocalis à sequente Vocali absorbetur ut diximus supra cap: 7.

4. Figura hæc etiam in diversis carminibus locum habet Georg: 3. *Et spumas miscent argenti, vivaque sulphuRA Idæasque pices.*

Æn: 2, ... *ignari hominumque locorumQUE. Erramus.*

V. *ECtasis* est, cùm syllaba brevis licenter producitur: id tribus modis fit, 1mò: addisione Consonantis, ut sit *positio firma*, v g.

Æn: 2. *RelLigione Patrum multos servata per annos.*
Æn: 2. *Troas relLiquias Danaum atque immitis Achillei.*
Ibid: *Vir bonus & sapiens, qualem vix repPerit unum.*
Hor: ep: 1. *RetTulit acceptos regale numisma Philippos.*
Lucã l. 1. *RepPulit à Libycis inmensum fluctibus æquor.*

2dò cùm Vocales, *I, U*, in consonantes *J, V*, mutantur Silius, *Arietat in primos, objicitque immania membra.*

Æn: 2, ... *intexunt abiete costas.*
Ibid: *Hærent pari letibus scalæ postéque sub ipsos.*

Georg:

Geor: 1. *Tenuia nec lanæ per cælum vellera ferri.*
Æn: 1. *Genua labant; vastos quatit æger anhelitus artu.*
Sil: l. 7, *Ducit sinuato captivum ad littora lino &c.*
3tio cùm sinè ulla literarum additione aut mutatione syllaba brevis producitur.
Æn: 1. *Italiā fatô profugus Lavinaq; venit &c v sup: c7.*
IV SYstole est, cùm syllaba naturâ longa corripitur.
Æn: 8 *FerrEre Leucatem auróq; affulgEre fluctus*
Æn: 6 *Illæ autem paribus quæ fulgEre cernis in armis.*
Hunc spectant *abjicio rejicio* & cætera composita ex *Jacio*, cùm primam corripiunt extritô *J*,
Lucan: l, 3, *Cur obicis magno tumulum &c.*

DE CÆSURA.
CAPUT XII.

Quid sit Cæsura?

SYllaba quæ ex dictione cæditur, ac post quemvis pedem relinquitur, vulgò *Cæsura dicitur.*

1, *Quis usus Cæsuræ.*

2. Cæsuræ tanta vis est, ut ejus beneficiô syllaba brevis producatur, est enim in ipsa divisione verborum latens tempus, nam dum moramur, atque ad alia transimus intervallum unum spatiumq; lucramur vide supra c. 7.

3. Singulari quoque ornamento carminis cæsura est: nam si pedes, maximè versûs heroici singulis verbis constent, ineptum, & insulsum fit carmen defectu cæsurarum, v, g,

Aurea scribis carmina Juli maxime vatum,

Contra, si verba concidantur ita ut mutuo amplexu pedes alii ex aliis pendeant, pulcherrimus efficitur versus v, g,
Æn: 3. *Semper bonos, nomenq; tuum laudesq; manebunt.*
Ibid: *Non ignara mali miseris succurrere disco,*

Ibid:

Ibid: *Justitiamq; dedit gentes frænare, superbas.*
Æn: 6. *Ære ciere viros, Matremq; accendere cantu.*

De Anapæsticis tamen vide supra c. 10.

NOTA 1. Cæsura, si more Veterum loquamur non est (ut vulgo nunc creditur) syllaba quæ post pedem superest, sed est certa Heroici versûs pars. Veteres enim Grammatici versum hunc in quatuor partes secant quas sectiones seu *Cæsuras*, appellant *Penthemimerim, Trochaicam, Hepthemimerim* & *Bucolicam* sive *Tetrapodiam*.

2, *Penthemimeris*, Latinè *Semiquinaria* constat duobus pedibus & syllabâ quæ dictionem claudat, v, g,

Æn: 8. *Ut belli signum.*
Æn 10. *Panditur interea,*
Æn: 10 *Turnus ut infractos,*

3, *Trochaica* post duos pedes habet duas syllabas, longam & brevem, sive Trochæum, qui dictionem terminet.

Æn: 4. *Non omnes arbusta,*
Æn: 2 *Infandum* Regina
Æn. 12. *Excutiens cervice.*

4, *Heptemimeris*, Latinè *Semiseptenaria* continet tres pedes & syllabam, quæ dictionem finiat.

Æn: 1 *Talibûs Illionêus, cuncti.*
Ibid: *Multa super Priamo rogitans.*
Ibid *Terram inter fluctus aperit.*

5. Bucolica seu Tetrapedia fit, si Semiseptenariæ duas breves adjunxeris; ut:

Talibus Illioneus cuncti simul.
Multa super Priamo rogitans, super.
Terram inter fluctus aperit.

Hanc tamen postremam ajunt propriam esse Bucolici carminis.

6, Versus, qui Heroico Nomine digni censentur, modò cæsuram unam habent, v. g.

*Ut belli signum * Laurenti Turnus ab arce.*

Pandi-

*Panditur interea * domus omnipotentis Olympi,*
*Turnus ut infractos * adverso Matre Latinos.*

Modò duas, v. g. *Non omnes arbusta* juvant* humilesq́, myricæ.*

Infandum Regina jubes* renovare dolorem.*
Excutiens cervice toros* fixumq́; latronis.*

Modò tres, v. g. *Talibus Ilioneus * cuncti * simul ore * fremebant.*

Multa super Priamo rogitans super* Hectore multa*
*Terram inter fluctus * aperit furit æstus arenis.*

DE PATRONYMICIS.
CAPUT XIII.

Quid sint Patronymica.

PRopria quædam Nomina; Pòëtis ferè duntaxat usurpata, *Patronymica* dicuntur Grammaticis, quia à *Patrum aliorúmque Majorum nominibus facta aliquem é posteris significant.*

Unde fiant, & quomodo desinant.

Hæc fere à Græcis nominibus fiunt, atque in *Des*, vel *As*, vel *Is*, vel *Ne* desinunt.

Quæ terminatio, quæ declinatio Masculinorum.

Masculina in *Des* semper exeunt, & 1mæ decl: sunt, v. g. *Pelides, æ*, nomen Achillis à *Peleo* Patre *Æacides, æ*, nomen ejusdem ab *Æaco* Avo Item, *Æacides* nomen *Pyrrhi* Epirotarum Regis ab Æaco originem trahentis.

Æn: 6. *Ipsúmque Æacidem genus armipotentis Achillêi.*

Quæ terminatio & declinatio fœmininorum.

Fœminina in *As, Is*, & *Ne*, desinunt *As*, finita Genitivô *Adis Is*, finita eodem casu in *Idis*, exeunt utraque declinationis 3tiæ. Quæ verò in *Ne* exeunt, declinatur ut, *Musice*, v. g. *Thestias, adis*, Althea Thesti filia.

Theumatias adis. Iris Theumantis filia *Atlantis, idis.* Electra Atlantis filia. *Nerine es,* Galathea Nerei filia.

APPENDIX.

Patronymica non solùm à *Patribus, Avis, Proavis, Abavis, Atavis, Triavis* aliisq; Majoribus virilis sexus deducuntur, sed etiam à *Matribus* ut, *Iliades, Romulus* ab *Ilia*: *Philirides, Chyron Centaurus à Philyra.*

Item à Fratribus; ut, *Phoronis, Io* seu *Isis Phoronti soror*: *Phäëtontias soror Phäëtontis.*

2. à Regibus præterea & Conditionibus; ut, Romulidæ: *Romani* à *Romulo,* Dardanidæ, *Trojani* à *Dardano, Æneadæ* ab *Ænea &c.*

3. Multa denique à *Regionibus, urbibus, montibus, fontibus fluviis* aliisq; rebus fiunt; quæ formam quidem Patronymicorum habent, re autem Gentilia sunt, aut pro Possessivis. Adjectivisq; nominibus ponuntur: ut, *Asis, Libystis, Italis, Ausonis, Sarmatis, Colchis, Sithonis, Thessalis, Sicelis, Sidonis, Ilias, Troas, Erimanthis, Mænalis, Pieris, Tritonis, Pegasis, Phasis, Phœbas &c.*

Met: 8. *Ægeas metiris aquas, & in Aside terra.*
Æn: 5. *Horridus in jaculis & pelle Lybistidis ursæ*
Sil: l. 7. --- *Cymmodoce Nympharum maxima natu Italidum.*
Fast: 2. *Captaq; erat lyricis Ausonis ora sonis.*
Trist: 1. *Sarmatis est tellus; quam mea vela petunt &c.*

Patronymicorum masculinorum formatio.

á nominibus 1æ. decl: in A, As, Es,

NOmina *A,* finita assumunt *Des,* syllabam, *ut, Ilia, Iliades.*

2. *As*

2. *As* terminata assumunt *de* syllabam ante S. ut, *Æneas*, *Æneades*, *Pheretias*, *Pheretiades*.

3. *Es* finita mutant, *Es*, in *ades*, ut, *Hippotes*, *Hippotades*, *Æolus*, *Hippotæ filius*.

APPENDIX.

A, finita aliquando ipsum *A*, mutant in I, ut, *Phylis A Phil; Ides*.

2. *As* terminata interdum I. ante *A*, assumunt; ut, *Amyntas*, *Amyntlades*, *Philippus Amyntæ filius*.

ÆNEIDES, *Julus Æneæ filius* fit ex *Æneiades A*, sublatô.

3. *Es*, finita sæpe I, ante *A*. admittunt; ut, *Anchises*, *Anchisiades*, *Laërtes Laërtiades*.

Patronymica masculina à Nominibus 2dæ decl:

NOmina 2dæ decl. in Genitivo assumunt *des* syllabam penultimâ brevi; ut, *Æacus*, *Æaci*, *Æacides*: sic *Priami des*, *Æoli des*, *Tantali-des*, *à Priamo*, *Æolo*, *Tantalo*.

APPENDIX.

1. Genitivus nominum in EUS assumit *des* syllabam penultimâ longâ nam E, & I. vocales in *I*, longum, vel in *ei*, diphtongum, contrahuntur unde alii. *AtrIdes*, *TydIdes &c.* alii verò *AtrEIdes &c.* Græco more scribunt.

Met: 13. *Convocat Atrides socios terrore paventes*,
Æn: 10. *Te precor alcide, cæptis ingentibus adsis.*
Ov: ep: *Pyrrhus, Achillides animosus imagine patris.*

Longum præterea I, penult: habent, *Belides*, *Licurgides*, *Amphiarnides*.

2. Quæ à nominibus 2dæ decl: fiunt interdum ante *des*; syllabam, *A*, literam recipiunt, *Battus*, *Battiades*; *Asopus* (non *Æsopus*) *Asopiades*. Talia maximè sunt quæ in *IUS*, desinunt; ut, *Menòëtius*, *MenòëtiAdes Thestius*, *Thestiades*; *Nauplius*, *NaupliAdes*.

3. *Japetioniades* pro *Japetides*, à *Japeto* longius a norma recessit. Met 4. *Japetioniades Atlas fuit &c.*

Patronymica à nominibus 3tiæ declinationis.

SI Nomina sint 3tiæ decl: Patronymica fiunt à Dativo, additâ *des* syllabâ, ut, *Agenor*, *Agenori*, *Agenorides*, *Cadmus filius Agenoris*: sic *Thestorides*, *Actorides*, *Æsonides &c.*

2. Nomina tamen in *As*, finita, quorum Genitivus in *Antis*, literam *A*, ante syllabam *des*, petunt; ut, *Abas*, *Abantis*, *AbantiAdes*, sic *Atlantiades &c.*

Eôdem fere modò formantur, quæ à Nominibus in *On*, fiunt, ut, *Telamoniades*, *Amphytryoniades*, *Laomedontiades*, à *Telamon*, *Amphytryon*, *Laomedon*.

A Scîpione tamen non *Scipioniades*, sed *Scipiades* imminutô verbô nascitur, Æn: 8. *Scipiades duros bellô &c.*

Patronymicorum fæmineorum formatio, As & Is finita quomodo formentur.

PAtronymica fœminina quæ in *As*, & *Is* exeunt, fiunt à Patronymicis masculinis, sublatâ de syllabâ: ut, *ThestiaDEs*, fit *Thestias*, *dis*, ab *Æetiades*, *Æetias*; à *Thaumatiades*, *Thaumantias*; ab *Æolides*, *Æolis*: à *Tantalides*, *Tantalis &c.*

APPENDIX.

1. Quæ à Masculinis *i-ades*, finitis fiunt, tum in *i-as*, tum in *is*, exeunt; ut, *Atlantias* & *Atlantis*, ab *Atlantiades*, *Æetias* & *Æetis*, ab *Æetiades &c.*

2. Quæ fiunt à Masculinis penultimam longam habentibus, semper desinunt in *eis*, solutâ diphtongô, *e*, tamen longo, v. g. *Æneis*, *Achilleis*, *Theseis &l.* ab *Æneides*, *Achillides*, *&c.*

Trist: 1. *Et tamen ille tuæ felix Æneidos author.*
Juv: sat: 1. *Vexatus toties rauci Theseide Codri.*
Nonnunquam tamen *E*, corripitur.

NE

NE finita fiunt à Genitivo ſimplicium addita *Ne*, ut, *Neptunus*, *Neptuni*, *Neptunine*: ſic *Adraſtine*, *Nerine &c*.

2. Quodſi ſimplex Nomen in *Ios* exeat; mutatur *os*, in *one*; ut, *Acriſios*, *Acriſione*, i, *Danae filia Acriſii*.

A muliebri, *Acriſione* Ovidius finxit maſculinum *Acriſioniades Vertit in hanc harpen madefactam cæde Meduſæ Acriſioniades*. Oratores Patronymicis rarô utuntur. Cic: 1. Off: *Digna Æacidarum genere ſententia*.

DE METAPLASMO.

Seu figuris quibuſdam Pòëtarum.

CAPUT XIV.

PRoprium Pòëtarum eſt, Verbis, quibus Oratores utuntur, aliquid interdum detrahere: nonnunquam literas alias aliîs permutare, aliquando è proprio loco in alienum transferre. Quod quidem cùm in ſoluta oratione vitium ſit, barbariſmúſque nominetur; in carmine tamen non barbariſmus, ſed *Metaplaſmus*, (i, *Transformatio*) appellatur: datur enim venia Pòëtis, qui plerumque coguntur metro ſervire Metaplaſmi porro ſpecies plures ſunt: en illas.

1 Apponit Protheſis caput. 2 id quod Aphæreſis aufert:
3 Syncopa de medio tollit 4 quod Epentheſis addit,
5. Apocope demit finem: 6. quem dat Paragoge.
7. Tmeſis verba ſecat 8. Meta ſed Theſis ordine ſpreto.
Transfert literulam. 9. Antitheſis ſalvo ordine mutat.

1. *Protheſis* eſt, cum Principio dictionis litera aut ſyllaba additur, v. g. *Gnatus* pro *Natus*, *Tetuliſſem* pro *tuliſſem*.

2. *Aphæreſis* eſt, cùm principio dictionis litera aut ſyllaba detrahitur; v. g. *Ruo*, pro *Eruo Temno*, pro

Con-

Contemno. *Fero* pro *Refero* Æn: 9. *Ferre libet subter densa testudine casus*, pro *Referre*; i, *enarrare*.

3 *Syncope* est, cum litera vel syllaba è medio dictionis subtrahitur; ut, *gubernaclûm*, *sæclûm* &c. pro *gubernaculum*, *sæculum* &c. vide l. 1. c. 9. schol. 2. & c. 17. pag. 221.

4 *Epenthesis* est, cùm in medio dictionis litera aut syllaba interjicitur; ut, *Relliquiæ*, *Rettuli*, *Mavors*, *Navita indupetator* &c. pro *Reliquiæ*, *Retuli*, *Mars*, *Nauta Imperator* &c.

5. *Apocope* est, cùm fini dictionis aliquid detrahitur; ut, *Peculi*, *oti*, *tuguri* &c. pro *peculii*, *otii* &c.

6 *Paragoge*, seu *Proparalepsis* est, cùm fini dictionis aliquid additur, v. g. *deludier*, *admittier*, *fabularier* &c. pro *deludi admitti fabulari*.

7 De Thmesi vide supra cap: 23. pag: 391.

8. *Metathesis*, i. *Transpositio* est literarum ordo immutatus; ut, *Thymbre*, *Pigre* &c. pro *Tymber*, *piger* &c. Virg: *Nam tibi Thymbre, caput Evandrius abstulit ensis*. Nisi quis putet etiam *Thymbrus* in nominativo dici.

9. *Antithesis* est, literæ commutatio; ut *Olli* pro *illi*.

DE PROSODIA.

CAPUT XV.

QUod Græci *Prosodiam*, hoc Latini *Tironem Accentum* & interdum *Tonum*, vocant. Accentus autem est *Rector & moderator pronuntiationis*: eô enim vel attollitur (´) ut, *Acutô*; vel deprimitur (`) ut *Gravi*; vel partim attollitur, partim deprimitur syllaba; ut *Circumflexô*.

2 *Acutus* in penultima vel antepenultima, *Circumflexus* in sola penultima locum habet: *Gravis*, ubi uterque abest.

3. Nul-

3. Nullius verbi Latini ultima syllaba (authore Quintiliano) aut acuitur, aut circumflectitur: quod de pronuntiatione intellige: nam inter scribendum *Acuti* aut *Circumflexi*, ad discernendas alias ab aliis voces adhibetur vulgo hodie vide Introd. § 4

4. In dissyllabis (nam in monosyllabis Accentus hodie non agnoscitur) prior acuitur sive brevis sit, sive longa; ut *áxma virûm Róma vídet*, In polysyllabis verò penultima, si longa est acuitur; ut *mortalis solicitudo &c.* quodsi penultima brevis est, acuitur antepenultima; ut, *gémitus solicitus est.*

5. Cùm Encliticæ, *Que*, *Ve*, *Ne*, ita jam pronuncientur, ut Acutum Accentum in ultimam, vel antepenultimam præcedentis dictionis syllabam rejicì ant: v. g. *vidésne itâne &c.* præstiterit Acuti Accentûs notam his ipsis, quæ acuuntur, syllabis, quàm Encliticis inter scribendum superimponere.

A P P E N D I X.

Sunt qui Vocativos istos: *Valeri*, *Virgili*, *Mercuri*, *Ovidi*, *Ambrosi*, & similes penultimâ acutâ efferunt; etsi hæc brevis sit. Sanè hunc morem suâ ætate viguisse docet Gellius, l. 13. c. 24. Alii malunt antepenultimam acuere: quam pronuntiationem suo tempore ridiculam fuisse declarat idem Gellius.

2. Verba planè Græca Græcòrum accentu pronuntianda; ut *Paralipoménon* (*me* acutâ) *Lithostrátos* (*stra* acutâ) Quæ verò Latinè etiam declinantur, Latinorum more pronuntiande sunt; ut, *Penélope*, *Hécate*, *Rhetórice*, *Ephesus &c.* antepen: acutâ *Cesaréa*, *Laodicea*, *Thessalonica*, *Idólum &c.* penult: acutâ. Idem de Hebræis dicendum.

3. Siqua erit in Hebræis vel Græcis vocibus, cujus verus Accentus propter insolentiam offendat vulgi aures: satiùs videtur in vulgi eventu, (id quod Cicero fecisse se testatur in Oratore) *scientiam sibi reservare, usum populo concedere.* Quare *Melchisedech*,

Abſalon &c. potiùs dicam antepenultima acutâ, etſi Hebræa pronuntiatio penultimam elevari poſtulet.

De SYLLABARUM DIVISIONE
CAPUT XVI.
Regulæ universales.

I. Si Conſonans una duntaxat fuerit, cùm dividendum erit vocabulum, tranſponitur ad initium ſequentis lineæ; ut, *a mor*. II. Si eadem conſonans geminetur, & finem præcedentis & initium ſequentis lineæ ſeu versûs obtinet; ut, *an-nus, gal-lus*. III. Diphtongi nunquam dividuntur, niſi ſolvantur per Diæreſim ſcribes igitur *Eu-chariſtia, Ev-angelium, Au-rum &c.* IV. In Compoſitis vocibus Poſitio manet integra in fine lineæ; ut, *Præter-eo, ob-ivi, ex-igo, com-edo, neg-ligo*, quaſi *nec lego*.

APPENDIX.

I. In iis quæ intra compoſitionem interponunt aliquid quod extra compoſitionem non habeant interpoſitum illud potiùs adhæret præpoſitioni, v. g. *amb-eſus, red-oleo, red-eo, &c. vid: fol: 163. Scholio*. II. Si prior pars compoſitionis deſinat in eam literam, à qua incipit poſterior: & deinde ex geminatis illis omittatur altera, ut in *Tranſcendo Diſto &c.* pro *Transſcendo* (quaſi *Tranſcando*) *Diſco &c.* convenientius videtur præpoſitionem in dividendo mutilam tolerare, quàm Verbum aut Nomen: præſtat igitur ſic dividere *Tran ſcendo, Diſto*. III. *Suſcipio, Suſtineo, Suſpendo* & ſimilia cum ſuis derivatis etſi videntur compoſita ex *ſub*, vel *ſuper*. communiter tamen ſic dividuntur *ſuſtineo, ſuſpendo &c.* ubi decori rationem duci arbitror. Quod cæteris quoque in verbis ,iſ[illegible]que etiam vernaculis dividendis obſervandum. Unde divi-

dividam potiùs *wszys-tek*, *szczęscie* &c. quam aliter. Imò studiose quoque divisionem ejusmodi vitare maluerim, etiam non plenâ lineâ derelictâ, quàm in civilitatis leges delinquere IV. In iis quæ in compositione aliquid amittunt, parti illi quæ est integra parcendum est, unde dividam *anim adverto*, *anim æquus* &c ut *adverto æquus* integrâ servem. Sic item dividam *potest itidem* &c. similia eadem de causa. V. Si extra compositionem concatrant dissimiles consonantes, ut in *aPTus reGNum. ALter* &c. videndum est an ab hujusmodi Consonantibus incipiat aliqua vox Latina; & si incipiat, utraque illa consonans dividendæ vocis trajicienda in sequentem lineam· sic si dividendum sit, *atrox* sic dividam, *a-trox*, quia à consonentibus TR, incipiunt Latinæ voces *Trabo Trano* &c. Usus autem Fruditarum obtinuit, ut in dividendis Latinis vocibus utramque consonantem rejiciant in sequentem lineam, si ab utroque alia consonante non Latina modò verùm Græca etiam vox incipiat. Consonantium ejusmodi catalogos texunt quidam, tu potiùs eruditos viros, & accuratos Typographos observa.

DE INTERPUNCTIONE.
CAPUT XVII.

QUemadmodum interspiratione orationem distinguimus: ita interpunctione sive interductu significamus modos quosdam, quibûs eadem oratio scribenda distinguitur Quare ut interpunctionis discerimina cognoscantur, orationis veluti partes cognoscendæ sunt.

2. *Circuitus* sive *ambitus*, Grecè *Periodus* est *apte conclusa verborum comprehensio*; (quæ nisi *unimembris sit*) duabus præcipuè partibus constat: harum altera

Græ-

Græcè *Prothesis* altera *Apodosis*, Latinè *Propositio*, altera quasi *Redditio* dicitur.

3. Utroque pars, tum *Propositio*, tum *Redditio* constare potest pluribus *membris* & *incisis*, & Membra quidem Græcè *Cola* Incisa verò *Commata* nominantur.

4. Inter *Membrum* autem & *Incisum* illud interest, quòd *membrum longiusculum est & aliquid affirmat, vel negat*; Incisum *est breviusclum & fere nihil affirmat, nihil negat*.

5 Interductus igitur seu interpunctio inter *Prothasim* & *Apodosim*, erit punctum averso semicirculo impositum sic (;) Quæ tamen interpunctio videtur semper adhibenda, cùm ità Membrum a consequentibus pendet, un nullo modo posit sensus in illo consistere: id quod ipsa etiam voce suspendendũ significamus.

6 Inter *Membra*, præsertim si paulò majora sint, bina Puncta locantur sic ( ) *Incisa* & minora quædam *membra* ferè aversâ lineolâ distinguntur sic (,) hanc alii *virgulam* alii *Comma* vocant. At minima *Incisa* quæ nec interspiratione solent distingui, scribendo quoque nulla interpunctione distinguentur.

7 Inter periodos denique: seu Comprehensiones ipsas punctum locamus sic (,)

NOTA 1. Quæ comprehensiones novam *Periocha* inchoaverint, exprimam literam habent majusculam. At si erunt in eadem sententia, in qua superioresComprehensiones, nullum erit literarum discrimen· nominibûs tamen *Propriis* aliisque de quibus Introd: § 4. exceptîs. quæ semper à majuscula inchoantur.

1. Est autem Periocha *certæ cujuspiam rei, vel negotii perfecta complexio, quæ per se etiam consistere, atque à cæteris disjungi possit*.

3. Quodsi periocha argumentum valde dissimile complectatur. aliquo, etiam relicto spatio à superioribus secerni solet.

4. Jam periodorum exempla, atque in iis singula-

rum

rum de quibus egimus, partium interpunctionem videamus.

Unimembris, *Omnem conditionem imperii tui, statúmque provinciæ mihi demonstravit Stratorius.* Cic: Fam: l. 12. ep: 23.

Bimembris 1. *Si fuit in Rep: tempus ullum, cùm extorquere arma posset è manibus iratorum civium boni civis authoritas & oratio; (2)* tum perfecto fuit, cum patrocinium pacis exclusum est.* Id de Clar: Or:

Trimembris 1. *Nisi multorum præceptis, multisq; exemplis mihi ab adolescentia suasissem nihil esse in vita magnopere expetendum, nisi laudem atque honestatem; (*) in ea autem persequenda omnes cruciatus corporis, omnia pericula mortis atque exilii parvi esse ducenda: (2)* nunquam me pro salute vestra in tot ac tantas dimicationes, atque in hos profligatorum hominum quotidianos impetus objecissem* pro Archia.

Quadrimembris 1. *Si quàm audax est ad conandum C. Verres, tam esset obscurus in agendo; (2) fortasse aliqua in re nos aliquando fefellisset. (3)* verùm hoc adhuc percommodè cadit; (4) quod cum incredibili ejus audacia singularis stultitia conjuncta est:* act: 2. in Verr.

Asteriscus hic Protbasim ab Apodosi dividit, numeri 1. 2. 3. 4. Membra significant.*

5. Interdum oratio tota ita membratim cæsímve texitur; ut sæpe inter ipsa membra vel incisa, unicum, aut geminatum punctum collocetur. Cic: l. 16. ep: 10. *Nulla in re jam festinare vola. Nihil laboro nisi ut salvus sis. Sic habeto mi Tiro, neminem esse qui me amet, quin idem te amet. Nunc te nihil impedit, omnia depone, corpori servi. Vale mi Tiro, vale, vale, & salve. Lepta tibi salutem dicit, & omnes.*

6. De interrogandi nota vide introd: §. 4. In dolore & admiratione alii lineam rectam pingunt sic (!) alii punctum satis esse opinantur, v. g. *O miserum! Quam magna est domus Domini!* vel: *O tempora! o mores!*

7. Ba-

7 Parenthesis, de qua l. 2 c 23. quæ Latinis fortasse Interpositio duci posset, sententiam ac duobus majusculis semicirculis () indicat Cic l. 12 ep: 4. *Ego nullum locum prætermitto (nec enim debeo) non modò laudandi tui sed ne orandi quidem;* & l. 13. ep: 41. *Pompejus quotiescunque me videt (videt autem sæpissimè) gratias tibi agit singulares.* Atsi non omnino diversa sententia, satis videtur, illam commatis distinguere Cic l. 13. ep: 41. *Addo etiam illud,* * *quod tibi jucundissimum esse scio,* * *me ipsum ex tua erga Lucejum benignitate, maximâ voluptate affici.* hic quod asteriscis inclusimus potuit () includi; sed non expediebat. Idem servandum, si geminæ tantùm, ternævé voces interserantur, quales sunt, *ut opinor, ut ajunt nisi fallor, &c.*

8. Apostropho quoque Latini Scriptores non raró utuntur Est veró Apostrophus semicirculus aversus literæ á dextris imminens, & significat aliquid rejectum esse; v g. *Adeon' viden; men' tun' satin' opust' &c* pro *Adeone? videsne? mene? tune? satisne? opus est &c.* Apud Comicos hæc creberima.

9. Hanc interpungendi rationem optimam ducimus, neque tamen alios reprehendimus.

CALENDÆ, NONÆ, IDUS.

CAPUT XVIII

AD intelligendas Latinorum Scriptorum Calendas, *Nonas & Idus*, hos versiculos, quibus explicatur, quod dies habeat quisque mensis, edisce

Triginta Aprilis, Junius, Septémque, Novémque;
Unô plus alii: viginti Februus octo.
Bissextili annô superadditur unus ad octo.
Et tunc bis Sextô Martis *dic vite* Calendas.

2. Item hos, qui, quot cuique Mensi Nonæ, Kalendæ & Idus sint, docent.

Prima dies mensis cujusque vocanda, Calendæ.
Sex Majus Nonas October, Julius & Mars:
Quatuor, ast reliqui, Dabit Idus *quilibet* 8.
Post quas quot luces, totidem numerato Kalendas,
Hisque diem primum Mensis superadde sequentis.

3. Primo cujusvis Mensis die, *Calendis*, dicimus, Mox in Mensibus sex Nonarum, *Martio, Majo, Julio, Octobri.* 2do die Mensibus dicimus: *6tò Nonas*, id est *6ta die ante Nonas*: est enim concisa locutio, Deinde *5to*, *4to*, *3tio*, *Pridie Nonas*, *Nonis*. In reliquis quatuor Nonarum Mensibus 2do die Mensis dicimus, *4to Nonas*: mox *3tio Nonas*, *Pridie Nonas*, *Nonis*.

4. Post Nonas in Mensibus 6. Nonarum die 8vo, in reliquis die 6to dices: *Octavo Idus*, *i 8vo die ante Idus:* mox *7mo*, *6to*, *5to*. *4to*, *3tio*. *Pridie Idus*, *Idibus*. Idus portò in Mensibus 6. Nonarum in 15*tum*, in reliquis in 3*tium* diem semper incidunt

5. Post Idus, quia Menses ali sunt longiores, in illis qui sex Nonarum sunt, die sexto decimo dices; *Decimo septimo Kalendas* sequentem Mensem nominando. Totidem enim dies sunt ad Kalendas sequentis mensis, ipsis calendis inter hos computatis. Deinde *16to*, *15to*, *14to*, & ultra retro numerando, usque ad *Pridie Kalendas*, qui semper est ultimus dies mensis. In Januario verò *Augusto & Decembri*, die 14ta dices: *19no Kalendas* sequentem mensem pronuntiando. Mox *18vo*, *17mo*. 16*tô* & ultra retrocedendo, *In Aprili*, *Junio*, *Septembri*, *Novembri*, die 14ta dices, *18vô Kalendas*, sequentem mensem appellando, Deinde verô *18vo*, *17mo*, ultra retro.

NOTA 1. Mense *Februario*, sive *communis* sit sive *intercalaris annus*, semper *die* 14ta dices *15to Calendas Martii:* Mox *15tô*, *14tô*, *13tiô &c*. Sed in anno communi semel tantum sic: die 24ta dices. *6to Calendas*,

lendas Martii Si verò *Intercalaris* annus sit; 4tô, quôque annô recurrit, bis dicimus: *6tô Calendas Martii* sc: *24tô* & *25tô die Februarii* duobus diebus in unum computatis. Ex quo *Intercalaris* ille annus Bissexti seu Bissextilis nomen obtinuit

2. Non dicimus autem; *2do Nonas 2do Idus, 2do Calendas*, sed *Pridie*, id est, *priore die ante*. Pridie enim idem est quod *Priore die* Gell: l. 10 c. 24.

3. Mensi nomen non omnino in Genitivo adhibetur, nam eo Casu quo *Calendarum* aut *Nonarum*, aut *Iduum* nomen effertur, Proprium quoque Mensis nomen efferri potest, v, g *Calendis Januarii*, vel *Calendis Januariis*, *4to Nonas Januarii*, vel *Januarias*, *8vo Idus Februarii* vel *Februarias*. *Pridie Calendas Maji*, vel *Majas*, sic ubique In Pridie loquendi modo Proprium Mensis *Substantivè* in posteriore *Adjectivè* sumitur

4. Numero Calendarum, Nonarum, & Iduum sæpe additur Præpositio *Ad*; eaque vel sola vel cum substantivo, *diem*, v, g. ad V. Calendas Junias ad VI. Nonas Maji, ad VIII. Idus Novembris vel ad diem V Calendas Junias, ad diem VI Nonas Majas &c. vel pro *Ad* substantivo *Diem* præponitur *Ante* v g. Ante diem V. Calendas Junii, diem IV Nonas Majus &c. Hæcporro omnia nihil aliud significant quam si simpliciter diceretur: *V. Calendas Junii*, *VI. Nonas Maji &c.* Cic: Att: l, 1, ep: 5. *Pater nobis decessit ad VIII. Calend: Decemb:* Plin: l 3. c. 5. *Angeronæ sacrificatur* ad diem XII. *Calendas Jan.* Cic l. 16 ep: 5. Ante diem VIII. Idus Novembr: has literas dedimus Gell: l. 15. cap. 28 Ante diem III. Nonas Januar: Cicero natus est. Non igitur hæc semper significant *Circiter* neque enim credibile est, ignorasse aut Ciceronem quo die sibi pater decessit, aut Plinium, quo die sacrificaretur Angeronæ &c.

5. Di.

5. Dicitur etiam: *Ex ad* vel: *ex ante diem* X. Calend: Junias, ex ad IV. Nonas Majas, &c &c. Id est, ex die qui est ante diem X. Calendas Junias &c. Liv: l. 5: ex ad V, Idus Octobr: &c.

6: Porro *Calendæ* à Græco Verbo, *Kalo* i, *Voco*, dictæ sunt quia primâ cujusque Mensis die ii, quibus Sacra curæ erant, populus ad fastos, nefastósque dies cognoscendo, convocabant. Ideo *Calendas* multi per K. Græco more malunt scribere. Nonæ verò dictæ, quod ab *ipsis Nonis* ad *ipsas Idus* novem sint dies. Idus denique dictæ ab antiquo verbo *iduo*, i, *divido* quòd Mensem in duas fere æqua les partes dividant.

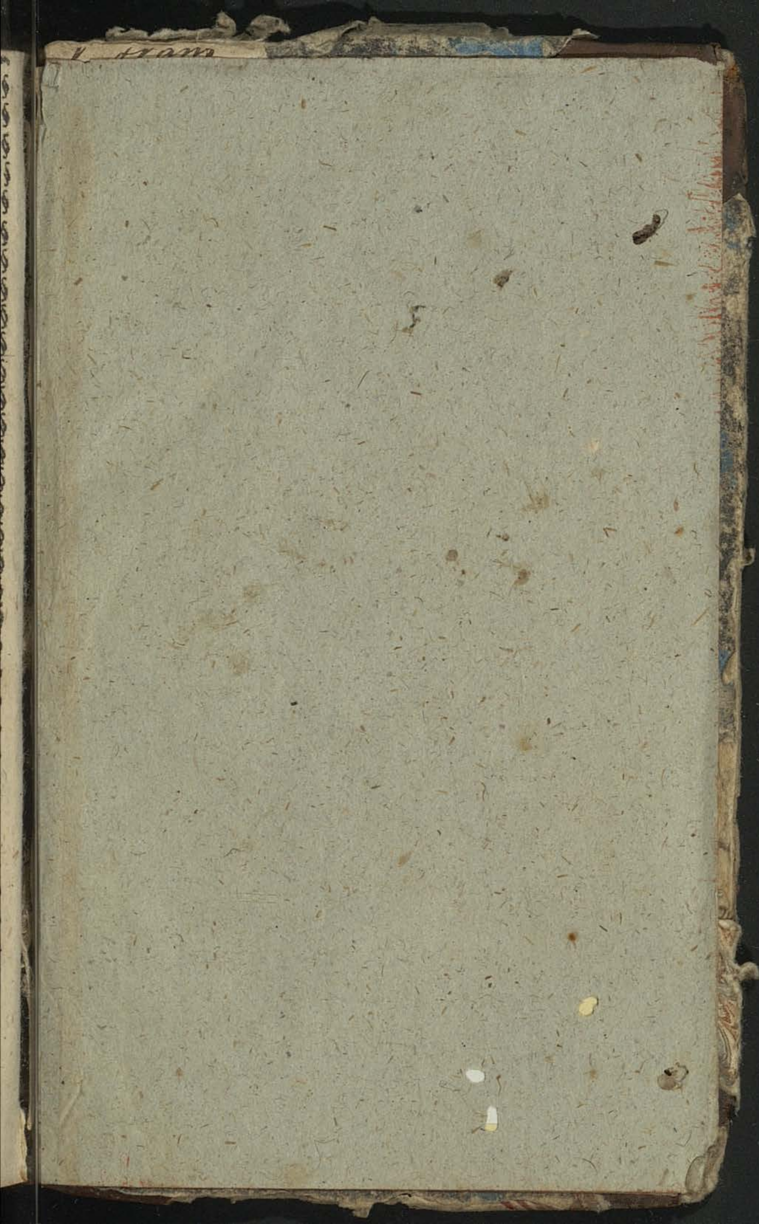
Ad M. D. G.

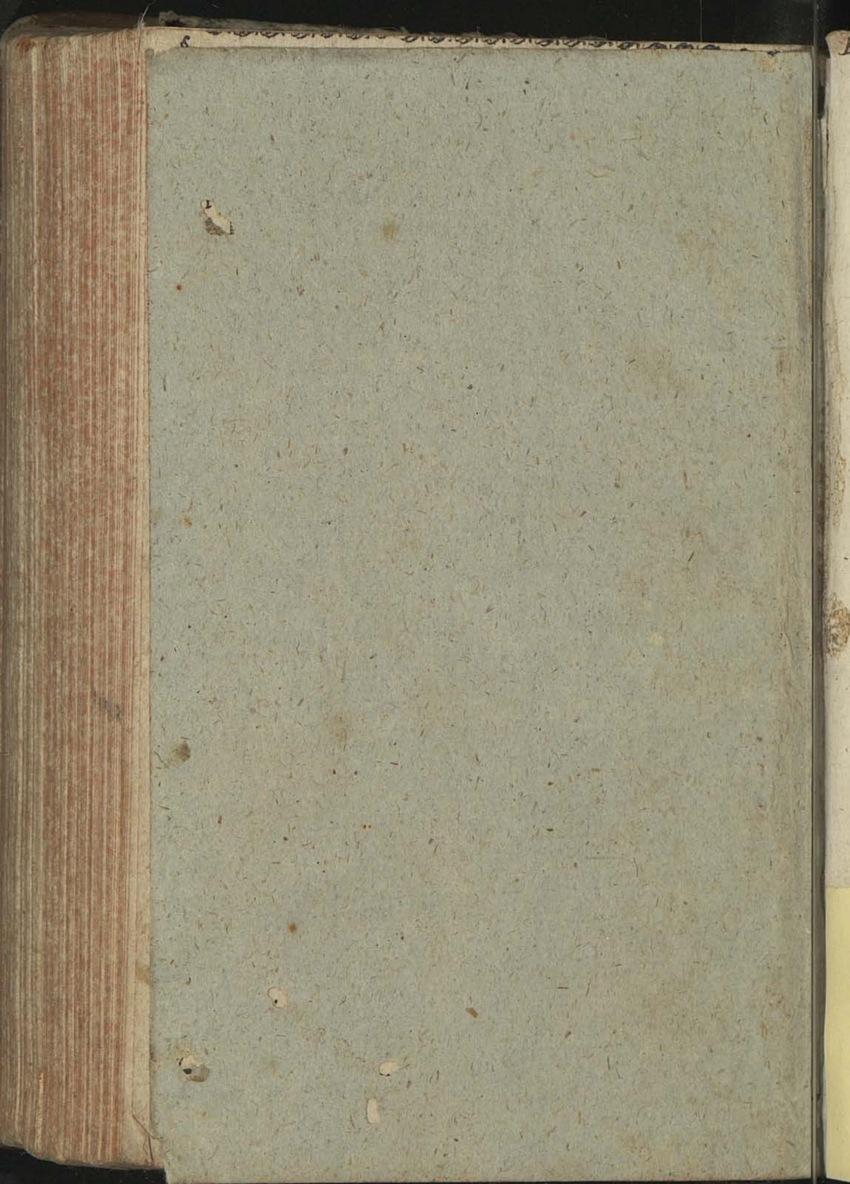

TA-

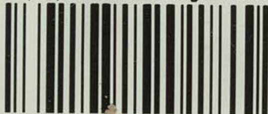
Tabella Calendarum, Nonarum & Iduum.

	Jan, Aug: December.	*Mar: Ma: Jul: Oct:*	*Apr: Jun: Sep: Nov:*	*Februarius Communis.*	*Februarius intercalar.*
1.	Calendis	Calendis	Calendis	Calendis	Calendis
2.	4. Non:	6. Non,	4. Non:	4, Non,	4. Non:
3.	3. Non:	5. Non,	3. Non:	3, Non,	3. Non:
4.	Pr: Non:	4, Non,	Pr: Non:	Pr: Non,	Pr: Non:
5.	Nonis.	3, Non,	Nonis:	Nonis,	Nonis.
6.	8. Idus,	Pr: Non:	8. Idus,	8, Idus,	8. Idus:
7.	7. Idus,	Nonis,	7. Idus:	7, Idus,	7. Idus:
8.	6. Idus,	8, Idus,	6. Idus:	6, Idus,	6. Idus:
9.	5. Idus,	7, Idus,	5. Idus:	5, Idus,	5 Idus:
10.	4. Idus,	6, Idus,	4. Idus:	4, Idus,	4 Idus:
11.	3. Idus,	5, Idus,	3. Idus:	3, Idus,	3. Idus:
12.	Pr: Idus,	4, Idus,	Pr: Idus:	Pr: Idus,	Pr: Idus:
13.	Idibûs.	3, Idus,	Idibûs	Idibûs,	Idibûs:
14.	19. Cal:	Pr: Idus,	18. Cal:	16, Cal:	16. Cal:
15.	18. Cal:	Idibus,	17. Cal:	15, Cal:	15. Cal:
16.	17. Cal:	17, Cal:	16. Cal:	14, Cal:	14 Cal:
17.	16. Cal:	16, Cal:	15 Cal:	13, Cal.	13. Cal:
18.	15. Cal:	15, Cal:	14. Cal:	12, Cal:	12 Cal:
19.	14. Cal:	14, Cal:	13. Cal:	11, Cal:	11. Cal:
20.	13. Cal:	13, Cal:	12. Cal:	10. Cal:	10. Cal:
21.	12. Cal:	12, Cal:	11. Cal:	9, Cal:	9. Cal:
22.	11. Cal:	11, Cal:	10. Cal:	8, Cal:	8. Cal:
23.	10. Cal:	10, Cal:	9. Cal:	7, Cal:	7. Cal:
24.	9. Cal:	9, Cal:	8. Cal:	6, Cal:	6. Cal:
25.	8. Cal:	8, Cal:	7. Cal:	5, Cal:	6. Cal:
26.	7. Cal:	7 Cal:	6. Cal:	4, Cal:	5. Cal:
27.	6. Cal:	6, Cal:	5. Cal:	3, Cal:	4. Cal:
28.	5. Cal:	5, Cal:	4. Cal:	Pr: Cal:	3. Cal:
29.	4. Cal:	4, Cal:	3. Cal:		Pr: Cal:
30.	3. Cal:	3, Cal:	Pr: Cal.		
31.	Pr: Cal:	Pr: Cal:			

Depozyt w Bibliotece Jagiellońskiej
04809

